OXFORD

Podręcznik dla szkół ponadpodstawowych

OXFORD REPETYTORIUM MATURZYSTY

STUDENT BOOK

CLASSROOM PRESENTATION TOOL

Poziom podstawowy i rozszerzony

Dorota Borkowska, Rachel Evans,
Alastair Lane, Chris Speck,
Joanna Szuwart, Nick Thorner, Brigit Viney

Konsultacja: Ilona Gąsiorkiewicz-Kozłowska

OXFORD REPETYTORIUM MATURZYSTY

Poziom podstawowy i rozszerzony

STUDENT BOOK

– zadanie wymagające zapisania odpowiedzi w zeszycie

– zadanie na poziomie podstawowym

– zadanie na poziomie rozszerzonym

– zadanie zawierające treści usunięte z podstawy programowej III.1.P w 2024 roku

– zadanie zawierające treści usunięte z podstawy programowej III.1.R w 2024 roku

Treść niniejszej publikacji, z wyjątkiem okładek, jest tożsama z wersją dopuszczoną do użytku szkolnego przez MEiN (numer dopuszczenia 1135/2022).

Podręcznik wzbogacono o kod dostępu do dodatkowych zasobów cyfrowych.

Guide for Classroom Presentation Tool

Dorota Borkowska, Rachel Evans, Alastair Lane, Chris Speck, Joanna Szuwart, Nick Thorner, Brigit Viney

Konsultacja: Ilona Gąsiorkiewicz-Kozłowska

Legenda
Ⓜ Mediacja

	SŁOWNICTWO	ROZUMIENIE ZE SŁUCHU	ROZUMIENIE TEKSTÓW PISANYCH
1 Człowiek s. 6	Dane osobowe, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, opisywanie uczuć i emocji, zainteresowania, etapy życia, rzeczy osobiste, umiejętności, własny system wartości, autorytety, społeczny system wartości	**s. 9** Dobieranie Wybór wielokrotny	**s. 10** Dobieranie nagłówków do części tekstu WORDPOWER *False friends* Czasowniki złożone **s. 12** Dobieranie zdań do luk w tekście
2 Miejsce zamieszkania s. 20	Pomieszczenia i ich wyposażenie, opisywanie położenia, rodzaje domów i mieszkań, części domu, miejsce zamieszkania, prace domowe, wynajmowanie i zakup mieszkania lub domu, przeprowadzka, architektura	**s. 23** Dobieranie WORDPOWER Ⓜ Tekst z lukami	**s. 24** Wybór wielokrotny WORDPOWER Wyrażenia z *order* Czasowniki złożone z *up* i *down* **s. 26** Dobieranie pytań do części tekstu
3 Edukacja s. 34	Przedmioty szkolne, nauka, zajęcia pozaszkolne, miejsca w szkole, życie szkolne, studia wyższe, system oświaty, nauka przez całe życie, przybory szkolne, oceny szkolne, przydatne zwroty	**s. 37** Wybór wielokrotny WORDPOWER Dobieranie	**s. 38** Dobieranie zdań do luk w tekście WORDPOWER Końcówki przymiotników Czasowniki złożone ze *stay* **s. 40** Ⓜ Zdania z lukami
4 Praca s. 48	Zawody, czynności i obowiązki, świat pracy, wybór zawodu i poszukiwanie pracy, miejsce pracy, warunki pracy i zatrudnienia, brak pracy, mobilność zawodowa	**s. 51** Ⓜ Tekst z lukami WORDPOWER Ⓜ Zdania z lukami	**s. 52** Ⓜ Dobieranie zdań do części tekstu / Tekst z lukami WORDPOWER Wyrażenia związane z pracą **s. 54** Wybór wielokrotny
5 Życie prywatne s. 62	Czynności życia codziennego, określanie czasu, spędzanie czasu wolnego, styl życia, święta i uroczystości, rodzina, znajomi i przyjaciele, konflikty i problemy, małżeństwo i związki	**s. 65** Wybór wielokrotny WORDPOWER Ⓜ Odpowiedzi na pytania	**s. 66** Dobieranie nagłówków do części tekstu WORDPOWER Słowotwórstwo Zbitki wyrazowe **s. 68** Dobieranie zdań do luk w tekście
6 Żywienie s. 76	Artykuły spożywcze, określanie ilości, gotowanie, opisywanie potraw i smaków, posiłki, w restauracji, nawyki żywieniowe i diety, zaburzenia odżywiania	**s. 79** Ⓜ Tekst z lukami WORDPOWER Dobieranie	**s. 80** Wybór wielokrotny WORDPOWER Przymiotniki o podwójnym znaczeniu **s. 82** Ⓜ Tekst z lukami
7 Zakupy i usługi s. 90	Sklepy i towary, kupowanie ubrań, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, okazje i oferty specjalne, składanie reklamacji, korzystanie z usług, reklama, prawa konsumenta	**s. 93** Dobieranie Wybór wielokrotny	**s. 94** Ⓜ Dobieranie zdań do części tekstu / Tekst z lukami WORDPOWER Styl wypowiedzi **s. 96** Dobieranie zdań do luk w tekście
8 Podróżowanie i turystyka s. 104	Wakacje, zakwaterowanie, w hotelu, orientacja w terenie, środki transportu, ruch uliczny, awarie i wypadki w podróży, bezpieczeństwo w podróży	**s. 107** Ⓜ Tekst z lukami WORDPOWER Ⓜ Tekst z lukami	**s. 108** Dobieranie zdań do luk w tekście WORDPOWER Rzeczowniki złożone Przymiotnik *lost* **s. 110** Wybór wielokrotny
9 Kultura s. 118	Film, literatura, muzyka i sztuki sceniczne, sztuki wizualne, uczestnictwo w kulturze, media, programy telewizyjne, komunikacja w internecie, tradycje i zwyczaje, prawa autorskie	**s. 121** Wybór wielokrotny WORDPOWER Dobieranie	**s. 122** Ⓜ Dobieranie zdań do części tekstu / Tekst z lukami WORDPOWER Czasowniki złożone z *out* **s. 124** Dobieranie pytań do części tekstu
10 Sport s. 132	Dyscypliny sportowe, uprawianie sportu, pozytywne i negatywne skutki uprawiania sportu, sportowcy i obiekty sportowe, sprzęt sportowy, sporty ekstremalne, zawody sportowe, sport wyczynowy, problemy współczesnego sportu	**s. 135** Dobieranie WORDPOWER Ⓜ Zdania z lukami	**s. 136** Dobieranie zdań do luk w tekście WORDPOWER Czasowniki złożone Idiomy związane ze sportem **s. 138** Ⓜ Zdania z lukami
11 Zdrowie s. 146	Części ciała, organy wewnętrzne, choroby i ich objawy, samopoczucie, leczenie, urazy i pomoc w nagłych wypadkach, leczenie szpitalne, niepełnosprawność, zdrowy tryb życia, uzależnienia, choroby cywilizacyjne	**s. 149** Wybór wielokrotny WORDPOWER Ⓜ Odpowiedzi na pytania	**s. 150** Ⓜ Dobieranie zdań do części tekstu / Tekst z lukami WORDPOWER Słowa z prefiksem *over* **s. 152** Wybór wielokrotny
12 Nauka i technika s. 160	Urządzenia i ich obsługa, awarie, technologie informacyjno-komunikacyjne, dziedziny nauki, ludzie nauki, odkrycia naukowe i wynalazki, korzyści i zagrożenia wynikające z postępu naukowo-technologicznego	**s. 163** Dobieranie WORDPOWER Wybór wielokrotny	**s. 164** Dobieranie nagłówków do części tekstu WORDPOWER Przymiotniki z prefiksami *im-*, *in-*, *ir-*, *il-* i *un-* Idiomy związane z nauką **s. 166** Dobieranie zdań do luk w tekście
13 Świat przyrody s. 174	Cechy geograficzne, krajobraz, pogoda, klimat, pory roku, klęski żywiołowe, świat roślin, zwierzęta, zagrożenia środowiska naturalnego, ochrona środowiska naturalnego, eksploracja przestrzeni kosmicznej, katastrofy ekologiczne	**s. 177** Ⓜ Tekst z lukami WORDPOWER Dobieranie	**s. 178** Wybór wielokrotny WORDPOWER Często mylone wyrażenia **s. 180** Dobieranie pytań do części tekstu
14 Państwo i społeczeństwo s. 188	Przestępczość, przestrzeganie prawa, rodzaje kar, struktura państwa i urzędy, polityka, praca społeczna, problemy współczesnego świata, prawa człowieka	**s. 191** Wybór wielokrotny WORDPOWER Ⓜ Tekst z lukami	**s. 192** Ⓜ Dobieranie pytań do części tekstu / Tekst z lukami WORDPOWER Słowotwórstwo **s. 194** Ⓜ Tekst z lukami

Gramatyka s. 202–236
Czasowniki nieregularne s. 237–238
Wypowiedź ustna s. 239–241
Mówienie – Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania s. 241–242
Bank zadań – wypowiedź ustna 242
Wypowiedź pisemna – przydatne zwroty s. 243–247

MÓWIENIE	ZNAJOMOŚĆ ŚRODKÓW JĘZYKOWYCH	WYPOWIEDŹ PISEMNA	PO ROZDZIALE
s. 13 ❗Ⓜ Rozmowa z odgrywaniem roli ❗Ⓜ Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania	**s. 14** Czasy *present simple* i *present continuous*; przedimki ❗ Minidialogi • Tłumaczenie (zadanie zamknięte) • Zadanie z wyrazami w ramce i lukami • Zadanie z lukami ❗ Set leksykalny • Słowotwórstwo	**s. 16** ❗Ⓜ E-mail ❗Ⓜ List formalny	**s. 17** Ⓜ Bank zadań – wypowiedź ustna **s. 18** Słowniczek **s. 19** BRAINPOWER Sprawdź się! • Wymowa
s. 27 ❗Ⓜ Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania ❗Ⓜ Rozmowa na podstawie materiału stymulującego	**s. 28** Czasy *present perfect simple* i *continuous*; zaimki nieokreślone ❗ Transformacje (zadanie zamknięte) • Tłumaczenie (zadanie otwarte) • Wybór wielokrotny • Gramatykalizacja / struktury gramatyczne ❗ Zadanie z lukami • Transformacje (zadanie otwarte)	**s. 30** ❗Ⓜ Wpis na blogu ❗Ⓜ List formalny	**s. 31** Cumulative Revision Units 1–2 **s. 32** Słowniczek **s. 33** BRAINPOWER Sprawdź się! • Wymowa
s. 41 ❗Ⓜ Rozmowa z odgrywaniem roli ❗Ⓜ Rozmowa na podstawie materiału stymulującego	**s. 42** Czasy przeszłe; konstrukcja *used to* ❗ Tłumaczenie (zadanie zamknięte) • Zadanie z lukami • Minidialogi • Gramatykalizacja / struktury gramatyczne ❗ Wybór wielokrotny	**s. 44** ❗Ⓜ Wpis na blogu ❗Ⓜ Artykuł publicystyczny	**s. 45** Ⓜ Bank zadań – wypowiedź ustna **s. 46** Słowniczek **s. 47** BRAINPOWER Sprawdź się! • Wymowa
s. 55 ❗ Rozmowa wstępna ❗Ⓜ Rozmowa z odgrywaniem roli ❗Ⓜ Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania	**s. 56** Różnice w użyciu czasów *present perfect, present perfect continuous* i *past simple*; wyrażenia określające ilość ❗ Transformacje (zadanie zamknięte) • Gramatykalizacja / struktury gramatyczne • Minidialogi • Zadanie z lukami ❗ Tłumaczenie (zadanie otwarte) • Zadanie z wyrazami w ramce i lukami	**s. 58** ❗Ⓜ E-mail ❗Ⓜ List formalny	**s. 59** Cumulative Revision Units 1–4 **s. 60** Słowniczek **s. 61** BRAINPOWER Sprawdź się! • Wymowa
s. 69 ❗Ⓜ Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania ❗Ⓜ Rozmowa na podstawie materiału stymulującego	**s. 70** Czasy przyszłe; przyimki ❗ Tłumaczenie (zadanie zamknięte) • Minidialogi • Gramatykalizacja / struktury gramatyczne • Zadanie z lukami ❗ Transformacje (zadanie otwarte) • Set leksykalny	**s. 72** ❗Ⓜ Wpis na blogu ❗Ⓜ Rozprawka	**s. 73** Ⓜ Bank zadań – wypowiedź ustna **s. 74** Słowniczek **s. 75** BRAINPOWER Sprawdź się! • Wymowa
s. 83 ❗ Rozmowa wstępna ❗Ⓜ Rozmowa z odgrywaniem roli ❗Ⓜ Rozmowa na podstawie materiału stymulującego	**s. 84** Konstrukcje czasownikowe; *so* i *such*, *in order to*, *so as to* ❗ Wybór wielokrotny • Gramatykalizacja / struktury gramatyczne • Zadanie z lukami • Minidialogi ❗ Zadanie z wyrazami w ramce i lukami • Tłumaczenie (zadanie otwarte)	**s. 86** ❗Ⓜ E-mail ❗Ⓜ Rozprawka	**s. 87** Cumulative Revision Units 1–6 **s. 88** Słowniczek **s. 89** BRAINPOWER Sprawdź się! • Wymowa
s. 97 ❗Ⓜ Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania ❗Ⓜ Rozmowa na podstawie materiału stymulującego	**s. 98** Strona bierna; *have something done* ❗ Set leksykalny • Tłumaczenie (zadanie zamknięte) • Gramatykalizacja / struktury gramatyczne • Zadanie z lukami ❗ Wybór wielokrotny	**s. 100** ❗Ⓜ Wpis na blogu ❗Ⓜ Rozprawka	**s. 101** Ⓜ Bank zadań – wypowiedź ustna **s. 102** Słowniczek **s. 103** BRAINPOWER Sprawdź się! • Wymowa
s. 111 ❗Ⓜ Rozmowa z odgrywaniem roli ❗Ⓜ Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania	**s. 112** Zdania warunkowe (zerowy, pierwszy i drugi tryb warunkowy); *either* i *neither*, *every* i *each*, *both*, *another* i *other* ❗ Minidialogi • Gramatykalizacja / struktury gramatyczne • Wybór wielokrotny • Tłumaczenie (zadanie otwarte) ❗ Zadanie z wyrazami w ramce i lukami • Set leksykalny	**s. 114** ❗Ⓜ E-mail ❗Ⓜ Rozprawka	**s. 115** Cumulative Revision Units 1–8 **s. 116** Słowniczek **s. 117** BRAINPOWER Sprawdź się! • Wymowa
s. 125 ❗Ⓜ Rozmowa z odgrywaniem roli ❗Ⓜ Rozmowa na podstawie materiału stymulującego	**s. 126** Czasowniki modalne (1); pytania pośrednie ❗ Transformacje (zadanie zamknięte) • Tłumaczenie (zadanie zamknięte) • Zadanie z lukami • Gramatykalizacja / struktury gramatyczne ❗ Wybór wielokrotny • Transformacje (zadanie otwarte)	**s. 128** ❗Ⓜ Wpis na forum ❗Ⓜ Artykuł publicystyczny	**s. 129** Ⓜ Bank zadań – wypowiedź ustna **s. 130** Słowniczek **s. 131** BRAINPOWER Sprawdź się! • Wymowa
s. 139 ❗Ⓜ Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania ❗Ⓜ Rozmowa na podstawie materiału stymulującego	**s. 140** Stopniowanie przymiotników i przysłówków; konstrukcje z przymiotnikiem i przysłówkiem ❗ Tłumaczenie (zadanie zamknięte) • Set leksykalny • Zadanie z lukami • Gramatykalizacja / struktury gramatyczne ❗ Tłumaczenie (zadanie otwarte) • Słowotwórstwo	**s. 142** ❗Ⓜ E-mail ❗Ⓜ Rozprawka	**s. 143** Cumulative Revision Units 1–10 **s. 144** Słowniczek **s. 145** BRAINPOWER Sprawdź się! • Wymowa
s. 153 ❗Ⓜ Rozmowa z odgrywaniem roli ❗Ⓜ Rozmowa na podstawie materiału stymulującego	**s. 154** Mowa zależna; zaimki zwrotne ❗ Minidialogi • Tłumaczenie (zadanie zamknięte) • Gramatykalizacja / struktury gramatyczne • Zadanie z lukami ❗ Transformacje (zadanie otwarte) • Wybór wielokrotny	**s. 156** ❗Ⓜ E-mail ❗Ⓜ Artykuł publicystyczny	**s. 157** Ⓜ Bank zadań – wypowiedź ustna **s. 158** Słowniczek **s. 159** BRAINPOWER Sprawdź się! • Wymowa
s. 167 ❗Ⓜ Rozmowa z odgrywaniem roli ❗Ⓜ Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania	**s. 168** Zdania przydawkowe definiujące i niedefiniujące; formy dzierżawcze ❗ Minidialogi • Gramatykalizacja / struktury gramatyczne • Set leksykalny • Transformacje (zadanie otwarte) ❗ Tłumaczenie (zadanie otwarte) • Zadanie z wyrazami w ramce i lukami	**s. 170** ❗Ⓜ Wpis na forum ❗Ⓜ Rozprawka	**s. 171** Cumulative Revision Units 1–12 **s. 172** Słowniczek **s. 173** BRAINPOWER Sprawdź się! • Wymowa
s. 181 ❗Ⓜ Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania ❗Ⓜ Rozmowa na podstawie materiału stymulującego	**s. 182** Czasowniki modalne (2); zdania z podmiotami *there* i *it* ❗ Minidialogi • Gramatykalizacja / struktury gramatyczne • Tłumaczenie (zadanie zamknięte) • Zadanie z lukami ❗ Słowotwórstwo • Transformacje (zadanie otwarte)	**s. 184** ❗Ⓜ Wpis na blogu ❗Ⓜ Rozprawka	**s. 185** Ⓜ Bank zadań – wypowiedź ustna **s. 186** Słowniczek **s. 187** BRAINPOWER Sprawdź się! • Wymowa
s. 195 ❗ Rozmowa wstępna ❗Ⓜ Rozmowa z odgrywaniem roli ❗Ⓜ Rozmowa na podstawie materiału stymulującego	**s. 196** Pytania rozłączne; spójniki ❗ Zadanie z lukami • Gramatykalizacja / struktury gramatyczne • Zadanie z wyrazami w ramce i lukami • Transformacje (zadanie zamknięte) • Set leksykalny ❗ Tłumaczenie (zadanie otwarte) • Wybór wielokrotny	**s. 198** ❗Ⓜ Wpis na forum ❗Ⓜ Rozprawka	**s. 199** Cumulative Revision Units 1–14 **s. 200** Słowniczek **s. 201** BRAINPOWER Sprawdź się! • Wymowa

WSTĘP

Drodzy Uczniowie/Drogie Uczennice!

Przed Wami ***Oxford repetytorium maturzysty. Poziom podstawowy i rozszerzony*** – nowoczesny podręcznik, który pozwoli Wam skutecznie powtórzyć i uzupełnić wiadomości z języka angielskiego zdobyte w szkole ponadpodstawowej. Nasze repetytorium:

- zapewnia harmonijny rozwój wszystkich sprawności językowych,
- ma przyjazny układ treści i atrakcyjną szatę graficzną,
- umożliwia solidną powtórkę słownictwa dzięki tekstom i towarzyszącym im zadaniom,
- inspiruje atrakcyjnymi tekstami do czytania i słuchania, które zachęcą Was do dyskusji,
- oferuje praktyczną pomoc w rozwiązywaniu zadań dzięki wskazówkom, przykładowym wypowiedziom i listom przydatnych zwrotów.

Struktura podręcznika

Oxford repetytorium maturzysty składa się z czternastu rozdziałów poświęconych wszystkim zagadnieniom tematycznym określonym w *Podstawie programowej* dla poziomów III.1.P i III.1.R. Rozdziały te tworzą główną część podręcznika, dzięki której utrwalicie słownictwo i rozwiniecie wszystkie sprawności językowe w różnorodnych zadaniach. Kluczowe zadania zostały opracowane na dwóch poziomach trudności oznaczonych odpowiednimi ikonami:

! zadanie na poziomie B1+ (B2 w zakresie rozumienia wypowiedzi);

! zadanie na poziomie B2+ (C1 w zakresie rozumienia wypowiedzi).

Wskazówki do poszczególnych typów zadań oznaczono ikoną żarówki.

W głównej części podręcznika znajdziecie również słowniczki tematyczne oraz kumulatywne powtórki materiału.

POWERUP

Niniejsze repetytorium zostało stworzone z myślą o uczniach na różnych poziomach znajomości języka. Większość zadań została przygotowana na poziomie B1+ (B2 w zakresie rozumienia wypowiedzi). Zadania na wyższym poziomie B2+ (C1 w zakresie rozumienia wypowiedzi) znajdują się w sekcji nazwanej *PowerUp*.

WORDPOWER

W działach *Rozumienie ze słuchu* i *Rozumienie tekstów pisanych* znajdziecie sekcję *Wordpower*. Umożliwi Wam ona przećwiczenie zagadnień leksykalnych, które często sprawiają problemy uczącym się języka angielskiego, np. czasowników złożonych, idiomów, kolokacji czy wyrazów wieloznacznych. Opanowanie tych zagadnień pomoże Wam w rozwiązaniu zadań testujących znajomość środków językowych.

Na końcu podręcznika znajduje się część informacyjna, zawierająca obszerny dział gramatyczny, w którym znajdziecie objaśnienia istotnych zagadnień wraz z ćwiczeniami utrwalającymi. Ta część zawiera również działy z przydatnymi zwrotami.

Słownictwo

Dzięki temu obszernemu działowi gruntownie powtórzycie i poszerzycie swoją znajomość słownictwa. Każde ćwiczenie jest opisane nagłówkiem, który wskazuje, jakiego tematu dotyczy. Zawarliśmy tu wiele zadań komunikacyjnych i pytań do dyskusji, abyście jak najczęściej wykorzystywali poznane słownictwo w swoich wypowiedziach. Każde słowo znajdziecie również w słowniczku tematycznym zamieszczonym po głównej części każdego rozdziału.

Rozumienie ze słuchu

W każdym głównym rozdziale znajdziecie osobną sekcję poświęconą rozwijaniu sprawności rozumienia ze słuchu. Zadaniom towarzyszą przydatne wskazówki oraz atrakcyjne nagrania audio, dzięki którym będziecie mieli możliwość zapoznania się z różnymi odmianami wymowy języka angielskiego.

Rozumienie tekstów pisanych

W tym dziale znajdziecie wiele wciągających tekstów, stanowiących punkt wyjściowy do dyskusji oraz do poszerzenia zasobu słownictwa. Proponowane strategie i różnorodne zadania pomogą Wam należycie rozwinąć sprawność rozumienia tekstów pisanych. Ponadto dzięki sekcjom *Wordpower* przećwiczycie zagadnienia językowe, które często przysparzają polskim uczniom problemów w nauce języka angielskiego.

Mówienie

Umiejętność skutecznej komunikacji w języku obcym jest niezmiernie ważna w codziennym życiu. Dlatego każdy rozdział podręcznika zawiera osobną sekcję poświęconą zadaniom ustnym. W działach tych znajdziecie również wskazówki, przydatne zwroty i nagrania z przykładowymi wypowiedziami uczniów.

Znajomość środków językowych

Każdy rozdział poświęcony środkom językowym rozpoczyna się od sekcji *Grammar in use*, dzięki której będziecie mieć możliwość sprawdzenia swojej znajomości wybranych zagadnień gramatycznych, a następnie – przećwiczenia ich w licznych zadaniach na dwóch poziomach trudności.

Jeśli jakieś zagadnienie wciąż przysparza Wam trudności, możecie skorzystać z objaśnień gramatycznych i ćwiczeń umieszczonych w dziale *Gramatyka*, znajdującym się na końcu podręcznika.

Do nazwania zadań typu egzaminacyjnego polegającego na tworzeniu struktur z podanych wyrazów użyliśmy określenia *gramatykalizacja*, zgodnie z *Informatorem o egzaminie maturalnym z języka angielskiego*.

Wypowiedź pisemna

Dzięki tej sekcji będziecie mieli okazję przyswoić sobie przydatne zwroty i przećwiczyć strategie pomocne w tworzeniu prac pisemnych. Wytłumaczymy, jak krok po kroku opanować umiejętność pisania i redagowania wypowiedzi. Pomogą w tym również przykładowe prace, na których będziecie mogli się wzorować.

Bank zadań – Wypowiedź ustna

W co drugim rozdziale znajdziecie pełny zestaw zadań dotyczących wypowiedzi ustnej. Spróbujcie wykonać je w parach.

Powtórki kumulatywne

Co drugi rozdział zawiera dział powtórkowy *Cumulative Revision*, który pozwoli Wam utrwalić słownictwo, gramatykę i funkcje językowe utartych zwrotów wprowadzone we wszystkich ukończonych dotychczas rozdziałach.

Słowniczki tematyczne

Na końcu każdego rozdziału znajduje się dwujęzyczny słowniczek, który zawiera zebrane słownictwo dotyczące danego tematu. Znajdziecie tu wyrazy i wyrażenia ze wszystkich podtematów określonych w *Podstawie programowej*. Możecie również wysłuchać wymowy zamieszczonych tu wyrazów i wyrażeń.

Unikalność słowniczków tematycznych w ***Oxford repetytorium maturzysty*** polega na tym, że zawierają **kluczowe wyrazy i wyrażenia**, które powinniście znać. Znajdziecie obok nich ikony z kluczykiem:

Oxford 3000

Oxford 5000

Oxford 3000 i *Oxford 5000* to listy najistotniejszych wyrazów, starannie opracowanych przez oksfordzkich leksykografów tworzących renomowane słowniki języka angielskiego. W skład *Oxford 3000* wchodzą trzy tysiące najczęściej używanych i najbardziej przydatnych angielskich wyrazów na poziomach od A1 do B2. *Oxford 5000* zawiera dodatkowe dwa tysiące kluczowych wyrazów na poziomach od B2 do C1.

Dodatkowo czerwoną czcionką oznaczyliśmy wyrazy i wyrażenia z sekcji *PowerUp*.

Pozostałe, nieoznaczone wyrazy i wyrażenia z pewnością również okażą się przydatne! Dotyczą one danego zakresu leksykalnego i mogą przydać się w tworzeniu wypowiedzi pisemnej i ustnej.

BRAINPOWER

Wykorzystajcie ogromny potencjał swojego mózgu! Liczba słówek i wyrażeń, które należy sobie przyswoić w toku nauki języka obcego, może być przytłaczająca. Tu z pomocą przychodzi *Brainpower* – dział, dzięki któremu nauczycie się lepiej je zapamiętywać. Zapoznacie się ze sprawdzonymi w praktyce technikami ułatwiającymi przyswajanie nowego materiału, a także sprawdzicie, jak dobrze pamiętacie słownictwo wprowadzone w poprzednich rozdziałach.

Na deser, dla rozluźnienia proponujemy kilka ćwiczeń z wymowy.

Życzymy sukcesów w nauce!

Zespół Redakcji

1 Człowiek

Słownictwo

Dane osobowe

1 **Uzupełnij formularz wyrazami i wyrażeniami z ramki.**

age email address level of English name nationality occupation place of birth sex telephone no: home/mobile

Personal Information Form

1	//////////	Anna Nowak
2	//////////	18
3	//////////	female
4	//////////	Poznań, Poland
5	//////////	Polish
6	//////////	student
7	//////////	intermediate
8	//////////	ania18@webmail.co
9	//////////	22 390 9696 / 507048779

2 **Pracujcie w parach. Zadawajcie sobie nawzajem pytania, które pomogą wam uzupełnić formularz z ćwiczenia 1 informacjami o swoim koledze/swojej koleżance.**

Wygląd zewnętrzny

3 **Dopasuj określenia z ramki do właściwych nagłówków. Niektóre mogą pasować do paru kategorii.**

attractive bald beard beautiful blonde blue brown build curly dark elderly expressive fair freckles good-looking green handsome height in his/her early/mid/late twenties long medium middle-aged moustache overweight plump pretty scar short ~~slim~~ straight tall tattoo thin wavy wrinkles young

Build	*slim*
Height	//////////
Hair	//////////
Eyes	//////////
Age	//////////
Looks	//////////
Distinguishing features	//////////

4 **Pracujcie w parach. Opisujcie na zmianę osoby przedstawione na zdjęciach, tak aby druga osoba odgadła, o kogo chodzi.**

Cechy charakteru

5 **Dopasuj przymiotniki opisujące cechy charakteru do przymiotników o przeciwnym znaczeniu.**

1 friendly	**a** silly
2 quiet	**b** aggressive
3 hard-working	**c** mean
4 confident	**d** talkative
5 generous	**e** unfriendly
6 polite	**f** stupid
7 clever	**g** lazy
8 gentle	**h** rude
9 sensible	**i** shy

6 **Dopasuj przymiotniki z ćwiczenia 5 do poniższych kategorii.**

a positive **b** negative **c** neutral

7 **Utwórz wyrazy o przeciwnym znaczeniu za pomocą podanych przedrostków.**

ambitious honest kind loyal mature patient polite realistic reliable responsible selfish secure ~~tidy~~ tolerant

un-	in-	dis-	im-	ir-
untidy				

Opisywanie uczuć i emocji

8 **Dopasuj przymiotniki z ramki do wyrazów o podobnym znaczeniu.**

angry calm embarrassed happy jealous scared surprised worried

1 upset
2 relaxed
3 ashamed
4 astonished
5 terrified
6 annoyed
7 envious
8 pleased

9 **Dopasuj przymiotniki z ćwiczenia 8 do poniższych opisów sytuacji. Niektóre przymiotniki pasują do paru sytuacji.**

1 getting 100% in your English exam
2 giving a speech to 50 people
3 losing your new mobile phone
4 missing the last episode of a series you've been watching on TV
5 telling somebody your best friend's biggest secret
6 winning a holiday to the Caribbean
7 sunbathing at the beach

10 **Dopasuj czasowniki i zwroty z ramki do wyrazów o podobnym znaczeniu.**

despise dislike feel all right about get nervous hate haven't got a problem with keep away from stay away from

1 avoid / _____ / _____
2 don't mind / _____ / _____
3 can't stand / _____ / _____ / _____ / _____

11 **Porozmawiajcie w parach na tematy podane w ramce. Wykorzystajcie czasowniki i zwroty z ćwiczenia 10.**

being in small spaces clowns flying heights meeting new people snakes spiders

A How do you feel about spiders?
B I haven't got a problem with spiders. I quite like them.
A Are you afraid of heights?
B Yes, I am. I try to avoid high places.

Zainteresowania

12 **Uzupełnij tekst wyrazami z ramki.**

about find free in (x2) into particularly spend on without

I'm really interested [1] _____ computers and computer games. I also [2] _____ a lot of time at the library surfing the Internet. I have recently set up my own website and I [3] _____ like uploading photos and information onto it.

In my [4] _____ time, I read books, magazines, comics – anything! I [5] _____ reading very relaxing. At the moment I'm really [6] _____ detective stories, but I'm keen [7] _____ political thrillers, too.

I can't live [8] _____ sport! I'm mad [9] _____ basketball and tennis and I'm [10] _____ the school football team. It keeps me fit and it's great fun.

Etapy życia

13 **Uzupełnij tabelę wyrazami z ramki.**

adolescence adolescent adult adulthood child childhood kid middle age old age

Age	Stage of life	Person
	birth	
0–13	1 _____	2 _____ 3 _____
13–18	4 _____	5 _____
18 +	6 _____	7 _____
50–70	8 _____	
70 +	9 _____	
	death	

Rzeczy osobiste

14 **Popatrzcie na wyrazy w ramce i w parach odpowiedzcie na pytania.**

bag books clothes computer glasses headphones ID jewellery mobile phone money notepad passport pen wallet watch

1 Which of these items can you wear?
2 Which three of these items are the most important to you?
3 Which of these items do you not need or not use at all?
4 Are there any other personal items that you often use?

Umiejętności

15 **Które z poniższych umiejętności posiadasz, a których chciałbyś/chciałabyś się nauczyć? Porównaj odpowiedzi z odpowiedziami kolegi lub koleżanki.**

code cook dance do housework drive a car fish paint play a musical instrument sew solve problems swim

I play the drums in a rock band, and I can play the piano a bit, too. I would like to learn ...

Własny system wartości

16 **Dopasuj wyrazy i wyrażenia z ramki do zdań 1–12. Niektóre wyrażenia mogą pasować do paru zdań.**

empathy enthusiasm honesty independence love loyalty openness personal development personal freedom personal fulfilment respect responsibility sensitivity trust

1 I enjoy travelling on my own.
2 I don't tell lies.
3 I always understand how my friends feel.
4 I have to look after my kids.
5 I'm always polite to people.
6 I sometimes let people do important things for me.
7 I'm careful not to upset people at school.
8 If you're my friend, we'll be friends forever.
9 I often tell people what I'm thinking.
10 I need to keep learning new things.
11 I feel satisfied when I learn something new.
12 I really can't wait to try this activity!

17 **Popatrz na zadania 1–12 z ćwiczenia 16. Które z nich są prawdziwe w odniesieniu do ciebie? Porównaj odpowiedzi z odpowiedziami kolegi lub koleżanki.**

Autorytety

18 **Wybierz poprawne uzupełnienia zdań.**

1 Martin is an *authority / influence* on finance.
2 Sara enjoys *respect / prestige* from her followers.
3 I want to *inspire / look up to* my audience to be healthy.
4 Mandy Simmonds is a social *influencer / figure* who I regularly watch online.
5 The boss expected us to do a lot of extra work and there was no *admiration / acknowledgement* or appreciation.
6 My grandfather is someone that I really *admire / acknowledge*.

19 **Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.**

1 What does your mother/father/brother/sister look like?
2 What should an ideal friend be like?
3 What skills would you like to learn in the near future?
4 What annoys you about other people?
5 What do you like doing in your free time?
6 What is your most precious possession?

POWERUP

Społeczny system wartości

20 **Uzupełnij zdania wyrazami i wyrażeniami z ramki.**

collective responsibility dignity equality fairness freedom of speech justice right to health and welfare quality of life tolerance

1 In a society that values _____, everyone has the same opportunities.
2 Through working with people from many different backgrounds, Susannah has developed a _____ for beliefs that are different to hers.
3 Although the woman didn't get the job, she walked out of the room with _____.
4 The lawyer wanted _____ for the victims who had lost their life savings.
5 The family moved to the countryside so that they would have more free time and a better _____.
6 The siblings realized that they had a _____ to support their parents as they got older.
7 I believe that all people should have a _____.
8 Parents of siblings generally believe in the idea of _____, so they try to give a similar amount of attention to each child.
9 Many societies allow _____ unless the words people use are racist or incite violence.

Rozumienie ze słuchu

Dobieranie

1 **Pracujcie w parach. Opiszcie osoby przedstawione na zdjęciach (A–E).**

2 **002** **Posłuchaj nagrania i dopasuj wypowiedzi do osób na zdjęciach (A–E).**

3 **002** **Usłyszysz dwukrotnie pięć wypowiedzi, które łączy temat wyglądu zewnętrznego. Do każdej wypowiedzi (1–5) dopasuj odpowiadające jej zdanie (A–F). Jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej wypowiedzi.**

Aby poprawnie dopasować wypowiedzi do zdań, należy określić kontekst wypowiedzi, jej główną myśl lub intencje rozmówców. Zanim wysłuchasz nagrania, przeczytaj uważnie zdania i postaraj się określić, jakie informacje musisz uzyskać, aby poprawnie wykonać zadanie.

This speaker

A warns listeners about a problem.
B encourages listeners to change their look.
C talks about a look he/she would like to have.
D suggests that he/she has stopped worrying about his/her appearance.
E describes a family photo.
F explains how his/her appearance has changed.

4 **Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.**

1 Has your appearance changed in the last five years? How?
2 Can you think of someone who completely changed their appearance? What did they do and why?
3 Would you agree that society puts too much pressure on people to look a particular way? How?

POWERUP

Wybór wielokrotny

5 **003** **Usłyszysz dwukrotnie dwa teksty. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią nagrania.**

Tekst 1

1 The speakers in the conversation are
A a hairdresser and a client.
B two school friends.
C a parent and a son.

2 The boy's new look
A is extremely difficult to achieve.
B costs a lot of money.
C will take a long time to do.

Tekst 2

3 The speaker learned about Movember
A at a family meeting.
B when visiting a charity.
C while reading a website.
D at the doctor's.

4 Their friend's mother inspired the Movember founders to
A do a thirty-day challenge.
B grow moustaches.
C raise money for charity.
D have fun with their looks.

5 Which of the following is stated in the recording as an <u>opinion</u>, not a fact?
A Movember is becoming popular in Poland.
B Movember will have a positive effect in Poland.
C Movember has been a financial success.
D Movember encourages people to visit the doctor regularly.

6 What does the speaker do at the end of the speech?
A Encourages people to grow a moustache.
B Asks listeners to volunteer at charities in their spare time.
C Thanks the founders of Movember.
D Motivates people to start similar campaigns.

1 Rozumienie tekstów pisanych

Dobieranie nagłówków do części tekstu

1 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 What do you enjoy about learning English and other languages? What do you dislike?
2 Do you think Polish is an easy language for foreigners to learn? Why? / Why not?
3 Read the quotes below. Do you agree with them?

> You can never understand one language until you understand at least two. (*Geoffrey Willans*)

> Learning another language is not only learning different words for the same things, but learning another way to think about things. (*Flora Lewis*)

> One should not aim at being possible to understand but at being impossible to misunderstand. (*Marcus Fabius Quintilian*)

2 Przeczytaj wskazówkę. Następnie przeczytaj nagłówki A–F z ćwiczenia 3 i znajdź w nich słowa kluczowe. Czego mogą dotyczyć akapity pasujące do poszczególnych nagłówków?

Funkcją nagłówków jest zazwyczaj podsumowanie informacji podanych w danej części tekstu. Znajdź w nagłówkach słowa kluczowe i zastanów się, jak w inny sposób informacje w nich zawarte mogły zostać wyrażone w tekście.

3 ! Przeczytaj tekst. Dobierz właściwy nagłówek (A–F) do każdej części tekstu (1–4). Dwa nagłówki zostały podane dodatkowo i nie pasują do żadnej części tekstu.

A Your language may affect your lifestyle
B Your emotions stay the same
C Languages shape the way you feel
D Confident now to say what I think
E A new language helps you make new friends
F Languages change how you see the world around you

4 Przedyskutujcie w parach poniższe zagadnienia.

1 Do you think or feel different when you speak English? How would you describe the difference?
2 You've been learning English for several years now. How has it changed the way you see the world?

1

For the last two years, I have been living in Bydgoszcz and learning Polish. To my surprise, I am a quite different person when I am speaking my new second language. Usually, I am rather nervous in English when asking people to do things for me. I always worry about being impolite and accidentally offending them! However, Polish is more direct and that makes it much more simple for me to express myself without falling out with other people. In fact, I can happily stand up in a room full of strangers and state exactly what I need. I love it! I'd definitely be much more reserved in English. This raises the question: do we think differently when we speak different languages?

2

It turns out that this has been a big academic argument for some time. After a lot of research, the experts have eventually found evidence that our language may actually define how we think. For example, many European languages use gender: in Spanish, a bridge is masculine (*un puente*), but in German, it is feminine (*eine Brücke*). When experts asked a number of ordinary people to talk about bridges, the German speakers tended to use more feminine adjectives, such as 'elegant'. However, the Spanish speakers preferred masculine ones like 'strong'. It clearly suggests that the language we use affects the way we perceive our surroundings.

3 _____

English has very clear present and future forms, but not all languages have the same grammar. American economist Keith Chen compared speakers of 36 languages. He discovered that if your language makes little difference between the present and future, you tend to live better. You are more likely to save money and to do regular exercise. Why? One explanation is that people consider the future as already happening now, which encourages them to watch out for health hazards or money problems. For them, these issues need to be taken care of *now*, and not at some distant point in the future.

4 _____

Language research has taken off in recent decades and we will clearly learn more in the future. It follows from my personal experience, though, that while language does change the way you think about the world, time and people in a particular way, it doesn't seem to change the way you feel. If a friend tells you about their troubles, you'll be sympathetic whatever language you use. Look at my example above, however. In English, it's not necessary to say if a 'friend' is male or female, but it would be in Spanish or German. As I carry on with my Polish lessons, I'm now keen to see how, if at all, my personality will change when speaking my second language in the future.

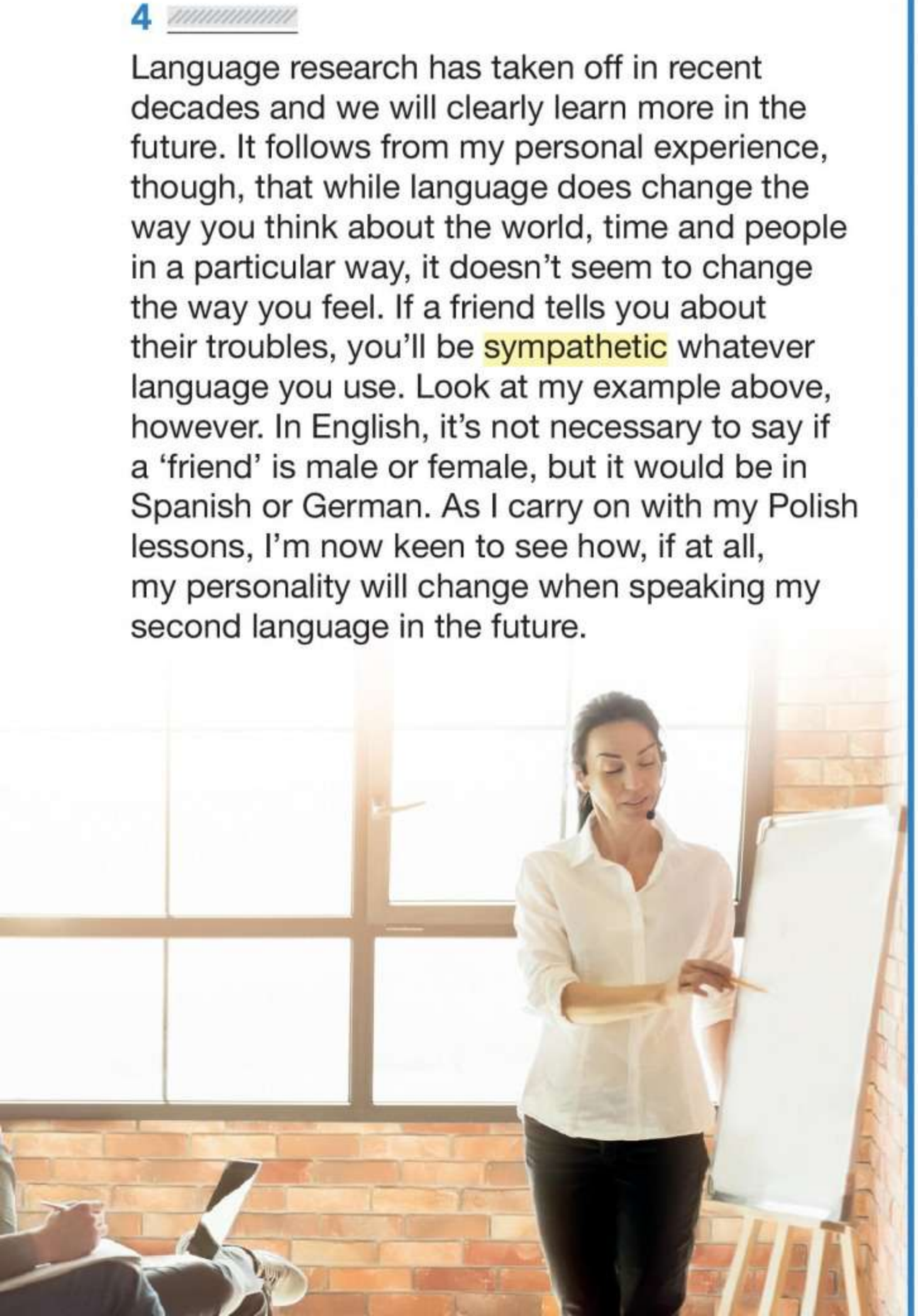

WORDPOWER

False friends

5 **Wyjaśnij w języku angielskim znaczenie słów wyróżnionych w tekście. Następnie podaj ich polskie znaczenia.**

6 **Uzupełnij zdania wyróżnionymi słowami z przeczytanego tekstu.**

1 I told Nick that I'd deleted my essay by mistake, and he wasn't _____ at all. He laughed at me!
2 It's taking me ages to read this book but I will finish it _____.
3 I thought this was a cheese sandwich when I bought it, but it's _____ ham.
4 Most of my friends have _____ pets, like dogs and cats, but I've got a snake called Harry.
5 I often feel _____ when I speak English. It's not easy for me and I easily get embarrassed.
6 Before your driving test, you have to learn the signs which represent various road _____.

7 **Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.**

1 Why are the highlighted words in the text called *false friends*?
2 Can you think of any more false friends between English and Polish?

Czasowniki złożone

8 **Popatrz na czasowniki złożone podane w ramce. Znajdź je w tekście i przetłumacz na język polski.**

carry on fall out stand up take off turn out
watch out

9 **Uzupełnij zdania 1–6 czasownikami złożonymi z ćwiczenia 8 we właściwej formie.**

1 I felt exhausted when I was running the marathon, but I _____ and finished it after four hours!
2 _____ when you're cycling to school. There are a lot of things that can happen on the road.
3 I need a volunteer. Could someone _____ please, and come to the board?
4 Everyone expected our project to be a disaster, but it _____ OK in the end.
5 Lisa and Maria used to be great friends but they _____ and now they don't talk to each other!
6 Chess really _____ after it was on the TV show *Queen's Gambit*. Suddenly everyone is playing it!

10 **Napisz dwa prawdziwe zdania o sobie zawierające czasowniki z ćwiczenia 8. Następnie porównaj swoje zdania ze zdaniami kolegi lub koleżanki.**

POWERUP

Dobieranie zdań do luk w tekście

11 Przeczytaj wskazówkę, a następnie tekst. W zdaniach następujących po lukach w tekście znajdź słowa, które odnoszą się do uprzednio podanych informacji.

Aby poprawnie dopasować zdania do luk w tekście, należy najpierw odnaleźć w nim słowa, które odnoszą się do informacji podanych w usuniętych zdaniach. Mogą to być:

- zaimki wskazujące, np. *this*, *that*, *these* lub *those*
- zaimki osobowe i dzierżawcze, np. *he*, *him* lub *his*
- określenia miejsc, np. *here* lub *there*
- określenia czasu, np. *then* lub *when*.

Postaraj się odnaleźć w podanych zdaniach informacje, do których odnoszą się te słowa.

12 ! Przeczytaj tekst, z którego usunięto pięć zdań (A–F). Dopasuj je do właściwych luk (1–5), tak aby otrzymać spójny i logiczny tekst. Jedno zdanie zostało podane dodatkowo.

A For instance, she wore a ring to the inauguration that contained the image of a bird in a cage.

B Clearly this had required enormous courage on her part.

C It was once a struggle for Gorman to pronounce the letter *r*, putting pressure on her whenever she wanted to speak in public.

D She was well aware that she would soon be reading it at the same spot where these events were taking place.

E Indeed, Gorman's talent had been already recognized by people in the know some time before.

F That afternoon, the whole country was watching, and suddenly her name was on everybody's lips.

Who is Amanda Gorman?

On Wednesday 20 January, 2021, twenty-two-year-old poet Amanda Gorman achieved instant fame. The new president of the USA, Joe Biden, had invited her to speak at his inauguration in Washington, D.C. The poem that Gorman read there, 'The Hill We Climb', astonished the audience. [1]_____ Instantly, she stopped being just a writer, and started being a literary sensation.

'The Hill We Climb' could not be more contemporary. Earlier that month, an aggressive crowd of protestors had attacked the Capitol in Washington, D.C., and Gorman was watching the scenes on TV at home while working on her poem. [2]_____ Although shocked by what was happening there, she refused to make the final version too critical and negative. Instead, its message became one of hope and equality, one that calls on Americans to stand up for their rights and defend their freedom of speech.

The inauguration was a huge moment for a girl who had been raised in a poor area by a hard-working single mother, but not a completely unexpected one. [3]_____ Among these were the organizers of the Super Bowl, and they had asked her if she wanted to speak during the game. Unfortunately, she was not able to go to Florida in person owing to the ongoing coronavirus situation. Nevertheless, she did record a video message that was shown at the Super Bowl, featuring an all-new poem titled 'Chorus of the Captains'. This showed her admiration for the country's ordinary healthcare workers who at that time were still determinedly struggling to contain the pandemic.

While Gorman's work is extremely modern, she does not write in a vacuum. [4]_____ This represented a line from one of the most famous poems by Maya Angelou. It was Gorman's way of showing respect to the first African American poet to speak at a presidential inauguration, a writer and a poet that Gorman looks up to. Other contemporary works of art, like the musical *Hamilton*, also inspire Amanda, sometimes in unexpected ways. [5]_____ So she practiced this sound by repeatedly singing the song 'Aaron Burr, Sir' from the hit show. Early in his career, Joe Biden himself had been insecure about a speech problem, a stutter, so this was also something that connected her to the new president.

Super Bowl is the most important game and annual championship of American football.

Maya Angelou (1928–2014) was an American poet and writer who fought to improve the rights of women and people of colour.

Hamilton is a 2015 musical about the historical American politician Alexander Hamilton.

A stutter is a speech problem where you keep saying the same sound, especially the first consonant of words.

Mówienie

Rozmowa z odgrywaniem roli

1 W parach porównajcie swoje odpowiedzi na poniższe pytanie. Uzasadnijcie swój wybór.

It is said that we only need about 30 seconds to form the first impression of a person. What do you pay attention to when you meet someone for the first time? Rank the elements in order of importance and add your own ideas.

facial expression handshake style of clothes
the way of speaking

2 Przeczytaj polecenie i wskazówkę. Uzupełnij przykładowy dialog brakującymi wypowiedziami (A–F). Dwie wypowiedzi zostały podane dodatkowo.

Przeczytaj uważnie zadanie, aby zorientować się, jaką rolę masz odegrać i jakie konkretnie informacje masz przekazać. Postaraj się omówić każdą z kwestii przynajmniej w dwóch zdaniach.

Będąc na kursie językowym w Londynie poznałeś/poznałaś interesującą osobę. Opowiadasz o niej swojemu przyjacielowi / swojej przyjaciółce. W rozmowie omów następujące kwestie:
- okoliczności waszego spotkania
- zachowanie nowo poznanej osoby
- wspólne zainteresowania
- plany na spotkanie w przyszłości.

Rozmowę rozpoczynasz ty.

A: So, how did you meet your new friend?
B: I met her in class. The teacher divided us into groups, so that we could get to know each other a bit more. [1]_____
A: What was she like?
B: Well, at first she seemed a bit shy, but then she opened up. [2]_____ She focused on what they said and offered great advice.
A: And what is she into?
B: Actually, we have so many things in common. Hana is mad about music and books. [3]_____
A: It's a pity the course was over in a few days.
B: Yes, it is, but I've already invited Hana to visit me in Poland. [4]_____ We could all go to a gig together.

A I always feel embarrassed to talk about myself.
B I liked the way she talked about her family and listened to other students.
C Hana was in the same group as me.
D I love hanging out with my friends.
E We even like the same bands.
F I can't wait to introduce her to my friends.

3 004 Wysłuchaj nagrania i sprawdź swoje odpowiedzi. Następnie przeczytaj ponownie wypowiedzi, które nie zostały wykorzystane w dialogu z ćwiczenia 2. Dlaczego te informacje nie są konieczne do wykonania zadania?

4 ! Wykonajcie w parach polecenie z ćwiczenia 2. Następnie zamieńcie się rolami i wykonajcie zadanie ponownie.

Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

Gdy opisujesz ilustrację, pamiętaj, aby najpierw określić miejsce, osoby oraz wykonywane przez nie czynności. Dopiero po przekazaniu kluczowych informacji skoncentruj się na szczegółach i spróbuj wywnioskować, jak przedstawione osoby się czują w danej sytuacji lub jakie mają intencje.

5 Przyjrzyj się ilustracji. Wypisz wyrazy i zwroty, które później pomogą ci ją opisać.

People	*in her mid twenties*
Place	
Verbs	

6 ! Opisz ilustrację z ćwiczenia 5 i odpowiedz na pytania ze s. 241.

7 005 Wysłuchaj uczennicy opisującej ilustrację z ćwiczenia 6. Czy jej opis jest kompletny?

In the picture I can see …
The picture shows …
There is/are …
On the right/left …
At the top/bottom …
In the foreground/ background …
She looks like (a model).
She appears to be (confident).

Więcej przydatnych zwrotów na s. 240

1 Znajomość środków językowych

GRAMMAR IN USE

Czasy *present simple* i *present continuous*; przedimki

1 Wybierz poprawne formy czasowników.

1 I usually *walk* / *am walking* to school, but today my dad *gives* / *is giving* me a lift.
2 John *has* / *is having* long dark hair and a beard.
3 My Internet connection *doesn't work* / *isn't working* at the moment so I can't go online.
4 These days, more and more people *buy* / *are buying* electric cars.
5 Julia *works* / *is working* for a bank. She's a credit adviser.
6 *Do you go* / *Are you going* to the cinema at the weekend?

2 Uzupełnij luki czasownikami z nawiasów we właściwej formie.

Send

Hi James,

I'm writing to tell you that a friend of mine [1] _____ (come) to London next month. Her name's Magda and she [2] _____ (have) a place on a music course that [3] _____ (start) on 10th September. She [4] _____ (get) a bit nervous about it because she [5] _____ (not know) anyone in London, and so I thought of you.

Can I give her your phone number and say she can call you? I think you'll like her – she's really nice and she [6] _____ (play) the piano brilliantly!

Speak soon,
Marek

3 Uzupełnij luki przedimkami *a, an* i *the*. Jeśli użycie przedimka nie jest konieczne, zostaw lukę pustą.

1 _____ woman and her daughter sat next to me on the train. _____ woman was in her mid-twenties and her little girl was about two.
2 _____ adolescence can be a challenging time for people.
3 _____ sky is getting very dark.
4 The only people in the park were _____ elderly man and two middle-aged women.
5 _____ human beings like spending time with each other.
6 I found _____ wallet on _____ bus this morning.
7 I don't particularly like _____ cats.

Więcej gramatyki na s. 202

Minidialogi

4 Uzupełnij poniższe minidialogi (1–4). Spośród podanych opcji wybierz brakującą wypowiedź.

Przeczytaj dokładnie pierwszą część dialogu i podane opcje. Wszystkie z nich będą gramatycznie poprawne, ale tylko jedna będzie poprawna w podanym kontekście.

1 **X:** When would be a good time to call you?
Y: _____
A We finish eating at seven, so any time after that.
B My grandparents are coming round at six.
C We're having dinner, so it isn't the best time.

2 **X:** What sort of films are you into?
Y: _____
A I hate horror films or anything that's violent.
B I particularly like going to the cinema with my friends.
C At the moment, I'm mad about sci-fi films.

3 **X:** I feel ashamed of how I behaved yesterday.
Y: Don't worry. _____
A Everyone makes mistakes.
B Lots of people are feeling unwell right now.
C We all inspire others at times.

4 **X:** We need to hand in our essays tomorrow!
Y: _____
A I always do mine in the library.
B I'll finish it when I get home.
C I'm writing about Socrates.

Tłumaczenie (zadanie zamknięte)

5 Spośród podanych opcji wybierz tę, która jest tłumaczeniem fragmentu podanego w nawiasie poprawnie uzupełniającym lukę w zdaniu.

1 I'll buy a new notepad when I (*pójdę*) _____ to the supermarket.
A am going **B** will go **C** go

2 (*Używasz teraz komputera*) _____ or can I use it?
A Do you use the computer
B You use the computer
C Are you using the computer

3 Martha is a great film fan. She goes to the cinema at least (*dwa razy w tygodniu*) _____.
A two weeks
B twice a week
C two times this week

4 I need to take these books back to the library. When (*otwierają*) _____ on Saturdays?
A is it opening **B** does it open **C** is it open

Zadanie z wyrazami w ramce i lukami

6 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–4), przekształcając jeden z wyrazów z ramki w taki sposób, aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań. Dwa wyrazy zostały podane dodatkowo i nie pasują do żadnej luki.**

lose patient spend take worry young

MY **FAMILY** Like

There are five of us in my family, my mum and dad, my older sister, me and my brother. He's [1] _____ than me.

My dad is middle-aged, overweight and bald. He's interested in politics and history.

My mother is tall and attractive. She's really into fitness and goes running all the time. She's calm and never [2] _____ about anything.

My older sister has long wavy blonde hair and blue eyes. She's really [3] _____ and can't wait for anything.

My younger brother is still a kid – he's only six. He's got curly hair and is rather plump. He spends a lot of time with me because he likes playing video games, too. He can be rude, especially when he [4] _____ at a video game.

Zadanie z lukami

7 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–6) w taki sposób, aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań.**

On a normal Saturday or Sunday in the UK, you will see young people playing football, hockey or tennis. And if you go swimming, you will find a lot of people in [1] _____ pool. But a recent survey shows that doing sport is far from [2] _____ the most popular leisure activity in the UK. Young people in particular [3] _____ a lot of time on their digital devices, playing games, computing or using social media. Although we all know that regular exercise is important, it seems that most of us think that not doing much exercise [4] _____ not really matter. As a result, we are almost certainly [5] _____ less and less healthy. It can be difficult to include exercise in our daily routine, but doing it with [6] _____ friend can help. We are more likely to go for a run or swim if we have arranged it with someone else.

POWERUP

Set leksykalny

8 **Wpisz wyraz, który poprawnie uzupełnia wszystkie trzy zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych wyrazów.**

1 I think you should stay _____ from him because he's trouble.
Please go _____ and leave me alone!
The building site is dangerous, so you must keep _____ from it.

2 The doctor is on _____, he will meet you in a moment.
It's the _____ of every parent to care for their children.
The company had to pay _____ on the products they imported to Poland.

3 There's a big _____ gap between me and my parents.
The new _____ of computers have far better computing power than my old laptop.
The _____ of electricity is a complex process that takes place at power plants.

4 I think everyone should have the _____ to free healthcare.
Our street is the second on the _____ after the railway bridge.
My parents managed to teach me the difference between _____ and wrong.

Słowotwórstwo

9 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–5), przekształcając wyrazy podane w nawiasach, tak aby otrzymać spójny, logiczny i poprawny gramatycznie tekst. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych wyrazów.**

There are many groups all over the world that work for social change. Some of them feel that there is still a lot to be done to fight [1] _____ (**EQUAL**) and make sure that everyone has the same rights. They believe it is vital that we all have the same opportunities for personal and professional [2] _____ (**DEVELOP**) so that we can reach our full potential.

In Britain, organizations such as Disability Rights UK and Scope stress that children and young people with disabilities need education, and adults need [3] _____ (**DEPEND**) so that they can make their own choices about their daily lives.

People who are not disadvantaged in any way can be surprisingly [4] _____ (**AWARE**) of others' difficulties, and may find the need for change hard to understand. But once they hear more about the experiences of the disadvantaged, they can become more [5] _____ (**SENSE**) to their needs and much more supportive.

1 Wypowiedź pisemna

E-mail

1 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 How often do you send emails? Who do you usually send them to?
2 Do you write emails in English?

Po napisaniu wypowiedzi, przeczytaj ją i upewnij się, że wykonałeś/wykonałaś wszystkie podpunkty polecenia.

2 Przeczytaj zadanie i przykłady wykonania poszczególnych podpunktów. Do każdego podpunktu dopasuj odpowiedni fragment (A–C). Który podpunkt nie został wykonany?

Wkrótce odwiedzi cię kolega z Anglii. Podczas jego pobytu w Polsce zamieszkacie razem u twojej babci, którą uważasz za swój autorytet. W e-mailu do kolegi:

- wyjaśnij, dlaczego nie będziecie mieszkać z rodzicami
- opisz babcię i uzasadnij, dlaczego jest twoim autorytetem
- przedstaw zalety mieszkania u babci
- napisz, jakie atrakcje zaplanowałeś/zaplanowałaś na czas pobytu kolegi w Polsce.

A

We can't stay at my house because my parents forgot about your visit and planned to paint all the walls. They say that our flat needs decorating. They have already removed the furniture so we really have no choice.

B

It will be fun to stay at my grandma's. She loves cooking so she will prepare delicious meals for us. We will have separate rooms because she lives in a big house. And there is a huge garden, so we can spend time outdoors.

C

I am sure you will like her. She is very friendly and patient. She is my role model. She inspired me to practise sports. She plays badminton, does yoga and goes swimming every week, even though she is in her seventies!

3 Dopisz brakujący fragment do wypowiedzi z ćwiczenia 2.

4 Uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

adolescence authority code influence look

Elon Musk, an engineer and a businessman, is my role model. In his [1]_____, he spent a lot of time at his computer and taught himself how to [2]_____. Since then he has become an [3]_____ on modern technology. I [4]_____ up to him because he is a change-maker whose ideas [5]_____ the future of the whole planet.

5 Napisz tekst (100–150 wyrazów, nie licząc słów już podanych), w którym rozwiniesz każdy z czterech podpunktów.

W ramach międzynarodowego projektu wspólnie z kolegą z Anglii masz przygotować prezentację na temat autorytetów. W e-mailu do kolegi:

- wyraź radość ze współpracy oraz nadzieję na szybkie spotkanie
- opisz osobę, która twoim zdaniem zasługuje na miano autorytetu
- poinformuj, jakie są wymagania twojego nauczyciela odnośnie do prezentacji
- zaproponuj podział obowiązków podczas jej przygotowania.

Hi Brad,
We have been paired up to give a presentation on role models.

Wyrażanie radości
I am so pleased that …
I was happy to hear that …
Wyrażanie nadziei
I just hope that …
I wish we could …
Opis osoby
The person I admire is …
She inspires me to …
Wymagania nauczyciela
My teacher wants us to …
The presentation must …
We should include …
Propozycja podziału obowiązków
I suggest we should …
Would you like to … or … ?

Więcej przydatnych zwrotów na s. 243

POWERUP

List formalny

6 Napisz tekst składający się z 200–250 wyrazów.

W lokalnej gazecie ukazał się artykuł zatytułowany „Współczesna młodzież nie uznaje autorytetów". Napisz list do redakcji, w którym uzasadnisz, dlaczego uważasz taką opinię za niesprawiedliwą oraz zaprezentujesz osobę, która cieszy się autorytetem wśród twoich rówieśników.

Przydatne zwroty na s. 245

Bank zadań Wypowiedź ustna

2 minuty

Rozmowa wstępna

Odpowiedz na pytania.

1 What part of your personality would you like to change? Why?
2 What is something that you really hate doing?
3 What is your favourite way to relax in the evening?
4 What makes you happy?

4 minuty Zadanie 1

Rozmowa z odgrywaniem roli

Twój kolega z Kanady zdaje jutro ważny egzamin. W rozmowie z nim omów poniższe kwestie.

- sposoby walki ze stresem
- zachowanie podczas egzaminu
- wybór stroju
- inne czynniki decydujące o pomyślnym wyniku egzaminu

(Rozmowę rozpoczynasz ty).

3 minuty Zadanie 2

Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

Opisz poniższe zdjęcie i odpowiedz na pytania.

Pytania znajdziesz na s. 242

5 minuty Zadanie 3

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

Popatrz na ilustracje 1, 2 i 3. Wraz z kolegami i koleżankami przygotowujesz materiał do kampanii zachęcającej do pozytywnego myślenia. Wyraź swoje zdanie na temat poniższych propozycji plakatu do wykorzystania w kampanii.

- Wybierz ten plakat, który twoim zdaniem będzie najbardziej odpowiedni, i uzasadnij swój wybór.
- Wyjaśnij, dlaczego odrzucasz pozostałe propozycje.

1

2

3

Odpowiedz na pytania.

1 How important is it to like yourself? Why?
2 It is believed that optimists live longer. How far do you agree?
3 Should we always show our emotions? Why? / Why not?
4 What do you consider to be the most important thing for a happy life? Why?

Słowniczek Człowiek

Legenda
Oxford 3000
Oxford 5000
Poziom rozszerzony

6.1 Dane osobowe

age /eɪdʒ/ wiek
email address /'iːmeɪl ədres/ adres e-mailowy
female /'fiːmeɪl/ kobieta
first name /'fɜːst neɪm/ imię
level of English /ˌlevl əv 'ɪŋglɪʃ/ poziom znajomości języka angielskiego
male /meɪl/ mężczyzna
last name /'lɑːst neɪm/ nazwisko
surname /'sɜːneɪm/ nazwisko
nationality /ˌnæʃə'næləti/ narodowość
occupation /ˌɒkju'peɪʃn/ zawód
place of birth /ˌpleɪs əv 'bɜːθ/ miejsce urodzenia
sex /seks/ płeć
telephone no. /'telɪfəʊn nʌmbə(r)/ numer telefonu
home number /ˌhəʊm 'nʌmbə(r)/ numer telefonu domowego
mobile number /'məʊbaɪl nʌmbə(r)/ numer telefonu komórkowego

6.2 Wygląd zewnętrzny

appearance /ə'pɪərəns/ wygląd
attractive /ə'træktɪv/ atrakcyjny
beard /bɪəd/ broda (zarost)
beautiful /'bjuːtɪfl/ piękny
distinguishing features /dɪˌstɪŋgwɪʃɪŋ 'fiːtʃəz/ cechy szczególne
freckles /'freklz/ piegi
good-looking /ˌgʊd 'lʊkɪŋ/ atrakcyjny, przystojny
handsome /'hænsəm/ przystojny
looks /lʊks/ wygląd, uroda
moustache /mə'stɑːʃ/ wąsy
physical appearance /ˌfɪzɪkl ə'pɪərəns/ wygląd zewnętrzny
pretty /'prɪti/ ładny
scar /skɑː(r)/ blizna
tattoo /tə'tuː/ tatuaż
ugly /'ʌgli/ brzydki
unattractive /ˌʌnə'træktɪv/ nieatrakcyjny
wrinkles /'rɪŋklz/ zmarszczki

6.3 Wzrost

height /haɪt/ wzrost
medium height /ˌmiːdiəm 'haɪt/ średniego wzrostu
short /ʃɔːt/ niski
tall /tɔːl/ wysoki

6.4 Włosy

bald /bɔːld/ łysy
blonde hair /ˌblɒnd 'heə(r)/ blond włosy
brown hair /ˌbraʊn 'heə(r)/ brązowe włosy
curly hair /ˌkɜːli 'heə(r)/ kręcone włosy
dark hair /ˌdɑːk 'heə(r)/ ciemne włosy
fair hair /ˌfeə 'heə(r)/ jasne włosy
long hair /ˌlɒŋ 'heə(r)/ długie włosy
short hair /ˌʃɔːt 'heə(r)/ krótkie włosy
straight hair /ˌstreɪt 'heə(r)/ proste włosy
wavy hair /ˌweɪvi 'heə(r)/ pofalowane włosy

6.5 Oczy

blue eyes /ˌbluː 'aɪz/ niebieskie oczy
brown eyes /ˌbraʊn 'aɪz/ brązowe oczy
expressive eyes /ɪkˌspresɪv 'aɪz/ wyraziste, pełne wyrazu oczy
green eyes /ˌgriːn 'aɪz/ zielone oczy

6.6 Wiek

elderly /'eldəli/ starszy/starsza
in his/her early twenties /ɪn hɪz, hɜː(r) ˌɜːli 'twentiz/ trochę ponad 20 lat
in his late forties /ɪn hɪz ˌleɪt 'fɔːtiz/ przed 50-tką
in her mid-thirties /ɪn hɜː ˌmɪd 'θɜːtiz/ około 35 lat
in his teens /ɪn hɪz 'tiːnz/ nastoletni
middle-aged /ˌmɪdl 'eɪdʒd/ w średnim wieku
young /jʌŋ/ młody/młoda

6.7 Cechy charakteru

adventurous /əd'ventʃərəs/ żądny przygód, śmiały
aggressive /ə'gresɪv/ agresywny
ambitious /æm'bɪʃəs/ ambitny
bossy /'bɒsi/ dominujący
brave /breɪv/ odważny
bright /braɪt/ bystry, inteligentny
intelligent /ɪn'telɪdʒənt/ inteligentny
cheerful /'tʃɪəfl/ pogodny
clever /'klevə(r)/ sprytny
confident /'kɒnfɪdənt/ pewny siebie
creative /kri'eɪtɪv/ twórczy
dishonest /dɪs'ɒnɪst/ nieuczciwy
disloyal /dɪs'lɔɪəl/ nielojalny
enthusiastic /ɪnˌθjuːzi'æstɪk/ entuzjastyczny
friendly /'frendli/ przyjazny, życzliwy
generous /'dʒenərəs/ hojny, szczodry
gentle /'dʒentl/ łagodny
hard-working /ˌhɑːd 'wɜːkɪŋ/ pracowity
have a sense of humour /hæv ə sens əv 'hjuːmə(r)/ mieć poczucie humoru
honest /'ɒnɪst/ szczery
immature /ˌɪmə'tjʊə(r)/ niedojrzały
impatient /ɪm'peɪʃnt/ niecierpliwy
impolite /ˌɪmpə'laɪt/ nieuprzejmy
insecure /ˌɪnsɪ'kjʊə(r)/ niepewny siebie
intolerant /ɪn'tɒlərənt/ nietolerancyjny
irresponsible /ˌɪrɪ'spɒnsəbl/ nieodpowiedzialny
kind /kaɪnd/ miły
lazy /'leɪzi/ leniwy
lively /'laɪvli/ żywy, żywiołowy
loyal /'lɔɪəl/ lojalny
mature /mə'tjʊə(r)/ dojrzały
mean /miːn/ skąpy
modest /'mɒdɪst/ skromny
patient /'peɪʃnt/ cierpliwy
personality /ˌpɜːsə'næləti/ osobowość
polite /pə'laɪt/ uprzejmy
quiet /'kwaɪət/ cichy
reliable /rɪ'laɪəbl/ niezawodny, solidny
responsible /rɪ'spɒnsəbl/ odpowiedzialny
rude /ruːd/ niegrzeczny
secure /sɪ'kjʊə(r)/ bezpieczny
selfish /'selfɪʃ/ samolubny
sensible /'sensəbl/ rozsądny
shy /ʃaɪ/ nieśmiały
silly /'sɪli/ niemądry, głupi
sociable /'səʊʃəbl/ towarzyski
stubborn /'stʌbən/ uparty
stupid /'stjuːpɪd/ głupi
talkative /'tɔːkətɪv/ gadatliwy
tolerant /'tɒlərənt/ tolerancyjny
unambitious /ˌʌnæm'bɪʃəs/ bez ambicji
unfriendly /ʌn'frendli/ nieprzyjazny
unkind /ˌʌn'kaɪnd/ niemiły
unreliable /ˌʌnrɪ'laɪəbl/ niesolidny, niepewny
unselfish /ʌn'selfɪʃ/ pozbawiony egoizmu

6.8 Opisywanie uczuć i emocji

admire /əd'maɪə(r)/ podziwiać
angry /'æŋgri/ zły, rozzłoszczony
annoyed /ə'nɔɪd/ zirytowany
ashamed /ə'ʃeɪmd/ zawstydzony
astonished /ə'stɒnɪʃt/ zdziwiony, zaskoczony
avoid /ə'vɔɪd/ unikać
be in a bad mood /bi ɪn ə bæd 'muːd/ być w złym humorze
be in a good mood /bi ɪn ə gʊd 'muːd/ być w dobrym humorze
calm /kɑːm/ spokojny
can't stand sth /kɑːnt 'stænd sʌmθɪŋ/ nie znosić czegoś
care about sb /'keə(r) əbaʊt sʌmbədi/ troszczyć się o kogoś
despise /dɪ'spaɪz/ pogardzać
dislike /dɪs'laɪk/ nie lubić
don't mind sth /dəʊnt 'maɪnd sʌmθɪŋ/ nie mieć nic przeciwko czemuś
embarrassed /ɪm'bærəst/ zażenowany
emotion /ɪ'məʊʃn/ uczucie, emocja
envious /'enviəs/ zazdrosny, zawistny
feel /fiːl/ czuć, czuć się
feel all right about sth /ˌfiːl ɔːl 'raɪt əbaʊt sʌmθɪŋ/ nie mieć z czymś problemu
feel sorry for sb /ˌfiːl 'sɒri fə sʌmbədi/ współczuć komuś
feeling /'fiːlɪŋ/ uczucie, emocja
get nervous /ˌget 'nɜːvəs/ denerwować się
happy /'hæpi/ szczęśliwy
hate /heɪt/ nienawidzić
haven't got a problem with sth /hævnt gɒt ə 'prɒbləm wɪð sʌmθɪŋ/ nie mieć z czymś problemu
jealous /'dʒeləs/ zazdrosny
keep away from sth /ˌkiːp ə'weɪ frəm sʌmθɪŋ/ trzymać się z dala od czegoś
pleased /pliːzd/ zadowolony
relaxed /rɪ'lækst/ zrelaksowany
scared /skeəd/ przestraszony
shocked /ʃɒkt/ zszokowany
stay away from sth /ˌsteɪ ə'weɪ frəm sʌmθɪŋ/ trzymać się z dala od czegoś
surprised /sə'praɪzd/ zdziwiony
terrified /'terɪfaɪd/ przerażony
unhappy /ʌn'hæpi/ nieszczęśliwy
upset /ˌʌp'set/ zaniepokojony
worried /'wʌrid/ zmartwiony

6.9 Zainteresowania

be fond of sth /biː 'fɒnd əv sʌmθɪŋ/ bardzo coś lubić
be good at sth /biː 'gʊd ət sʌmθɪŋ/ być w czymś dobrym
be interested in sth /biː 'ɪntrəstɪd ɪn sʌmθɪŋ/ interesować się czymś
be into sth /biː 'ɪntə sʌmθɪŋ/ być czymś zainteresowanym
be keen on sth /biː 'kiːn ɒn sʌmθɪŋ/ przepadać za czymś
be mad about sth /biː 'mæd əbaʊt sʌmθɪŋ/ mieć bzika na jakimś punkcie
can't live without sth /kɑːnt lɪv wɪ'ðaʊt sʌmθɪŋ/ nie móc bez czegoś żyć
enjoy sth /ɪn'dʒɔɪ sʌmθɪŋ/ lubić coś, czerpać z czegoś przyjemność
find sth relaxing /ˌfaɪnd sʌmθɪŋ rɪ'læksɪŋ/ uważać coś za relaksujące
leisure /'leʒə(r)/ czas wolny, rekreacja
leisure activities /'leʒə(r) æktɪvətiz/ rozrywki, hobby
particularly like /pə'tɪkjələli laɪk/ szczególnie coś lubić
spare time /ˌspeə 'taɪm/ czas wolny

6.10 Etapy życia

adolescence /ˌædə'lesns/ okres dojrzewania
adolescent /ˌædə'lesnt/ nastolatek/ nastolatka
adult /'ædʌlt/ dorosły
adulthood /'ædʌlthʊd/ dorosłość
birth /bɜːθ/ narodziny
child /tʃaɪld/ dziecko
childhood /'tʃaɪldhʊd/ dzieciństwo
death /deθ/ śmierć
kid /kɪd/ dzieciak
middle age /ˌmɪdl 'eɪdʒ/ wiek średni
old age /ˌəʊld 'eɪdʒ/ starość

6.11 Rzeczy osobiste

bag /bæg/ torba
books /bʊks/ książki
clothes /kləʊðz/ ubrania
computer /kəm'pjuːtə(r)/ komputer
glasses /'glɑːsɪz/ okulary
headphones /'hedfəʊnz/ słuchawki
ID /ˌaɪ 'diː/ dokument tożsamości
jewellery /'dʒuːəlri/ biżuteria
mobile phone /ˌməʊbaɪl 'fəʊn/ telefon komórkowy
money /'mʌni/ pieniądze
notepad /'nəʊtpæd/ notatnik
passport /'pɑːspɔːt/ paszport
pen /pen/ długopis
wallet /'wɒlɪt/ portfel
watch /wɒtʃ/ zegarek

6.12 Umiejętności

- **code** /kəʊd/ programować
- **cook** /kʊk/ gotować
- **dance** /dɑːns/ tańczyć
- **do housework** /ˌduː ˈhaʊswɜːk/ wykonywać prace domowe
- **drive a car** /ˌdraɪv ə ˈkɑː(r)/ prowadzić samochód
- **fish** /fɪʃ/ łowić ryby
- **paint** /peɪnt/ malować
- **play a musical instrument** /pleɪ ə ˌmjuːzɪkl ˈɪnstrəmənt/ grać na instrumencie muzycznym
- **sew** /səʊ/ szyć
- **solve problems** /ˌsɒlv ˈprɒbləmz/ rozwiązywać problemy
- **swim** /swɪm/ pływać

6.13 Własny system wartości

- **empathy** /ˈempəθi/ empatia
- **enthusiasm** /ɪnˈθjuːziæzəm/ entuzjazm
- **honesty** /ˈɒnəsti/ szczerość
- **independence** /ˌɪndɪˈpendəns/ niezależność
- **love** /lʌv/ miłość
- **loyalty** /ˈlɔɪəlti/ lojalność
- **openness** /ˈəʊpənnəs/ otwartość
- **personal development** /ˌpɜːsənl dɪˈveləpmənt/ rozwój osobisty
- **personal freedom** /ˌpɜːsənl ˈfriːdəm/ wolność osobista
- **personal fulfilment** /ˌpɜːsənl fʊlˈfɪlmənt/ satysfakcja osobista
- **respect** /rɪˈspekt/ szacunek
- **responsibility** /rɪˌspɒnsəˈbɪləti/ odpowiedzialność
- **sensitivity** /ˌsensəˈtɪvəti/ wrażliwość
- **trust** /trʌst/ zaufanie

6.14 Autorytety

- **acknowledge** /əkˈnɒlɪdʒ/ przyznawać, potwierdzać
- **acknowledgement** /əkˈnɒlɪdʒmənt/ przyznanie
- **admiration** /ˌædməˈreɪʃn/ podziw
- **admire** /ədˈmaɪə(r)/ podziwiać
- **authority on sth** /ɔːˈθɒrəti ɒn sʌmθɪŋ/ autorytet w jakiejś dziedzinie
- **enjoy respect** /ɪnˌdʒɔɪ rɪˈspekt/ cieszyć się szacunkiem
- **figure** /ˈfɪgə(r)/ postać
- **influence sb** /ˈɪnfluəns sʌmbədi/ mieć na kogoś wpływ
- **influencer** /ˈɪnfluənsə(r)/ influencer, osoba mająca wpływ na daną grupę społeczną
- **inspire sb** /ɪnˈspaɪə(r) sʌmbədi/ inspirować kogoś
- **look up to sb** /ˌlʊk ˈʌp tə sʌmbədi/ podziwiać kogoś
- **prestige** /preˈstiːʒ/ prestiż
- **recognition** /ˌrekəgˈnɪʃn/ uznanie

6.15 Społeczny system wartości

- **collective responsibility** /kəˌlektɪv rɪspɒnsəˈbɪləti/ odpowiedzialność zbiorowa
- **dignity** /ˈdɪgnəti/ godność
- **equality** /iˈkwɒləti/ równość
- **fairness** /ˈfeənəs/ sprawiedliwość
- **freedom of speech** /ˌfriːdəm əv ˈspiːtʃ/ wolność wypowiedzi
- **justice** /ˈdʒʌstɪs/ sprawiedliwość
- **quality of life** /ˌkwɒləti əv ˈlaɪf/ jakość życia
- **right to health and welfare** /ˌraɪt tə ˈhelθ ən ˈwelfeə(r)/ prawo do zdrowia i dobrostanu
- **tolerance** /ˈtɒlərəns/ tolerancja

6.16 *False friends*

- **actually** /ˈæktʃuəli/ właściwie, faktycznie
- **eventually** /ɪˈventʃuəli/ w końcu
- **hazard** /ˈhæzəd/ niebezpieczeństwo
- **nervous** /ˈnɜːvəs/ zdenerwowany
- **ordinary** /ˈɔːdnri/ zwykły
- **sympathetic** /ˌsɪmpəˈθetɪk/ współczujący

6.17 Czasowniki złożone

- **carry on** /ˌkæri ˈɒn/ kontynuować
- **fall out** /ˌfɔːl ˈaʊt/ pokłócić się
- **stand up** /ˌstænd ˈʌp/ wstać, podnieść się
- **take off** /ˌteɪk ˈɒf/ stać się popularnym
- **turn out** /ˌtɜːn ˈaʊt/ okazać się
- **watch out** /ˌwɒtʃ ˈaʊt/ uważać

Pamiętasz?

BRAINPOWER

Dobrym sposobem uczenia się nowego słownictwa jest korzystanie z fiszek. Napisz nowe słowo na jednej stronie karty, a zdanie przykładowe z wykorzystaniem tego słowa – na drugiej stronie. Fiszki możesz także wykorzystać do przypomnienia sobie, w jaki sposób dane wyrażenie jest używane w kontekście.

Sprawdź się!

1 W każdym zdaniu wskaż właściwy wyraz.

1 Maggie's keen *in* / *on* / *about* sailing; she spends all her holidays on a boat.
2 A true friend is always *loyal* / *secure* / *reliable* to you.
3 Do you *mind* / *stand* / *annoy* getting up early?
4 I hate talking to people I don't know well. I'm too *astonished* / *envious* / *shy*.
5 Little Jimmy is mad *of* / *about* / *with* football. He wants to become another Beckham.
6 My mother says I'm too *immature* / *impatient* / *unrealistic* to get married and start a family.
7 Helen felt terribly *jealous* / *embarrassed* / *selfish* when she had to explain her mistake.
8 Please forgive me *for* / *on* / *with* being so rude.

Wymowa

1 007 Powtórz podane słowa i przyporządkuj je do odpowiednich kategorii w tabeli.

thin tin fin true truth through
tick sick thick sink sing thing
fought thought sought three free tree

/s/	/f/	/θ/	/t/
song	*fight*	*birth*	*tin*

2 008 Wysłuchaj nagrania i sprawdź swoje odpowiedzi z ćwiczenia 1.

3 009 Wysłuchaj nagrania i wskaż słowa, które słyszysz.

1 thin tin fin
2 true truth through
3 tick sick thick
4 sink sing thing
5 fought thought sought
6 three free tree

4 010 Posłuchaj nagrania i powtórz poniższe zdania.

1 He threw three free throws.
2 Sing the song with more enthusiasm.
3 What is that thing in the sink?
4 She has the sixth sense, I think.
5 Clean your teeth with a thin toothpick.

2 Miejsce zamieszkania

Słownictwo

Pomieszczenia i ich wyposażenie

1 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 Do you live in a house or a flat?
2 How many rooms are there?
3 What's your favourite room? Why?

2 Dopasuj wyrazy z ramki do odpowiednich kategorii. Niektóre wyrazy mogą pasować do paru kategorii.

armchair basin bath bed blanket
bookshelf ~~carpet~~ coffee table cooker
curtains dishwasher fireplace fridge lamp
light switch microwave mirror picture
radiator rubbish bin rug shower sink sofa
toilet towels wardrobe washing machine

Living room	*carpet*
Kitchen	
Bathroom	
Bedroom	
Study	

Opisywanie położenia

3 Pracujcie w parach. Przyjrzyjcie się poniższym zdjęciom i opiszcie je. Używajcie wyrazów i wyrażeń z ćwiczenia 2 oraz przyimków z ramki.

above behind in between in front of
next to on opposite under

Rodzaje domów i mieszkań, części domu

4 Dopasujcie wyrazy z ramki do odpowiednich kategorii.

attic balcony bungalow ceiling cellar
chimney cluttered cosy cottage detached
doorbell drive enormous garage
housing estate impressive mansion
neighbourhood palace renovated
residential area semi-detached shutters
spacious staircase terrace terraced villa

Types of houses	Parts of a house
Adjectives to describe houses	**Surroundings**

5 Uzupełnij zdania właściwymi wyrazami z ćwiczenia 4.

1 Our house is very _____. There is furniture, books and toys all over the place.
2 Jane lives in a quiet _____ with rows of houses. The _____ houses are all joined together and look almost the same.
3 When my grandmother started having problems walking, she moved into a _____ so that she didn't need to walk up and down the stairs all the time.
4 There wasn't a _____, so I knocked hard on the door.
5 Jenny opened the _____ to let more sunshine into the room.
6 My neighbours have got three cars, so they keep two of them on the _____ in front of the house.
7 It's a very _____ kitchen with plenty of room for a large table and chairs.
8 The small room she rented is really _____. It's bright and warm, so it's really nice to live there.
9 When I'm older I'd like to live in a busy _____ in the centre of a big city.
10 An area with several houses which are close to each other and were built at the same time is called a _____ estate.

Miejsce zamieszkania

6 Uzupełnij zdania wyrazami i wyrażeniami z ramki.

condition countryside fully furnished hometown old town suburbs tower block village

1 I live in a small _____ in the south of Poland. It has about 300 residents.
2 We didn't like the city any more, so we bought a big place in the _____ with lots of animals. The house is large, but it's in bad _____, I'm afraid.
3 When I finish university in London, I'm going to go back to my _____ where I grew up.
4 Harry's a student – he's renting a very small place on the top floor of a ten-storey _____. It's tiny, but at least it's _____. He doesn't have to buy any tables or chairs or anything.
5 My parents sold their apartment in the city centre and moved to the _____. Now they live in a nice house with a garden.
6 We live in a narrow, old house in the _____ of Kraków. Lots of tourists take photos here!

Prace domowe

7 Dopasuj do siebie wyrazy z obu ramek, tak aby utworzyć poprawne zwroty.

A clean (x2) do (x3) lay make throw away tidy vacuum

B the beds the carpets the dusting the floors the ironing the rubbish the shopping the table the windows your room

8 Zadawajcie sobie nawzajem w parach pytania. Używajcie nazw czynności z ćwiczenia 7.

A How often do you do the ironing?
B Never! I hate ironing.

Wynajmowanie i zakup mieszkania lub domu

9 Wybierz poprawne wyrazy i wyrażenia.

Buying a house

If you want to have your own place but you don't have enough cash to [1]*purchase / rent* a flat, you'll need to take out a [2]*loan / mortgage* and pay it every month.

You can look at house [3]*adverts / notices* on the Internet, or get in touch with [4]*a landlord / an estate agency*. You can also spot [5]*'for sale' / 'for purchase'* signs in areas that you like. You will need a lot of patience – it's a long, difficult process.

10 Uzupełnij właściwymi wyrazami rozmowę telefoniczną między Maksem a agentem nieruchomości.

Agent Good morning. This is the [1] **e**_____ agent's.
Max Hello. I'm looking for an [2] **u**_____ flat. I'd like to furnish it on my own.
Agent That's fine. How many bedrooms would you like?
Max Well, I have two [3] **f**_____ so we'd like three bedrooms, please.
Agent Would you prefer a [4] **g**_____-floor flat?
Max We don't mind what floor it is.
Agent Well, I have a nice flat in a quiet [5] **l**_____ close to the park. It's on the first floor. It has a [6] **f**_____ kitchen and [7] **c**_____ heating, so it's nice and warm in winter.
Max How much is the [8] **r**_____?
Agent It's £800 per month. There are [9] **t**_____ in the flat at the moment, but they're leaving at the end of next month.
Max That sounds good.
Agent Right, well, I'll phone the [10] **l**_____ and we'll discuss when you can go and have a look at it.
Max Thank you very much.

11 011 Wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi z ćwiczenia 10. Następnie odegraj dialog z kolegą lub koleżanką.

POWERUP

12 Uzupełnij tekst wyrazami i wyrażeniami z ramki.

accommodation central heating house share landlady lease rent tight budget

Renting a flat

One of the hardest things about living in New York is finding a decent place to live, especially when you're on a [1]_____. I was really lucky that my employer helped me find [2]_____. It's a [3]_____ – currently I have five flatmates, and we all pay the bills and [4]_____ every month. I was the last person to move in and I had to sign a [5]_____ for twelve months. I've always only dealt with the estate agent – I've never even seen the [6]_____! My room is very small, even by New York standards, but it's cosy and comfy. It's warm, too – the house has great [7]_____ so it's not as hard to cope with the notorious New York winters as I thought it would be.

13 **Dopasuj początki zdań do ich zakończeń. Następnie odpowiedzcie w parach na pytania.**

1 Are you usually at
2 Were you out last
3 Would you like to share
4 Did you go straight
5 Would you like to live
6 Did you remember to lock

a home after school yesterday?
b on your own?
c home in the evenings?
d night?
e the door this morning?
f a flat with a friend?

Przeprowadzka

14 **Ułóż zdania w poprawnej kolejności. Następnie podaj polskie odpowiedniki wyróżnionych wyrazów.**

a You have **moved into** your new flat!
b **Pack** all your **stuff** into boxes.
c **Bubble wrap** anything that can break easily.
d Close the boxes with **tape** and write the name of the room the box is for.
e **Unpack** all the boxes.
f Put all the boxes in a **removal van**.
g **Move out**!
h Take all the **boxes** out of the removal van.

15 **Opisz poniższe zdjęcie.**

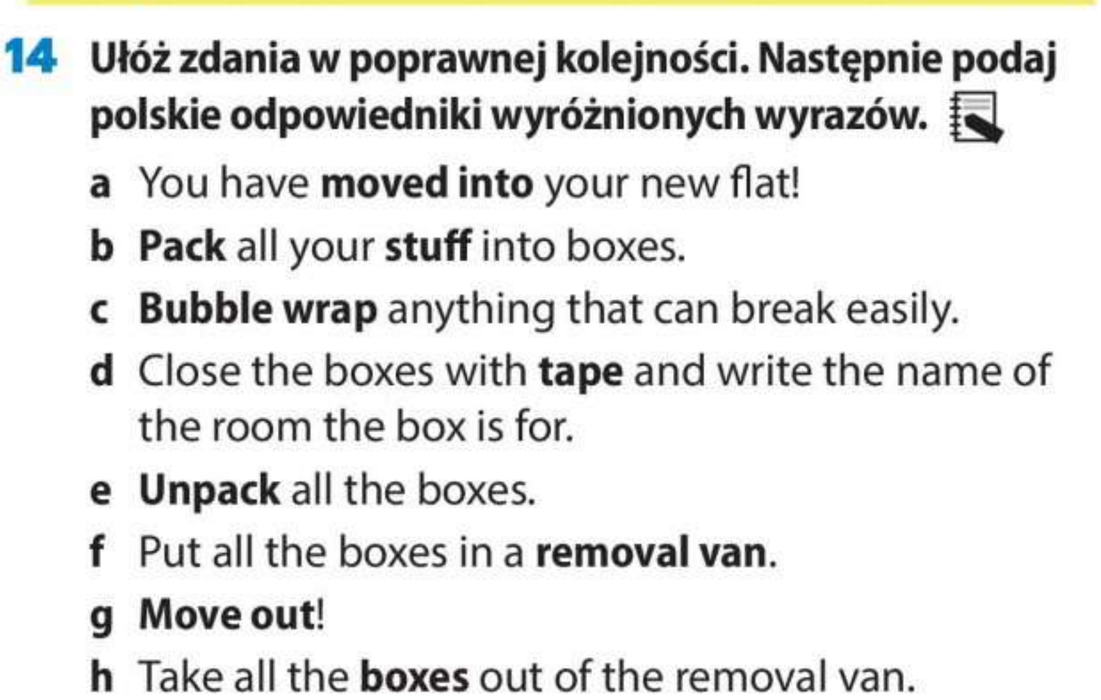

16 **W parach odpowiedzcie na pytania.**

1 Why has the family moved house?
2 Would you like to live in a block of flats or in a detached house with a garden? Why?
3 Tell me about the time when you or someone you know moved into a new home.

17 **Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.**

1 How would you decorate your ideal room?
2 What kind of house would you most like to live in? Why?
3 Do you enjoy any type of housework? Which? If you don't, why not?
4 Would you prefer to live in the city or in the country? Why?
5 What are the disadvantages of renting a room?
6 What are the advantages of staying with your parents while at university?

POWERUP

Architektura

18 **Przeczytaj tekst i wybierz poprawne odpowiedzi.**

City Planning

I work in the city planning department, and it's my job to make sure that new constructions and buildings are safe and in keeping with the [1]_____ of the city. First, companies need to submit all the necessary paperwork to us. Then we check that the style and design is in compliance with the city regulations as well as being safe for the citizens.

There's been a lot of rapid [2]_____ in the centre of the city recently, with new companies and businesses moving in and out. We've made a lot of changes and we [3]_____ down the old multi-storey car park to make way for new condominiums. One part of the city outside the centre was considered a slum – this has been rebuilt and adapted to make it [4]_____ that is both functional and sustainable for a green future. This process of rebuilding run down areas is known as [5]_____.

I've been quite busy over the last few years!

1 **A** landscape
B construction
C condominium
D functionality

2 **A** development
B landing
C renovation
D suburbs

3 **A** tear
B have been tearing
C have torn
D torn

4 **A** nowhere
B everywhere
C anywhere
D somewhere

5 **A** modernization
B gentrification
C industrialization
D commercialization

Rozumienie ze słuchu

Dobieranie

1 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 Why do people move house?
2 Do you hope to live in a different place one day? Why?

2 012 Przeczytaj wskazówkę. Wysłuchaj nagrania i postaraj się określić główną myśl każdej wypowiedzi. Następnie porównaj swoje pomysły z pomysłami kolegi lub koleżanki.

Odgadując główną myśl każdej wypowiedzi, nie skupiaj się na pojedynczych wyrażeniach. Nie musisz zrozumieć każdego słowa, aby rozwiązać zadanie. Uważaj, bo niektóre wyrażenia mogły zostać użyte w nagraniu w sposób, który może wprowadzić cię w błąd.

3 012 ! Usłyszysz dwukrotnie pięć wypowiedzi, które łączy tematyka zmiany miejsca zamieszkania. Do każdej wypowiedzi (1–5) dopasuj odpowiadające jej zdanie (A–F). Jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej wypowiedzi.

This speaker

A describes a place he/she found by chance.
B explains the reasons for a recent trend.
C recommends a TV show worth watching.
D tells the story of some interesting objects he/she found.
E encourages the listeners to use an online service.
F shares important information about staying abroad.

4 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 What do you think of the idea of a homestay? Would you like to try it one day?
2 Would you be happy for foreign students to stay in your house? Why? / Why not?

WORDPOWER

5 Uzupełnij e-mail wyrazami z ramki we właściwej formie.

accommodation base homestay possession property resident

Hey Zac!

I'm going to stay in a [1]_____ with a family called the Murphys. They have a lovely big [2]_____ – an old farmhouse apparently. There will be two other [3]_____ there, both students. I plan to use the house as a [4]_____ and explore the rest of the country at weekends. I can leave most of my [5]_____ at the farmhouse, so I'll get some simple [6]_____ in youth hostels while I'm away. I'll send you photos!

Morgan

POWERUP

Tekst z lukami

6 013 ! Usłyszysz dwukrotnie wypowiedź na temat zapewnienia dobrej energii w miejscu zamieszkania. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu uzupełnij luki 1–4 w notatce, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu. Luki należy uzupełnić sformułowaniami w języku angielskim.

Positive energy for a happy home:

Fish
- linked to good fortune in feng shui
- eight or nine is [1]_____ number
- bring calm to your home

Plants
- burning white sage brings positive energy
- useful after you've had [2]_____
- live plants have many benefits, too

Minerals
- crystals, like rose quartz, bring positivity
- Himalayan salt lamps improve your mood and promote [3]_____

Colour
- orange can make you feel both [4]_____
- spa colours bring a sense of calm

2 Rozumienie tekstów pisanych

Wybór wielokrotny

1 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 Do you enjoy tidying up your bedroom? Why? / Why not?
2 Do you find a messy environment creative? Why? / Why not?
3 Can looking at someone's room tell you something about their personality?

2 Przeczytaj tekst. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią tekstu: A, B, C albo D.

Zanim wytypujesz poprawną odpowiedź, postaraj się wyeliminować te, które na pewno są niepoprawne. Przeanalizuj je wszystkie i odrzuć te, które mają inne znaczenie niż informacje podane w tekście. Pamiętaj, że oprócz znajdowania szczegółowych informacji, to zadanie może sprawdzać także umiejętność określenia głównej myśli tekstu lub intencji osób przedstawionych w tekście.

1 People who live in messy rooms
- **A** suffer from mental health problems.
- **B** have less time for other housework.
- **C** make bad lifestyle decisions.
- **D** find things more easily.

2 What kind of person might possibly benefit from messy environments?
- **A** creative people
- **B** successful business people
- **C** those who are always stressed
- **D** people with well-organized minds

3 If visitors see a tidy room they might
- **A** think we don't want to share things.
- **B** conclude you are a friendly person.
- **C** find it harder to make conversation.
- **D** feel surprised because they don't expect it.

4 What is the author's opinion about messy teens' parents?
- **A** They are becoming less tolerant.
- **B** They deserve more respect.
- **C** They shouldn't feel ashamed of their children.
- **D** They are wrong to get angry about mess.

5 What is the main idea of the article?
- **A** Messy rooms don't need to be a problem.
- **B** People disagree about the meaning of 'messy'.
- **C** We shouldn't leave our rooms in a mess.
- **D** Tidy rooms make life and relationships simpler.

Is it best to leave a mess?

When the furniture company BedSOS recently announced a 'messiest bedroom' photo competition, they received 300 submissions. They showed carpets of dirty clothes, wet towels, empty take-away containers and empty chests of drawers with the contents in huge piles on top. Should the owners of these bedrooms start tidying up?

Most people agree that messy spaces are not good for us. They make us distracted and anxious. They also make it very difficult to vacuum and wipe down dusty surfaces. Meanwhile, dirty bowls and cups may attract harmful mould and bacteria. Researchers have also discovered that people who live in messy spaces go out for exercise less and sleep worse than people who are tidier.

However, not everyone prefers an orderly environment. Some of the most successful people in history didn't mind a mess. Sigmund Freud apparently said: 'Don't clean up the mess. I know exactly where everything is.' Generally, it seems that people with relaxed personalities feel quite at home in less orderly spaces. Evidence also shows that spending time in messy spaces makes us feel the need to create new things and try new ideas, which is perfect for artists.

Of course, we should also consider visitors. They usually expect some level of tidiness and may judge a messy person to be less friendly. A tidy room may increase our appeal on social media, too. But should we care about appearances? A fashion magazine recently asked if messy bedrooms are becoming a trend and argued that Instagram pictures of messy rooms show that a person feels confident and cool. They also provide information about the person to help us learn about them and start conversations.

A more serious problem is that relationships with parents can break down as a result of the mess in children's rooms. Parents tend to think that messy bedrooms are out of order, and argue that

in their house they should be the ones to make the rules. A British radio presenter recently posted an image of his 19-year-old daughter's bedroom online to make her feel ashamed, and commented that it was 'completely unacceptable'. Many parents share this attitude and they order their children to tidy up because they think a mess demonstrates a lack of respect for them.

However, some psychologists suggest a messy bedroom is a way for teens to reflect their independence while they are growing up, and it is surely better than rebelling with bad behaviour. Also, tidying is a tall order for busy students. Arguably, if a parent could calm down and discuss the problem, as well as tolerate a degree of mess, they would enjoy a better relationship with their children.

All in all, it might be a good idea to hang up those wet towels in order to make life simpler. However, we should tolerate some mess and prevent it becoming a source of shame.

WORDPOWER

3 Dopasuj słowa wyróżnione w tekście do poniższych synonimów.

1 be a sign of something
2 not permitted
3 embarrassed
4 reject rules
5 space
6 absence
7 picture
8 attraction

4 Uzupełnij pytania wyrazami z ćwiczenia 3 w odpowiedniej formie.

1 Have you ever felt _____ of the mess in your room?
2 Do you prefer living in a messy or clean _____?
3 Have you ever _____ against your parents?
4 What behaviour do you find _____?
5 How does your room _____ your character?
6 Did you have _____ of famous people on your walls when you were younger?
7 Do you _____ space in your room or is it spacious enough?
8 Do you agree that tidy spaces have greater _____?

5 Odpowiedzcie w parach na pytania z ćwiczenia 4.

Wyrażenia z *order*

6 Zastąp wyróżnione słowa wyrazami z ramki.

a tall order in order to order orderly out of order

1 My teacher often **tells** us to tidy our classroom.
2 The bookshelves in the library seem very **tidy**.
3 I think dropping litter is **unacceptable**.
4 You should put things away **so as to** please your parents.
5 Folding all your clothes **requires too much effort**.

7 Zmień zdania z ćwiczenia 6 tak, aby były prawdziwe w odniesieniu do ciebie.

Czasowniki złożone z *up* i *down*

8 Uzupełnij czasowniki złożone przyimkami *up* i *down*. Sprawdź swoje odpowiedzi w tekście.

1 You must tidy _____ before your friends get here.
2 Wipe _____ the shower screen before you leave the bathroom.
3 Please clean _____ in the kitchen.
4 You need to grow _____ and act like an adult.
5 Please calm _____. You needn't be angry.
6 Hang _____ your trousers. They don't belong on the floor.
7 Sadly, our relationship has broken _____.

Rozumienie tekstów pisanych

POWERUP

Dobieranie pytań do części tekstu

9 Przeczytaj tekst, który został podzielony na cztery części (A–D), oraz pytania go dotyczące (1–5). Do każdego pytania dopasuj właściwą część tekstu. W jednej części tekstu znajdują się odpowiedzi na dwa pytania.

In which paragraph does the author

1 describe a type of building you might do a tour of?
2 suggest that the popularity of the place is well-deserved?
3 refer to the house being used as a method of protection against other people?
4 mention subtle variations in living conditions that are caused by seasonal change?
5 point to the interplay between the design and nature?

House hunting, high and low

Most of us would say it's sensible to live firmly on the ground. However, not all architects share this view. Here are a selection of housing designs that offer a less conventional perspective.

A The cave house

Cave houses are some of the oldest dwellings in the world and used to provide low-cost accommodation for agricultural workers. However, many have now been renovated into luxury residences and are certainly not cheap. That said, if you lived in a cave complex, you would probably save on the costs of air conditioning and heating. Their incredibly thick walls make them cosy in the winter while they remain protected from the summer heat. The temperature inside typically varies only four or five degrees during the year. And although they aren't ideal if you prefer a detached premises, you needn't worry about noise from neighbours!

B The upside-down house

Upside-down houses look entirely normal but with one crucial difference: the roof points downwards and the foundations are in the air. That makes them unsuitable for residential purposes, but they are popular landmarks that have become major tourist attractions. Their appeal has little to do with comfort. From the moment you go inside you start to feel dizzy. You then have to walk on the ceiling, which is the floor for you, under all the furniture above. Only the staircase is the right way up, which you use to get to the ground floor (which actually is the top floor). These houses are just perfect if you want a picture of yourself dancing on the ceiling to post on social media.

C The stilt house

Homes on poles called *stilts* are nothing new in some parts of the world. They have long been essential in low-lying coastal areas where flooding is common because they can be reconstructed quite quickly if damaged. The Korowai tribe of Indonesia are famous for building stilt houses 35 metres high to prevent attacks from neighbouring tribes. A stilt house may not be the height of luxury, but the architectural style is becoming popular the world over. It is particularly attractive to those who reside in warmer climates, since the buildings' height exposes residents to cool summer breezes, but they also appeal to those who care about the environment. Their narrow legs allow the tree roots to grow freely and they permit water to drain into the soil.

D The tree cabin

If you have a head for heights you may fancy staying in a tree cabin. These simple abodes are now among the most sought-after types of holiday apartments, and rightly so. They offer a romantic escape into the heart of nature, providing fine views across the forest canopy, and are frequently equipped with an outdoor hot tub where you can bathe under the stars, shielded from view by the tree branches. In the morning you can wake up to the sound of the birds singing or push open the front door to watch the sunrise from the comfort of your bed. Indoor cooking facilities are usually minimal in tree cabins, but there are barbecue facilities on the premises at ground level.

Mówienie

Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

Zadanie to oprócz opisu zdjęcia wymaga odpowiedzi na trzy pytania. Odpowiedź na pierwsze pytanie zwykle wymaga spekulowania na temat przedstawionych na nim osób lub przyczyn i konsekwencji przedstawionego zdarzenia. Drugie pytanie najczęściej dotyczy twoich preferencji, upodobań i poglądów. Trzecie pytanie wymaga zrelacjonowania jakiegoś wydarzenia. Odpowiadając na pytania, używaj pełnych zdań. Zawsze uzasadniaj swoje opinie, podając argumenty i przykłady.

1 **014** **Przyjrzyj się ilustracji i wysłuchaj nagrania. Na które z poniższych pytań odpowiadają uczniowie?**

Student 1

1 Who are the man and the woman?

2 Why do you think the couple is so excited?

Student 2

1 What part of your home do you like the most? Why?

2 Do you like spending your time at home?

Student 3

1 Tell me about a situation when you or someone you know redecorated their room.

2 Tell me about a situation when you or someone you know had to replace a household appliance.

2 **Opisz ilustrację z ćwiczenia 1 i odpowiedz na pytania ze s. 241.**

Spekulowanie

It looks like …

They might be …

Wyrażanie opinii i preferencji

In my opinion, …

I prefer …

Relacjonowanie wydarzeń

It happened …

I was reading a book when …

At first, …

Then, …

Finally, …

Więcej przydatnych zwrotów na s. 240

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

Zadanie ma formę monologu. Przedstaw swój wybór, podaj dwa lub trzy argumenty na jego uzasadnienie i je rozwiń. Następnie wyjaśnij, dlaczego odrzucasz pozostałe możliwości. Pamiętaj, że nadrzędnym celem tego zadania jest przekonujące uzasadnienie swoich wyborów, a nie – szczegółowe opisanie ilustracji.

3 **Przeczytaj polecenie z ćwiczenia 5. Oceń przedstawione propozycje. Która propozycja wydaje ci się najlepsza?**

4 **015** **Wysłuchaj przykładowej odpowiedzi ucznia. Którą propozycję wybrał, a które odrzucił, i dlaczego? Jakich argumentów użył, aby uzasadnić swoją decyzję?**

5 **Wykonaj poniższe zadanie.**

Jesteś na letnim kursie językowym w Londynie. Wraz ze znajomymi wynajmujesz mieszkanie z dostępem do ogrodu. Zastanawiacie się nad zakupem mebli ogrodowych.

- Wybierz tę propozycję, która wydaje ci się najbardziej odpowiednia, i uzasadnij swój wybór.
- Wyjaśnij, dlaczego odrzucasz pozostałe propozycje.

Odpowiedz na poniższe pytania.

1 Which is the most important when it comes to interior design: functionality, comfort or beauty? Why?

2 What are the advantages of renting a flat instead of buying your own property?

2 Znajomość środków językowych

GRAMMAR IN USE

Czasy *present perfect simple* i *continuous*; zaimki nieokreślone

1 Wybierz poprawne formy czasowników.

1 My grandma *has been having / has had* this cupboard since 1985.
2 We *'ve been looking / have looked* for a new dishwasher for a while.
3 I like your semi-detatched house. How long *are you living / have you been living* here?
4 The kitchen is a mess because my flatmate *hasn't cleaned up / doesn't clean up* yet.
5 Why *have you moved / did you move* into this flat?
6 My stuff is still in boxes in my new flat – I *haven't unpacked / haven't been unpacking* yet.
7 You can go out when *you've been tidying / you've tidied* your room.
8 Who usually *has taken / takes* the rubbish out in your house?

2 Uzupełnij tekst czasownikami z nawiasów w odpowiedniej formie.

ALWAYS ON THE MOVE Like

My father travels a lot for work. He [1]_____ (be) an area manager for a big company for many years and moves around the country, so we go with him. My family has moved five times in the last ten years – in fact until now, we [2]_____ (stay) in the same place for more than two years. It's difficult changing school and making new friends all the time but I [3]_____ (do) it for many years now so it feels normal. People ask me: What's the best place [4]_____ (live) in? I always tell them it's London! We [5]_____ (live) here for over three years and I don't ever want to leave!

3 Uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

anyone anything anywhere no one
nothing nowhere somewhere

1 Ideally, I'd like to live _____ spacious.
2 She's just taken out a large mortgage without _____ else to help her pay for it.
3 There's _____ quite like your own home.
4 Have you seen my new laptop _____?
5 When I moved into my new house there was _____ at all inside.
6 How would you furnish your flat if you could buy _____ you wanted?
7 _____ chooses to live in a slum – politicians need to improve those areas.

Więcej gramatyki na s. 206

Transformacje (zadanie zamknięte)

4 ! Spośród podanych opcji (A–C) wybierz tę, która najlepiej oddaje sens wyróżnionego zdania lub jego fragmentu.

1 **We've been thinking about** moving out to the suburbs where the houses are more spacious.
A We probably won't be
B We decided we will be
C We are considering

2 **I've just purchased a new flat.** Would you like to see it?
A I've got a new flat.
B I'm going to buy a flat.
C I bought this flat a long time ago.

3 **Have you made your bed yet?**
A Did you put new sheets on the bed?
B Did you build the bed?
C Did you arrange the bed?

4 **I've been a tenant in her flat for a year.** It's time to move out.
A I got a new flatmate a year ago.
B I've been her flatmate since last year.
C I've been looking for a flatmate for a year.

5 **Is the table ready?** Our guests will be here in a few minutes.
A Could you lay the table, please?
B Have you been laying the table?
C Has anyone laid the table?

6 **The flat is in a convenient location for my job.**
A It's easy for me to get to work from my flat.
B I enjoy travelling to work from my flat.
C My flat has got easy access to public transport.

Tłumaczenie (zadanie otwarte)

5 ! Przetłumacz na język angielski fragmenty podane w nawiasach, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie pięć wyrazów.

1 Jack (*zaciągnął pożyczkę hipoteczną*) _____ to buy his flat and has to pay it off every month.
2 Lots of people prefer living in the suburbs (*z powodu łatwego dostępu do*) _____ basic services such as shops and offices.
3 That's my mum on the phone – she wants to know if (*odkurzyłem dywany*) _____ .
4 We live (*w dzielnicy mieszkaniowej*) _____ in the city. It's close to my school and my gym.
5 I'm looking for a property that is (*w odległości możliwej do pokonania na piechotę*) _____ of the city centre where I work.

Wybór wielokrotny

6 **Przeczytaj tekst. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą (A, B lub C), tak aby otrzymać logiczny i gramatycznie poprawny tekst.**

IT'S MOVING DAY!

Here are some ideas to make your experience stress-free. First of all, decide what possessions you need and what you really don't. Moving is a great opportunity to simplify your life and get rid of ¹_____ you don't need.

If you are relocating to a/an ²_____ property, you will have a lot of basic appliances and furniture to buy.

On the day you move, make sure you ³_____ everything you are going to take in separate boxes and write the name of the room they are going in. This will make it so much easier to unpack when you get in the new place and your new home won't get ⁴_____.

If you want to make things easier still and don't want to use your car to move your belongings, you could arrange to have a ⁵_____ van pick up and deliver your items for you. They are usually very professional and will be careful with your items.

1 **A** something
B anything
C nothing

2 **A** enormous
B unfurnished
C renovated

3 **A** are packing
B have been packing
C have packed

4 **A** spacious
B cluttered
C detached

5 **A** removal
B delivery
C moving

Gramatykalizacja / struktury gramatyczne

7 **Uzupełnij zdania 1–5. Wykorzystaj w odpowiedniej formie wyrazy podane w nawiasach. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast – jeśli jest to konieczne – dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać zdania logiczne i gramatycznie poprawne. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie cztery wyrazy, wliczając w to wyrazy już podane.**

1 Jenny _____ (tidy/room) and now she's going to vacuum the carpets.
2 We're excited about our new flat! We _____ (never/move) house before.
3 How long _____ (you/look) for a new place to live?
4 The doorbell for our front door is working. My dad _____ (already/fix).
5 You'll need someone to help you pay all those bills! _____ (you/start/look) for a new flatmate?

POWERUP

Zadanie z lukami

8 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–5) jednym wyrazem, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań.**

Cities don't make us happier!

It might come as a shock but living in a city won't make you happy. ¹_____ to new evidence, if you live in the countryside you will be happier. The report concluded that people who have lived in a city ²_____ more than five years are more unhappy than their counterparts in the countryside, even though they make more money.

Cities have more facilities, of course, but they also have a faster pace of life and tend to be overcrowded. Moreover, cities have always ³_____ expensive to live in and teem with problems like poverty or crime.

However, academics discovered that while people are much happier in rural areas, they are still moving to big cities in search of ⁴_____ more prosperous life.

Hopefully, cities of the future will change, though, as a result of a green revolution. They will become less industrial and more suburban with less traffic and more green spaces – ⁵_____ for people to live rather than just work.

Transformacje (zadanie otwarte)

9 **Wykorzystując wyrazy podane dużymi literami, uzupełnij lukę w każdym zdaniu, tak aby zachować sens zdania wyjściowego (1–5). W każdą lukę można wpisać maksymalnie pięć wyrazów, wliczając w to wyraz już podany. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna i gramatyczna uzupełnionych zdań. Nie zmieniaj formy podanych wyrazów.**

1 Elle started to renovate her flat six months ago and she's still working on it. **RENOVATING**
Elle _____ her flat even though she started six months ago.
2 When did your father start paying his mortgage? **PAYING**
How long _____ his mortage for?
3 Has Jim been successful in adapting to the new situation? **MANAGED**
_____ to the new situation?
4 They will add a mezzanine floor in the factory and then we'll build a new office. **WHEN**
We'll build a new office _____ a mezzanine floor in the factory.
5 The renovation work has been going on for a few months. **AGO**
The renovation work _____.

2 Wypowiedź pisemna

Wpis na blogu

Aby poprawnie wykonać to zadanie, należy odnieść się do wszystkich podpunktów oraz rozwinąć je w zadowalającym stopniu. Twoja wypowiedź zostanie oceniona jako rozwinięta, jeśli będzie zawierać minimum trzy komunikatywne odniesienia do każdego podpunktu polecenia.

1 Przeczytaj przykładowy podpunkt z polecenia i znajdź odniesienia do niego w podanych fragmentach wypowiedzi (A–C). Który fragment zawiera pełne rozwinięcie podanego podpunktu?

- Uzasadnij, dlaczego niektórzy młodzi ludzie chcą studiować poza miejscem zamieszkania.

A Some young people want to study away from their home town because they want to be independent.

B There are people who want to study away from their home town because they want to be independent or want to make new friends.

C There are many reasons why people want to study away from their home town. Some want to be independent or want to make new friends. Others just don't want to commute to school.

2 Przeczytaj zadanie i przykładową wypowiedź. Które podpunkty zostały w niej rozwinięte, a do których autor jedynie krótko się odniósł?

Podczas studiów chciałbyś/chciałabyś zamieszkać w akademiku. Na swoim blogu:

- uzasadnij, dlaczego zdecydowałeś/zdecydowałaś się na tę formę zakwaterowania
- opisz reakcję rodziców na ten pomysł
- opisz okolicę, w jakiej chcesz zamieszkać
- poproś czytelników o rady i podzielenie się doświadczeniami związanymi z mieszkaniem w akademiku.

Hi everybody,

Have you already decided what you are going to study, and where? Well, I have.

Studying what I really want means moving to Wrocław. Purchasing a flat there is out of the question, so I want to rent a room in a hall of residence.

My parents support this idea, but they aren't very happy that I want to move out. I think they are afraid they will miss me.

I would like to live in a hall of residence which would be close to the university. It's a quiet neighbourhood with great sports facilities.

Do you have any experiences of staying in a hall of residence? Could you share any advice you have?

Thanks!

3 Uzupełnij poniższymi zdaniami wypowiedź z ćwiczenia 2 tak, aby do każdego podpunktu były trzy odniesienia. Jedno zdanie zostało podane dodatkowo.

a What's more, I hope I will make a lot of new friends there.

b Also, it would be great to have some shops like the baker's or the chemist's within walking distance.

c I want my room to be bright and cosy.

d It is probably the cheapest form of accommodation for a student.

4 ! Napisz tekst (100–150 wyrazów, nie licząc słów już podanych), w którym rozwiniesz każdy z czterech podpunktów.

Podjąłeś/Podjęłaś studia w odległym mieście i wprowadziłeś/wprowadziłaś się do akademika. Jesteś bardzo zadowolony/zadowolona z tej decyzji. We wpisie na blogu:

- opisz swoje emocje związane z przeprowadzką
- wyraź opinię na temat wyglądu i wyposażenia pokoju
- opisz atmosferę panującą w akademiku
- zachęć czytelników do korzystania z tej formy zakwaterowania i napisz, na co powinni zwrócić uwagę.

Hi everybody,
I have just moved to my new room in a hall of residence.

Opisywanie emocji
I felt excited about …
I was also a bit stressed because …

Wyrażanie opinii
I love my room because …
My room is fantastic! There is …

Opis atmosfery
The atmosphere is welcoming because …
I'm having a great time here …

Wyrażanie zachęty
I encourage you to …
If you have doubts, just give it a try.

Więcej przydatnych zwrotów na s. 243

POWERUP

List formalny

5 ! Napisz tekst składający się z 200–250 wyrazów.

Otrzymałeś/Otrzymałaś pokój w akademiku, lecz okazało się, że jego standard różni się od opisanego w broszurze reklamowej. Napisz list z zażaleniem do władz uczelni, w którym wyjaśnisz, dlaczego przyznany ci pokój nie spełnia twoich oczekiwań, oraz zaproponujesz rozwiązania, które by cię usatysfakcjonowały.

Przydatne zwroty na s. 245

Cumulative Revision Units 1–2

1 Uzupełnij luki (1–8) słowami utworzonymi od wyrazów podanych w nawiasach, tak aby otrzymać spójny, logiczny i poprawny gramatycznie tekst.

The Meaning of Possessions

Our interest in possessions starts in early childhood, although children tend to have quite a/an [1]_____ (**MATURE**) view of ownership. They see the first person to be in possession of something as being the owner, and will become very [2]_____ (**UPSET**) if they are asked to give an object away or share it. Kids will also feel [3]_____ (**ENVY**) of other children's toys.

In [4]_____ (**ADOLESCENT**), young people start to show interest in acquiring objects in order to reduce feelings of emotional [5]_____ (**SECURE**). Possessions also start to reflect identity and friendship, and friends will exchange objects to show they have something in common. In [6]_____ (**ADULT**), people use possessions and brands to reflect their sense of self, especially in cultures that value personal [7]_____ (**DEPEND**). In old age the things we were attached to as younger people, like watches or [8]_____ (**JEWEL**), remain very important. When we die, they will become tokens of us for the people we leave behind.

2 Wykorzystując wyrazy podane drukowanymi literami, uzupełnij każde zdanie z luką, tak aby zachować sens zdania wyjściowego.

1 I don't mind doing housework. **PROBLEM**
I _____ with doing housework.

2 I paint when I'm free. **SPARE**
I paint _____.

3 Tidying really relaxes me. **FIND**
_____ relaxing.

4 Everyone respects Alana. **ENJOYS**
_____ respect.

5 Joshua doesn't live here anymore. **OUT**
Joshua _____.

6 I hardly ever go shopping for food. **OFTEN**
I _____ shopping for food.

3 Uzupełnij luki słowami utworzonymi od wyrazów z ramki w taki sposób, aby powstał spójny i logiczny tekst. Dwa wyrazy zostały podane dodatkowo.

clutter detach free friend impress
person terrace walk

We've decided to move into a/an [1]_____ house after our unpleasant experience with the neighbours in our block of flats. Basically, they kept asking us to stop playing our musical instruments. It was so [2]_____ of them! They obviously don't respect our creative [3]_____. Anyway, to be honest the apartment was getting [4]_____. We've already found a rather [5]_____ place within [6]_____ distance of our old place so we'll send details soon – you must come and visit.

4 Uzupełnij zdania 1–5. Wykorzystaj w odpowiedniej formie wyrazy podane w nawiasach. Jeśli to konieczne, dodaj inne wyrazy, tak aby otrzymać zdania logiczne i gramatycznie poprawne.

1 Mum! _____ (you/see) my school bag? I'm sure I left it in the kitchen.
2 We _____ (find/house/yet) so we won't be able to move for a while.
3 Oh! You've got my watch! _____ (I/look/that) for hours.
4 Dad _____ (not/still/feel/angry) about the computer, is he? I said I'll fix it.
5 My brother _____ (give/I/lift) to school today because it's raining heavily.

5 Przeczytaj tekst i uzupełnij luki. Z podanych wariantów A–D wybierz właściwy, tak aby otrzymać logiczny i gramatycznie poprawny tekst.

Well It's 11 p.m. and I [1]_____ my belongings for tomorrow's move – still! It's so stressful. The problem is I don't have enough bags and boxes for [2]_____. I've used all my suitcases and handbags, and I haven't even started on my wardrobe! I'm angry with myself because I didn't [3]_____ away anything when I had the chance and now I can clearly see that I don't need half of these clothes. And guess what? I've just remembered about [4]_____ fridge! I haven't even looked in there [5]_____. Maybe I can prepare a huge meal now so there's less stuff to pack? And I still have to clean the windows and [6]_____ the carpets.

1 **A** 'm packing
B 've packed
C packs
D pack

2 **A** something
B nothing
C everything
D anything

3 **A** throw
B move
C put
D pack

4 **A** some
B a
C the
D any

5 **A** yet
B still
C just
D since

6 **A** iron
B wash
C make
D vacuum

Słowniczek Miejsce zamieszkania

Legenda
- Oxford 3000
- Oxford 5000
- Poziom rozszerzony

16.1 Pomieszczenia i ich wyposażenie

Łazienka

basin /'beɪsn/ umywalka
bath /bɑ:θ/ wanna
bathroom /'bɑ:θru:m/ łazienka
mirror /'mɪrə(r)/ lustro
shower /'ʃaʊə(r)/ prysznic
toilet /'tɔɪlət/ toaleta
towel /'taʊəl/ ręcznik
washing machine /'wɒʃɪŋ məʃi:n/ pralka

16.2 Sypialnia

bed /bed/ łóżko
bedroom /'bedru:m/ sypialnia
blanket /'blæŋkɪt/ koc
rug /rʌg/ dywanik
wardrobe /'wɔ:drəʊb/ szafa

16.3 Kuchnia i jadalnia

chair /tʃeə(r)/ krzesło
cooker /'kʊkə(r)/ kuchenka
kitchen cupboard /ˌkɪtʃɪn 'kʌbəd/ szafka kuchenna
dishwasher /'dɪʃwɒʃə(r)/ zmywarka
refrigerator /rɪ'frɪdʒəreɪtə(r)/ lodówka
fridge /frɪdʒ/ lodówka
kettle /'ketl/ czajnik
kitchen /'kɪtʃɪn/ kuchnia
microwave /'maɪkrəweɪv/ kuchenka mikrofalowa
oven /'ʌvn/ piekarnik
rubbish bin /'rʌbɪʃ bɪn/ kosz na śmieci
sink /sɪŋk/ zlew

16.4 Salon

armchair /'ɑ:mtʃeə(r)/ fotel
coffee table /'kɒfi teɪbl/ stolik do kawy, ława
DVD player /ˌdi: vi: 'di: pleɪə(r)/ odtwarzacz DVD
fireplace /'faɪəpleɪs/ kominek
furniture /'fɜ:nɪtʃə(r)/ meble
living room /'lɪvɪŋ ru:m/ salon
sofa /'səʊfə/ sofa
TV /ˌti: 'vi:/ telewizor
telly /'teli/ telewizor

16.5 Gabinet

bookshelf /'bʊkʃelf/ półka na książki
desk /desk/ biurko
lamp /læmp/ lampa
study /'stʌdi/ gabinet

16.6 Przedpokój

doormat /'dɔ:mæt/ wycieraczka
hall /hɔ:l/ przedpokój, korytarz
hallway /'hɔ:lweɪ/ przedpokój, korytarz

16.7 Inne wyposażenie i dekoracje

carpet /'kɑ:pɪt/ dywan
curtain /'kɜ:tn/ zasłona
doorbell /'dɔ:bel/ dzwonek
light switch /'laɪt swɪtʃ/ włącznik światła
painting /'peɪntɪŋ/ obraz
picture /'pɪktʃə(r)/ obraz, zdjęcie
radiator /'reɪdieɪtə(r)/ grzejnik, kaloryfer

16.8 Opisywanie położenia

above /ə'bʌv/ nad, ponad
behind /bɪ'haɪnd/ za
between /bɪ'twi:n/ między
downstairs /ˌdaʊn'steəz/ na dole (w budynku)
in /ɪn/ w
in front of /ˌɪn 'frʌnt əv/ przed
next to /'nekst tə/ obok
on /ɒn/ nad, ponad
opposite /'ɒpəzɪt/ naprzeciw
under /'ʌndə(r)/ pod
upstairs /ˌʌp'steəz/ na górze (w budynku)

16.9 Rodzaje domów i mieszkań

apartment /ə'pɑ:tmənt/ mieszkanie
block of flats /ˌblɒk əv 'flæts/ blok mieszkalny
bungalow /'bʌŋgələʊ/ dom parterowy
cottage /'kɒtɪdʒ/ domek wiejski
detached house /dɪˌtætʃt 'haʊs/ dom wolnostojący
flat /flæt/ mieszkanie
mansion /'mænʃn/ dwór
palace /'pæləs/ pałac
residence /'rezɪdəns/ rezydencja
semi-detached house /ˌsemi dɪˌtætʃt 'haʊs/ dom bliźniak
skyscraper /'skaɪskreɪpə(r)/ drapacz chmur
studio apartment /'stju:diəʊ ə'pɑ:tmənt/ kawalerka
terraced house /ˌterəst 'haʊs/ dom w zabudowie szeregowej, segment
top floor flat /ˌtɒp 'flɔ:(r) flæt/ mieszkanie na ostatnim piętrze
tower block /'taʊə blɒk/ wieżowiec
villa /'vɪlə/ willa

16.10 Części domu

attic /'ætɪk/ poddasze, strych
balcony /'bælkəni/ balkon
basement /'beɪsmənt/ piwnica
ceiling /'si:lɪŋ/ sufit
cellar /'selə(r)/ piwnica
chimney /'tʃɪmni/ komin
drive /draɪv/ podjazd
floor /flɔ:(r)/ podłoga; piętro
garage /'gærɑ:ʒ/ garaż
garden /'gɑ:dn/ ogród
lift /lɪft/ winda
on the first floor /ɒn ðə ˌfɜ:st 'flɔ:(r)/ na pierwszym piętrze
on the ground floor /ˌɒn ðə graʊnd 'flɔ:(r)/ na parterze
roof /ru:f/ dach
room /ru:m/ pokój
shutters /'ʃʌtəz/ okiennice
staircase /'steəkeɪs/ klatka schodowa
stairs /steəz/ schody
storey /'stɔ:ri/ kondygnacja, piętro
ten-storey building /ˌten ˌstɔ:ri 'bɪldɪŋ/ dziesięciopiętrowy budynek
terrace /'terəs/ taras

16.11 Przymiotniki opisujące domy i mieszkania

bright /braɪt/ jasny
cluttered /'klʌtəd/ zagracony
comfortable /'kʌmftəbl/ wygodny
cosy /'kəʊzi/ przytulny
enormous /ɪ'nɔ:məs/ olbrzymi, ogromny
fully furnished /ˌfʊli 'fɜ:nɪʃt/ w pełni wyposażony
impressive /ɪm'presɪv/ imponujący
modern /'mɒdn/ nowoczesny
renovated /'renəveɪtɪd/ wyremontowany, odnowiony
spacious /'speɪʃəs/ przestronny
uncomfortable /ʌn'kʌmftəbl/ niewygodny
unfurnished /ʌn'fɜ:nɪʃt/ nieumeblowany

16.12 Miejsce zamieszkania

countryside /'kʌntrisaɪd/ wieś
home town /'həʊm taʊn/ miasto rodzinne
housing estate /'haʊzɪŋ ɪsteɪt/ osiedle mieszkaniowe
in the country /ɪn ðə 'kʌntri/ na wsi
live /lɪv/ mieszkać
live in a city /ˌlɪv ɪn ə 'sɪti/ mieszkać w dużym mieście
live in a town /ˌlɪv ɪn ə taʊn/ mieszkać w małym mieście
live in the city centre /ˌlɪv ɪn ðə ˌsɪti 'sentə(r)/ mieszkać w centrum dużego miasta
neighbour /'neɪbə(r)/ sąsiad/ sąsiadka
neighbourhood /'neɪbəhʊd/ okolica, sąsiedztwo
old town /'əʊld taʊn/ starówka
quiet location /ˌkwaɪət ləʊ'keɪʃn/ cicha okolica
resident /'rezɪdənt/ mieszkaniec/ mieszkanka
residential area /ˌrezɪdenʃl 'eəriə/ dzielnica mieszkaniowa
suburbs /'sʌbɜ:bz/ przedmieścia
tiny /'taɪni/ maleńki, niewielki
village /'vɪlɪdʒ/ wioska

16.13 Prace domowe

clean the floors /ˌkli:n ðə 'flɔ:z/ czyścić podłogi
clean the windows /ˌkli:n ðə 'wɪndəʊz/ myć okna
decorate a flat /ˌdekəreɪt ə 'flæt/ urządzić mieszkanie
do repairs /ˌdu: rɪ'peəz/ naprawić, reperować
do the cleaning /ˌdu: ðə 'kli:nɪŋ/ sprzątać
do the dusting /ˌdu: ðə 'dʌstɪŋ/ ścierać kurze
do the housework /ˌdu: ðə 'haʊswɜ:k/ wykonywać prace domowe
do the ironing /ˌdu: ðə 'aɪənɪŋ/ prasować
do the shopping /ˌdu: ðə 'ʃɒpɪŋ/ robić zakupy
do the washing up /ˌdu: ðə ˌwɒʃɪŋ 'ʌp/ zmywać naczynia
do the washing/laundry /ˌdu: ðə 'wɒʃɪŋ/ /ˌdu: ðə 'lɔ:ndri/ robić pranie
furnish a flat /ˌfɜ:nɪʃ ə 'flæt/ umeblować mieszkanie
hoover the floors /ˌhu:və ðə 'flɔ:z/ odkurzać podłogi
interior decorator /ɪnˌtɪəriə 'dekəreɪtə(r)/ dekorator wnętrz
lay the table /ˌleɪ ðə 'teɪbl/ nakrywać do stołu
make the bed /ˌmeɪk ðə 'bed/ ścielić łóżko
paint the walls /ˌpeɪnt ðə 'wɔ:lz/ malować ściany
renovate /'renəveɪt/ odnawiać, remontować
take out the rubbish /ˌteɪk aʊt ðə 'rʌbɪʃ/ wyrzucać śmieci
throw away the rubbish /ˌθrəʊ əweɪ ðə 'rʌbɪʃ/ wyrzucać śmieci
tidy up /ˌtaɪdi 'ʌp/ sprzątać
tidy your room /ˌtaɪdi jɔ: 'ru:m/ sprzątać swój pokój
vacuum the carpets /ˌvækju:m ðə 'kɑ:pɪts/ odkurzać dywany

16.14 Wynajmowanie i zakup mieszkania lub domu

accommodation /əˌkɒmə'deɪʃn/ zakwaterowanie
advert /'ædvɜ:t/ ogłoszenie
be at home/be in /bi: ət 'həʊm/ /bi: 'ɪn/ być w domu
be in bad/good condition /bi: ɪn ˌbæd kən'dɪʃn/ /bi: ɪn ˌgʊd kən'dɪʃn/ być w dobym/złym stanie
be out /bi: 'aʊt/ być poza domem
bill /bɪl/ rachunek
buy a flat/house /ˌbaɪ ə 'flæt/ /ˌbaɪ ə 'haʊs/ kupić mieszkanie/dom
central heating /ˌsentrəl 'hi:tɪŋ/ centralne ogrzewanie
estate agency /ɪ'steɪt eɪdʒənsi/ biuro nieruchomości
estate agent /ɪ'steɪt eɪdʒənt/ agent/agentka nieruchomości
flatmate /'flætmeɪt/ współlokator/ współlokatorka
for rent /fə(r) 'rent/ na wynajem
for sale /fə 'seɪl/ na sprzedaż
gas bill /'gæs bɪl/ rachunek za gaz
go straight home /gəʊ ˌstreɪt 'həʊm/ iść (prosto) do domu
hall of residence /ˌhɔ:l əv 'rezɪdəns/ akademik
house share /'haʊs ʃeə(r)/ dzielenie domu ze współlokatorami
landlady /'lændleɪdi/ właścicielka (mieszkania)
landlord /'lændlɔ:d/ właściciel (mieszkania)
lease /li:s/ umowa najmu
let a flat/house/room /ˌlet ə 'flæt/ /ˌlet ə 'haʊs/ /ˌlet ə 'ru:m/ wynajmować komuś mieszkanie/ dom/pokój
live on your own /ˌlɪv ɒn jɔ:(r) 'əʊn/ mieszkać samodzielnie
lock the door /ˌlɒk ðə 'dɔ:(r)/ zamykać drzwi na klucz

mortgage /ˈmɔːgɪdʒ/ hipoteka; kredyt hipoteczny
pay the bills /ˌpeɪ ðə ˈbɪlz/ płacić rachunki
pay the mortgage /ˌpeɪ ðə ˈmɔːgɪdʒ/ spłacać kredyt hipoteczny
purchase a flat/house /ˌpɜːtʃəs ə ˈflæt/ /ˌpɜːtʃəs ə ˈhaʊs/ kupić mieszkanie/dom
rent /rent/ czynsz
rent a flat/house/room /ˌrent ə ˈflæt/ /ˌrent ə ˈhaʊs/ /ˌrent ə ˈruːm/ wynajmować mieszkanie/dom/pokój (od kogoś)
share a flat/a room with sb /ʃeə(r) ə ˈflæt wɪð sʌmbədi/ /ʃeə(r) ə ˈruːm wɪð sʌmbədi/ wspólnie mieszkać z kimś (w mieszkaniu/pokoju)
take out a mortgage /ˌteɪk aʊt ə ˈmɔːgɪdʒ/ wziąć kredyt hipoteczny
tenant /ˈtenənt/ najemca/najemczyni, lokator/lokatorka
tight budget /taɪt ˈbʌdʒɪt/ ograniczony budżet

16.15 Przeprowadzka

boxes /ˈbɒksɪz/ pudełka
bubble wrap /ˈbʌbl ræp/ folia bąbelkowa
change flats /ˌtʃeɪndʒ ˈflæts/ zmienić mieszkanie
move /muːv/ przeprowadzać się
move house /ˌmuːv ˈhaʊs/ przeprowadzać się
move in /ˌmuːv ˈɪn/ wprowadzać się
move into a new flat /ˌmuːv ɪntu ə njuː ˈflæt/ wprowadzać się do nowego mieszkania
move out /ˌmuːv ˈaʊt/ wyprowadzać się
pack /pæk/ pakować
removal truck /rɪˌmuːvl ˈtrʌk/ ciężarówka firmy przeprowadzkowej
stuff /stʌf/ rzeczy
tape /teɪp/ taśma pakowa
unpack /ˌʌnˈpæk/ rozpakowywać się

16.16 Architektura

business park /ˈbɪznəs pɑːk/ centrum biznesowe
commercialization /kəˌmɜːʃəlaɪˈzeɪʃn/ komercjalizacja
condominium /ˌkɒndəˈmɪniəm/ mieszkanie własnościowe
construction /kənˈstrʌkʃn/ budowa
contemporary /kənˈtemprəri/ współczesny
development /dɪˈveləpmənt/ zabudowa
functional /ˈfʌŋkʃənl/ funkcjonalny
gentrification /ˌdʒentrɪfɪˈkeɪʃn/ gentryfikacja (zmiana dzielnicy w strefę zdominowaną przez zamożnych mieszkańców)
industrialization /ɪnˌdʌstriəlaɪˈzeɪʃn/ uprzemysłowienie
landscape /ˈlændskeɪp/ krajobraz
landing /ˈlændɪŋ/ półpiętro
modernize /ˈmɒdənaɪz/ modernizować
multi-storey car park /ˌmʌlti stɔːri ˈkɑː pɑːk/ parking wielopoziomowy
renovation /ˌrenəˈveɪʃn/ renowacja
rural /ˈrʊərəl/ wiejski
suburban /səˈbɜːbən/ podmiejski
sustainable /səˈsteɪnəbl/ zrównoważony
tear down /teə(r)daʊn/ wyburzać
urban /ˈɜːbən/ miejski

16.17 Wordpower s. 23

base /beɪs/ baza
homestay /ˈhəʊmsteɪ/ zakwaterowanie u rodziny goszczącej
possession /pəˈzeʃn/ dobytek, własność
property /ˈprɒpəti/ własność, majątek
resident /ˈrezɪdənt/ mieszkaniec

16.18 Wordpower s. 25

appeal /əˈpiːl/ urok
ashamed /əˈʃeɪmd/ zawstydzony
environment /ɪnˈvaɪrənmənt/ środowisko
image /ˈɪmɪdʒ/ obraz
lack /læk/ brak
rebel /rɪˈbel/ buntować się
reflect /rɪˈflekt/ odzwierciedlać
unacceptable /ˌʌnəkˈseptəbl/ nie do zaakceptowania

16.19 Wyrażenia z *order*

a tall order /ə ˌtɔːl ˈɔːdə/ prośba, która jest trudna do spełnienia
in order to /ɪn ˈɔːdə tu/ żeby
order /ˈɔːdə(r)/ rozkazywać
orderly /ˈɔːdəli/ uporządkowany
out of order /ˌaʊt əv ˈɔːdə(r)/ nie na miejscu, nieodpowiedni

16.20 Czasowniki złożone z *up* i *down*

break up /ˌbreɪk ˈʌp/ rozstawać się
calm down /ˌkɑːm ˈdaʊn/ uspokoić się
clean up /ˌkliːn ˈʌp/ sprzątać
grow up /ˌgrəʊ ˈʌp/ dorastać
hang up /ˌhæŋ ˈʌp/ wieszać
tidy up /ˌtaɪdi ˈʌp/ sprzątać
wipe down /ˌwaɪp ˈdaʊn/ wytrzeć

Pamiętasz?

BRAINPOWER

Ucząc się słownictwa, stosuj techniki tzw. mapowania myśli. Na środku kartki zapisz główny temat leksykalny (np. DOM) i połącz go strzałkami z nazwami wybranych kategorii (rodzaje budynków, wystrój wnętrz, wynajem nieruchomości itp.). Na bieżąco uzupełniaj swój diagram i dodawaj nowe elementy leksykalne.

Sprawdź się!

1 W każdym zdaniu z trzech możliwych wariantów wybierz dwa, które logicznie uzupełniają to zdanie.

1 There's a small garden *behind / between / in front of* my house.
2 The Johnsons have a big fireplace in the *study / bathroom / living room*.
3 I always have to pay the *flat / bills / rent* at the beginning of the month.
4 Please *look up / remind / find* all the difficult words in a dictionary.
5 *Childhood / Adolescence / Generation* is one of the early stages of life.
6 Mike loves doing *homework / housework / problems*.
7 Arnie's promised to *make / vacuum / tidy* his room once a week.
8 She *looks up to / admires / influences* her grandmother and always asks her for advice.

Wymowa

1 017 Wysłuchaj nagrania. Uzupełnij tabelę wyrazami z ramki, w zależności od wymowy samogłoski.

bad bed car chair chore door floor hat head hut kettle mug pair path plug rag share stars

/e/	/æ/	/ɑː/	/ɔː/	/ʌ/	/eə/
desk	*lamp*	*bath*	*hall*	*rug*	*stairs*

2 018 Wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi. Powtórz usłyszane słowa.

3 019 Wysłuchaj nagrania i powtórz poniższe zdania.

1 His hat is in the hut.
2 Put the rug on the floor in the hall, please.
3 I had a bad cold, so I went to bed early.
4 Plug in the lamp.

4 Wymyśl trzy dodatkowe zdania zawierające przynajmniej po dwa wyrazy z ćwiczenia 1.

3 Edukacja

Słownictwo

Przedmioty szkolne

1 Pracujcie w parach. Przyjrzyjcie się zdjęciom i odpowiedzcie na poniższe pytania.

1 How do you think the students are feeling?
2 Would you like to be a teacher? Why? / Why not?
3 What do you remember about your first day at school?

2 Przeczytaj zdania i dopasuj do nich nazwy przedmiotów szkolnych.

1 It's the study of energy and matter, and things such as light, sound, heat and electricity.
2 You can learn about colour, shading and perspective in this subject.
3 It's the study of the world's surface: its climate, countries, populations, etc.
4 It involves playing instruments and learning about rhythm, etc.
5 You learn about the past in this subject, e.g. life during World War II.
6 In this subject you can find out how to use the Internet and how to create websites.
7 It's the study of plants, animals and humans.
8 It's the scientific study of the structure of substances.
9 In this subject, you read and study great novels, poems and plays.
10 It's the study of economics, politics and how people live together in a society.

Nauka

3 Dopasuj czasowniki 1–10 do wyrazów i wyrażeń a–j, tak aby nazywały konkretne czynności. Do jakich przedmiotów szkolnych się one odnoszą?

1	read	**a**	at playing the trumpet
2	solve	**b**	insects under the microscope
3	carry out	**c**	maps
4	memorize	**d**	problems
5	do	**e**	human rights and politics
6	sketch	**f**	pictures
7	examine	**g**	dates
8	be good	**h**	your language skills
9	study	**i**	experiments
10	improve	**j**	grammar and vocabulary exercises

1

2

4 Przeczytaj e-mail i wybierz poprawne uzupełnienia tekstu.

Hi Marta,

In your last email you asked me about life at uni.

We don't [1]*get / take* homework like we did at school, but we have to [2]*do / make* a big project each term. We have to work on it in [3]*groups / clubs*, which is great because I'm [4]*learning / teaching* a lot from the others. At the moment, I'm reading loads of books and articles and [5]*doing / making* notes on them. It's going slowly, but I think I'm [6]*doing / making* progress!

At the end of term we have to [7]*give / make* a presentation on it. I'm going to learn my part [8]*in mind / by heart* as I really don't want to [9]*do / make* a mistake! I feel a bit nervous about it, but I know it will be a really [10]*useful / boring* experience.

Write and tell me your news!

Jenny

Zajęcia pozaszkolne

5 Dopasuj czasowniki z ramki A do wyrazów i wyrażeń z ramki B, tak aby utworzyć poprawne zwroty. Niektóre czasowniki pasują do kilku wyrażeń. Następnie odpowiedz na pytania.

A do go organize play practise

B a sailing course charity events in a band on trips sport voluntary work

1 Which of the activities have you done?
2 Which would you like to do?

Miejsca w szkole

6 Uzupełnij luki nazwami pomieszczeń szkolnych, aby opowiedzieć na pytania dotyczące pierwszego dnia w szkole.

1 **A:** Is there somewhere I can sit and relax with other students?
B: Yes, we have a big **c**_____ **r**_____.
2 **A:** Where can I keep my bag and sports kit?
B: In your **l**_____.
3 **A:** Where can I find the teachers?
B: They're in the **s**_____.
4 **A:** Where can I get lunch?
B: In the **c**_____.
5 **A:** I'm studying IT. Where should I go?
B: Go to the **c**_____ **r**_____.
6 **A:** Where do I go for PE?
B: Go to the **g**_____.
7 **A:** Where is the chemistry class?
B: In the **l**_____.
8 **A:** Where is the head teacher?
B: She's walking towards us down the **c**_____!
9 **A:** I'm playing football this afternoon. Where should I go?
B: To the **s**_____ **f**_____.
10 **A:** Where do we practise for our dance performance?
B: In the **h**_____.

Życie szkolne

7 Dopasuj początki zdań do ich zakończeń.

1 A classmate	5 A set book
2 A syllabus	6 Parents' evening
3 A break	7 An optional subject
4 A graduate	8 Assembly

a is when students stop working for a while.
b is a text that you have to read for classes or an exam.
c is when all the students in a school come together.
d is somebody you study with.
e is something you can study but you don't have to.
f is a list of everything that will be taught in a course.
g is somebody who has a degree.
h is when parents come to the school to discuss their children's progress and behaviour.

POWERUP

8 Uzupełnij tekst wyrażeniami z ramki w odpowiedniej formie.

be suspended break up for the holidays fall behind
hand in jog your memory play truant
put up your hand

LINGWORTH SCHOOL
Behaviour guidelines

It is extremely important that students obey the school rules and treat everyone with respect.

You must [1]_____ all homework and coursework on the date specified by your teacher. Put reminders in your calendar to [2]_____ about dates when work must be submitted.

If you find that you [3]_____ with your work, inform your teacher immediately. It is essential that your teacher is aware of any difficulties you are having as soon as possible.

In class, you must [4]_____ and wait for the teacher to ask you to speak. This familiar practice is a way of being courteous to others and must be followed at all times.

You must attend school every day. Students who [5]_____ will be disciplined and their parents notified. If, after that, students continue to be absent without good reason, they may [6]_____ for a period of time.

The day that we [7]_____ usually has fewer lessons, but it is still a school day and you are still expected to attend school.

Studia wyższe

9 Przeczytaj ankietę i wybierz właściwe odpowiedzi.

Studying abroad is a big decision

1. What do you want to gain from your university education?
   - a *degree / certificate*
   - a chance to *do / take part* in social events
2. What might stop you applying to university?
   - fear that I will feel *homeless / homesick*
   - not being able to pay the *tuition / education* fees
3. What might help you apply?
   - *a scholarship / an exchange programme* that would help with the financial costs
   - knowing some other university *students / professors* who are there already
4. If you don't get *up to / into* university this year to do a BA, what will you do?
   - apply again next year
   - do *a diploma at a college / an MA at another university*

System oświaty

10 **Uzupełnij wyrazami z ramki tekst na temat szkół w Wielkiej Brytanii.**

college comprehensive mixed grammar nursery primary private secondary single-sex

In Britain, very young children go to [1]_____ school. Then, when they are four or five years old, they go to [2]_____ school. At the age of eleven, they go on to [3]_____ school. A [4]_____ school is a school for children aged eleven to eighteen that you don't have to pay for and you don't have to pass an exam to get in to. A [5]_____ school is a selective school. This means you have to pass an exam to go there. Parents have to pay fees for their children to go to [6]_____ schools. Some schools are [7]_____, so they are for boys or for girls only, but most schools are [8]_____.

When they are sixteen, pupils take their GCSE examinations. When they are eighteen, they do A level examinations. At sixteen, they can leave school and go to work, or they can go to a [9]_____ of further education. Here they can do traditional subjects as well as vocational training.

11 **020** **Wysłuchaj nagrania i sprawdź swoje odpowiedzi z ćwiczenia 10. Następnie opisz polski system oświaty wraz z kolegą lub koleżanką.**

Nauka przez całe życie

12 **Uzupełnij zdania wyrazami lub wyrażeniami z ramki.**

develop new skills do a vocational course gain knowledge motivation personal goals self-motivated

1 Sarah never used to have much _____ for schoolwork, but that's now changed and she's one of the most ambitious students I know.
2 I would love to _____ in art and design as I want to be a theatre designer.
3 Everyone needs to _____ because they help us grow and can open up new opportunities for us.
4 This course will help you to _____ of recent developments in medical science.
5 I have two _____: to become a journalist and to have a family.
6 Joe works hard because he's _____, not because his teachers tell him to.

Przybory szkolne

13 **Jakie przedmioty przedstawione są na zdjęciach?**

Oceny szkolne

14 **Przeczytaj wiadomości i uzupełnij luki wyrazami z ramki w odpowiedniej formie.**

cheat do fail marks pass prepare report retake

A What's your school [1]_____ like?

B Not too bad. I [2]_____ well in some of the tests, but quite badly in a couple of others. How about you?

A Well, I only got 20% in Geography so I [3]_____ that, but the teacher knows that I wasn't able to [4]_____ for it because I was ill. I'm going to [5]_____ it next term and I hope I'll [6]_____ it then.

B You've always got good [7]_____ in it before.

A Right, I was quite shocked, though, to hear that Kate is in trouble because she [8]_____ in one of the tests. It's not like her to copy someone else's answers!

Przydatne zwroty

15 **W każdym pytaniu wskaż właściwy czasownik. Następnie z kolegą lub koleżanką odpowiedzcie na pytania.**

1 Have you ever *done* / *made* a language course abroad? Did you like it? Would you like to go on a language course?
2 Would you *take* / *make* a gap year before you go to university? Why? / Why not?
3 Would you like to *make* / *do* a degree in languages and become a teacher? Why? / Why not?
4 What was the last test you *took* / *made* in English like?
5 When do you usually *do* / *make* your homework?
6 Is it a good idea to *do* / *make* any revision the night before an exam? Why? / Why not?
7 How often do you *make* / *take* a break when you are studying?
8 Do you enjoy *making* / *doing* projects in English? Why? / Why not?

Rozumienie ze słuchu

Wybór wielokrotny

1 **021** **Przeczytaj wskazówkę i poniższe pytanie i zastanów się, jakich innych słów można użyć, aby wyrazić sens określeń A–C. Następnie posłuchaj nagrania i wybierz poprawną odpowiedź.**

Pamiętaj o tym, że informacje w nagraniu będą wyrażone innymi słowami niż w pytaniu. Dlatego w trakcie słuchania staraj się zrozumieć sens całej wypowiedzi, nie koncentruj się na pojedynczych słowach i zwrotach.

Who did not appear on the final poster?
A author **B** politician **C** scientist

2 **022** **Usłyszysz dwukrotnie trzy teksty. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią nagrania.**

Tekst 1

1 The speaker first saw a photo of his great-grandfather
- **A** before he started his history project.
- **B** while he was doing his history project.
- **C** after he finished his history project.

Tekst 2

2 What should you include in your email if you want to enter the competition?
- **A** A simple drawing of the game.
- **B** The name of the computer language used to write the game.
- **C** The name of the game.

3 The entry that won last year's competition was
- **A** a sports game.
- **B** a puzzle game.
- **C** a music game.

Tekst 3

4 Which criticism of the classics is not mentioned by Colin?
- **A** The language is old-fashioned.
- **B** They're extremely boring.
- **C** The books are too long.

5 When Heather read Shakespeare, she felt at first that the text was
- **A** motivating.
- **B** confusing.
- **C** engaging.

6 What is the most important reason to read contemporary fiction, according to Colin?
- **A** It creates good reading habits.
- **B** It is related to modern political issues.
- **C** It is written by different types of writers.

3 **Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.**

1 If you had to do a project on a member of your family, who would you choose? Why?
2 Does your school have events like the computer game competition?
3 What should high school students study in a literature class: the classics or contemporary fiction?

WORDPOWER

4 **Pracujcie w parach. Przeczytajcie zdania pochodzące z nagrania i wyjaśnijcie znaczenie wyróżnionych wyrażeń.**

1 In the end, I came **top of the class** for the first time ever!
2 The competition is for everyone so please **get involved**.
3 Sure, but that's exactly why we should read the classics at school. To **broaden our minds**.
4 Then our teacher showed us a film version of the play and suddenly, **I got it**.
5 I really believe that the syllabus should **focus on** contemporary fiction.

POWERUP

Dobieranie

5 **023** **Usłyszysz dwukrotnie cztery wypowiedzi na temat pamiętnych lekcji. Do każdej wypowiedzi (1–4) dopasuj odpowiadające jej zdanie (A–E). Jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej wypowiedzi.**

This speaker mentions
- **A** teachers working as a team to create a lesson.
- **B** responding in a positive way to criticism by the teacher.
- **C** thinking that one part of the lesson was absolutely hilarious.
- **D** students being concerned that they might be embarrassed in front of their peers.
- **E** a shocking outcome of a class activity.

3 Rozumienie tekstów pisanych

Dobieranie zdań do luk w tekście

1 Pracujcie w parach. Popatrzcie na zdjęcia ilustrujące tekst i odpowiedzcie na poniższe pytania.

1 Where do you think these people are?
2 What kind of lifestyle do they have?
3 How do you think they get an education?

2 Przeczytaj wskazówkę i poniższy tekst. Do jakich informacji odnoszą się wyróżnione wyrazy?

Aby nawiązać do wspomnianych wcześniej informacji i uniknąć powtórzeń w tekście, często używamy wyrażeń typu *one/ones, such/so* lub *this/that/these/those*. Poszukaj tego typu wyrażeń w tekście i znajdź ich odnośniki – pomoże ci to wskazać poprawne odpowiedzi.

Boarding schools are institutions where the students both live and study on site. Perhaps the most famous [1] **one** of all is Eton College, which has educated the children of the British aristocracy for almost 500 years. Boarding schools exist for a variety of reasons. [2] **One** is to provide a specific type of education, for example [3] **one** focused on music or dance. Other boarding schools provide education for children with special needs, and such [4] **ones** perform an essential service for society.

3 Przeczytaj tekst, z którego usunięto cztery zdania. W każdą lukę (1–4) wpisz literę, którą oznaczono brakujące zdanie (A–E), tak aby otrzymać spójny i logiczny tekst. Jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej luki.

A That is why their lessons include drawing images of their home on the remote icy tundra.
B Perhaps the biggest problem of all is the extreme weather.
C Fortunately, they don't need to make such a journey every day.
D It's not one that is easy to make, but it is necessary.
E A traditional education in a classroom setting would be impossible with this sort of lifestyle.

4 Pracujcie w parach. Przedyskutujcie poniższe pytania.

How do you think going to a boarding school like the Arctic school affects your
1 relationship with your parents and friends?
2 personality?
3 study skills?
4 free time?

An ARCTIC Education

Forget the boring old school bus. In Northern Russia, the children of the Nenets people travel to school by helicopter. [1] _____ Nenets children attend special boarding schools for nine months, and they stay away from home throughout that time.

It's astonishing but it happens out of necessity. The Nenets people still lead a traditional nomadic life. They move with their herd of reindeer in search of new grass to feed them. This means they will never be in the same place from one day to the next. [2] _____ In addition to preserving their traditional ways, Nenets parents are obviously worried for their children's welfare. That's why they take the decision to send them away for such long periods of time. [3] _____ Their main concern is that their children will encounter problems if they cannot speak Russian well (the Nenets speak their own language) or if they don't follow a standard school syllabus.

The whole school is designed for the students' particular needs and their lifestyle. It's one where traditional tents, reindeer horns and sledges lie next to whiteboards and desks. Being in a new situation can be frightening for the children and leave them confused, so these things are meant to remind the children of their own rich culture and their home.

Coming from such close family groups, it is to be expected that many children will suffer from homesickness. [4] _____ However, in general, the students are no different from other kids of their age. They make strong friendships at the school and have fun, although they must be a little tougher than most primary school children. At the Arctic school, the kids always stay out in the playground at breaktime, even when it's minus 30 degrees outside!

WORDPOWER

Końcówki przymiotników

5 **Znajdź w tekście przymiotniki utworzone od podanych czasowników i uzupełnij nimi tabelę. Następnie dopisz pozostałe przymiotniki.**

Czasownik	Przymiotnik + *-ing*	Przymiotnik + *-ed*
bore		
astonish		
worry		
frighten		
confuse		

6 **Uzupełnij zdania przymiotnikami z ćwiczenia 5.**

1 I got so _____ during the horror film that I screamed in the cinema. It was much too _____ for me.
2 Your exam results are a bit _____. You only just passed. Your teacher is _____ about you.
3 This maths problem is extremely _____. I can't understand it. Are you _____, too?
4 I was so _____ by this book that I fell asleep while I was reading it. It's the most _____ book ever!
5 We were _____ that Julie was asked to sing on TV, although her voice is _____. It's fabulous.

Czasowniki złożone ze *stay*

7 **Popatrz na czasowniki złożone wyróżnione w tekście i wyjaśnij ich znaczenie.**

8 **Przeczytaj podane zdania i wyjaśnij znaczenie wyróżnionych czasowników złożonych.**

1 The teacher asked me to **stay behind** after class because I needed extra help.
2 It was raining so we **stayed in** and played games.
3 Ian fell asleep after **staying up** till 3 a.m.
4 Last Friday, we all **stayed over** at Helen's. It was so much fun and we hardly slept at all.

9 **Uzupełnij pytania czasownikami z ćwiczeń 7 i 8 w odpowiedniej formie. Jeden czasownik został podany dodatkowo. Następnie odpowiedz na te pytania z kolegą lub koleżanką.**

1 When was the last time you had to _____ after class?
2 What do you do if you have to _____ at break time?
3 Have you ever _____ all night? When? Why?
4 When was the last time you _____ at a friend's house?
5 Do you usually _____ late on Friday nights? Why? / Why not?

Rozumienie tekstów pisanych

POWERUP

Zdania z lukami

10 **Uzupełnij luki w zdaniach 1–4 zgodnie z treścią tekstu, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać jego sens. Luki należy uzupełnić w języku angielskim.**

1 We can conclude that Escalante was a determined man because he _____ to make his dreams come true.
2 Escalante's theory that anyone could get good grades in maths was expressed on _____.
3 It is suggested that Escalante's students were accused of cheating because of _____.
4 According to the author, the most impressive consequence of Escalante's fame was _____.

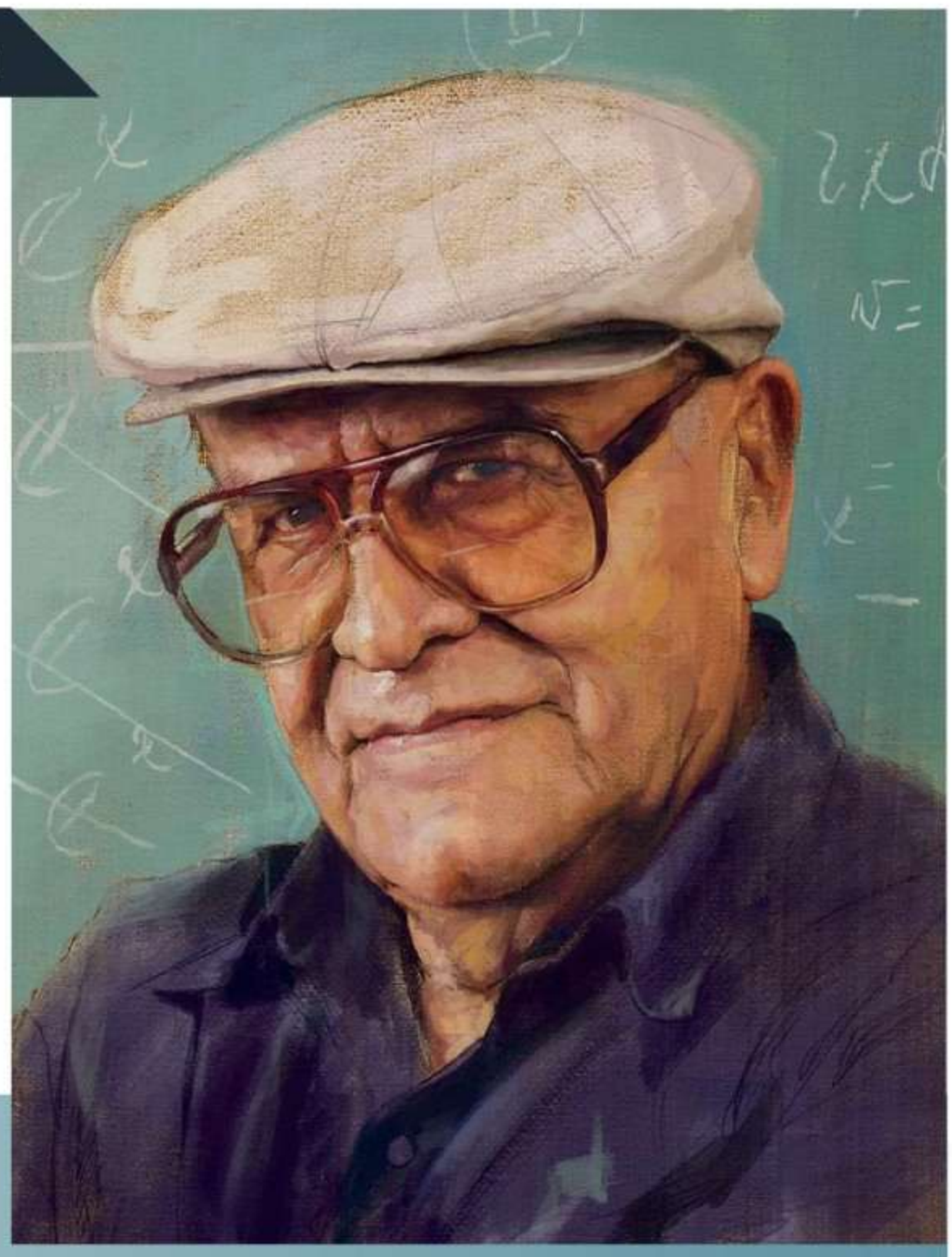

THE WORLD'S *Most Inspirational Teacher*

Maths isn't usually thought of as the most exciting subject on the high school syllabus, but the career of maths teacher Jaime Escalante was one that caught the imagination of America.

Born in Bolivia in 1930, Escalante arrived as an immigrant to the United States. For years, he did menial jobs such as cooking burgers while he was attending evening classes to pursue his dream of being a teacher. Astonishingly, the man who would become the most famous teacher in America first walked into a classroom at the age of 43.

When Escalante began his career at Garfield High School in one of the tougher neighbourhoods of Los Angeles, he discovered that the textbooks in his class were ridiculously simple. The Bolivian decided to run extra maths lessons with much more demanding work for the brighter students. His aim was for them to take the national Advanced Placement (AP) exams, a formidable challenge but one that helps students go on to study at university. The ambitious teacher had no fear that it was beyond his students' abilities. As a poster in his classroom said, 'Calculus Need Not Be Made Easy – It Is Easy Already.'

To Escalante's delight, his students triumphed. When the results arrived one year, he found that everyone had passed, with seven getting the highest possible grades.

Then, suddenly, disaster struck. The people marking the exam claimed that some of the students had produced very similar answers. They were accused of cheating and disqualified.

Escalante could not believe it. His students, who were mostly from Latin American backgrounds, suspected racial prejudices at play and protested that non-Latin students would not have received the same treatment. Nevertheless, the only option was to retake the exam. Twelve students took the challenge and proved their teacher right! Thankfully, every one of them passed.

Due to the public outcry, the case caught the eye of the national news and Escalante suddenly became famous. Later on, the story was turned into a 1988 film called *Stand and Deliver*. Most importantly, however, the media coverage meant that his courses became incredibly popular and he could reach more students as a result. At one point, more maths students from Garfield High School were attending the University of Southern California than students from all other Los Angeles schools combined. The ambitious immigrant from Bolivia had not just changed the perception of his community, but also the lives of dozens of people who had come through his classroom door.

Mówienie

Rozmowa z odgrywaniem roli

1 **024** **Przeczytaj poniższe opinie i wysłychaj wypowiedzi uczniów. Jakich zwrotów i argumentów użyli, przedstawiając swoje stanowisko?**

1 You don't need formal education to achieve success.
2 School uniforms limit students' freedom of expression.
3 Exams are the most effective way to check students' knowledge.
4 Homework is necessary to help students learn better.
5 School grades should be eliminated.

2 **Przedyskutujcie w grupach opinie z ćwiczenia 1.**

3 **Przeczytaj wskazówkę. Następnie przeczytaj polecenie z ćwiczenia 4 i przygotuj się do wykonania go.**

Przed wykonaniem zadania masz 30 sekund na zapoznanie się z poleceniem i sprawdzenie, kto rozpoczyna rozmowę. Podane kwestie możesz omawiać w dowolnej kolejności, a także wracać do nich w dalszej części konwersacji. Ważne jest adekwatne reagowanie na wypowiedzi twojego rozmówcy, który może zadawać ci pytania, poprosić o objaśnienie jakiejś kwestii lub nie zgodzić się z jakimś poglądem po to, aby sprawdzić twoją umiejętność uzasadniania swojego stanowiska.

4 **Wykonajcie w parach poniższe zadanie. Następnie zamieńcie się rolami i wykonajcie je ponownie.**

Twój kolega ze Szkocji chciałby rozpocząć naukę języka obcego i prosi cię o podzielenie się twoim doświadczeniem związanym z uczeniem się języka angielskiego. W rozmowie z nim omów następujące kwestie:

- ilość czasu poświęcanego na naukę
- skuteczne metody uczenia się
- ciekawe materiały do nauki
- rola systematyczności i samodzielnej pracy.

Rozmowę rozpoczyna kolega.

Niezgadzanie się z czyjąś opinią

I see what you mean, but …
I agree with you up to a point, but …
I partially agree, but …

Nawiązywanie do elementów polecenia

When it comes to learning methods, …
As far as the materials are concerned, …
As for self-learning, …

Więcej przydatnych zwrotów na s. 239

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

5 **025** **Przeczytaj wskazówkę i polecenie z ćwiczenia 6. Jakich przymiotników możesz użyć, aby opisać przedstawione w nim ilustracje? Wysłuchaj nagrania i porównaj wypowiedź ucznia ze swoimi pomysłami.**

Gdy odrzucasz poszczególne elementy i uzasadniasz swój wybór, staraj się nawiązać do różnych aspektów. Swoje argumenty możesz budować w oparciu o to, czy poszczególne propozycje sa atrakcyjne wizualnie, klarowne, dostosowane do potrzeb odbiorcy, praktyczne, itd.

6 **Wykonaj poniższe zadanie.**

Zamierzasz założyć blog na temat technik efektywnego uczenia się. Zastanawiasz się nad wyborem grafiki, która zachęciłaby twoich rówieśników do zapoznania się z prezentowanymi przez ciebie treściami.

- Wybierz tę propozycję, która wydaje ci się najbardziej odpowiednia, i uzasadnij swój wybór.
- Wyjaśnij, dlaczego odrzucasz pozostałe propozycje.

1

2

3

Odpowiedz na poniższe pytania.

1 Which is more important in successful learning: talent and intelligence or hard work? Why?
2 What life skills are missing from the high school curriculum? Why do you think so?

3 Znajomość środków językowych

GRAMMAR IN USE

Czasy przeszłe; konstrukcja *used to*

1 Wybierz poprawne formy czasowników.

1 Last week ten people in my class *were / had been* absent for the whole week.
2 I *was having / used to have* ballet classes but I *stopped / had stopped* going three years ago.
3 *Did you move / Were you moving* my school bag while you *were tidying up / had tidied up*?
4 I *didn't answer / wasn't answering* the test questions very well, although I *read / had read* about the topic the night before.
5 This time last year we *were planning / used to plan* our trip to the Lake District.
6 Last year, some children *used to bully / had bullied* me, but luckily they don't do that any more.
7 Lily *hadn't used / didn't use* a microscope before, but she quickly *had learned / learned* how to do it.
8 When I *got / had got* to the head teacher's office, several other students *waited / were waiting* outside.

2 Uzupełnij zdania właściwymi formami czasowników z nawiasów. Zastosuj czasy *past simple, past continuous, past perfect* oraz konstrukcję *used to*.

First day at uni!

It feels slightly strange to be here, but good, too! Today I [1]_____ (register) for my course, and [2]_____ (get) my timetable. While I [3]_____ (wait) in the queue for registration, I [4]_____ (chat) to some other students. I [5]_____ (never/like) talking to strangers when I was younger, but it doesn't bother me now, and everyone here is very friendly anyway.

I have a room in a hall of residence, and I've already met everyone in my corridor, as we all cook in the shared kitchen. I [6]_____ (be) just about to start cooking this evening, when I realized I [7]_____ (not buy) any oil at the supermarket earlier. Luckily, another student kindly [8]_____ (give) me some, so I was OK! Her name is Amy, and she's in a room next door to mine.

Everything's looking good, and I'm happy that I've met some really nice people already!

Więcej gramatyki na s. 209

Tłumaczenie (zadanie zamknięte)

3 ! Spośród podanych opcji wybierz tę, która jest tłumaczeniem fragmentu podanego w nawiasie poprawnie uzupełniającym lukę w zdaniu.

1 Did Joe's parents split up when he (*kiedy studiował*) _____ abroad?
A was studying
B used to study
C studied

2 (*Czy uważałeś*) _____ that parents and teachers knew everything when you were little?
A Had you thought
B Were you thinking
C Did you use to think

3 He never takes his exams seriously, so nobody was surprised when he (*nie zdał*) _____ the last one.
A passed **B** failed **C** took

4 (*Czy George szedł*) _____ towards the music rooms when you saw him?
A Was George going
B Did George go
C Had George gone

5 When the term ended last week we felt totally exhausted because we (*pracowaliśmy*) _____ really hard.
A were working
B worked
C had worked

Zadanie z lukami

4 ! Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–5) jednym wyrazem, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań.

In the UK, not all 16-year-old students who begin educational courses complete them. A small percentage drop [1]_____ of school or college, and do not go on to university.

Lily, now aged 19, [2]_____ school two years ago, at the end of the first year of her course. 'I felt really down all the time,' she says. 'I [3]_____ to skip classes, and put off doing my homework. Then one day [4]_____ I was writing an essay, I suddenly realized I didn't want to do it any more and I felt as if a huge weight had been lifted off my shoulders.

It didn't take me long to figure out what to do next. I [5]_____ always loved animals and so I decided to become a dog-walker. I feel really happy now and get a lot of personal satisfaction from my work.'

Minidialogi

5 **Uzupełnij minidialogi 1–5. Spośród podanych opcji wybierz brakującą wypowiedź.**

1 **X:** Where were you at lunchtime today?
Y: _____
A I forgot to take my books back to the library.
B I used to go to the library every lunchtime.
C I was finishing my history essay in the library.

2 **X:** Were you there when Hayley broke her arm in PE yesterday?
Y: _____
A No, I'd left the gym before it happened.
B No, I didn't use to have PE classes with her.
C No, I wasn't going to PE when I saw her.

3 **X:** Congratulations on your exam results!
Y: _____
A Sure! My attendance has been excellent.
B Well, I have to retake them next term.
C Thanks! I did a lot of revision for them.

4 **X:** Hello, Adam! I've been waiting for you for ages!
Y: _____
X: That's OK, no worries.
A Brilliant! I've had such a great time!
B Sorry! My bus didn't come on time.
C Of course! Let's meet another time.

5 **X:** I didn't know you could play the piano so well!
Y: _____
X: Well, I didn't notice them.
A Thanks, I used to play a lot when I was little.
B Thanks, I didn't know you were listening.
C Thanks, but I made a lot of mistakes!

Gramatykalizacja / struktury gramatyczne

6 **Uzupełnij zdania 1–5. Wykorzystaj w odpowiedniej formie wyrazy podane w nawiasach. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast – jeżeli jest to konieczne – dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać zdania logiczne i gramatycznie poprawne. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie cztery wyrazy, wliczając w to wyrazy już podane.**

1 When Nikki left university she knew a lot of people because she _____ (take/part) many social events.
2 PE _____ (use/compulsory) for all pupils but it isn't now.
3 I _____ (play/guitar) last night when I suddenly remembered I had some maths homework to do!
4 When she was offered a job in Brazil, she took it because she _____ (never/be) there before.
5 In the morning we _____ (sit/desk) for several lessons, but then we played sports in the afternoon.

POWERUP

Wybór wielokrotny

7 **Przeczytaj tekst. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, tak aby otrzymać logiczny i gramatycznie poprawny tekst.**

A Different Teaching Method

I remember clearly my first visit to a Montessori school. I wanted to become a teacher, so I thought I [1] _____ visit one of the schools to see the teaching method in action. Because I knew that the pupils chose what they learned, I thought the classrooms would be quite chaotic. Contrary to my expectations, the classrooms [2] _____ very organized. Groups of children [3] _____ different activities and the teacher moved around them, offering guidance. Students were offered a [4] _____ of subjects they seemed to be interested in.

The Montessori method attracted a lot of attention and [5] _____ 1910, a number of Montessori schools had been opened in other countries. There has been some constructive criticism of the method as well, but it is that visit [6] _____ helped me decide to become a teacher myself, a job which I find greatly rewarding.

1 **A** had better
B preferred
C would prefer
D would rather

2 **A** used to be
B were being
C had been
D were

3 **A** were doing
B had done
C did
D used to do

4 **A** set
B range
C series
D band

5 **A** until
B during
C by
D over

6 **A** which
B what
C whose
D when

3 Wypowiedź pisemna

Wpis na blogu

Niektóre podpunkty polecenia składają się z jednej części, a inne – z dwóch. Pamiętaj, żeby w tym drugim przypadku odnieść się do obydwu części oraz rozwinąć przynajmniej jedną z nich.

1 Przeczytaj przykładowy podpunkt z polecenia i znajdź odniesienia do niego w podanych fragmentach wypowiedzi (A–D). Które fragmenty zawierają pełne rozwinięcie podanego podpunktu?

- Przedstaw wady i zalety egzaminów.

A Most exams are stressful.

B Most exams are stressful but they can also be motivating.

C Most exams are stressful, especially if your future depends on them. But they can also be motivating.

D Most exams are stressful. But they can also be motivating because students work harder to prepare for them.

2 Przeczytaj zadanie. Które podpunkty składają się z jednej części, a które – z dwóch?

Wkrótce czekają cię egzaminy maturalne. Na swoim blogu:

- opisz, jak wygląda pisemny egzamin z języka angielskiego
- opisz swoje emocje związane z maturą
- zrelacjonuj swoje przygotowania do tego egzaminu oraz przygotowania kolegów i koleżanek
- zaproś czytelników do podzielenia się doświadczeniami ze swojego egzaminu oraz poproś o wskazówki, jak skutecznie przygotować się do niego.

3 Przeczytaj przykładową wypowiedź będącą wykonaniem polecenia z ćwiczenia 2. Które podpunkty zostały rozwinięte, a do których autor jedynie krótko się odniósł?

Hi everybody!

This year I'm taking my Matura exams!

English is one of the obligatory subjects. The written exam has two levels: Basic and Extended. I've decided to take it at the Basic level. The exam will take two hours.

I don't feel stressed yet. In fact, I am quite relaxed because I know English quite well. I'm a bit worried about the oral part, though.

To prepare for this exam I am doing a lot of revision. My classmates are doing a lot of exercises, too.

I wonder if any of you have taken final exams yet?

4 Przeczytaj ponownie przykładową wypowiedź z ćwiczenia 3. Uzupełnij fragmenty będące realizacją trzeciego i czwartego podpunktu tak, aby tekst zawierał pełne rozwinięcie podpunktów.

5 ! Napisz tekst (100–150 wyrazów, nie licząc słów już podanych), w którym rozwiniesz każdy z czterech podpunktów.

Przed tobą egzaminy maturalne. Część ustna egzaminu z języka angielskiego wzbudza twój niepokój. Na swoim blogu:

- napisz, z czego wynikają twoje obawy
- zrelacjonuj sytuację, w której twoja wypowiedź w języku angielskim była oceniana
- wyraź swoją opinię na temat roli egzaminów w systemie edukacji
- zapytaj czytelników o ich zdanie na temat egzaminów i zachęć ich do podzielenia się swoimi sposobami na pozbycie się strachu przed egzaminami ustnymi.

Hi everybody,
Have you ever taken any oral exams? I am taking one very soon and I must admit I'm a bit worried.

Opisywanie obaw
I feel stressed because …
I'm a little afraid that …
Relacjonowanie
The last time I had to speak English in class was …
I did badly because …
Wyrażanie opinii
I strongly believe that exams are useless …
It seems to me that …
Pytanie o radę i opinie
What are your opinions about … ?
What do you think about … ?

Więcej przydatnych zwrotów na s. 243

POWERUP

Artykuł publicystyczny

6 ! Napisz tekst składający się z 200–250 wyrazów.

Zabierasz głos w debacie na temat systemu edukacji w Polsce. Napisz artykuł do gazetki szkolnej, w którym zrelacjonujesz przebieg egzaminu, do którego przystąpiłeś/przystąpiłaś w przeszłości oraz zaproponujesz skuteczne metody przygotowania się do egzaminów.

Przydatne zwroty na s. 245

Bank zadań Wypowiedź ustna

2 minuty

Rozmowa wstępna

Odpowiedz na pytania.

1 Where would you prefer to live: in the suburbs or in the city centre? Why?
2 Would you hire an interior decorator to do up your flat/house? Why? / Why not?
3 Is listening to songs in English a good way to learn the language? Why? / Why not?
4 Where is your favourite place to study at home? Why?

4 minuty

Zadanie 1

Rozmowa z odgrywaniem roli

Twój kolega z Walii zastanawia się nad podjęciem studiów wyższych w Polsce. Rozmawiasz z nim na temat studiowania na polskich uczelniach. Omów poniższe kwestie.

możliwość nauki języka polskiego

życie towarzyskie

koszty utrzymania

rodzaje zakwaterowania

(Rozmowę rozpoczyna kolega).

3 minuty

Zadanie 2

Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

Opisz poniższe zdjęcie i odpowiedz na pytania.

Pytania znajdziesz na s. 242

3 minuty

Zadanie 3

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

Popatrz na ilustracje 1 i 2. Opracowujesz z kolegami i koleżankami plakat, który ma zachęcić uczniów twojej szkoły do udziału w dodatkowych zajęciach muzycznych. Wyraź swoje zdanie na temat umieszczenia na plakacie dwóch poniższych ilustracji.

- Wybierz tę ilustrację, która twoim zdaniem będzie bardziej odpowiednia, i uzasadnij swój wybór.
- Wyjaśnij, dlaczego odrzucasz drugą propozycję.

1

2

Odpowiedz na pytania.

1 What kind of after-school activities are best for people your age? Why?
2 Some people say that schools should encourage competition among students. What do you think?
3 How important is it for schools to prepare young people for working life?
4 How do you think schools now are different from those in the past?

Słowniczek Edukacja

Legenda
Oxford 3000
Oxford 5000
Poziom rozszerzony

26.1 Przedmioty szkolne

art /ɑːt/ plastyka
biology /baɪˈɒlədʒi/ biologia
business studies /ˈbɪznəs stʌdiz/ przedsiębiorczość
chemistry /ˈkemɪstri/ chemia
foreign languages /ˌfɒrən ˈlæŋgwɪdʒɪz/ języki obce
geography /dʒiˈɒgrəfi/ geografia
history /ˈhɪstri/ historia
humanities /hjuːˈmænətiz/ przedmioty humanistyczne
information technology /ˌɪnfəˌmeɪʃn tekˈnɒlədʒi/ informatyka
IT /ˌaɪ ˈtiː/ informatyka
literature /ˈlɪtrətʃə(r)/ literatura
maths /mæθs/ matematyka
mathematics /ˌmæθˈmætɪks/ matematyka
music /ˈmjuːzɪk/ muzyka
physical education /ˌfɪzɪkl edʒuˈkeɪʃn/ wychowanie fizyczne
PE /ˌpiː ˈiː/ wychowanie fizyczne
physics /ˈfɪzɪks/ fizyka
religious education /rɪˌlɪdʒəs edʒuˈkeɪʃn/ religia
RE /ˌɑːr ˈiː/ religia
science /ˈsaɪəns/ przedmioty ścisłe
social studies /ˌsəʊʃl ˈstʌdiz/ wiedza o społeczeństwie
subject /ˈsʌbdʒekt/ przedmiot szkolny
syllabus /ˈsɪləbəs/ program nauczania przedmiotu
timetable /ˈtaɪmteɪbl/ plan lekcji
schedule /ˈʃedjuːl/ plan lekcji

26.2 Nauka

be bad at sth /biː ˈbæd ət sʌmθɪŋ/ być słabym z czegoś
be good at sth /biː ˈgʊd ət sʌmθɪŋ/ być dobrym z czegoś
boring lesson /ˌbɔːrɪŋ ˈlesn/ nudna lekcja
carry out experiments /ˌkæri aʊt ɪkˈsperɪmənts/ przeprowadzać eksperymenty
concentrate /ˈkɒnsntreɪt/ koncentrować się
do a project /ˌduː ə ˈprɒdʒekt/ przygotowywać projekt
do homework /ˌduː ˈhəʊmwɜːk/ odrabiać pracę domową
do project work /ˌduː ˈprɒdʒekt wɜːk/ przygotowywać projekt
do revision /ˌduː rɪˈvɪʒn/ powtarzać
engaging lesson /ɪnˌgeɪdʒɪŋ ˈlesn/ ciekawa lekcja
examine /ɪgˌzæmɪn/ badać
get homework /ˌget ˈhəʊmwɜːk/ dostać pracę domową
give a presentation /ˌgɪv ə prezn̩ˈteɪʃn/ przedstawiać prezentację
homework /ˈhəʊmwɜːk/ praca domowa
improve your language skills /ɪmˌpruːv jɔː ˈlæŋgwɪdʒ skɪlz/ doskonalić umiejętności językowe
learn /lɜːn/ uczyć się
learn about other cultures /ˌlɜːn əbaʊt ʌðə ˈkʌltʃəz/ uczyć się o innych kulturach
learn sth by heart /ˌlɜːn sʌmθɪŋ baɪ ˈhɑːt/ uczyć się czegoś na pamięć
make a mistake /ˌmeɪk ə mɪˈsteɪk/ popełniać błąd
make notes /ˌmeɪk ˈnəʊts/ robić notatki
make progress /ˌmeɪk ˈprəʊgres/ robić postępy
memorize dates /ˌmeməraɪz ˈdeɪts/ zapamiętywać daty
practical lesson /ˌpræktɪkl ˈlesn/ praktyczna lekcja
read maps /ˌriːd ˈmæps/ czytać mapy
revise /rɪˈvaɪz/ powtarzać
set homework /ˌset ˈhəʊmwɜːk/ zadawać pracę domową
sketch /sketʃ/ szkicować
solve problems /ˌsɒlv ˈprɒbləmz/ rozwiązywać zadania
study /ˌstʌdi/ studiować
teach /tiːtʃ/ uczyć (kogoś)
use microscopes /juːz ˈmaɪkrəskəʊps/ używać mikroskopów
use special equipment /juːz ˌspeʃl ɪˈkwɪpmənt/ używać specjalistycznego sprzętu
useful lesson /ˌjuːsfl ˈlesn/ przydatna lekcja
work in groups /ˌwɜːk ɪn ˈgruːps/ pracować w grupach
work in pairs /ˌwɜːk ɪn ˈpeəz/ pracować w parach

26.3 Zajęcia pozaszkolne

ballet classes /ˈbæleɪ ˈklɑːsɪz/ lekcje baletu
choir /ˈkwaɪə(r)/ chór
do a language course /ˌduː ə ˈlæŋgwɪdʒ kɔːs/ chodzić na kurs językowy
do a sailing course /ˌduː ə ˈseɪlɪŋ kɔːs/ robić kurs żeglarski
do sport /ˌduː ˈspɔːt/ uprawiać sport
do voluntary work /ˌduː ˈvɒləntri wɜːk/ pracować społecznie
drama club /ˈdrɑːmə klʌb/ kółko teatralne
go on trips /ˌgəʊ ɒn ˈtrɪps/ jeździć na wycieczki
learn an instrument /ˌlɜːn ən ˈɪnstrəmənt/ uczyć się gry na instrumencie
organize charity events /ˌɔːgənaɪz ˈtʃærəti ɪvents/ organizować imprezy charytatywne
play in a band /ˌpleɪ ɪn ə ˈbænd/ grać w zespole muzycznym
practise sport /ˌpræktɪs ˈspɔːt/ uprawiać sport
take a language course /ˌteɪk ə ˈlæŋgwɪdʒ kɔːs/ chodzić na kurs językowy

26.4 Miejsca w szkole

cafeteria /ˌkæfəˈtɪəriə/ bufet, stołówka
canteen /kænˈtiːn/ bufet, stołówka
classroom /ˈklɑːsruːm/ klasa, sala lekcyjna
common room /ˈkɒmən ruːm/ świetlica
computer room /kəmˈpjuːtə ruːm/ sala komputerowa
gym /dʒɪm/ sala gimnastyczna
hall /hɔːl/ korytarz
head teacher's office /ˌhed ˈtiːtʃəz ɒfɪs/ gabinet dyrektora
lab /læb/ laboratorium
library /ˈlaɪbri/ biblioteka
locker /ˈlɒkə(r)/ szafka (w szkole, w szatni)
playground /ˈpleɪgraʊnd/ boisko, dziedziniec
sports field /ˈspɔːts fiːld/ boisko sportowe
staffroom /ˈstɑːfruːm/ pokój nauczycielski

26.5 Życie szkolne

absence /ˈæbsəns/ nieobecność
assembly /əˈsembli/ apel
attend a class /əˌtend əˈ klɑːs/ uczęszczać (na lekcję)
attend a course /əˌtend əˈ kɔːs/ uczęszczać (na kurs)
attendance /əˈtendəns/ obecność
be absent from sth /biː ˈæbsənt frəm sʌmθɪŋ/ być nieobecnym (na czymś)
be late for classes /biː ˌleɪt fə ˈklɑːsɪz/ spóźniać się na lekcje
be present /biː ˈpreznt/ być obecnym
be suspended /biː səˈspendɪd/ być zawieszonym w prawach ucznia
break /breɪk/ przerwa
break up for the holidays /breɪk ˌʌp fə ðə ˈhɒlədeɪz/ rozpocząć wakacje
bully sb /ˈbʊli sʌmbədi/ znęcać się nad kimś
bullying /ˈbʊliɪŋ/ prześladowanie, znęcanie
classmate /ˈklɑːsmeɪt/ kolega/koleżanka z klasy
compulsory /kəmˈpʌlsəri/ obowiązkowy
copy homework /ˌkɒpi ˈhəʊmwɜːk/ spisywać pracę domową
drop out of a course /ˌdrɒp ˌaʊt əv ə ˈkɔːs/ przestać chodzić na kurs
drop out of school /ˌdrɒp ˌaʊt əv ˈskuːl/ przestać chodzić do szkoły
fall behind /ˌfɔːl bɪˈhaɪnd/ zostawać w tyle, mieć zaległości
fit in /ˌfɪt ˈɪn/ dopasować się, dostosować się
graduate /ˈgrædʒuət/ absolwent/absolwentka
graduate from a university /ˌgrædʒueɪt frəm ə juːnɪˈvɜːsəti/ kończyć uniwersytet
hand in /ˌhænd ˈɪn/ oddawać
head teacher /ˌhed ˈtiːtʃə(r)/ dyrektor/dyrektorka szkoły
jog sb's memory /ˌdʒɒg ˌsʌmbədiz ˈmeməri/ odświeżyć komuś pamięć
leave school /ˌliːv ˈskuːl/ ukończyć szkołę
optional /ˈɒpʃənl/ nieobowiązkowy
parents' evening /ˈpeərənts iːvnɪŋ/ wywiadówka
play truant /ˌpleɪ ˈtruːənt/ chodzić na wagary
pupil /ˈpjuːpl/ uczeń/uczennica
put up your hand /pʊt ˌʌp jə(r) ˈhænd/ podnieść rękę
schoolmate /ˈskuːlmeɪt/ kolega/koleżanka ze szkoły
set books /ˌset ˈbʊks/ lektury
skip a class /ˌskɪp ə ˈklɑːs/ opuszczać lekcję
student /ˈstjuːdnt/ uczeń/uczennica
summer term /ˈsʌmə tɜːm/ semestr letni
take a gap year /ˌteɪk ə ˈgæp jɪə(r)/ zrobić sobie rok przerwy w nauce
term /tɜːm/ semestr
uniform /ˈjuːnɪfɔːm/ mundurek szkolny
winter term /ˈwɪntə tɜːm/ semestr zimowy

26.6 Studia wyższe

Bachelor of Arts/BA /ˌbætʃələ(r) əv ˈɑːts/ /ˌbiː ˈeɪ/ licencjat w dziedzinie nauk humanistycznych
Bachelor of Science/BSc /ˌbætʃələ(r) əv ˈsaɪəns/ /ˌbiː es ˈsiː/ licencjat w dziedzinie nauk ścisłych
degree /dɪˈgriː/ stopień naukowy
diploma /dɪˈpləʊmə/ dyplom
get a degree /ˌget ə dɪˈgriː/ zdobyć stopień naukowy
get into university /get ɪntu ˌjuːnɪˈvɜːsəti/ dostać się na uczelnię
Master of Arts/MA /ˌmɑːstə(r) əv ˈɑːts/ /ˌem ˈeɪ/ magister nauk humanistycznych
Master of Science/MSc /ˌmɑːstə(r) əv ˈsaɪəns/ /ˌem es ˈsiː/ magister nauk ścisłych
pay tuition fees /ˌpeɪ tjuˈɪʃn fiːz/ płacić czesne
PhD /ˌpiː eɪtʃ ˈdiː/ doktor (stopień naukowy)
professor /prəˈfesə(r)/ profesor
scholarship /ˈskɒləʃɪp/ stypendium
uni /ˈjuːni/ uniwerek
university /ˌjuːnɪˈvɜːsəti/ universytet
university education /ˌjuːnɪˈvɜːsəti ˌedʒuˈkeɪʃn/ wykształcenie wyższe
university student /ˌjuːnɪˈvɜːsəti stjuːdnt/ student/studentka uniwersytetu

26.7 System oświaty

boarding school /ˈbɔːdɪŋ skuːl/ szkoła z internatem
coeducational school /ˌkəʊedʒuˈkeɪʃənl skuːl/ szkoła koedukacyjna
college /ˈkɒlɪdʒ/ szkoła wyższa, kolegium
comprehensive school /ˌkɒmprɪˈhensɪv skuːl/ brytyjska państwowa szkoła średnia przyjmująca uczniów bez względu na wyniki w nauce
education /ˌedʒuˈkeɪʃn/ wykształcenie
entrance exam /ˈentrəns ɪgzæm/ egzamin wstępny
grammar school /ˈgræmə skuːl/ brytyjska państwowa szkoła średnia z egzaminami wstępnymi
home schooling /ˌhəʊm ˈskuːlɪŋ/ edukacja domowa
independent school /ˌɪndɪpendənt ˈskuːl/ szkoła prywatna
language school /ˈlæŋgwɪdʒ skuːl/ szkoła językowa

mixed school /ˈmɪkst skuːl/ szkoła koedukacyjna
mock exam /ˈmɒk ɪgzæm/ egzamin próbny
nursery school /ˈnɜːsəri skuːl/ przedszkole
primary school /ˈpraɪməri skuːl/ szkoła podstawowa
private school /ˌpraɪvət ˈskuːl/ szkoła prywatna
secondary school /ˈsekəndri skuːl/ szkoła średnia
single-sex school /ˌsɪŋgl ˈseks skuːl/ szkoła tylko dla chłopców lub dziewcząt
take an exam /ˌteɪk ən ɪgˈzæm/ przystępować do egzaminu
vocational school /vəʊˈkeɪʃənl skuːl/ szkoła zawodowa

26.8 Nauka przez całe życie

develop new skills /dɪˌveləp njuː ˈskɪlz/ rozwijać nowe umiejętności
do a vocational course /ˌduː(w) ə vəʊˈkeɪʃənl ˌkɔːs/ odbywać szkolenie zawodowe
gain knowledge /ˌgeɪn ˈnɒlɪdʒ/ zdobywać wiedzę
learn new skills /ˌlɜːn njuː ˈskɪlz/ uczyć się nowych umiejętności
motivation /ˌməʊtɪˈveɪʃn/ motywacja
personal goals /ˌpɜːsənl ˈgəʊlz/ osobiste cele
personal satisfaction /ˌpɜːsənl sætɪsˈfækʃn/ osobista satysfakcja
self-motivated /ˌself ˈməʊtɪveɪtɪd/ mający silną motywację wewnętrzną

26.9 Przybory szkolne

compasses /ˈkʌmpəsɪz/ cyrkiel
coursebook /ˈkɔːsbʊk/ podręcznik
highlighter /ˈhaɪlaɪtə(r)/ zakreślacz
marker /ˈmɑːkə(r)/ marker
notebook /ˈnəʊtbʊk/ zeszyt
PE kit /ˌpiː ˈiː kɪt/ strój na WF
pencil case /ˈpensəl keɪs/ piórnik
register /ˈredʒɪstə(r)/ dziennik
ruler /ˈruːlər/ linijka
schoolbag /ˈskuːlbæg/ tornister
textbook /ˈtekstbʊk/ podręcznik
whiteboard /ˈwaɪtbɔːd/ tablica

26.10 Oceny szkolne

certificate /səˈtɪfɪkət/ świadectwo
cheat in a test /ˌtʃiːt ɪn ə ˈtest/ ściągać na teście
do badly in a test /ˌduː ˈbædli ɪn ə ˈtest/ źle napisać sprawdzian
do well in a test /ˌduː ˈwel ɪn ə ˈtest/ dobrze napisać sprawdzian
fail a test /ˌfeɪl ə ˈtest/ nie zdać testu
get a grade/mark /ˌget ə ˈgreɪd/ /ˌget ə ˈ mɑːk/ dostawać ocenę
give a grade/mark /ˌgɪv ə ˈgreɪd/ /ˌgɪv ə ˈmɑːk/ stawiać ocenę
grade/mark /greɪd/ /mɑːk/ ocena
pass a test /ˌpɑːs ə ˈtest/ zdać test
prepare for a test /prɪˌpeə fə(r) ə ˈtest/ przygotowywać się do sprawdzianu
report /rɪˈpɔːt/ świadectwo
retake a test /riːˌteɪk ə ˈtest/ pisać ponownie sprawdzian
school certificate /ˌskuːl səˈtɪfɪkət/ świadectwo szkolne
school report /ˈskuːl rɪpɔːt/ świadectwo szkolne
take a test /ˌteɪk ə ˈtest/ napisać test

26.11 Przydatne zwroty

do a degree in sth /ˌduː ə dɪˈgriː ɪn sʌmθɪŋ/ studiować coś
do a language course /ˌduː ə ˈlæŋgwɪdʒ kɔːs/ chodzić na kurs językowy
do a project on sth /ˌduː ə ˈprɒdʒekt ɒn sʌmθɪŋ/ przygotowywać projekt na jakiś temat
take a break /ˌteɪk ə ˈbreɪk/ robić sobie przerwę
take a gap year /ˌteɪk ə ˈgæp jɪə(r)/ robić rok przerwy w nauce
take a test /ˌteɪk ə ˈtest/ pisać sprawdzian

26.12 Wordpower s. 37

broaden your mind /ˌbrɔːdn jɔː ˈmaɪnd/ poszerzać horyzonty
focus on sth /ˈfəʊkəs ɒn sʌmθɪŋ/ skupić się na czymś
get involved /ˌget ɪnˈvɒlvd/ zaangażować się w coś
get it /ˈget ɪt/ zrozumieć, załapać
top of the class /ˌtɒp əv ðə ˈklɑːs/ najlepszy w klasie

26.13 Wordpower s. 39

astonished /əˈstɒnɪʃt/ zdumiony
astonishing /əˈstɒnɪʃɪŋ/ zadziwiający
bored /bɔːd/ znudzony
boring /ˈbɔːrɪŋ/ nudny
confused /kənˈfjuːzd/ zdezorientowany
confusing /kənˈfjuːzɪŋ/ niejasny, mylący
frightened /ˈfraɪtnd/ przerażony
frightening /ˈfraɪtnɪŋ/ przerażający
worried /ˈwʌrid/ zmartwiony
worrying /ˈwʌrɪŋ/ niepokojący

26.14 Czasowniki złożone ze *stay*

stay away from /ˌsteɪ əˈweɪ frəm/ trzymać się z daleka od
stay behind /ˌsteɪ bɪˈhaɪnd/ zostać (np. po lekjach w szkole)
stay in /ˌsteɪ ˈɪn/ zostać w domu
stay out /ˌsteɪ ˈaʊt/ przebywać na zewnątrz
stay over /ˌsteɪ ˈəʊvə(r)/ przenocować (u kogoś)
stay up /ˌsteɪ ˈʌp/ nie kłaść się do łóżka, nie spać

Pamiętasz?

BRAINPOWER

Łatwiej będzie ci odtworzyć w pamięci treść swoich notatek, jeśli wykorzystasz elementy tzw. *sketchnotingu*. Na pewno zdarzyło ci się słuchać wykładu nauczyciela i jednocześnie „bazgrać" coś w zeszycie. Rysowanie stymuluje naszą wyobraźnię i poprawia koncentrację. Zapisując nowe słowa, staraj się świadomie zaangażować obszar myślenia wizualnego, poprzez stosowanie różnych czcionek, kolorów oraz prostych obrazków i symboli.

Sprawdź się!

1 W każdym zdaniu wskaż właściwe uzupełnienie.

1 My last class today is *IT* / *PE* with the football coach.
2 Jared has had a fight with his *classmate* / *colleague* and now his parents have to come and see the *director* / *head teacher*.
3 Let's leave our bags in our *lockers* / *breaks* and go and have lunch.
4 Open your *textbook* / *notebook* on page 37 and look at exercise 1, please.
5 The windows were small and had no *curtains* / *tenants*.
6 She's really *into* / *on* solving puzzles.
7 Jack *inspired* / *admired* me to become a lawyer.
8 The house is not for *rent* / *sale* anymore. I think someone has bought it.
9 Jim didn't like going to *nursery* / *boarding* school when he was two years old, but now he enjoys it.
10 The lessons haven't started yet, so you'll probably find Mr Jackson in the *staffroom* / *office*.

Wymowa

1 027 Wysluchaj nagrania i wskaż właściwy wyraz. Czym różni się wymowa słów w każdej parze?

1 Children should **slip** / **sleep** at least ten hours a day.
2 Tell me a **beat** / **bit** more about your family, please.
3 Miss, can I **leave** / **live** early today?
4 Sam doesn't **fit** / **feet** in at his new school.

2 028 Wysłuchaj nagrania i zapisz podane pary słów.

3 029 Wysłuchaj nagrania i powtórz poniższe zdania.

1 Fish and chips, please.
2 It is the silliest comedy I have ever seen.
3 I need a cup of weak tea.
4 Can you see the sheep on the hill?
5 I don't feel like filling in the form.

4 Praca

Słownictwo

Zawody, czynności i obowiązki

1 Pracujcie w parach. Przyjrzyjcie się zdjęciom i odpowiedzcie na poniższe pytania.

1 What jobs are shown in the photographs?
2 What do they involve doing?
3 Would you like to do any of these jobs in the future? Why? / Why not?

2 Przeczytaj definicje i podaj odpowiednie nazwy zawodów. Użyj podanych przyrostków. Następnie do każdej kategorii dodaj co najmniej jeden zawód.

-er

1 somebody who works for the army
2 somebody who gives someone a haircut
3 somebody who builds structures
4 somebody who receives and pays out money in a shop
5 somebody who makes things out of wood

-or

6 somebody who teaches other people how to drive
7 somebody who translates one language into another
8 somebody who takes part in films, TV programmes and performs in theatres

-ist

9 somebody who works at a reception desk and welcomes people
10 somebody who writes articles in magazines or newspapers

-ian

11 somebody who plays a musical instrument
12 somebody who works in politics

other jobs

13 somebody who performs medical operations and does surgery
14 somebody who represents a company and travels around an area selling its products
15 somebody who repairs cars
16 somebody who delivers things to your house

3 Wybierz poprawne uzupełnienia zdań.

1 An architect *designs buildings* / *repairs cars*.
2 A *web designer* / *computer programmer* develops software and computer games.
3 Factory workers often work on a(n) *assembly* / *construction* line.
4 *Writers* / *Scientists* usually work in a lab and do experiments.
5 A *farmer* / *firefighter* normally grows fruit and vegetables.
6 *Housekeepers* / *Social workers* often help people in need.
7 Waiters and waitresses *serve* / *deal* customers in restaurants.
8 A barber *takes orders* / *gives men haircuts*.

4 Dopasuj wyrażenia z ramki do odpowiednich nagłówków.

check stock clear tables do volunteer work
feed animals grow vegetables help people in need
operate a till pick fruit prepare meals
price goods serve food and drinks take orders

Working for a charity	
Working on a farm	
Working in a restaurant	
Working in a shop	

Świat pracy

5 Dopasuj przymiotniki do właściwych definicji.

badly paid full-time manual part-time
permanent temporary well-paid

1 when you do less than the usual hours of a working week
2 when you do all of the usual hours of a working week
3 a job that involves using your hands
4 a job where you earn lots of money
5 a job where you earn little money
6 lasting for a short time
7 lasting for a long time

6 Uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

boss colleague duties position quit salary self-employed wages

1 On average, a doctor's _____ is £50,000 a year.
2 Derek shares an office with a _____ who is 30 years older than him.
3 A waiter's _____ are usually £200 a week.
4 A shop assistant's _____ include serving customers and operating the till.
5 You'll have to ask the _____ first if you want to take a day off.
6 If I hated my job, I would definitely _____.
7 Peter is _____. He runs a small coffee shop.
8 I would like to apply for the _____ of sales manager.

Wybór zawodu i poszukiwanie pracy

7 Przeczytaj wskazówki dotyczące poszukiwania pracy i ułóż je w chronologicznej kolejności. Następnie uzupełnij zdania wyrazami i wyrażeniami z ramki.

accept application form contract covering letter curriculum vitae (CV) experience interview offered qualifications referees

How to Find a Job

A Wait to hear from the company to find out if they want you to come for an [1] _____. Then start preparing for it.

B Complete your [2] _____. This is the document that includes all your personal information, [3] _____ (e.g. diplomas, degrees, etc.) and previous work [4] _____. It should also include the contact details of two people that know you well at work or personally. These are your [5] _____.

C When you are [6] _____ a job, decide carefully if you want to [7] _____ it. Then sign the [8] _____.

D Look at job adverts on the Internet and find a job that you are interested in. Download the [9] _____, if there is one. Then send it off with a [10] _____ which will explain briefly who you are, where you saw the advert and why you want to apply for the job.

8 030 Wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi z ćwiczenia 7.

Miejsce pracy

9 Wybierz poprawne odpowiedzi. Dlaczego pozostałe nie są poprawne?

1 You might be able to work remotely if you work in
A an office.
B a factory.
C a warehouse.

2 You work in retail if you work
A in a garage.
B on a building site.
C in a department store.

3 You spend all day talking on the phone if you work in a
A library.
B fitness centre.
C call centre.

4 You design rooms and choose furniture if you are
A an architect.
B a tailor.
C an interior designer.

10 Pracujcie w parach. Jedno z was wybiera jakiś zawód i opisuje go, tak aby druga osoba z pary odgadła, o jakie zajęcie chodzi. Następnie zamieńcie się rolami.

It's a job that involves working with people.
It isn't a very well-paid job, but it's important.

Warunki pracy i zatrudnienia

11 W każdym zdaniu wskaż właściwe uzupełnienie.

1 Would you like to *work / have / do* a career in the media?
2 My sister *is / gets / had* on sick leave at the moment.
3 I often *do / make / take* overtime at weekends.
4 Joe's leaving because he didn't *get / make / take* a pay rise.
5 Doctors often *take / get / work* very long hours.
6 Teresa *works / makes / has* shifts.
7 Who's *in / on / at* charge of the sales department?
8 Susan is doing very well in her job, so she hopes to *get / become / make* promoted.
9 You can't *make / do / have* a living when you are doing an unpaid internship.
10 All companies are required to give you an employment *paper / contract / document* when you work for them.

POWERUP

12 Wybierz poprawne uzupełnienia zdań.

1 When you finish work you need to *clock out* / *go offline* to show that you have finished.
2 He gets the train to work every day, but he can claim *travel expenses* / *commission* so he gets the money back.
3 She's only been here for a few weeks but she's a good *management* / *boss*.
4 *Age discrimination* / *Retirement* is when you have reached the end of your working life.
5 I suggest you join a *trade union* / *payroll* – they could help if you get into a dispute with management.
6 The customer was very pleased with the meal and left a substantial *perk* / *tip*.

Brak pracy

13 Uzupełnij zdania właściwymi wyrazami.

1 Megan was **f**_____ by her boss because she stole from the company.
2 My grandfather is 65. He **r**_____ from work last year.
3 The company has closed the factory and **l**_____ off fifty people this year.
4 Sarah has been **u**_____ for six months. She just can't find a job.
5 The train drivers are going on **s**_____ because they want a bigger pay rise.
6 I hate being **o**_____ of work. I would really like to find a job.
7 I **q**_____ my job because there weren't any career prospects or development opportunities.
8 The hours at my previous job weren't **f**_____ and I always had to work the night shift.

14 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 What's your ideal job? Why would you like to do this job?
2 What do you think is the best way to look for a job?
3 What's more important: qualifications or experience? Why?
4 Would you like to be self-employed? Why? / Why not?
5 What's more important in a job: money or job satisfaction?
6 Tell us about a situation when you were in charge of something.

POWERUP

Mobilność zawodowa

15 Uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

advance career location productivity upward working

Changing Roles

How regularly does an individual switch jobs, and does changing your position in a company or leaving one company for another have a positive or negative effect on the economy at large?

According to recent studies, around nine to ten per cent of workers take their [1]_____ in a new direction every year. There are a range of different reasons why they may want to do so. Workers might want to change their [2]_____ so they live closer to loved ones or family. It could be that someone wants to work less or to try their hand at something completely different to what they've been doing so far. Finally, an individual might simply want to [3]_____ their career and get a higher salary, which, understandably, is probably the most common reason behind a decision to look for a new position. Furthermore, companies themselves also drive change when they require new roles to improve both teamwork and [4]_____.

Economists generally think that high [5]_____ job mobility is positive for an economy because the most capable people get the best positions as well as getting the highest wages. However, job mobility in most of the world's economies is in reality quite low. Bear in mind that those from [6]_____ class backgrounds often just can't afford to move to a different city to change their job.

Rozumienie ze słuchu

Tekst z lukami

1 Przeczytaj podane informacje. Czy chciałbyś/chciałabyś wziąć udział w takim wydarzeniu?

At careers fairs students can find out more about jobs that they may be interested in doing in the future, as well as what careers advisers can do to help them get a job. They can also meet employers and find out about summer jobs and internships.

2 Przeczytaj wskazówkę i popatrz na tabelę w ćwiczeniu 3. Dopasuj rodzaje wyrażeń (A–D) do odpowiednich luk (1–4) w zadaniu.

Zanim wysłuchasz nagrania, przeczytaj dokładnie informacje podane w tekście, który masz uzupełnić. Postaraj się odgadnąć, jakiego rodzaju wyrażeń należy użyć, aby uzupełnić poszczególne luki – pomoże ci to znaleźć odpowiednie informacje w nagraniu.

A a time
B a place
C a type of document
D a type of work

3 031 ! Usłyszysz dwukrotnie wypowiedź doradcy do spraw kariery zawodowej. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu uzupełnij luki 1–4 w tabeli, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu. Luki należy uzupełnić w języku angielskim.

Who?	What?	Where?	When?
Gemma *(careers adviser)*	*Applying for jobs* • Things to put on your CV • Job adverts • Advice on writing [1] _____	Main hall	10.00 a.m. – noon
Tom *(self-employed businessman)*	*Getting work experience* • Tom's experience of [2] _____ in an animal rescue centre • Finding summer jobs	Room 101	12.30 p.m. – [3] _____
Melissa *(company owner)*	*Start Small, Think Big* • Doing internships • Getting a diploma or degree while working	[4] _____	2.00 p.m. – 3.45 p.m.

4 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 Which part of the careers day do you think sounds particularly useful? Why?
2 What other talks do you think would be useful? Why?

WORDPOWER

5 Uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

agenda apprenticeship benefits own trustworthy

1 I'd give Marcus the keys to open the café, but I'm not sure if he's _____.
2 Many people go to university, but I decided to do an _____ with a local building company as it was more practical.
3 The people who _____ the house say that they don't want to sell it.
4 Despite the pay, the job has great _____ such as forty-five days of annual leave and a regular bonus.
5 If you have any points to raise at the meeting, please add them to the _____.

POWERUP

Zdania z lukami

6 032 ! Usłyszysz dwukrotnie wypowiedź na temat pewnego podcastu. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu uzupełnij luki w zdaniach 1–5, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu. Luki należy uzupełnić w języku angielskim.

1 When the speaker made a mistake in one of her first jobs, _____ helped her out.
2 The speaker found _____ particularly satisfying.
3 The speaker explains that she can't try out being a surgeon or a social worker because _____.
4 The speaker says that she has been _____ since working in a toy factory.
5 In the future, the speaker wants to work with _____ people as a life coach.

4 Rozumienie tekstów pisanych

Dobieranie zdań do części tekstu / Tekst z lukami

1 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 Would you like to work at a music festival? Why? / Why not?
2 What kinds of jobs do people do there?
3 What do you think the living arrangements are for the staff?

2 Przeczytaj wskazówkę, a następnie zdania (1–3) z ćwiczenia 3 i dopasuj je do testowanych w nich umiejętności (A–C).

To zadanie składa się z dwóch części. Część pierwsza polega na dopasowaniu zdań do tekstów. Każde z podanych w niej zdań może sprawdzać inną umiejętność, np. określanie intencji autora, głównej myśli tekstu lub wyciąganie wniosków. Przeczytaj uważnie podane zdania, aby dowiedzieć się, jakie informacje należy znaleźć w tekstach.

A określanie głównej myśli tekstu
B określanie intencji autora
C odróżnianie faktów od opinii

3 Przeczytaj cztery teksty (A–D) związane z pracą podczas letniego festiwalu muzycznego oraz zdania 1–3. Dopasuj do każdego zdania właściwy tekst (A–D). Jeden tekst nie pasuje do żadnego zdania.

1 In this text, the author encourages a friend to apply for a job.
2 In this text, the author gives their opinion on the salary.
3 This text mentions job opportunities for different groups of people.

Tekst A

Tekst B

Send

Hi Eva,

Thanks for sending me the job advert. I called Andy to talk about the opportunities. As I'm only seventeen, there aren't many jobs I can do, but they're looking for a lot of people to work on food stalls.

They give training but they prefer it if you've done this kind of work before. I've helped out in my father's bookstore, but I haven't served food and drink. I don't think it's very difficult, though. I'm sure everyone can do it!

Andy said that employees have to work at three or more festivals over the summer. I would really love to work at the Green Man Festival! The pay is 10 euros an hour whatever job you do there. You also get a ticket for the whole festival and as much free food as you want in the staff café.

The closing date is 6th June so I need to hurry up. Let me know what you think!

Ilona

Tekst C

MUSIC *Festival* Work

Last summer, I worked for a company that provides staff for music festivals. People think it's a great way to go to a music festival for free, but what's it really like? Well, I worked for six weeks and you can't always work the hours you'd like, but you do have plenty of time to see bands and enjoy yourself. You get ten euros an hour, which is pretty good for this type of work, I think. However, you may get a different job than the one you've applied for so it's good to be flexible. Whatever happens, it's great experience to put on your CV and you'll make lots of new friends!

My job: working in a café

NOTE: Everyone works shifts with the same amount of time off in between, but not everyone starts at the same time.

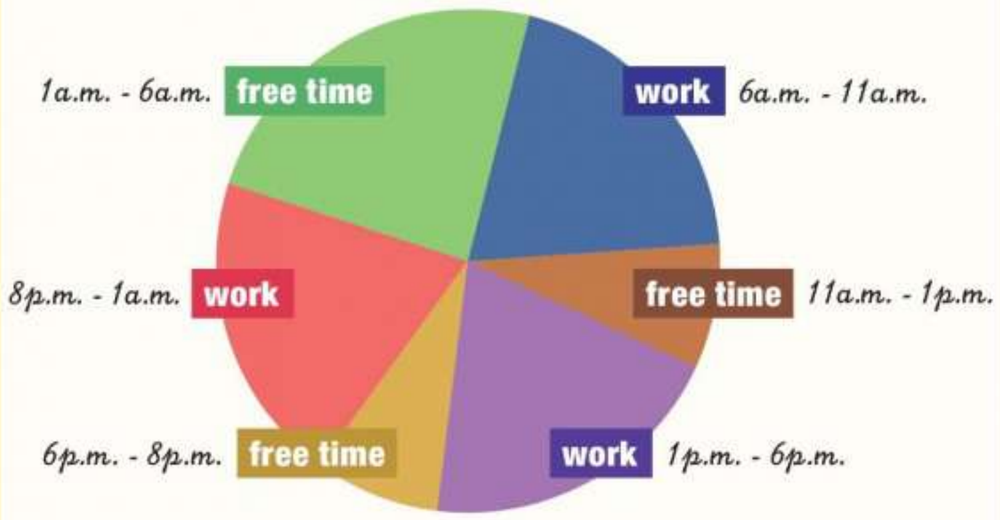

4 Przeczytaj wiadomość od Ewy do jej koleżanki. Uzupełnij luki 1–4 zgodnie z treścią tekstów (A–D), tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać ich sens. Luki należy uzupełnić w języku angielskim.

Dear Maria,

I've decided to apply for work at music festivals. It sounds really good because you get paid 10 euros an hour. You also get a free [1] _____ as well as free food.

They're looking for people to work as shop assistants, food servers and even models for a fashion show. However, I can only do two of these jobs because I'm not [2] _____ yet.

I'm most interested in being a waitress, but the company chooses what they want you to do. You don't get to choose the hours you work either, but you get a break after working for [3] _____. I don't have any work experience, but if I get the job, they'll give me training. I need to apply by [4] _____ so wish me luck!

Ewa

WORDPOWER

Wyrażenia związane z pracą

5 Wyrazy wyróżnione w tekstach A–D dopasuj do poniższych definicji (1–7).

1 to finish a job in order to do something else
2 start your work early
3 receive the salary or wages
4 be able to adapt to a new situation
5 a period of time when you don't work
6 to be involved in something
7 the amount of money you can earn

6 Zastąp podkreślone fragmenty zdań wybranymi wyrazami lub wyrażeniami z ćwiczenia 5.

1 I always <u>do my homework</u> when I come home so I can do other things afterwards.
2 I don't mind what we do. I <u>will do whatever you like</u>!
3 I can't go out tonight because I <u>need to start work early</u> tomorrow.
4 I <u>was involved in</u> the film that students made last week.
5 I wish I had more <u>time when I didn't have to work</u> last week – I wanted to watch the tennis match!
6 I love working at the café, but <u>the salary</u> is rubbish.
7 I'm looking forward to <u>receiving my salary</u> on Friday. I'd like to go shopping for new clothes!

Tekst D

BEN: Have you seen the advert for music festival work? You get paid 10 euros an hour.

EVA: Right, but I read that you have to start work at 6 a.m.

BEN: Really? I've heard you didn't start until 10 a.m. Anyway, it's probably better to start early so you can get work out of the way and see more bands in the evening.

EVA: I don't mind having an early start, but I haven't got experience so I don't know if I should send them my CV.

BEN: You definitely should! It's more important to be communicative and sociable. They'll train you if they think you can do the job.

EVA: I guess you're right. Hopefully, see you at a music festival!

4 Rozumienie tekstów pisanych

POWERUP

Wybór wielokrotny

7 ! Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią tekstu: A, B, C albo D.

1 How does the main character feel in the first paragraph?
- **A** reckless
- **B** complacent
- **C** adventurous
- **D** determined

2 Which of the following is <u>not</u> a concern for Ben when he starts working from home?
- **A** It may be a way for his boss to get rid of him.
- **B** He could find it difficult to stay informed of what is happening at work.
- **C** He may miss the support of his colleagues.
- **D** There will be fewer opportunities for career development.

3 For Ben, which of the following happens last every day?
- **A** finishing his coffee
- **B** opening up his computer
- **C** doing fitness on the beach
- **D** making contact with work

4 Ben panics the most at the thought of
- **A** dealing with IT repairs in a foreign country.
- **B** having to use conventional work methods.
- **C** getting his work in by a certain time.
- **D** having to rewrite much of his work.

DIGITAL NOMAD

The smooth white tablecloth in the foreground against the blue and turquoise of the sea made Ben smile. His table was in the restaurant, but on the very edge of the harbour wall, right next to the water. If he stood on his chair, he could dive into the sea. That wasn't in his schedule, though. Instead he was savouring a perfectly made coffee before he started work. Yes, this was his office for the day. He had his laptop, good Wi-Fi and a steady supply of drinks and food brought to him by Stefanos, his favourite waiter. The life of a digital nomad, thought Ben, certainly beats office life in London.

Ben thought back to the daily commute and pitied his colleagues. They'd probably be struggling through the rain to get to work right now. Later they'd be gathered round the coffee machine, damp and miserable, moaning about the weather.

Ben had started to sever his ties with the office when he'd been given the chance to work from home. As a writer and translator, Ben's boss didn't understand why he needed to come into the office at all. At first, Ben had been reluctant. He'd go into work, suspicious of his boss's motives; there'd been rumours the company wanted to lay people off. Maybe he'd be overlooked for promotion? Ben thought his physical presence at the workplace offered some sort of protection. It also meant he could keep up to date with everything. But these visits dwindled and soon Ben realized that his home office wasn't the only place he could work from. The world was his oyster.

Ben spun the globe a few times before he decided on Greece. He had fond memories of holidays there and predicted it was a place where he'd be guaranteed white sandy beaches and blue skies. He wasn't wrong.

Ben drank the last of his coffee. This was his signal to start work, so he flipped open his laptop. This short routine fitted easily between his early-morning jog along the sand and his catch-up call to the office. It was the same every day; his way of inserting a timetable into paradise.

He lightly pressed the *on* button. The machine was strangely silent. He pushed the button again. Still nothing happened. And again. It didn't take long for his calm to crumble and be replaced by panic. He ran into the restaurant looking for Stefanos. Together, they tried everything to breathe life into the machine. All Ben's work was on there and now he couldn't get to it. Stefanos had a trustworthy friend who was good with computers somewhere in a nearby village, but he was away on holiday at the moment. Ben suddenly felt the heat around him like a heavy coat. He longed for cool English weather, even a bit of rain. He wasn't the best at backing up work, but of course he had a back-up plan. He could still be creative. He had paper and he could write on his phone. It was all good, he said, though his expression told a different story. It was the deadlines that really tormented him. In his head, he was having a meeting with his boss and was trying to decide whether he should quit already or hope for a shred of understanding about the trials of being a digital nomad.

Mówienie

Rozmowa wstępna

1 Pracujcie w parach. Odpowiedzcie na poniższe pytania.

1 How would you like to earn your living in the future? Why?
2 Have you ever had a summer job?
3 Would you like to have your own company when you're older? Why? / Why not?
4 Can you imagine having the same job throughout all your professional life? Why? / Why not?

Rozmowa z odgrywaniem roli

2 033 Przeczytaj wskazówkę i uzupełnij poniższe zdania wyrazami z ramki. Następnie wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi.

charge crossroads footsteps nerd people ropes

Podczas rozmowy staraj się używać zróżnicowanego słownictwa. Zapamiętaj kilka przydatnych idiomów i kolokacji – ubarwi to twoje wypowiedzi i sprawi, że będą one bardziej swobodne i naturalne.

1 I feel like I am **at a** _____ now.
2 They would like me to **follow in their** _____.
3 I'm not **a typical** _____.
4 I love socializing and I am **a** _____ **person**.
5 I can **learn the** _____ very quickly.
6 I can imagine myself being **in** _____ **of** a big team.

3 Dopasuj wyrażenia z ćwiczenia 2 do ich polskich odpowiedników.

a osoba koncentrująca się na swojej pasji kosztem kontaktów społecznych
b nauczyć się, znać się na rzeczy
c otwarta i towarzyska osoba
d stanąć przed trudną decyzją
e odpowiadać za coś
f iść w czyjeś ślady

4 ! Wykonajcie w parach poniższe zadanie. Następnie zamieńcie się rolami i wykonajcie je ponownie.

W ramach wymiany uczniowskiej ze szkołą w Dorset korzystasz z konsultacji ze szkolnym doradcą zawodowym. Rozmawiasz z nim na temat swoich wstępnych planów zawodowych. Omów następujące kwestie:

- rodzaj interesującej cię pracy
- twoje predyspozycje
- twoje umiejętności interpersonalne
- oczekiwania ze strony rodziny.

Rozmowę rozpoczyna doradca.

Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

Pytania, na które masz odpowiedzieć po opisaniu ilustracji, nie są podane w zadaniu. Nie zrażaj się, jeżeli któreś pytanie cię zaskoczy lub go nie zrozumiesz. Poproś o jego powtórzenie lub wyjaśnienie. Unikaj dłuższych przerw w mówieniu. Używaj zwrotów – które pozwolą ci zyskać na czasie i zebrać myśli.

5 034 Przyjrzyj się zdjęciu z ćwiczenia 7 i przeczytaj poniższe pytania. Wysłuchaj odpowiedzi (A–C) i dopasuj je do pytań (1–3).

1 Why do you think the woman has decided to get a tattoo?
2 Would you like to work in an artistic profession? Why? / Why not?
3 Tell me about the last time when someone you know had a problem at work.

6 034 Wysłuchaj nagrania ponownie. Które z poniższych wyrażeń zostały użyte w nagraniu?

Zastanawianie się
Frankly speaking, …
Let me think for a while.
How shall I put it?
Actually, … / In fact, …

Prośba o powtórzenie pytania
Sorry, I didn't quite get that.
Can you say it again, please?
Would you mind repeating that, please?

Więcej przydatnych zwrotów na s. 240

7 ! Opisz ilustrację i odpowiedz na pytania ze s. 241.

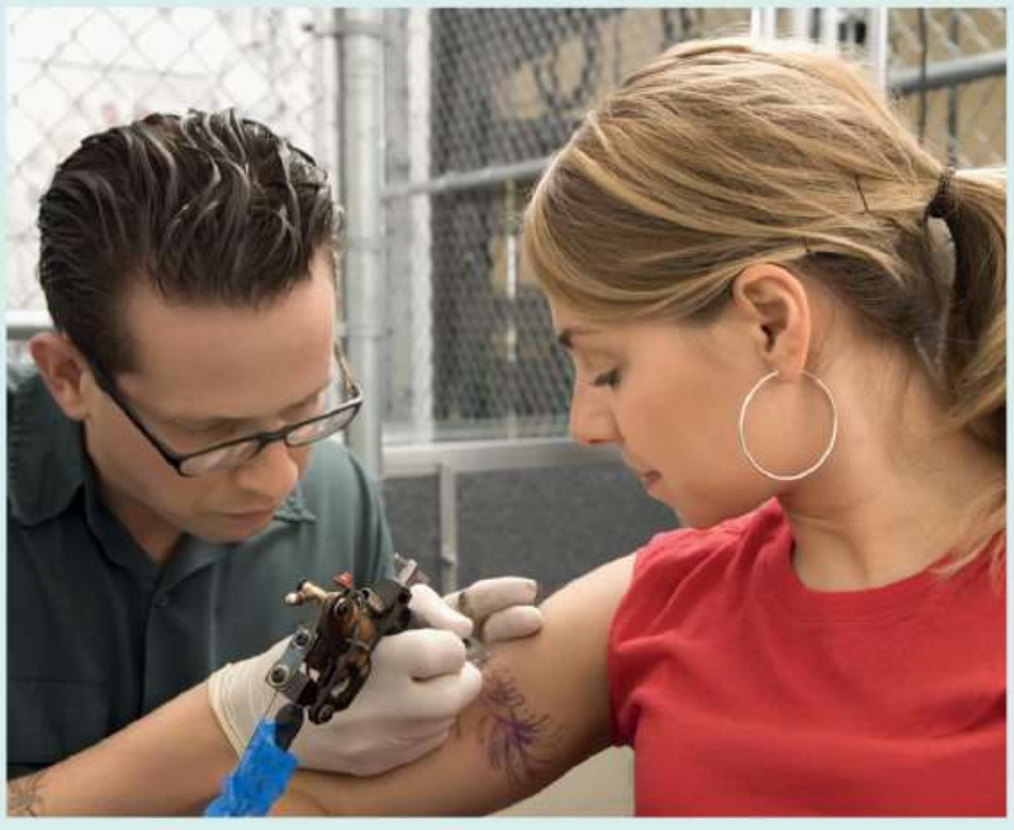

4 Znajomość środków językowych

GRAMMAR IN USE

Różnice w użyciu czasów *present perfect*, *present perfect continuous* i *past simple*; wyrażenia określające ilość

1 Wybierz poprawne formy czasowników.

1 *Have you worked / Did you work* overtime last weekend?
2 I *have been / was* enrolled on a Spanish course since May and I hope to finish soon.
3 She *hasn't wanted / didn't want* to work as a primary school teacher, so she gave it up.
4 I *'ve been filling / have filled* in the applicaton form all morning and I still haven't finished.
5 She *didn't get / hasn't got* a summer job yet, so she'll probably study all summer.
6 I *haven't been preparing / wasn't preparing* any meals – I've been too busy taking customers' orders.
7 I *'ve interviewed / interviewed* Sylvia yesterday morning for the office assistant position.

2 Uzupłenij tekst wyrazami z nawiasów w odpowiedniej formie.

My best and worst job

I [1]_____ (have) lots of jobs in my life so far. To name a few, I [2]_____ (be) a babysitter, a fruit picker and a musician. Easily the most tedious job I [3]_____ (ever/have) was as a factory worker when I was nineteen. I [4]_____ (work) fifteen hours a day there, packing up freshly caught fish.

The job that [5]_____ (enjoy) the most so far is musician. I played the guitar in a rock band but I [6]_____ (have) to give it up because the pay was terrible.

Currently, I'm a waiter and [7]_____ (work) in this bar for just under a year. Who knows what I'll do next!

3 Wybierz poprawne uzupełnienia zdań.

1 She couldn't complete the job application herself – she needed *a little / little* assistance.
2 Lukas hasn't got *much / many* things to do this weekend.
3 The boys have only just started their house cleaning business, but they've already had *few / a few* clients.
4 Has Julia given you *many / any* advice on how to use this new application?
5 I like to do creative *work / works* where I can use my graphic design talent.
6 He worked hard *all / whole* shift – he did well.
7 He's got *a lot of / many* experience as a journalist as he's been doing it for twenty years.

Więcej gramatyki na s. 211

Transformacje (zadanie zamknięte)

4 ! Spośród podanych opcji (A–C) wybierz tę, która najlepiej oddaje sens wyróżnionego zdania lub jego fragmentu.

1 Does he have any experience?
A Has he done the job before?
B Is he doing the job now?
C Has he already trained for this job?

2 I get on really well with my new colleagues.
A New workmates are usually helpful.
B My new colleagues are very friendly.
C I have a good relationship with my new co-workers.

3 I haven't worked in retail for sixteen years.
A I worked in retail for a long time.
B It has been a while since I worked in retail.
C I spent a short time working in retail.

4 My dad **was out of work** when I was in secondary school
A decided to change his job
B was doing his job
C didn't have a job

5 I have been in charge of the department since May.
A I'm the manager of the department now.
B I was responsible for the department before May.
C I've always been the department head.

Gramatykalizacja / struktury gramatyczne

5 ! Uzupełnij zdania 1–7. Wykorzystaj w odpowiedniej formie wyrazy podane w nawiasach. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast – jeśli jest to konieczne – dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać zdania logiczne i gramatycznie poprawne. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie cztery wyrazy, wliczając w to wyrazy już podane.

1 _____ (you/ever/do) farm work before or is this your first time?
2 Last year he _____ (give/job) at the office and became a carpenter instead.
3 The interview was a success and _____ (offer/I) the job right there on the spot.
4 My colleagues _____ (go/strike) so we haven't done much work today.
5 Where exactly _____ (you/see) our job advert and what made you apply?
6 _____ (be/few) people at the concert yesterday, not enough to make it a fun experience!
7 I've received _____ (lot/advice) from my former colleagues, so I can do this job very well now.

Minidialogi

6 **Uzupełnij poniższe minidialogi (1–4). Wybierz spośród podanych opcji brakującą wypowiedź.**

1 **X:** They turned me down for the job after the interview.
Y: _____
A That's great news!
B That's a pity!
C When do you start?

2 **X:** Have you done any work in a lab before?
Y: _____
X: I'm sorry, we really need someone with lab experience for this vacancy.
A Yes, I have worked as a scientist for two years.
B Not really, but I hope to do some.
C For most of my second year at university.

3 **X:** Could you go out back and check if we have this item in stock?
Y: _____
A Of course, I've been checking it all morning.
B I'm sorry, I'm afraid it hasn't started yet.
C Sure, once I've finished helping these customers.

4 **X:** Could you tell me if the hours are flexible?
Y: _____
A Yes, you get a pay rise after six months.
B I'm afraid they're not. It's nine to five.
C No, there isn't any overtime.

Zadanie z lukami

7 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–5) jednym wyrazem, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań.**

THE RIGHT JOB

Maria has been looking for a job for the last three months. However, she isn't prepared to accept just [1]_____ job – she wants to be a programmer and design computer games.

'I [2]_____ decided that it's what I want to do in life,' says Maria. 'I don't need to make [3]_____ of money, I just want to do something I enjoy.'

Maria has already had a few interviews, but she turned [4]_____ an internship offer with a non-gaming company.

'I'm looking for the right job with the right company. Sure, the pay and the experience might be good for me, but I'm not going to [5]_____ stuck doing a job I don't want to do,' she says.

POWERUP

Tłumaczenie (zadanie otwarte)

8 **Przetłumacz na język angielski fragmenty podane w nawiasach, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie pięć wyrazów.**

1 One way the factory workers (*mogą podnieść produktywność*) _____ is to take more frequent breaks.
2 For half a year now, we (*mamy cotygodniowe spotkania*) _____ with our supervisor to talk about teamwork within our department.
3 She resigned from her old job in April and then (*objęła nowe stanowisko*) _____ as a social worker in May.
4 Since I went to university (*ciężko pracuję*) _____ to reach my career goal.
5 She (*pracuje z domu*) _____ since the start of the year.

Zadanie z wyrazami w ramce i lukami

9 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–4), przekształcając jeden z wyrazów z ramki w taki sposób, aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań. Dwa wyrazy zostały podane dodatkowo i nie pasują do żadnej luki.**

duty give pay promote resign work

The top four reasons why people resign

1 According to recent studies, most people say goodbye to their job because of a lack of career advancement. There's no opportunity for [1]_____ and so employees head for the door.

2 Lots of employees don't have a problem with their wages, hours or their [2]_____, but they do have problems with their superiors. As long as the boss, supervisor or manager is fair and reasonable, there's a fair chance they will stay.

3 Some employees say they [3]_____ because of their workmates. Either they were too competitive, rude or not diligent enough to do the work properly.

4 A lack of flexible working hours was the final argument that people cited for [4]_____ up their jobs. Family life, children and the need to have a life away from work are all factors that cause people to change their position.

4 Wypowiedź pisemna

E-mail

Gdy podpunkt polecenia składa się z dwóch części, należy odnieść się do obydwu i podać dodatkowe informacje do przynajmniej jednej z nich. Pamiętaj, że nawet bogate rozwinięcie jednej części podpunktu, bez żadnego odniesienia do drugiej, będzie ocenione jako niepełne wykonanie tej części zadania.

1 Przeczytaj przykładowy podpunkt z zadania i znajdź odniesienia do niego w podanych fragmentach wypowiedzi (A–C). Dlaczego żaden z nich nie zostałby oceniony jako rozwinięty?

- Opisz swoje wykształcenie i poziom znajomości języka angielskiego.

A I graduated with Distinction from one of the best primary schools in Poznań. Currently, I attend a secondary school in this city. I am also a student at a music secondary school where I am learning to play the violin.

B I am very good at English. I can understand everything that I read or hear. I speak English fluently, but I have a slight Polish accent. I am able to write about different subjects.

C Currently, I attend a secondary school. My English is fluent.

2 Przeczytaj zadanie i przykładową wypowiedź. Do ilu podpunktów autor się odniósł i ile z nich rozwinął?

W czasie wakacji chciałbyś/chciałabyś podjąć pracę dorywczą. W e-mailu do koleżanki z Anglii:

- wyjaśnij, dlaczego chcesz pracować w czasie wakacji
- poinformuj, jaki rodzaj pracy chciałbyś/chciałabyś wykonywać i dlaczego
- przedstaw opinie kolegów na temat pracy wakacyjnej
- poproś o radę, gdzie szukać ofert pracy i jak zachować się podczas rozmowy kwalifikacyjnej.

Send

Hi Jane,

Holidays are coming so I thought I should get a summer job. I want to work because I hope to get some practical experience and make new friends.

I'd like to have a job connected with riding a bike. I could deliver something, for example food.

Most of my friends think it's a great idea. But there are a few who believe that I should relax during holidays.

I haven't found any job offers yet. Could you also give me some advice on what I should say during the interview? What questions could they ask me and what should I wear?

Best,

Agnieszka

3 Uzupełnij poniższymi zdaniami wypowiedź z ćwiczenia 2 tak, aby do każdego podpunktu były trzy odniesienia.

a They think summer is the time to have fun, not to work.

b I love cycling so I think it would be a perfect job for me.

c Do you know where to look for them?

d On top of that, I'll have some extra cash in my pocket to spend on whatever I want.

4 Napisz tekst (100–150 wyrazów, nie licząc słów już podanych), w którym rozwiniesz każdy z czterech podpunktów.

Wykonujesz pracę dorywczą. W e-mailu do kolegi z Anglii:

- poinformuj, jaką pracę wykonujesz, i przedstaw swoje obowiązki
- wyraź opinię na temat tej pracy i uzasadnij ją
- opisz przebieg rekrutacji kandydatów
- napisz, w jaki sposób planujesz wykorzystać zarobione pieniądze.

Hi Steve,

Guess what? I have just got a part-time job.

Praca i obowiązki

I work in … as …

My job involves …

Opinia o pracy

This job is really simple because …

Przebieg rekrutacji

To get this job, I had to send a CV.

Then, I was asked to …

During the interview I …

After a few days they called me and …

Wykorzystanie pieniędzy

I will spend my wages on …

I think I will buy …

Więcej przydatnych zwrotów na s. 243

POWERUP

List formalny

5 Napisz tekst składający się z 200–250 wyrazów.

Jesteś na wakacjach w Anglii. W lokalnej gazecie znalazłeś/znalazłaś ogłoszenie o pracy dorywczej, którą chciałbyś/chciałabyś podjąć. Napisz list motywacyjny, w którym poinformujesz o swoim doświadczeniu zawodowym oraz wyjaśnisz, które cechy twojej osobowości sprawiają, że jesteś idealnym kandydatem / idealną kandydatką na to stanowisko.

Przydatne zwroty na s. 245

Cumulative Revision Units 1–4

1 Spośród podanych opcji wybierz tę, która najlepiej oddaje sens wyróżnionego fragmentu zdania.

1 I **am really into** music, so I've bought an expensive pair of headphones.
- **A** feel all right about
- **B** am keen on
- **C** do well in

2 I don't like crowded places so I **avoid** festivals and concerts.
- **A** despise
- **B** stay away from
- **C** spend a lot of time at

3 I **can't live without** football.
- **A** have a problem with
- **B** feel sorry for
- **C** am really into

4 My cousin **didn't accept** his latest job offer.
- **A** turned over
- **B** turned down
- **C** turned off

5 My friend **has left** school so she can work in her dad's business.
- **A** has dropped out of
- **B** has got into
- **C** has skipped

2 Uzupełnij każdą lukę (1–5) jednym wyrazem, tak aby powstał spójny i logiczny tekst.

HOUSEWORK

Whether you live in a house or a flat, there's always a lot of work to do to keep things looking neat and tidy.

One basic job that is best to do as soon you get up is [1]_____ the bed. It's a quick way to tidy the bedroom.

Of course, there are plenty of other things to do, especially at meal times. One job that children often do before a meal is to [2]_____ the table with cutlery and crockery. They may also help to do the washing up at the end of a meal and throw [3]_____ rubbish.

[4]_____ the carpets and cleaning the floors is another job that can take a lot of time, so it might be a good idea to buy a small robot to do it. That way you can let the robot do the work while you make the most of your free [5]_____.

3 Uzupełnij każdą lukę (1–6) słowem utworzonym od wyrazu podanego w nawiasie, tak aby powstał spójny i logiczny tekst.

Lifelong Learning

If you fancy learning something new, there's a good chance that there is already an app for it. Apps are convenient for learning foreign languages, and self study can give you a sense of [1]_____ (**FULFIL**). However, for some subjects an app may not be [2]_____ (**ENGAGE**) enough. If you need more motivation to learn new skills, why not take advantage of various academic and [3]_____ (**VOCATION**) classes that are run by many colleges and universities. These can help you to set goals and achieve them. You may even be able to turn a [4]_____ (**PERSON**) interest into a well-paid career.

Similarly, if you're studying for an exam, you can take part in an online [5]_____ (**REVISE**) course. Such courses are also great if you need to [6]_____ (**TAKE**) an exam that you've failed.

4 Wykorzystując wyrazy podane dużymi literami, uzupełnij lukę w każdym zdaniu tak, aby zachować sens zdania wyjściowego.

1 Mr Ling's science lessons are more interesting because he does experiments. **CARRIES**
Mr Ling _____ in his science lessons, which makes them more interesting.

2 Gemma didn't attend her English class on Monday. **ABSENT**
Gemma _____ her English class on Monday.

3 My dad worked in a department store when he was younger. **USED**
My dad _____ in a department store when he was younger.

4 Would you like to be in our film at the weekend? **TAKE**
Would you like to _____ our film at the weekend?

5 Uzupełnij poniższe minidialogi (1–2). Wybierz spośród podanych opcji brakującą wypowiedź.

1 **X:** What's your position in the company?
Y: _____
- **A** I'm on sick leave.
- **B** I'm out of work.
- **C** I'm in charge.

2 **X:** Tell me about the voluntary work that you do.
Y: _____
- **A** I help to organize charity events.
- **B** I do an internship.
- **C** I'm enrolled on a course.

4 Słowniczek Praca

Legenda
Oxford 3000
Oxford 5000
Poziom rozszerzony

35.1 Zawody

accountant /ə'kaʊntənt/ księgowy/księgowa
actor /'æktə(r)/ aktor
actress /'æktrəs/ aktorka
architect /'ɑ:kɪtekt/ architekt
babysitter /'beɪbɪsɪtə(r)/ opiekun/opiekunka do dzieci
barber /'bɑ:bə(r)/ fryzjer
beautician /bju:'tɪʃn/ kosmetyczka
businessman /'bɪznəsmæn/ biznesmen
businesswoman /'bɪznəswʊmən/ bizneswoman
car mechanic /'kɑ: məkænɪk/ mechanik samochodowy
carpenter /'kɑ:pəntə(r)/ stolarz
cashier /kæ'ʃɪə(r)/ kasjer/kasjerka
chef /ʃef/ kucharz, szef kuchni
clerk /klɑ:k/ urzędnik
computer programmer /kəm,pju:tə 'prəʊgræmə(r)/ programista komputerowy
construction worker /kən'strʌkʃn wɜ:kə(r)/ budowlaniec
delivery person /dɪ'lɪvəri pɜ:sn/ kurier
dentist /'dentɪst/ dentysta/dentystka
doctor /'dɒktə(r)/ lekarz/lekarka
driver /'draɪvə(r)/ kierowca
driving instructor /'draɪvɪŋ ɪnstrʌktə(r)/ instruktor/instruktorka nauki jazdy
electrician /ɪ,lek'trɪʃn/ elektryk
engineer /,endʒɪ'nɪə(r)/ inżynier
factory worker /'fæktri wɜ:kə(r)/ pracownik fabryczny
farmer /'fɑ:mə(r)/ rolnik
firefighter /'faɪəfaɪtə(r)/ strażak
flight attendant /'flaɪt ətendənt/ steward/stewardessa
hairdresser /'heədresə(r)/ fryzjer/fryzjerka
housekeeper /'haʊski:pə(r)/ gosposia
interior designer /ɪn,tɪəriə dɪ'zaɪnə(r)/ dekorator wnętrz
journalist /'dʒɜ:nəlɪst/ dziennikarz/dziennikarka
lawyer /'lɔɪə(r)/ prawnik/prawniczka
librarian /laɪ'breəriən/ bibliotekarz/bibliotekarka
lifeguard /'laɪfgɑ:d/ ratownik/ratowniczka
miner /'maɪnə(r)/ górnik
model /'mɒdl/ model/modelka
musician /mju'zɪʃn/ muzyk
nurse /nɜ:s/ pielęgniarz/pielęgniarka
plumber /'plʌmə(r)/ hydraulik
police officer /pə'li:s ɒfɪsə(r)/ policjant/policjantka
politician /,pɒlə'tɪʃn/ polityk
receptionist /rɪ'sepʃənɪst/ recepcjonista/recepcjonistka
salesperson/sales representative /'seɪlzpɜ:sn/ /'seɪlz reprɪzentətɪv/ przedstawiciel handlowy/przedstawicielka handlowa
scientist /'saɪəntɪst/ naukowiec
security guard /sɪ'kjʊərəti gɑ:d/ pracownik ochrony
shop assistant /'ʃɒp əsɪstənt/ ekspedient/ekspedientka
social worker /'səʊʃl wɜ:kə(r)/ pracownik społeczny
soldier /'səʊldʒə(r)/ żołnierz
sports coach /'spɔ:ts kəʊtʃ/ trener/trenerka
stockbroker /'stɒkbrəʊkə(r)/ makler giełdowy
surgeon /'sɜ:dʒən/ chirurg
tailor /'teɪlə(r)/ krawiec
taxi driver /'tæksi draɪvə(r)/ taksówkarz
translator /trænz'leɪtə(r)/ tłumacz/tłumaczka
vet /vet/ weterynarz
waiter /'weɪtə(r)/ kelner
waitress /'weɪtrəs/ kelnerka
web designer /'web dɪzaɪnə(r)/ projektant/projektantka stron internetowych
writer /'raɪtə(r)/ pisarz/pisarka

35.2 Czynności i obowiązki

act in a play/film /,ækt ɪn ə 'pleɪ/ /,ækt ɪn ə 'fɪlm/ grać w przedstawieniu/filmie
babysit /'beɪbɪsɪt/ opiekować się dzieckiem
check stock /,tʃek 'stɒk/ sprawdzać zapasy (w magazynie)
clear tables /,klɪə 'teɪblz/ sprzątać ze stołów
cook/prepare meals /,kʊk 'mi:lz/ /prɪ,peə 'mi:lz/ gotować/przygotowywać posiłki
design buildings /dɪ,zaɪn 'bɪldɪŋz/ projektować budynki
develop software /dɪ,veləp 'sɒftweə(r)/ tworzyć oprogramowanie
do experiments /,du: ɪk'sperɪmənts/ przeprowadzać eksperymenty
do surgery /,du: 'sɜ:dʒəri/ operować
do volunteer work /,du: ,vɒlən'tɪə wɜ:k/ pracować jako wolontariusz
duty /'dju:ti/ obowiązek
feed animals /,fi:d 'ænɪmlz/ karmić zwierzęta
fix electricity /,fɪks ɪlek'trɪsəti/ naprawiać elektryczność
give sb a haircut /,gɪv sʌmbədi ə 'heəkʌt/ strzyc kogoś
grow fruit/vegetables /,grəʊ 'fru:t/ /,grəʊ 'vedʒtəblz/ uprawiać owoce/warzywa
help people in need /,help ,pi:pl ɪn 'ni:d/ pomagać potrzebującym
operate a till /,ɒpəreɪt ə 'tɪl/ obsługiwać kasę fiskalną
perform on stage /pə,fɔ:m ɒn 'steɪdʒ/ występować na scenie
pick fruit /,pɪk 'fru:t/ zbierać owoce
price goods /,praɪs 'gʊdz/ wyceniać towary
repair a car /rɪ,peə(r) ə 'kɑ:(r)/ naprawiać samochód
run a business /,rʌn ə 'bɪznəs/ prowadzić firmę
serve customers /,sɜ:v 'kʌstəməz/ obsługiwać klientów
serve food and drinks /,sɜ:v ,fu:d ən 'drɪŋks/ podawać jedzenie i napoje
summer job /'sʌmə(r) dʒɒb/ praca sezonowa
take on a job /,teɪk ɒn ə 'dʒɒb/ podejmować się jakiejś pracy
take orders /,teɪk 'ɔ:dəz/ przyjmować zamówienia
work in a camp /,wɜ:k ɪn ə 'kæmp/ pracować na obozie
work in a lab /,wɜ:k ɪn ə 'læb/ pracować w laboratorium
work on assembly line /,wɜ:k ɒn ə'sembli laɪn/ pracować przy taśmie montażowej

35.3 Świat pracy

badly paid /,bædli 'peɪd/ źle płatny
boss /bɒs/ szef/szefowa
colleague /'kɒli:g/ kolega/koleżanka z pracy
dull /dʌl/ nudny
earn /ɜ:n/ zarabiać
employee /ɪm'plɔɪi:/ pracownik
employer /ɪm'plɔɪə(r)/ pracodawca
full-time /,fʊl 'taɪm/ w pełnym wymiarze godzin
job /dʒɒb/ praca (za którą otrzymuje się wynagrodzenie)
job market /'dʒɒb mɑ:kɪt/ rynek pracy
job satisfaction /,dʒɒb sætɪs'fækʃn/ zadowolenie z pracy
make a living doing sth /,meɪk ə 'lɪvɪŋ 'du:ɪŋ sʌmθɪŋ/ zarabiać na życie (robiąc coś)
manual /'mænjuəl/ fizyczny
occupation /,ɒkju'peɪʃn/ zawód, zajęcie
part-time /,pɑ:t 'taɪm/ na pół etatu
permanent /'pɜ:mənənt/ stały
position /pə'zɪʃn/ stanowisko
salary /'sæləri/ pensja
tedious /'ti:diəs/ nudny
temporary /'temprəri/ tymczasowy
training /'treɪnɪŋ/ szkolenie
wages /'weɪdʒɪz/ zapłata tygodniowa
well-paid /,wel 'peɪd/ dobrze płatny
work /wɜ:k/ praca fizyczna lub umysłowa

35.4 Wybór zawodu i poszukiwanie pracy

accept a job offer /ək,sept ə 'dʒɒb ɒfə(r)/ przyjąć ofertę pracy
apply for a job /ə,plaɪ fə(r) ə 'dʒɒb/ starać się o pracę
apply for a position /ə,plaɪ fər ə pə'zɪʃn/ starać się o stanowisko
be offered a job /bi: ,ɒfəd ə 'dʒɒb/ dostać propozycję pracy
be self-employed /bi: ,self ɪm'plɔɪd/ prowadzić własną firmę
candidate /'kændɪdət/ kandydat/kandydatka
career /kə'rɪə(r)/ kariera
career development /kə'rɪə dɪveləpmənt/ rozwój kariery
career prospects /kə'rɪə prɒspekts/ perspektywy rozwoju kariery
come for an interview /,kʌm fə(r) ən 'ɪntəvju:/ przyjść na rozmowę kwalifikacyjną
communication skills /kə,mju:nɪ'keɪʃn skɪlz/ umiejętności komunikacyjne
complete an application form /kəm,pli:t ən æplɪ'keɪʃn fɔ:m/ uzupełnić podanie o pracę
covering letter /'kʌvərɪŋ letə(r)/ list motywacyjny
curriculum vitae /kə,rɪkjələm 'vi:taɪ/ życiorys
CV /,si: 'vi:/ życiorys
do an internship /,du: ən 'ɪntɜ:nʃɪp/ obywać praktyki/staż
employment contract /ɪm'plɔɪmənt kəntrækt/ umowa o pracę
enrol on a course /ɪn,rəʊl ɒn ə 'kɔ:s/ zapisać się na kurs
experience /ɪk'spɪəriəns/ doświadczenie
get experience /get ɪk'spɪəriəns/ zdobywać doświadczenie
have a career in sth /hæv ə kə'rɪə(r) ɪn sʌmθɪŋ/ robić karierę w jakiejś branży
have a degree in sth /hæv ə dɪ'gri: ɪn sʌmθɪŋ/ mieć wykształcenie w jakiejś dziedzinie
have a diploma in sth /hæv ə dɪ'pləʊmə ɪn sʌmθɪŋ/ mieć dyplom w jakiejś dziedzinie
have a university education /hæv ə ju:nɪ,vɜ:səti edʒu'keɪʃn/ mieć wyższe wykształcenie
have special training /hæv ,speʃl 'treɪnɪŋ/ mieć odpowiednie szkolenie
interview /'ɪntəvju:/ rozmowa kwalifikacyjna
interviewer /'ɪntəvju:ə(r)/ osoba przeprowadzająca rozmowę kwalifikacyjną
job advert/advertisement /'dʒɒb ædvɜ:t/ /'dʒɒb ədvɜ:tɪsmənt/ ogłoszenie o pracę
job application /'dʒɒb æplɪkeɪʃn/ podanie o pracę
job centre /'dʒɒb sentə(r)/ biuro pośrednictwa pracy
job offer /'dʒɒb ɒfə(r)/ oferta pracy
look for a job /,lʊk fər ə 'dʒɒb/ szukać pracy
office work /'ɒfɪs wɜ:k/ praca biurowa
opening /'əʊpənɪŋ/ wolne stanowisko
profession /prə'feʃn/ zawód wymagający wysokich kwalifikacji
qualifications /,kwɒlɪfɪ'keɪʃnz/ kwalifikacje
referee /refə'ri:/ osoba udzielająca referencji
references /'refrənsɪz/ referencje
sign a contract /,saɪn ə 'kɒntrækt/ podpisywać umowę
turn down a job offer /tɜ:n ,daʊn ə 'dʒɒb ɒfə(r)/ odrzucić ofertę pracy
vacancy /'veɪkənsi/ wakat
work experience /'wɜ:k ɪkspɪəriəns/ doświadczenie zawodowe

35.5 Miejsce pracy

building site /'bɪldɪŋ saɪt/ plac budowy
call centre /'kɔ:l sentə(r)/ infolinia
corporation /,kɔ:pə'reɪʃn/ korporacja
department store /dɪ'pɑ:tmənt stɔ:(r)/ dom towarowy

Pamiętasz?

factory /'fæktri/ fabryka
fitness centre /'fɪtnəs sentə(r)/ klub fitness
garage /'gærɑ:ʒ/ warsztat samochodowy
home office /ˌhəʊm 'ɒfɪs/ domowe biuro
office /'ɒfɪs/ biuro
stock exchange /'stɒk ɪkstʃeɪndʒ/ giełda papierów wartościowych
warehouse /'weəhaʊs/ magazyn
work from home /ˌwɜ:k frəm 'həʊm/ pracować z domu
work in retail /ˌwɜ:k ɪn 'ri:teɪl/ pracować w handlu detalicznym
work remotely /ˌwɜ:k rɪ'məʊtli/ pracować zdalnie

35.6 Warunki pracy i zatrudnienia

age discrimination /ˌeɪdʒ dɪˌskrɪmɪ'neɪʃn/ dyskryminacja ze względu na wiek
be in charge of sth /bi: ɪn 'tʃɑ:dʒ əv sʌmθɪŋ/ być odpowiedzialnym za coś, kierować czymś
be on sick leave /bi: ɒn 'sɪk li:v/ być na zwolnieniu lekarskim
claim travel expenses /ˌkleɪm 'trævl ɪkˌspensəz/ wnioskować o zwrot kosztów
clock in/out /klɒk 'ɪn/ /klɒk 'aʊt/ odbić kartę pracowniczą wchodząc do / wychodząc z pracy
commission /kə'mɪʃn/ prowizja
do overtime /ˌdu: 'əʊvətaɪm/ pracować po godzinach/ w nadgodzinach
employ /ɪm'plɔɪ/ zatrudniać
flexible working hours /ˌfleksəbl 'wɜ:kɪŋ aʊəz/ elastyczne godziny pracy
get a bonus /ˌget ə 'bəʊnəs/ dostać premię
get a pay rise /ˌget ə 'peɪ raɪz/ dostać podwyżkę
get promoted /ˌget prə'məʊtɪd/ dostać awans
hire /'haɪə(r)/ zatrudniać, wynajmować
join a trade union /ˌdʒɔɪn ə ˌtreɪd 'ju:niən/ wstąpić do związku zawodowego
management /'mænɪdʒmənt/ zarząd, dyrekcja
payroll /'peɪrəʊl/ lista płac
pension /'penʃn/ emerytura (świadczenie pieniężne)
perk /pɜ:k/ świadczenie dodatkowe
retire /rɪ'taɪə(r)/ przechodzić na emeryturę
retirement /rɪ'taɪəmənt/ emerytura
take a day off /ˌteɪk ə deɪ 'ɒf/ brać dzień wolny
work as a teacher /ˌwɜ:k əz ə 'ti:tʃə(r)/ pracować jako nauczyciel
work for a company /ˌwɜ:k fər ə 'kʌmpəni/ pracować dla firmy
work long hours /ˌwɜ:k lɒŋ 'aʊəz/ długo pracować
work shifts /wɜ:k ʃɪfts/ pracować w systemie zmianowym
working hours /'wɜ:kɪŋ aʊəz/ godziny pracy

35.7 Brak pracy

be fired /bi: 'faɪəd/ zostać wyrzuconym z pracy
be out of work /bi: aʊt əv 'wɜ:k/ być bez pracy
give up a job /gɪv ʌp ə 'dʒɒb/ zrezygnować z pracy, zwolnić się
go on strike /ˌgəʊ ɒn 'straɪk/ strajkować
lay sb off /ˌleɪ sʌmbədi 'ɒf/ zwalniać kogoś (z powodu redukcji etatów)
unemployed /ˌʌnɪm'plɔɪd/ bezrobotny
unemployment /ˌʌnɪm'plɔɪmənt/ bezrobocie
quit /kwɪt/ rzucać (pracę)
resign /rɪ'zaɪn/ rezygnować (z pracy)

35.8 Mobilność zawodowa

advance your career /ˌədvɑ:ns jɔ: kə'rɪə(r)/ rozwijać karierę
career path /kə'rɪə(r) pɑ:θ/ ścieżka kariery
change career /tʃeɪndʒ kə'rɪə(r)/ zmienić ścieżkę zawodową
change location /ˌtʃeɪndʒ ləʊ'keɪʃn/ zmienić miejsce pracy
downward mobility /ˌdaʊnwəd məʊ'bɪləti/ cofnięcie się do gorzej płatnego zajęcia
improve teamwork /ɪmˌpru:v 'ti:mwɜ:k/ poprawiać pracę zespołową
increase productivity /ɪnˌkri:s ˌprɒdʌk'tɪvəti/ zwiększać produktywność
middle class background /ˌmɪdl klɑ:s 'bækgraʊnd/ pochodzić z klasy średniej
take on a new role /teɪk ˌɒn ə nju: 'rəʊl/ podjąć się nowej roli
upward mobility /ˌʌpwəd məʊ'bɪləti/ zmiana pracy na lepszą
working class background /ˌwɜ:kɪŋ klɑ:s 'bækgraʊnd/ pochodzić z klasy robotniczej

35.9 Wordpower s. 51

agenda /ə'dʒendə/ lista spraw
apprenticeship /ə'prentɪ(s)ʃɪp/ praktyka zawodowa, staż
benefits /'benɪfɪts/ korzyści
own sth /'əʊn ˌsʌmθɪŋ/ posiadać coś
trustworthy /'trʌstwɜ:ði/ godny zaufania

35.10 Wyrażenia związane z pracą

be flexible /bi: 'fleksəbl/ być elastycznym
get paid /get 'peɪd/ otrzymać wynagrodzenie
get work out of the way /get 'wɜ:k aʊt əv ðə ˌweɪ/ uporać się z pracą
have an early start /ˌhæv ən 'ɜ:li ˌstɑ:t/ zaczynać wcześnie pracę
take part in sth /ˌteɪk 'pɑ:t ɪn ˌsʌmθɪŋ/ brać udział w czymś
the pay /ðə 'peɪ/ wynagrodzenie
time off /taɪm 'ɒf/ czas wolny

BRAINPOWER

Spróbuj pogrupować powiązane ze sobą wyrazy metodą akronimów, czyli skrótowców. Wykorzystaj pierwsze litery wyrazów, które masz zapamiętać, do utworzenia nowego słowa. Słowo to może, ale nie musi, kojarzyć się z danym zakresem tematycznym.

Optician
Carpenter
Cashier
Usher
Plumber
Accountant
Tailor
IT specialist
Office clerk
Nurse

Sprawdź się!

1 W każdym zdaniu wskaż właściwe uzupełnienie.

1 I must *make* / *take* / *do* a day off tomorrow to see a doctor.
2 All employees were *self-employed* / *unemployed* / *laid off* when the company shut down.
3 Bill Gates gave *in* / *out* / *up* school education after reading an article on microcomputers.
4 The workers decided to *go on* / *make* / *do* strike because they wanted longer holidays.
5 I like playing squash in my *spare* / *keen* time.
6 Tricia is renting a *detached* / *spacious* / *terraced* room in London.
7 I love *doing* / *making* / *having* grammar exercises.
8 Her dad went to a parents' *night* / *evening* / *afternoon* yesterday.

Wymowa

1 036 Posłuchaj nagrania i uzupełnij tabelę wyrazami z ramki w zależności od umiejscowienia akcentu.

application competitive enrol interview officer politician success talented university

Pierwsza sylaba	Druga sylaba	Trzecia sylaba
table	*decide*	*television*

2 037 Wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi z ćwiczenia 1.

3 Napisz logiczne zdanie składające się z możliwie wielu słów z ćwiczenia 1. Porównaj swoje pomysły z pomysłami kolegi lub koleżanki.

5 Życie prywatne

Słownictwo

Czynności życia codziennego

1 Pracujcie w parach. Opiszcie zdjęcia i odpowiedzcie na poniższe pytania.

1 When do you usually do the activities in the photographs: in the morning, in the afternoon or in the evening?
2 What is your favourite part of the day?

2 Zdecyduj, które z poniższych zdań są poprawne. Następnie popraw te, które są niepoprawne. Które zdania są prawdziwe w odniesieniu do ciebie?

1 My parents do the shopping once a week.
2 I don't make my room very often, so it looks a mess.
3 I wash the washing-up every night.
4 My mother makes the washing three times a week.
5 We all do the housework at weekends.
6 My brother takes the rubbish every day.

3 Uzupełnij wypowiedzi czasownikami w odpowiedniej formie.

My favourite time of the day is the morning. I always [1]_____ the alarm clock for about 6.15 a.m. I [2]_____ to the bathroom, where I [3]_____ a shower and [4]_____ my hair. Then I [5]_____ myself breakfast and [6]_____ the news online. I [7]_____ home at 7.30 a.m. Sometimes I have to run to [8]_____ the bus to university and when I get there, I [9]_____ with my mates.

The evenings are my favourite time of day. I usually [10]_____ home around 6 p.m. I [11]_____ my cat, and then I [12]_____ some food into the microwave and [13]_____ myself a cup of coffee. After dinner, I [14]_____ emails and [15]_____ a bath. Then I just relax and [16]_____ the telly. Bedtime tends to be about 11.00, and before I [17]_____ to sleep I [18]_____ a snack and a hot drink.

Określanie czasu

4 038 Posłuchaj rozmowy dwojga przyjaciół na temat zwyczajów dnia codziennego. Odpowiedz na pytania.

When does Ella
1 start lectures?
2 have lunch?
3 leave the library?
4 speak to her boyfriend?

When does Charlie
5 get to work?
6 leave work?
7 do his fitness class?
8 go for a run?

5 Przeczytaj zdania i zapisz podkreślone wyrażenia w inny sposób. Następnie zmień podane informacje tak, aby były prawdziwe w odniesieniu do ciebie.

I wake up at seven a.m. – *seven in the morning*
1 I take the dog for a walk at seven thirty. _____
2 I have lunch at noon. _____
3 I meet my friends every Wednesday at 4.15 p.m. _____
4 From Monday to Friday I get up quite early.
5 I'm usually busy between 6.00 a.m. and 10.00 p.m. _____
6 I relax on Saturday and Sunday. _____
7 On Saturday night I usually go to bed after 12.00. _____
8 On Sunday morning I usually stay in bed until about 10.45. _____

Spędzanie czasu wolnego

6 Dopasuj czasowniki z ramki do poniższych wyrazów i wyrażeń, tak aby utworzyć nazwy czynności.

chat eat go hang play (x2) text use visit work

1 _____ your friends (e.g. some news)
2 _____ relatives
3 _____ out (e.g. in the gym)
4 _____ out with friends
5 _____ board games
6 _____ out (e.g. in a restaurant)
7 _____ online with friends
8 _____ on the PlayStation®
9 _____ into town
10 _____ social media

7 Wykorzystując poniższe zwroty, opowiedz koledze/koleżance, które czynności z ćwiczenia 6 lubisz wykonywać w wolnym czasie, a których – nie.

One thing I absolutely hate/detest is …
I don't mind …
I can't stand …
I'm keen on …
What I absolutely adore/love is …
I'm really into …

Styl życia

8 Dopasuj wyrażenia z ramki do zdjęć 1–6. Czy znasz osoby, które prowadzą podobny tryb życia?

busy luxurious sedentary stressful traditional unhealthy

9 Wybierz poprawne uzupełnienia zdań.

1 My dad always thinks that something will go wrong. He's definitely *an optimist / a pessimist*.
2 Tom's *way of life / attitude* suits him very well because it gives him plenty of time outdoors, which he loves.
3 Becky has a very positive *outlook / habit* on life so she sees the good in most things.
4 My sister is only interested in having things but I'm not *realistic / materialistic* like her.
5 I don't want to work hard. I want to *stress out / take it easy*.
6 Joe *leads a happy life / keeps fit* because he spends his time painting and drawing.

Święta i uroczystości

10 Uzupełnij e-mail wyrazami lub wyrażeniami z ramki w odpowiedniej formie.

bride celebrate events funeral honeymoon invite wedding reception

Send

Hi Hannah,

Happy Christmas! I hope you and your family are all very well.

I've had quite a busy year with several family [1]_____. Sadly, my grandmother died in February after a long illness. We all went to the [2]_____ of course, and it was wonderful to see so many people there.

My parents [3]_____ their 25th wedding anniversary in May. They [4]_____ lots of relatives, including my cousins in Canada, to a big party.

In August my older brother got married. He and his [5]_____, Kate, had a lovely ceremony and [6]_____ in a hotel. Then they had a fantastic [7]_____ in Italy and are now living in London.

Hope you have a lovely Christmas!

Kirsty

Rodzina, znajomi i przyjaciele

11 Uzupełnij zdania nazwami członków rodziny.

1 If you have no brothers or sisters, you are an **o**_____ **c**_____.
2 If your son gets married, his wife is your **d**_____.
3 Your grandmother's father is your **g**_____.
4 Your husband's mother is your **m**_____.
5 Your brother's son is your **n**_____.
6 If your father remarries, his new wife is your **s**_____.
7 The children of your children are your **g**_____.
8 The man you are engaged to is your **f**_____.
9 If your sister has the same mother as you but a different father, she is your **h**_____.
10 If your husband or wife has a brother, he is your **b**_____.

12 Wyjaśnij różnice znaczeniowe między wyrazami z ramki. Następnie ułóż z tymi wyrazami zdania, które są prawdziwe w odniesieniu do ciebie.

acquaintance colleague cousin fiancée mate relative sibling twin

I met an old acquaintance of mine at a concert yesterday.

Konflikty i problemy

13 **Uzupełnij wiadomości wyrazami i wyrażeniami z ramki w odpowiedniej formie.**

apologize to argue with criticize disagree with
feel jealous have break up with

Relationship problems?
ASK CLAIRE!

Dear Claire,

Since I started a new course a couple of months ago, my boyfriend and I have been [1] _____ a lot of arguments. They can be about anything – from politics to how to cook pasta properly. If I [2] _____ him about anything, he gets very cross and [3] _____ me about it for ages. Also, he's started [4] _____ my appearance, which he never used to do. I tell him I don't like all this, but he doesn't [5] _____ me for anything. I don't want to [6] _____ him, but I'm unhappy.

Emily

.....

You need to tell your boyfriend how you feel and ask him about his feelings. Perhaps he is [7] _____ of you because you're doing a new course?

POWERUP

14 **Uzupełnij zdania wyrazami i wyrażeniami z ramki w odpowiedniej formie. Jedno wyrażenie zostało podane dodatkowo.**

accept the blame for leave her alone
live in fear make fun of stand up for
take advantage of threaten

1 My older brother used to _____ me by making nasty jokes about my weight and the fact that I couldn't play football to save my life.
2 My mum's always telling my sister to work harder at school, but I wish she would _____ because it just makes my sister more stressed.
3 It takes two to have an argument, but my sister never _____ anything and says that all our conflicts are my fault.
4 Jo _____ her boyfriend by asking him to drive her everywhere. He's so good-natured that he never refuses.
5 Once I annoyed my brother so much he _____ to smash my phone!
6 When my brother and sister have an argument, I always _____ her, because she's younger than he is. My brother hates the way I always take her side.

Małżeństwo i związki

15 **Pracujcie w parach. Wyjaśnijcie znaczenie wyróżnionych czasowników złożonych i odpowiedzcie na pytania.**

1 How often do you **get together with** your whole family?
2 Who do you **get on with** most in your family? Who do you **get on with** least?
3 Who do you **take after** most in your family?
4 Have you ever wanted to **ask somebody out** but been too afraid to?
5 Is there somebody you would like to **make friends with**?
6 What do you do if you want to **get to know somebody better**?
7 Who do you **look up to** most? Why?

16 **Uzupełnij zdania wyrazami i wyrażeniami z ramki w odpowiedniej formie. W parach zdecydujcie, z którymi zdaniami się zgadzacie, a z którymi nie.**

date fall in love go out with married couple
propose relationship wedding ring

1 When you _____ to somebody you ought to go down on one knee to show that you're serious.
2 To have a happy _____, you should avoid arguments and conflicts with your partner at all times.
3 The perfect place for a first _____ is a park or a cinema.
4 It isn't a good idea to _____ somebody much younger than you. The age difference may become a problem in the future.
5 Try not to _____ at first sight – it's romantic, but it isn't very wise.
6 Married people should wear a _____ to show they're not single.
7 If you're part of a _____, you should support your husband or wife in everything they do.

17 **Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.**

1 What is your morning routine? What do you like most and least about it?
2 Which holidays do you celebrate? How do you celebrate them?
3 Which stages of life are the most enjoyable? Why do you think so?
4 Tell a story about a romantic relationship that you know or have heard about.

Rozumienie ze słuchu

Wybór wielokrotny

1 Odpowiedzcie w parach na pytania.

1 What time did you go to bed last night?
2 Do you often stay up late?

2 039 Przeczytaj wskazówkę, a następnie – pytanie i podane opcje opowiedzi. Znajdź w pytaniach słowa kluczowe. Wysłuchaj nagrania i wybierz poprawną odpowiedź.

Przeczytaj uważnie pytania i podane opcje odpowiedzi. Znajdź w pytaniach słowa kluczowe – podpowiedzą ci one, jakiego rodzaju informacje należy znaleźć w nagraniu, aby poprawnie odpowiedzieć na pytania.

What is true about Russian citizens?

A They go to bed earlier than Poles on New Year's Eve.
B They all have a holiday on New Year's Day.
C They stay up later than citizens of other countries.

3 040 ! Usłyszysz dwukrotnie trzy teksty. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią nagrania: A, B albo C.

Tekst 1

1 Which object is visible in the sky <u>first</u>?
A the space station
B the planet Venus
C a satellite

Tekst 2

2 According to research, why aren't young people getting enough sleep?
A The light from screens keeps their brains active.
B They're going to bed too late.
C They're using their devices in bed.

3 Who tends to watch extra episodes of television programmes?
A people who don't work or study much
B people who can't sleep
C people who can't resist snacks

Tekst 3

4 Where is Mike now in relation to the interviewer?
A on a different continent
B in the same country
C in a different time zone

5 Why does Mike use *divided sleep*?
A to have time to chat with his family
B to get a good night's sleep
C to see his team playing live

6 What does Mike do in the early evening?
A go to sleep
B have a cold shower
C avoid intense exercise

WORDPOWER

4 Uzupełnij pytania czasownikami z ramki.

divide owe postpone prolong remain resist tempt

1 Do you often _____ bedtime?
2 What do you find difficult to _____?
3 How do you _____ your time between study and leisure?
4 How often do you _____ in bed until 10 a.m.?
5 Do you think you _____ yourself more sleep?
6 What activities do you like to _____ for as long as possible?
7 What snacks _____ you in the evenings?

5 Odpowiedzcie w parach na pytania z ćwiczenia 4.

POWERUP

Odpowiedzi na pytania

6 041 ! Usłyszysz dwukrotnie wywiad na temat najdłuższej nocy w roku. Odpowiedz na pytania (1–4), używając informacji podanych w nagraniu. Na pytania należy odpowiedzieć w języku angielskim.

1 Why was the winter solstice important for ancient societies?
2 Where is the night of Yalda usually spent?
3 What does the colour of the fruit represent?
4 Where did people preserve fruit before Yalda night?

5 Rozumienie tekstów pisanych

Dobieranie nagłówków do części tekstu

1 Popatrz na zdjęcia ilustrujące tekst i przeczytaj poniższy akapit. Odpowiedzcie w parach na pytania.

1 What is *cosplay*?
2 When did you last dress up in a costume?
3 Does cosplay sound fun to you?
4 Do you enjoy going to fancy dress parties?

The word *cosplay* is a contraction of 'costume role-play' and it was first used in 1984 by Japanese anime producer Nobuyuki Takahashi. He used it to describe fans at anime and manga events in the US and Japan who were dressed up as their favourite comic characters. Since then, cosplay has grown in popularity and hundreds of thousands of fans attend the largest events. Cosplay, however, is far more than a game. It's an inclusive hobby that allows you to channel your creativity and, for an increasing number of people, it's become a way of life.

2 Pracujcie w parach. Przeczytajcie wskazówkę oraz podane nagłówki (A–C). Zastanówcie się, o czym mogłyby mówić akapity, które by do nich pasowały.

Przeczytaj uważnie wszystkie nagłówki i zastanów się, o czym powinien mówić fragment tekstu, który pasowałby do danego nagłówka.

A A new fashionable hobby
B A pastime making a positive impact
C A bit of harmless fun

3 Przeczytaj tekst z ćwiczenia 1 ponownie i dobierz do niego poprawny nagłówek (A–C).

4 ! Przeczytaj tekst. Dobierz właściwy nagłówek (A–F) do każdej części tekstu (1–4). Dwa nagłówki zostały podane dodatkowo i nie pasują do żadnej części tekstu.

A Communication made simple
B A wide variety of participants
C Plenty to prepare
D A range of activities
E A cheap hobby
F Important places for fans

COSPLAY RULES!

1 _____

The earliest cosplay events were in the United States. The San Diego Comic-Con started in the 1970s and is still held today. There are now huge conventions all around the world, but Japan – the birthplace of manga (comic books) and anime (animated films) – remains the main destination for enthusiasts. The largest event, Tokyo's Comiket, attracts half a million fans, who can visit anime studios and a range of other attractions nearby.

2 _____

A ticket to a convention will typically cost the equivalent of £20. For that you can browse the stalls, watch displays by cosplay professionals (yes, they do exist), attend classes by experts on costume design, enter costume competitions, and so on. Some hope to meet the cosplay celebrities that they follow online. Despite the competition, the atmosphere is usually friendly and accepting, and the most popular activity seems to be taking selfies with people in similar costumes while posing like anime heroes (or villains).

3 _____

Not everyone attends these events in costume but comic fans who do often put a lot of effort into their creations. Of course, you can simply order a costume online, but many choose to make their costumes themselves and spend many hours (and a lot of money) cutting out wings or helmets and putting their creations together with a glue gun. Some will even make details, like buttons, in order to look just like their favourite characters. Many will travel to events in character, having to tolerate surprised stares from other passengers on public transport.

4	

When you talk to cosplay enthusiasts it becomes clear that what many of them like the most about the conventions are the social opportunities. These are places where fans feel they can express themselves freely. People who are often shy in real life enjoy having a mask to hide behind and acting like their character. It's also extremely easy to meet people with the same passion as you. As a result, people can be sociable with more confidence and there's less risk of rejection than in normal social situations.

WORDPOWER

5 Uzupełnij zdania poprawnymi formami wyrazów wyróżnionych w tekście.

1 I often _____ for selfies.
2 I like visiting the _____ at flea markets.
3 I enjoy a lively _____ at parties.
4 I have a favourite fictional _____.
5 I like going to hobby _____.
6 I once dressed up in a full carnival _____.
7 I _____ some celebrities online.

6 Pracujcie w parach. Które ze zdań z ćwiczenia 5 są prawdziwe w odniesieniu do was?

Słowotwórstwo

7 Uzupełnij luki w tekście wyrazami utworzonymi od słów podanych w nawiasach.

Lots of drama [1]_____ (**enthuse**) join amateur dramatic societies. Although the actors aren't [2]_____ (**profession**), members can benefit greatly through their involvement. They can gain lots of [3]_____ (**confident**) on the stage or work behind the scenes and develop their [4]_____ (**create**). Acting is also a very [5]_____ (**society**) activity and by playing different roles you learn to be more [6]_____ (**accept**) of people's differences.

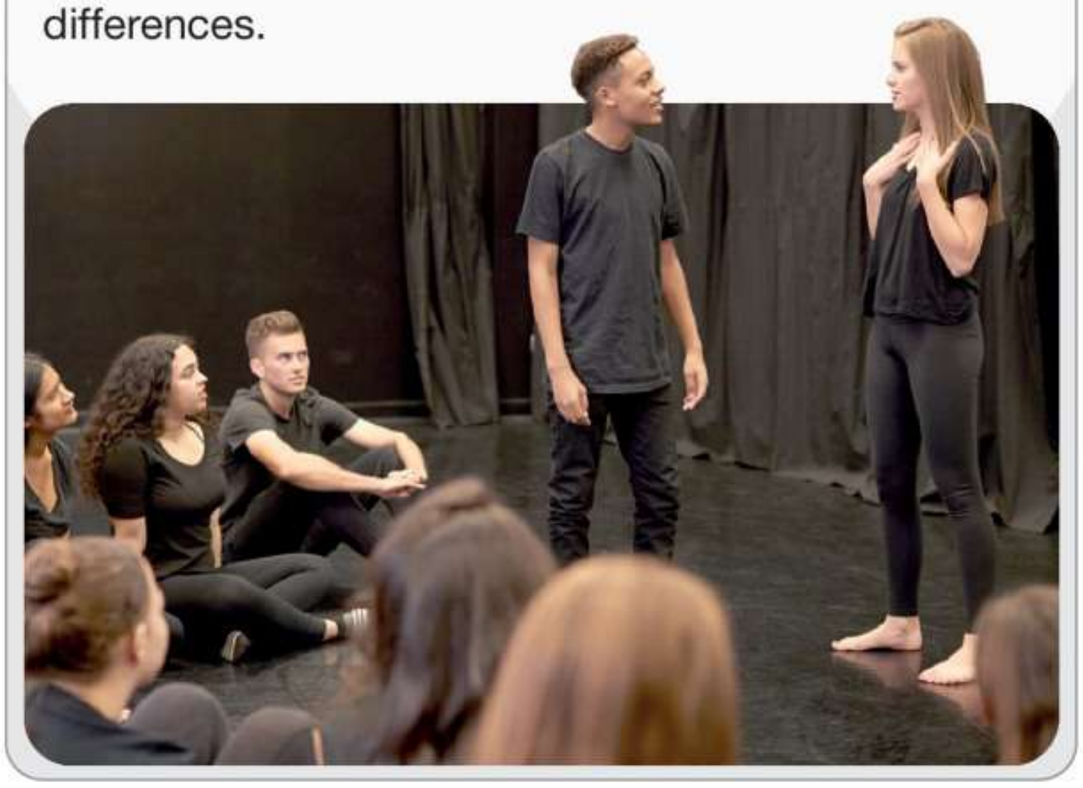

8 Odpowiedzcie w parach na poniższe na pytania.

1 Would you like to take part in amateur drama classes? Why? / Why not?
2 What are the similarities and differences between drama classes and your favourite free time activity?

Zbitki wyrazowe

9 Przeczytaj poniższe wyjaśnienie i wykonaj polecenie.

Words like *cosplay* (*costume* + *play*) are called *blends*. Below you'll find some other common words of this type. What two words do they combine? Use the box below to help you.

1 blog
2 brunch
3 comicon
4 email
5 emoticon
6 podcast
7 Pokémon

breakfast broadcast comic conference electronic emotion icon iPod log lunch mail monster pocket web

10 Pracujcie w parach. Wymyślcie swoje własne zbitki wyrazowe. Porównajcie swoje pomysły z pomysłami kolegów i koleżanek z klasy. Czy potrafią odgadnąć, od jakich słów utworzyliście swoje słowa?

5 Rozumienie tekstów pisanych

POWERUP

Dobieranie zdań do luk w tekście

11 **Przeczytaj wskazówkę, a następnie – tekst, z którego usunięto cztery zdania. W każdą lukę (1–4) wpisz literę, którą oznaczono brakujące zdanie (A–E), tak aby otrzymać spójny i logiczny tekst. Jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej luki.**

Zdania podane w zadaniu zazwyczaj zawierają wyrazy, które odnoszą się do informacji podanych we wcześniejszych lub następnych partiach tekstu. Przeczytaj dokładnie fragment tekstu przed luką i po niej. Poszukaj w nim odniesienia do informacji podanych w zdaniu, którym chcesz uzupełnić lukę, lub poszukaj związków przyczynowo-skutkowych między fragmentem tekstu a zdaniem uzupełniającym.

A Furthermore, only thirteen would express sympathy at all when seeing a social media post revealing personal hardship.

B Regular contact breeds familiarity and helps us learn about each other's similarities, which is a condition for trust to emerge.

C Not until that stage is reached can we start to gain real mental health benefits from social contact.

D Therefore, it takes a long time for trust to develop between two people who have just met.

E What's more, people who have difficulty opening up face to face can often develop closer relationships online than they could in person.

REAL

How many ^ friends have you got?

Thanks to social media, meeting people has never been easier. However, when does one of our online social contacts actually become a meaningful friend?

Firstly, there's a difference between a 'mate', whom we might have a laugh with, and a genuine friend. Communication scientist William Rawlins argues that real friendship can only be cultivated once trust begins to appear. [1] _____ Therefore, a real friend doesn't just offer companionship – they prevent loneliness, too.

Trust, however, isn't easy to build, and we probably wouldn't claim to have a trusting relationship with many of our online friends. A famous study by anthropologist Robin Dunbar found that most people have on average around 150 online 'friends' but that they would only consider four of these dependable. [2] _____ Consequently, the number of friends we can claim is probably far fewer than our social media accounts would suggest.

One of the reasons why online friends rarely go on to become real friends is proximity, or how physically near we are to people. It isn't a coincidence that most of the people we consider friends we met in class, on our street or in a local sports club. [3] _____ Researchers do stress that people can become close through membership of the same online communities. However, many would say that you need to meet face to face to be able to see eye to eye – and build sufficient emotional intensity for trust to emerge. For instance, in 2011 artist Tanja Hollander decided she needed to encounter all 600 of her online friends face to face before she could know if they were real. Only during her travels did many of them emerge as real friends.

However, just because we tend to meet real friends in person doesn't mean that we can't establish or maintain lasting friendships online. According to the Pew Research Center, 57% of teenagers say they've made a friend on the Internet, and some researchers also suggest that the Internet is necessary to provide the frequency of communications necessary to cement relationships. [4] _____ At the end of the day, it's what happens between people that determines whether friendship becomes real.

Mówienie

Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

1 Przeczytaj wskazówkę i przyjrzyj się zdjęciu z ćwiczenia 2. Które z poniższych wyrażeń najlepiej opisują przedstawioną sytuację?

Pierwsze pytanie do ilustracji dotyczy najczęściej tego, kim są przedstawione na niej osoby, jakie łączą je relacje, jak się czują i zachowują, a także tego, jakie mogą być konsekwencje lub przyczyny przedstawionych zdarzeń. Staraj się podać najbardziej prawdopodobną odpowiedź z wykorzystaniem zwrotów służących do wyrażania przypuszczenia.

Who	colleagues friends couple
Where	appointment date interview
Appearance	costumes casual clothes elegant outfits
Feelings	enthusiastic guilty impatient uncomfortable terrified surprised
Body language	cover his/her eyes point to his/her watch spread his/her arms helplessly shake his/her head wave his/her hand

2 ! Opisz ilustrację i odpowiedz na pytania ze s. 241.

Spekulowanie na temat sytuacji przedstawionej na zdjęciu

I suppose that …
It looks like they know each other.
He looks angry.
He might be her boyfriend.
She doesn't appear to be happy.
They seem to be having an argument.
Perhaps he has forgotten about the meeting.

Więcej przydatnych zwrotów na s. 240

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

3 042 Przeczytaj treść polecenia z ćwiczenia 5 i wysłuchaj przykładowej wypowiedzi. Którą opcję wybrał uczeń, a które odrzucił?

4 042 Uzupełnij brakujące wyrazy w poniższych zdaniach. Posłuchaj nagrania ponownie i sprawdź odpowiedzi.

1 My choice would be photo number …, because it has a clear _____.
2 The photo _____ to my emotions with nice scenery.
3 The problem with photo number … is that it is not _____ enough.
4 It _____ me think of brain engineering rather than feelings and relationships.
5 I wouldn't choose photo number …, because it shows a _____ picture of friendship.

5 ! Wykonaj poniższe zadanie.

Piszesz artykuł na temat budowania relacji międzyludzkich. Zastanawiasz się nad wyborem zdjęcia, które najlepiej odzwierciedliłoby ideę przyjaźni.

- Wybierz tę propozycję, która wydaje ci się najbardziej odpowiednia, i uzasadnij swój wybór.
- Wyjaśnij, dlaczego odrzucasz pozostałe propozycje.

Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 What are the best ways to keep up friendship?
2 How do social networking sites affect our relationships with other people? What makes you think so?

5 Znajomość środków językowych

GRAMMAR IN USE

Czasy przyszłe; przyimki

1 W każdym zdaniu wskaż właściwą formę czasownika.

1 I can't go out with you tonight. My brother and his fiancée *will celebrate / are celebrating / celebrate* their engagement and all the family will be there.
2 Look at those dark clouds. It looks like we *are having / are going to have / have* a storm soon.
3 We must hurry. The lecture *will start / is starting / starts* at ten o'clock.
4 Look, there's Thai chicken curry on the menu. I think I *have / 'll have / 'm having* that.
5 This time tomorrow we *'ll sleep / 're sleeping / 'll be sleeping* under the stars!

2 Uzupełnij tekst czasownikami z nawiasów w odpowiedniej formie.

My dad, my sister and I have planned a nice celebration for my mum's birthday tomorrow. She [1] _____ (take) the day off work, so she and my dad can do something together. My sister and I [2] _____ (be) at school, though, as it's a Thursday.
My mum and dad [3] _____ (spend) the day in town, shopping and going to an art exhibition. I think they [4] _____ (love) the exhibition because they're really into visual art. In the evening we [5] _____ (cook) dinner and I've made her a cake. After dinner, we [6] _____ (go) to the cinema. I'm really looking forward to it. This time tomorrow I [7] _____ (not do) homework. I [8] _____ (relax) with some popcorn!

3 Uzupełnij zdania przyimkami: *on, at* oraz *in*.

1 I have my music lessons _____ Room 106 _____ Friday mornings.
2 I'm having lunch with Tonya tomorrow. We've arranged to meet _____ a restaurant _____ noon.
3 The last time I saw Peter was _____ a football match _____ May.
4 Can you hear me? I'm _____ the train now. I should arrive _____ Glasgow _____ half past ten.
5 I've been spending a lot of time _____ home but now I've got a job that starts _____ 1 July.
6 We live _____ a small flat near the town centre. We moved here _____ 2019.

Więcej gramatyki na s. 215

Tłumaczenie (zadanie zamknięte)

4 ! Spośród podanych opcji wybierz tę, która jest tłumaczeniem fragmentu podanego w nawiasie poprawnie uzupełniającym lukę w zdaniu.

1 Maria, could you find our tickets and check what time our train (*odjeżdża*) _____?
A is leaving **B** leaves **C** will leave
2 What do you think you (*będziecie robili*) _____ ten years from now?
A will be doing **B** will do **C** are doing
3 Julia is five months pregnant. She (*urodzi*) _____ twins in September.
A will have **B** is having **C** has
4 Ricky had an argument with his girlfriend last week, but he (*pogodził się z*) _____ her the next day and they went to Paris together.
A broke up with **B** got on with **C** made up with
5 To be honest, I don't believe in love (*od pierwszego wejrzenia*) _____.
A with a look **B** by the view **C** at first sight

Minidialogi

5 ! Uzupełnij poniższe minidialogi (1–4). Wybierz spośród podanych opcji brakującą wypowiedź.

1 **X:** I'm trying to find out more about my family history, but I'm not having much luck.
Y: _____
X: Oh, thank you very much!
A I'm talking to my cousin next week.
B You'll be surprised at what you find.
C I'll send you some links to useful websites.
2 **X:** Oh no! It's half past eleven already!
Y: _____
X: We should hurry up!
A We're missing the train!
B We're going to miss the train!
C We'll be missing the train!
3 **X:** Look at this necklace I've bought for Ella.
Y: _____
X: I hope so!
A I'm sure she'll love it.
B I'll wrap it up for you.
C I've got earrings from her.
4 **X:** Would you like to come to us on New Year's Eve?
Y: _____
X: Right. When are you coming back?
A I agree that it's an important celebration.
B I'd love to, but I'm going to spend it with my parents.
C Sorry, I can't stand New Year's Eve parties.

Gramatykalizacja / struktury gramatyczne

6 **Uzupełnij zdania 1–5. Wykorzystaj w odpowiedniej formie wyrazy podane w nawiasach. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast – jeśli jest to konieczne – dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać zdania logiczne i gramatycznie poprawne. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie cztery wyrazy, wliczając w to wyrazy już podane.**

1 Our exams _____ (start/May) so we have about a month left for revision.
2 This time next week I _____ (get/marry)! I can't wait!
3 Jim and Zoe spend all their time together, I think _____ (they/engage) soon!
4 I've arranged to meet Abby in town, so I _____ (leave/six).
5 I'm not sure how to spend my pocket money this month. Maybe _____ (I/buy) some new shoes?

Zadanie z lukami

7 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–6) jednym wyrazem, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań.**

In July, I'm going to spend a fortnight with my cousins Dylan and Jess in Wales. They live [1]_____ the middle of nowhere, and it always takes me a couple of days to adapt to their way of life. Once I've got used to life in the country, I [2]_____ a really good time! We're going to go kayaking and swimming, and I'll also do some gardening for my uncle and aunt as they grow a lot of their own vegetables. I love [3]_____ so much time outdoors and in beautiful surroundings.

Unfortunately this year Dylan can't be at home during the day because he's got a job but Jess [4]_____ be around. She plays a lot of music and, as I've been learning the flute this year, I'm [5]_____ to take my flute with me and see if we can play together.

The evenings are really special: we make a fire outside and sit round it and chat. The place feels magical [6]_____ night – the sky is full of stars and there is complete silence. It's very peaceful and a huge contrast with nights back in the city.

POWERUP

Transformacje (zadanie otwarte)

8 **Wykorzystując wyrazy podane dużymi literami, uzupełnij lukę w każdym zdaniu, tak aby zachować sens zdania wyjściowego (1–4). W każdą lukę można wpisać maksymalnie pięć wyrazów, wliczając w to wyraz już podany. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna i gramatyczna uzupełnionych zdań. Nie zmieniaj formy podanych wyrazów.**

1 We have planned a big party for my sister's birthday, which is four weeks from today. **BE**
In four weeks' time _____ a big party for my sister's birthday.
2 I'm going on my tenth blind date on Saturday. **WILL**
By Sunday, I _____ ten blind dates.
3 My grandmother went to live in a care home on the 1st of May almost two years ago. **BEEN**
On the 1st of May, my grandmother _____ in a care home for two years.
4 Jack and his girlfriend Emma argued very loudly about their holiday plans last night. **HEATED**
Jack and his girlfriend Emma _____ about their holiday plans last night.

Set leksykalny

9 **Wpisz wyraz, który poprawnie uzupełnia wszystkie trzy zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych wyrazów.**

1 If you want to keep your options _____, wait a few days before you make a booking.
My sister isn't very _____ with me so I don't know much about what goes on with her.
Some of his comments are _____ to misinterpretation.
2 Because my parents used to _____ me to do a lot of team sports, I became very good at hockey and football.
I tried to _____ the door open but it was stuck - we couldn't get in.
The housing shortage will _____ the price of rents up beyond the reach of those on low incomes.
3 Our estimate of the cost of the wedding reception was _____ by about £1,000.
You'll need to rest after your operation, but you'll soon be _____ and about again.
He eventurally lost all his cards and was _____ of the game.

5 Wypowiedź pisemna

Wpis na blogu

Staraj się wyrażać komunikatywnie i w sposób zrozumiały dla osoby, której ojczystym językiem jest język angielski. Pamiętaj o istnieniu tzw. *false friends* (np. *pupil* to nie zwierzątko domowe, *chef* to nie szef, a *pilot* to nie przewodnik wycieczki). Nie tłumacz wyrazów dosłownie, jeśli nie znasz ich angielskiego odpowiednika – może to spowodować zakłócenie komunikacji i obniżenie oceny ze względu na kryterium treści. Jeśli nie masz pewności, że używasz wyrazu we właściwym kontekście, nie ryzykuj popełnienia błędu i przekaż jego znaczenie w sposób opisowy.

1 Przeczytaj zadanie i przykładową wypowiedź. Znajdź trzy wyrazy, które zostały błędnie użyte z powodu ich podobieństwa do słów polskich.

Jesteś fanem układanek obrazkowych. Na swoim blogu:

- poinformuj, jakie masz hobby, i wyjaśnij, na czym ono polega
- opowiedz, jak narodziło się twoje zamiłowanie do układanek
- opisz pozytywny wpływ układanek na twoje życie
- zachęć czytelników do spróbowania tej aktywności i udziel wskazówek, w jaki sposób mogą zacząć.

Hi everybody,

Some of you have asked me what my hobby is. I love doing jigsaw puzzles. These are pictures that have been cut up into small pieces of different shapes that you have to fit together again.

It all started when I got my first 1,500-piece jigsaw. It was hard but I managed to finish it. I still remember the picture I had to put together. It was an old photo of a car fabric.

Doing jigsaw puzzles is extra! I learned that if I put in some effort, sooner or later I will finish even the most difficult one. This is what jigsaws have taught me: patience and determination.

Yesterday I listened to a radio audition about puzzles and they said that even Bill Gates and Hugh Jackman like jigsaws. So maybe you should also give it a go? You can find all sorts of puzzles in every bookshop or buy them online.

2 Wyjaśnij różnice znaczeniowe pomiędzy wyrazami błędnie użytymi w tekście i zamieszczonymi poniżej. Popraw wypowiedź z ćwiczenia 1.

factory great radio show

3 Wyjaśnij różnice między poniższymi wyrazami zestawionymi w pary. Następnie uzupełnij zdania (1–4) właściwymi słowami.

data/date lecture/set book pension/salary receipt/prescription

1 I had to read it in primary and secondary schools, because it was a _____, so I know it by heart.
2 Brenda has just started working for this company, that's why she only earns a basic _____.
3 Ian couldn't come to the meeting on the 15th, so he suggested an earlier _____.
4 A lot of medicines for the common cold are available without a _____.

4 Napisz tekst (100–150 wyrazów, nie licząc słów już podanych), w którym rozwiniesz każdy z czterech podpunktów.

W ramach projektu na lekcji języka angielskiego przeprowadziłeś/przeprowadziłaś ankietę na temat hobby twoich rówieśników. We wpisie na swoim blogu:

- opisz, jakie hobby cieszą się największym zainteresowaniem
- wyraź opinię na temat zagrożeń wynikających z uprawiania niektórych z nich
- opisz, jak różni się twój sposób spędzania czasu teraz od zainteresowań w dzieciństwie
- zachęć czytelników do przedstawiania swoich hobby i opisywania, jaki wpływ mają na ich życie.

Hi everybody,
I have just done a survey on the most popular hobbies among teenagers.

Informacja o hobby
The most popular hobbies are …
Everybody loves …

Wyrażanie opinii
I think hobbies such as … could be dangerous because …

Spędzanie czasu wolnego
When I was a child I …
I enjoyed … with my friends.

Wyrażanie zachęty
I encourage you to …
Could you share … ?

Więcej przydatnych zwrotów na s. 243

POWERUP

Rozprawka

5 Napisz tekst składający się z 200–250 wyrazów.

Geocaching, czyli gra terenowa oparta na technologii GPS, polegająca na poszukiwaniu skarbów wcześniej ukrytych przez innych uczestników gry, jest popularna wśród młodzieży. Napisz rozprawkę, w której przedstawisz dobre i złe strony takiej formy spędzania wolnego czasu.

Przydatne zwroty na s. 245

Bank zadań Wypowiedź ustna

2 minuty Rozmowa wstępna

Odpowiedz na pytania.

1 What kind of work would you never like to do? Why?
2 Should parents pay their children for doing housework? Why? / Why not?
3 How do you usually spend your Sunday mornings?
4 How are you going to celebrate your next birthday?

4 minuty Zadanie 1

Rozmowa z odgrywaniem roli

Po maturze postanowiłeś/postanowiłaś zarobić na własne utrzymanie. Rozmawiasz o tym z kolegą/koleżanką z Seattle. W rozmowie omów poniższe kwestie.

- prace podejmowane przez ciebie podczas poprzednich wakacji
- powody podjęcia decyzji o rozpoczęciu pracy
- możliwości pracy zarobkowej dla studentów
- ewentualne trudności

(Rozmowę rozpoczynasz ty).

3 minuty Zadanie 2

Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

Opisz poniższe zdjęcie i odpowiedz na pytania.

Pytania znajdziesz na s. 242

5 minuty Zadanie 3

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

Popatrz na ilustracje 1, 2 i 3. Zbliżają się święta Bożego Narodzenia i Nowy Rok. Postanowiłeś/Postanowiłaś wysłać życzenia do znajomych z zagranicy. Masz do wyboru trzy kartki.

- Wybierz tę kartkę, która twoim zdaniem będzie najbardziej odpowiednia, i uzasadnij swój wybór.
- Wyjaśnij, dlaczego odrzucasz pozostałe propozycje.

1

2

3

Odpowiedz na pytania.

1 Some people spend a lot of money on Christmas presents. Do you think this is a good idea? Why? / Why not?
2 Are traditional greetings cards a thing of the past? Why? / Why not?
3 Some people say that childhood is the best time of our lives. What do you think?
4 Is Facebook a good way to stay in touch with friends? Why? / Why not?

Słowniczek Życie prywatne

Legenda
Oxford 3000
Oxford 5000
Poziom rozszerzony

43.1 Czynności życia codziennego

brush your hair /ˌbrʌʃ jɔː ˈheə(r)/ szczotkować włosy
brush your teeth /ˌbrʌʃ jɔː ˈtiːθ/ myć zęby
catch a bus/a train /ˌkætʃ ə ˈbʌs/ /ˌkætʃ ə ˈtreɪn/ łapać autobus/pociąg
check emails /ˌtʃek ˈiːmeɪlz/ sprawdzać e-maile
comb your hair /ˌkəʊm jɔː ˈheə(r)/ czesać włosy
do the housework /ˌduː ðə ˈhaʊswɜːk/ wykonywać prace domowe
do the shopping /ˌduː ðə ˈʃɒpɪŋ/ robić zakupy
do the washing /ˌduː ðə ˈwɒʃɪŋ/ robić pranie
do the washing-up /ˌduː ðə ˌwɒʃɪŋ ˈʌp/ zmywać naczynia
feed the pet /ˌfiːd ðə ˈpet/ karmić zwierzę domowe
get dressed /ˌget ˈdrest/ ubierać się
get home /ˌget ˈhəʊm/ wracać do domu
get up /ˌget ˈʌp/ wstawać
go out /ˌgəʊ ˈaʊt/ wychodzić (do kina, restauracji)
go to sleep /ˌgəʊ tə ˈsliːp/ iść spać
go to the bathroom /ˌgəʊ tə ðə ˈbɑːθruːm/ iść do łazienki
have a bath /ˌhæv ə ˈbɑːθ/ brać kąpiel
have a shower /ˌhæv ə ˈʃaʊə(r)/ brać prysznic
have a snack /ˌhæv ə ˈsnæk/ jeść przekąskę
have breakfast /ˌhæv ˈbrekfəst/ jeść śniadanie
have dinner /ˌhæv ˈdɪnə(r)/ jeść obiad/kolację
have lunch /ˌhæv ˈlʌntʃ/ jeść lunch
leave home /ˌliːv ˈhəʊm/ wychodzić z domu
make breakfast /ˌmeɪk ˈbrekfəst/ robić śniadanie
make coffee /ˌmeɪk ˈkɒfi/ parzyć kawę
make dinner /ˌmeɪk ˈdɪnə(r)/ robić kolację
meet with your mates /ˌmiːt wɪð jɔː ˈmeɪts/ spotykać się z kolegami
morning routine /ˌmɔːnɪŋ ruːˈtiːn/ czynności poranne
read the news online /ˌriːd ðə ˌnjuːz ˌɒnˈlaɪn/ czytać wiadomości w internecie
relax /rɪˈlæks/ odprężać się
routine /ruːˈtiːn/ ustalony porządek, rutyna
search the Internet /ˌsɜːtʃ ði ˈɪntənet/ szukać czegoś w internecie
set the alarm clock /ˌset ði əˈlɑːm klɒk/ nastawiać budzik
take out the rubbish /ˌteɪk aʊt ðə ˈrʌbɪʃ/ wynosić śmieci
take the dog for a walk /ˌteɪk ðə dɒg fə(r) ə ˈwɔːk/ wyprowadzać psa na spacer
talk with your mates /ˌtɔːk wɪð jɔː ˈmeɪts/ rozmawiać z kolegami
tidy your room /ˌtaɪdi jɔː ˈruːm/ sprzątać pokój
wake up /ˌweɪk ˈʌp/ budzić się
walk the dog /ˌwɔːk ðə ˈdɒg/ wyprowadzać psa na spacer
wash /wɒʃ/ myć się
watch telly /ˌwɒtʃ ˈteli/ oglądać telewizję

43.2 Określanie czasu

at midnight /ət ˈmɪdnaɪt/ o północy
at night /ət ˈnaɪt/ w nocy
at noon/midday /ət ˈnuːn/ /ət ˌmɪdˈdeɪ/ w południe
at the weekend /ət ðə ˌwiːkˈend/ w weekend
during the day /ˌdjʊərɪŋ ðə ˈdeɪ/ w ciągu dnia
eleven fifteen /ɪˌlevn ˌfɪfˈtiːn/ kwadrans/piętnaście po jedenastej
five o'clock /ˌfaɪv əˈklɒk/ godzina piąta
half past ten /ˌhɑːf pɑːst ˈten/ dziesiąta trzydzieści
on weekdays /ɒn ˈwiːkdeɪz/ w ciągu tygodnia
quarter past eleven /ˌkwɔːtə pɑːst ɪˈlevn/ kwadrans/piętnaście po jedenastej
quarter to eleven /ˌkwɔːtə tu ɪˈlevn/ za kwadrans/za piętnaście jedenasta
ten forty-five /ˌten ˌfɔːti ˈfaɪv/ za kwadrans/za piętnaście jedenasta
ten thirty /ˌten ˈθɜːti/ dziesiąta trzydzieści

43.3 Spędzanie czasu wolnego

be into sth /biː ˈɪntu sʌmθɪŋ/ interesować się czymś
be keen on sth /biː ˈkiːn ɒn sʌmθɪŋ/ przepadać za czymś
be mad about sth /biː ˈmæd əbaʊt sʌmθɪŋ/ szaleć za czymś
can't stand sth /kɑːnt ˈstænd sʌmθɪŋ/ nie znosić czegoś
chat online with friends /ˌtʃæt ˌɒnˈlaɪn wɪð ˈfrendz/ czatować z kolegami/koleżankami przez internet
detest sth /dɪˈtest sʌmθɪŋ/ nie cierpieć czegoś
don't mind sth /dəʊnt ˈmaɪnd sʌmθɪŋ/ nie mieć nic przeciwko czemuś
enjoy yourself /ɪnˈdʒɔɪ jɔːself/ dobrze się bawić
go into town /ˌgəʊ ɪntu ˈtaʊn/ wychodzić na miasto
go online /ˌgəʊ ˌɒnˈlaɪn/ korzystać z internetu
go out of town /ˌgəʊ aʊt əv ˈtaʊn/ wyjeżdżać poza miasto
hang out with friends /hæŋ ˌaʊt wɪð ˈfrendz/ spędzać czas z przyjaciółmi
have a good time /ˌhæv ə gʊd ˈtaɪm/ dobrze się bawić
have fun /ˌhæv ˈfʌn/ dobrze się bawić
play board games /ˌpleɪ ˈbɔːd geɪmz/ grać w planszówki
play computer games /ˌpleɪ kəmˈpjuːtə geɪmz/ grać w gry komputerowe
social media /ˌsəʊʃl ˈmiːdiə/ media społecznościowe
spend time outdoors /spend ˌtaɪm aʊtˈdɔːz/ spędzać czas na świeżym powietrzu
text your friends /ˌtekst jɔː ˈfrendz/ wysyłać znajomym SMS-y
visit relatives /ˌvɪzɪt ˈrelətɪvz/ odwiedzać krewnych
work out (in the gym) /ˌwɜːk ˈaʊt (ɪn ðə ˈdʒɪm)/ ćwiczyć (na siłowni)

43.4 Styl życia

busy lifestyle /ˌbɪzi ˈlaɪfstaɪl/ zajęty tryb życia
habit /ˈhæbɪt/ zwyczaj
healthy lifestyle /ˌhelθi ˈlaɪfstaɪl/ zdrowy tryb życia
lead a happy life /ˌliːd ə ˌhæpi ˈlaɪf/ prowadzić szczęśliwe życie
luxurious lifestyle /lʌgˌʒʊəriəs ˈlaɪfstaɪl/ luksusowy styl życia
materialistic outlook /mətɪəriəˌlɪstɪk ˈaʊtlʊk/ materialistyczne podejście
optimist /ˈɒptɪmɪst/ optymista
pessimist /ˈpesɪmɪst/ pesymista
realist /ˈriːəlɪst/ realista
realistic outlook /riːəˌlɪstɪk ˈaʊtlʊk/ realistyczne podejście
risk-taker /ˈrɪsk teɪkə(r)/ ryzykant
sedentary lifestyle /ˌsedntri ˈlaɪfstaɪl/ siedzący tryb życia
stress out /ˌstres ˈaʊt/ stresować się
stressful lifestyle /ˌstresfl ˈlaɪfstaɪl/ stresujący tryb życia
take it easy /ˌteɪk ɪt ˈiːzi/ podchodzić do czegoś na luzie
traditional lifestyle /trəˌdɪʃənl ˈlaɪfstaɪl/ tradycyjny tryb życia
unhealthy lifestyle /ʌnˌhelθi ˈlaɪfstaɪl/ niezdrowy tryb życia
way of life /ˌweɪ əv ˈlaɪf/ styl życia

43.5 Święta i uroczystości

anniversary /ˌænɪˈvɜːsəri/ rocznica
baby shower /ˈbeɪbi ʃaʊə(r)/ przyjęcie urządzane na cześć kobiety spodziewającej się dziecka
birthday /ˈbɜːθdeɪ/ urodziny
bride /braɪd/ panna młoda
celebrate sth /ˈselɪbreɪt sʌmθɪŋ/ świętować coś, obchodzić święto
celebration /ˌselɪˈbreɪʃn/ uroczystość
ceremony /ˈserəməni/ ceremonia, uroczystość
Christmas /ˈkrɪsməs/ Boże Narodzenie
Christmas Eve /ˌkrɪsməs ˈiːv/ Wigilia
decorate the Christmas tree /ˌdekəreɪt ðə ˈkrɪsməs triː/ ubierać choinkę
Easter /ˈiːstə(r)/ Wielkanoc
Easter Sunday /ˌiːstə(r) ˈsʌndeɪ/ Niedziela Wielkanocna
family event /ˌfæməli ɪˈvent/ uroczystość rodzinna
Father's Day /ˈfɑːðəz deɪ/ Dzień Ojca
funeral /ˈfjuːnərəl/ pogrzeb
groom /gruːm/ pan młody
have a party /ˌhæv ə ˈpɑːti/ urządzać przyjęcie
holiday /ˈhɒlədeɪ/ święto
honeymoon /ˈhʌnimuːn/ miesiąc miodowy
invitation /ˌɪnvɪˈteɪʃn/ zaproszenie
invite sb to sth /ɪnˈvaɪt sʌmbədi tə sʌmθɪŋ/ zapraszać kogoś na coś
Mother's Day /ˈmʌðəz deɪ/ Dzień Matki
name day /ˈneɪm deɪ/ imieniny
New Year /ˌnjuː ˈjɪə(r)/ Nowy Rok
New Year's Eve /ˌnjuː jɪəz ˈiːv/ sylwester
occasion /əˈkeɪʒn/ okazja, wydarzenie
Thanksgiving /ˌθæŋksˈgɪvɪŋ/ Święto Dziękczynienia
Valentine's Day /ˈvæləntaɪnz deɪ/ walentynki
wedding /ˈwedɪŋ/ ślub
wedding reception /ˈwedɪŋ rɪsepʃn/ przyjęcie weselne

43.6 Rodzina, znajomi i przyjaciele

acquaintance /əˈkweɪntəns/ znajomy
aunt /ɑːnt/ ciotka
boyfriend /ˈbɔɪfrend/ chłopak
brother /ˈbrʌðə(r)/ brat
brother-in-law /ˈbrʌðər ɪn lɔː/ szwagier
child /tʃaɪld/ dziecko
children /ˈtʃɪldrən/ dzieci
colleague /ˈkɒliːg/ kolega/koleżanka z pracy
cousin /ˈkʌzn/ kuzyn/kuzynka
daughter /ˈdɔːtə(r)/ córka
daughter-in-law /ˈdɔːtər ɪn lɔː/ synowa
father/dad /ˈfɑːðə(r)/ /dæd/ ojciec, tata
father-in-law /ˈfɑːðər ɪn lɔː/ teść
fiancé/fiancée /fiˈɒnseɪ/ narzeczony/narzeczona
friend /frend/ kolega/koleżanka
friendship /ˈfrendʃɪp/ przyjaźń
girlfriend /ˈgɜːlfrend/ dziewczyna
grandchildren /ˈgræntʃɪldrən/ wnuki
granddaughter /ˈgrændɔːtə(r)/ wnuczka
grandfather/grandpa /ˈgrænfɑːðə(r)/ /ˈgrænpɑː/ dziadek
grandmother/grandma /ˈgrænmʌðə(r)/ /ˈgrænmɑː/ babcia
grandson /ˈgrænsʌn/ wnuk
great-grandfather /ˌgreɪt ˈgrænfɑːðə(r)/ pradziadek
great-grandmother /ˌgreɪt ˈgrænmʌðə(r)/ prababcia
half-brother /ˈhɑːf brʌðə(r)/ przyrodni brat
half-sister /ˈhɑːf sɪstə(r)/ przyrodnia siostra
husband /ˈhʌzbənd/ mąż
in-laws /ˈɪn lɔːz/ teściowie, rodzina żony/męża
mate /meɪt/ kumpel
mother/mum /ˈmʌðə(r)/ /mʌm/ matka/mama
mother-in-law /ˈmʌðər ɪn lɔː/ teściowa
nephew /ˈnefjuː/ siostrzeniec/bratanek
niece /niːs/ siostrzenica/bratanica
only child /ˌəʊnli ˈtʃaɪld/ jedynak/jedynaczka

parents /'peərənts/ rodzice
relative /'relətɪv/ krewny
siblings /'sɪblɪŋz/ rodzeństwo
sister /'sɪstə(r)/ siostra
sister-in-law /'sɪstər ɪn lɔ:/ szwagierka, bratowa
son-in-law /'sʌn ɪn lɔ:/ zięć
stepbrother /'stepbrʌðə(r)/ przyrodni brat
stepdaughter /'stepdɔ:tə(r)/ pasierbica
stepfather/stepdad /'stepfɑ:ðə(r)/ /'stepdæd/ ojczym
stepmother/stepmum /'stepmʌðə(r)/ /'stepmʌm/ macocha
stepsister /'stepsɪstə(r)/ przyrodnia siostra
stepson /'stepsʌn/ pasierb
twin /twɪn/ bliźniak/bliźniaczka
twin brother /ˌtwɪn 'brʌðə(r)/ brat bliźniak
twin sister /ˌtwɪn 'sɪstə(r)/ siostra bliźniaczka
uncle /'ʌŋkl/ wujek
wife /waɪf/ żona

43.7 Konflikty i problemy

accept the blame for sth /əkˌsept ðə 'bleɪm fə(r) ˌsʌmθɪŋ/ uznać winę za coś
apologize to sb for sth /ə'pɒlədʒaɪz tə sʌmbədi fə(r) sʌmθɪŋ/ przeprosić kogoś za coś
argue with sb /'ɑ:gju: wɪð sʌmbədi/ kłócić się z kimś
argument /'ɑ:gjumənt/ kłótnia
break up with sb /ˌbreɪk 'ʌp wɪð sʌmbədi/ zrywać, rozstawać się z kimś
criticize sb /'krɪtɪsaɪz sʌmbədi/ krytykować kogoś
disagree with sb /ˌdɪsə'gri: wɪð sʌmbədi/ nie zgadzać się z kimś
fall out with sb /ˌfɔ:l 'aʊt wɪð sʌmbədi/ pokłócić się z kimś
get divorced /ˌget dɪ'vɔ:st/ rozwieść się
get into (an argument) /ˌget ɪntu ən 'ɑ:gjumənt/ wdawać się (w dyskusję)
have an argument with sb /ˌhæv ən 'ɑ:gjumənt wɪð sʌmbədi/ pokłócić się z kimś
jealous /'dʒeləs/ zazdrosny
leave sb alone /ˌli:v ˌ sʌmbədi ə'ləʊn/ zostawić kogoś w spokoju
live in fear of sb/sth /lɪv ɪn 'fɪə(r) əv ˌsʌmbədi/ /lɪv ɪn 'fɪə(r) əv sʌmθɪŋ/ żyć w strachu przed kimś/czymś
make fun of sb /meɪk 'fʌn əv ˌsʌmbədi/ żartować sobie z kogoś
make up with sb /ˌmeɪk 'ʌp wɪð sʌmbədi/ pogodzić się z kimś
row /raʊ/ kłótnia
split up with sb /ˌsplɪt 'ʌp wɪð sʌmbədi/ zrywać, rozstawać się z kimś
stand up for sb /stænd 'ʌp fə(r) ˌsʌmbədi/ stawać w obronie kogoś
take advantage of sb /teɪk əd'vɑ:ntɪdʒ əv ˌsʌmbədi/ wykorzystać kogoś
threaten sb /'θretn ˌsʌmbədi/ grozić komuś

43.8 Małżeństwo i związki

ask sb out /ˌɑ:sk sʌmbədi 'aʊt/ zaprosić kogoś na randkę
date /deɪt/ randka
fall in love with sb /ˌfɔ:l ɪn 'lʌv wɪð sʌmbədi/ zakochiwać się w kimś
get engaged /ˌget ɪn'geɪdʒd/ zaręczać się
get married to sb /ˌget 'mærid tə sʌmbədi/ poślubić kogoś
get on with sb /ˌget 'ɒn wɪð sʌmbədi/ mieć z kimś dobre stosunki
get to know sb better /ˌget tə ˌnəʊ sʌmbədi 'betə(r)/ poznać kogoś lepiej
get together with sb /ˌget tə'geðə wɪð sʌmbədi/ spotykać się z kimś
go out with sb /ˌgəʊ 'aʊt wɪð sʌmbədi/ spotykać się z kimś, chodzić z kimś
look up to sb /ˌlʊk 'ʌp tə sʌmbədi/ podziwiać kogoś
love at first sight /ˌlʌv ət fɜ:st 'saɪt/ miłość od pierwszego wejrzenia
make friends with sb /ˌmeɪk 'frendz wɪð sʌmbədi/ zaprzyjaźniać się z kimś
marriage /'mærɪdʒ/ małżeństwo
married couple /ˌmærid 'kʌpl/ małżeństwo, para małżeńska
marry sb /'mæri sʌmbədi/ poślubić kogoś
propose to sb /prə'pəʊz tə sʌmbədi/ oświadczyć się
relationship /rɪ'leɪʃnʃɪp/ związek
take after sb /ˌteɪk 'ɑ:ftə(r) sʌmbədi/ być podobnym do kogoś
wedding ring /'wedɪŋ rɪŋ/ obrączka

43.9 Wordpower s. 65

divide /dɪ'vaɪd/ dzielić
owe /əʊ/ być winnym
postpone /pə'spəʊn/ odkładać na później
prolong /prə'lɒŋ/ przedłużać
remain /rɪ'meɪn/ pozostać
resist /rɪ'zɪst/ opierać się
tempt /tempt/ kusić

43.10 Wordpower s. 67

accepting /ək'septɪŋ/ akceptujący
atmosphere /'ætməsfɪə(r)/ nastrój, atmosfera
character /'kærəktə(r)/ bohater, postać
confidence /'kɒnfɪdəns/ pewność siebie
convention /kən'venʃn/ zjazd, zlot, konwencja
costume /'kɒstju:m/ kostium
creativity /ˌkri:eɪ'tɪvəti/ kreatywność, pomysłowość
enthusiast /ɪn'θju:ziæst/ entuzjasta
follow sb online /ˌfɒləʊ sʌmbədi ɒn'laɪn/ śledzić czyjąś aktywność w internecie
pose /pəʊz/ pozować
professional /prə'feʃənl/ profesjonalista
social /'səʊʃl/ społeczny
stall /stɔ:l/ budka, stoisko

Pamiętasz?

BRAINPOWER

Twórz rymy i szukaj skojarzeń, np. *bride – ride* (wyobraź sobie pannę młodą jadącą do ślubu na rowerze), *groom – broom* (wyobraź sobie pana młodego lecącego na miotle) itp. Im bardziej plastyczne, dziwne czy wręcz absurdalne są twoje skojarzenia, tym dłużej dane słowo pozostanie w twojej pamięci.

Sprawdź się!

1 Uzupełnij zdania właściwymi wyrazami. Pierwsza litera każdego słowa została podana.

1 Restaurant meals are expensive, so I don't often **e**_____ **o**_____ with my family.
2 Alison has a lot of **a**_____, but only a few really close friends.
3 Jason is terribly **j**_____. His girlfriend can't even look at anybody else.
4 Chris invited his girlfriend on a **d**_____ to an expensive restaurant.
5 Every Christmas we **g**_____ **t**_____ with the whole family at my parents' home.
6 When Mark was sixteen, his parents sent him to a **b**_____ school in another city.
7 If you're interested in this job, please fill out the **a**_____ form.
8 The **r**_____ of my housing estate voted to have security cameras installed.

Wymowa

1 Przeczytaj poniższe zdanie. Czy wszystkie podkreślone gloski są wymawiane w ten sam sposób?

I thanked my three brothers.

2 044 Posłuchaj nagrania i uzupełnij tabelę wyrazami z ramki.

clothes father fifth gather mouth teeth thank their there thief thin things thirteen those three

/θ/	/ð/
think birth south	*the brother weather*

3 045 Wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi z ćwiczenia 2.

4 046 Wysłuchaj nagrania i powtórz poniższe zdania.

1 My father told them those things.
2 Are these the socks that you want, or those ones?
3 Their mother was gathering their clothes.
4 Pass these things to the sixth thief.
5 There are thirteen thin women there.

6 Żywienie

Słownictwo

Artykuły spożywcze

1 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 Look at the pictures. Are any of the meals similar to what you eat on a regular basis? Which of them would you like to have?
2 What kind of food do you cook most often? What foods do you avoid?
3 Is the food you eat healthy? Why? / Why not?

2 Dopasuj nazwy produktów spożywczych z ramki do kategorii przedstawionych na ilustracji.

apple biscuits butter carrots cauliflower cereals chocolate cottage cheese cream crisps cucumber fizzy drink French beans French fries fromage frais grapes jam juice lemon lettuce nuts olive oil pasta pear peas pork potato rice rolls salmon sausages sweets tomato trout turkey wholemeal bread yoghurt

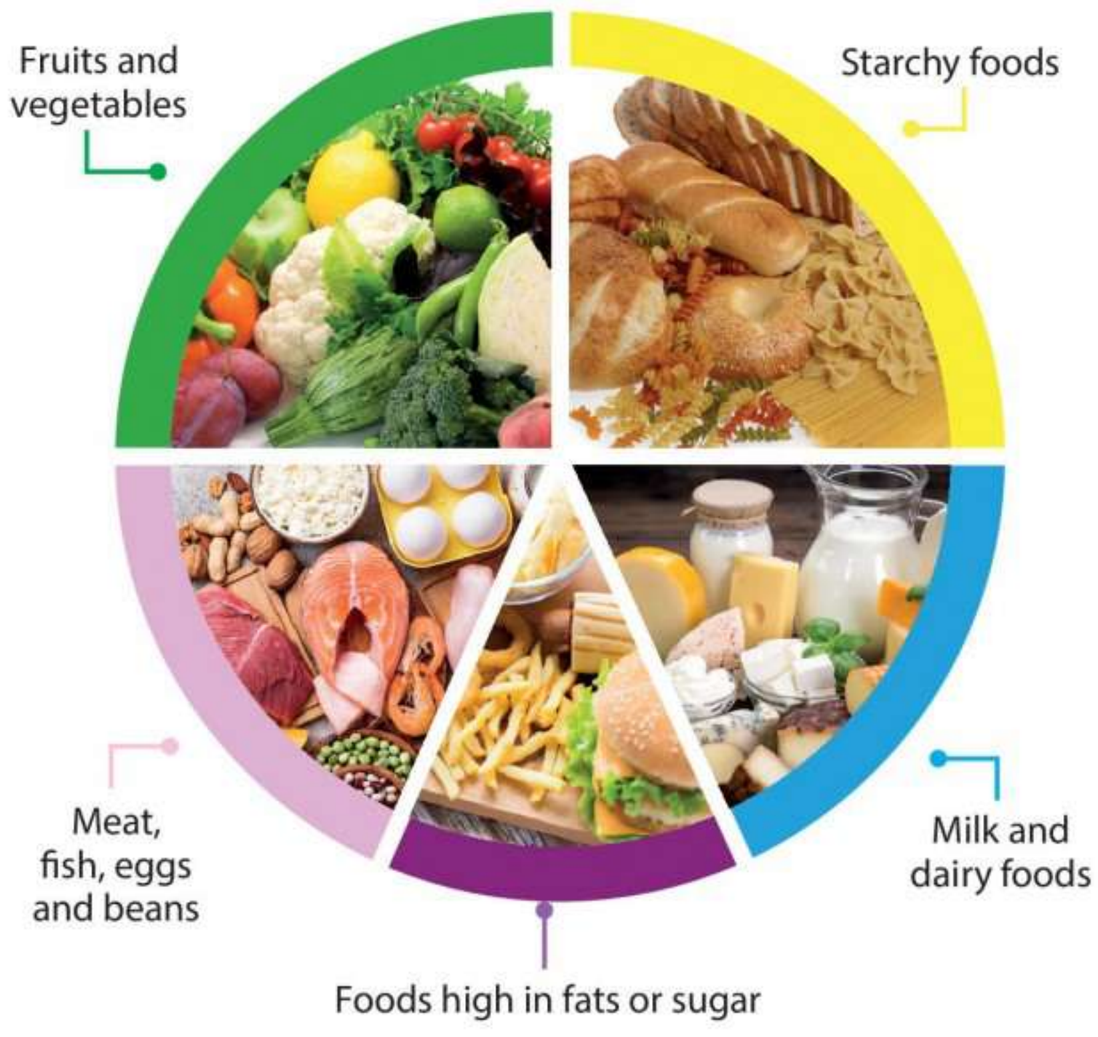

3 Pracujcie w parach. Dopiszcie przynajmniej po dwa inne produkty do każdej z grup przedstawionych na ilustracji z ćwiczenia 2. Następnie odpowiedzcie na poniższe pytania.

1 Which products are a good **source of protein**?
2 Which products are a good **source of carbohydrates**?
3 Which products are **low in vitamins**?
4 Which products are **high in calories**?

Określanie ilości

4 Uzupełnij pytania z ankiety wyrazami z ramki w liczbie pojedynczej lub mnogiej.

bar bowl box cup glass loaf packet piece slice spoonful

1 How many _____ of sugar do you have in your tea or coffee?
2 How often do you have a _____ of soup for lunch?
3 How long does it take you to eat a _____ of cereal?
4 How many _____ of bread do you eat every day?
5 Do you usually have a _____ of coffee in the morning?
6 How many _____ of water do you drink a day?
7 Do you ever have a _____ of crisps for a snack?
8 How many _____ of chocolate do you eat in a week?
9 How long does it take you to eat a _____ of bread?
10 How many _____ of fruit do you eat every day?

5 Zadajcie sobie nawzajem w parach pytania z ćwiczenia 4 i odpowiedzcie na nie. Czy odżywiacie się zdrowo?

Gotowanie

6 **Uzupełnij przepis czasownikami z ramki we właściwej formie.**

beat chop cover crush melt peel season serve simmer slice

Spanish Omelette

Ingredients

75 g butter

4 onions – [1] _____ed or [2] _____ed

4 large potatoes – [3] _____ed

1 garlic clove – [4] _____ed

6 eggs

[5] _____ the butter in a very large frying pan, then add the onions and cook gently for 20 minutes. Meanwhile, put the potatoes in a large pan and cover with water. Bring to the boil and [6] _____ for 12–15 minutes until just tender. Cut into thin slices. Add the potato and garlic to the pan, increase the heat and cook for 5–10 minutes until the potato is golden brown. Break the eggs and put them into a bowl with about four tablespoons of water and [7] _____ for a minute or so. [8] _____ well with salt and freshly ground black pepper.

Add the eggs to the pan, then [9] _____ it and turn the heat down low. When the bottom is golden brown and the top is just cooked, cut the omelette into large slices and [10] _____ it straight from the pan.

Opisywanie potraw i smaków

7 **Uzupełnij pytania wyrazami z ramki. Następnie w parach odpowiedzcie na te pytania.**

bitter bland fresh lean salty sour spicy strong well-done

1 How do you prefer your tea: weak, medium or _____?
2 What kind of food do you prefer: sweet things like cake or _____ things like crisps?
3 Do you like hot, _____ food like curry or mild food like plain rice and vegetables?
4 Do you like the taste of dark, _____ chocolate or do you prefer milk chocolate?
5 Do you like the _____ taste of lemons?
6 How do you prefer your steak cooked: rare, medium or _____?
7 Do you like fatty meat or do you only eat _____ meat?
8 How often do you eat _____ vegetables?
9 What is the dish that your friends think is delicious but you find it _____?

8 **Pracujcie w parach. Opiszcie sposób przyrządzania waszych ulubionych potraw. Następnie opiszcie ich wygląd i smak.**

POWERUP

9 **Uzupełnij wiadomości wyrazami z ramki.**

fatty frozen seasoning sweet takeaway wholegrain

Food Blog It's all about food: cooking, restaurants, recipes – talk about it all here!

Raul: I would use fresh bluefin tuna for this. It is packed full of protein, much healthier and less [1] _____ than other fish. Homemade sushi is tastier than [2] _____ dishes, especially if you use good soy sauce.

Jess: This is great! I've been trying to have a sushi night for weeks. I don't like soy sauce that's too salty, I prefer it [3] _____. You should keep the portion sizes small, and don't forget to add some salt and pepper – the [4] _____ is important. I'm going to serve it with something fizzy to drink.

Kai: What kind of rice do you use for this, is it [5] _____ or long-grain? I know that there's a special type of rice you should use for making sushi.

Tina: Reading all this is making my mouth water! Can you use [6] _____ fish to make this or does it have to be fresh?

Posiłki

10 **047** **Uzupełnij poniższe dialogi wyrazami z ramki.**

breakfast canteen full hungry packed snack

1 **Susan** I'm [1] _____. Do you want a sandwich?
Peter No, thanks. I'm [2] _____. I've only just had [3] _____.
2 **Sarah** Do you want to go to the [4] _____ for lunch?
Jenny No, thanks. I brought a [5] _____ lunch today.
3 **Bob** Do you fancy a [6] _____?
Jeremy OK. I'll have a packet of crisps.

W restauracji

11 **Ponumeruj poniższe zwroty według kolejności, w jakiej wykonuje się opisane za ich pomocą czynności w restauracji.**

a pay the bill
b book a table
c eat your starter
d eat your dessert
e ask for the menu
f order your meal and side dish
g eat your main course

12 **Przypomnij sobie swoją ostatnią wizytę w restauracji lub kawiarni i ją opisz. Użyj zwrotów z ćwiczenia 11. Następnie odpowiedz na poniższe pytania z kolegą lub koleżanką.**

1 Do you like trying exotic food? Tell me about an unusual dish that you tried.
2 What's the best restaurant or café in your area? What's good to eat there?

Nawyki żywieniowe i diety

13 **W każdym zdaniu wskaż właściwe uzupełnienie.**

1 I'm overweight. I need to *go* / *follow* on a diet and stop eating greasy food.
2 The best way to lose weight is to have a/an *balanced* / *unhealthy* diet, making sure you have the right foods from the different food groups.
3 If you *stick* / *stay* to a low-fat diet, you're sure to lose weight.
4 My uncle's a *vegetarian* / *vegan*, which means he doesn't eat meat or any other animal products.
5 They *give* / *feed* their children on a diet of chicken nuggets and chips. That's why they're so unhealthy!
6 It's difficult to *cut* / *put* down on the amount of salt you eat.
7 The Japanese diet is very healthy because it includes plenty of fish, which is *rich* / *low* in essential fatty acids.
8 Products which are *full* / *high* in calories include red meats, oily fish and dairy.
9 Pasta, which can be eaten both as a starter and as the main dish, is a great source of *proteins* / *carbohydrates*.
10 Mark had a *nutritious* / *obese* meal of fresh greens, grilled fish and baked potatoes.
11 It's easy to *gain* / *lose* weight when you don't control your eating habits.
12 Rice and grains are examples of *starchy* / *greasy* foods.

14 **Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.**

1 What kind of food do you eat every day?
2 How could you make your diet healthier?
3 Do you have any ethical concerns about the food you eat?
4 Would you like to become a vegetarian or a vegan? Why? / Why not?
5 Are there any foods that you never eat? Why?
6 Tell me the recipe of something you know how to cook.
7 What cuisines do you like from other countries?
8 Tell me about your favourite café or a place to eat.

POWERUP

Zaburzenia odżywiania

15 **Uzupełnij teksty wyrazami z ramki. Jeden wyraz został podany dodatkowo.**

anorexia binge compulsively depression hunger malnourished sufferers

Eating Disorders Helpline

Call us to speak to trained support workers experienced in listening to people in a similar situation to you.

We are aware of how difficult it can be to share your feelings. Our service is aimed at [1]_____ as well as their family and friends. Support workers are trained to:

- offer a supportive space for you to explore your feelings around eating disorders. You may have low self-esteem and/or suffer from [2]_____ – we're here to help.
- provide information about eating disorders such as [3]_____ and bulimia.
- talk about issues caused by overeating or eating [4]_____.
- explore options to help you make decisions about what might be best for you.

'Over a number of years, I developed a habit of [5]_____ eating, which made me feel miserable as well as physically [6]_____. When I rang the helpline, I got a chance to talk to someone who did not judge me and helped me access the services I desperately needed.' – *Judy*

Rozumienie ze słuchu

Tekst z lukami

1 Odpowiedzcie w parach na pytania.

1 How often do you order takeaway food?
2 What dish can you cook really well?
3 What dish would you like to learn to cook?

2 Przeczytaj poniższy formularz. Jakich informacji potrzebujesz, aby uzupełnić luki?

Capaldi's

Customer details: Shaun Edwards
Contact details: [1] _____
Pizza: One medium [2] _____
Special instructions: [3] _____
Pick-up time: [4] _____

3 048 Posłuchaj nagrania i uzupełnij formularz z ćwiczenia 2.

4 049 ! Usłyszysz dwukrotnie podcast na temat pewnego popularnego dania. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu uzupełnij luki 1–5, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu. Luki należy uzupełnić w języku angielskim.

Origin:

- *Tikka* means [1] _____. *Masala* is a mix of spices.
- Invented in [2] _____. Many people wrongly believe it comes from Asia.

Invention:

- A customer complained his curry was [3] _____.
- The chef fixed the problem by adding [4] _____ to the customer's curry and the legendary recipe was born.

Impact:

- Chicken tikka masala started fusion cooking in the [5] _____.

WORDPOWER

5 Uzupełnij zdania wyrazami z ramki w odpowiedniej formie. Jakie są polskie odpowiedniki tych słów?

creamy ingredient liven up significant take off

1 What's the secret _____ that makes this dish so spicy?
2 Use some cinnamon if you want to _____ the pancakes.
3 I always use coconut milk when I want to make my curry more _____.
4 I hope my new pizza restaurant will _____ – I want everyone to be talking about it!
5 It takes a/an _____ amount of spices to make homemade curry taste like a traditional curry.

6 Pracujcie w grupach. Wykonajcie poniższe zadanie.

Think of a traditional Polish dish. Prepare a poster to explain what it is to a foreign visitor. Your poster should explain

1 how to make the dish
2 the origin of the dish
3 how and when to serve the dish
4 why the dish is important in Polish culture.

POWERUP

Dobieranie

7 050 ! Usłyszysz dwukrotnie cztery wypowiedzi na temat gotowania. Do każdej wypowiedzi (1–4) dopasuj odpowiadające jej zdanie (A–E). Jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej wypowiedzi.

This speaker mentions

A being overambitious in choosing the dish.
B underestimating their cooking skills.
C overlooking an important detail in the preparation phase.
D a particularly delicious way of serving the dish.
E personalizing the dish by using a unique ingredient.

6 Rozumienie tekstów pisanych

Wybór wielokrotny

1 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 Do you like reading historical books or watching historical films? Why? / Why not?
2 Do you have a favourite period of time in history that you enjoy reading about?

2 Przeczytaj wskazówkę i pytania (1–2). Które z pytań wymaga zrozumienia tekstu jako całości, a które – wyszukania szczegółowych informacji?

Zadania sprawdzające umiejętność rozumienia tekstów pisanych mogą wymagać nie tylko znalezienia szczegółowych informacji, ale także, np. określenia głównej myśli całego tekstu lub jego części.

1 When people came to the workhouse
A their appearance was changed.
B their health was checked by a doctor.
C they had to destroy their old clothes.
D they received a small amount of food.

2 What can we conclude from the text?
A Many people died immediately after entering the workhouse.
B Most people spent a very short time in the workhouse.
C Parents often put their children in the workhouse.
D People came to the workhouse when they had no other options.

3 Przeczytaj poniższy tekst i odpowiedz na pytania z ćwiczenia 2.

The Victorian Workhouse

If you lived in nineteenth century Britain, there were no paid holidays, no free healthcare, no pensions and no state welfare. If someone became desperately poor or sick, they had to enter the workhouse.

The workhouses were very much like prisons. On entry, men and women were separated. Their clothes were boiled and their heads shaved. People had to work all day for tiny portions of food. Worst of all, many young orphans were forced to spend their entire childhoods in these institutions, as famously shown in the novel *Oliver Twist* by Charles Dickens.

4 W parach wykonajcie poniższe zadanie.

You are about to read an excerpt from *Oliver Twist*, which takes place in a Victorian workhouse. Answer the questions.

1 What kind of characters might appear in the text?
2 What kind of emotions are the readers likely to feel when they read the story?

5 Przeczytaj tekst i sprawdź odpowiedzi z ćwiczenia 4.

Oliver Twist

by Charles Dickens

Back at the workhouse, Oliver was taken to see the board. He stood in front of ten fat men who were sitting around a table.
'What's your name, boy?' asked a particularly fat man with a very round, red face.
Oliver was frightened at the sight of so many people, and started to cry.
'Why are you crying?'
The beadle hit him on the back, and so naturally Oliver cried even more.
'The boy is a fool,' one member of the board announced.
'You know you have no father or mother,' said the first man, 'and that you have been brought up with other orphans?'
'Yes, sir,' replied Oliver, crying bitterly.
'Why is the boy crying?' repeated the other man, puzzled.
'You have come here to be educated,' continued the fat man, 'so you will start working here tomorrow at six o'clock.'
Oliver was led away to a large room, where, on a rough hard bed, he cried himself to sleep.
The room in the workhouse where the boys were fed was a large stone hall, and at one end the master and two women served the food. This consisted of a bowl of thin soup three times a day, with a piece of bread on Sundays. The boys ate everything and were always hungry. The bowls never needed washing. The boys polished them with their spoons until they shone. After three months of this slow starvation, one of the boys told the others he was so hungry that one night he might eat the boy who slept next to him. He had a wild hungry eye, and the other boys believed him. After a long discussion, they decided that one of them should ask for more food after supper that evening, and they decided it would be Oliver.
The evening arrived; the soup was served, and the bowls were empty again in a few seconds. Oliver went up to the master, with his bowl in his hand. He felt very frightened, but also desperate with hunger.
'Please sir, I want some more.'
The man was a fat, healthy man, but he turned very pale. He looked at the little boy in front of him with amazement. Nobody else spoke.
'What?' he asked at last, in a faint voice.

'Please, sir,' replied Oliver, 'I want some more.'
The master hit him with the serving spoon, then seized Oliver's arms and shouted for the beadle.
The beadle came quickly, heard the dreadful news, and immediately ran to tell the board.
'He asked for more?' Mr Limbkins, the fattest board member, asked in horror. 'Bumble – is this really true?'
'That boy will be hanged!' said the man who had earlier called Oliver a fool. 'You see if I'm not right.'
Oliver was led away to be locked up, and a reward was offered to anyone who would take him away and use him for work.

board a group of people who have power to make decisions and control a company or other organization

beadle a kind of former police officer who dealt with the poor people of a town or country district

6 **Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią tekstu: A, B, C albo D.**

1 When Oliver met the board,
- **A** he was rude to them.
- **B** one man sympathized with him.
- **C** someone hurt him.
- **D** they asked him what had happened to his parents.

2 It was Oliver who spoke to the master because
- **A** he was frightened of the other boys.
- **B** he had been chosen by the other boys.
- **C** he had originally suggested the idea.
- **D** he was the most hungry.

3 What happened first when Oliver asked for more food?
- **A** The master called for help.
- **B** The master's face changed colour.
- **C** The master hit Oliver with a spoon.
- **D** The master asked Oliver a question.

4 From the last paragraph, we can conclude that the board
- **A** were concerned with Oliver's future.
- **B** intended to take better care of Oliver.
- **C** would like to get rid of Oliver.
- **D** wanted Oliver to pay for his freedom.

5 Oliver Twist appears in this text as
- **A** an innocent victim.
- **B** a daring rebel.
- **C** a foolish child.
- **D** a smart leader.

WORDPOWER

Przymiotniki o podwójnym znaczeniu

7 **Przeczytaj definicje i znajdź poniższe słowa w tekście. W jakim znaczeniu zostały tam użyte?**

faint *adjective*
1. that cannot be clearly seen, heard or smelled
2. very small; possible but unlikely

rough *adjective*
1. simply made and not finished in every detail; plain or basic
2. having large and dangerous waves; wild and with storms

8 **Uzupełnij zdania przymiotnikami z ramki i wyjaśnij różnicę znaczeniową między zdaniami a i b.**

certain engaged faint fair rough tight weak

1 a The tea's a bit _____. You need to leave the teabag in the cup a bit longer.
  b Matt's recovered from the virus but he's still too _____ to go back to school.

2 a My brother is the only member of my family who has _____ hair. The rest of us are dark.
  b The final question in the test wasn't _____ because we had never studied it before!

3 a I bought the wrong size shirt – it's a bit _____ around the neck.
  b We have a really _____ deadline – everything must be finished by tomorrow.

4 a It's impossible to phone that company. Every time you call them, the phone's _____.
  b My cousin is _____ to be married. She's so excited about it!

5 a There was no fish in the fishmongers because they couldn't go out in the _____ sea.
  b The poor dog was only given a _____ rug to sleep on.

6 a I think the number 39 bus goes to the park, but I'm not _____.
  b There's a _____ website which I used for my project.

7 a The document didn't print well so the writing is very _____.
  b I only have a _____ chance of getting into this university.

9 **Znajdź w słowniku dwa inne przymiotniki o dwojakim znaczeniu i napisz z nimi zdania.**

6 Rozumienie tekstów pisanych

POWERUP

Tekst z lukami

10 **Przeczytaj tekst i uzupełnij jego streszczenie. Uzupełnij luki 1–5 zgodnie z treścią tekstu, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać jego sens. Luki należy uzupełnić w języku angielskim. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie trzy wyrazy.**

Frank the Foodie

Dining in the dark

It was so dark that I couldn't see my hand in front of my face. I was hyper-aware of the sounds around me: the tinkling cutlery, the fizzing pans, but most of all, nervous laughter. I was eating in the dark, in a new restaurant experience.

On arrival, there is a little anteroom where your host explains how it all works. That made us a bit calmer until we were told to hand over our smartphones, which would be kept in lockers throughout the meal. Otherwise, as we were told, sooner or later someone would use the light or start taking food selfies, which would inevitably spoil the whole experience for others.

Then the waiters took us to our tables, with our hand on their shoulder to show the way. I had expected to be given a blindfold so we would have to focus solely on the taste, instead of relying on our sight. I reckoned they must need some light inside, otherwise the restaurant staff wouldn't know how to bring you your food. However, the waiters were all blind so even that wasn't necessary – they were used to relying on other senses to know their way around. Inside, it was pitch black.

Once we were escorted to our table, we found that each dish had been specially designed to maximize the experience. The chefs were clearly interested in experimenting with different textures. Although they told us that we were eating snails, for instance, they came as a smooth mousse that melted in your mouth rather than chewy lumps that you had to dig out of a shell.

In fact, we had very little control over what we ate. The restaurant had a set menu and unless you instructed them about an allergy, you were completely in the chef's hands.

In some ways, it made me more adventurous than usual. For example, it was the first time I had tried oysters. For me their appearance is utterly disgusting but in the dark, it didn't feel so hard to pop one in my mouth. They were still slimy, though, so an ice-cold glass of sparkling water was very welcome after that.

The definite highlight was the dessert: a yummy rhubarb-and-apple crumble. Perhaps because our sense of taste was heightened with no sight to aid us, it seemed in no way similar to the classic version that my grandma used to make. This one beautifully combined the sour rhubarb with sweet apple, and had a crispy crumble that was to die for. Afterwards I had to ask the chefs to show us the real thing because I couldn't go home without having set eyes on that masterpiece for myself.

On arrival, the guests were welcomed. Then their phones [1] _____ before the waiters escorted them to their tables.

The author expected to wear a blindfold to prevent seeing the dishes, but it wasn't necessary because it was completely dark. The staff had no problems moving around despite [2] _____.

In terms of the food, the chefs had been experimenting with different tastes and textures.

The guests couldn't [3] _____ – everything was decided by the chefs. The only exception would be made for guests with allergies or other special needs.

The writer's senses [4] _____ because of the darkness and he felt more adventurous, trying oysters for the first time. However, what he liked best was the rhubarb-and-apple crumble, which was [5] _____ the one he was used to eating.

Mówienie

Rozmowa wstępna

1 Pracujcie w parach. Odpowiedzcie na poniższe pytania.

1 What is your favourite dish? What do you like about it?
2 Should cooking be taught at school? Why? / Why not?
3 Why do so many people eat fast food?
4 What dish would you make if you wanted to impress someone?
5 Do you enjoy going out? Why? / Why not?

Rozmowa z odgrywaniem roli

Zadanie to sprawdza umiejętność komunikowania się w sytuacjach codziennych oraz znajomość środków i funkcji językowych. W zależności od kontekstu konkretnej rozmowy staraj się używać zróżnicowanych zwrotów służących do wyrażania zgody lub jej braku, sugerowania, przepraszania i dziękowania, udzielania rad i wskazówek etc.

2 051 Przeczytaj polecenie z ćwiczenia 3 i wysłuchaj przykładowej rozmowy. Które z poniższych wyrażeń zostały w niej użyte?

Udzielanie rad i wskazówek

You should change your habits.
You'd better consult a dietician.
If I were you, I would enrol in a cooking course.
Why don't you buy a good cookbook?
What about cutting down on meat?
You ought to give up junk food.
I don't think you should use so much sugar.
Eating crisps every day is probably not a good idea.

Więcej przydatnych zwrotów na s. 239

3 Wykonajcie w parach poniższe zadanie. Następnie zamieńcie się rolami i wykonajcie zadanie ponownie.

Twoja koleżanka chciałaby nauczyć się zdrowo gotować i prosi cię o radę. W rozmowie z nią, omów następujące kwestie:

- wybór odpowiednich produktów spożywczych
- sposoby przyrządzania posiłków
- kulinarne inspiracje
- zmiana nastawienia do jedzenia.

Rozmowę rozpoczynasz ty.

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

Postaraj się rozbudować swoją wypowiedź i podać przynajmniej po dwa rozwinięte argumenty przemawiające za wyborem i odrzuceniem poszczególnych opcji. Rozpocznij i zakończ wypowiedź, używając stałych sformułowań.

4 052 Przeczytaj poniższe zadanie i wysłuchaj przykładowej wypowiedzi. Zapisz zwroty, których użył uczeń, aby przedstawić swój wybór i go uzasadnić.

Piszesz artykuł na temat znaczenia edukacji dzieci w tematyce zdrowych nawyków żywieniowych. Szukasz pasującej ilustracji.

5 Wykonaj poniższe zadanie.

Chciałbyś/Chciałabyś rozwinąć swoje umiejętności kulinarne. Zastanawiasz się nad wyborem między dwoma kanałami na popularnym serwisie internetowym.

- Wybierz tę propozycję, która wydaje ci się bardziej odpowiednia, i uzasadnij swój wybór.
- Wyjaśnij, dlaczego odrzucasz drugą propozycję.

Odpowiedz na poniższe pytania.

1 How can you avoid wasting food?
2 Why is it important for families to cook together?

6 Znajomość środków językowych

GRAMMAR IN USE

Konstrukcje czasownikowe; *so* i *such*, *in order to*, *so as to*

1 Wybierz poprawne uzupełnienia zdań.

1 The doctor advised him *to eat* / *eating* less food that was high in fat.
2 I played football all day so I let myself *to eat* / *eat* as much pizza as I wanted.
3 We decided *to try* / *trying* a new recipe with plum sauce.
4 We're looking forward to *go* / *going* to the new vegan restaurant at the weekend.
5 I would like to *cook* / *cooking* more vegetarian food for my family.
6 What would you like *to order* / *ordering* for your main course, sir?

2 Uzupełnij luki czasownikami z nawiasów we właściwej formie.

The most popular food around the world

Have you ever wanted [1]_____ (try) the most popular foods around the world?

In London, people enjoy [2]_____ (eat) fish and chips, although it's popular all over the UK. In Paris, people tend to have a sweet tooth and they love [3]_____ (have) crêpes – thin sweet pancakes with ice cream or chocolate. It sounds obvious, but in Rome, pizza is the most popular food – maybe because all the tourists prefer [4]_____ (order) it when they are on holiday! If you're in LA remember [5]_____ (choose) tacos for lunch – they are more popular than anything. In Singapore, the locals can't stop [6]_____ (eat) chilli crab with rice. In Warsaw, most people admit loving pierogi but only if they are homemade and not bought from a shop!

3 Uzupełnij zdania określeniami *so*, *such*, *in order to* i *so as to*.

1 I was _____ worried about cooking the beef, I forgot to cook the potatoes!
2 It was _____ a good party and the food was delicious!
3 _____ lose weight, he cut down on high calorie foods.
4 You need to eat more carbohydrates _____ have enough energy to run tomorrow.
5 The service at the restaurant was _____ good that we left a big tip.
6 I made enough food _____ feed everyone. I didn't want anyone to go hungry.

Więcej gramatyki na s. 217

Wybór wielokrotny

4 Przeczytaj tekst. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, tak aby otrzymać logiczny i gramatycznie poprawny tekst.

Maxine's – the best place in town!

Maxine's might look like an average suburban restaurant, but trust me – it's awesome.

We booked a table for Saturday night. It was busy but as soon as we [1]_____ there, we were seated by friendly and welcoming staff.

For my starter, I ordered grilled vegetables with crushed pepper and olive oil. My friend went for leek and potato soup. The vegetables were really tasty with [2]_____ homemade bread. The soup looked equally as good.

For my main course, I ordered a seafood pizza. There were prawns, some mozzarella and garlic – the toppings worked [3]_____ well that I couldn't believe it! My friend had a [4]_____ steak which he said was yummy.

For dessert we had apple pie with plum ice cream, one of the chef's specialities. By this time we had already decided [5]_____ again because the food was delicious.

1	**A** got	**B** have got	**C** had got
2	**A** bitter	**B** fresh	**C** bland
3	**A** such	**B** so	**C** as to
4	**A** highly	**B** well-done	**C** hard
5	**A** to visit	**B** visiting	**C** visit

Gramatykalizacja / struktury gramatyczne

5 Uzupełnij zdania 1–5. Wykorzystaj w odpowiedniej formie wyrazy podane w nawiasach. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast – jeśli jest to konieczne – dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać zdania logiczne i gramatycznie poprawne. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie cztery wyrazy, wliczając w to wyrazy już podane.

1 She _____ (persude/me/try) the strong coffee but it was really too bitter.
2 Do you _____ (remember/visit) the Japanese restaurant? The food was delicious.
3 _____ (you/like) order something from the dessert menu?
4 He _____ (try/stop) eating fattening food at the moment – he wants to lose some weight.
5 My mum has gone vegan! She _____ (recently/stop/eat) animal products, including cheese and milk.

Zadanie z lukami

6 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–5) jednym wyrazem, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań.**

What do you eat if you are a sumo wrestler?

Sumo wrestlers are some of the biggest athletes in the world. They are so big [1]_____ one may think they live on a diet of carbohydrates and junk food, but sumo wrestlers need to be extremely disciplined and they usually only eat two meals a day.

In traditional sumo training, the day begins with [2]_____ five-hour training session without breakfast. Then there's a lunch of vegetable stew with mushrooms and greens and, of course, rice. For dinner, athletes will [3]_____ fried fish and noodles and maybe some fruit like bananas and pears.

So as [4]_____ be able to fight all year round, sumo training and following this diet is continuous. In an average day, a sumo wrestler [5]_____ get through around 4,000 calories – about double the amount for a normal person.

Minidialogi

7 **Uzupełnij poniższe minidialogi (1–4). Wybierz spośród podanych opcji brakującą wypowiedź.**

1 **X:** That was a delicious meal.
Y: _____
X: I don't think the service was that good.
A Should we pay the bill now?
B Do you want to book a table?
C Shall we leave the waiter a tip?

2 **X:** _____
Y: Are you always feeling hungry?
X: Yes, but I do feel healthier already.
A I'm finding it really hard to stick to the diet.
B I think I might go on a diet.
C I'd really like to lose some weight.

3 **X:** Should I turn the heat up or down on the oven?
Y: _____
X: Yes, but it doesn't say what to do now.
A Do you need to serve the dish when it's cool?
B How about simmering the sauce in the pan?
C I'm not sure, have you read the recipe?

4 **X:** Would you like another slice of cake?
Y: _____
X: I'll have it, then.
A Well, I'm not on a diet.
B No, thanks, I'm full.
C It's too salty for me.

POWERUP

Zadanie z wyrazami w ramce i lukami

8 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–5), przekształcając jeden z wyrazów z ramki w taki sposób, aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań. Dwa wyrazy zostały podane dodatkowo i nie pasują do żadnej luki.**

compel compulsive eat emotion hunger hydrate nourish

Eating disorders

Eating disorders are mental disorders that manifest as modified eating habits. They are sometimes a result of [1]_____ problems and can often impact negatively on a person's physical as well as mental health.

Anorexia is when someone desperately tries to lose weight by refusing to eat enough food. Over a long period of time, this can have catastrophic effects on a person's health in terms of both [2]_____ and malnutrition.

Bulimia is a condition whereby someone [3]_____ eats too much. Those who suffer from it feel [4]_____ to get rid of the food they have consumed. Like anorexia, this can lead to malnutrition and other physical problems.

People with binge eating disorder tend to [5]_____ on a regular basis – they keep eating even though they are full. They often feel shame or guilt about their actions, which leads to feelings of low self-esteem.

Should you suffer from any of these disorders, do not hesitate to contact a doctor.

Tłumaczenie (zadanie otwarte)

9 **Przetłumacz na język angielski fragmenty podane w nawiasach, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie pięć wyrazów.**

1 People with eating disorders may (*cierpieć z powodu niskiej samooceny*) _____ which makes their condition worse.
2 You will most likely need to (*ograniczyć ilość tuczących produktów*) _____ if you would like to get fit.
3 We (*zatrzymaliśmy się, aby zjeść drugie śniadanie*) _____ halfway through the journey.
4 I (*przestałem jeść mięso*) _____ about a year ago, and I'm thinking about going vegan.
5 Since it was (*taki pyszny posiłek*) _____ my father left a very generous tip.

6 Wypowiedź pisemna

E-mail

Pamiętaj, że stosowanie wyrażeń synonimicznych (np. *it was big and great*) oraz zestawienia słów odnoszących się do tego samego aspektu (np. *I had to clean knives, forks and spoons*) nie jest traktowane jako kolejne odniesienia do danego podpunktu polecenia. Aby podpunkt został uznany za rozwinięty, należy podać odmienne treści, które są z nim związane.

1 Przeczytaj zadanie i przykładową wypowiedź. Znajdź w niej niepotrzebne zdania, które powtarzają wcześniej wspomniane informacje lub zawierają zestawienia słów, odnoszących się do tego samego aspektu.

Nauczyciel języka angielskiego zaprosił twoją grupę na składkowe przyjęcie w swoim ogrodzie. W e-mailu do kolegi z Anglii:

- wyraź emocje, jakie wywołało w tobie to zaproszenie
- opisz reakcję kolegów i koleżanek na widok potrawy, którą przyniosłeś/przyniosłaś
- opisz, jaką niespodziankę przygotował nauczyciel
- wyraź opinię na temat przyjęć tego typu i zapytaj kolegę o jego zdanie.

Hi George,

Guess what! Our teacher invited us to a garden party. He asked us to bring one dish which we should prepare ourselves. When I heard about it, I was terrified. I am so bad at cooking!

I prepared a fruit salad with various kinds of berries. I used raspberries, strawberries, blueberries and cherries. Strangely enough, everybody said it was delicious!

The teacher surprised us and invited a famous chef. He is very well-known!

I had a really great time. I love garden parties because they are so informal and fun. Do you often go to such parties?

Best,

Janek

2 Przeczytaj wypowiedź z ćwiczenia 1 ponownie. Ile zawartych jest w tekście odniesień do każdego z podpunktów?

3 Uzupełnij poniższymi zdaniami wypowiedź z ćwiczenia 1 tak, aby do każdego podpunktu były minimum trzy odniesienia. Jedno zdanie zostało podane dodatkowo.

a We talked about a healthy and balanced diet and he gave us a few easy recipes.
b During the whole garden party the weather was wonderful.
c My classmates ate it all very quickly and asked me for the recipe.
d What do you think about them?
e I was afraid that nobody would like my dish and I would feel embarrassed.

4 Napisz tekst (100–150 wyrazów, nie licząc słów już podanych), w którym rozwiniesz każdy z czterech podpunktów.

Zaprosiłeś/Zaprosiłaś przyjaciół na uroczysty obiad. W e-mailu do kolegi z Anglii:

- poinformuj, z jakiej okazji był to obiad i kto został zaproszony
- zrelacjonuj przygotowania do uroczystości
- opisz potrawę, która cieszyła się szczególnym uznaniem gości
- wyraź opinię na temat urządzania tego typu uroczystości w domu.

Hi Brad,
Sorry I haven't been in touch lately. I was busy preparing a dinner for my friends.

Informacja o okazji i gościach
It was a formal dinner thrown to celebrate …
I invited a lot of guests because …
Relacjonowanie przygotowań
Before dinner I had to …
My best friend helped me to …
Opis potrawy
The guests loved … best, because …
It was made with …
Wyrażanie opinii
I think that holding such celebrations is a great idea because …
I wouldn't recommend holding such parties at home because …

Więcej przydatnych zwrotów na s. 243

POWERUP

Rozprawka

5 Napisz tekst składający się z 200–250 wyrazów.

Coraz więcej osób rezygnuje z kupowania gotowych posiłków i jedzenia w restauracjach na rzecz gotowania w domu. Napisz rozprawkę, w której przedstawisz dobre i złe strony przygotowywania posiłków w domu.

Przydatne zwroty na s. 246

Cumulative Revision Units 1–6

1 Dopasuj początki zdań do ich zakończeń.

1 Excuse me, we'd like to pay the
2 Dinner's nearly ready so please lay the
3 We need to bring a present to the baby
4 Grandma cooks so much food. When we visit her for a week, we always gain
5 The waiters were nice so I'll leave a
6 My career's going well. I'm getting a pay
7 I find it impossible to stick to a
8 I love ice cream but it's so high in

a calories.
b weight.
c bill.
d rise.
e table.
f tip.
g shower.
h diet.

2 Wybierz poprawne uzupełnienia zdań.

1 My uncle's a nice person but he is a bit *mean* / *selfish* / *unkind*. He hates spending money!
2 After the rain last night we have water in the bottom of our house, in the *ceiling* / *cellar* / *shutters*.
3 My granddad is a *clerk* / *stockbroker* / *tailor*. He's made suits for lots of famous people, including the prime minister.
4 There's only *trout* / *turkey* / *veal* in the poultry section of the supermarket today. That's too bad!
5 We always buy wholemeal *beans* / *bread* / *nuts*.
6 Can you get me a *bar* / *packet* / *slice* of chocolate?
7 Please make sure my steak is *medium* / *lean* / *weak* – just a bit pink in the middle.
8 What time do you usually *make* / *put* / *set* the alarm clock?

3 Przetłumacz na język angielski fragmenty podane w nawiasach, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania.

1 Wow, that curry (*było tak pikantne*) _____ I couldn't eat all of it!
2 I (*nie miałem zwyczaju zabierać*) _____ a packed lunch to school when I was younger.
3 (*Wszelkie informacje są*) _____ on the school website.
4 (*Czy pamiętasz, jak pływaliśmy*) _____ in the lake last summer? Wasn't that great?
5 We (*przykro nam, że musimy cię poinformować*) _____ that the concert has been cancelled.
6 After university, my cousin (*kontynuował naukę*) _____ for a PhD.

4 Wykorzystując wyrazy podane dużymi literami, uzupełnij lukę w każdym zdaniu, tak aby zachować sens zdania wyjściowego. Nie zmieniaj formy podanych wyrazów.

1 This time next week, we will be in the middle of the final exam. **BE**
This time next week, we _____ the final exam.
2 Could you wait outside for five minutes, please? **MIND**
Would _____ outside for five minutes, please?
3 We left early so we'd arrive on time. **ORDER**
We left early _____ on time.
4 I didn't post the letter. I didn't remember! **FORGOT**
I _____ the letter.
5 The weather is really hot today. **SUCH**
It _____ day today.
6 Tom's watched lots of episodes of his favourite series this week. **BEEN**
Tom _____ his favourite series all week.

5 Znajdź błędy w poniższych zdaniach i je popraw.

1 I'm trying losing weight but it's so difficult!
2 This was a terrible day going sailing. The weather was awful!
3 That's so bad news that they accused you of cheating.
4 I'm asking my parents for some new furnitures for my bedroom.
5 I didn't mean laughing at you. I'm sorry.
6 Don't tell me any spoilers about that TV series! I watch it at the moment!
7 Dad suggested you doing an IT course. I think it's a good idea.
8 She only eats healthy food in order as not to put on weight.

Żywienie

Legenda
- Oxford 3000
- Oxford 5000
- Poziom rozszerzony

Artykuły spożywcze

53.1 Mięso
- **beef** /biːf/ wołowina
- **chicken** /ˈtʃɪkɪn/ kurczak
- **ham** /hæm/ szynka
- **lamb** /læm/ jagnięcina
- **meat** /miːt/ mięso
- **pork** /pɔːk/ wieprzowina
- **poultry** /ˈpəʊltri/ drób
- **sausage** /ˈsɒsɪdʒ/ kiełbasa
- **turkey** /ˈtɜːki/ indyk
- **veal** /viːl/ cielęcina

53.2 Ryby i owoce morza
- **crab** /kræb/ krab
- **fish** /ˌfɪʃ/ ryby
- **prawn** /prɔːn/ krewetka
- **salmon** /ˈsæmən/ łosoś
- **seafood** /ˈsiːfuːd/ owoce morza
- **shrimp** /ʃrɪmp/ krewetka
- **trout** /traʊt/ pstrąg

53.3 Nabiał
- **butter** /ˈbʌtə(r)/ masło
- **cheese** /tʃiːz/ ser
- **cottage cheese** /ˌkɒtɪdʒ ˈtʃiːz/ serek wiejski
- **cream** /kriːm/ śmietana
- **dairy** /ˈdeəri/ nabiał
- **dairy products** /ˈdeəri prɒdʌkts/ nabiał
- **egg** /eg/ jajko
- **fromage frais** /ˌfrɒmɑːʒ ˈfreɪ/ serek homogenizowany
- **milk** /mɪlk/ mleko
- **yoghurt** /ˈjɒgət/ jogurt

53.4 Produkty zbożowe
- **bread** /bred/ chleb
- **cereal** /ˈsɪəriəl/ zboże; płatki śniadaniowe
- **noodles** /ˈnuːdlz/ makaron/kluski
- **pasta** /ˈpæstə/ makaron
- **porridge** /ˈpɒrɪdʒ/ owsianka
- **rice** /raɪs/ ryż
- **roll** /rəʊl/ bułka
- **wholemeal bread** /ˌhəʊlmiːl ˈbred/ chleb razowy

53.5 Owoce
- **apple** /ˈæpl/ jabłko
- **apricot** /ˈeɪprɪkɒt/ morela
- **banana** /bəˈnɑːnə/ banan
- **blackcurrant** /ˈblækkʌrənt/ czarna porzeczka
- **blueberry** /ˈbluːbəri/ jagoda
- **fruit** /fruːt/ owoc
- **grape** /greɪp/ winogrono
- **lemon** /ˈlemən/ cytryna
- **nut** /nʌt/ orzech
- **orange** /ˈɒrɪndʒ/ pomarańcza
- **peach** /piːtʃ/ brzoskwinia
- **pear** /peə(r)/ gruszka
- **pineapple** /ˈpaɪnæpl/ ananas
- **plum** /plʌm/ śliwka
- **raspberry** /ˈrɑːzbəri/ malina
- **strawberry** /ˈstrɔːbəri/ truskawka
- **watermelon** /ˈwɔːtəmelən/ arbuz

53.6 Warzywa
- **bean** /biːn/ fasola
- **broccoli** /ˈbrɒkəli/ brokuły
- **cabbage** /ˈkæbɪdʒ/ kapusta
- **carrot** /ˈkærət/ marchew
- **cauliflower** /ˈkɒlɪflaʊə(r)/ kalafior
- **cucumber** /ˈkjuːkʌmbə(r)/ ogórek
- **French bean** /ˌfrentʃ ˈbiːn/ fasolka szparagowa
- **garlic** /ˈgɑːlɪk/ czosnek
- **kidney bean** /ˈkɪdni biːn/ czerwona fasola
- **leek** /liːk/ por
- **lettuce** /ˈletɪs/ sałata
- **olive** /ˈɒlɪv/ oliwka
- **onion** /ˈʌnjən/ cebula
- **pea** /piː/ groch
- **pepper** /ˈpepə(r)/ papryka
- **potato** /pəˈteɪtəʊ/ ziemniak
- **tomato** /təˈmɑːtəʊ/ pomidor
- **vegetables/veg** /ˈvedʒtəblz/ /vedʒ/ warzywa

53.7 Słodycze
- **apple pie** /ˌæpl ˈpaɪ/ szarlotka
- **biscuit** /ˈbɪskɪt/ herbatnik
- **cake** /keɪk/ ciasto
- **candy** /ˈkændi/ cukierek
- **chocolate** /ˈtʃɒklət/ czekolada
- **cheesecake** /ˈtʃiːzkeɪk/ sernik
- **sweets** /swiːts/ słodycze

53.8 Napoje
- **coffee** /ˈkɒfi/ kawa
- **fizzy drink** /ˌfɪzi ˈdrɪŋk/ napój gazowany
- **soft drink** /ˌsɒft ˈdrɪŋk/ napój bezalkoholowy
- **juice** /dʒuːs/ sok
- **soda** /ˈsəʊdə/ napój gazowany
- **sparkling water** /ˌspɑːklɪŋ ˈwɔːtə(r)/ woda gazowana
- **still water** /ˌstɪl ˈwɔːtə(r)/ woda niegazowana

53.9 Artykuły spożywcze - określanie ilości
- **bar of chocolate** /ˌbɑːr əv ˈtʃɒklət/ tabliczka czekolady
- **bottle of water** /ˌbɒtl əv ˈwɔːtə(r)/ butelka wody
- **bowl of soup** /ˌbəʊl əv ˈsuːp/ miska zupy
- **box of cereal** /ˌbɒks əv ˈsɪəriəl/ pudełko płatków śniadaniowych
- **cup of coffee** /ˌkʌp əv ˈkɒfi/ filiżanka kawy
- **glass of water** /ˌglɑːs əv ˈwɔːtə(r)/ szklanka wody
- **loaf of bread** /ˌləʊf əv ˈbred/ bochenek chleba
- **packet of crisps** /ˌpækɪt əv ˈkrɪsps/ paczka chipsów
- **piece of fruit** /ˌpiːs əv ˈfruːt/ kawałek owocu
- **slice of bread** /ˌslaɪs əv ˈbred/ kromka chleba
- **slice of ham** /ˌslaɪs əv ˈhæm/ plasterek szynki
- **spoonful of sugar** /ˌspuːnfʊl əv ˈʃʊgə(r)/ łyżka cukru

53.10 Gotowanie
- **bake** /beɪk/ piec
- **beat** /biːt/ ubijać (np. jaja)
- **chop** /tʃɒp/ siekać (np. mięso)
- **cook** /kʊk/ gotować
- **cookery book** /ˈkʊkəri bʊk/ książka kucharska
- **cookery school** /ˈkʊkəri skuːl/ szkoła gastronomiczna
- **cookery show** /ˈkʊkəri ʃəʊ/ program kulinarny
- **cover** /ˈkʌvə(r)/ przykryć (np. garnek)
- **crush** /krʌʃ/ miażdżyć (np. czosnek)
- **cut** /kʌt/ kroić, ciąć
- **dish** /dɪʃ/ potrawa
- **fork** /fɔːk/ widelec
- **fry** /fraɪ/ smażyć
- **frying pan** /ˈfraɪɪŋ pæn/ patelnia
- **knife** /naɪf/ nóż
- **lean meat** /ˌliːn ˈmiːt/ chude mięso
- **melt** /melt/ topić (np. masło)
- **oil** /ɔɪl/ olej
- **olive oil** /ˌɒlɪv ˈɔɪl/ oliwa z oliwek
- **peel** /piːl/ obierać (np. ziemniaki)
- **pepper** /ˈpepə(r)/ pieprz
- **pot** /pɒt/ garnek
- **recipe** /ˈresəpi/ przepis
- **salad dressing** /ˈsæləd dresɪŋ/ sos do sałatek
- **salt** /sɔːlt/ sól
- **sauce** /sɔːs/ sauce sos
- **season** /ˈsiːzn/ doprawiać do smaku (np. pieprzem, solą)
- **serve** /sɜːv/ podawać (danie)
- **simmer** /ˈsɪmə(r)/ gotować na małym ogniu (np. bulion)
- **slice** /slaɪs/ kroić na kromki (chleb), plasterki (wędlinę)
- **spoon** /spuːn/ łyżka
- **steam** /stiːm/ gotować na parze
- **sugar** /ˈʃʊgə(r)/ cukier
- **turn the heat down** /ˌtɜːn ðə ˈhiːt daʊn/ zmniejszać ogień
- **turn the heat up** /ˌtɜːn ðə ˈhiːt ʌp/ zwiększać ogień
- **vinegar** /ˈvɪnɪgə(r)/ ocet
- **whisk** /wɪsk/ ubijać (np. jaja)

53.11 Opisywanie potraw i smaków
- **bitter** /ˈbɪtə(r)/ gorzki
- **bland** /blænd/ mdły
- **delicious** /dɪˈlɪʃəs/ pyszny
- **disgusting** /dɪsˈgʌstɪŋ/ obrzydliwy
- **fatty** /ˈfæti/ tłusty, tuczący
- **fresh** /freʃ/ świeży
- **frozen** /ˈfrəʊzn/ zamrożony
- **hot** /hɒt/ ostry, pikantny
- **mild** /maɪld/ łagodny, nieostry
- **salty** /ˈsɔːlti/ słony
- **seasoning** /ˈsiːzənɪŋ/ przyprawy
- **sour** /ˈsaʊə(r)/ kwaśny
- **spicy** /ˈspaɪsi/ ostry, pikantny
- **strong** (**tea/coffee**) /strɒŋ ˈtiː/ /strɒŋ ˈkɒfi/ mocna (herbata/kawa)
- **sweet** /swiːt/ słodki
- **takeaway** /ˈteɪkəweɪ/ danie na wynos
- **taste** /teɪst/ smak; mieć jakiś smak
- **tasty** /ˈteɪsti/ smaczny
- **weak** (**tea/coffee**) /wiːk ˈtiː/ /wiːk ˈkɒfi)/ słaba (herbata/kawa)
- **wholegrain** /ˈhəʊlgreɪn/ pełnoziarnisty
- **yummy** /ˈjʌmi/ pyszny

53.12 Posiłki
- **barbecue** /ˈbɑːbɪkjuː/ grill
- **breakfast** /ˈbrekfəst/ śniadanie
- **chicken soup** /ˌtʃɪkɪn ˈsuːp/ rosół
- **chips** /tʃɪps/ frytki
- **curry** /ˈkʌri/ curry
- **dinner** /ˈdɪnə(r)/ obiad, kolacja
- **dish** /dɪʃ/ danie
- **fish and chips** /ˌfɪʃ ən ˈtʃɪps/ ryba z frytkami
- **French fries** /ˌfrentʃ ˈfraɪz/ frytki
- **fruit salad** /ˌfruːt ˈsæləd/ sałatka owocowa
- **lunch** /lʌntʃ/ lunch
- **meal** /miːl/ posiłek
- **medium steak** /ˌmiːdiəm ˈsteɪk/ średnio wysmażony stek
- **omelette** /ˈɒmlət/ omlet
- **packed lunch** /ˌpækt ˈlʌntʃ/ drugie śniadanie przyniesione z domu
- **pancakes** /ˈpænkeɪks/ naleśniki
- **pork chop** /ˌpɔːk ˈtʃɒp/ kotlet wieprzowy
- **rare steak** /ˌreə(r) ˈsteɪk/ krwisty stek
- **sandwich** /ˈsænwɪtʃ/ kanapka
- **scrambled eggs** /ˌskræmbld ˈegz/ jajecznica
- **snack** /snæk/ przekąska
- **soup** /suːp/ zupa
- **steak** /steɪk/ stek
- **supper** /ˈsʌpə(r)/ kolacja
- **tomato soup** /təˌmɑːtəʊ ˈsuːp/ zupa pomidorowa
- **well-done steak** /ˌwel dʌn ˈsteɪk/ dobrze wysmażony stek

53.13 W restauracji
- **ask for the menu** /ˌɑːsk fə ðə ˈmenjuː/ prosić o kartę dań
- **book a table** /ˌbʊk ə ˈteɪbl/ rezerwować stolik
- **chef** /ʃef/ szef kuchni
- **cook** /kʊk/ kucharz
- **cuisine** /kwɪˈziːn/ kuchnia (regionalna)
- **dessert** /dɪˈzɜːt/ deser
- **dish** /dɪʃ/ potrawa
- **leave a tip** /ˌliːv ə ˈtɪp/ zostawiać napiwek
- **main course** /ˌmeɪn ˈkɔːs/ danie główne
- **order your meal** /ˌɔːdə jɔː ˈmiːl/ zamawiać posiłek
- **pay the bill** /ˌpeɪ ðə ˈbɪl/ płacić rachunek
- **service** /ˈsɜːvɪs/ obsługa
- **sidedish** /ˈsaɪd dɪʃ/ dodatek
- **starter** /ˈstɑːtə(r)/ przystawka

53.14 Nawyki żywieniowe i diety
- **balanced diet** /ˌbælənst ˈdaɪət/ zbilansowana dieta
- **be full** /biː ˈfʊl/ być najedzonym
- **be hungry** /biː ˈhʌŋgri/ być głodnym
- **be on a diet** /biː ɒn ə ˈdaɪət/ być na diecie
- **be rich in sth** /biː ˈrɪtʃ ɪn sʌmθɪŋ/ zawierać dużo czegoś, być bogatym w (jakieś składniki)
- **carbohydrates** /ˌkɑːbəʊˈhaɪdreɪts/ węglowodany
- **cut down on sth** /ˌkʌt ˈdaʊn ɒn sʌmθɪŋ/ ograniczać coś
- **diet** /ˈdaɪət/ dieta
- **eating habits** /ˌiːtɪŋ ˈhæbɪts/ nawyki żywieniowe
- **fats** /fæts/ tłuszcze
- **fattening** /ˈfætnɪŋ/ tuczący
- **feed sth to sb** /ˈfiːd sʌmθɪŋ tə sʌmbədi/ karmić kogoś czymś
- **gain weight** /ˌgeɪn ˈweɪt/ przybierać na wadze
- **go on a diet** /ˌgəʊ ɒn ə ˈdaɪət/ przechodzić na dietę

greasy /ˈgriːsi/ tłusty
healthy diet /ˌhelθi ˈdaɪət/ zdrowa dieta
high in calories /ˌhaɪ ɪn ˈkæləriz/ wysokokaloryczny
lose weight /ˌluːz ˈweɪt/ tracić na wadze
low in vitamins /ˌləʊ ɪn ˈvɪtəmɪnz/ z niską zawartością witamin
nutritious /njuˈtrɪʃəs/ pożywny
obese /əʊˈbiːs/ otyły
overweight /ˌəʊvəˈweɪt/ z nadwagą
protein /ˈprəʊtiːn/ białko
restricted diet /rɪˌstrɪktɪd ˈdaɪət/ dieta eliminacyjna
source of protein /ˌsɔːs əv ˈprəʊtiːn/ źródło białka
starchy foods /ˌstɑːtʃi fuːdz/ żywność bogata w skrobię
stick to a diet /ˌstɪk tə ə ˈdaɪət/ przestrzegać diety
unhealthy diet /ʌnˌhelθi ˈdaɪət/ niezdrowa dieta
vegan /ˈviːgən/ weganin; wegański
vegetarian /ˌvedʒəˈteəriən/ wegetarianin; wegetariański

53.15 Zaburzenia odżywiania

anorexia /ˌænəˈreksiə/ anoreksja
binge eating /ˈbɪndʒ ˌiːtɪŋ/ objadanie się
compulsively /kəmˈpʌlsɪvli/ nałogowo
depression /dɪˈpreʃn/ depresja
hunger /ˈhʌŋgə(r)/ głód
malnourished /ˌmælˈnʌrɪʃt/ niedożywiony
sufferers /ˈsʌfərəz/ cierpiący/cierpiąca, chora osoba

53.16 Wordpower s. 79

creamy /ˈkriːmi/ kremowy
ingredient /ɪnˈgriːdiənt/ składnik
liven sth up /ˌlaɪvn sʌmθɪŋ ˈʌp/ ożywić coś
significant /sɪgˈnɪfɪkənt/ znaczny
take off /ˌteɪk ˈɒf/ stać się popularnym

53.17 Przymiotniki o podwójnym znaczeniu

certain /ˈsɜːtn/ pewny/pewien
engaged /ɪnˈgeɪdʒd/ zaręczony/zajęty czymś
faint /feɪnt/ lekki/słaby
fair /feə(r)/ sprawiedliwy/jasny
rough /rʌf/ szorstki/wzburzony
tight /taɪt/ ciasny/napięty
weak /wiːk/ słaby

Pamiętasz?

BRAINPOWER

Jednym ze skutecznych sposobów nauki z wykorzystaniem skojarzeń jest metoda zastępowania słów. Aby zapamiętać nowe angielskie słowo, znajdź polski odpowiednik brzmiący podobnie do niego, np. wyobraź sobie odgłos towarzyszący wpadającej do wody śliwce (*plum*).

Sprawdź się!

1 Uzupełnij zdania właściwymi wyrazami. Pierwsza litera każdego słowa została podana.

1 Before going to work, Thomas had **s**_____ eggs with ham and tomatoes.
2 You should eat **w**_____ bread rather than white bread because it's healthier.
3 Does your school **c**_____ serve vegetarian lunches?
4 If you like your tea sweet, add a **s**_____ of honey instead of sugar.
5 Mr Bromley is in the **s**_____ with the other teachers.
6 Julia doesn't love her boyfriend Mark any more. They're going to **b**_____ **u**_____.
7 Melissa **c**_____ her 18th birthday with a huge party.
8 The atmosphere was ruined when our parents **g**_____ **i**_____ a big argument about politics.
9 I'm an only child – I don't have any **s**_____.
10 They're taking a **m**_____ exam next week to help them prepare for the actual exam in May.

Wymowa

1 054 Wysłuchaj nagrania i powtórz podane zdania. Czym różni się wymowa wyróżnionych wyrazów?

1 Without my glasses I am as blind as a **bat**.
2 My eyesight is so **bad** that I can't see a thing without my glasses.

2 055 Wysłuchaj nagrania i zapisz podane pary słów. Które ze słów kończą się na spółgłoskę bezdźwięczną, a które na spółgłoskę dźwięczną?

3 056 Wysłuchaj nagrania i powtórz poniższe zdania.

1 They raised the price of rice.
2 I will go mad if you leave me.
3 Is Batman a good man or a bad man?
4 Why did you feed the pig with peas?
5 Don't put your feet on the mat.

7 Zakupy i usługi

Słownictwo

Sklepy i towary

1 Przyjrzyj się zdjęciom i odpowiedz na poniższe pytania.

1 Where do you prefer to go shopping? Why?
2 Who does most of the shopping in your house?

2 Uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

brand new gifts poor quality products records second-hand sports gear stationery

1 If you want something for a birthday present, go to White Beach in the High Street. They have some lovely things that are perfect for _____.
2 Although most of us listen to music that we stream over the Internet, some people still buy vinyl _____ and CDs.
3 Laura has a passion for _____ so she has a lot of different-coloured pens, files and notebooks.
4 All our _____ are made from organic plants grown locally.
5 My bike is _____ but it's in very good condition as its previous owner hardly used it.
6 Our garage is full of _____ as we regularly go skiing, cycling and surfing.
7 I used to buy cheap clothes, only to be disappointed later because they were of _____ and didn't last long.
8 My dad's given me a phone that he doesn't want. It's _____ and still in its box!

3 W jakich sklepach można kupić poniższe produkty?

1 make-up and skincare products
2 toys and food for animals
3 things people have given away
4 bookshelves, dining tables
5 newspapers, magazines
6 medicine, shower gel
7 cakes, bread, rolls
8 flowers and plants
9 paint, nails, tools (things for improving your house)
10 many different kinds of products (in one store)

4 Odpowiedz na pytania, podając nazwy odpowiednich sklepów.

1 Where would you go to buy a novel?
2 Where would you go to get some broccoli?
3 Where could you sell your old clothes, shoes and toys?
4 Where could you visit several shops without going outside?
5 Where could you buy a silver necklace?
6 Where could you get some nice cheese and cooked meats?
7 If you wanted a coffee machine and a food processor, where would you go?
8 Where could you buy some fresh prawns?
9 Where would you go to buy a guitar?
10 Where can you buy high heels?

Kupowanie ubrań

5 Dopasuj wyrazy z ramki do właściwych kategorii.

belt blouse bracelet cap casual checked cotton elegant fashionable flip-flops large leather linen medium plain sandals silk small striped sunglasses tie tights trainers underwear

Clothes	
Footwear	
Accessories	
Size	
Pattern	
Style	
Material	

6 **057** **Posłuchaj nagrania. Które z podanych zdań są prawdziwe?**

1 This speaker wants something to wear outdoors.
2 This speaker's suit fits him well.
3 This speaker's pyjamas are made of silk.
4 This speaker is looking for a smart jacket.
5 This speaker chose a top in a medium size.
6 This speaker bought some plain red gloves.

7 **Wyjaśnijcie w parach znaczenie wyróżnionych wyrazów. Następnie zadajcie sobie poniższe pytania i odpowiedzcie na nie.**

1 Do you usually **try on** clothes in **the changing room** before you buy them? Why? / Why not?
2 How good are you at buying clothes that **go with** the ones you have at home?
3 What do you usually **put on** first when you go outside?
4 Do you **take off** your shoes when you are a guest at somebody's house? Why? / Why not?

Sprzedawanie i kupowanie

8 **Wybierz poprawne uzupełnienia zdań.**

1 Tom has a part-time job as a *cashier* / *customer* in a supermarket.
2 I'm saving my *receipts* / *pocket money* so I can buy some new boots.
3 Do you make a shopping *trolley* / *list* before you go shopping, or do you trust you'll remember everything?
4 If I'm going to buy a few things in a shop, I pick up a shopping *bag* / *basket* and take it around with me.
5 I realized I hadn't got any money when I got to the *checkout* / *sale* and had to leave everything behind!
6 Our main store in London has a huge choice of *shopping* / *goods*.
7 I paid for the clothes *with my credit card* / *in cash* because I bought them online.

Środki płatnicze

9 **Dopasuj początki zdań do ich zakończeń.**

1 Have you changed your money into
2 Is it possible to pay
3 I need some cash. Is there
4 Could you put your card in the machine and enter
5 Does this ticket machine
6 I'd love a coffee from the machine. Have you got any
7 Where can I find the best
8 Could you possibly give me five pound coins for

a small change?
b with a credit card?
c your PIN, please?
d local currency?
e an ATM near here?
f exchange rate?
g this note, please?
h give change?

POWERUP

Okazje i oferty specjalne

10 **Uzupełnij luki w tekście wyrazami i wyrażeniami z ramki.**

2 for 1 | 40 per cent off | bargains | good deal | good value for money | half price | outlets | reduced price | sale

I like nice things, but I don't want to waste my money by paying more than I need to for them. I'm always looking for ways to get stuff at a [1]_____. I often go to [2]_____ where I can get designer clothes or shoes much more cheaply, and I wait for a shop to have a [3]_____ before I buy anything, if I possibly can. You can get some good [4]_____ if you're prepared to wait. This year, for example, I've bought a coat that was [5]_____ – £70 instead of £140 – and some boots that were [6]_____ – £60 down from £100. They still weren't exactly cheap, but they are very good quality so they were [7]_____. I got a [8]_____ on my laptop, too – £200 off the full price. I also save money on essentials like shampoo and stationery by buying [9]_____ offers at the chemist's or supermarket. Every little saving helps!

Składanie reklamacji

11 **Uzupełnij dialogi wyrazami i wyrażeniami z ramki we właściwej formie.**

broken | exchange | fix | get your money | missing | not work | receipt | refund | replace | take it back

1 **A:** This camera that I bought a couple of weeks ago [1]_____ at all! I'm going to have to [2]_____.
B: Will they be able to [3]_____ it, do you think?
A: Possibly, but I don't want them to repair it. I'd really like to [4]_____ it for another one.
B: Wouldn't you like to [5]_____ back?
A: Not really, because I really want a camera!

2 **A:** Excuse me. I bought this board game yesterday, but when I unpacked it I found that the instructions were [6]_____ and some of the pieces were [7]_____.
B: Would you like me to [8]_____ it?
A: Well, no, actually. I'd like a [9]_____, please.
B: Do you have your [10]_____?
A: Yes, I do.

12 **058** **Wysłuchaj nagrania i sprawdź swoje odpowiedzi z ćwiczenia 11.**

Korzystanie z usług

13 Dopasuj zawody do usług, z którymi są związane.

barber beautician caterer financial adviser hairdresser interior designer IT service engineer plumber postman/postwoman tailor/seamstress

This person will

1 fix your water pipes, etc.
2 advise you about money.
3 do your make-up, etc.
4 provide food for a party.
5 cut your hair.
6 deliver your letters, packages, etc.
7 advise you about the style of your home.
8 give you a shave as well as cut your hair.
9 solve your computer problems.
10 make or alter your clothes.

14 Gdzie można skorzystać z poniższych usług?

You go here if

1 your car is dirty.
2 you want your skin to be cared for.
3 your coat is dirty and you can't wash it.
4 your car needs petrol.
5 you want to book a holiday.
6 there's a mechanical problem with your car.

Reklama

15 Uzupełnij luki w tekście wyrazami z ramki.

advertise agency appeal attract commercial flyer launch leaflet logo persuade sponsor target

If a company has a new product or service to sell, it has to [1]_____ it so that people know about it and want to buy it. The first step is to [2]_____ people's attention and the second is to explain the benefits of the product.

A large company may employ an advertising [3]_____ to help them [4]_____ a campaign for the product. These professionals will know the best ways to [5]_____ consumers to buy the product. The campaign may include a TV [6]_____ that will be memorable and will [7]_____ to the group of consumers that the company wishes to [8]_____. Some companies [9]_____ various types of events as well – they pay a place or person to display their name and [10]_____. This is particularly common in sport.

Others, with smaller budgets, may produce a [11]_____ of a few pages or just a [12]_____ that has all the information on one sheet.

16 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 What kinds of shops do you enjoy visiting? Why?
2 Do you ever buy second-hand goods? Why? / Why not?
3 Describe an occasion when you took something back to a shop or returned something you'd bought online.
4 Do you look for bargains? If so, what kinds of goods or services do you try to buy at reduced prices?
5 What sorts of services do you and your family use? Are you happy with them?
6 What was the last item of clothing that you bought? Where did you get it?

POWERUP

Prawa konsumenta

17 Uzupełnij luki w tekście określeniami z ramki.

consumer protection dispute durable goods guarantee liable mediation retailer statutory rights

The law protects consumers by giving them certain [1]_____. For example, if you buy goods that turn out to be faulty, you have the right to return them within a certain time period and receive a refund, a replacement or have them repaired at no cost to you.

With [2]_____, such as furniture, computers and household appliances, manufacturers usually offer a [3]_____ for a limited time, typically between one and three years. This is in addition to the [4]_____ provided by the law; it does not replace it, so consumers can take advantage of both.

If something you have purchased is faulty, you should go first to the [5]_____ who sold it to you. If you don't get anywhere with them, then you can take your complaint to a [6]_____ service that will help you resolve the [7]_____.

If a faulty product causes death, damage or injury, the manufacturer, not the retailer, is [8]_____ for this and they can be sued for compensation.

Rozumienie ze słuchu

Dobieranie

1 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

- Do you prefer going to shops or shopping online?
- Do you enjoy shopping or do you find it boring?
- Do you wait for the sales or do you prefer to get things straightaway?
- Do you prefer brand new clothes or second-hand ones?

2 059 Usłyszysz dwukrotnie pięć wypowiedzi związanych z tematem zakupów. Do każdej wypowiedzi (1–5) dopasuj odpowiadające jej zdanie (A–F). Jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej wypowiedzi.

This person

A suggests that he/she would like to change a shopping habit.
B gives information about how to get good value for money.
C explains why he/she makes an effort to buy a certain product.
D expresses his/her disappointment with a product he/she bought.
E describes his/her attitude to shopping for clothes.
F offers advice about what to do to look fashionable.

3 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 Did any of these speakers remind you of anyone you know?
2 What advice would you give to some of these speakers?

POWERUP

Wybór wielokrotny

4 060 Usłyszysz dwukrotnie trzy teksty. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią nagrania.

Tekst 1

1 The store where the man works
A has regular promotions for loyal customers.
B operates a system that avoids food waste.
C donates food to people in need.

Tekst 2

2 Which of the following is stated in the dialogue as a fact, not an opinion?
A The same amount of in-game currency usually costs more.
B The starter pack will increase in price in the next 24 hours.
C Without the pack, the other players won't treat the boy as a serious player.

Tekst 3

3 What do the speakers not mention about buying goods online?
A You need to return them within fourteen days to get a refund.
B The products must look like they do in the pictures online.
C The information about the products must be sufficient.
D The online descriptions must be accurate.

4 The expert suggests considering an existing appliance in order to
A decide whether buying a new one is necessary.
B see whether you can claim for it on insurance.
C compare its functions with a newer one.
D predict the reliability of a new product.

5 If you buy an item on a credit card and the retailer goes out of business, the credit card company will
A always refund you in full.
B offer you additional insurance.
C protect purchases over a certain value.
D help you return an item free of charge.

6 The purpose of this podcast is to
A ensure customers understand how insurance works.
B make consumers more aware of their rights.
C advise customers to watch out for misleading advertising.
D reassure people about the advantages of shopping online.

7 Rozumienie tekstów pisanych

Dobieranie zdań do części tekstu / Tekst z lukami

1 Pracujcie w parach. Opiszcie ilustracje 1 i 2 oraz odpowiedzcie na poniższe pytania.

1 How often do you sort through your clothes and get rid of things?
2 Do you wear all of your clothes? If not, why not?
3 What do you do with clothes that you don't wear?
4 What do you think a *clothes swap party* is? Does it sound like a good idea to you?

2 Przeczytaj teksty A–D znajdź w nich odpowiedzi na poniższe pytania.

1 What can you do at a clothes swap party?
2 Why does Sherry want to go to the party?
3 What is the reason why most people decide to get rid of some of their clothes?
4 What is Georgia happy to pay for at the party?

3 ! Przeczytaj teksty A–D i zdania 1–3. Dopasuj do każdego zdania właściwy tekst (A–D). Jeden tekst nie pasuje do żadnego zdania.

1 This text discusses introducing an improvement to an event.
2 This text mentions a special occasion that someone needs new clothes for.
3 This text encourages people to attend an event.

Tekst A

Clothes SWAP

Date: 17th June
Venue: Millbank School Hall

Have you got clothes in your wardrobe that you don't wear anymore?

Are you bored of wearing the same things all the time?

Instead of going to the shops and buying brand new clothes, come to our clothes swap party! You could find treasure amongst the clothes that other people are getting rid of.

The idea is simple: bring some clothing that you don't want and exchange your items for something that someone else has brought to the party.

There's a changing room to try things on so you can see if they suit and fit you.

It's a great social occasion, so bring your friends and enjoy a selection of drinks and snacks (for a small charge that will be donated to charity).

Tekst B

Send

Hi Gina,

Have you seen the advert for the clothes swap party? I think it's a great idea. I have a lot of clothes that I don't wear. Most of them don't suit me anymore. I'd really like to get something I could wear to my aunt's wedding in August and a few other things, because most of my clothes just don't excite me anymore. How about you? I hope you're free that day, and I think we should try to get Mike and Tasha to come, too.

Sherry x

Tekst C

FAST FASHION

The chart below shows the reasons why people in two different age groups dispose of clothing.

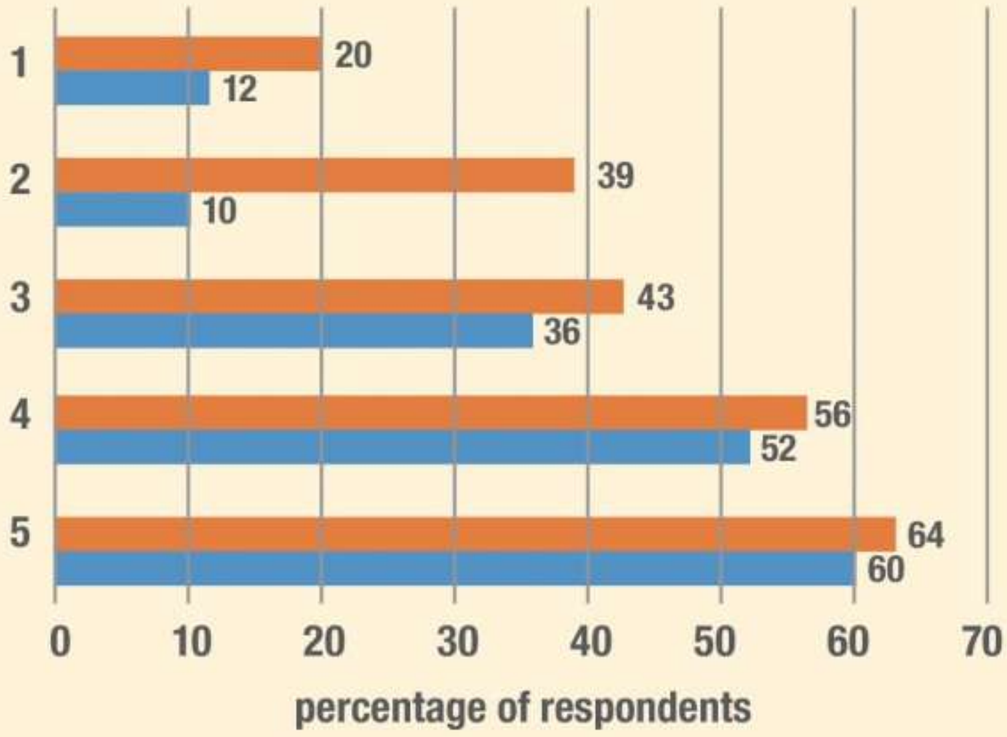

Tekst D

DOM: I loved the clothes swap party in May. Have you seen the advert for the next one?

SIMON: Yes, I'm definitely going. I was shocked by the chart we looked at in class about the reasons why people get rid of clothes they no longer require.

GEORGIA: @Simon Me, too. Many things are thrown away because they're damaged or broken, so wouldn't it be good if we could repair these at the party?

GINA: @Georgia Great idea! I've got a sewing machine so I can do that. I could also alter things if the size isn't right.

GEORGIA: @Gina That's amazing. I think you should charge a little for that service, though. I'd definitely pay!

4 Przeczytaj wiadomość Giny do przyjaciółki. Uzupełnij luki 1–4 zgodnie z treścią tekstów A–D, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać ich sens. Luki należy uzupełnić w języku angielskim. W każdą lukę można wpisać maksymalnie trzy wyrazy.

Send

Hi Tasha,

I'd really like you to come to the clothes swap party on 17th June. It's a party where you bring along clothes that you don't want anymore and swap them for other clothes.

It's a great way to save money and to help the environment. I read a report that said the main reason people throw things away is because the clothes [1] _____ them. Interestingly, it's people aged [2] _____ who are more likely to throw clothing away.

Anyway, exchanging clothes is great because one person's unwanted clothes may be someone else's [3] _____. You never know!

As I'm good at sewing, I'm going to offer to fix clothes that are faulty at the party and [4] _____ items that are too big.

I hope you can come.

Gina

WORDPOWER

Styl wypowiedzi

5 Znajdź w tekstach A–D synonimy do poniższych wyrażeń. Czy jest między nimi różnica w nacechowaniu?

1 swap
2 get rid of
3 go wrong
4 a special event
5 give (to charity)
6 not need anymore

6 Popraw poniższe teksty tak, aby były spójne stylistycznie.

A

CHARITY SHOP NOTICE

We do not swap items you don't need in this store.

B

Hi Ben,
Have you got any spare time this weekend?
My fridge has developed a fault and I need to dispose of it. It'd be great if you could give me a hand.
Thanks,
Bella

7 Rozumienie tekstów pisanych

POWERUP

Dobieranie zdań do luk w tekście

7 **Przeczytaj tekst, z którego usunięto cztery zdania. W każdą lukę (1–5) wpisz literę, którą oznaczono brakujące zdanie (A–F), tak aby otrzymać spójny i logiczny tekst. Jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej luki.**

A Offering more than pure escapism, it has also been praised for its educational value.

B The impetus for this change came from the players, who demanded a new type of game.

C It created a rather unique situation – Polish developers had a market ready for their games and no competitors.

D However, in the midst of all this fallout caused by market readjustment, one form of entertainment media is booming.

E With around 440 studios developing some 500 games a year, there is great scope for innovation.

F Instead, they often look much closer to home for inspiration.

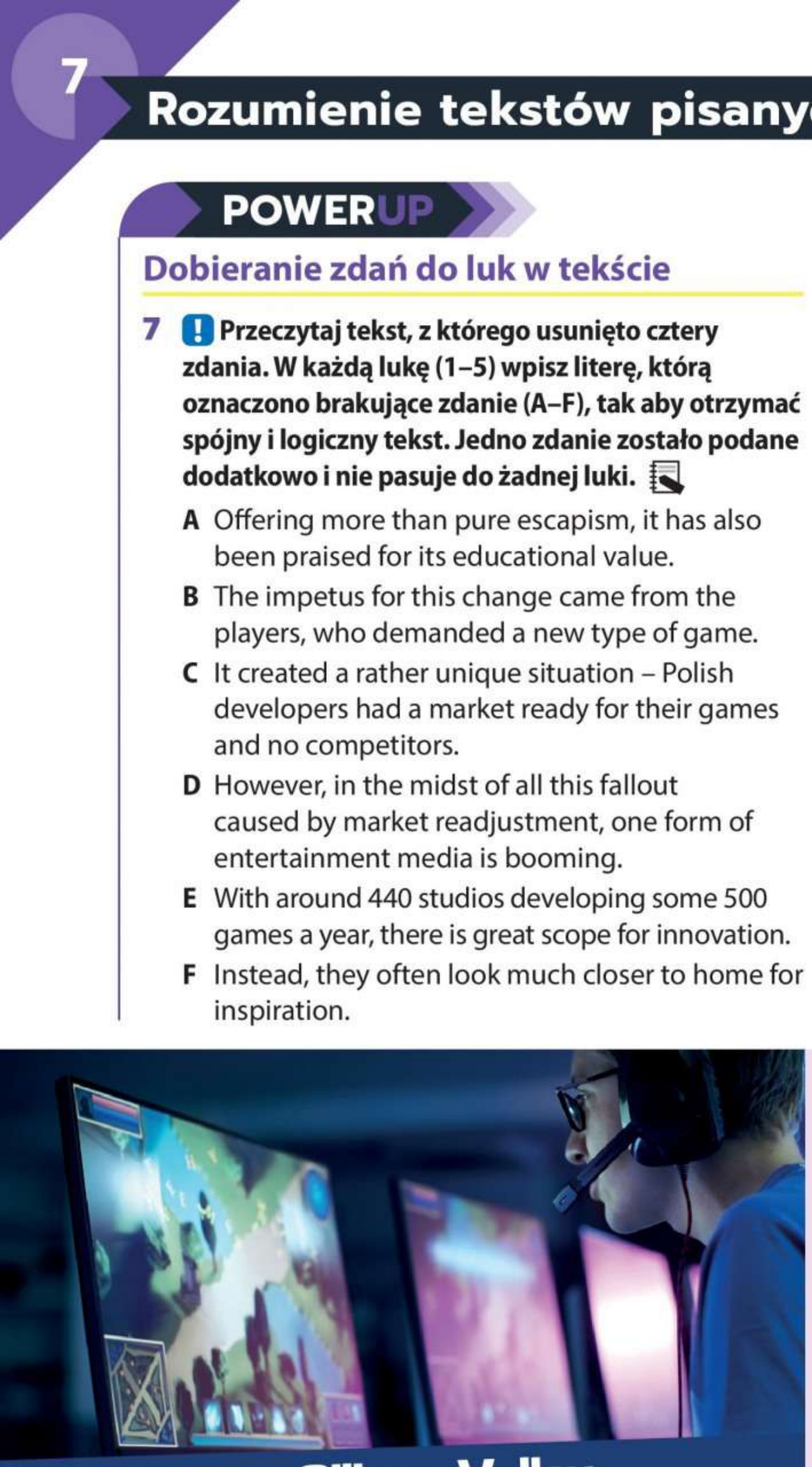

Goodbye Silicon Valley, Hello … Poland!

Music sales are plummeting due to the popularity of free streaming services. Similarly, film studios are also suffering, because old forms of distribution, such as DVDs, no longer appeal to the younger generation. [1]_____ The computer games industry is going from strength to strength. Indeed, computer games sales in 2020 grew to $56.9 billion in the US alone, which is more than films and music *combined*. It seems that the possibilities are endless for those who are in touch with the needs and desires of the new generation of gamers, which is very promising news for one of the current centres of game design worldwide. We're not talking about the legendary software hub of California's Silicon Valley, though. In fact, a huge number of top coders and game designers today are based in Poland.

While being fairly new, the Polish video games industry has long reached the level where it has become a serious business. However, there's still room for fresh ideas, and budding developers have plenty of opportunity to find a producer if they have a brainwave and want to develop their idea into a marketable video game. [2]_____ Furthermore, there are programmes which can provide support to coders trying to kick off their careers. Some universities work with established studios to seek out new talent. High school graduates can submit their ideas, and the best ones are given places at the university as well as technical support to help them put the finishing touches to their work.

Anyone analysing Poland's success will be struck by the fact that the developers haven't tried to copy American or Japanese ideas when seeking engaging subject matter. [3]_____ One of the hottest games in recent history has turned out to be *The Witcher*. It is based on novels by Polish author Andrzej Sapkowski, which were given a new lease of life as a computer game series. In the same way, the game *Warsaw* takes place during the events of the 1944 Warsaw Uprising during the Second World War. [4]_____ The game's designers have touched on something important here: the universal need of gamers worldwide to learn about the real events of the past through their favourite entertainment medium.

The past is also where we need to look to understand how the Polish games industry got the Midas touch. After the fall of communism, there were very few modern personal computers available, as Poles mostly had 8-bit machines which were already outdated. Foreign companies weren't interested in making products for these older computers. [5]_____ The enormous demand gave them a chance to learn their trade and grow. When up-to-date computers finally became available in Poland at the beginning of the 1990s, Polish coders were able to adapt quickly and started working their magic writing games for this new wave of PCs. Within a year, Polish programmers had released *Electro Man*, one of the first Polish games to be exported to the US. From that small start, the Polish computer games industry has grown into the behemoth that it is today.

Mówienie

Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

Po opisaniu zdjęcia i udzieleniu odpowiedzi na pytanie bezpośrednio go dotyczące, zostaniesz poproszony/poproszona o odpowiedź na dwa kolejne pytania. Pierwsze z nich jest luźno związane z tematyką ilustracji i dotyczy twoich opinii, nawyków i preferencji. Opisując swoje przyzwyczajenia i upodobania, używaj odpowiednich czasów gramatycznych i typowych dla nich zwrotów.

1 **061** **Wysłuchaj nagrania i dopasuj poniższe pytania do odpowiedzi uczniów.**

A What are your favourite shops? Why?

B Which do you prefer: buying online or in traditional shops? Why?

C Do you get excited about sales and discounts? Why? / Why not?

D Which do you think is the best way to pay: in cash or by card?

2 **061** **Wysłuchaj nagrania ponownie. Które zwroty wyróżnione w ramce poniżej zostały wykorzystane w nagraniu?**

Opisywanie swoich preferencji i upodobań

I like/love buying books.
I can't stand/hate running from shop to shop.
I'm really keen on electronic gadgets.
I prefer to buy groceries in a traditional shop rather than online.
I prefer buying things online to traditional shopping.
I wouldn't like to work in advertising.
I would never buy a real leather jacket.

Więcej przydatnych zwrotów na s. 240

3 **Odpowiedzcie w parach na pytania z ćwiczenia 1.**

4 **Opisz ilustrację i odpowiedz na pytania ze s. 241.**

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

Ilustracje i zdjęcia w materiale stymulującym często zawierają elementy tekstowe. Odnieś się do nich, aby uzasadnić swój wybór, ale nie przedstawiaj ich jako swoich argumentów.

5 **062** **Organizujesz w szkolną kampanię na rzecz świadomych zakupów i szukasz odpowiedniej ilustracji. Popatrz na przedstawione niżej ilustracje i wysłuchaj przykładowej wypowiedzi ucznia. W jaki sposób odniósł się do elementów tekstowych na obrazkach?**

1

2

6 **Wykonajcie w parach poniższe zadanie.**

Organizujesz szkolną kampanię na rzecz świadomych zakupów. Szukasz grafiki, która najlepiej odzwierciedli potrzebę ograniczenia konsumpcji i kontrolowania wydatków.

- Wybierz tę propozycję, która wydaje ci się najbardziej odpowiednia, i uzasadnij swój wybór.
- Wyjaśnij, dlaczego odrzucasz pozostałe propozycje.

1

2

3

Odpowiedz na poniższe pytania.

1 How are buying trends changing nowadays? What makes you think so?

2 What can you do to save and spend your money wisely?

7

Znajomość środków językowych

GRAMMAR IN USE

Strona bierna; *have something done*

1 Wybierz poprawne uzupełnienia zdań.

1 Books ordered before 1 p.m. are *deliver* / *delivered* the next day.
2 Has our flight *be* / *been* cancelled?
3 I ordered a blue skirt online, but they *sent* / *were sent* a black one.
4 When will your new cable TV be *installed* / *installing*?
5 Many complaints *have been received* / *have received* about the quality of their service.
6 Another type of electric car *will produce* / *will be produced* in a few years' time.
7 An old tree in our street *was cutting down* / *was cut down* last week.

2 Uzupełnij tekst czasownikami z nawiasów we właściwej formie.

Many of us love fashion but are also aware of the impact it has on the environment. We know that millions of tonnes of clothing [1]_____ (throw away) each year and that much of it could [2]_____ (recycle). One solution to this problem is to buy second-hand clothes, and another is to rent clothes instead of buying them. You can [3]_____ (hire) a designer-label dress and handbag for a week, for as little as 10% of what it would cost to buy it. And a growing number of companies now [4]_____ (offer) a rental service of children's clothes, aiming to save parents the bother of constantly buying new clothes for their growing children. For a monthly fee, you can rent clothes which [5]_____ (deliver) to your home. When you want to return them, you [6]_____ (drop) them off at a local pick-up spot. Each item [7]_____ (clean) before it [8]_____ (send) to the next customer.

3 Uzupełnij zdania odpowiednimi formami *have/get* oraz wyrazami podanymi w nawiasach.

1 We _____ (our car/wash) every couple of weeks.
2 They _____ (their wedding photos/take) by a professional photographer, but they weren't very pleased with them.
3 Your leaflet looks beautiful! Where _____ (you/it/do)?
4 He _____ (his house/redecorate) because he wants it to look good before he puts it on the market.
5 I _____ (some curtains/make) for the sitting room, which should be ready next week.

Więcej gramatyki na s. 219

Set leksykalny

4 ! Wpisz wyraz, który poprawnie uzupełnia obydwa zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych wyrazów.

1 I had my _____ done at a new beauty salon and I'm very happy with them. The colour's very pretty.
We need some _____ to hang our pictures on.
2 In order to access the website, please _____ the security code we will send you.
I've decided to _____ this short story competition and see what happens.
3 I thought the price she was asking for her motorbike was _____ so I agreed to it.
It's not _____ that my brother gets more pocket money than I do.
4 I keep a _____ of paper and art materials in my room.
We don't sell printer ink at this branch, but our larger _____ in the town centre has some.
5 The sale's started and there's 50% _____ all the shoes and sandals.
Emily spoke angrily to us and then walked _____ without looking back.

Tłumaczenie (zadanie zamknięte)

5 ! Spośród podanych opcji wybierz tę, która jest tłumaczeniem fragmentu podanego w nawiasie poprawnie uzupełniającym lukę w zdaniu.

1 I quickly (*ubrałam się*) _____, put on some make-up and left the house.
A had dressed **B** got dressed **C** was dressed
2 A large sum of money (*została wypłacona*) _____ of my bank account by someone I didn't know.
A was taken out **B** took out **C** was taking out
3 The college (*instaluje nowy sprzęt*) _____ in the science labs right now.
A has installed new equipment
B gets new equipment installed
C is having new equipment installed
4 The opening date of the new shopping centre (*zostanie podana*) _____ in January.
A is going to launch
B will be announced
C has been promoted
5 (*Ile kosztowało*) _____ to get your coat altered?
A What was the price
B How did you afford
C How much did it cost

Gramatykalizacja / struktury gramatyczne

6 **Uzupełnij zdania 1–5. Wykorzystaj w odpowiedniej formie wyrazy podane w nawiasach. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast – jeśli jest to konieczne – dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać zdania logiczne i gramatycznie poprawne. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie cztery wyrazy, wliczając w to wyrazy już podane.**

1 Most items _____ (can/exchange) others as long as they are still in their original packaging.
2 Her hair always looks great because she _____ (get/cut) every six weeks.
3 Their advertising campaign wasn't very successful although it _____ (had/develop) a top agency.
4 We _____ (have/carpets/clean) a few months ago and we were pleased with the results.
5 The teacher finished the lesson and the students _____ (allow/leave) the classroom.

Zadanie z lukami

7 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–5) jednym wyrazem, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań.**

You decide to go to the supermarket to pick up a few things. You're [1]_____ your online order delivered the day after tomorrow, but you need some tinned tomatoes, bread and milk. It will only take ten minutes, you think. But in the entrance you notice some special offers and you slow down. Those packs of apples are very good value [2]_____ money! You pick one up and continue down the aisles, looking for tinned tomatoes. They're not in their usual place – the tinned vegetables have [3]_____ moved somewhere else! While you're looking for them, you see a *2 for 1* offer on pasta sauce and pick up a couple of jars. Eventually you find the tomatoes, and then go to the bakery section. It [4]_____ filled with the delicious smell of fresh bread and you buy a slightly expensive loaf because it looks so good. Then you get the milk and go to the checkout. You've spent more than half an hour here, but the apples and pasta sauce were good bargains, [5]_____ you're happy that you've saved some money!

POWERUP

Wybór wielokrotny

8 **Przeczytaj tekst. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, tak aby otrzymać logiczny i gramatycznie poprawny tekst.**

Covent Garden in London is a vibrant neighbourhood that [1]_____ a large piazza and nine streets. Shoppers and tourists flock there, attracted by the [2]_____ shops and free entertainment. There are always plenty of people walking around, eating in the open-air cafés and watching whoever [3]_____ in the piazza. It's a really fun place to be.

Its history as a commercial hub began in the 17th century, when the piazza was created and wealthy families moved in. Markets began gathering there and two theatres were built and, [4]_____, it soon became too busy and noisy for the upper classes. They started to move out, and by the end of the 18th century, most of their houses [5]_____ into shops and coffee houses. In 1830, the piazza became a huge fruit and vegetable market, which remained until 1974. Then it, too, moved out and a battle over Covent Garden's future began. Local residents wanted their community and the historical buildings [6]_____, and fortunately that happened. Thanks to them, visitors can still admire the buildings and enjoy the buzz of the piazza.

1 **A** is encompassed
B encompasses
C is being encompassed
D is encompassing

2 **A** high-volume
B high-visibility
C high-end
D high-income

3 **A** is being performed
B has been performing
C is performing
D has performed

4 **A** in the meantime
B as a result
C for this purpose
D at the start

5 **A** had converted
B have converted
C have been converted
D had been converted

6 **A** to be preserved
B being preserved
C will be preserved
D should be preserved

7 Wypowiedź pisemna

Wpis na blogu

W swojej wypowiedzi możesz odnosić się do podpunktów polecenia w dowolnej kolejności. Pamiętaj jednak, że ten sam fragment tekstu nie może być traktowany jako zaliczenie dwóch różnych podpunktów. Budując swoją wypowiedź zgodnie z porządkiem narzuconym przez polecenie, będziesz miał/miała pewność, że odniosłeś/odniosłaś się do każdego podpunktu i odpowiednio go rozwinąłeś/rozwinęłaś.

1 Przeczytaj zadanie i przykładową wypowiedź. Uporządkuj akapity (A–C) zgodnie z kolejnością podpunktów w poleceniu.

Umówiłeś się / Umówiłaś się ze znajomymi na spotkanie w centrum handlowym. Na swoim blogu:

- wyjaśnij, dlaczego spotkaliście się w centrum handlowym
- zrelacjonuj niefortunną sytuację, która miała miejsce podczas spotkania
- zaprezentuj zalety centrów handlowych
- przedstaw ich wady.

Hi everybody,

Yesterday I went with a bunch of friends to the biggest shopping centre in town.

A I understand those who don't like shopping centres. They are usually crowded and noisy. White artificial light and Muzak make you tired. As a result, you spend too much money on things you don't need.

B We met in the shopping centre because, besides shops, it offers all kinds of entertainment. We wanted to go to the cinema, and then to a bowling alley. Those places are close to each other so it was convenient.

C We were having fun bowling when Karolina realized she didn't have her mobile phone. We came back to the cinema and the phone was waiting for her at the ticket office. Someone found it and gave it back to the checkout assistants.

2 Przeczytaj ponownie wypowiedź z ćwiczenia 1. Do którego podpunktu polecenia autor się nie odniósł?

3 Z poniższych fragmentów wybierz ten, który najlepiej uzupełni wypowiedź z ćwiczenia 1.

1 I like shopping centres. I live in a big city so there are a few of them. Most often I go there with my parents, but sometimes I go on my own, just to do window shopping. It's also my favourite place to spend free time with friends.

2 I like shopping centres. You can buy everything under one roof. And when you have finished shopping, you can go to a restaurant or café. You can spend time in sports clubs, enjoy cinemas or museums, so it's a place where everybody can have fun.

4 Napisz tekst (100–150 wyrazów, nie licząc słów już podanych), w którym rozwiniesz każdy z czterech podpunktów.

W twojej okolicy niedawno otwarto wielkie centrum handlowe. We wpisie na swoim blogu:

- wyjaśnij, dlaczego jesteś zadowolony/zadowolona ze zbudowania tego centrum
- opisz, jakie atrakcje ono oferuje
- zrelacjonuj, jak wyglądało jego uroczyste otwarcie
- zapytaj czytelników, czy lubią spędzać czas w centrach handlowych i zachęć do odwiedzenia tego w twojej okolicy.

Hi everybody,
A huge shopping centre has just opened in my neighbourhood.

Wyjaśnienie
I am glad it was opened because …
Moreover, …
Opis atrakcji
The shopping centre offers many attractions, for example …
You can also …
Relacja z otwarcia
They held a celebration to mark the opening.
There was a performance by …
Wyrażenie zachęty
Come and see for yourself!
Visit our shopping centre and …

Więcej przydatnych zwrotów n s. 243

POWERUP

Rozprawka

5 Napisz tekst składający się z 200–250 wyrazów.

W twojej okolicy planowana jest budowa centrum handlowego. Napisz rozprawkę, w której przedstawisz swoją opinię na ten temat, uwzględniając argumenty odnoszące się do wpływu tej inwestycji na sytuację ekonomiczną oraz jakość życia lokalnej społeczności.

Przydatne zwroty na s. 246

Bank zadań Wypowiedź ustna

2 minuty

Rozmowa wstępna

Odpowiedz na pytania.

1 What do you usually have for dinner?
2 What's your favourite foreign food?
3 Do you look for bargains when you go shopping? Why? / Why not?
4 Which do you think is the best day to go shopping? Why?

4 minuty

Zadanie 1

Rozmowa z odgrywaniem roli

Zamówiłeś/Zamówiłaś prezent urodzinowy dla kolegi w sklepie internetowym. Niestety, produkt i obsługa nie spełniły twoich oczekiwań. W rozmowie telefonicznej z kierownikiem sklepu omów poniższe kwestie.

- jakość produktu
- czas realizacji zamówienia
- kontakt z pracownikami sklepu
- warunki przyjęcia reklamacji

(Rozmowę rozpoczynasz ty).

3 minuty

Zadanie 2

Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

Opisz poniższe zdjęcie i odpowiedz na pytania.

Pytania znajdziesz na s. 242

5 minuty

Zadanie 3

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

Popatrz na ilustracje 1 i 2. Przygotowujesz artykuł na temat zrównoważonej diety do gazetki szkolnej. Wyraź swoje zdanie na temat poniższych propozycji zdjęć do umieszczenia w artykule.

- Wybierz tę ilustrację, która twoim zdaniem będzie bardziej odpowiednia, i uzasadnij swój wybór.
- Wyjaśnij, dlaczego odrzucasz drugą propozycję.

1

2

Odpowiedz na pytania.

1 Why is eating a balanced diet so important?
2 Why do some people become vegetarians or vegans?
3 How can people be encouraged to eat more wisely?
4 Is it a good idea to trust food advertisements? Why? / Why not?

Słowniczek Zakupy i usługi

Legenda
Oxford 3000
Oxford 5000
Poziom rozszerzony

63.1 Sklepy

baker's /'beɪkəz/ piekarnia
bookshop /'bʊkʃɒp/ księgarnia
chain store /'tʃeɪn stɔ:(r)/ sklep sieciowy
charity shop /'tʃærəti ʃɒp/ sklep organizacji charytatywnej
chemist's /'kemɪsts/ apteka
clothes shop /'kləʊðz ʃɒp/ sklep odzieżowy
cosmetic shop /kɒz'metɪk ʃɒp/ sklep z kosmetykami
deli /'deli/ delikatesy
department store /dɪ'pɑ:tmənt stɔ:(r)/ dom towarowy
DIY store /ˌdi: aɪ 'waɪ stɔ:(r)/ sklep dla majsterkowiczów
electrical shop /ɪ'lektrɪkl ʃɒp/ sklep z artykułami elektrycznymi
fishmonger's /'fɪʃmʌŋgəz/ sklep rybny
flea market /'fli: mɑ:kɪt/ pchli targ
florist's /'flɒrɪsts/ kwiaciarnia
furniture shop /'fɜ:nɪtʃə ʃɒp/ sklep meblowy
greengrocer's /'gri:ngrəʊsəz/ warzywniak
grocer's /'grəʊsəz/ sklep spożywczy
jewellery shop /'dʒu:əlri ʃɒp/ jubiler
local shop /ˌləʊkl 'ʃɒp/ sklep lokalny
market /'mɑ:kɪt/ rynek, targ
music shop /'mju:zɪk ʃɒp/ sklep muzyczny
newsagent's /'nju:zeɪdʒənts/ kiosk z gazetami
pet shop /'pet ʃɒp/ sklep zoologiczny
shoe shop /'ʃu: ʃɒp/ sklep obuwniczy
shopping centre /'ʃɒpɪŋ sentə(r)/ centrum handlowe
shopping mall /'ʃɒpɪŋ mɔ:l/ centrum handlowe
sports shop /'spɔ:ts ʃɒp/ sklep z artykułami sportowymi
stationer's /'steɪʃənəz/ sklep z artykułami papierniczymi

63.2 Towary

brand new /ˌbrænd 'nju:/ całkiem nowy
gifts /gɪfts/ podarunki
good quality /ˌgʊd 'kwɒləti/ dobrej jakości
goods /gʊdz/ towary, produkty
nail /neɪl/ gwóźdź
paint /peɪnt/ farba
poor quality /ˌpɔ: 'kwɒləti/ kiepskiej jakości
products /'prɒdʌkts/ towary, produkty
second-hand /ˌsekənd 'hænd/ z drugiej ręki, używany
sports gear /spɔ:ts gɪə(r)/ sprzęt sportowy
stationery /'steɪʃənri/ papeteria
tool /tu:l/ narzędzie
used /ju:zd/ używany

63.3 Kupowanie ubrań

blouse /blaʊz/ bluzka
boots /bu:ts/ buty (ciężkie, zimowe)
bra /brɑ:/ biustonosz
cardigan /'kɑ:dɪgən/ sweter rozpinany
casual clothes /ˌkæʒuəl 'kləʊðz/ codzienna, zwyczajna odzież
changing room /'tʃeɪndʒɪŋ ru:m/ przymierzalnia
clothes /kləʊðz/ odzież, ubrania
coat /kəʊt/ płaszcz
dress /dres/ sukienka
elegant clothes /ˌelɪgənt 'kləʊðz/ elegancka odzież
fashionable clothes /ˌfæʃnəbl 'kləʊðz/ modna odzież
fit /fɪt/ pasować, być w dobrym rozmiarze
fitting room /'fɪtɪŋ ru:m/ przymierzalnia
flip-flops /'flɪp flɒps/ klapki (japonki)
go with sth /'gəʊ wɪð sʌmθɪŋ/ pasować do czegoś
jacket /'dʒækɪt/ kurtka, marynarka, żakiet
jeans /dʒi:nz/ jeansy
jumper /'dʒʌmpə(r)/ sweter, bluza
large size /ˌlɑ:dʒ 'saɪz/ duży rozmiar
medium size /ˌmi:diəm 'saɪz/ średni rozmiar
put sth on /ˌpʊt sʌmθɪŋ 'ɒn/ zakładać (ubranie)
pyjamas /pə'dʒɑ:məz/ piżama
sandals /'sændlz/ sandały
shirt /ʃɜ:t/ koszula
skirt /skɜ:t/ spódnica
slippers /'slɪpəz/ kapcie
small size /ˌsmɔ:l 'saɪz/ mały rozmiar
smart clothes /ˌsmɑ:t 'kləʊðz/ elegancka odzież
socks /sɒks/ skarpetki
suit /su:t/ garnitur; kostium, garsonka
suit /su:t/ pasować komuś (o kolorze, kroju)
take sth off /ˌteɪk sʌmθɪŋ 'ɒf/ zdejmować coś (ubranie)
tights /taɪts/ rajstopy
top /tɒp/ bluzeczka, koszulka
trainers /'treɪnəz/ buty sportowe
trousers /'traʊzəz/ spodnie
try sth on /ˌtraɪ sʌmθɪŋ 'ɒn/ przymierzać coś
underwear /'ʌndəweə(r)/ bielizna

63.4 Materiały

cotton /'kɒtn/ bawełna
fabric /'fæbrɪk/ tkanina
leather /'leðə(r)/ skóra
linen /'lɪnɪn/ len
silk /sɪlk/ jedwab
wool /wʊl/ wełna

63.5 Wzory

checked /tʃekt/ w kratkę
dotted /'dɒtɪd/ w kropki
plain /pleɪn/ gładki, jednolity
striped /straɪpt/ w paski

63.6 Dodatki

accessories /ək'sesəriz/ dodatki, akcesoria
belt /belt/ pasek
bracelet /'breɪslət/ bransoletka
earrings /'ɪərɪŋz/ kolczyki
gloves /glʌvz/ rękawiczki
handbag /'hændbæg/ torebka
hat /hæt/ kapelusz
ring /rɪŋ/ pierścionek
scarf /skɑ:f/ szalik, chustka, apaszka
sunglasses /'sʌnglɑ:sɪz/ okulary przeciwsłoneczne
tie /taɪ/ krawat
watch /wɒtʃ/ zegarek

63.7 Sprzedawanie i kupowanie

afford /ə'fɔ:d/ móc sobie pozwolić na coś
buy /baɪ/ kupować
cashier /kæ'ʃɪə(r)/ kasjer/kasjerka
cheap /tʃi:p/ tani/niedrogi
check out /ˌtʃek 'aʊt/ płacić za zakupy (przy kasie)
checkout /'tʃekaʊt/ kasa
choice of goods /ˌtʃɔɪs əv 'gʊdz/ wybór towarów
cost /kɒst/ kosztować
counter /'kaʊntə(r)/ lada sklepowa
customer /'kʌstəmə(r)/ klient/klientka
do the shopping /ˌdu: ðə 'ʃɒpɪŋ/ robić zakupy, kupować
expensive /ɪk'spensɪv/ drogi
inexpensive /ˌɪnɪk'spensɪv/ tani/niedrogi
on sale /ɒn 'seɪl/ w sprzedaży
packaging /'pækɪdʒɪŋ/ opakowanie
pocket money /'pɒkɪt mʌni/ kieszonkowe
price /praɪs/ cena
queue /kju:/ kolejka; stać w kolejce
range of goods /ˌreɪndʒ əv 'gʊdz/ wybór towarów
receipt /rɪ'si:t/ paragon
save money /ˌseɪv 'mʌni/ oszczędzać pieniądze
sell /sel/ sprzedawać
sell-by date /'sel baɪ deɪt/ termin przydatności do spożycia
shop /ʃɒp/ robić zakupy, kupować
shop assistant /'ʃɒp əsɪstənt/ ekspedient/ekspedientka
shop online /ʃɒp ɒn'laɪn/ robić zakupy przez internet
shopping bag /'ʃɒpɪŋ bæg/ torba na zakupy
shopping basket /'ʃɒpɪŋ bɑ:skɪt/ koszyk na zakupy
shopping list /'ʃɒpɪŋ lɪst/ lista zakupowa
spend money /ˌspend 'mʌni/ wydawać pieniądze
trolley /'trɒli/ wózek na zakupy

63.8 Środki płatnicze

ATM /ˌeɪ ti: 'em/ bankomat
banknote/note /'bæŋknəʊt/ /nəʊt/ banknot
cash /kæʃ/ gotówka
cash machine /'kæʃ məʃi:n/ bankomat
change /tʃeɪndʒ/ bilon, reszta
change money /ˌtʃeɪndʒ 'mʌni/ wymieniać pieniądze
coin /kɔɪn/ moneta
credit card /'kredɪt kɑ:d/ karta kredytowa
debit card /'debɪt kɑ:d/ karta debetowa
enter your PIN /ˌentə jɔ: 'pɪn/ wprowadzić PIN
exchange rate /ɪks'tʃeɪndʒ reɪt/ kurs wymiany walut
give change /ˌgɪv 'tʃeɪndʒ/ wydawać resztę
local currency /ˌləʊkl 'kʌrənsi/ lokalna waluta
pay /peɪ/ płacić
pay by card /ˌpeɪ baɪ 'kɑ:d/ płacić kartą
pay in cash /ˌpeɪ ɪn 'kæʃ/ płacić gotówką
pay with a credit card /ˌpeɪ wɪð ə 'kredɪt kɑ:d/ płacić kartą kredytową
small change /ˌsmɔ:l 'tʃeɪndʒ/ drobne (pieniądze)
take out money /ˌteɪk aʊt 'mʌni/ pobierać pieniądze

63.9 Okazje i oferty specjalne

2 for 1 /ˌtu: fə 'wʌn/ dwa w cenie jednego
20% off /ˌtwenti pəsent 'ɒf/ przeceniony o 20%
bargain /'bɑ:gən/ okazja
discount /'dɪskaʊnt/ rabat, zniżka
good deal /ˌgʊd 'di:l/ dobra oferta
good value for money /ˌgʊd 'vælju: fə 'mʌni/ dobry stosunek wartości do ceny
half price /ˌhɑ:f 'praɪs/ za pół ceny
in the sale /ɪn ðə 'seɪl/ przeceniony, na wyprzedaży
look for a bargain /ˌlʊk fə(r) ə 'bɑ:gən/ szukać okazji
outlet /'aʊtlet/ sklep typu outlet
reduced price /rɪˌdju:st 'praɪs/ obniżona cena
sale /seɪl/ wyprzedaż

63.10 Składanie reklamacji

broken /'brəʊkən/ zepsuty
complain about /kəm'pleɪn əbaʊt/ zareklamować coś, składać reklamację
exchange sth for sth /ɪks'tʃeɪndʒ sʌmθɪŋ fə(r) sʌmθɪŋ/ wymienić coś na coś (w sklepie)
faulty goods /ˌfɔ:lti 'gʊdz/ wadliwy towar
fix /fɪks/ naprawić
get your money back /ˌget jɔ: 'mʌni bæk/ dostać pieniądze z powrotem
make a complaint /ˌmeɪk ə kəm'pleɪnt/ zareklamować coś, składać reklamację
manager /'mænɪdʒə(r)/ kierownik/kierowniczka
missing /'mɪsɪŋ/ brakujący
not fit /nɒt 'fɪt/ nie wyglądać dobrze, być w nieodpowiednim rozmiarze
not work /nɒt 'wɜ:k/ nie działać
refund /rɪ'fʌnd/ (v), /'ri:fʌnd/ (n) zwracać pieniądze, zwrot pieniędzy
repair /rɪ'peə(r)/ naprawić
replace /rɪ'pleɪs/ wymienić
return sth to a shop /rɪˌtɜ:n sʌmθɪŋ tə ə 'ʃɒp/ zwrócić coś do sklepu
scratched /skrætʃt/ porysowany
take sth back /ˌteɪk sʌmθɪŋ 'bæk/ zwrócić coś
wrong colour/size/style /ˌrɒŋ 'kʌlə(r)/ /ˌrɒŋ 'saɪz/ /ˌrɒŋ 'staɪl/ zły kolor/rozmiar/fason

Pamiętasz?

63.11 Korzystanie z usług

alter sb's clothes /ˈɔːltə(r) sʌmbədiz ˈkləʊðz/ przerabiać ubrania
barber /ˈbɑːbə(r)/ fryzjer męski
beautician /bjuːˈtɪʃn/ kosmetyczka
beauty salon /ˈbjuːti sælɒn/ salon piękności
book an appointment /ˌbʊk ən əˈpɔɪntmənt/ umówić spotkanie, wizytę
car wash /ˈkɑː wɒʃ/ myjnia samochodowa
caterer /ˈkeɪtərə(r)/ osoba zajmująca się zaopatrzeniem gastronomicznym
deliver packages /dɪˌlɪvəri ˈpækɪdʒɪz/ dostarczać paczki
do sb's make-up /ˌduː sʌmbədiz ˈmeɪk ʌp/ robić komuś makijaż
dry cleaner's /ˌdraɪ ˈkliːnəz/ pralnia chemiczna
financial adviser /faɪˌnænʃl ədˈvaɪzə(r)/ doradca finansowy
fix water pipes /ˌfɪks ˈwɔːtə paɪps/ naprawiać rury
garage /ˈgærɑːʒ/ warsztat naprawczy
hairdresser /ˈheədresə/ fryzjer/ fryzjerka
interior designer /ɪnˌtɪəriə dɪˈzaɪnə(r)/ dekorator/ dekoratorka wnętrz
IT service engineer /ˌaɪ ˌtiː ˈsɜːvɪs endʒɪnɪə(r)/ serwisant komputerowy
make sb's clothes /ˌmeɪk sʌmbədiz ˈkləʊðz/ szyć ubrania
petrol station /ˈpetrəl steɪʃn/ stacja benzynowa
plumber /ˈplʌmə(r)/ hydraulik
postman /ˈpəʊstmən/ listonosz
postwoman /ˈpəʊstwʊmən/ listonoszka
provide food for a party /prəˌvaɪd ˌfuːd fə(r) ə ˈpɑːti/ dostarczać jedzenie na przyjęcie
seamstress /ˈsiːmstrəs/ szwaczka, krawcowa
serve sb /ˈsɜːv sʌmbədi/ obsługiwać kogoś
service /ˈsɜːvɪs/ usługa; obsługa
tailor /ˈteɪlə(r)/ krawiec
travel agent's /ˈtrævl eɪdʒənts/ biuro podróży

63.12 Reklama

ad/advert/advertisement /æd/ /ˈædvɜːt/ /ədˈvɜːtɪsmənt/ reklama
advertise /ˈædvətaɪz/ reklamować
advertising /ˈædvətaɪzɪŋ/ reklama, branża reklamowa
advertising agency /ˈædvətaɪzɪŋ eɪdʒənsi/ agencja reklamowa
appeal to consumers /əˌpiːl tə kənˈsjuːməz/ podobać się konsumentom
attract attention /əˌtrækt əˈtenʃn/ przyciągać uwagę
brand /brænd/ marka (produktu)
campaign /kæmˈpeɪn/ kampania reklamowa
classified ads /ˌklæsɪfaɪd ˈædz/ ogłoszenia drobne
commercial /kəˈmɜːʃl/ reklama (w radiu lub telewizji)
effective /ɪˈfektɪv/ skuteczny
flyer /ˈflaɪə(r)/ ulotka
latest /ˈleɪtɪst/ najnowszy
launch a campaign /ˌlɔːntʃ ə kæmˈpeɪn/ rozpoczynać kampanię
leaflet /ˈliːflət/ ulotka
logo /ˈləʊgəʊ/ logo
persuade sb to do sth /pəˌsweɪd sʌmbədi tə ˈduː sʌmθɪŋ/ przekonywać, namawiać kogoś do zrobienia czegoś
promote a new product /prəˌməʊt ə njuː ˈprɒdʌkt/ promować nowy produkt
slogan /ˈsləʊgən/ slogan, hasło reklamowe
sponsor someone /ˈspɒnsə(r) ˈsʌmwʌn/ sponsorować kogoś
target consumer /ˌtɑːgɪt kənˈsjuːmə(r)/ docelowy klient
technique /tekˈniːk/ technika, metoda
the latest model /ðə ˌleɪtɪst ˈmɒdl/ najnowszy model
try out a new product /ˌtraɪ aʊt ə njuː ˈprɒdʌkt/ testować nowy produkt
TV commercial /ˌtiː ˈviː kəmɜːʃl/ reklama telewizyjna

63.13 Prawa konsumenta

consumer /kənˈsjuːmə(r)/ konsument
dispute /ˈdɪspjuːt/ spór
durable goods /ˈdjʊərəbl ˌgʊdz/ produkty trwałe
guarantee /ˌgærənˈtiː/ gwarancja
liable /ˈlaɪəbl/ odpowiedzialny
mediation /ˌmiːdiˈeɪʃn/ mediacja
protection /prəˈtekʃn/ ochrona
retailer /ˈriːteɪlə(r)/ sprzedawca detaliczny
statutory rights /ˈstætʃətri ˌraɪts/ prawa ustawowe

63.14 Wordpower s. 95

develop a fault /dɪˌveləp ə ˈfɔːlt/ zepsuć się
dispose of /dɪˈspəʊz əv/ pozbyć się czegoś, wyrzucić
donate /dəʊˈneɪt/ podarować, ofiarować
exchange /ɪksˈtʃeɪndʒ/ wymienić
no longer required /nəʊ ˌlɒŋgə rɪˈkwaɪəd/ niepotrzebny
special occasion /ˌspeʃl əˈkeɪʒn/ specjalna okazja

BRAINPOWER

Ułóż zdanie lub wyrażenie składające się z wyrazów zaczynających się od poszczególnych liter nowego słowa. Przykładowo: zdanie *Ted opened our locker* może pomóc w zapamiętaniu słowa *tool*, szczególnie jeżeli wyobrazimy sobie Teda otwierającego szafkę za pomocą jakiegoś narzędzia.

Sprawdź się!

1 W każdym zdaniu wskaż jeden wyraz, który został podany dodatkowo.

1 They prepared most of the food themselves so a lot of money was being saved.
2 Jamie doesn't usually keep up his receipts – he just throws them away.
3 Gina was got rid of her old car at last and bought a new one.
4 Jennifer had her wedding dress been made in Paris.
5 Mark failed on a few tests and his parents have to come to school.
6 Many people prefer chatting out to friends online to going out with them.
7 For your starter meal, I would recommend the crab salad.
8 Jake is out of the work because his company went bankrupt.
9 Her classmates were bullying on her so she reported them to the headmaster.
10 Mike has a degree in Maths and he works for as a teacher.

Wymowa

1 064 Wysłuchaj nagrania i powtórz poniższe słowa.

brands books boxes dresses gloves matches nails places prices receipts rings shoes ties trousers

2 065 Uzupełnij tabelę wyrazami z ćwiczenia 1 w zależności od wymowy końcówki liczby mnogiej. Wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi.

końcówka *-s* wymawiana /s/	końcówka *-s* wymawiana /z/	końcówka *-s* wymawiana /ɪz/

3 066 Wysłuchaj nagrania. Następnie zanotuj z pamięci jak najwięcej wymienionych rzeczy. Odczytaj i porównaj swoje odpowiedzi z odpowiedziami kolegi lub koleżanki.

8 Podróżowanie i turystyka

Słownictwo

Wakacje

1 **Pracujcie w parach. Opiszcie zdjęcia i odpowiedzcie na poniższe pytania.**

Which of these places would you most like to visit? Why?

2 **Co można robić na wakacjach? Dopasuj aktywności z ramki do typów wyjazdów wakacyjnych (1–6) i dodaj własne pomysły.**

go backpacking go hitchhiking go kayaking
go quad biking go sightseeing go snorkelling
go swimming go trekking set up camp
sleep in a tent sunbathe take photos
watch the wildlife

1 a city break
2 a beach holiday
3 an activity holiday
4 a camping holiday
5 a safari
6 a package holiday

Zakwaterowanie

3 **Dopasuj podane nazwy miejsc, w których spędza się wakacje, do ich definicji.**

bed and breakfast campsite caravan chalet
five-star hotel self-catering apartment villa
youth hostel

1 a place where you can stay in a tent
2 a large house in the country, especially in southern Europe
3 a wooden house, especially one built in a mountain area
4 a luxury place to stay where you have a room, an en-suite bathroom and many other facilities
5 a flat where you can cook for yourself, especially popular with families
6 a cheap, simple hotel, especially for young people when they are travelling
7 a private house or a small hotel that provides a room for the night and one meal
8 a large vehicle that is pulled by a car, in which you can sleep, cook, etc.

W hotelu

4 **Uzupełnij dialog wyrazami i wyrażeniami z ramki. Trzy z nich zostały podane dodatkowo.**

book a room check in check out double
en-suite five-star room service single

Woman I'd like to [1]_____, please, for this weekend, for two nights.
Receptionist Yes, of course, madam. Would you like a single or a double room?
Woman It's for me and my husband, so a [2]_____, please. Are all your rooms [3]_____?
Receptionist Yes, they are. All our rooms have luxury bathrooms.
Woman That's excellent.
Receptionist What time do you estimate you will [4]_____ on Friday evening?
Woman At around nine o'clock, depending on the traffic. Will the restaurant still be open?
Receptionist Yes, it will, madam. But you can also order [5]_____ if you prefer.

5 **067** **Wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi z ćwiczenia 4.**

Orientacja w terenie

6 Uzupełnij wypowiedzi wyrazami z ramek.

along cross get past

How do I get to the campsite?

You need to walk [1]_____ the river, then [2]_____ the bridge on your left. Then, go straight on [3]_____ the caravan park on your left, and the campsite is just after it. Ring me if you [4]_____ lost.

around on towards turning

Can you show me the way to the Grand Hotel?

Sure. Walk north down the street here [5]_____ the shopping centre. Then take the second [6]_____ on the left – it's called Parker Street. [7]_____ the corner you'll see the Grand Hotel. If you turn [8]_____ you can also see the river behind you.

7 Odegrajcie w parach poniższe scenki. Jedno z was planuje pobyt w hotelu, a druga osoba z pary jest pracownikiem recepcji hotelu.

1 You and your friend are planning to spend a weekend in London. You'd like a twin room with a bathroom. Ask about a fitness room and sauna.
2 You are planning a holiday in a hotel on the beach in Cyprus. You'd like two rooms with air conditioning and a sea view. Ask about satellite TV and Polish channels.

Środki transportu

8 Dopasuj poniższe wyrazy do właściwych kategorii.

airport boarding pass captain coach driver ferry helicopter hot-air balloon luggage passengers passport pilot platform rucksack single/return ticket station suitcase taxi rank yacht

Forms of transport	
Places	
Things you need	
People	

9 Dopasuj czasowniki z ramki do poniższych wyrazów i wyrażeń, tak aby utworzyć zwroty dotyczące podróżowania.

arrive drive fly go go by miss ride travel

1 _____: a car a taxi a coach a lorry a minibus
2 _____: an aeroplane an aircraft on an aeroplane
3 _____: on a cruise for a ride on an excursion on foot
4 _____: the train your flight your plane the last bus
5 _____: plane taxi sea rail boat
6 _____: a camel a bike a horse a motorbike
7 _____: around the world across Poland by bus
8 _____: at the airport at the bus station in London

POWERUP

10 Wybierz właściwe uzupełnienia zdań.

1 *Book / Catch* a low-cost airline ticket but, if necessary, pay extra for a *window / aisle* seat if you like to enjoy the views.
2 Set off a couple of hours early to avoid getting *stuck / stopped* in traffic. Use the *priority / special* check-in service once you reach the airport to collect your boarding card.
3 Go through security and *customs / immigration* and then browse the *duty-free / tax-free* zone before you have a coffee in the departure lounge.
4 *Board / Visit* the plane after waiting in a queue. Put your *suitcase / hand luggage* in the overhead locker.
5 Sit down and *fasten / fix* your seatbelt. Say hello to the *passenger / flyer* in the seat next to you if you feel like having someone to chat to.
6 Jet *off / lag* into the sky. Wait for the *on-board / outbound* food service to begin.
7 If it's a bumpy ride, the *turbulence / itinerary* might make you feel nervous.
8 Arrive at your *destination / location* a few hours later. *Return / Disembark* from the plane and go to the baggage collection area to look for your luggage.

Ruch uliczny

11 Uzupełnij luki w zdaniach wyrażeniami z ramki.

bike lanes one-way parking space
pedestrian zone road signs rush hour
stop light traffic jam traffic lights
zebra crossings

1 During the _____ there's a lot of traffic congestion and usually a long _____, with lines of cars slowly moving forward.
2 My house is on a _____ street and it's hard to find a _____. If you miss one, you have to drive all the way round again.
3 In our town, drivers don't always stop for pedestrians at _____ and they often ignore the _____ that say 'no parking'. I'm surprised there aren't more road accidents.
4 The centre of town is a _____. No cars are allowed but you can still ride your bike.
5 The _____ changed really quickly and I had to brake hard not to go through the _____.
6 I'm tired of cyclists riding on the pavement – there should be more _____ for them to ride on.

Awarie i wypadki w podróży

12 W parach wyjaśnijcie znaczenie wyróżnionych wyrazów. Następnie dopasujcie zdania 1–9 do zdań o zbliżonym znaczeniu (a–i).

1 'The plane left three hours late.'
2 'I felt ill after eating some fish from a market stall.'
3 'I fell off my bike when I was hit by a speeding car.'
4 'The hotel had given our room to somebody else.'
5 'I didn't feel very well on the boat to France.'
6 'The flight never took off.'
7 'The helicopter had technical problems, so the pilot had to make a sudden landing in a nearby field.'
8 'The brakes failed and the car swerved across the road.'
9 'We arrived late and watched our train pull out of the station.'

a There was a **cancellation**.
b The driver **lost control of** his vehicle.
c There was a **delay**.
d I was **knocked down**.
e It was **double-booked**.
f I was **seasick**.
g We **missed** it.
h I had **food poisoning**.
i It made a **crash landing**.

13 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 Which do you prefer: winter holidays or summer holidays? Why?
2 Talk about a memorable journey that you went on.
3 Can you tell me the directions to your favourite place in your town from here?
4 Which type of accommodation would you choose for a holiday with friends?
5 Where would you like to go for a holiday if you could go anywhere?
6 What would you pack if you went camping?

POWERUP

Bezpieczeństwo w podróży

14 Uzupełnij luki w tekście wyrazami z ramki.

belongings cash documents information
repellent scams sunstroke vaccinations

TEN tips

to keep you safe in a foreign country

First of all, travel insurance should not be considered optional when you travel abroad. The possible dangers are plenty: you might lose your travel [1]_____ or even get a tropical disease!

- Look up medical advice on any [2]_____ you may need to have before leaving. If you're going somewhere hot then take insect [3]_____ for the mosquitos. They transmit malaria and other diseases.
- Take some emergency [4]_____ and hide it well. Also make sure you have your emergency [5]_____ written down on a piece of paper as well as saved on your phone.
- Allow yourself some time to acclimatize to the weather. Stay out of the sun to prevent yourself getting [6]_____.
- If you can't blend in with the locals, be wary. Criminals like to prey on unsuspecting tourists, so keep an eye on your [7]_____. Also look out for [8]_____ where people try to trick you out of your money.

Rozumienie ze słuchu

Tekst z lukami

1 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytanie.

What's your favourite form of transport when you travel? Why?

2 Popatrz na tabelę z ćwiczenia 3. Jakiego rodzaju informacji potrzebujesz, aby uzupełnić poszczególne luki?

3 068 Usłyszysz dwukrotnie informacje na temat dojazdu do miejscowości Cabo San Lucas. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu uzupełnij luki 1–4 w tabeli, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu. Luki należy uzupełnić w języku angielskim.

Which transportation service is best for you?

Transport	Time	Cost	Additional information
By [1]_____	19 hours	£75	Travellers often [2]_____
By ferry	[3]_____ in total (ferry + bus transfer)	£80 (boat and bus tickets)	Might see whales and dolphins
By plane	55 minutes' flying time	£100 including [4]_____	High excess luggage fees

WORDPOWER

4 Dopasuj wyrazy i wyrażenia z ramki do odpowiednich kategorii (1–4).

budget crossing encounter
excess luggage fee head to mainland
peninsula transfer vineyard voyage

1 travel by sea
2 money
3 location
4 general travel

5 Uzupełnij luki w tekście wyrazami i wyrażeniami z ćwiczenia 4 w odpowiedniej formie.

We didn't take the plane to Cabo San Lucas because we hadn't [1]_____ for the [2]_____. We weren't sure what to do but then we [3]_____ a group of travellers who recommended that we [4]_____ to the port and take a ferry. We took their advice. The [5]_____ to the port was simple, and we ended up sailing directly from the [6]_____ to the tip of the [7]_____. It was a short [8]_____ rather than a long [9]_____, but the coastal scenery was beautiful with lovely beaches and a few [10]_____.

POWERUP

Tekst z lukami

6 069 Usłyszysz dwukrotnie wypowiedź na temat bezpiecznej jazdy skuterem. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu uzupełnij luki 1–4 w notatce, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu. Luki należy uzupełnić w języku angielskim.

MOPED SAFETY

ROAD USE

- Don't position yourself in a driver's [1]_____.
- Check over your shoulder before making maneouvres.
- Be especially careful at junctions and roundabouts.

EQUIPMENT

- Get a brand new helmet with [2]_____.
- Wear leather clothing to [3]_____.
- Get good motorcycle gloves.

LEGALITIES

- Ensure you don't ride in places where [4]_____.
- Make sure your tyres are at the correct pressure and check them for damage.

7 Wykonajcie w parach poniższe zadanie.

Using the information above, what safety advice would you give to the rider in the photo?

8 Rozumienie tekstów pisanych

Dobieranie zdań do luk w tekście

1 Pracujcie w parach. Popatrzcie na zdjęcie powyżej i odpowiedzcie na pytania.

1 How good is your sense of direction?
2 Have you ever got completely lost? When? What happened?

2 Przeczytaj wskazówkę. Następnie przeczytaj tekst z ćwiczenia 3 i odpowiedz na poniższe pytanie.

Najpierw przeczytaj tekst, żeby dowiedzieć się, czego dotyczy. Streść w myślach każdy akapit i zastanów się, jakiej informacji brakuje w poszczególnych lukach.

Which paragraph is about
1 a rescue?
2 a weather event?
3 a surprising meeting?
4 surviving in the desert?

3 ! Przeczytaj tekst, z którego usunięto cztery zdania. W każdą lukę (1–4) wpisz literę, którą oznaczono brakujące zdanie (A–E), tak aby otrzymać spójny i logiczny tekst. Jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej luki.

A The Tuareg men later took him to the police.
B Prosperi was unable to explain what had happened to him.
C It provided shelter from the hot desert sun and winds, but no-one came.
D Eight hours later the clouds of sand had passed.
E He called to her for help but by now he looked like a skeleton.

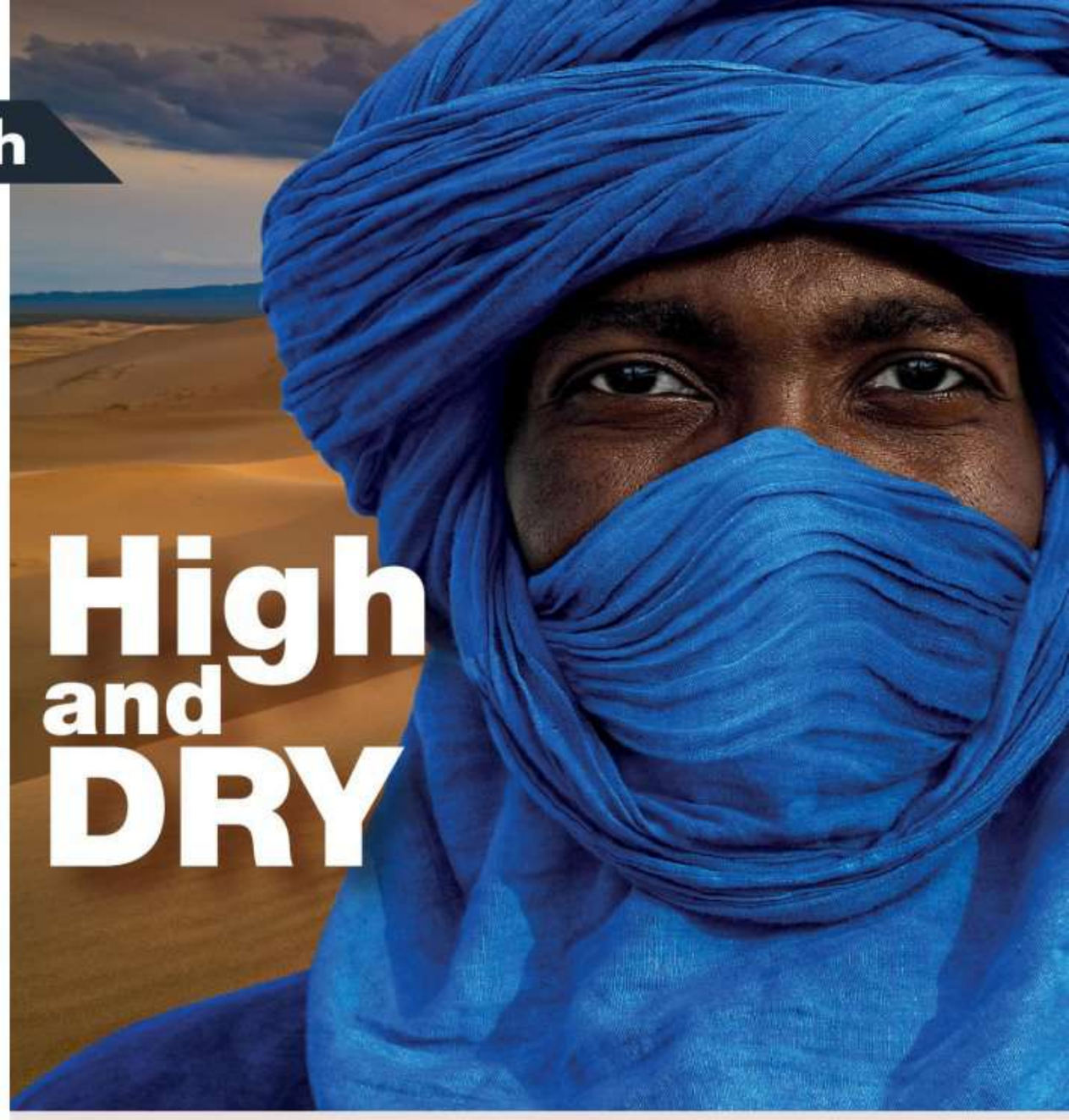

Mauro Prosperi had travelled to Morocco in the Sahara Desert to compete in the Marathon des Sables. Four days into the week-long event he found himself in the middle of a sandstorm. Prosperi lost sight of the other competitors but he believed he could see the trail and continued through the storm. [1] _____. Prosperi climbed to higher ground to search the horizon for the others. But there was no-one in sight and the storm had removed all trace of the trail markings. He was lost and alone in the Sahara Desert.

Before long he saw a rescue helicopter overhead. He was convinced that it had come for him and tried to attract its attention, but it passed by. Hours later he found an abandoned building and hoped someone, a fellow traveller perhaps, would come by eventually. [2] _____. Several days passed. He had some supplies with him, a little food and a small stove, but finding water was impossible. He managed to stay alive by licking water from the cool rocks each morning, squeezing liquid from the packet of wet tissues he was carrying and eating raw bats and beetles. But in the desert heat it wasn't enough.

Prosperi became certain he would not survive at the shelter. He eventually left and continued his desperate search for a human settlement. On day eight he found a puddle of water – a small oasis. His throat was too dry and swollen to drink at first, but he managed to sip a little. Nearby he noticed a trail left by goats and then some human footprints. He followed them and soon saw a girl from a Tuareg tribe. [3]_____. The girl, however, was so frightened by his appearance that she ran away.

However, after a while the girl returned with her grandma. They took Prosperi to their camp where he was given a little mint tea. [4]_____. The authorities first believed he was a spy and interrogated him, but after a while they accepted his story. He was able to call his family back in Italy and received seven days of medical treatment. During his journey he had walked 180 km, lost 15 kilos and wandered across the border into Algeria. But he had survived, and was welcomed home a hero.

WORDPOWER

4 **Popatrz na poniższe słowa z tekstu. Co mają ze sobą wspólnego słowa w każdym punkcie?**

1 trail / wander
2 trace / footprints
3 lick / sip
4 shelter / supplies
5 settlement / abandon

5 **Uzupełnij zdania parami wyrazów z ćwiczenia 4 użytych w odpowiedniej formie.**

1 The buildings in the _____ had been _____ for centuries.
2 I _____ along a jungle _____.
3 There was no _____ of _____ in the mud.
4 We kept our essential _____ inside the _____.
5 I usually _____ the white froth off my cappuccino first and then _____ the hot coffee.

Rzeczowniki złożone

6 **Dopasuj słowa z ramki A do słów z ramki B, tak aby utworzyć rzeczowniki złożone. W parach wyjaśnijcie ich znaczenie.**

A medical mint rescue sand trail Tuareg

B helicopter markings storm tea treatment tribe

Przymiotnik *lost*

7 **Przeczytaj zdania i dopasuj znaczenie przymiotnika *lost* do synonimów z ramki.**

confused dead missed missing not won unsure of location

1 I didn't speak the language and I felt **lost** without my phrase book.
2 Is this the **lost** treasure?
3 Help! I'm **lost**!
4 We should remember our **lost** soldiers.
5 Our boat's sinking – the race is **lost**!
6 We should have stopped for water in the oasis: it was a **lost** opportunity.

8 **Wykonajcie w parach poniższe zadanie.**

Describe a journey to an imaginary place or a unique place you've visited in real life. In your description include three compound nouns from exercise 6 and three different meanings of the adjective *lost*.

8 Rozumienie tekstów pisanych

POWERUP

Wybór wielokrotny

9 Przeczytaj tekst. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią tekstu: A, B, C albo D.

1 What do we learn about the region which the writer is visiting?
- **A** It is currently very busy.
- **B** Accommodation is very scarce.
- **C** Transport from the airport isn't always comfortable.
- **D** It attracts a million visitors each year.

2 How does the author characterize the relationship of dive tourism to nature?
- **A** strained
- **B** dependent
- **C** complex
- **D** changing

3 What opinion does the writer express about his diving experience?
- **A** The training he received wasn't very good.
- **B** The environment underwater is more colourful than the landscape above.
- **C** It's difficult to stop talking about it.
- **D** The sea life has not been well-protected.

4 What is true about illegal fishing?
- **A** It has now completely ended.
- **B** The local people benefit from it.
- **C** Other countries are responsible for it.
- **D** It's still continuing on a small scale.

5 What does the writer think about his holiday overall?
- **A** It isn't as good as he expected.
- **B** He wishes he'd made different choices.
- **C** He feels glad to have come.
- **D** He worries about its impact on the local area.

Dive trip: day 1

I was worried that the waters between these densely forested conical islands would be packed with dive tourists. I'd read that each year a million people qualify to join a formal diving expedition and many head straight here, to the 'coral triangle' of the Philippines, Malaysia and Indonesia. And once I'd made my way from the airport on a tortuous tuk-tuk ride to the coast, I could see why tourists flock here. The sea is blue, the waters are warm and the conditions are perfect for diving. However, I needn't have worried about crowds – since setting sail we've barely seen another tour group.

That's partly because I decided to stay on a 'liveaboard' boat with four others so we could really get off the beaten track. But, as the tour leader was telling us, there are simple reasons why tourism isn't particularly developed here. Sprawling waterfront resorts would only destroy the ribbons of corals and mangrove trees that hug the coastlines, and the propellers of cruise ships would destroy or scare off marine life. So, to maintain the healthy marine ecosystem that diving so clearly relies on, the nature-based tourism that dominates here takes place from various eco-lodges and small sailing vessels, like ours. Apparently there are plenty of small resorts dotted around, but they're spread out amongst Indonesia's 17,000 islands and are well-hidden.

Anyway, I had my first dive this morning and, I can tell you, four weeks' scuba training in swimming pools does nothing to prepare you for the magic of underwater diving here. It completely overwhelms the senses. An array of brightly coloured fish dart in and out of the pristine corals while reef sharks, turtles and manta rays survey the reef from overhead. After the dive, once you regain the power of speech, you'll be chatting about little else.

It wasn't all great, though. Near the beach I saw some shark carcasses that had been de-finned, which was a bit of a shock. The marine life here is officially protected, and protected in practice, too, as far as possible. In fact, some of the money from our dives goes towards paying locals to patrol the beaches and bringing poachers to justice. Lots of volunteers come from abroad, too – especially from Australia – to help out. These efforts have managed to stop a lot of the destructive fishing practices, which have even involved dropping dynamite into water, but there is still a bit of poaching going on.

Anyway, as I sit in this beachfront café enjoying my hot and sour Indonesian prawns, it's kind of good to know that my holiday fee is helping to protect this place, and there's plenty still to look forward to. Tonight, once the prawns have gone down, I'm going to do a night dive, during which a night-shift of sea creatures, like starry octopuses and Spanish dancers (colourful sea slugs), can be seen. I'm beyond excited. Expect lots of photos!

Mówienie

Rozmowa z odgrywaniem roli

Niektóre z czterech kwestii podanych w poleceniu mogą wymagać rozważenia i omówienia dwóch różnych aspektów sprawy. Należy wtedy odnieść się w wypowiedzi do obu, a szczegółowo skomentować przynajmniej jeden z nich.

1 **070** **Przeczytaj poniższe zadanie i wysłuchaj przykładowej rozmowy. Które kwestie zostały w niej poprawnie rozwinięte?**

Przebywasz w Wielkiej Brytanii. Namawiasz znajomych na wycieczkę po Walii. W rozmowie z kolegą lub koleżanką porusz następujące kwestie:

- cel wyjazdu
- środek transportu i przewidywana trasa
- zakwaterowanie i wyżywienie
- bagaż.

2 **071** **Który z fragmentów A–C najlepiej uzupełniłby wypowiedź z ćwiczenia 1? Wysłuchaj nagrania i sprawdź.**

A I think we should leave some of our luggage at my friend's place here in London, and then collect it on our way home.

B You know I am a rugby fan. It has always been my dream to watch a match at the Principality Stadium in Cardiff.

C I'm sure we can find some nice restaurants that offer lunch specials. Or we could just cook in a hostel kitchen.

3 **072** **Uzupełnij zdania wyrazami i wyrażeniami z ramki. Jeden wyraz został podany dodatkowo. Wysłuchaj nagrania i sprawdź swoje odpowiedzi.**

about don't go idea settled sounds

1 What _____ a tour of Wales?
2 I don't think renting a car is a good _____.
3 Why _____ we visit the coast, too?
4 If you say so. Let's give it a _____.
5 Great! That's _____ then.

4 **Wykonajcie w parach poniższe zadanie. Następnie zamieńcie się rolami i wykonajcie zadanie ponownie.**

Gościsz u siebie znajomych z Wielkiej Brytanii. Namawiasz ich na weekendowy wyjazd do jednego z polskich miast. W rozmowie z kolegą lub koleżanką porusz następujące kwestie:

- położenie i ogólna charakterystyka wybranego miasta
- główne atrakcje
- zakwaterowanie i wyżywienie
- koszty wycieczki.

Rozmowę rozpoczynasz ty.

Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

Trzecie pytanie do ilustracji wymaga zrelacjonowania wydarzenia z przeszłości. Sytuacja, którą masz opisać, może być fikcyjna. Chronologię wydarzeń sygnalizuj, używając czasów *past simple*, *past continuous* i *past perfect* oraz odpowiednich określeń czasu. Staraj się wzbogacić swoją relację poprzez opisanie uczuć i emocji.

5 **Uzupełnij poniższą relację poprawnymi formami czasowników podanych w nawiasach.**

It [1] _____ (happen) a few months ago. My friends and I took a city break in Dublin. While we [2] _____ (drive) to the airport, I realized that I didn't have my ID. I [3] _____ (rush) back to the hotel but, unfortunately, I couldn't find it there either. I talked to the receptionist and the hotel manager, but all in vain: the ID [4] _____ (disappear). Fortunately, after an hour or so, it [5] _____ (turn out) that it had got entangled in the bed sheets and ended up in the hotel laundry! Still, it was a very stressful situation.

Relacjonowanie przeszłych wydarzeń

It happened two months ago.
While I was sleeping in a tent, the storm broke out.
First, … / Then, …
Suddenly, …
Finally, … / Eventually, … / In the end, …
Fortunately, … / Unfortunately, …
It turned out that …

Więcej przydatnych zwrotów na s. 240

6 **Opisz ilustrację i odpowiedz na pytania ze s. 241.**

Znajomość środków językowych

GRAMMAR IN USE

Zdania warunkowe (zerowy, pierwszy i drugi tryb warunkowy); *either* i *neither*, *every* i *each*, *both*, *another* i *other*

1 Wybierz poprawne uzupełnienia zdań.

1 If it *rains* / *rained* on the beach, there isn't much to do.
2 She'll get sunstroke if she *stays* / *will stay* out in the sun any longer.
3 You *won't* / *wouldn't* have to worry about losing your belongings if you have travel insurance.
4 If I could go anywhere, I think I *would* / *will* visit Australia.
5 You'd get a fine if you *tried* / *try* to travel on the underground without a valid ticket.
6 If I *am* / *were* you, I'd go to London for a city break.

2 Uzupełnij luki w tekście czasownikami z nawiasów we właściwej formie.

Where would you go if you could go anywhere?

'If I [1] _____ (have) the money and the time, I'd go on a trek through the jungle in Papua New Guinea. I'll get there one day, even if I [2] _____ (not win) the lottery.' *Manuel*, *Spain*

'If money [3] _____ (is) no problem, then I'd go on a sailing holiday round the Greek islands with my family. It's a beautiful place – you'd love it if you [4] _____ (go) there.' *David*, *United Kingdom*

'I just want to relax, so I [5] _____ (will) go to Marinella on the southern coast of Italy if I could. When the moonlight [6] _____ (reflect) from the sea in the evening, it's perfect.' *Weronika*, *Poland*

'For me, a five-star luxury hotel in a big city like London would be great. I would just go shopping. I [7] _____ (will not) even take a suitcase as long as I had enough money.' *Max*, *France*

3 Wybierz poprawne uzupełnienia zdań.

1 I don't like flying and *neither* / *either* does my mother.
2 After the crash *both* / *every* of my parents suffered light injuries.
3 You can *neither* / *either* stay in a self-catering apartment or a caravan.
4 I've visited almost *each* / *every* big island in the Mediterranean.

Więcej gramatyki na s. 221

Minidialogi

4 ! Uzupełnij poniższe minidialogi (1–4). Wybierz spośród podanych opcji brakującą wypowiedź.

1 **X:** When is your father's flight?
Y: _____
X: Oh, OK. Maybe I'll go with you.
A Next week, I'll help him pack.
B At noon, I'm going to take him.
C He's not leaving till next week.

2 **X:** Have you already checked in?
Y: _____
X: Let's find somewhere else to stay.
A Yes, I've got the key to our room here.
B They're busy – they'll need to come back later.
C No, they've double-booked our room.

3 **X:** Could you tell me the way to the museum?
Y: _____
X: Oh, no worries, I'll ask someone else.
A I'm really sorry, I'm not from around here.
B Sure, it's just around the corner.
C Go past the bank and it is on your right.

4 **X:** I'm just calling to say we'll be late. Our car has broken down.
Y: _____
X: We have – they're coming out to help us soon.
A Not to worry, we'll see you next time.
B No problem, we'll drive you to the station.
C You'd better call for assistance, then.

Gramatykalizacja / struktury gramatyczne

5 ! Uzupełnij zdania 1–6. Wykorzystaj w odpowiedniej formie wyrazy podane w nawiasach. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast – jeżeli jest to konieczne – dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie cztery wyrazy, wliczając w to wyrazy już podane.

1 _____ (he/pay) a lot less for accommodation if he stayed at the youth hostel.
2 If you walk along the river, _____ (you/see) the hotel on the left-hand side.
3 _____ (tourists/stop/visit) this country, it would impact on a major source of income for the local people.
4 We can't go to the beach _____ (weather/get) better.
5 We wouldn't have to cook our own lunch _____ (we/stay) in a luxury hotel.
6 People wouldn't leave so much litter in the forest _____ (there/be) bins to put their rubbish in.

Wybór wielokrotny

6 **Przeczytaj tekst. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, tak aby otrzymać logiczny i gramatycznie poprawny tekst.**

THE DEATH ROAD

High in the mountains of Bolivia is the Old North Yungas Road, also called the Death Road.

More than 18 cyclists have died on the 64-kilometre road since 1998 but tourists still come to look at the [1]_____ views. It's now more of a cycle track but it's still used by lots of local vehicles.

Why is it so dangerous? It's quite narrow and there are no barriers to stop cars or bikes [2]_____ the side of the mountain. If you [3]_____ too quickly and lost control of your vehicle, you would find yourself going down more than 3,000 metres over the side. You [4]_____ think there could be traffic jams on such a dangerous stretch, but at some points the road is so narrow that only one car can squeeze through! Needless to say, there are also no traffic lights or zebra crossings.

There are lots of companies that offer downhill mountain bike [5]_____ including hiring a bike and the help of a tour guide. If you're prepared to put on your helmet, you can ride 3,500 metres down to the bottom!

1	**A** open	**B** breathtaking	**C** delicious
2	**A** riding around	**B** going through	**C** falling off
3	**A** drive	**B** drove	**C** are driving
4	**A** wouldn't	**B** won't	**C** didn't
5	**A** tickets	**B** packages	**C** packets

Tłumaczenie (zadanie otwarte)

7 **Przetłumacz na język angielski fragmenty podane w nawiasach, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie pięć wyrazów.**

1 To get to the school, you'll need to walk through the park and then (*minąć kościół*) _____.
2 He (*stracił kontrolę nad*) _____ his motorbike and swerved across the road.
3 You won't be late if you (*nie wyjedziesz w trakcie*) _____ the rush hour.
4 You will get your money back (*chyba że anulujesz swój bilet*) _____ less than 24 hours before the departure.
5 If he was leaving today, I (*odprowadziłbym go*) _____ at the station.

POWERUP

Zadanie z wyrazami w ramce i lukami

8 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–4), przekształcając jeden z wyrazów z ramki w taki sposób, aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań. Dwa wyrazy zostały podane dodatkowo i nie pasują do żadnej luki.**

belong cancel compliment give poison treat

Travel insurance claims

According to a recent survey, 4.5% of travellers make a claim on their travel insurance. By far the largest share of claims (40%) are for trip [1]_____, meaning that travellers are unable to embark on their holiday. 36% of claims are for medical expenses. Most countries are not able to provide free healthcare, so if you needed [2]_____ during a holiday, you could face an extremely expensive bill. Travellers suffer from a wide range of ailments, from tropical diseases to food [3]_____, with the average claim being over £200 and the maximum as much as £150,000! Travel companies pay out on 90% of claims, and travel insurance is fairly inexpensive - in some cases it's offered as a [4]_____ add-on to bank accounts or credit cards. So, how do travel companies make their money? The answer again is in the numbers – the worldwide value of travel insurance is reckoned to be over £13 billion!

Set leksykalny

9 **Wpisz wyraz, który poprawnie uzupełnia wszystkie trzy zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych wyrazów.**

1 There's no _____ to get to the airport, we have plenty of time.
I'm leaving, I want to avoid the _____ hour.
There was a sudden _____ of air when I opened the door.
2 What time do we need to _____ out tomorrow?
_____ the brakes on your bike before you go.
Don't forget to _____ in with us when you get back.
3 I'm sorry, but there's no _____ I can help you.
Would you mind telling me the _____ to the train station?
Could you please direct me to the _____ out?
4 Air passenger _____ decreased sharply during the pandemic.
This simple tool will help you check the _____ on your website.
Did you get stuck in the _____ jam this morning?

8 Wypowiedź pisemna

E-mail

Twoja wypowiedź musi być spójna i logiczna. Zadbaj o to, aby jej początek był naturalną kontynuacją podanego w zadaniu początku wypowiedzi. Zwróć uwagę na zaimki i spójniki, gdyż ich niepoprawne użycie może spowodować, że odbiorca pogubi się, czytając tekst. Informacje kluczowe dla zrozumienia treści powinny być przekazane klarownie. Nie powinny zawierać fragmentów sprzecznych z ogólnie przyjętymi zasadami rozumowania.

1 Poniżej znajdują się przykłady zdań zawierających usterki co do spójności i logiki. Wskaż te usterki i zapisz poprawione zdania w zeszycie.

1 She hates sunny weather – that's why she went on holidays to Egypt.
2 Although I lost my boarding pass, I couldn't get on the plane.
3 The guide was a handsome young man. She knew a lot about the places we visited.
4 We decided to go by fairy, but the crossing was rough. It was stormy weather and the fairy was crowded.

2 Przeczytaj przykładową wypowiedź, w której zaznaczono cztery usterki dotyczące spójności i logiki. Z czego wynikają te usterki?

Send

Hi Chris,

Guess what! I just came back from a wonderful holiday in the most exotic place I had ever been to!

(1) I'm sorry for not writing to you for so long, but I was on holidays. Imagine a tropical island in the Caribbean Sea – high mountains, green valleys and magnificent waterfalls. Palm trees grow everywhere, but the most beautiful parts are the wide, sandy beaches and blue ocean waters.

(2) Those beaches are fabulous, however I spent most of the time there, sunbathing and snorkelling.

I also took a trip to the national park. It is a bay with rocky islands, mangroves and caves which I explored by boat.

I had a great time there and it is thanks to our travel agency. I didn't need to worry about anything. (3) She even found an apartment with a breathtaking view over the bay at my request. They did an amazing job.

After such a holiday I can't stop thinking about the next one already. (4) This time I want to go to Japonia. First I'll spend a few days in the capital, then I'll sightsee the rest of the country. What are your plans for the next holiday?

Best,

Maciej

3 Zdania z tekstu z ćwiczenia 2 zawierające usterki zastąp zdaniami zamieszczonymi poniżej, tak aby otrzymać spójną i logiczną wypowiedź.

a Those beaches are so fabulous, that I spent most of the time there, sunbathing and snorkelling.
b This time I want to go to Japan.
c My hotel was conveniently situated next to the beach.
d They even found an apartment with a breathtaking view over the bay at my request.

4 ! Napisz tekst (100–150 wyrazów, nie licząc słów już podanych), w którym rozwiniesz każdy z czterech podpunktów.

Planujesz wakacje i piszesz do kolegi, który odwiedził wiele egzotycznych miejsc. W e-mailu do kolegi:

- napisz, dokąd się wybierasz, i wyjaśnij, dlaczego wybrałeś/wybrałaś to miejsce
- opisz, jak przygotowujesz się do wyjazdu
- opisz emocje związane z wyjazdem
- poproś o wskazówki i obiecaj, że prześlesz mu ciekawe zdjęcia.

Hi Ben,
I decided to follow your example and this year I chose an exotic destination for my holiday.

Wybór miejsca
I want to go to … because …
I chose this place because …

Opis przygotowań
I have already …
I've bought …

Opis emocji
I feel excited about this trip because …
I am also a bit worried because …

Prośba o poradę
What tips could you give me?
Do you have any suggestions for … ?

Więcej przydatnych zwrotów na s. 243

POWERUP

Rozprawka

5 ! Napisz tekst składający się z 200–250 wyrazów.

„Tailor-made holidays," czyli „wakacje szyte na miarę", to forma wyjazdów organizowanych przez biura podróży, których każdy aspekt jest dopasowany do indywidualnych upodobań klienta. Napisz rozprawkę, w której przedstawisz swoją opinię na ten temat oraz odniesiesz się do powodów wyboru takiej formy wypoczynku i wyzwań stojących przed biurem podróży.

Przydatne zwroty na s. 246

Cumulative Revision Units 1–8

1 Przeczytaj tekst z lukami. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, tak aby otrzymać logiczny i gramatycznie poprawny tekst.

A Spirit of Adventure

We might think we're adventurous, but most of our exploits seem pretty [1]_____ compared to those of Aleksander Doba. He was a Polish kayaker who was known primarily for his long [2]_____ crossing the Atlantic. After [3]_____ from Senegal to Brazil he repeated the feat three years later, this time across the widest section of the Atlantic. [4]_____ trips broke records for being the longest open-water kayak journey ever made. When he arrived after the first, he [5]_____ 14 kg. After a short rest he opted [6]_____ on a journey down the Amazon River. He [7]_____ it, too, if he hadn't been attacked and robbed twice in Brazil. Not surprisingly, he [8]_____ 2015 Adventurer of the Year by National Geographic magazine. Sadly, he died in 2021 while climbing Kilimanjaro.

1 **A** intolerant
B unambitious
C irresponsible
D quiet

2 **A** voyages
B journeys
C expeditions
D transfers

3 **A** paddled
B paddle
C paddling
D paddles

4 **A** Each
B Both
C Every
D Either

5 **A** had lost
B has lost
C lost
D was losing

6 **A** going
B to go
C go
D for going

7 **A** would have done
B will do
C would do
D had done

8 **A** named
B was naming
C was named
D was being named

2 Wykorzystując wyrazy podane dużymi literami, uzupełnij lukę w każdym zdaniu, tak aby zachować sens zdania wyjściowego. W każdą lukę można wpisać maksymalnie pięć wyrazów, wliczając w to wyraz już podany. Nie zmieniaj formy podanych wyrazów.

1 Everything here has been previously owned. **SECOND**
Everything here _____.

2 Is it possible to get this shirt in a medium? **EXCHANGE**
Can I _____ a medium?

3 This jacket isn't my size. **FIT**
This jacket _____ me.

4 I'm going to return this bag to the shop. **TAKE**
I'll _____ to the shop.

5 Hop in, we'll drive around the countryside. **RIDE**
Hop in, we'll _____ around the countryside.

3 Wpisz wyraz, który poprawnie uzupełnia wszystkie trzy zdania.

1 **A** Can you _____ someone drive you to the airport?
B Should you _____ a relationship with someone you met on holiday?
C You _____ to try these chips. They're the tastiest I've ever eaten.

2 **A** Does this drinks machine _____ change?
B My partner and I plan to _____ up our jobs and travel around Asia.
C Anita has to _____ a presentation about her country.

3 **A** I think we've driven past it. Maybe we should _____ around at the next exit.
B I wish they would _____ down the heat in this room.
C When travelling, never _____ down a free meal!

4 **A** I think we should _____ up camp by the stream.
B Don't forget to _____ your clock to local time.
C My favourite film was _____ in this city.

4 Uzupełnij każdą lukę (1–7) słowem utworzonym od wyrazu podanego w nawiasie, tak aby powstał spójny i logiczny tekst.

Send

This is so exciting. We've just checked in at a very [1]_____ (**FASHION**) London hotel just off Leicester Square. I love my room! It isn't the most [2]_____ (**SPACE**) but I think the décor is really stylish, especially the [3]_____ (**STRIPE**) soft furnishings. Anyway, we're about to head out and explore. The lovely [4]_____ (**RECEPTION**) has given us lots of tips for [5]_____ (**SIGHT**) in the local area. This district is the [6]_____ (**ENTERTAIN**) capital of London! Getting around will be easy, too, as there's an [7]_____ (**GROUND**) station right outside!

5 Przetłumacz na język angielski fragmenty podane w nawiasach, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania.

1 We stayed in a (*mieszkanie z wyżywieniem we własnym zakresie*) _____ close to the coast.

2 In our halls of residence there's a/an (*pokój z łazienką*) _____ in each bedroom.

3 The total price for the room is £85 (*zawierający śniadanie w cenie*) _____.

4 Do you prefer to visit (*zatłoczone plaże*) _____ or get off the beaten track?

5 I suffered from (*zatrucie pokarmowe*) _____ – the prawns I ate had passed their sell-by date.

Słowniczek Podróżowanie i turystyka

Legenda
Oxford 3000
Oxford 5000
Poziom rozszerzony

73.1 Wakacje

activity holiday /æk'tɪvətɪ 'hɒlədeɪ/ wakacje ze zorganizowanymi zajęciami
beach holiday /'biːtʃ hɒlədeɪ/ wakacje na plaży
breathtaking view /ˌbreθteɪkɪŋ 'vjuː/ widok zapierający dech
camping holiday /'kæmpɪŋ hɒlədeɪ/ wakacje pod namiotem
city break /'sɪti breɪk/ krótkie wakacje spędzane w mieście
crowded beaches /ˌkraʊdɪd 'biːtʃɪz/ zatłoczone plaże
cruise /kruːz/ rejs wycieczkowy
delicious food /dɪˌlɪʃəs 'fuːd/ pyszne jedzenie
downside /'daʊnsaɪd/ wada, minus
fine weather /ˌfaɪn 'weðə(r)/ ładna, bezdeszczowa pogoda
foreign travel /ˌfɒrən 'trævl/ podróże zagraniczne
go backpacking /ˌgəʊ 'bækpækɪŋ/ jechać na wakacje z plecakiem
go hitchhiking /ˌgəʊ 'hɪtʃhaɪkɪŋ/ podróżować autostopem
go kayaking /ˌgəʊ 'kaɪækɪŋ/ jechać na kajaki
go on holiday /ˌgəʊ ɒn 'hɒlədeɪ/ jechać na wakacje
go sightseeing /ˌgəʊ 'saɪtsiːɪŋ/ zwiedzać
go snorkelling /ˌgəʊ 'snɔːkəlɪŋ/ nurkować z rurką do oddychania
go swimming /ˌgəʊ 'swɪmɪŋ/ pływać
go trekking /ˌgəʊ 'trekɪŋ/ wędrować
highlight /'haɪlaɪt/ najlepsze wydarzenie
hike /haɪk/ piesza wędrówka; wędrować
holiday resort /'hɒlədeɪ rɪzɔːt/ kurort
journey /'dʒɜːni/ podróż (z jednego miejsca do drugiego)
lose /luːz/ zgubić
memory /'meməri/ wspomnienie
package holiday /'pækɪdʒ hɒlədeɪ/ wczasy zorganizowane
pebble beach /ˌpebl 'biːtʃ/ kamienista plaża
pollution /pə'luːʃn/ zanieczyszczenie
safari /sə'fɑːri/ safari
sandy beach /ˌsændi 'biːtʃ/ piaszczysta plaża
sea view /ˌsiː 'vjuː/ widok na morze
see sb off /ˌsiː sʌmbədi 'ɒf/ odprowadzać kogoś
set up camp /ˌset ʌp 'kæmp/ rozbijać obóz
sleep in a tent /ˌsliːp ɪn ə 'tent/ spać w namiocie
souvenir /ˌsuːvə'nɪə(r)/ pamiątka
sunbathe /'sʌnbeɪð/ opalać się
sunny weather /ˌsʌni 'weðə(r)/ słoneczna pogoda
take photos /ˌteɪk 'fəʊtəʊz/ robić zdjęcia
tourism /'tʊərɪzəm/ turystyka
travel /'trævl/ podróż; podróżowanie (ogólnie)
trip /trɪp/ wycieczka, krótka lub dłuższa podróż (w interesach, dla przyjemności)
upside /'ʌpsaɪd/ zaleta, plus
visitor /'vɪzɪtə(r)/ zwiedzający, gość
watch the wildlife /ˌwɒtʃ ðə 'waɪldlaɪf/ obserwować dziką przyrodę
weather /'weðə(r)/ pogoda

73.2 Zakwaterowanie

accommodation /əˌkɒmə'deɪʃn/ zakwaterowanie
B&B /ˌbiː ən 'biː/ pokoje gościnne ze śniadaniem
bed and breakfast /ˌbed ən 'brekfəst/ pokoje gościnne ze śniadaniem
campsite /'kæmpsaɪt/ pole kempingowe
caravan /'kærəvæn/ przyczepa kempingowa
chalet /'ʃæleɪ/ domek letniskowy
family-run hotel /ˌfæməli rʌn həʊ'tel/ rodzinny hotel
five-star hotel /ˌfaɪv stɑː həʊ'tel/ hotel pięciogwiazdkowy
guest house /'gest haʊs/ pensjonat
luxury hotel /ˌlʌkʃəri həʊ'tel/ luksusowy hotel
self-catering apartment /ˌself ˌkeɪtərɪŋ ə'pɑːtmənt/ mieszkanie z wyżywieniem we własnym zakresie
tent /tent/ namiot
villa /'vɪlə/ letni dom do wynajęcia
youth hostel /'juːθ hɒstl/ schronisko młodzieżowe

73.3 W hotelu

air conditioning /'eə kəndɪʃənɪŋ/ klimatyzacja
book a room /ˌbʊk ə 'ruːm/ rezerwować pokój
check in /ˌtʃek 'ɪn/ zameldować się w hotelu
check out /ˌtʃek 'aʊt/ wymeldować się z hotelu
double room /ˌdʌbl 'ruːm/ dwuosobowy pokój
en-suite bathroom /ˌɒ̃ swiːt 'bɑːθruːm/ pokój z łazienką
guest /gest/ gość (hotelowy)
including breakfast /ɪnˌkluːdɪŋ 'brekfəst/ zawierający śniadanie w cenie
reception /rɪ'sepʃn/ recepcja
room service /'ruːm sɜːvɪs/ obsługa pokojowa
single room /ˌsɪŋgl 'ruːm/ jednoosobowy pokój
stay at a hotel /ˌsteɪ ət ə həʊ'tel/ zatrzymać się w hotelu
twin room /ˌtwɪn 'ruːm/ dwuosobowy pokój z dwoma łóżkami
vacancy /'veɪkənsi/ wolny pokój
Wi-Fi /'waɪ faɪ/ internet bezprzewodowy

73.4 Orientacja w terenie

across the street /əˌkrɒs ðə 'striːt/ przez ulicę
along the river /əˌlɒŋ ðə 'rɪvə(r)/ wzdłuż rzeki
ask the way /ˌɑːsk ðə 'weɪ/ zapytać o drogę
show the way /ˌʃəʊ ðə 'weɪ/ pokazać drogę
cross the bridge /ˌkrɒs ðə 'brɪdʒ/ przejść przez most
get lost /ˌget 'lɒst/ zgubić się
go north /ˌgəʊ 'nɔːθ/ iść na północ
go south /ˌgəʊ 'saʊθ/ iść na południe
go east /ˌgəʊ 'iːst/ iść na wschód
go west /ˌgəʊ 'west/ iść na zachód
go past /ˌgəʊ ˌpɑːst/ przejść obok
go straight /ˌgəʊ 'streɪt/ iść prosto
in the north /ɪn ðə 'nɔːθ/ na północy
in the south /ɪn ðə 'saʊθ/ na południu
in the east /ɪn ði 'iːst/ na wschodzie
in the west /ɪn ðə 'west/ na zachodzie
on the corner /ɒn ðə 'kɔːnə(r)/ na rogu
on your left/right /ɒn jɔː 'left/ /ɒn jɔː 'raɪt/ po lewej/prawej
take the second turning on the left /ˌteɪk ðə 'sekənd tɜːnɪŋ ɒn ðə 'left/ skręcić w drugą ulicę w lewo
towards /tə'wɔːdz/ w kierunku
turn left/right /ˌtɜːn 'left/ /ˌtɜːn 'raɪt/ skręcić w lewo/prawo
turn round /ˌtɜːn 'raʊnd/ zawrócić

73.5 Środki transportu

airport /'eəpɔːt/ lotnisko
aisle seat /ˌaɪl 'siːt/ miejsce przy przejściu
arrival /ə'raɪvl/ przyjazd, przylot
arrive at the airport /əˌraɪv ət ði 'eəpɔːt/ przyjechać na lotnisko
arrive in London /əˌraɪv ɪn 'lʌndən/ przyjechać do Londynu
backpack /'bækpæk/ plecak
baggage collection area /ˌbægɪdʒ kə'lekʃn 'eərɪə/ odbiór bagażu
board the plane /ˌbɔːd ðə 'pleɪn/ wejść na pokład samolotu
boarding pass /'bɔːdɪŋ pɑːs/ karta pokładowa
book a low-cost ticket /ˌbʊk ə ləʊ kɒst 'tɪkɪt/ zarezerwować lot tanimi liniami
catch a flight /ˌkætʃ ə 'flaɪt/ polecieć
depart from /dɪ'pɑːt frəm/ odjeżdżać z, wyruszać z
departure /dɪ'pɑːtʃə(r)/ odjazd, odlot
destination /ˌdestɪ'neɪʃn/ miejsce docelowe
disembark /ˌdɪsɪm'bɑːk/ zejść z pokładu
drive a coach /ˌdraɪv ə 'kəʊtʃ/ prowadzić autokar
drive a lorry /ˌdraɪv ə 'lɒri/ prowadzić ciężarówkę
driver /'draɪvə(r)/ kierowca
duty-free zone /ˌdjuːti 'friː ˌzəʊn/ strefa bezcłowa
fare /feə(r)/ opłata za przejazd
fasten your seatbelt /'fɑːsn jɔː 'siːt belt/ zapiąć pasy
ferry /'feri/ prom
fly a plane /ˌflaɪ ə 'pleɪn/ pilotować samolot
fly on a plane /ˌflaɪ ɒn ə 'pleɪn/ lecieć samolotem
get off the plane /ˌget ɒf ðə 'pleɪn/ wysiadać z samolotu
get on the plane /ˌget ɒn ðə 'pleɪn/ wsiadać do samolotu
get stuck in traffic /get ˌstʌk ɪn 'træfɪk/ utknąć w korku
go by boat /ˌgəʊ baɪ 'bəʊt/ płynąć łodzią
go by bus /ˌgəʊ baɪ 'bʌs/ jechać autobusem
go by plane /ˌgəʊ baɪ 'pleɪn/ lecieć samolotem
go by rail /ˌgəʊ baɪ 'reɪl/ podróżować koleją/pociągiem
go by sea /ˌgəʊ baɪ 'siː/ podróżować drogą morską
go by train /ˌgəʊ baɪ 'treɪn/ podróżować koleją/pociągiem
go for a ride /ˌgəʊ fə(r) ə 'raɪd/ wybrać się na przejażdżkę
go on a cruise /ˌgəʊ ɒn ə 'kruːz/ wyruszyć w rejs
go on an excursion /ˌgəʊ ɒn ən ɪk'skɜːʃn/ wybrać się na wycieczkę
go on foot /ˌgəʊ ɒn 'fʊt/ iść pieszo
go through customs /gəʊ θruː 'kʌstəmz/ przejść odprawę celną
hand luggage /'hænd lʌgɪdʒ/ podręczny bagaż
itinerary /aɪ'tɪnərəri/ trasa, lista miejsc do odwiedzenia
jet off /'dʒet ɒf/ odlecieć
jet lag /'dʒet læg/ zmęczenie spowodowane zmianą stref czasowych podczas podróży
land /lænd/ lądować
luggage /'lʌgɪdʒ/ bagaż
means of transport /ˌmiːnz əv 'trænspɔːt/ środek transportu
miss the bus/train /ˌmɪs ðə 'bʌs/ /ˌmɪs ðə 'treɪn/ spóźnić się na autobus/pociąg
miss the flight/plane /ˌmɪs ðə 'flaɪt/ /ˌmɪs ðə 'pleɪn/ spóźnić się na lot/samolot
on-board service /ˌɒn 'bɔːd 'sɜːvɪs/ obsługa na pokładzie samolotu
overhead locker /ˌəʊvə'hed 'lɒkə(r)/ szafka pod sufitem samolotu
passenger /'pæsɪndʒə(r)/ pasażer/pasażerka
passport /'pɑːspɔːt/ paszport
pilot /'paɪlət/ pilot
platform /'plætfɔːm/ peron
priority check-in /praɪˌɒrəti 'tʃek ɪn/ odprawa priorytetowa
return ticket /rɪˌtɜːn 'tɪkɪt/ bilet w obie strony
ride a bike /ˌraɪd ə 'baɪk/ jeździć rowerem/motocyklem
rucksack /'rʌksæk/ plecak
single ticket /ˌsɪŋgl 'tɪkɪt/ bilet w jedną stronę
station /'steɪʃn/ stacja, dworzec
suitcase /'suːtkeɪs/ walizka
take off /ˌteɪk 'ɒf/ startować
taxi rank /'tæksi ræŋk/ postój taksówek
ticket office /'tɪkɪt ɒfɪs/ kasa biletowa
timetable /'taɪmteɪbl/ rozkład jazdy, rozkład lotów
tourist guide /'tʊərɪst gaɪd/ przewodnik/przewodniczka
travel around the world /ˌtrævl əraʊnd ðə 'wɜːld/ podróżować dookoła świata
travel by boat /ˌtrævl baɪ 'bəʊt/ płynąć łodzią
travel by bus /ˌtrævl baɪ 'bʌs/ jechać autobusem

travel by plane /ˌtrævl baɪ 'pleɪn/ lecieć samolotem
travel by rail/train /ˌtrævl baɪ 'reɪl/ /ˌtrævl baɪ 'treɪn/ podróżować koleją/pociągiem
travel by sea /ˌtrævl baɪ 'siː/ podróżować drogą morską
turbulence /'tɜːbjələns/ turbulencje
underground /'ʌndəgraʊnd/ metro
van /væn/ furgonetka
vehicle /'viːəkl/ pojazd
window seat /'wɪndəʊ ˌsiːt/ miejsce przy oknie

73.6 Ruch uliczny

brake /breɪk/ hamować
lane /leɪn/ pas jezdni
one-way street /ˌwʌn weɪ 'striːt/ ulica jednokierunkowa
parking space /'pɑːkɪŋ speɪs/ miejsce parkingowe
pavement /'peɪvmənt/ chodnik
pedestrian /pə'destriən/ pieszy
pedestrian zone /pə'destriən zəʊn/ strefa ruchu pieszego
road signs /'rəʊd saɪnz/ znaki drogowe
rush/peak hour /'rʌʃ aʊə(r)/ /'piːk aʊə(r)/ godziny szczytu
speed limit /'spiːd lɪmɪt/ ograniczenie prędkości
stop light /'stɒp laɪt/ czerwone światło
traffic congestion /ˌtræfɪk kən'dʒestʃən/ natężenie ruchu
traffic jam /'træfɪk dʒæm/ korek uliczny
traffic lights /'træfɪk laɪts/ sygnalizacja świetlna
traffic /'træfɪk/ ruch uliczny
zebra crossing /ˌzebrə 'krɒsɪŋ/ przejście dla pieszych

73.7 Awarie i wypadki w podróży

be knocked down /biː ˌnɒkt 'daʊn/ zostać potrąconym
be seasick /biː 'siːsɪk/ mieć chorobę morską
break down /ˌbreɪk 'daʊn/ zepsuć się
cancel a flight /ˌkænsl ə 'flaɪt/ odwołać lot
cancellation /ˌkænsə'leɪʃn/ odwołanie (lotu)
car crash /'kɑː kræʃ/ wypadek samochodowy
train crash /'treɪn kræʃ/ wypadek kolejowy
delayed /dɪ'leɪd/ opóźniony
double-booked /ˌdʌbl 'bʊkt/ podwójnie zarezerwowany
fall off a bike /ˌfɔːl ɒf ə 'baɪk/ spaść z roweru
food poisoning /'fuːd pɔɪzənɪŋ/ zatrucie pokarmowe
have technical problems /hæv 'teknɪkl prɒbləmz/ mieć problemy techniczne
lose control of a vehicle /ˌluːz kənˌtrəʊl əv ə 'viːəkl/ stracić kontrolę nad pojazdem
road accident /'rəʊd æksɪdənt/ wypadek drogowy
sink /sɪŋk/ tonąć
swerve across the road /ˌswɜːv əkrɒs ðə 'rəʊd/ gwałtownie zjechać z drogi

73.8 Bezpieczeństwo w podróży

keep an eye on your belongings /kiːp ən ˌaɪ ɒn jɔː brˈlɒŋɪŋz/ pilnować bagażu
emergency cash /ɪ'mɜːdʒənsi kæʃ/ pieniądze na wypadek sytuacji awaryjnej
lose travel documents /luːz 'trævl ˌdɒkjumənts/ zgubić dokumenty podróżne
emergency information /ɪ'mɜːdʒənsi ˌɪnfə'meɪʃn/ dane kontaktowe w razie sytuacji awaryjnej
insect repellent /'ɪnsekt rɪ'pelənt/ środek na owady
scam /skæm/ przekręt
sunstroke /'sʌnstrəʊk/ udar słoneczny
vaccinations /væksɪ'neɪʃnz/ szczepienia

73.9 Wordpower s. 107

budget /'bʌdʒɪt/ planować (finanse)
crossing /'krɒsɪŋ/ przeprawa
encounter /ɪn'kaʊntə(r)/ napotkać
excess luggage fee /ˌekses 'lʌgɪdʒ fiː/ opłata za nadbagaż
head to /'hed tu/ skierować się do
mainland /'meɪnlænd/ stały ląd, kontynent
peninsula /pə'nɪnsjələ/ półwysep
transfer /'trænsfɜː(r)/ przejazd
vineyard /'vɪnjəd/ winnica
voyage /'vɔɪɪdʒ/ długa podróż morska lub kosmiczna

73.10 Wordpower s. 109

abandon /ə'bændən/ porzucić
footprints /'fʊtprɪnts/ ślady stóp
lick /lɪk/ lizać
settlement /'setlmənt/ osada
shelter /'ʃeltə(r)/ schronienie
sip /sɪp/ sączyć, popijać
supplies /sə'plaɪz/ zaopatrzenie, zapasy
trace /treɪs/ ślad
trail /treɪl/ szlak
wander /'wɒndə(r)/ wędrować

73.11 Rzeczowniki złożone

medical treatment /'medɪkl triːtmənt/ pomoc medyczna
mint tea /ˌmɪnt 'tiː/ herbata miętowa
rescue helicopter /'reskjuː helɪkɒptə(r)/ helikopter ratunkowy
sandstorm /'sændstɔːm/ burza piaskowa
trail markings /'treɪl mɑːkɪŋz/ oznakowanie szlaku
Tuareg tribe /'twɑːreg traɪb/ plemię Tuaregów

Pamiętasz?

BRAINPOWER

Nasze mózgi lepiej zapamiętują słowa w połączeniu z obrazem i ruchem. Wykorzystaj swoją wyobraźnię przestrzenną i zastosuj metodę *memory palace*. Spróbuj zwizualizować sobie nowe pojęcia w znanej ci przestrzeni, np. swoim mieszkaniu lub domu. Dopasuj słowa do miejsc (np. kuchni, sypialni, łazienki). W trakcie swojej mentalnej przechadzki po „pałacu pamięci" możesz zaprojektować przejścia i korytarze, co ułatwi ci zapamiętanie informacji w konkretnej kolejności.

Sprawdź się!

1 Fragmenty zdań w języku polskim przetłumacz na język angielski.

1 We'll get a 10% discount (*jeśli zarezerwujemy hotel*) _____ early.
2 We drove (*przez tunel, a potem wzdłuż brzegu rzeki*) _____, and finally we arrived (*do naszego hotelu*) _____.
3 The old town is beautiful. If it wasn't raining, (*zwiedzalibyśmy każdego dnia*) _____.
4 Jason has to apply for a new passport (*chyba, że chce spędzić wakacje*) _____ in his own country.
5 Julia (*ma alergię na nabiał*) _____, so she doesn't drink milk and yoghurts.
6 I think (*obetnę włosy*) _____ very short for the summer.
7 My (*teściowa poprosiła mnie, abym pozmywał naczynia*) _____ after dinner.

Wymowa

1 074 Posłuchaj nagrania i powtórz poniższe słowa.

admired arrived boarded booked cooked
crashed danced escaped missed ordered
packed recorded rented repaired slipped
stayed sunbathed travelled watched

2 075 Uzupełnij tabelę czasownikami z ćwiczenia 1, w zależności od wymowy końcówki czasu przeszłego. Następnie wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi.

/t/	/d/	/ɪd/
*book**ed***	*admir**ed***	*board**ed***

3 Ułóż krótką relację z wyjazdu wakacyjnego z wykorzystaniem przynajmniej pięciu czasowników z ćwiczenia 1. Następnie zaprezentuj swoją relację kolegom i koleżankom.

9 Kultura

Słownictwo

1 **Popatrz na zdjęcia w quizie z ćwiczenia 2. W jaki sposób są one związane z kulturą?**

2 **Rozwiążcie w parach quiz dotyczący kultury.**

CULTURE *Quiz*

1. Who wrote *The Lord of the Rings*?
   - **a** J.K. Rowling
   - **b** J.R.R. Tolkien
   - **c** Shakespeare
2. Who painted *Guernica*?
   - **a** Pablo Picasso
   - **b** Claude Monet
   - **c** Salvador Dalí
3. Who wrote the opera *Carmen*?
   - **a** Bach **b** Berlioz **c** Bizet
4. Who starred in *The Bourne Identity*?
   - **a** Matt Damon **b** Brad Pitt **c** Johnny Depp
5. Which of these is <u>not</u> a famous fictional detective?
   - **a** Hercule Poirot
   - **b** Agatha Christie
   - **c** Sherlock Holmes
6. Which of these is <u>not</u> a dance style?
   - **a** ballet **b** mime **c** street jazz

Film

3 **Przeczytaj zdania i dopisz do nich nazwy gatunków filmowych.**

1 The ghosts in the haunted house are really frightening.
2 The best scene is when the hero and the heroine fall in love.
3 The graphics are excellent.
4 The space battle scene is brilliant.
5 It's a very exciting and dangerous story about international spies.
6 My favourite characters are the wizard and his mad assistant.
7 The story is about a clever scientist who goes to Africa to try to find a priceless ruby.
8 The film is set in England in 1940 and is about a young man who joins the army.

4 **Uzupełnij poniższą recenzję filmową wyrazami z ramki.**

adaptation cast director roles screenwriter set soundtrack story

The 1995 film *Sense and Sensibility* is a/an [1]_____ of the novel of the same name by Jane Austen. It is [2]_____ in 18th-century England and tells the [3]_____ of two sisters, Elinor and Marianne Dashwood, and the relationships they have with their relatives, neighbours and the men they love. The [4]_____ is Ang Lee, who has made many award-winning films, and the [5]_____ includes some very famous British actors: Emma Thompson, Hugh Grant, Kate Winslet and Alan Rickman all have starring [6]_____. They all give terrific performances and the screenplay is brilliant. It was written by Emma Thompson, who had never been a [7]_____ before but who brought the novel to life very skilfully. There is also a beautiful [8]_____ with music composed by Patrick Doyle.

Literatura

5 **Dopasuj określenia z ramki do odpowiednich kategorii.**

author autobiography biography chapter contents fiction front/back cover illustrations illustrator narrator non-fiction novelist play plot poet poetry scene short story title

Type of book	
Parts of a book	
Parts of a story	
People and characters	

POWERUP

6 **W każdym zdaniu wskaż właściwe uzupełnienie.**

1 I download *audiobooks* / *reviews* each month and listen to them on the way to work.
2 I bought this book because the *publicity* / *blurb* on the back promised an intriguing tale of deception.
3 This novel is a *classic* / *critic* and is part of every university's literature course.
4 I loved this story because it was so *uplifting* / *depressing* and made me feel better.
5 A book about London's trees became a *reference book* / *bestseller*, perhaps because lots of Londoners wanted to learn more about their city.
6 The lack of *an index* / *footnotes* meant that it was impossible to find all the places in the book where a particular thing was mentioned.

Muzyka i sztuki sceniczne

7 **076** **Posłuchaj czterech wypowiedzi i dopasuj je do wydarzeń kulturalnych (a–e). Jedno wydarzenie podano dodatkowo.**

1 _____
2 _____
3 _____
4 _____

a ballet
b rock festival
c play
d modern dance
e classical music concert

8 **077** **Uzupełnij zdania słowami z ramki. Jedno z nich zostało podane dodatkowo. Posłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi.**

composed conductor performed stage supported

1 I was sitting quite far from the _____ but I heard every word very clearly.
2 I thought the _____ was great. She was able to get a really special performance from the musicians.
3 As you know, the music was _____ by Tchaikovsky and it is beautiful.
4 The main acts were _____ by some less well-known bands who turned out to be brilliant, too.

Sztuki wizulane

9 **Przeczytaj poniższe pytania i wybierz właściwe określenia.**

1 What is a painting of a person called: a **portrait** or a **landscape** painting?
2 When a picture doesn't represent real life, is it **realistic** or **abstract**?
3 What is a three-dimensional work of art called: a **sculpture** or a **caricature**?
4 What is the kind of art that people do in the street called: **graffiti** or **cartoons**?
5 What is a pencil drawing called: a **still life** or a **sketch**?
6 What is a temporary collection of art called: a **gallery** or an **exhibition**?
7 What is the wooden or metal outside of a painting called: a **frame** or a **canvas**?

Uczestnictwo w kulturze

10 **Uzupełnij tekst wyrazami i wyrażeniami z ramki.**

cultural events experience festival masterpieces premiere recommend standing ovation worth

JUNE 27

There are some great [1]_____ coming up next month as part of our annual [2]_____ of visual art, music and film. Here are the three that I would [3]_____:

- the Rodin exhibition, which includes some of his [4]_____ from the Musée Rodin in Paris. This is definitely [5]_____ seeing.
- the film by the young British director Sonia Smith. It's having its [6]_____ at the festival so we are incredibly lucky to be the first to see it!
- the concert by the Berlin Philharmonic. This is sure to be a fantastic [7]_____. The last time I saw them, the audience gave them a [8]_____ at the end of the performance.

Media

11 **W każdym zdaniu wskaż właściwe uzupełnienie.**

1 Turn on the telly! They're showing a *life* / *live* broadcast of Rihanna's concert.
2 I've already seen this film. Can you switch over to another *channel* / *programme*, please?
3 I really like *Who Wants To Be a Millionaire*? The *host* / *leader* is very professional and friendly.
4 *Tabloid* / *Serious* papers mostly write stories about famous people and have a lot of photos.
5 The story about the President's trip to the USA was on the *front* / *first* page of all the newspapers in Poland.
6 The people who collect information for the TV, radio or newspapers are called *reporters* / *editors*.

Programy telewizyjne

12 **Dopasuj nazwy programów telewizyjnych i radiowych do ich opisów. Jedną nazwę podano dodatkowo.**

chat show current affairs programme music programme quiz show reality show sitcom soap opera sports programme

1 It's about a group of people who stay on an island for a year. We watch the way they live and work together.
2 The programme interviews politicians about what's going on in the news.
3 The host asks teams of celebrities general knowledge questions.
4 The programme is on four times a week. It's about a group of characters who live in the same street.
5 It's a funny programme about a family who are always having silly problems.
6 The presenter interviews famous people about their lives.
7 It's on at the end of the week and shows highlights from all the best matches.

Komunikacja w internecie

13 Uzupełnij zdania właściwymi czasownikami w odpowiedniej formie.

1 If you missed the radio show, you can **d**_____**d** a podcast from our website.
2 I'm **l**_____**g** my new website next week, so look out for it!
3 If you feel strongly about the issue, why not **p**_____**t** a comment on our online message board?
4 I'd like to **p**_____**te** in some Internet forums. Which ones do you think would interest me?
5 Sarah is on several social **n**_____**g** sites. She's quite addicted to them.
6 I usually **u**_____**e** my blog when I have something interesting to say.
7 I've got some good photos that I want to **u**_____**d** to my website.
8 How many websites do you think you **v**_____**t** each day?

Tradycje i zwyczaje

14 Uzupełnij tekst wyrazami i wyrażeniami z ramki.

customs folk art globalization parades symbolize traditional outfits

While [1]_____ is making cultures around the world more similar, many people want to keep their own cultures alive by following their national or regional [2]_____. One country where this is particularly true is Norway, where traditions play an important part in modern life.

One tradition is to celebrate National Day with children's [3]_____. The children walk through their communities, carrying Norwegian flags, often accompanied by marching bands.

On this day, some of the children and adults wear colourful clothes which are based on [4]_____. These are also worn on special occasions, such as weddings, and [5]_____ the region that the people who wear them come from.

Colour is also an important element in the Norwegian [6]_____ of flower painting. Originally, this was used to decorate wooden furniture and household items. Nowadays the style is used in fabrics and wallpapers.

15 Dopasuj wyrazy i wyrażenia z ramki do definicji (1–6).

ancestor beliefs cultural stereotype culture shock global values

1 thoughts that particular things are true
2 the idea that all people in a particular culture share some common features
3 feeling confused and unhappy when you visit a different culture
4 existing in the whole world
5 opinions about what is important
6 a person in your family who lived a long time ago

16 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 Describe a film you have recently seen and say what you enjoyed about it.
2 What books do you read for pleasure?
3 Do you prefer to go and see live bands or to listen to music at home? Why?
4 Which newspapers or magazines are worth reading?
5 Do you visit social networking sites? Why? / Why not?
6 Which websites do you visit regularly? Why?

POWERUP

Prawa autorskie

17 Dopasuj wyrazy i wyrażenia z ramki do definicji (1–8). Następnie podaj ich polskie odpowiedniki.

copyright freeware intellectual property licence patent piracy plagiarism trademark

1 copying someone else's work and claiming it is your own
2 computer software that is free to everyone
3 an official document that gives you permission to do, make or use something
4 a name that a company uses for a product that no one else can use
5 anything that you have used your mind to create
6 the legal right to control the use of an original piece of work
7 a legal right to be the only person or company to produce something
8 making and selling illegal copies of things

Rozumienie ze słuchu

Wybór wielokrotny

1 **078** **Przeczytaj wskazówkę. Następnie wysłuchaj nagrania i wybierz poprawną odpowiedź.**

W nagraniu możesz usłyszeć wszystkie opcje odpowiedzi wymienione w zadaniu. Zwróć uwagę na słowa łączące, np. *but* lub *although*, ponieważ zmieniają one znaczenie wypowiedzi.

From what the speaker says, we can expect she will

A look for a similar TV series to watch.
B recommend the series to other people.
C stop watching the series completely.

2 **078** **Posłuchaj nagrania ponownie i uzupełnij poniższe zdania określeniami z tekstu.**

1 I was about to just give up and stop watching. _____, I carried on.
2 Funnily enough, _____ I love this series, I wouldn't necessarily watch another family saga.
3 I'm usually hopeless at small talk _____ *This Is Us* is now the first thing I talk about when I meet new people.

3 **079** **Usłyszysz dwukrotnie trzy teksty. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią nagrania: A, B albo C.**

Tekst 1

1 Why does the speaker write poetry?
A He loves playing with words.
B He needs to express his feelings.
C He uses it to escape everyday life.

Tekst 2

2 The girl worries she won't become a professional illustrator because she
A isn't talented enough.
B doesn't have enough original ideas.
C can't work fast enough.

3 What should the girl paint <u>first</u> according to her teacher?
A The background.
B The face.
C The sunflowers.

Tekst 3

4 Which part in the play did Holly have at the beginning?
A the servant
B the queen
C the villain

5 Because she is worrying about the play, Holly
A has headaches. **B** can't sleep. **C** is sweating a lot.

6 At the end of the conversation, Holly's dad
A offers to help Holly learn her lines.
B gives Holly some useful advice.
C suggests that Holly should relax more before the rehearsal.

4 **Odpowiedzcie w parach na pytania.**

1 If your school had a play, would you like a small or large role? Why?
2 What art forms work well with modern technology? Why?

WORDPOWER

5 **Pracujcie w parach. Przeczytajcie zdania (1–7) i wyjaśnijcie znacznie wyróżnionych wyrażeń.**

1 We see their life in the past, present and sometimes in the future. **You get the picture**.
2 Poetry may be one of the oldest art forms but it fits perfectly with the **state-of-the-art** technology of today.
3 I'm now **in** my teacher's **bad books** because she can't understand why it's taking me so long.
4 As for the sunflowers, it's winter now and I can't get any real ones. So I'll have to **take artistic licence** there!
5 Let me **put you in the picture** and you'll understand.
6 As for me, I'm starting to get **stage fright**. I'm scared to get up in front of people.
7 **It's the oldest trick in the book**. At home, just learn the cue and your lines.

POWERUP

Dobieranie

6 **080** **Usłyszysz dwukrotnie cztery wypowiedzi na temat ulubionych filmów. Do każdej wypowiedzi (1–4) dopasuj odpowiadające jej zdanie (A–E). Jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej wypowiedzi.**

This speaker mentions

A enjoying the film's complex storyline.
B the expertise of the technical team on the film.
C frequently listening to the soundtrack for the film.
D the film being an unusual example of the genre.
E a film that had different levels of success.

9 Rozumienie tekstów pisanych

Dobieranie zdań do części tekstu / Tekst z lukami

1 Przeczytaj wskazówkę, a następnie – cztery teksty na temat festiwalu *the Fringe* i dopasuj je do zdań A–C. Jeden tekst nie pasuje do żadnego zdania.

W pierwszym zadaniu należy dopasować trzy zdania do czterech tekstów. Jeden z tekstów nie pasuje do żadnego ze zdań. Postaraj się znaleźć w zdaniach słowa kluczowe i poszukaj fragmentów tekstu, które do nich pasują.

A This text encourages people to perform at the Fringe.

B This text tells you where to look for financial advice.

C This text tells you where to find information about the theatres at the Fringe.

1

Looking to appear at the Edinburgh Fringe but are short of cash? Come to our meeting to learn how to find companies to sponsor your appearance at the festival. The meeting is on Wednesday 9th June in room 112 at the Drama Department.

2

Unlike other drama festivals, the Edinburgh Fringe is an open access arts festival. You won't need to convince a selection board to be able to put on your show. Only here can you enjoy complete artistic freedom! Take advantage of this and come to Edinburgh to impress the festival audience with your performance!

3

Even if money is no object and you have all your costumes and sets ready, your problems are not over. There is intense competition for places at the limited number of theatres in the city, not just the most well-known ones, so you must start making inquiries early.

4

Our website will allow you to review and rate the festival venues. It is an essential aid to those who cannot visit Edinburgh in person before the Fringe, for example international visitors.

2 ! Przeczytaj cztery teksty związane z konkursem talentów. Dopasuj do każdego zdania (1–3) właściwy tekst (A–D). Jeden tekst nie pasuje do żadnego zdania.

1 In this text we can find out about the way in which the organizers support the contestants.

2 This text outlines the limitations that should be considered by the candidates.

3 In this text the author offers advice about preparing for the competition.

Tekst A

We are hosting a Citywide Talent Competition. If you are aged 13–18 and attend any school within the city limits, you can get involved. We accept entries from any of the performing arts, such as:

- **drama**
- **music**
- **dance.**

However, you don't have to do any of the above, as long as your act can be performed on stage.

To be shortlisted, apply through your school and include a three-minute video showing your act. All applications must be received by 30th April. The best entries will be invited to a final show at the Central Theatre on Saturday 15th May.

The winners, as well as the runners-up, will get an opportunity to perform on TV3's live arts show, *Front Row*. Further details are available on our website.

Tekst B

Send

Hi guys,

Thanks for joining us for the Citywide Talent Competition. It seems like we are the only finalists doing a comedy show. Most others are rock bands, which is good, because it will be easier for us to stand out from the crowd!

The event has their own make-up artists who will be providing assistance for the performers. We ought to take some selfies beforehand to show how we want our faces to look. That way they'll know exactly what we have in mind.

Looking forward to the big day!

Charlie

Tekst C

Noah Are you guys all prepared for the talent competition?

Hazel Yeah, we have our dance routine pretty much ready.

Cora There are a couple of moves that we're still working on because the music is a bit fast.

Noah My friend has just pointed out something I'm not sure you know – you mustn't use recordings in the competition. Everything has to be played live.

Cora What? Nobody told us!

Hazel We don't have time to fix it because there's only a fortnight left before we go on stage. We can't put a band together.

Noah We are looking for dancers. Why don't you guys work with us? The music is ready, so we have time to sort it all out before the show.

Cora I'm not sure.

Hazel Come on, Cora, we have to give it a go. We've gone too far to back out now.

Cora I suppose we do dance to rock music from time to time.

Noah That's settled then! Come to our band practice today in the music room after school.

Tekst D

Citywide Talent Competition

The Citywide Talent Competition is now entering its fourth year. The event continues to go from strength to strength and remains a major launchpad for careers. Last year's winner, the Great Luisa, has already taken her magic show on tour throughout the country.

Other previous champions have gone on to stage school and are actively hoping to make it as professional actors.

For aspiring entrants, we have the following words of wisdom: When preparing the audition video, focus on showing your skills as well as possible, and not on making a fancy film. Don't spend ages trying out filters or using computer tricks to create an expert video. The judges are interested in your act, not your skill as a film director.

3 **! Przeczytaj e-mail od Noah do jego kolegi. Uzupełnij luki 1–4 zgodnie z treścią tekstów (A–D), tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać ich sens. Luki należy uzupełnić w języku angielskim. W każdą lukę można wpisać maksymalnie dwa wyrazy.**

Hi Brad,
The Citywide Talent Competition was so cool! Our band took part but, unfortunately, most of the bands played [1] _____ like us, so it was difficult to attract the attention of the jury. As a result, the winner was a comedy show. However, we were invited to appear on TV because we were [2] _____.
Best of all, we have changed our act after a girls' dance group joined us. Because [3] _____ wasn't allowed in the competition, they couldn't do their original dance act, so we asked them to work with us. We only had [4] _____ of rehearsal time, but it all came together in the end. Our final show was much better as a result!
Noah

WORDPOWER

Czasowniki złożone z *out*

4 **Znajdź w tekstach poniższe czasowniki złożone i dopasuj je do właściwych definicji (1–5).**

back out | point out | sort out | stand out | try out

1 refuse to do an activity that you had agreed to do
2 be different from the other members of a group
3 fix a problem
4 use something to see if it works
5 tell or show something to a person that he/she had not noticed before

5 **Uzupełnij pytania czasownikami złożonymi podanymi w ćwiczeniu 4, użytymi w odpowiedniej formie. Jedno pytanie zostało podane dodatkowo – czy potrafisz je uzupełnić odpowiednim czasownikiem? Następnie odpowiedz na pytania z kolegą lub koleżanką.**

1 If you see an error on someone's social media account, do you usually _____ (it)?
2 How can someone _____ from other candidates in a university interview?
3 Have you ever _____ of something that you had agreed to do?
4 Who do you go to if you need to _____ a problem?
5 Where is the best place for teenagers to _____ in your hometown?
6 What kind of things should you _____ before you buy them?

9 Rozumienie tekstów pisanych

POWERUP

Dobieranie pytań do części tekstu

6 Przeczytaj tekst, który został podzielony na cztery części (A–D), oraz pytania go dotyczące (1–5). Do każdego pytania dopasuj właściwą część tekstu. W jednej części tekstu znajdują się odpowiedzi na dwa pytania.

In which paragraph does the author

1 suggest a reason why graphic novels are innovative?
2 mention a graphic novel that triumphed over traditional writing?
3 refer to a graphic novel whose content is both traditional and original?
4 state that a certain term cannot be used literally anymore?
5 describe an early attempt to raise the artistic profile of comics?

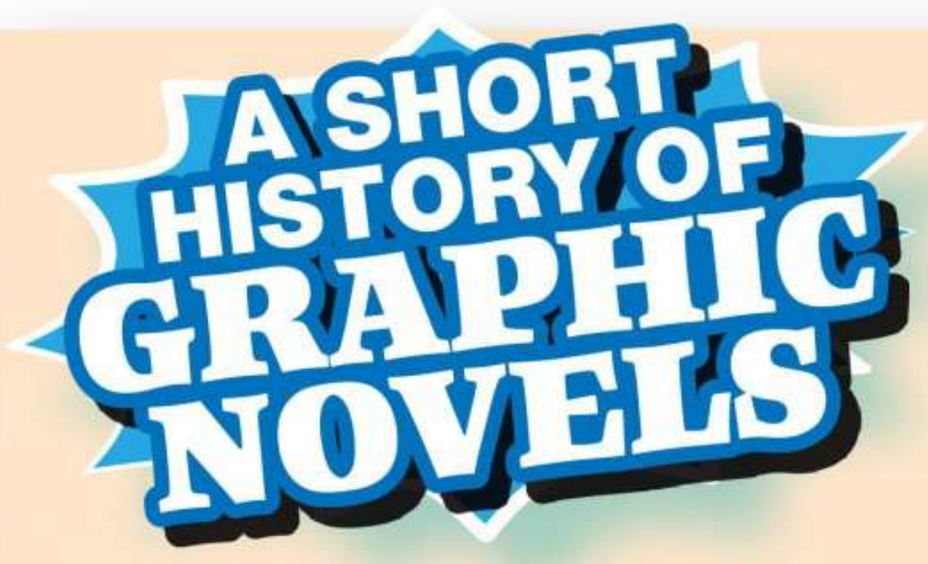

A No bookshop today would be complete without a section dedicated to graphic novels, yet the history of this art form is surprisingly short. Most experts agree that comics for adults first appeared in the United States in the 1970s. Of course, comics as an art form had been recognized beforehand. Pop artists like Roy Lichtenstein had hung huge comic-book style images in galleries back in the 1960s. Yet despite that early interest in the visual element, it was only the emergence of graphic novels that put the focus on the ideas behind the images.

B What exactly is a graphic novel? One rule of thumb is that it is a story with adult-orientated content, a sophisticated narrative and some kind of meaning beyond simple entertainment. It does not have to be published in a single volume. Perhaps the greatest graphic novel, *Watchmen*, originally came out in twelve monthly comic books. It centred around the adventures of superheroes, which doesn't sound very groundbreaking. Nevertheless, it had a smart plot that jumped around in time, coupled with an attempt to question what would happen if these characters existed in real life. The audacity of it all made the critics' collective jaws drop.

C Graphic novels were revolutionary in countries like the US, where critics would once have turned their nose up at the idea of reviewing such childish material. Comics had traditionally been seen there as reading material for kids. The very term 'comics' refers to the fact that the early ones had predominantly funny stories for young readers, and the name stuck regardless of whether the content was humorous or not. Elsewhere, comics for a mature audience had been available for a long time. In France, highbrow writers had long heralded artists such as Moebius as masters of 'the ninth art': graphic novels are placed there, while the other 'arts' include painting, literature, and so on. Likewise, adults had been reading comics in Japan for decades. Stories such as the samurai adventures of *Lone Wolf and Cub* contained adult levels of violence that made them utterly inappropriate for the traditional pre-teen readership that existed in the US.

D Today, the graphic novel has become a diverse and vibrant art form, possibly because its relatively short existence gives a lot of freedom to its creators. They have used the medium to explore social change, such as in *Persepolis*, Marjane Satrapi's 2000 account of growing up during the Iranian revolution. Others concentrate on illness, both physical and mental, like *Dotter of her Father's Eyes* by Mary and Bryan Talbot. The story made a breakthrough for all comics when it won the Costa Biography Award, a prize usually given to traditional textual accounts. Bit by bit, graphic novel pioneers like these are demanding that their medium be noticed and get the recognition it deserves.

Mówienie

Rozmowa z odgrywaniem roli

1 **081** **Przeczytaj zadanie i wysłuchaj przykładowej rozmowy. Uzupełnij zwroty związane z pytaniem o pozwolenie.**

Jesteś na wymianie szkolnej w Londynie. Planujesz zorganizowanie pokazu filmowego, podczas którego chciałbyś/chciałabyś przybliżyć uczestnikom specyfikę polskiego kina. W rozmowie z koordynatorem wymiany uzgodnij następujące kwestie:

- cel projektu
- termin i miejsce spotkania
- przebieg pokazu
- wybór filmów.

1 _____ all right if I organized the meeting in the common room?

2 _____ if the project takes the form of an all-night film marathon?

3 _____ bring a guest from outside the school?

2 **081** **Wysłuchaj nagrania ponownie. Jakich zwrotów użył koordynator, udzielając zgody na proponowane rozwiązania?**

3 **Uzupełnij poniższe zdania z nagrania wyrażeniami z ramki. Jedno wyrażenie zostało podane dodatkowo.**

access to appeals to attracts with
based on focus on popular with set in

1 Cinema _____ everyone.

2 Polish culture is not really _____ British teenagers.

3 We are going to need _____ some streaming platforms.

4 We could watch two whole films and then _____ some example scenes.

5 I was thinking of films whose plot is _____ Poland or _____ Polish literature.

4 **Wykonajcie w parach poniższe zadanie. Następnie zamieńcie się rolami i wykonajcie je ponownie.**

Jesteś na wymianie szkolnej w Londynie. Planujesz zorganizowanie cyklu spotkań mających na celu promocję polskiej literatury. W rozmowie z pracownikiem biblioteki uzgodnij następujące kwestie:

- cel projektu
- terminy i częstotliwość spotkań
- planowana forma spotkań
- wybrane pozycje książkowe.

Rozmowę rozpoczyna pracownik biblioteki.

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

Po omówieniu materiału stymulującego usłyszysz dwa luźno powiązane z jego tematyką pytania. Odpowiedź na nie będzie wymagała umiejętności budowania dłuższych wypowiedzi, wyrażania i uzasadniania swoich opinii oraz przedstawiania plusów i minusów różnych rozwiązań. Zadbaj o logikę wypowiedzi, używając odpowiednich zwrotów łączących.

5 **Wybierz poprawne uzupełnienia zdań.**

1 On the one *hand* / *side*, graffiti can cause damage to private or public property.

2 *Another* / *Other* advantage is that individuals get a medium to express their opinions.

3 *First* / *Firstly* of all, watching live performance is a very authentic experience.

4 In *addition* / *addiction*, no two performances are ever the same.

5 *In final* / *Finally*, theatre brings people together.

6 *Lastly* / *Last*, art is about freedom and breaking rules.

Więcej przydatnych zwrotów na s. 240

6 **082** **Wysłuchaj wypowiedzi dwóch uczniów i sprawdź odpowiedzi z ćwiczenia 5. Czy drugi uczeń w pełni odpowiedział na oba pytania i uwzględnił wszystkie wymagane elementy?**

7 **Wykonaj poniższe zadanie.**

Popatrz na ilustracje 1, 2 i 3. Szukasz wydarzenia artystycznego oferującego świeże spojrzenie na sztukę. Masz do wyboru trzy galerie.

- Wybierz tę propozycję, która wydaje ci się najbardziej odpowiednia, i uzasadnij swój wybór.
- Wyjaśnij, dlaczego odrzucasz pozostałe propozycje.

Odpowiedz na pytania.

1 Is going to museums and art galleries popular with young people? Why? / Why not?

2 What kind of art do young people prefer: classical or contemporary? Why?

9 Znajomość środków językowych

GRAMMAR IN USE

Czasowniki modalne (1); pytania pośrednie

1 Wybierz poprawne formy.

1 An educated person *ought to* / *could* read literature from around the world.
2 You *can't* / *don't have to* turn off your phone before the concert begins. Just put it on 'silent'.
3 Leo *needn't* / *mustn't* watch horror films. He's too young.
4 I *could* / *should* play the piano well when I was five.
5 *Shall* / *Would you like* I order this title for you?
6 You *needn't* / *need to* stay for the whole rehearsal because you're only in the first part of the play.
7 I keep making mistakes with this piece so I *must* / *can* practise it some more.
8 *Will you be able to* / *Would you like* a free ticket to this exhibition?

2 Uzupełnij dialog czasownikami modalnymi z ramki.

can can't don't need to mustn't couldn't shall have to

Anna I'd love to go to this exhibition of folk art. It opened last weekend but I [1]_____ go then as I was too busy. Would you be interested in coming?

Ben Let's have a look. Yes, it looks great. [2]_____ we go this weekend?

Anna Would Sunday be OK? I [3]_____ go on Saturday. I've got a rehearsal for next week's concert and I [4]_____ miss it.

Ben Yes, I think Sunday will be fine. I [5]_____ do some work on my art project, because it's due in on Wednesday, but I [6]_____ do it on Saturday.

Anna Great! Why don't we meet there at eleven? We can just turn up – we [7]_____ book tickets in advance.

3 Znajdź błędy w poniższych zdaniach i popraw je.

1 I wonder how much do you know about modern American painting.
2 Everybody wanted to know who will play the main role in the film.
3 I'd like to know does the cinema shows any classic films.
4 Could you tell us when will the book be published?
5 I have no idea why has this film won the Oscar for special effects.
6 We weren't sure what time was the parade going to start so we checked online.

Więcej gramatyki na s. 224

Transformacje (zadanie zamknięte)

4 ! Spośród podanych opcji (A–C) wybierz tę, która najlepiej oddaje sens wyróżnionego zdania lub jego fragmentu.

1 This competition looks good. **Shall we enter it?**
A We really must take part in it.
B I suggest that we take part in it.
C We are able to take part in it.

2 **I really appreciate** everything you have done.
A I'm dissatisfied with
B I'm astonished by
C I'm grateful for

3 **That was a complete waste of time!**
A I found that very interesting.
B I didn't enjoy that at all.
C I thought that was too expensive.

4 You **needn't wear** your traditional outfit.
A don't have to wear
B mustn't wear
C shouldn't wear

5 **Do you fancy going to see *Giselle*?**
A Do you feel you should see *Giselle*?
B Is it possible for you to see *Giselle*?
C Would you like to see *Giselle*?

Tłumaczenie (zadanie zamknięte)

5 ! Spośród podanych opcji wybierz tę, która jest tłumaczeniem fragmentu podanego w nawiasie poprawnie uzupełniającym lukę w zdaniu.

1 Could you please check (*czy ta książka została przetłumaczona*) _____ into Polish?
A has this book been translated
B this book has been translated
C if this book has been translated

2 If you get the chance to (*zobaczyć ich na żywo*) _____, do go.
A see them play outdoors
B see them play live
C see them play together

3 Nobody can explain (*dlaczego on odmówił*) _____ to direct the sequel to his most successful film.
A why he refused
B why did he refuse
C why would he refuse

4 Members of the audience (*nie mogą*) _____ record the performance.
A needn't
B wouldn't
C mustn't

Zadanie z lukami

6 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–5) jednym wyrazem, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań.**

The Joy of Being Scared!

If you like exciting, fast-paced and action-packed films, then you are probably a fan of action films. These films, with their chases, fights or shoot-outs, keep you on the edge of your seat, as you wonder [1]_____ the hero or heroine will do next.

Of course, an action film [2]_____ include plenty of dangerous stunts, otherwise it wouldn't be an action film! Some actors choose to perform these themselves, even though they don't [3]_____ to. They enjoy the adrenaline rush, and they want the film to be as authentic as possible.

Sometimes an action film is so popular that it generates a whole series. For example, there are over twenty films in the James Bond series, and several actors have played the [4]_____ character. Most recently it was played by Daniel Craig. He gained international fame but he also lost a couple of teeth and part of a finger. Clearly, you need to be tough to act [5]_____ an action film!

Gramatykalizacja / struktury gramatyczne

7 **Uzupełnij zdania 1–6. Wykorzystaj w odpowiedniej formie wyrazy podane w nawiasach. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast – jeśli jest to konieczne – dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać zdania logiczne i gramatycznie poprawne. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie cztery wyrazy, wliczając w to wyrazy już podane.**

1 I had a lot of spare time on my gap year last year and I _____ (able/play) violin as much as I wanted.
2 I was wondering _____ (you/like) to borrow this book about jazz? I found it fascinating.
3 The chat show last night was so awful that we _____ (have/switch) to another channel.
4 Jo went to a great music festival last year. Do you remember _____ (what/call)?
5 We wanted to go to the show but we didn't know _____ (where/be).
6 I felt pleased when I put two new posts on my blog because I _____ (need/update) it for months.

POWERUP

Wybór wielokrotny

8 **Przeczytaj tekst. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, tak aby otrzymać logiczny i gramatycznie poprawny tekst.**

What do you do if, after training as a ballet dancer, you can't find work because you're the wrong height or have the wrong body shape? You [1]_____ feel devastated. Martha describes what she did: 'I did a lot of ballet classes as a child and I [2]_____ measure myself regularly. Eventually, my worst fears were realized and I grew too tall! I was heartbroken but my teacher suggested switching to contemporary dance. I was worried about making the transition, but I [3]_____ have been. It's been exciting to learn new techniques, and to respond to the [4]_____ of the music differently.'

I ask Martha [5]_____ being too tall for classical ballet. 'A little,' she replies, 'but not much. I feel contemporary dance is right for me.'

1	**A** are able to	**B** should	**C** must	**D** need to
2	**A** could	**B** ought to	**C** need to	**D** would
3	**A** can't	**B** needn't	**C** couldn't	**D** wouldn't
4	**A** rhythm	**B** notes	**C** pitch	**D** harmony
5	**A** does she regret	**B** if she regrets	**C** why she regrets	**D** if she doesn't regret

Transformacje (zadanie otwarte)

9 **Wykorzystując wyrazy podane dużymi literami, uzupełnij lukę w każdym zdaniu, tak aby zachować sens zdania wyjściowego (1–5). W każdą lukę można wpisać maksymalnie pięć wyrazów, wliczając w to wyraz już podany. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna i gramatyczna uzupełnionych zdań. Nie zmieniaj formy podanych wyrazów.**

1 I'm sure the culture shock was huge when you moved to Thailand. **MUST**
The culture shock _____ when you moved to Thailand.
2 What this picture is illustrating isn't clear to me. **WHAT**
I'm not sure _____ in this picture.
3 Do you know the date of the concert Lily's performing in? **WHEN**
Can you tell me _____ that Lily's performing in?
4 I'm certain it wasn't Tom who was dancing the lead role. **CAN'T**
Tom _____ the lead role.
5 I had the opportunity to go to the theatre but I chose to go to the cinema. **COULD**
I _____ to the theatre but I went to the cinema instead.

9 Wypowiedź pisemna

Wpis na forum

Aby twoja wypowiedź nie była jedynie zlepkiem przypadkowych myśli, należy zadbać o spójność zarówno w obrębie całej wypowiedzi, jak i między zdaniami oraz wewnątrz nich. Zdania powinny logicznie się ze sobą łączyć, tak aby kolejne zdanie wynikało z poprzedniego.

1 Przeczytaj zadanie i fragmenty wypowiedzi będące realizacją pierwszego podpunktu. Na czym polega różnica między nimi? Wybierz fragment, który uważasz za bardziej spójny.

Co roku bierzesz udział w organizowanym w Polsce festiwalu folklorystycznym. Na forum internetowym miłośników folkloru:

- poinformuj, gdzie i kiedy ten festiwal się odbywa
- opisz atrakcje, w jakich można wziąć udział podczas tego festiwalu
- uzasadnij, dlaczego takie festiwale są ważne
- zachęć użytkowników forum do wzięcia udziału w tym festiwalu.

A Beskidy Highlanders' Week of Culture is organized in five towns: Wisła, Szczyrk, Żywiec, Maków Podhalański and Oświęcim. Lovers of folklore can participate in different events. It is organized every year in the middle of the summer. It lasts nine days.

B Beskidy Highlanders' Week of Culture is organized every year in the middle of the summer. It lasts nine days, during which lovers of folklore can participate in different events held in five towns: Wisła, Szczyrk, Żywiec, Maków Podhalański and Oświęcim.

2 Przeczytaj pozostałą część wypowiedzi. Który z akapitów zawiera usterki w spójności?

The main attractions are concerts, but also other events are organized, e.g. processions of groups in regional costumes, dance shows or painting and sculpture workshops. On top of that, there are stands with local food and genuine folk craftwork.

Folk festivals are of great importance. Young people should understand and appreciate their heritage. Folk festivals popularize traditional culture. Young people have the opportunity to get in touch with their heritage. Folk festivals present traditional culture in an attractive way for a contemporary audience.

You definitely should go to this festival because the atmosphere is unique. Although you are surrounded by several thousand people, you have a deep sense of belonging, especially when before the final concert the whole audience sings the unofficial anthem of the Beskidy highlanders 'Szumi jawor.'

3 W ćwiczeniu 2 popraw akapit, w którym znajdują się usterki w spójności.

4 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 Are you interested in traditional Polish folk culture?
2 In your opinion, what elements of Polish cultural heritage should be protected?
3 How do you understand the motto of the European Union - 'United in diversity'?

5 ! Napisz tekst (100–150 wyrazów, nie licząc słów już podanych), w którym rozwiniesz każdy z czterech podpunktów.

Chciałbyś/Chciałabyś pojechać na międzynarodowy festiwal muzyki ludowej. Na forum miłośników tej muzyki:

- wyjaśnij, dlaczego chcesz w nim uczestniczyć
- przedstaw swoje obawy związane z udziałem
- opisz reakcję znajomych, gdy dowiedzieli się, że planujesz wyjazd na festiwal muzyki ludowej
- zapytaj, które festiwale użytkownicy forum polecają i jakie są koszty związane z wyjazdem.

Hi everybody,
I'd like to go to one of the international folk music festivals which are organized this summer.

Podawanie powdów
I want to go to there because …
It's important for me because …

Wyrażenie obaw:
I'm afraid that …
I'm not sure if …

Opis reakcji znajomych
When my friends heard about my idea, they …
Some of them said that …

Uzyskiwanie informacji
What festivals do you recommend?
How much does it cost to … ?

Więcej przydatnych zwrotów na s. 244

POWERUP

Artykuł publicystyczny

6 ! Napisz tekst składający się z 200–250 wyrazów.

Podczas wakacji zwiedziłeś/zwiedziłaś żywy skansen. Napisz artykuł, w którym opiszesz swój pobyt w tym miejscu oraz wyjaśnisz, dlaczego muzea w takiej formie są atrakcją turystyczną.

Przydatne zwroty na str. 246

Bank zadań Wypowiedź ustna

2 minuty Rozmowa wstępna

Odpowiedz na pytania.

1 Where do you usually stay when you travel? Why?
2 Would you like to go on safari? Why? / Why not?
3 Where is your favourite place to read books? Why?
4 Are there any kinds of films that you don't enjoy watching? What are they? Why?

4 minuty Zadanie 1

Rozmowa z odgrywaniem roli

Planujesz ze swoją koleżanką z Walii spędzenie dzisiejszego popołudnia w kinie. W rozmowie z nią omów poniższe kwestie.

- cena biletów i ewentualne zniżki
- dojazd do kina
- godzina emisji i czas trwania filmu
- rodzaj filmu

(Rozmowę rozpoczynasz ty).

3 minuty Zadanie 2

Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

Opisz poniższe zdjęcie i odpowiedz na pytania.

Pytania znajdziesz na s. 242

3 minuty Zadanie 3

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

Popatrz na zdjęcie 1 i zdjęcie 2. Wraz z kolegami i koleżankami z klasy przygotowujesz broszurę, która informuje o skutkach brawurowej jazdy samochodem. Wyraź swoje zdanie na temat dwóch poniższych propozycji zdjęć do umieszczenia w broszurze.

- Wybierz to zdjęcie, które twoim zdaniem będzie bardziej odpowiednie, i uzasadnij swój wybór.
- Wyjaśnij, dlaczego odrzucasz drugą propozycję.

1

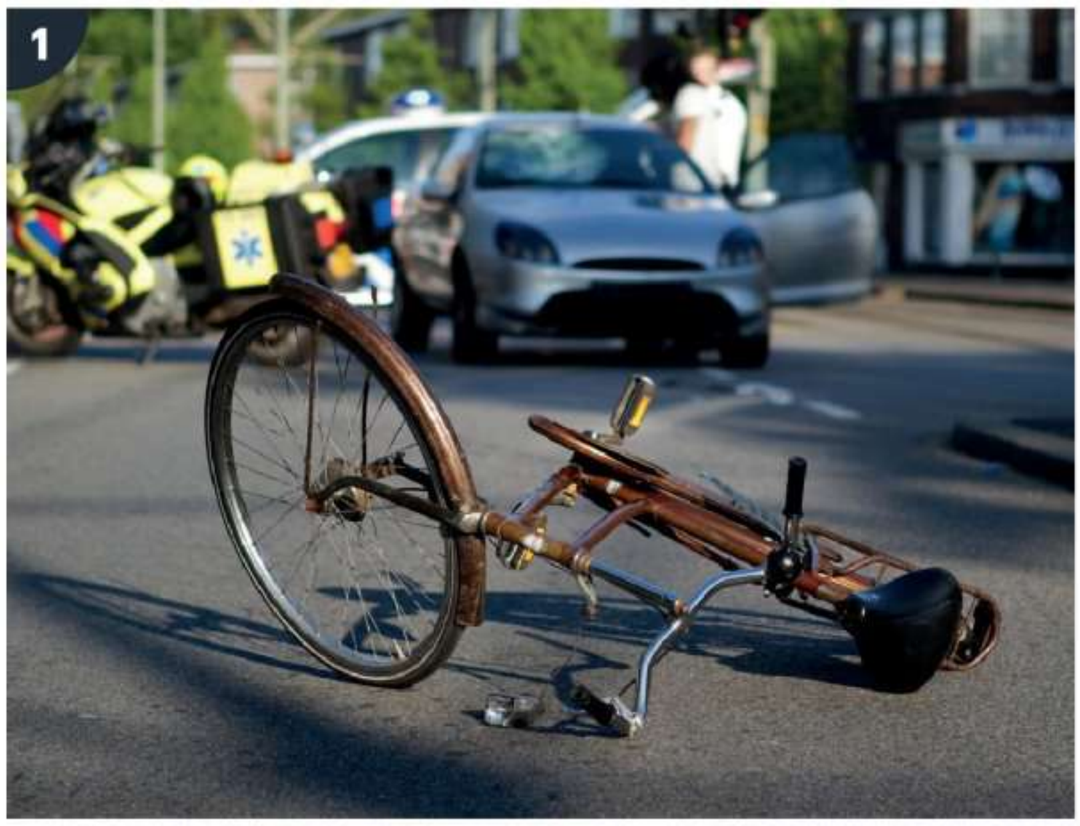

2

Odpowiedz na pytania.

1 Is driving according to the speed limit enough to prevent accidents? Why? / Why not?
2 Some people say that the age limit for drivers should be raised to 21. What do you think?
3 The plane is believed to be a much safer form of transport than the car. What do you think?
4 Why do you think more and more Polish families choose to spend their holidays abroad?

Słowniczek Kultura

Legenda
Oxford 3000
Oxford 5000
Poziom rozszerzony

83.1 Film

act in a film /ˌækt ɪn ə ˈfɪlm/ występować w filmie
action film /ˈækʃn fɪlm/ film akcji
actor /ˈæktə(r)/ aktor
actress /ˈæktrəs/ aktorka
adaptation /ˌædæpˈteɪʃn/ adaptacja
adventure film /ədˈventʃə fɪlm/ film przygodowy
be based on a book /biː ˌbeɪst ɒn ə ˈbʊk/ powstać na podstawie książki
be set in the 19th century /biː ˈset ɪn ðə ˌnaɪntiːnθ ˈsentʃəri/ rozgrywać się w XIX wieku
cartoon /kɑːˈtuːn/ kreskówka, film animowany
cast /kɑːst/ obsada
comedy /ˈkɒmədi/ komedia
direct a film /daɪˌrekt ə ˈfɪlm/ reżyserować film
director /daɪˈrektə(r)/ reżyser/reżyserka
fantasy film /ˈfæntəsi fɪlm/ film fantastyczny
film /fɪlm/ film
hero /ˈhɪərəʊ/ bohater
heroine /ˈherəʊɪn/ bohaterka
historical drama /hɪˌstɒrɪkl ˈdrɑːmə/ dramat historyczny
horror film /ˈhɒrə fɪlm/ horror
main character /ˌmeɪn ˈkærəktə(r)/ główny bohater/główna bohaterka
play in a film /ˌpleɪ ɪn ə ˈfɪlm/ występować w filmie
play the main role /ˌpleɪ ðə ˌmeɪn ˈrəʊl/ grać główną rolę
romantic comedy /rəʊˌmæntɪk ˈkɒmədi/ komedia romantyczna
scene /siːn/ scena w filmie
science fiction film /ˌsaɪəns ˈfɪkʃn fɪlm/ film science-fiction
sci-fi film /ˈsaɪ faɪ fɪlm/ film science-fiction
screenplay /ˈskriːnpleɪ/ scenariusz
screenwriter /ˈskriːnraɪtə(r)/ scenarzysta
sequel /ˈsiːkwəl/ dalszy ciąg, następna część (filmu, książki)
set /set/ miejsce akcji; plan filmowy; dekoracje sceniczne
soundtrack /ˈsaʊndtræk/ ścieżka dźwiękowa
special effects /ˌspeʃl ɪˈfekts/ efekty specjalne
star /stɑː(r)/ gwiazda
star in a film /ˌstɑː(r) ɪn ə ˈfɪlm/ występować w filmie
subtitles /ˈsʌbtaɪtlz/ napisy (w filmie)
thriller /ˈθrɪlə(r)/ dreszczowiec
war film /ˈwɔː(r) fɪlm/ film wojenny

83.2 Literatura

audiobook /ˈɔːdiəʊbʊk/ audiobook
author /ˈɔːθə(r)/ autor/autorka
autobiography /ˌɔːtəbaɪˈɒgrəfi/ autobiografia
back cover /ˌbæk ˈkʌvə(r)/ tylna okładka
bestseller /ˌbestˈselə(r)/ bestseller
biography /baɪˈɒgrəfi/ biografia
blurb /blɜːb/ tekst reklamowy umieszczany na okładce książki
chapter /ˈtʃæptə(r)/ rozdział
character /ˈkærəktə(r)/ postać
classic /ˈklæsɪk/ klasyka
content /ˈkɒntents/ treść; spis treści
cover /ˈkʌvə(r)/ okładka, obwoluta
fiction /ˈfɪkʃn/ literatura piękna, beletrystyka
footnotes /ˈfʊtnəʊts/ przypisy
front cover /ˌfrʌnt ˈkʌvə(r)/ przednia okładka
illustration /ˌɪləˈstreɪʃn/ ilustracja
illustrator /ˈɪləstreɪtə(r)/ ilustrator/ilustratorka
index /ˈɪndeks/ skorowidz
narrator /nəˈreɪtə(r)/ narrator/narratorka
non-fiction /ˌnɒn ˈfɪkʃn/ literatura faktu
novelist /ˈnɒvəlɪst/ powieściopisarz/powieściopisarka
play /pleɪ/ sztuka
playwright /ˈpleɪraɪt/ dramatopisarz/dramatopisarka
plot /plɒt/ akcja; wątek
poet /ˈpəʊɪt/ poeta/poetka
poetry /ˈpəʊətri/ poezja
scene /siːn/ scena, odsłona
short story /ˌʃɔːt ˈstɔːri/ nowela, opowiadanie
title /ˈtaɪtl/ tytuł
uplifting /ˌʌpˈlɪftɪŋ/ podnoszący na duchu
writer /ˈraɪtə(r)/ pisarz/pisarka

83.3 Muzyka i sztuki sceniczne

atmosphere /ˈætməsfɪə(r)/ atmosfera
ballet /ˈbæleɪ/ balet
ballet dancer /ˈbæleɪ dɑːnsə(r)/ tancerz baletowy/tancerka baletowa
band/group /bænd/ /gruːp/ zespół, grupa
breathtaking performance /ˌbreθteɪkɪŋ pəˈfɔːməns/ występ zapierający dech w piersiach
choral music /ˌkɔːrəl ˈmjuːzɪk/ muzyka chóralna
classical music /ˌklæsɪkl ˈmjuːzɪk/ muzyka klasyczna
compose /kəmˈpəʊz/ komponować
composer /kəmˈpəʊzə(r)/ kompozytor/kompozytorka
concert /ˈkɒnsət/ koncert
conductor /kənˈdʌktə(r)/ dyrygent/dyrygentka
dance /dɑːns/ taniec
dancer /ˈdɑːnsə(r)/ tancerz/tancerka
festival /ˈfestɪvl/ festiwal
folk music /ˈfəʊk mjuːzɪk/ muzyka ludowa
jazz festival /ˈdʒæz festɪvl/ festiwal jazzowy
live music performance /ˌlaɪv ˈmjuːzɪk pəfɔːməns/ występ muzyczny na żywo
modern dance /ˌmɒdn ˈdɑːns/ taniec nowoczesny
musician /mjuˈzɪʃn/ muzyk
on stage /ɒn ˈsteɪdʒ/ na scenie
outstanding performance /aʊtˌstændɪŋ pəˈfɔːməns/ znakomity występ
perform /pəˈfɔːm/ występować na scenie, odgrywać rolę
play live /ˌpleɪ ˈlaɪv/ grać na żywo
play the drums /ˌpleɪ ðə ˈdrʌmz/ grać na bębnach
play the guitar /ˌpleɪ ðə gɪˈtɑː(r)/ grać na gitarze
play the piano /ˌpleɪ ðə piˈænəʊ/ grać na pianinie/fortepianie
play the violin /ˌpleɪ ðə vaɪəˈlɪn/ grać na skrzypcach
rehearsal /rɪˈhɜːsl/ próba
show /ʃəʊ/ przedstawienie, pokaz
singer /ˈsɪŋə(r)/ piosenkarz/piosenkarka
song /sɒŋ/ piosenka, pieśń
support /səˈpɔːt/ występować przed głównym wykonawcą
theatre /ˈθɪətə(r)/ teatr
theatre company /ˈθɪətə kʌmpəni/ grupa teatralna
traditional dance /trəˌdɪʃənl ˈdɑːns/ taniec tradycyjny

83.4 Sztuki wizualne

abstract painting /ˌæbstrækt ˈpeɪntɪŋ/ malarstwo abstrakcyjne
art /ɑːt/ sztuka
artist /ˈɑːtɪst/ artystka/artysta
canvas /ˈkænvəs/ płótno malarskie
caricature /ˈkærɪkətʃʊə(r)/ karykatura
do an art exhibition /ˌduː ən ˈɑːt eksɪbɪʃn/ organizować wystawę sztuki
draw /drɔː/ rysować
exhibit /ɪgˈzɪbɪt/ eksponat; wystawiać eksponaty
exhibition /ˌeksɪˈbɪʃn/ wystawa
frame /freɪm/ rama (od obrazu)
gallery /ˈgæləri/ galeria
go to a museum /ˌgəʊ tə ə mjuˈziːəm/ iść do muzeum
graffiti /grəˈfiːti/ graffiti
landscape painting /ˈlændskeɪp ˈpeɪntɪŋ/ pejzaż; malarstwo pejzażowe
masterpiece /ˈmɑːstəpiːs/ arcydzieło
mime /maɪm/ mim
oil painting /ˈɔɪl peɪntɪŋ/ obraz olejny
paint /peɪnt/ malować
painter /ˈpeɪntə(r)/ malarz/malarka
pavement artist /ˈpeɪvmənt ɑːtɪst/ artysta malujący / artystka malująca na chodniku
picture /ˈpɪktʃə(r)/ obraz
portrait /ˈpɔːtreɪt/ portret
realistic painting /riːəˌlɪstɪk ˈpeɪntɪŋ/ malarstwo realistyczne
sculpture /ˈskʌlptʃə(r)/ rzeźba
sketch /sketʃ/ szkic
still life /ˌstɪl ˈlaɪf/ martwa natura
visit a museum /ˌvɪzɪt ə mjuˈziːəm/ iść do muzeum

83.5 Uczestnictwo w kulturze

audience /ˈɔːdiəns/ publiczność, widownia
cultural event /ˌkʌltʃərəl ɪˈvent/ wydarzenie kulturalne
emotional response /ɪˌməʊʃənl rɪˈspɒns/ emocjonalna reakcja
enter a competition /ˌentə(r) ə ˌkɒmpəˈtɪʃn/ brać udział w konkursie
experience /ɪkˈspɪəriəns/ doświadczenie, przeżycie
give sb a standing ovation /ˌgɪv sʌmbədi ə ˌstændɪŋ əʊˈveɪʃn/ nagrodzić kogoś owacjami na stojąco
go to a concert /ˌgəʊ tə ə ˈkɒnsət/ iść na koncert
go to the cinema /ˌgəʊ tə ðə ˈsɪnəmə/ iść do kina
guest speaker /ˌgest ˈspiːkə(r)/ zaproszony wykładowca / zaproszona wykładowczyni
listen to music /ˌlɪsn tə ˈmjuːzɪk/ słuchać muzyki
premiere /ˈpremieə(r)/ premiera
recommend /ˌrekəˈmend/ rekomendować
review /rɪˈvjuː/ recenzja
standing ovation /ˌstændɪŋ əʊˈveɪʃn/ owacja na stojąco
visit art galleries /ˌvɪzɪt ɑːt ˈgælərɪz/ odwiedzać galerie sztuki
watch documentaries /ˌwɒtʃ dɒkjuˈmentrɪz/ oglądać filmy dokumentalne
watch films /ˌwɒtʃ ˈfɪlmz/ oglądać filmy
watch the news /ˌwɒtʃ ðə ˈnjuːz/ oglądać wiadomości
work of art /ˌwɜːk əv ˈɑːt/ dzieło sztuki
worth reading /ˌwɜːθ ˈriːdɪŋ/ warte przeczytania
worth watching /ˌwɜːθ ˈwɒtʃɪŋ/ warte obejrzenia

83.6 Media

article /ˈɑːtɪkl/ artykuł
broadsheet paper /ˌbrɔːdʃiːt peɪpə(r)/ gazeta wielkoformatowa
cable TV /ˌkeɪbl ˌtiː ˈviː/ telewizja kablowa
channel /ˈtʃænl/ kanał (telewizyjny)
daily newspaper /ˌdeɪli ˈnjuːzpeɪpə(r)/ gazeta codzienna
digital telly /ˌdɪdʒɪtl ˈteli/ telewizja cyfrowa
editor /ˈedɪtə(r)/ redaktor naczelny/naczelna
entertainment /ˌentəˈteɪnmənt/ rozrywka
front page /ˌfrʌnt ˈpeɪdʒ/ pierwsza strona (gazety)
host /həʊst/ gospodarz/gospodyni programu, prowadzący/prowadząca
international news /ˌɪntəˌnæʃnəl ˈnjuːz/ informacje międzynarodowe
journalist /ˈdʒɜːnəlɪst/ dziennikarz/dziennikarka
listener /ˈlɪsənə(r)/ słuchacz/słuchaczka
live broadcast /ˌlaɪv ˈbrɔːdkɑːst/ transmisja; audycja na żywo
magazine /ˌmægəˈziːn/ czasopismo
national/domestic news /ˌnæʃnəl ˈnjuːz/ /dəˌmestɪk ˈnjuːz/ informacje krajowe
newsreader /ˈnjuːzriːdə(r)/ prezenter/prezenterka wiadomości

presenter /prɪ'zentə(r)/ gospodarz/gospodyni programu, prowadzący/prowadząca
press /pres/ prasa
programme /'prəʊgræm/ program
publish /'pʌblɪʃ/ publikować
reporter /rɪ'pɔ:tə(r)/ reporter/reporterka
satellite TV /ˌsætəlaɪt ˌti: 'vi:/ telewizja satelitarna
serious newspaper /ˌsɪəriəs 'nju:zpeɪpə(r)/ poważna gazeta
sports magazine /'spɔ:ts mægəzi:n/ czasopismo sportowe
switch over to another channel /ˌswɪtʃ 'əʊvə tə ənʌðə 'tʃænl/ przełączyć na inny kanał
tabloid /ˌtæblɔɪd/ brukowiec
viewer /'vju:ə(r)/ telewidz
women's magazine /'wɪmɪnz mægəzi:n/ czasopismo kobiece

83.7 Programy telewizyjne

chat show /'tʃæt ʃəʊ/ talk show
current affairs programme /ˌkʌrənt ə'feəz prəʊgræm/ program dotyczący bieżących wydarzeń
documentary /ˌdɒkju'mentri/ film dokumentalny
entertainment programme /ˌentə'teɪnmənt prəʊgræm/ program rozrywkowy
music programme /'mju:zɪk prəʊgræm/ program muzyczny
quiz show /'kwɪz ʃəʊ/ teleturniej
reality show /ri'æləti ʃəʊ/ reality show
series /'sɪəri:z/ serial
sitcom /ˌsɪtkɒm/ serial komediowy
soap opera /'səʊp ɒprə/ opera mydlana, telenowela
sports programme /'spɔ:ts prəʊgræm/ program sportowy
talent show /'tælənt ʃəʊ/ telewizyjny konkurs talentów
talk show /'tɔ:k ʃəʊ/ talk show

83.8 Komunikacja w internecie

download sth from a website /daʊnˌləʊd sʌmθɪŋ frəm ə 'websaɪt/ pobrać coś ze strony internetowej
launch a website /ˌlɔ:ntʃ ə 'websaɪt/ uruchamiać stronę internetową
participate in an Internet forum /pa:ˌtɪsɪpeɪt ɪn ən ˌɪntənet 'fɔ:rəm/ udzielać się na forum internetowym
post a comment /ˌpəʊst ə 'kɒment/ zamieszczać komentarz
social networking site /ˌsəʊʃl 'netwɜ:kɪŋ saɪt/ portal społecznościowy
update a blog /ˌʌpdeɪt ə 'blɒg/ aktualizować blog
upload sth to a website /ʌpˌləʊd sʌmθɪŋ tə ə 'websaɪt/ załadować coś na stronę internetową
visit a website /ˌvɪzɪt ə 'websaɪt/ odwiedzać stronę internetową

83.9 Tradycje i zwyczaje

ancestor /'ænsestə(r)/ przodek
celebration /ˌselɪ'breɪʃn/ świętowanie
culture shock /'kʌltʃə ʃɒk/ szok kulturowy
customs /'kʌstəmz/ zwyczaje
folk art /'fəʊk ɑ:t/ sztuka ludowa
global culture /ˌgləʊbl 'kʌltʃə(r)/ kultura globalna
globalization /ˌgləʊbəlaɪ'zeɪʃn/ globalizacja
local culture /ˌləʊkl 'kʌltʃə(r)/ kultura lokalna
parade /pə'reɪd/ parada
stereotype /'steriətaɪp/ stereotyp
symbolize /'sɪmbəlaɪz/ symbolizować
traditional beliefs /trəˌdɪʃənl bɪ'li:fs/ tradycyjne wierzenia
traditional outfits /trəˌdɪʃənl 'aʊtfɪts/ tradycyjne stroje
traditional values /trəˌdɪʃənl 'vælju:z/ tradycyjne wartości

83.10 Prawa autorskie

copyright /'kɒpiraɪt/ prawo autorskie
freeware /'fri:weə(r)/ darmowe oprogramowanie
intellectual property /ˌɪntəˌlektʃuəl 'prɒpəti/ własność intelektualna
licence /'laɪsns/ licencja
patent /'peɪtnt/ patent
piracy /'paɪrəsi/ piractwo
plagiarism /'pleɪdʒərɪzəm/ plagiat
trademark /'treɪdmɑ:k/ znak firmowy

83.11 Wordpower s. 121

in sb's bad books /ɪn sʌmbədiz 'bæd bʊks/ nie móc liczyć na czyjąś przychylność
put sb in the picture /ˌpʊt sʌmbədi ɪn ðə 'pɪktʃə(r)/ zaznajomić kogoś z czymś
stage fright /'steɪdʒ fraɪt/ strach przed występem publicznym
state-of-the-art /ˌsteɪt əv ði 'ɑ:t/ najnowocześniejszy
take artistic licence /ˌteɪk ɑ:ˌtɪstɪk 'laɪsns/ korzystać z wolności artystycznej podczas tworzenia sztuki
the oldest trick in the book /ði ˌəʊldɪst trɪk ɪn ðə 'bʊk/ stara sztuczka
You get the picture. /ju ˌget ðə 'pɪktʃə(r)/ Sam rozumiesz.

83.12 Czasowniki złożone z *out*

back out /ˌbæk 'aʊt/ wycofywać się
hang out /ˌhæŋ 'aʊt/ spotykać się
point out /ˌpɔɪnt 'aʊt/ wskazywać coś
sort out /ˌsɔ:t 'aʊt/ rozwiązywać (problem)
stand out /ˌstænd 'aʊt/ wyróżniać się
try out /ˌtraɪ 'aʊt/ wypróbowywać

BRAINPOWER

Gdy oglądasz swój ulubiony serial w oryginalnej wersji językowej, możesz wykorzystać elementy techniki zwanej *shadowing*. Najpierw obejrzyj cały odcinek, a następnie skoncentruj się na jego wybranych fragmentach. Powtarzaj na głos wypowiedzi bohaterów i postaraj się wiernie odtworzyć wymowę, tempo mówienia oraz intonację.

Sprawdź się!

1 Fragmenty zdań w języku polskim przetłumacz na język angielski.

1 Cheryl loves *Mamma Mia!*, so she (*chciałaby zobaczyć*) _____ this musical on stage.
2 Do you know (*dlaczego on nie pojawił się*) _____ at the concert tonight?
3 (*Czy musimy być*) _____ there early if we want to get good seats?
4 Many people associate traditional Polish food with (*kotletami wieprzowymi i kapustą*) _____.
5 (*Chciałabym złożyć skargę*) _____ about the service I've received.
6 **A:** Which coach should I take?
B: You can take (*jeden albo drugi*) _____; (*oba jadą*) _____ direct to Berlin.

Wymowa

1 084 Przecztaj polsko-angielskie pary wyrazów. Wysłuchaj nagrania i powtórz angielskie słowa. Czym różni się polska i angielska wymowa wytłuszczonych głosek?

ten	**t**en	**k**ot	**c**ot	**p**or	**p**our

W języku angielskim bezdźwięczne spółgłoski /p/, /t/ i /k/ wymawiamy z przydechem (dodatkową, słabo słyszalną głoską /h/), gdy występują przed samogłoską akcentowaną.

2 085 Wysłuchaj nagrania i powtórz podane wyrazy. Zwróć uwagę na sposób, w jaki wymawiane są wytłuszczone spółgłoski.

cast	**c**all	**t**wo	**P**eter	**c**ar	**p**ass	**t**ime
pasta	**p**epper	**c**olour	**c**omedy			

3 086 Wysłuchaj nagrania. Powtarzaj na głos poniższe zdania.

1 Pass the pasta, please.
2 Any time between two and four.
3 What colour is your car?
4 I will call Patricia tomorrow.
5 Peter Piper picked a peck of pickled peppers.
6 She posted the photo of the cast of the comedy.

10 Sport

Słownictwo

1 Pracujcie w parach. Opiszcie ilustracje i odpowiedzcie na poniższe pytania.

1 What are the people doing?
2 Who is enjoying himself/herself the most? Why?

Dyscypliny sportowe

2 Przeczytaj zdania i dopasuj do nich właściwe nazwy dyscyplin sportowych.

basketball boxing diving figure skating high jump hockey karate kayaking long jump roller skating skateboarding skiing ski jumping snowboarding speed skating sprint squash tennis volleyball windsurfing

1 Find two sports that involve fighting.
2 Find three team games.
3 Find three sports that involve water.
4 Find two sports you do on ice.
5 Find three athletics events.
6 Find three sports you do on snow.
7 Find a sport you can play with one other person.
8 Find two sports you need wheels for.
9 Find three sports that require a ball.
10 Find three sports you can do alone.

3 Dopasuj nazwy dyscyplin sportowych z ćwiczenia 2 do odpowiednich kategorii. Dodaj także własne przykłady.

go	play	do
surfing	*handball*	*judo*

POWERUP

4 Przeczytaj opisy (1–7) i dopasuj do nich nazwy dyscyplin sportowych.

1 You use a very long stick to jump as high as you can. It's really hard to do.
2 You use a shuttlecock to play it, and it's a very fast game. Not a great game to play if it's windy.
3 You throw a big metal plate as far as you can!
4 Two people fight with their hands and bodies – they must hit each other to win.
5 It's a popular game in India, Australia and the UK. It uses a bat and ball and the players all wear white.
6 It's a very fast racket game. Two players compete on a court, hitting a small ball against the wall.
7 The competitors throw a heavy metal ball from the shoulder as far as possible.

Uprawianie sportu

5 Uzupełnij dialog czasownikami z ramki we właściwej formie.

be break do (x2) give go lose play take win

Jack So, what sports do you [1] _____, Rosie?
Rosie Well, I [2] _____ karate and I sometimes [3] _____ cycling. What about you?
Jack I [4] _____ football.
Rosie Are you in a team?
Jack Yes. We played last night, but we [5] _____ the match 3–0.
Rosie Oh dear. What happened?
Jack Well, the referee [6] _____ out about ten yellow cards.
Rosie Really? It sounds like he [7] _____ a record!
Jack It really looks like he supported the other team. I've had enough, you know. I think I might [8] _____ up another sport.
Rosie Come on! I bet you're simply tired of [9] _____ on a team that loses so often. Maybe you'll [10] _____ the next match?
Jack I hope so.

6 087 Wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi z ćwiczenia 5.

POWERUP

7 Wybierz poprawne uzupełnienia tekstu.

KEEPING FIT
while you work or study from home!

Try some of our simple and effective exercises that you can do between online lessons or meetings. Circuit [1]*training / exercising* is primarily a resistance-training workout where you lift weights or use your muscles. In contrast, interval training is a cardio [2]*training / workout* where you try to get your heart beating really fast.

Get your heart pumping. Intensive exercise doesn't mean you have to go on a five-kilometre run. You can jog on the spot, do star jumps or [3]*burpees / stretches*.

Work on your core strength. Home training with several different exercises can be extremely effective to tone your body and keep fit. For your legs, try [4]*lunges / crunches* and squats. For your stomach, lie down flat and do [5]*sit ups / push ups* but don't forget to bend your knees. Also work on doing a plank – get yourself into the [6]*stand up / push up* position but with your elbows on the floor and hold it for thirty seconds to a minute.

Pozytywne i negatywne skutki uprawiania sportu

8 Uzupełnij zdania wyrazami z ramki.

flexibility fulfil healthy hurting injured keeps shape

1 Any sport can potentially result in injury – you can even get _____ doing yoga!
2 Taking part in regular sports activities _____ you fit and healthy.
3 Lots of young people want to be professional sports players; however, in reality, they will never _____ this dream.
4 Warm up and down before and after training to avoid _____ yourself.
5 Professional sports teams expect their athletes to train frequently as well as have _____ lifestyles.
6 I don't think it's a good idea to try the advanced yoga class if you're not in good _____.
7 He broke his leg in an accident which affected his _____ and decreased his confidence.

Sportowcy i obiekty sportowe

9 Uzupełnij tabelę nazwami dyscyplin sportowych z ramki oraz nazwami sportowców uprawiających te dyscypliny.

athletics boxing football horse racing ice skating ~~motor racing~~ tennis swimming

Place	Sport	Sportsperson
1 track	*motor racing*	*racing driver*
2 ring		
3 pitch		
4 court		
5 ice rink		
6 course		
7 pool		
8 stadium		

Sprzęt sportowy

10 Dopasuj nazwy akcesoriów sportowych do dyscyplin, w których dany przedmiot jest używany. Niektóre akcesoria pasują do różnych sportów.

bat costume goalposts goggles helmet mask net racket

1 table tennis
2 tennis
3 swimming
4 ice hockey

Sporty ekstremalne

11 Dopasuj nazwy sportów ekstremalnych do opisujących je zdań.

bungee jumping caving paragliding rock climbing skydiving white-water rafting

1 'You need a helmet, a torch and strong boots and clothes. It's incredible being far below the ground.'
2 'It's an amazing feeling when you first jump from the aeroplane.'
3 'You go with a group of people and speed along on a fast-flowing river.'
4 'I had some lessons and then I went up my first mountain.'
5 'You put on the rope and then you jump head first from a bridge!'
6 'You take off from a cliff and you fly through the air, looking down at the ground below.'

Zawody sportowe

12 **Dopasuj wyrazy z ramki do odpowiednich kategorii.**

champion championships coach competition competitor contestant cup final game match medal player race referee spectators supporter tournament trophy

Type of event	Prize	People

13 **Wybierz poprawne uzupełnienia zdań.**

1 The goalkeeper tried to *save* / *score* the ball, but he had no chance.
2 The winner took home a prize of £1,000. The *runner-up* / *second* left with nothing.
3 Unfortunately, the team from London *won* / *beat* us for the third time running.
4 You have to take part in the trials if you want to *succeed* / *qualify* for the team.
5 The handball player *kicked* / *threw* the ball straight into the net.
6 To *score* / *shoot* a point in basketball, a player must throw the ball into the basket.
7 The match was a 1–1 *draw* / *score*.
8 Come on! You have to *shoot* / *kick* at the goal to win!
9 He *gained* / *succeeded* in becoming one of the greatest players of all time.
10 He won the tennis match because he scored more *points* / *goals* than his opponent.

Sport wyczynowy

14 **Uzupełnij tekst wyrazami z ramki.**

achieve amateur approach competitive diet opponent pressure professional train

If you take part in serious [1]_____ sports, you need to make sure you have a healthy lifestyle. This is especially true if you want to turn [2]_____ one day and make your living from sport. But even [3]_____ sportsmen and women who take sport less seriously, but who want to [4]_____ good results, need to follow some basic rules.

Firstly, make sure you [5]_____ every day, not only in your chosen sport, but by going to the gym, running, etc. Secondly, your body uses up a lot of energy, so you also need to go on a special [6]_____ to make sure you get all the nutrients you need. Thirdly, you need to have the right psychological [7]_____ if you want to beat your [8]_____. Stay positive, even when you are under [9]_____.

15 **088** **Wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi z ćwiczenia 14.**

16 **Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.**

1 What sports do you play? Why do you like playing them?
2 Do you enjoy watching sports? Why? / Why not?
3 What are the most popular sports in Poland? Why do people do them?
4 What sport(s) would you like to take up in the future? Why?
5 Would you like to try an extreme sport? Why? / Why not?
6 Tell us about a sport you did when you were a child.
7 Do you think professional sportspeople get paid too much? Why? / Why not?
8 What are the advantages and disadvantages of being a professional sportsperson?

POWERUP

Problemy współczesnego sportu

17 **Uzupełnij tekst wyrazami z ramki. Dwa wyrazy podano dodatkowo.**

commercialization corruption discrimination doping politics pressing scandals unite

Major problems in the modern sporting world

We asked young people around the world what they thought were the most [1]_____ issues facing the global business of sport.

'Sport has the power to [2]_____ people, even when supporters are opponents. Companies forget about the good that sport can do and just use it to sell their products. I think this kind of [3]_____ takes all the fun out of it.'

Manuel, Spain

'I wish we could keep [4]_____ out of sports. I hate seeing ministers using sports teams to promote their own interests and careers. Sport should be about the game and nothing else!'

Olga, Poland

'You hear about all sorts of [5]_____ on the news, like footballers involved in match-fixing or referees taking money to favour one team over the other. I just wish that something could be done about the [6]_____ in the world of sport.'

Michael, Germany

Rozumienie ze słuchu

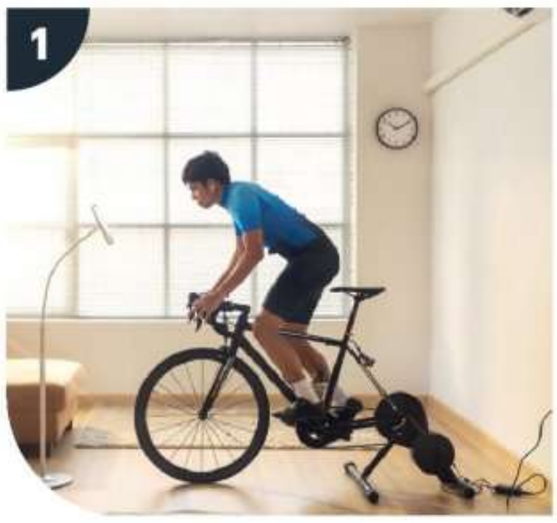

Dobieranie

1 Pracujcie w parach. Popatrzcie na zdjęcia i odpowiedzcie na poniższe pytania.

1 What type of technology is being used in each photo? Have you used any of this technology?
2 What are the advantages and disadvantages of using technology in sport?

2 089 Usłyszysz dwukrotnie pięć wypowiedzi związanych z zastosowaniem technologii w sporcie. Do każdej wypowiedzi (1–5) dopasuj odpowiadające jej zdanie (A–F). Jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej wypowiedzi.

Przeczytaj dokładnie zadanie i zastanów się, jakiego słownictwa możesz spodziewać się w każdej wypowiedzi. Pomoże ci to przygotować się do wykonania zadania.

Which person

A explains the reasons for his/her feelings about a piece of technology?
B plans to get rid of some technology?
C presents two sides of an argument?
D describes how someone helps him/her improve?
E says the mode of instruction is not suitable?
F suggests that the benefits outweigh the risks?

WORDPOWER

3 Popatrz na zdania z nagrania i wyjaśnij znaczenie wyróżnionych wyrażeń.

1 They'd **be better off** trading it in for a conventional bike.
2 Rather than **putting people off** cycling, it is encouraging more people to take up the sport.
3 Some people **thrive on it**.
4 She tells me how my hard work **is paying off**.
5 Annabel will know just how hard **to push me**.
6 How would Annabel know that **I've got what it takes**?

4 Przeczytaj poniższe zdania. Zastąp podkreślone słowa wyrażeniami z ćwiczenia 3 w odpowiedniej formie.

1 My best friend doesn't think I can run a marathon, but I believe <u>I can</u>.
2 All the time you've spent training <u>is worthwhile</u> because your swimming technique is really improving.
3 If I talk about all the injuries I've had while dancing, it <u>discourages people from</u> doing it.
4 My tennis coach is <u>encouraging me to try harder</u> so I improve faster.
5 Entering competitions is something that most athletes <u>are motivated by</u>.
6 <u>It would be more rewarding for us</u> if we exercised together.

POWERUP

Zdania z lukami

5 090 Usłyszysz dwukrotnie wywiad na temat ciekawego wydarzenia sportowego. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu uzupełnij luki w zdaniach 1–5, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu. Luki należy uzupełnić w języku angielskim.

1 Each runner who is still in the race has to run for _____ every hour.
2 Harper says the fastest runners are even able to _____ between laps.
3 The jeerleaders had the opposite effect on the speaker's _____.
4 Harper says that your stamina is more important than how _____.
5 Harper's story shows that the race is so exhausting that even _____ while running may be too hard to do.

10 Rozumienie tekstów pisanych

Dobieranie zdań do luk w tekście

1 W parach odpowiedzcie na pytania.

1 What kind of exercise do you enjoy doing?
2 How much time do you spend doing exercise each week?
3 Do you think people do exercise for fun, for their appearance or to keep fit? Why?

2 Przeczytaj tekst, z którego usunięto cztery zdania. W każdą lukę (1–4) wpisz literę, którą oznaczono brakujące zdanie (A–E), tak aby otrzymać spójny i logiczny tekst. Jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej luki.

Po wybraniu wszystkich uzupełnień upewnij się, że zdanie, które zostało podane dodatkowo, na pewno nie pasuje do żadnej z luk.

A In fact, he thought about playing football almost twenty-four hours a day.
B Luckily, this wasn't necessary on the pitch.
C He used this new starting point to make an important decision.
D It was a different story when he was a teenager, though.
E He even built a home gym to make sure he was able to train on a regular basis.

3 W parach odpowiedzcie na pytania.

1 Why do some people become sports stars? Is it because they work hard or are they born with special abilities?
2 Do you prefer playing or watching sports?
3 Do you have a favourite athlete or player?

The making of Robert Lewandowski

Robert Lewandowski is Poland's super striker, one of the world's greatest football players. He is fast, smart and incredibly strong. [1]_____ In 2006, when he was eighteen, his club Legia Warsaw released him because he was too thin. Missing out on an opportunity to play for a big club would have broken many other players, but after this early shock he became only more determined to succeed.

After this difficult start, Robert started playing for other clubs in Poland and his career soon picked up. From third division Znicz Pruszków, he went on to sign a contract with German giants Borussia Dortmund in 2010. He was already starting to show the marks of a great player. In 2013 he married his wife Anna, who is also a sportswoman and a nutritionist. [2]_____ In the past he had a sweet tooth, but now he resolved to completely change his diet to maximize his fitness. To do so, he cut out food that was high in sugar and fat, and only drank smoothies, vegetable juices or water.

WORDPOWER

Czasowniki złożone

4 Dopasuj czasowniki złożone wyróżnione w tekście do definicji (1–6).

1 to divide something into parts in order to make it easier to do
2 to stop using or eating something
3 to fail to get something you want
4 to improve or get better after a bad situation
5 to do what you have promised or agreed to do
6 to do an action after completing another one

But that was only one part of the story. Lewandowski also hit the gym, where he took up a new exercise programme. His new workout routine was broken down into segments focusing on particular skills such as, for example, increasing acceleration. However, he also worked out with ropes and weights to build power, strength and endurance. [3]_____ This new training routine proved to be a major success and the results amazed his teammates at his next club Bayern Munich. They called him 'the body' because he was all muscle!

The skinny teenager was now super fit. Because he stuck to his training routine, he was hardly ever injured and he was always ready for a game. [4]_____ He even had a sleep coach to improve his sleep at night! As there are other aspects to sport than just the physical, he also does other exercises that help him to concentrate during a game. Strikers need to be ready for action in an instant. As we can see, all that training clearly works because when Lewandowski shoots, more often than not, he scores!

5 **Uzupełnij tekst czasownikami złożonymi występującymi w ćwiczeniu 4. Jeden czasownik został podany dodatkowo. Jak rozumiesz tytuł tekstu?**

GOING for GOLD

Winning a gold medal at the Olympics may sound like an impossible dream, but many athletes tend to [1]_____ their training into more manageable personal challenges, such as running slightly faster at each training session.

Any professional athlete will stress the importance of [2]_____ a training routine and maintaining a strict diet. It goes without saying that you need to [3]_____ junk food completely. Many prospective Olympians also have to accept that they will [4]_____ many social aspects of growing up, such as going out with friends. However, they consider the sacrifice worthwhile if they [5]_____ set foot on the winner's podium.

Idiomy związane ze sportem

6 **Dopasuj idiomy wyróżnione w zdaniach 1–6 do zdjęć przedstawiających sporty, do których nawiązują te wyrażenia. W parach wyjaśnijcie dosłowne i przenośne znaczenie tych wyrażeń.**

1 It's **a level playing field** so may the best man or woman win!
2 You need to **learn the ropes** before you start your own business.
3 The **ball is in your court** so just tell me what you'd like to do.
4 If you **get a head start**, I think you'll be able to get everything done by Friday.
5 I have so much work on this week that it's difficult **to keep my head above water**.
6 We're **on target** to make a profit this summer, which is great news.

Rozumienie tekstów pisanych

POWERUP

Zdania z lukami

7 **Uzupełnij luki w zdaniach 1–4 zgodnie z treścią tekstu, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać jego sens. Luki należy uzupełnić w języku angielskim.**

1 The reason Ella starts her speech with a quote is to make _____.

2 Ella isn't satisfied with what she wrote in her notebook because _____.

3 Ella is slow to start speaking because she _____.

4 Using the words *old friend* to refer to a metaphor, Ella implies that she _____.

HALF-TIME

‘It’s a game of two halves,’ said Ella, slipping her favourite football quote in at the start of her half-time talk, thinking that she couldn’t go wrong with humour. The team stared back at her in stony silence. They were right to be crestfallen. Although they’d put up a good fight, the opposition were on fire today and the half-time score was three nil. Ella needed more than a few jokes to turn things around.

She looked down at her notebook nervously. While training to be a coach, she’d sat in on talks during the 2005 FA Cup Final. Back then, she thought that wise words would inspire the players and motivate them to reach new heights. She took copious notes. The pinnacle of her career had been her rousing speech just before the semi-final of the European Cup.

But things had gone downhill since then and Ella’s notes had got fewer and fewer as she’d run out of original ideas. Today all she had written down were the words SCORE GOALS in capital letters. It wouldn’t take a genius to work that one out!

Some football managers got overdramatic at times like these. They’d slam doors and break cups. They’d shout and scream at players. Ella was more in favour of a well-chosen metaphor. It was just that she’d already used just about every metaphor she could think of and she was afraid to speak in case she repeated herself. Difficult to inspire confidence in others when it was lacking in yourself.

Still, forty-six eyes were looking at her. She knew she’d have to say something, and soon. ‘Your skill and your confidence are your armour,’ she began, hesitantly, looking for signs of recognition in their faces, certain that the battle metaphor was an old friend. ‘I know your armour might be a little dented right now, but you’re brave and you’re strong. You can win this one!’ She paused, waiting for the first signs of a reaction. A twinkle in the eyes. ‘Put the first half behind you. You can’t change that. Don’t worry about the end result. The only thing you can control is the present, so get back out there and live in the moment. Put all those skills you have to good use. I know you can do it.’

There were no cries and no cheers, but Ella sensed that the players’ mood had lifted a little. ‘Can you do that, Danni?’ she asked the goalie, attempting a bit of audience participation. As she heard the words, ‘Yes, boss,’ she thought that maybe all was not lost.

Mówienie

Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

Czas przeznaczony na całe zadanie to maksymalnie trzy minuty. Oznacza to, że nie możesz sobie pozwolić na wypowiedzi niezwiązane bezpośrednio z tematem. Aby precyzyjnie i logicznie przekazać wszystkie wymagane informacje, konieczne jest poprawne zastosowanie czasów gramatycznych.

1 **091** **Popatrz na ilustrację. Następnie wysłuchaj wypowiedzi dwóch uczniów na jej temat. Które odpowiedzi odbiegają od tematu lub są niekompletne?**

2 **092** **Uzupełnij zdania wyrazami z nawiasów użytymi w odpowiednim czasie. Wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi.**

1 I guess they _____ (just/win) an important competition, because they _____ (wear) gold medals around their necks.
2 It _____ (happen) last month. My brother _____ (persuade) me to take part in a charity run.
3 While I _____ (run), hundreds of spectators _____ (line) the streets, cheering loudly.
4 When I _____ (reach) the finish line I was exhausted but happy. I _____ (just/cover) ten kilometres!

3 **Opisz ilustrację i odpowiedz na pytania ze s. 242.**

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

Gdy odpowiadasz na pytania rozmówcy, rozwijaj swoje argumenty, podając przykłady i wyjaśnienia oraz opisując skutki i przyczyny opisywanych zjawisk lub rozwiązań.

4 **093** **Wysłuchaj odpowiedzi uczennicy na poniższe pytanie. Których z poniższych wyrażeń użyła w swojej wypowiedzi?**

Why do people do extreme sports?

Podawanie przykładów
For example/instance, …
Look at the case of …

Podawanie wyjaśnień
This means that …
What I mean by that is …

Opisywanie skutków i przyczyn
As a result, …
Therefore, …
Consequently, …

Więcej przydatnych zwrotów na s. 240

5 **Wykonaj poniższe zadanie.**

Popatrz na ilustracje 1, 2 i 3. Chciałbyś/Chciałabyś popracować nad swoją kondycją fizyczną. Masz do wyboru trzy formy zajęć.

- Wybierz tę propozycję, która wydaje ci się najbardziej odpowiednia, i uzasadnij swój wybór.
- Wyjaśnij, dlaczego odrzucasz pozostałe propozycje.

Odpowiedz na pytania.

1 What are the advantages and disadvantages of being a professional athlete?
2 Should violent sports, like boxing or martial arts, be banned? Why? / Why not?

10 Znajomość środków językowych

GRAMMAR IN USE

Stopniowanie przymiotników i przysłówków; konstrukcje z przymiotnikiem i przysłówkiem

1 Uzupełnij zdania przymiotnikami z nawiasów we właściwej formie.

1 I'd say that rock climbing is one of _____ (exciting) sports.
2 Long distance runners are probably _____ (fit) than most golfers.
3 In my opinion, boxing is a much _____ (good) sport to watch than football.
4 Squash and football are the _____ (bad) sports for your knees, with all that twisting and turning.
5 It's much _____ (expensive) to go horse riding than it is to go cycling.
6 When you do a martial art like karate, you feel _____ (confident) in everyday life.

2 Uzupełnij tekst wyrazami z ramki. Jeden wyraz podano dodatkowo.

as least lot many more most much than

SPORTS: The best and the worst

Which sport would you say is the most dangerous? Which is the best for you to do to keep healthy? Which one will cost you the [1] _____ to do? Here are some facts:

Rugby is probably the most dangerous sport of all – it has the [2] _____ protective clothing of all contact sports. The aggressive tackling produces far [3] _____ broken bones and head injuries than martial arts! Interestingly, golf isn't [4] _____ safer, as many golfers suffer muscle injuries and they can get hit by the ball!

The healthiest sport could be squash. Experienced players can burn more [5] _____ 1,000 calories per hour while they play. Playing squash uses most muscle groups in your body, although it can put a [6] _____ of pressure on your leg joints.

The most popular sport is football, as [7] _____ as 250 million people play it!

3 W każdym zdaniu znajdź błąd gramatyczny i go popraw.

1 The more I train the best I get.
2 Her score was even more bad than mine.
3 They didn't score many goals to win, so they lost.
4 He fights as good as he talks.
5 His opponent was very fast for him.

Więcej gramatyki na s. 226

Tłumaczenie (zadanie zamknięte)

4 ! Spośród podanych opcji wybierz tę, która jest tłumaczeniem fragmentu podanego w nawiasie poprawnie uzupełniającym lukę w zdaniu.

1 We tried our best but (*udało nam się dojść tylko do*) _____ the semi-final.
A we only made it as far as
B we managed to win
C we were able to play in

2 The man who (*pobił najwięcej*) _____ Guinness World Records ever is Ashrita Furman.
A has taken the most
B has set the most
C has broken the most

3 What is the best sport that older people can (*zacząć uprawiać*) _____?
A play in B compete for C take up

4 I really enjoy playing squash – (*im częściej*) _____ I can train, the better!
A the more often
B the most often
C more often

5 (*Co za wspaniała drużyna*) _____ – they fully deserved to win the cup!
A So great is this team
B As great as this team
C What a great team

Set leksykalny

5 ! Wpisz wyraz, który poprawnie uzupełnia obydwa zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych wyrazów.

1 He trained really hard to be able to _____ in the Olympics.
The most popular TV stations often _____ for the same viewers.

2 Mike has got what it _____ to win the tournament.
She gets bored easily and she _____ up a new hobby every two weeks.

3 We will not tolerate discrimination on grounds of _____.
My brother thinks that life is a rat _____ – you have to fight hard to get anything you want.

4 Don't you want to take _____ in the event?
I was _____ of the team that won the cup.

5 The goalkeeper didn't manage to _____ the goal.
You should _____ all your pocket money if you want to buy yourself new sports equipment.

Zadanie z lukami

6 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–5) jednym wyrazem, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań.**

SPORTS SHOPS

Sports shops sell everything from helmets to bikes, goggles to rackets, and everything in between. In fact, the sports market is one of the world's [1] _____ and most profitable industries.

They sell more shoes and trainers [2] _____ anything else – perhaps that's why they have so much space devoted to them.

Clothes are the next biggest sellers. Like shoes, most sports need specific clothing such [3] _____ tracksuits for athletics or vests for basketball. People wear these clothes as everyday leisurewear as well.

Interestingly, sports shops sell [4] _____ equipment than clothes and shoes, perhaps because these wear out or get damaged more quickly.

Popular sports make the most money, so footballs sell very [5] _____, as opposed to ice-hockey masks or swords for fencing.

Gramatykalizacja / struktury gramatyczne

7 **Uzupełnij zdania 1–7. Wykorzystaj w odpowiedniej formie wyrazy podane w nawiasach. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast – jeśli jest to konieczne – dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać zdania logiczne i gramatycznie poprawne. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie cztery wyrazy, wliczając w to wyrazy już podane.**

1 He doesn't deserve a medal – he was easily _____ (bad/play) on the field today.
2 It's _____ (good/go/swim) than play football if you have bad knees.
3 Being a football goalkeeper _____ (not be/hard) as being an ice hockey goalkeeper.
4 Mark _____ (fit/I), he's a boxer and he trains three days a week.
5 For me, it's _____ (boring/watch) football than playing it because I like to run around on the pitch and score!
6 The Brazilian sprinted fast, but it was the Kenyan who _____ (go/fast) all the competitors.
7 It's _____ (expensive/get) tickets for the final than it is for the semi-final.

POWERUP

Tłumaczenie (zadanie otwarte)

8 **Przetłumacz na język angielski fragmenty podane w nawiasach, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie pięć wyrazów.**

1 Despite obvious rivalries, one of the great positives of sport is that (*potrafi jednoczyć ludzi*) _____.
2 I don't believe football can (*jeszcze bardziej się skomercjalizować*) _____ – it's already too much about money.
3 They recently (*ujawnili skandal dopingowy*) _____ in cycling, and hopefully the guilty will be disqualified.
4 Almost forty per cent of women in the sports industry (*doświadczyło dyskryminacji*) _____ based on their gender.
5 Some sports, like football, seem to suffer from (*większej liczby zarzutów korupcyjnych niż*) _____ others.

Słowotwórstwo

9 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–5), przekształcając wyrazy podane w nawiasach w taki sposób, aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań.**

Doping is usually defined as the use of banned drugs in professional sport. Using drugs to [1] _____ (**MAXIMUM**) performance is seen as unfair towards the other competitors. That's why it has been made [2] _____ (**LEGAL**) in the majority of sports.

Many sports have suffered damaging scandals linked to doping, offering the audiences many examples of bad [3] _____ (**SPORTSMAN**). The drugs are banned not just because they give some athletes an unfair advantage, but they also pose a major health risk to those who take them. With the increased [4] _____ (**PROFESSION**) prevalent in sport, companies manufacturing sports equipment don't want to be linked to illegal activities either. As a result, the athletes who are caught red-handed loose lucrative advertising contracts and [5] _____ (**SPONSOR**) deals. All these factors combined may mean the end of their career for many sportsmen and sportswomen.

10 Wypowiedź pisemna

E-mail

Aby wzbogacić zakres struktur gramatycznych, posługuj się zdaniami złożonymi, unikaj powtórzeń oraz używaj różnych czasów gramatycznych. Pamiętaj jednak, żeby stosować tylko takie struktury, które znasz i których potrafisz poprawnie użyć.

1 Połącz pary zdań pojedynczych w zdania złożone za pomocą wyrazów z ramki.

although as because but despite
however so therefore which

1 It quickly got crowded and stuffy. It wasn't the best idea to organize the meeting there.
2 She is only in her twenties. She has already become one of the best tennis players in the world.
3 Then the audience asked a lot of questions. Iga answered the questions patiently.
4 I took my sister with me. She also loves tennis.

2 Przeczytaj zadanie i przykładową wypowiedź, z której usunięto cztery zdania. Korzystając z rozwiązania ćwiczenia 1, uzupełnij luki zdaniami złożonymi.

Uczestniczyłeś/Uczestniczyłaś w spotkaniu z wybitnym sportowcem. W e-mailu do koleżanki z Anglii:

- napisz, w jaki sposób zdobyłeś/zdobyłaś zaproszenie i z kim tam poszedłeś/poszłaś
- wyraź opinię na temat miejsca, w którym to spotkanie się odbyło
- przedstaw osiągnięcia sportowe gościa
- opisz przebieg spotkania.

Hi Rachel,

I want to tell you about something incredible that has just happened. You know how I love sports? Today I had the opportunity to meet my sports idol in person!

It was pure luck. I heard on the radio that Iga was to visit my town so I called the station immediately and they invited me to a meeting with her! [1]_____

The meeting took place in a school gym. [2]_____ I wish meetings with sports champions were organized at stadiums!

To my surprise, Iga looked fresh and pretty. [3]_____ It's worth mentioning that Iga is the first player from Poland to win a Grand Slam singles title. She wins matches even with the most experienced opponents.

The meeting started with Iga telling us about her training routine. [4]_____ After that, she gave us autographs and we all took pictures with her. It was such a great day!

Joasia

3 W przykładowej wypowiedzi z ćwiczenia 2 znajdź przykłady:

- różnych konstrukcji czasownikowych i czasów gramatycznych
- przymiotników w stopniu najwyższym
- przymiotnika z *such*
- przysłówków
- zdań z podmiotem *it*
- strony biernej
- zdania wyrażającego życzenie lub preferencję.

4 ! Napisz tekst (100–150 wyrazów, nie licząc słów już podanych), w którym rozwiniesz każdy z czterech podpunktów.

Zainspirowany/Zainspirowana spotkaniem z wybitnym sportowcem zacząłeś/zaczęłaś uprawiać dyscyplinę sportu, w której ten sportowiec odnosi sukcesy. Wziąłeś/Wzięłaś udział w pierwszym treningu. W e-mailu do kolegi z Anglii:

- opisz przebieg treningu
- wyraź opinię na temat trenera
- napisz, jakie warunki trzeba spełniać, żeby uprawiać ten sport
- wymień korzyści wynikające z uprawiania tej dyscypliny sportu i zachęć kolegę do jej uprawiania.

Hi Mike,
I just came back from my first sports practice and I'd like to share some thoughts about it with you.

Przebieg treningu
First there was …
Then we …
In the meantime …

Wyrażenie opinii
The coach was …
I think he/she is …

Opis sprzętu:
To do this sport you need …

Opis korzyści
If you practise …, you will …
This sport is beneficial for …

Wyrażenie zachęty
Why don't you … ?
Maybe you can try and …

Więcej przydatnych zwrotów na s. 243

POWERUP

Rozprawka

5 ! Napisz tekst składający się z 200–250 wyrazów.

Wiele osób podziwia zawodowych sportowców i marzy o karierze w sporcie zawodowym. Napisz rozprawkę, w której przedstawisz dobre i złe strony zawodowego uprawiania sportu.

Przydatne zwroty na s. 246

Cumulative Revision Units 1–10

1 Uzupełnij zdania brakującymi słowami. Pierwsza litera każdego słowa została podana.

1 Activities such as jogging and swimming are classed as **a**_____ exercise because they get your heart and lungs to work harder.
2 Before doing any exercise, you should **w**_____ to prevent injury.
3 Copying text that is another person's work and claiming that it is your own is known as **p**_____.
4 TV programmes that show people going about their everyday lives are known as **r**_____ shows.
5 A **s**_____ is a person who writes a script for TV or film.

2 Wykorzystaj wyrazy podane dużymi literami do uzupełnienia luki w każdym ze zdań tak, aby zachować sens zdania wyjściowego. W każdą lukę można wpisać maksymalnie pięć wyrazów, wliczając w to wyraz już podany. Nie zmieniaj formy podanych wyrazów.

1 Could you watch my luggage for me? **EYE**
I wonder if you could _____ my luggage for me?
2 I think you should get a refund. **BACK**
If I were you, I'd ask _____.
3 What a masterpiece Genevieve's recent landscape painting is! **WORK**
Genevieve's recent landscape painting is _____.
4 I haven't had any inspiration for my next short story yet. **COME**
I haven't _____ ideas for my next short story yet.
5 Clare is really into white-water rafting. **MAD**
Clare _____ white-water rafting.
6 I'm planning to go to work on foot so I don't want to live too far away. **DISTANCE**
I'm planning to find a place to live within _____ my office.
7 My dad is a lawyer. **LIVING**
My dad _____ a lawyer.
8 Did you have an argument with your brother last night? **FALL**
Did you _____ your brother last night?

3 W każdym punkcie wskaż słowo, które nie pasuje do pozostałych.

1	hockey	basketball	paragliding	sailing
2	bat	net	racket	helmet
3	sequel	quiz show	documentary	sitcom
4	fantasy	adventure	masterpiece	comedy
5	ferry	coach	foot	rail
6	barbecue	simmer	whisk	chop
7	outgoing	sedentary	determined	competent
8	pupil	classmate	graduate	student

4 Przeczytaj zdania. Uzupełnij każdą lukę (1–8), używając poprawnej formy jednego z wyrazów w ramce w taki sposób, aby powstał spójny i logiczny tekst. Jeden wyraz został podany dodatkowo i nie pasuje do żadnej luki.

adapt effect equal fill illustrate lead nourish usual

1 The news article about the athlete was _____ because it presented him as a hero when in fact he was involved in a doping scandal.
2 The puppy was _____ when it was found because it hadn't been fed for weeks.
3 The TV commercial wasn't very _____ because consumers didn't remember the name of the product.
4 There is too much _____ between the rich and the poor.
5 Manuel Mason's latest film *Emma* is a brilliant _____ of Smith MacFarlane's book.
6 Completing an essay gives me a sense of _____.
7 I found the children's story a bit boring, but the _____ are fantastic.
8 It is _____ to find someone who is eager to do the washing up in our busy kitchen.

5 Uzupełnij zdania 1–6. Wykorzystaj w odpowiedniej formie wyrazy podane w nawiasach. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast – jeśli jest to konieczne – dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać zdania logiczne i gramatycznie poprawne. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie cztery wyrazy, wliczając w to wyrazy już podane.

1 These chocolate bars _____ (advertise) a great snack for children for over thirty years and they continue to be popular.
2 I'm _____ (not/keen/compete) in the next race.
3 Many people think that exercise is better than _____ (go/diet) if you want to lose weight.
4 I _____ (tell/way) to the nearest supermarket, but he didn't listen and went the other way.
5 I'm having problems _____ (download/file) the Internet. Could you help?
6 Susannah is _____ (get/marry) her boyfriend next weekend.

Słowniczek Sport

Legenda
- Oxford 3000
- Oxford 5000
- Poziom rozszerzony

94.1 Dyscypliny sportowe

athletics /æθ'letɪks/ lekkoatletyka
badminton /'bædmɪntən/ badminton
basketball /'bɑ:skɪtbɔ:l/ koszykówka
boxing /'bɒksɪŋ/ boks
cricket /'krɪkɪt/ krykiet
discus throw /'dɪskəs ˌθrəʊ/ rzut dyskiem
diving /'daɪvɪŋ/ nurkowanie
fencing /'fensɪŋ/ szermierka
figure skating /'fɪgə skeɪtɪŋ/ łyżwiarstwo figurowe
football /'fʊtbɔ:l/ piłka nożna
golf /gɒlf/ golf
high jump /'haɪ dʒʌmp/ skok wzwyż
hockey /'hɒki/ hokej
horse racing /'hɔ:s reɪsɪŋ/ wyścigi konne
individual sports /ˌɪndɪvɪdʒuəl 'spɔ:ts/ sporty indywidualne
indoor sports /ˌɪndɔ: 'spɔ:ts/ sporty halowe
kayaking /'kaɪækɪŋ/ kajakarstwo
long jump /'lɒŋ dʒʌmp/ skok w dal
martial art /ˌmɑ:ʃl 'ɑ:t/ sztuka walki
motor racing /'məʊtə reɪsɪŋ/ wyścigi motocyklowe
outdoor sports /ˌaʊtdɔ: 'spɔ:ts/ sporty uprawiane na wolnym powietrzu
pole vault /'pəʊl vɔ:lt/ skok o tyczce
roller skating /'rəʊlə skeɪtɪŋ/ jazda na wrotkach
sailing /'seɪlɪŋ/ żeglarstwo
shot put /'ʃɒt pʊt/ pchnięcie kulą
shuttlecock /'ʃʌtlkɒk/ lotka do badmintona
skateboarding /'skeɪtbɔ:dɪŋ/ jazda na deskorolce
skating /'skeɪtɪŋ/ łyżwiarstwo
ski jumping /'ski: dʒʌmpɪŋ/ skoki narciarskie
skiing /'ski:ɪŋ/ narciarstwo
snowboarding /'snəʊbɔ:dɪŋ/ jazda na snowboardzie
soccer /'sɒkə(r)/ piłka nożna
speed skating /'spi:d skeɪtɪŋ/ łyżwiarstwo szybkie
sprint /sprɪnt/ sprint
squash /skwɒʃ/ squash
swimming /'swɪmɪŋ/ pływanie
table tennis /'teɪbl tenɪs/ tenis stołowy
team sports /'ti:m spɔ:ts/ sporty zespołowe
tennis /'tenɪs/ tenis
volleyball /'vɒlibɔ:l/ siatkówka
windsurfing /'wɪndsɜ:fɪŋ/ windsurfing

94.2 Uprawianie sportu

be in/on a team /bi: ɪn ə 'ti:m/ /bi: ɒn ə 'ti:m/ być w drużynie
break a record /ˌbreɪk ə 'rekɔ:d/ pobić rekord
cardio training /'kɑ:diəʊ ˌtreɪnɪŋ/ trening cardio
circuit training /'sɜ:kɪt ˌtreɪnɪŋ/ trening obwodowy
crunches /'krʌntʃəz/ brzuszki
do a plank /ˌdu: ə 'plæŋk/ robić "deskę"
do aerobics /ˌdu: eə'rəʊbɪks/ uprawiać aerobik
do athletics /ˌdu: æθ'letɪks/ uprawiać lekkoatletykę
do boxing /ˌdu: 'bɒksɪŋ/ uprawiać boks
do burpees /ˌdu: 'bɜ:pi:z/ ćwiczenie padnij-powstań
do exercise /ˌdu: 'eksəsaɪz/ wykonywać ćwiczenia
do high jump/long jump /ˌdu: 'haɪ dʒʌmp/ /ˌdu: 'lɒŋ dʒʌmp/ trenować skok wzwyż/w dal
do judo /ˌdu: 'dʒu:dəʊ/ uprawiać dżudo
do karate /ˌdu: kə'rɑ:ti/ uprawiać karate
do sport /ˌdu: 'spɔ:t/ uprawiać sport
do yoga /ˌdu: 'jəʊgə/ uprawiać jogę
game /geɪm/ mecz, gra
give sb a red/yellow card /ˌgɪv sʌmbədi ə ˌred 'kɑ:d/ /ˌgɪv sʌmbədi ə ˌjeləʊ 'kɑ:d/ dać komuś czerwoną/żółtą kartkę
go cycling /ˌgəʊ 'saɪklɪŋ/ jeździć rowerem
go diving /ˌgəʊ 'daɪvɪŋ/ nurkować
go kayaking /ˌgəʊ 'kaɪækɪŋ/ pływać kajakiem
go roller skating /ˌgəʊ 'rəʊlə skeɪtɪŋ/ jeździć na wrotkach
go skateboarding /ˌgəʊ 'skeɪtbɔ:dɪŋ/ jeździć na deskorolce
go skiing /ˌgəʊ 'ski:ɪŋ/ jeździć na nartach
go snowboarding /ˌgəʊ 'snəʊbɔ:dɪŋ/ jeździć na snowboardzie
go surfing /ˌgəʊ 'sɜ:fɪŋ/ uprawiać surfing
go windsurfing /ˌgəʊ 'wɪndsɜ:fɪŋ/ uprawiać windsurfing
lose a game/match /ˌlu:z ə 'geɪm/ /ˌlu:z ə 'mætʃ/ przegrać mecz
lunges /'lʌndʒəz/ wykroki
national team /ˌnæʃnəl 'ti:m/ drużyna narodowa
play basketball /ˌpleɪ 'bɑ:skɪtbɔ:l/ grać w koszykówkę
play football /ˌpleɪ 'fʊtbɔ:l/ grać w piłkę nożną
play handball /ˌpleɪ 'hændbɔ:l/ grać w piłkę ręczną
play hockey /ˌpleɪ 'hɒki/ grać w hokeja
play sport /ˌpleɪ 'spɔ:t/ uprawiać sport
play tennis /ˌpleɪ 'tenɪs/ grać w tenisa
play volleyball /ˌpleɪ 'vɒlibɔ:l/ grać w siatkówkę
push ups /'pʊʃ ʌps/ pompki
record /'rekɔ:d/ rekord
sit ups /'sɪt ʌps/ brzuszki
squats /skwɒts/ przysiady
stretch /stretʃ/ rozciągać się
support a team /səˌpɔ:t ə 'ti:m/ kibicować jakiejś drużynie
take up a sport /ˌteɪk ʌp ə 'spɔ:t/ rozpocząć uprawianie sportu
warm up /ˌwɔ:m 'ʌp/ rozgrzewać się
weight training /'weɪt treɪnɪŋ/ trening siłowy
win a game/match /ˌwɪn ə 'geɪm/ /ˌwɪn ə'mætʃ/ wygrać mecz
work out /ˌwɜ:k 'aʊt/ trenować na siłowni
world record /ˌwɜ:ld 'rekɔ:d/ rekord świata

94.3 Pozytywne i negatywne skutki uprawiania sportu

be in good shape /bi: ɪn ˌgʊd 'ʃeɪp/ być w dobrej formie
confidence /'kɒnfɪdəns/ pewność siebie
flexibility /ˌfleksə'bɪlətɪ/ zręczność, elastyczność
fulfil one's dreams /fʊlˌfɪl wʌnz 'dri:mz/ spełniać czyjeś marzenia
get fit /ˌget 'fɪt/ nabrać formy
get injured /ˌget 'ɪndʒəd/ doznawać kontuzji
go on a special diet /ˌgəʊ ɒn ə ˌspeʃl 'daɪət/ przechodzić na specjalną dietę
have a healthy lifestyle /ˌhæv ə ˌhelθi 'laɪfstaɪl/ prowadzić zdrowy tryb życia
hurt yourself /'hɜ:t jɔ:self/ zranić się
keep fit /ˌki:p 'fɪt/ utrzymywać formę

94.4 Sportowcy

athlete /'æθli:t/ lekkoatleta/ lekkoatletka
boxer /'bɒksə(r)/ bokser/bokserka
football player /'fʊtbɔ:l pleɪə(r)/ piłkarz/piłkarka
goalkeeper /'gəʊlki:pə(r)/ bramkarz/bramkarka
golfer /'gɒlfə(r)/ golfista/golfistka
hockey player /'hɒki pleɪə(r)/ hokeista/hokeistka
jockey /'dʒɒki/ dżokej/dżokejka
racing driver /'reɪsɪŋ draɪvə(r)/ kierowca rajdowy
runner /'rʌnə(r)/ biegacz/biegaczka
skater /'skeɪtə(r)/ łyżwiarz/łyżwiarka
ski jumper /'ski: dʒʌmpə(r)/ skoczek narciarski
skier /'ski:ə(r)/ narciarz/narciarka
swimmer /'swɪmə(r)/ pływak/pływaczka
tennis player /'tenɪs pleɪə(r)/ tenisista/tenisistka

94.5 Obiekty sportowe

bowling alley /'bəʊlɪŋ æli/ kręgielnia, tor kręglarski
course /kɔ:s/ tor wyścigów konnych
court /kɔ:t/ kort tenisowy; boisko (do siatkówki, koszykówki)
football pitch /'fʊtbɔ:l pɪtʃ/ boisko do piłki nożnej
golf course /'gɒlf kɔ:s/ pole golfowe
ice rink /'aɪs rɪŋk/ lodowisko
pitch /pɪtʃ/ boisko do piłki nożnej
pool /pu:l/ basen
racetrack /'reɪstræk/ bieżnia; tor wyścigowy
ring /rɪŋ/ ring bokserski
slope /sləʊp/ stok narciarski
stadium /'steɪdiəm/ stadion
track /træk/ bieżnia; tor wyścigowy

94.6 Sprzęt sportowy

bat /bæt/ rakietka (do tenisa stołowego); kij (do baseballa)
costume /'kɒstju:m/ strój kąpielowy
equipment /ɪ'kwɪpmənt/ sprzęt
goalposts /'gəʊlpəʊsts/ słupki bramki
goggles /'gɒglz/ gogle narciarskie; okulary pływackie
helmet /'helmɪt/ kask
ice skates /'aɪs skeɪts/ łyżwy
mask /mɑ:sk/ maska
net /net/ siatka
racket /'rækɪt/ rakieta (do tenisa)
rollerblades /'rəʊləbleɪdz/ łyżworolki
tracksuit /'træksu:t/ dres

94.7 Sporty ekstremalne

bungee jumping /'bʌndʒi dʒʌmpɪŋ/ skoki na bungee
caving /'keɪvɪŋ/ chodzenie po jaskiniach
extreme sport /ɪkˌstri:m 'spɔ:t/ sport ekstremalny
paragliding /'pærəglaɪdɪŋ/ paralotniarstwo
rock climbing /'rɒk klaɪmɪŋ/ wspinaczka (skałkowa)
skydiving /'skaɪdaɪvɪŋ/ spadochroniarstwo
white-water rafting /ˌwaɪt ˌwɔ:tə 'rɑ:ftɪŋ/ spływ górski

94.8 Zawody sportowe

beat the opponent /ˌbi:t ðɪ ə'pəʊnənt/ pokonać przeciwnika
beat the other team /ˌbi:t ðɪ ʌðə 'ti:m/ pokonać przeciwną drużynę
bronze medal /ˌbrɒnz 'medl/ brązowy medal
catch a ball /ˌkætʃ ə 'bɔ:l/ łapać piłkę
champion /'tʃæmpiən/ mistrz/mistrzyni
championships /'tʃæmpiənʃɪps/ mistrzostwa
coach /kəʊtʃ/ trener/trenerka
commentate /'kɒməntеɪt/ komentować zawody sportowe
compete for sth /kəm'pi:t fə(r) sʌmθɪŋ/ rywalizować o coś
competition /ˌkɒmpə'tɪʃn/ zawody, konkurs
competitor /kəm'petɪtə(r)/ zawodnik/zawodniczka
contestant /kən'testənt/ zawodnik/zawodniczka
cup /kʌp/ puchar (nagroda); puchar (mistrzostwa)
draw /drɔ:/ remis
fan /fæn/ kibic
final /'faɪnl/ finał
gold medal /ˌgəʊld 'medl/ złoty medal
kick a ball /ˌkɪk ə 'bɔ:l/ kopać piłkę
Olympic Games /əˌlɪmpɪk 'geɪmz/ olimpiada
Olympic medal /əˌlɪmpɪk 'medl/ medal olimpijski
player /'pleɪə(r)/ gracz, zawodnik/zawodniczka
qualify for the team /ˌkwɒlɪfaɪ fə ðə 'ti:m/ zakwalifikować się do drużyny
race /reɪs/ wyścig
referee /ˌrefə'ri:/ sędzia sportowy

runner-up /ˌrʌnər ˈʌp/ zdobywca drugiego miejsca
save a goal /ˌseɪv ə ˈgəʊl/ obronić bramkę
score /skɔː(r)/ rezultat, wynik; zdobyć (punkt)
score a goal /ˌskɔː(r) ə ˈgəʊl/ zdobyć bramkę
score a point /ˌskɔː(r) ə ˈpɔɪnt/ zdobyć punkt
semi-final /ˌsemi ˈfaɪnl/ półfinał
shoot /ʃuːt/ strzelać
silver medal /ˌsɪlvə ˈmedl/ srebrny medal
spectator /spekˈteɪtə(r)/ widz
sporting event /ˌspɔːtɪŋ ɪˈvent/ wydarzenie sportowe
succeed /səkˈsiːd/ odnieść sukces, podołać
supporter /səˈpɔːtə(r)/ kibic
take part in /ˌteɪk ˈpɑːt ɪn/ uczestniczyć w
take place /ˌteɪk ˈpleɪs/ odbywać się
throw a ball /ˌθrəʊ ə ˈbɔːl/ rzucać piłkę
tournament /ˈtʊənəmənt/ turniej
trophy /ˈtrəʊfi/ trofeum
viewer /ˈvjuːə(r)/ telewidz
win /wɪn/ zwyciężać
winner /ˈwɪnə(r)/ zwycięzca/ zwyciężczyni
world championships /ˌwɜːld ˈtʃæmpiənʃɪps/ mistrzostwa świata

94.9 Sport wyczynowy

achieve good results /əˌtʃiːv gʊd rɪˈzʌlts/ osiągać dobre wyniki
amateur /ˈæmətə(r)/ amatorski
approach /əˈprəʊtʃ/ podejście
be under pressure /biː ˌʌndə ˈpreʃə(r)/ być pod presją
competitive sport /kəmˌpetətɪv ˈspɔːt/ sport wyczynowy
improve performance /ɪmˌpruːv pəˈfɔːməns/ poprawiać wyniki
join a team /ˌdʒɔɪn ə ˈtiːm/ dołączać do drużyny
non-competitive sport /ˌnɒn kəmˌpetətɪv ˈspɔːt/ sport uprawiany rekreacyjnie
opponent /əˈpəʊnənt/ przeciwnik/ przeciwniczka
practice /ˈpræktɪs/ trening
professional /prəˈfeʃənl/ zawodowy
train /treɪn/ trenować
training /ˈtreɪnɪŋ/ trening
training schedule /ˈtreɪnɪŋ ʃedjuːl/ program treningowy
trials /ˈtraɪəlz/ eliminacje do zawodów
turn professional /ˌtɜːn prəˈfeʃənl/ trenować

94.10 Problemy współczesnego sportu

commercialization /kəˌmɜːʃəlaɪˈzeɪʃn/ komercjalizacja
corruption /kəˈrʌpʃn/ korupcja
discrimination /dɪˌskrɪmɪˈneɪʃn/ dyskryminacja
doping /ˈdəʊpɪŋ/ doping
politics /ˈpɒlətɪks/ polityka
pressing issue /ˈpresɪŋ ˌɪʃuː/ pilna kwestia
scandal /ˈskændl/ skandal
unite /juˈnaɪt/ jednoczyć

94.11 Wordpower s. 135

be better off doing sth /biː ˌbetə(r) ɒf ˈduːɪŋ sʌmθɪŋ/ lepiej zrobić coś (niż coś innego)
have got what it takes /hæv ˌgɒt wɒt ɪt ˈteɪks/ mieć to, czego potrzeba (np. umiejętności), aby coś zrobić
pay off /ˌpeɪ ˈɒf/ opłacać się
push sb /ˈpʊʃ sʌmbədi/ przycisnąć kogoś, zachęcać do większego wysiłku
put sb off /ˌpʊt sʌmbədi ˈɒf/ zniechęcać kogoś
thrive on sth /ˈθraɪv ɒn sʌmθɪŋ/ kwitnąć, dobrze się rozwijać

94.12 Czasowniki złożone

break sth down /ˌbreɪk sʌmθɪŋ ˈdaʊn/ rozłożyć coś
pick up /pɪk ˈʌp/ poprawiać się
go on to do sth /gəʊ (w)ˌɒn tə ˈduː sʌmθɪŋ/ następnie coś zrobić
cut out /kʌt ˈaʊt/ wyeliminować coś
miss out on sth /mɪs ˈaʊt ɒn sʌmθɪŋ/ stracić coś
stick to sth /ˈstɪk tə sʌmθɪŋ/ konsekwentnie trzymać się czegoś

94.13 Idiomy związane ze sportem

ball is in your court /ˌbɔːl ɪz ɪn jɔː ˈkɔːt/ piłka jest po twojej stronie
be on target /biː ɒn ˈtɑːgɪt/ być na dobrej drodze
get a head start /ˌget ə ˌhed ˈstɑːt/ mieć przewagę na starcie
go for gold /ˌgəʊ fə ˈgəʊld/ starać się uzyskać najlepszy wynik
keep your head above water /ˌkiːp jɔː ˌhed əbʌv ˈwɔːtə(r)/ radzić sobie finansowo
learn the ropes /ˌlɜːn ðə ˈrəʊps/ nauczyć się podstaw czegoś
level playing field /ˌlevl ˈpleɪɪŋ fiːld/ sytuacja, w której każdy uczestnik ma równe szanse

Pamiętasz?

BRAINPOWER

Od kilkugodzinnych maratonów powtórkowych przed testem z angielskiego znaczenie skuteczniejsza jest nauka w krótkich, ale za to regularnych i intensywnych sesjach. Pomyśl nad formą uczenia się języka, którą mógłbyś/mogłabyś stosować codziennie. Wyznacz sobie konkretny i realny cel: wysłuchanie krótkiego podcastu, napisanie fragmentu bloga lub dziennika w języku angielskim albo nauka i powtórka konkretnej liczby słówek.

Sprawdź się!

1 W każdym zestawie wskaż wyraz, który nie pasuje do pozostałych.

1	coach	jockey	racket	spectator
2	boxing	sprinting	fencing	tennis
3	diving	kayaking	skateboarding	windsurfing
4	beat	score	track	train
5	memorize	cheat	solve	study
6	design	repair	retail	fix
7	veal	poultry	lamb	leek
8	arrive	depart	ferry	land

Wymowa

1 095 Uzupełnij tabelę wyrazami z ramki, w zależności od wymowy zaznaczonych głosek. Wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi.

jockey posi**t**ion **ch**ampion pre**ss**ure challen**g**e plea**s**ure coa**ch** mea**s**ure profe**ss**ional **j**umper in**j**ured cat**ch** occa**s**ion **sh**oot

/ʃ/	/ʒ/	/tʃ/	/dʒ/
should	*deci**s**ion*	*mat**ch***	***j**oin*

2 096 Znajdź w poniższych zdaniach głoski /ʃ/, /ʒ/, /tʃ/ i /dʒ/. Wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi.

1 The French Open is one of the major tennis tournaments.
2 I hope all is going well with the preparations for the competition.
3 The football player was considered a national treasure in his country.
4 Chess boxing is one of the most unusual sports in the world.
5 Judo is taught in schools in many European and Asian countries.
6 Where can I watch the game between Germany and Spain?

3 Ułóżcie w parach pięć zdań zawierających słowa z ćwiczeń 1 i 2, w których występują głoski /ʃ/, /ʒ/, /tʃ/ i /dʒ/.

11 Zdrowie

Słownictwo

1 Pracujcie w parach. Przyjrzyjcie się zdjęciom i odpowiedzcie na pytania.

1 Do you do any of the things in the photos to take care of your health? Why? / Why not?
2 What do you do when you feel a bit ill?
3 Is your health something you think about often? Why? / Why not?

Części ciała

2 Przeczytaj zdania i uzupełnij nazwy części ciała.

1 This joins the foot to the leg. **a**_____
2 This is at the side of the body between the top of the leg and the middle of the body. **h**_____
3 You sit on this. **b**_____
4 This joins the hand to the arm. **w**_____
5 This joins the upper and lower parts of the arm. **e**_____
6 These are part of the mouth and you use them to speak. **l**_____
7 The part of the face that is below the eye. **c**_____
8 The line of hair that is above the eye. **e**_____

Organy wewnętrzne

3 Uzupełnij zdania wyrazami z ramki. Jeden wyraz podano dodatkowo.

brain kidneys liver lungs muscles skeleton spine

1 There are over 200 bones in the human _____.
2 Because his _____ was damaged in the car accident, he has a lot of pain in his back.
3 My _____ began to ache after the workout because I hadn't done one for a while.
4 One of the many functions of the _____ is to break down food and turn it into energy.
5 Drinking water is good for your _____ because they need fluids.
6 When I go hiking in the mountains, I love filling my _____ with clean air.

Choroby i ich objawy, samopoczucie

4 Dopasuj słowa z ramki do zdjęć (1–4).

allergy cold food poisoning sore throat

5 Dopasuj zdania (1–5) do problemów zdrowotnych wskazanych w ćwiczeniu 4. Jeden z problemów pasuje do dwóch zdań.

1 I **feel sick** and I've got a terrible **stomach ache**.
2 My **glands** are **swollen** and it hurts when I **swallow**.
3 I've got a **headache**, a **runny nose** and a **cough**.
4 I've got a **high temperature**, my whole body **aches** and I **feel** really **ill**.
5 I've got a **rash** that feels like my skin is burning.

Leczenie

6 Dopasuj każdy z opisanych poniżej sposobów postępowania w przypadku choroby do problemów zdrowotnych wskazanych w ćwiczeniach 4 i 5.

1 take plenty of vitamin C
2 take some medicine
3 take a painkiller
4 drink plenty of water
5 stay in bed for a few days
6 lie down for a while
7 go to the chemist's
8 go and see a doctor

7 Pracujcie w parach. Jedno z was źle się czuje i opisuje symptomy swojej choroby, a druga osoba mówi, jak poradzić sobie z tą dolegliwością. Wykorzystajcie wyrażenia z ćwiczeń 5 i 6.

Urazy i pomoc w nagłych wypadkach

8 **Przeczytaj poniższy e-mail i wybierz właściwe uzupełnienia.**

Send

Hi Tim,
I just thought I'd let you know that I won't be at football practice because I'm ¹*injured / broken / damaged*.
I fell down some stairs and banged my head and was ²*unavailable / unaware / unconscious* for a while. Mum gave me first ³*aid / assistance / help*. Then she called an ambulance and they took me to hospital. My head was OK, but I ⁴*made / had / took* an X-ray and they discovered I had a ⁵*broken / hurt / destroyed* ankle. Luckily, I don't have to ⁶*do / have / make* an operation.
See you soon,
Ben

Leczenie szpitalne

9 **Pracujcie w parach. Czyjej roli w szpitalu dotyczą poniższe zwroty: lekarza, pielęgniarki czy pacjenta?**

1 work on the ward *A nurse works on the ward.*
2 treat somebody for something
3 operate on somebody
4 recover from an illness
5 go to hospital
6 take somebody's temperature
7 be discharged
8 do an examination
9 take medication
10 give somebody an injection

10 **Uzupełnij zdania zwrotami z ćwiczenia 9 we właściwej formie.**

1 I stayed in hospital for a week, but then the doctor decided I was well enough to leave, so I _____.
2 My grandpa is feeling better, but he's not completely well yet. It takes time to _____ flu.
3 The doctor _____ and decided there was nothing wrong with me.
4 My physiotherapist _____ a shoulder injury for about three months and it's starting to feel a lot better.
5 The nurse _____ because she thought I had a fever.
6 My dad has a heart problem, so he has to _____ every day.
7 Ella _____ next week for an operation on her knee.
8 Joe had a severe infection, so the nurse _____ of antibiotics.
9 Last year I began _____ as a nurse, and I still really enjoy it.
10 I trust the surgeon who's going to _____ because she has years of experience.

11 **097** **Wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi z ćwiczenia 10.**

12 **Czym zajmują się wymienione poniżej osoby, które również pracują w szpitalu? Czy potrafisz wymienić więcej przykładów zawodów związanych z medycyną?**

paramedic physiotherapist porter

Niepełnosprawność

13 **Dopasuj wyrazy i wyrażenia z ramki do definicji (1–6).**

blind crutches deaf guide dog
walking stick wheelchair

1 They are sticks that you put under your arms to help you walk.
2 It describes a person who can't hear anything.
3 It helps a person who can't see to do daily tasks.
4 If you cannot walk, you can sit in this and move yourself about, or be pushed.
5 It describes a person who can't see anything.
6 It supports you when you are walking.

Zdrowy tryb życia

14 **Uzupełnij zdania brakującymi słowami. Pierwsza litera każdego słowa została podana.**

TIPS FOR A HEALTHY LIFESTYLE

So, you want to be in good ¹**s**_____ and have a healthy lifestyle? Great! Follow our tips and you will!

- Eat a ²**b**_____ diet, with a variety of healthy food. ³**C**_____ down on fatty and sugary foods.
- If you're overweight, ⁴**l**_____ some weight. If you're underweight, ⁵**p**_____ on some weight.
- Make sure your bed is comfortable so you sleep ⁶**w**_____.
- Don't go to bed too late. You need to ⁷**g**_____ enough sleep.
- If you get ⁸**s**_____, do some relaxation exercises.
- Join a gym, and ⁹**w**_____ out there at least twice a week.
- ¹⁰**T**_____ up a sport like basketball or tennis.

15 **Wykonajcie w parach poniższe zadanie.**

Postanowiłeś/Postanowiłaś zmienić swój tryb życia na zdrowszy. Omów poniższe kwestie w rozmowie z przyjacielem/przyjaciółką.

- sen
- dieta
- ćwiczenia fizyczne
- stres

POWERUP

16 **Uzupełnij tekst wyrazami i wyrażeniami z ramki. Jedno wyrażenie podano dodatkowo.**

cut out energy fitness fanatic inactive
junk food out of shape pile on the pounds
sedentary take care of

In recent years, the dangers of sitting down all day have become more widely recognized. A [1]_____ lifestyle can be harmful to our health as the human body is designed to stand upright and to move. Physical activity increases the body's ability to function properly and our levels of [2]_____, making us feel able to do more. If, however, we are generally [3]_____, we risk developing illnesses such as diabetes, as well as gaining weight and getting [4]_____.

If you sit down too much and want to [5]_____ yourself better, try to incorporate more activity into your daily routine. You don't need to become a/an [6]_____ or to [7]_____ sitting entirely. You can simply walk or cycle more often and stand up instead of sitting whenever possible. These small adjustments to your habits will help your body work more efficiently and help you maintain a healthy weight. There's no need to [8]_____ and risk illness!

Uzależnienia

17 **Wybierz poprawne wyrażenia.**

I've been trying to [1]*give up / give away* smoking for ages. It's not easy! I'm [2]*attached / addicted* to cigarettes and find it difficult to go without them. When I was younger, my parents tried to [3]*disrupt / discourage* me from smoking, and made me [4]*aware / caring* of the dangers, but nothing they said [5]*separated / prevented* me from starting. Now, I wish I'd listened to them!

18 **Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.**

1 What was the last illness you had? What were the symptoms?
2 How often do you visit your GP each year?
3 Have you ever been in hospital? What was it like?
4 Have you ever injured yourself? What treatment did you receive?
5 How difficult is daily life if you have a disability?
6 Do you think you have a healthy lifestyle? Why? / Why not?

POWERUP

Choroby cywilizacyjne

19 **Uzupełnij tekst wyrazami i wyrażeniami z ramki.**

disease high blood pressure immune system
infectious lack life expectancy poor
stroke

There is a lot of scientific evidence that links the Western diet to obesity, diabetes and heart [1]_____.

Many in the West have a [2]_____ diet which is high in fats, salt and sugar and low in protein, vegetables and fruit. This type of diet, combined with other factors such as a [3]_____ of physical activity, increases your risk of [4]_____, which in turn increases your risk of having a [5]_____. This is a very serious condition that can be fatal or leave the person with long-term problems.

A diet that is low in essential nutrients is also harmful for the [6]_____, which means that you can't fight off colds, flu and other [7]_____ diseases very well.

So, a balanced, healthy diet is crucial to stay well and to increase your [8]_____.

Rozumienie ze słuchu

Wybór wielokrotny

1 Przeczytaj wskazówkę i podane informacje. Jaki wniosek (A–D) można sformułować na ich podstawie?

Odpowiedzi na niektóre pytania nie są w dosłowny sposób przedstawione w nagraniu. Aby poprawnie odpowiedzieć na te pytania, należy wyciągnąć logiczne wnioski z usłyszanych informacji.

Apparently, the PE lessons contribute positively to the students' well-being, so the school is introducing some extra PE classes. It's hard not to agree with this decision, even though the curriculum is already full.

A The school needs to fill gaps in the timetable.
B PE is regarded as beneficial to students.
C PE is the most important subject.
D Too much schoolwork harms students' health.

2 098 ! Usłyszysz dwukrotnie trzy teksty. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią nagrania: A, B albo C.

Tekst 1

1 According to the speaker, heading the ball will not be allowed among
A primary school pupils.
B secondary school pupils.
C professional players.

Tekst 2

2 The speakers received injuries
A by doing the same thing.
B to the same part of the body.
C at the same time.

3 Alex decided to
A change his controller.
B play virtual reality games.
C take regular breaks.

Tekst 3

4 The doctor suggests young bodies
A deal with high temperatures well.
B may be damaged easily.
C heal quickly.

5 Which aspect of young people's psychology does the doctor address last?
A reaction to difficulties
B social well-being
C assessment of risk

6 Which adjective best describes the doctor's attitude?
A concerned **B** doubtful **C** encouraging

WORDPOWER

3 Popatrz na wyrażenia z nagrania w poniższej ramce. Które z nich odnoszą się do problemów, a które – do rozwiązań?

develop a disease get treatment receive an injury
receive therapy rest your thumb speed up recovery
strain your hand stretch your muscles swollen thumb

4 Uzupełnij wyrażenia słowami z ramki.

medical physical psychological

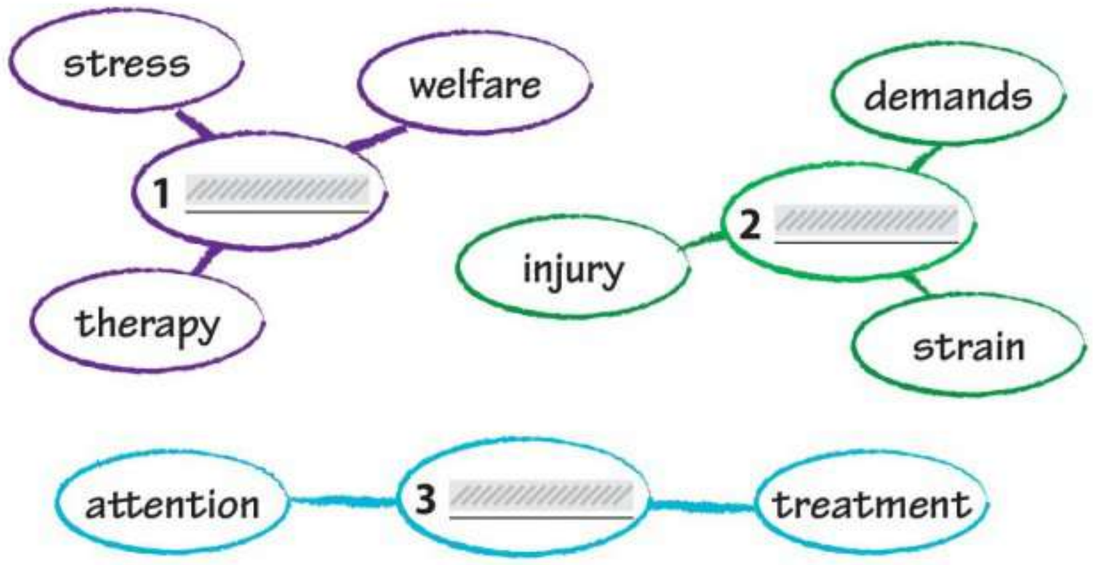

5 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytanie.

Which of the items from exercises 3 and 4 have you experienced in the last year? Give details.

POWERUP

Odpowiedzi na pytania

6 099 ! Usłyszysz dwukrotnie wywiad z modelką. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu odpowiedz na pytania 1–4, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu. Na pytania należy odpowiedzieć w języku angielskim.

1 Where did Kylie first see disabled models?
2 What item of clothing did people want to buy after Alexander McQueen's fashion show?
3 What title did Jack Eyres win?
4 Why does Kylie think that companies might want to hire a disabled model?

11 Rozumienie tekstów pisanych

Dobieranie zdań do części tekstu / Tekst z lukami

1 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 Is there anything that you do too much of?
2 Does your behaviour ever have negative consequences?

2 ! Przeczytaj cztery teksty na temat uzależnień. Dopasuj do każdego zdania (1–3) właściwy tekst (A–D). Jeden tekst nie pasuje do żadnego zdania.

1 This text concludes with a warning about a habit that may become a serious problem.
2 The author of this text encourages us to notice symptoms of a bad habit.
3 This text mentions an attempt to change an unhealthy habit.

Tekst A

CASE STUDY: MARY

Mary (not her real name) didn't enjoy university at first. Without much money, she looked for a cheap way to feel better and move the focus away from stressful thoughts, and she began to focus on food. Typically, in a single session, she would eat an entire box of biscuits, or a whole cake – or both. She would steal from others' cupboards as well. Being aware of the destructive nature of such behaviour, and experiencing feelings of guilt and shame, she made several efforts to stop it, all of which failed. She eventually started therapy on her doctor's advice. Over time, she realized that her obsessive habit was linked to psychological problems. Gradually, she began to meditate before eating, which helped her overcome her impulses. Treating her body well then led to more positive beliefs about herself.

Tekst B

LIFE ONLINE:
How much is too much?

If you're wondering whether you spend too much time online, look for the typical signs: decline in grades, lack of social interaction and inability to concentrate.

Internet usage among teenagers

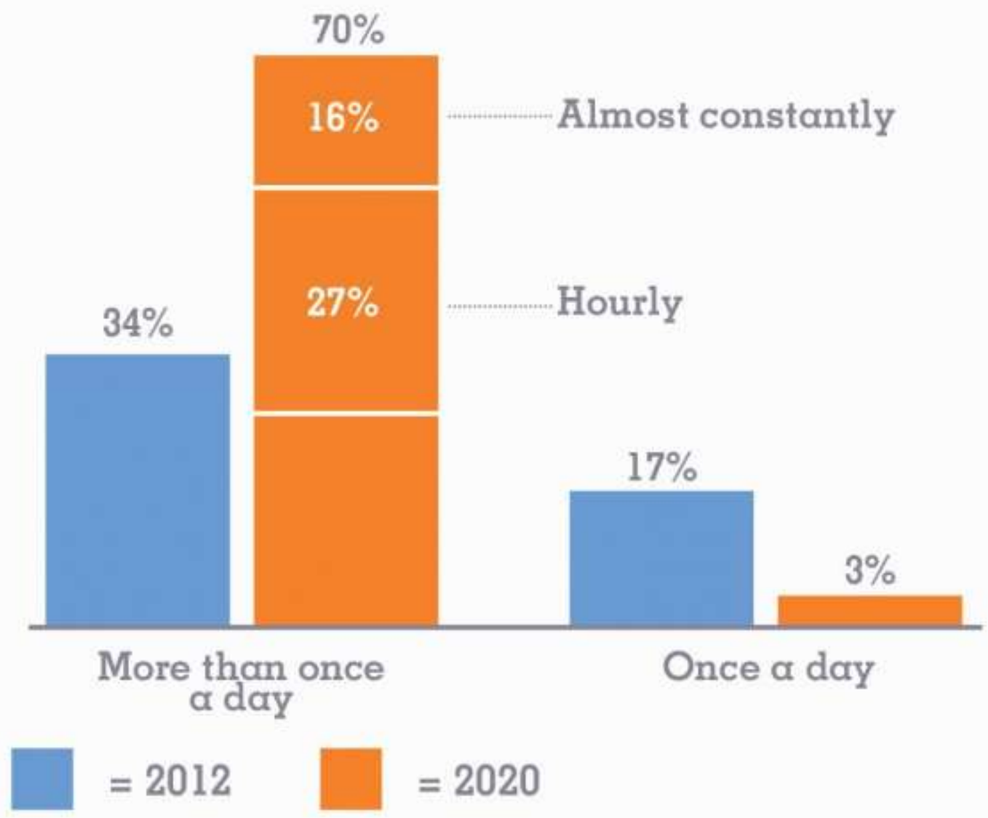

Tekst C

ZeroTech

Welcome to ZeroTech camps, where kids take part in a range of healthy activities from abseiling to Zumba! We can provide anything except screen time. Our camps are exclusively designed for ten- to eighteen-year-olds who have become overdependent on their electronic devices. Typically, young people are sent here by parents or teachers who've developed concerns that their Internet usage is becoming excessive. The campers leave all digital devices at the camp gates when they start their two-week stay and are encouraged to deal with boredom by exploring a wide range of healthier activity options. Young people are also taught to develop their social confidence and to deal with feelings of anxiety or frustration. Contact us now to find out how we can change your life – you'll find the results overwhelming!

Tekst D

Q **My friends say I eat too much but, luckily, I'm not overweight as I exercise loads. Is this a problem?**

A Thanks for your question. Firstly, it's great that you aren't suffering from obesity. However, that doesn't mean your eating habits are safe. If you're eating lots of wholefoods like nuts, fruit and vegetables, you're probably OK. However, if your diet mainly consists of 'palatable' foods, namely sugar, fat and salt, you may experience physical side effects such as poor skin, bad breath or even liver disease. It may be worth seeking psychological help, too, to prevent overeating from becoming a disorder.

3 **Przeczytaj wiadomość Jana do koleżanki. Uzupełnij luki 1–4 zgodnie z treścią tekstów A–D, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać ich sens. Luki należy uzupełnić w języku polskim. W każdą lukę można wpisać maksymalnie trzy wyrazy.**

Zanim uzupełnisz luki, przeczytaj e-mail, aby dowiedzieć się, czego dotyczy. Zwróć uwagę, że odpowiedzi należy podać w języku polskim, i muszą one utworzyć logiczną i poprawną gramatycznie całość z resztą tekstu.

Send

Cześć Aniu!

Wyobraź sobie, że moi rodzice postanowili wysłać mnie na obóz wakacyjny dla nastolatków [1]_____! Wyjeżdżam więc na dwa tygodnie i nie będę miał dostępu do smartfona. Rodzice przeczytali, że [2]_____ nastolatków używa mediów społecznościowych więcej niż raz dziennie i połączyli to z moimi słabszymi wynikami w nauce.

Wygląda na to, że na obozie będę miał okazję spróbować wielu zdrowych aktywności i w ten sposób nauczyć się radzić sobie z [3]_____. Mama czytała wcześniej o klinice, w której leczy się zaburzenia odżywiania, ucząc pacjentów [4]_____ przed posiłkiem i sugerowała, że ja też tak powinienem robić, zanim zajrzę do internetu. Cóż, może mój udział w tym obozie trochę ją uspokoi.

Do usłyszenia za dwa tygodnie!

Jan

WORDPOWER

4 **Wykonaj poniższe zadanie.**

Look at the highlighted words in the text and find

1 three negative emotions.
2 two words related to health problems connected with eating.
3 something you can eat.
4 an object or a machine.
5 an action that is supposed to solve medical problems.
6 two adjectives to say something is too much.
7 a synonym for *illness*.

5 **Uzupełnij luki wyrazami z ćwiczenia 4. Jedno słowo podano dodatkowo.**

Internet gaming [1]_____

Gaming helps young people develop a range of skills, but it also has drawbacks. Some people also think gamers become [2]_____ because they eat junk food rather than [3]_____, but others suggest they overemphasize the link between gaming and [4]_____ in teens. Internet gaming disorder (IGD) is a bigger concern and affects 8% of teens and 1% of the general population. It occurs when gaming is used to escape reality – perhaps to reduce feelings of [5]_____ over something that's happened or [6]_____ about studying or relationships. Doctors only diagnose IGD when there are signs of [7]_____ behaviour. This includes anger when the [8]_____ is taken away. The amount of gaming must also be [9]_____ for a 12-month period. At this stage they may prescribe [10]_____ to treat the condition.

Słowa z prefiksem *over*

6 **Popatrz na słowa podkreślone w tekstach i odpowiedz na pytania.**

1 In which words does *over* mean 'too much'?
2 Which word doesn't make sense without the prefix *over*?
3 Which other words have a totally different meaning when you remove *over*?

7 **Dopasuj słowa z ramki do rzeczowników (1–3). Jedno słowo podano dodatkowo.**

overcome overcook overdependent overeat overhear overreact (to) overthink overwhelming overwork

1 meal **2** gossip **3** stress

Rozumienie tekstów pisanych

POWERUP

Wybór wielokrotny

8 **Przeczytaj tekst. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią tekstu: A, B, C albo D.**

1 Where did Sandy become unconscious?
- **A** The room for sick students.
- **B** The school cafeteria.
- **C** The local hospital.
- **D** The school corridor.

2 What do we learn about the symptoms?
- **A** No male students had them.
- **B** The students developed them after the illness was spread by air particles.
- **C** Students were generally affected one by one.
- **D** They only concerned students who talked to each other.

3 Who arrived at the school first?
- **A** emergency services
- **B** parents
- **C** reporters
- **D** local politicians

4 Which event certainly occurred that day?
- **A** A gas pipe leaked.
- **B** A new carpet was laid.
- **C** False information was spread.
- **D** Students pretended to be ill.

5 According to the text, what can we conclude about mass hysteria?
- **A** The symptoms can be quite dangerous.
- **B** It is often caused by smell.
- **C** It is common amongst children.
- **D** It may be difficult to diagnose.

A Mystery in Miami Beach

It was 9.30 in the morning at a school in Miami Beach on a warm summer's day. A group of students were standing in the cafeteria rehearsing for a school show. Everything seemed pretty normal that morning, except perhaps for a strange smell that seemed to linger in the corridors around the canteen.

Suddenly, one student in the music group, a girl called Sandy, began feeling ill. She was taken to the sick room where she promptly fainted on the couch. Unable to revive her with smelling salts, the school nurse called the emergency services. They rushed in and carried Sandy out of the building on a stretcher to receive medical attention at the local hospital.

It was then that a second child started to feel ill, and then another, each reporting a range of symptoms: nausea, headaches, aches, chills. Talk started spreading of something in the air: poison perhaps, or maybe a gas leak. The numbers feeling ill continued to grow. Before long, students – mostly female – had been rushed to hospital; a further 25 were sent home to their worried parents. The remaining students in the school were evacuated to the safety of the playground. Within minutes, the media, who always monitored the radio traffic on emergency frequencies, arrived in the school grounds, and before long the place was crawling with doctors and firefighters. Soon desperate parents joined them, and even local dignitaries, all wanting to know one thing: what on earth was causing the ailments?

Only one person didn't seem concerned – a member of the canteen staff who'd witnessed the events and now just wanted the place cleared of doctors and inspectors so that she could finally set out the tables for lunch. Her lack of concern at first seemed reckless. But then reports came from the hospital that all the children there were physically fine, and other staff members began to doubt whether anything was seriously wrong.

In the following hours a picture of what had really happened started to emerge. The girl, Sandy, was a popular student whom many of the students looked up to. The rehearsal had ended at 10.30, and the children had poured out of the cafeteria into the corridor, just in time to witness their friend being taken away unconscious. Someone had then started a rumour that the unusual smell that pervaded the corridor that day was in fact a deadly toxin. Panic had gripped the group, and some had started experiencing real physical distress.

Later, it emerged that it was only the excitable individuals who had experienced symptoms, and that each had felt ill only after seeing a fellow student experiencing symptoms, causing a kind of chain reaction. The smell, it turned out, was nothing more than a type of adhesive used to lay a new carpet. Despite the many wild theories to explain what happened, the one that was eventually widely accepted was that it was a case of mass psychogenic illness, or 'mass hysteria'. The case would in fact become one of the most famous examples of the phenomenon in recent history.

But if the students were unconsciously copying each other, how had Sandy become ill in the first place? Well, she actually was feeling a little unwell that day: she'd picked up a virus.

Mówienie

Rozmowa z odgrywaniem roli

Jeżeli w trakcie rozmowy brakuje ci słów, unikaj niepotrzebnego wchodzenia w szczegóły. Staraj się operować dobrze znanym ci słownictwem. Jeżeli jednak zapomnisz kluczowego słowa, nie przerywaj wypowiedzi, tylko przekaż treść w sposób opisowy.

1 **100** **Przeczytaj zadanie i wysłuchaj nagrania. W jaki sposób uczeń zastąpił poniższe wyrażenia?**

painkillers physiotherapist prescription rehabilitation

Reprezentujesz swoją szkołę w międzynarodowych zawodach sportowych. W trakcie swojego występu doświadczyłeś/doświadczyłaś kontuzji. W rozmowie z lekarzem omów następujące kwestie:

- okoliczności zdarzenia
- dolegliwości bólowe
- recepta na leki
- rehabilitacja.

2 **Dopasuj wyrażenia (1–6) do definicji (a–f). Następnie wybierz dwa słowa ze słowniczka na końcu rozdziału i zdefiniuj je w podobny sposób. W parach spróbujcie odgadnąć słowa na podstawie definicji.**

1 a general practitioner
2 to prevent
3 a surgeon
4 an injection
5 to discharge
6 disabled

a to stop from happening
b to allow to leave the hospital
c a shot of medicine
d not able to use a part of their body properly
e a doctor performing operations
f a family doctor

3 **Wykonajcie w parach poniższe zadanie. Następnie zamieńcie się rolami i wykonajcie je ponownie.**

W trakcie zagranicznego wyjazdu na narty doznałeś/doznałaś nieprzyjemnego upadku, w wyniku którego bardzo boli cię ręka. W rozmowie z lekarzem omów następujące kwestie:

- okoliczności zdarzenia
- konieczne badania
- problemy z poruszaniem ręką
- ubezpieczenie zdrowotne.

Rozmowę rozpoczyna lekarz.

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

Twoje odpowiedzi na pytania powinny być uporządkowane i spójne. Rozpocznij od jednozdaniowego wstępu. Następnie w logicznej kolejności przedstaw swoje argumenty. Zacznij od najważniejszego aspektu albo od plusów danego zjawiska. Na koniec krótko podsumuj swoją wypowiedź.

4 **101** **Przygotuj odpowiedź na poniższe pytanie. Następnie porównaj swoją wypowiedź z nagraniem.**

What are the main threats to teens' health?

Rozpoczynanie wypowiedzi
Well, it is a difficult question, but …
There are both advantages and disadvantages of …
There are many benefits of / reasons for …
Podsumowanie wypowiedzi
To sum up, … In conclusion, … So, … All in all, …

Więcej przydatnych zwrotów na s. 240

5 **Wykonaj poniższe zadanie.**

Popatrz na ilustracje 1, 2 i 3. Chciałbyś/Chciałabyś zwiększyć swoją odporność na stres i infekcje. Zastanawiasz się nad trzema metodami wzmacniania organizmu.

- Wybierz tę metodę, która wydaje ci się najbardziej skuteczna, i uzasadnij swój wybór.
- Wyjaśnij, dlaczego odrzucasz pozostałe propozycje.

Odpowiedz na pytania.

1 How does a healthy lifestyle prevent diseases?
2 How true is the saying that 'you are what you eat'? Why do you think so?

11 Znajomość środków językowych

GRAMMAR IN USE

Mowa zależna; zaimki zwrotne

1 Przepisz poniższe zdania, używając mowy zależnej.

1 'We'll take you to hospital,' the paramedics told him.
2 'I fainted yesterday,' my sister said.
3 'My son's feeling dizzy,' Tom told the doctor.
4 'Take some painkillers now,' my mum told me.
5 'I don't feel well,' Sam said.
6 'How long have you had a fever?' the doctor asked her.
7 'Could you give me my walking stick?' Grandma asked me.
8 'I can't go to the gym this week,' Vikki said.
9 'I've been treating people with cancer for many years,' he told me.

2 Uzupełnij każdą lukę w e-mailu jednym wyrazem.

Hi Steven,
I just thought I would let you know how Becky is. I visited her yesterday and she said she [1]_____ feeling weak but OK. She said the operation [2]_____ gone well and the surgeon [3]_____ pleased. He's told her [4]_____ rest and get her strength back. She told him she [5]_____ to get home as soon as possible, but he said she [6]_____ probably need a few days to recover.
I asked her [7]_____ she would like me to go again the [8]_____ day, but she said no, so I haven't been today. I'll go tomorrow and will send you another update.
Adam

3 W każdym zdaniu wskaż właściwy zaimek.

1 I would never be able to give *me* / *myself* an injection.
2 When I saw *him* / *himself*, I was shocked.
3 Two cyclists crashed into *themselves* / *each other*, but luckily nobody got hurt.
4 Are you OK? Have you hurt *you* / *yourself*?
5 My boyfriend and I usually cook *ourselves* / *each other* a healthy evening meal.
6 My mum usually treats *her* / *herself* when she's ill but this time she went to the doctor, who gave *her* / *herself* some antibiotics.
7 It's great the way that you and Amy encourage *yourselves* / *each other* to keep fit. It's hard to stay motivated on your own.
8 My dad took *me* / *myself* to hospital because he could see I was very unwell.

Więcej gramatyki na s. 228

Minidialogi

4 ! Uzupełnij poniższe minidialogi (1–4). Wybierz spośród podanych opcji brakującą wypowiedź.

1 **X:** I've had awful backache for weeks!
Y: _____
A Poor you! **B** Good luck! **C** Be calm!

2 **X:** What's the matter with your hand?
Y: _____
A My mum broke her arm this morning.
B Lucy gave me first aid immediately.
C I cut myself while I was cooking.

3 **X:** I'm worried that I've got a serious illness.
Y: _____
A Could you stay in bed for a few days?
B Why don't you make an appointment to see a doctor?
C Did they call an ambulance for you?

4 **X:** When are you going to have your operation?
Y: _____
X: That's fast!
A The doctor asked me to call back in a few weeks.
B The doctor told me it would be next Monday.
C The doctor said he had no idea.

Tłumaczenie (zadanie zamknięte)

5 ! Spośród podanych opcji wybierz tę, która jest tłumaczeniem fragmentu podanego w nawiasie poprawnie uzupełniającym lukę w zdaniu.

1 The doctor said that Mark (*skręcił*) _____ his ankle in two places.
A sprained **C** had sprained
B has sprained

2 When you get stressed, just (*przypomnij sobie*) _____ that you've done similar things before.
A remind yourself **C** remind yourselves
B remind you

3 I asked the nurse (*aby mi pomogła*) _____ get out of bed.
A if she helps me **C** to help me
B that she helped me

4 As the survivors of the accident started to recover, they began to (*rozmawiać ze sobą*) _____ about their experiences.
A talk to themselves **C** talk to each one
B talk to one another

5 Everyone told me (*abym się nie martwiła*) _____, but I felt quite anxious about going to hospital.
A that I don't worry **C** if I didn't worry
B not to worry

Gramatykalizacja / struktury gramatyczne

6 **Uzupełnij zdania 1–8. Wykorzystaj w odpowiedniej formie wyrazy podane w nawiasach. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast – jeśli jest to konieczne – dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać zdania logiczne i gramatycznie poprawne. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie cztery wyrazy, wliczając w to wyrazy już podane.**

1 People are often ashamed of their addiction, and this _____ (prevent/ask) for help.
2 The physiotherapist told me that _____ (have/do) exercises for my leg three times a day.
3 Emma said she _____ (want/examine) by a female doctor.
4 I _____ (ask/Dan/get) my prescription when he went to the chemist's.
5 The nurse said that he _____ (never/see) a rash like mine before.
6 Tom said he _____ (can/take/I) to hospital, so I asked him to pick me up straight away.
7 Hannah asked _____ (I/feel) ill because I looked very tired.
8 The doctor _____ (tell/I/be) overweight and that I needed to lose ten kilos.

Zadanie z lukami

7 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–5) jednym wyrazem, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań.**

A smooth road to recovery

I have always played a lot of sport and, until last year, I had always been [1]_____ excellent health and injury-free. So it was a huge shock when I seriously injured my knee while I was playing football and heard that I needed an operation. The surgeon [2]_____ me that it would very probably restore the functioning of my knee to normal but said [3]_____ recovering from the operation would take between six and twelve months. This was rather depressing, but a friend put me in touch with someone who had had the same operation. This man said he [4]_____ recovered within six months and, although I knew that every case is different, I was encouraged by this. I had the operation and, when the swelling had gone down, I began doing my physiotherapy exercises. I also went swimming as I was keen to keep fit and not to [5]_____ on a lot of weight. Luckily, all went well, my knee healed nicely, and after six months I was back on the football pitch. It felt fantastic!

POWERUP

Transformacje (zadanie otwarte)

8 **Wykorzystując wyrazy podane dużymi literami, uzupełnij lukę w każdym zdaniu tak, aby zachować sens zdania wyjściowego (1–4). W każdą lukę można wpisać maksymalnie pięć wyrazów, wliczając w to wyraz już podany. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna i gramatyczna uzupełnionych zdań. Nie zmieniaj formy podanych wyrazów.**

1 Nobody has ever said that I have given them the wrong treatment. **ACCUSED**
Nobody has ever _____ them the wrong treatment.
2 After I broke my arm, I was unable to get dressed without someone else's help. **DRESS**
After I broke my arm, I _____.
3 I told Rob it would be a good idea to see a doctor about his frequent headaches. **SUGGESTED**
I _____ saw a doctor about his frequent headaches.
4 She doesn't do anything to help around the house! **FINGER**
She doesn't _____ around the house!

Wybór wielokrotny

9 **Przeczytaj tekst. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, tak aby otrzymać logiczny i gramatycznie poprawny tekst.**

Twins

Hermon and Heroda Berhane are twin sisters from Eritrea who, at the age of seven, lost their hearing on the same day, for an unknown reason.

The twins say that they [1]_____ being deaf as a disability, but rather as an advantage because their other senses are heightened. [2]_____, they have found that other people's perceptions of deafness have created difficulties for them.

[3]_____ to the UK as children, Hermon and Heroda began applying for work as models when they left college. The many [4]_____ they received inspired them to set up their blog to say that deafness should not be a barrier to inclusion and success and to encourage other deaf people to follow their dreams.

1 **A** hadn't viewed
B didn't view
C don't view
D weren't viewing

2 **A** However
B Anyhow
C Consequently
D Otherwise

3 **A** Being moved
B Moving
C Having moved
D Having been moved

4 **A** replacements
B responses
C remarks
D rejections

11 Wypowiedź pisemna

E-mail

Twoja wypowiedź powinna zawierać liczne precyzyjne sformułowania, czyli słownictwo swoiste dla danego tematu, pasujące do danej sytuacji komunikacyjnej.

1 W poniższych zdaniach zastąp podkreślone fragmenty precyzyjnymi sformułowaniami związanymi ze zdrowiem.

1 Some of the symptoms of the common cold are a runny nose, a sore throat, a cough and a pain inside your head.
2 My sister twisted her ankle so we took her to a hospital room where injured people go when they need to be treated immediately.
3 Some plants, for example willow bark or lavender, can be used to prepare natural medicines that reduce pain.
4 When I am on a boat, I always suffer from seasickness and I feel as if I am turning around in circles and going to fall even though I am standing still.

2 Przeczytaj zadanie i przykładową wypowiedź w prawej kolumnie. Przetłumacz wyrazy i wyrażenia podane w nawiasach, stosując precyzyjne wyrażenia, adekwatne do tematu.

Miałeś/Miałaś drobny wypadek, w wyniku którego doznałeś/doznałaś urazu i musiałeś/musiałaś spędzić kilka dni w szpitalu. W e-mailu do kolegi z Anglii:

- zrelacjonuj, jak doszło do wypadku
- opisz rodzaj urazu i dolegliwości
- napisz, jakiej pomocy udzielono ci w szpitalu
- poinformuj, jakie dalsze leczenie zalecił ci lekarz.

3 ! Napisz tekst (100–150 wyrazów, nie licząc słów już podanych), w którym rozwiniesz każdy z czterech podpunktów.

Z powodu grypy nie wziąłeś / nie wzięłaś udziału w imprezie urodzinowej kolegi z Anglii. W e-mailu do tego kolegi:

- wyjaśnij powód swojej nieobecności
- napisz, jakie są zalecenia lekarza
- uzasadnij, dlaczego uważasz, że rodzina troskliwie się tobą opiekuje
- zaproś kolegę na spotkanie i zapytaj o dogodny dla niego termin.

Rick,
Happy birthday! I'm sorry I couldn't attend your party.
I know it was important but I really couldn't come.

Przyczyny nieobecności
I couldn't come because I caught …
I don't feel well.

Zalecenia lekarza
The doctor said I should …
I am not allowed to …

Opieka rodziny
My parents bring me …
My sister helps me to …

Zaproszenie kolegi
Maybe we could … when I get better?
When would you like to meet?

Więcej przydatnych zwrotów na s. 243

Send

Hi Ben,

You will never believe this – I had an accident and I had to go to hospital!

I was trying to learn the 360 Flip trick on my skateboard. All of a sudden my board flipped and I hit my shin really hard, lost my balance, fell and struck my head on the ground.

My leg [1](*bolała*) _____ badly but the main problem was with my head. I couldn't remember the moment of the accident and I [2](*miałem zawroty głowy*) _____. I also [3](*miałem ból głowy*) _____ that didn't go away although I [4](*wziąłem środek przeciwbólowy*) _____.

My parents [5](*zadzwonili po karetkę*) _____ and I was taken to [6](*izby przyjęć*) _____. I wasn't [7](*nieprzytomny*) _____ so the doctors asked me many questions about the accident and did all kinds of examinations.

I was diagnosed with a slight concussion. I had to stay in hospital for observation but I have been [8](*wypisany do domu*) _____ today. Now I am only allowed to do calm activities, such as reading or drawing. I must [9](*odpoczywać*) _____ and [10](*wysypiać się*) _____. I need to avoid staring at the computer screen, so I'd better finish now.

Take care,

Marcin

POWERUP

Artykuł publicystyczny

4 ! Napisz tekst składający się z 200–250 wyrazów.

Choroby cywilizacyjne nazywa się epidemią XXI. wieku. Napisz artykuł, w którym przedstawisz przyczyny chorób cywilizacyjnych oraz opiszesz sposoby zapobiegania im.

Przydatne zwroty na s. 247

Bank zadań Wypowiedź ustna

2 minuty

Rozmowa wstępna

Odpowiedz na pytania.

1 Would you ever consider taking part in a triathlon? Why? / Why not?
2 Do you like watching football on TV? Why? / Why not?
3 What do you do when you get a cold?
4 How much water do you drink every day? Do you think that is enough?

4 minuty

Zadanie 1

Rozmowa z odgrywaniem roli

Uczeń z Australii w ramach międzynarodowej wymiany szkolnej uczęszcza do twojej szkoły. Rozmawiasz z nim na temat sportów, które można uprawiać w jego i twojej szkole. Omów poniższe kwestie.

- rodzaje dyscyplin sportowych
- wyposażenie sali sportowej
- sukcesy uczniów
- harmonogram zajęć

(Rozmowę rozpoczynasz ty).

3 minuty

Zadanie 2

Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

Opisz poniższe zdjęcie i odpowiedz na pytania.

Pytania znajdziesz na s. 242

5 minuty

Zadanie 3

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

Popatrz na ilustracje 1, 2 i 3. Wraz z koleżanką organizujesz kampanię mającą na celu promocję aktywnego stylu życia. Zastanawiasz się nad projektem plakatu.

- Wybierz tę propozycję, która wydaje ci się najbardziej odpowiednia, i uzasadnij swój wybór.
- Wyjaśnij, dlaczego odrzucasz pozostałe propozycje.

1

2

3

Odpowiedz na pytania.

1 Why is leading a healthy lifestyle so important?
2 How effective are campaigns promoting health? Why?
3 Why do you think so many teenagers start smoking cigarettes?
4 What problems do disabled people have where you live?

Legenda
Oxford 3000
Oxford 5000
Poziom rozszerzony

102.1 Części ciała

ankle /'æŋkl/ kostka (u nogi)
arm /ɑːm/ ramię, ręka
back /bæk/ plecy
body parts /'bɒdi pɑːts/ części ciała
bottom /'bɒtəm/ pupa, siedzenie
cheek /tʃiːk/ policzek
chin /tʃɪn/ broda
ear /ɪə(r)/ ucho
elbow /'elbəʊ/ łokieć
eye /aɪ/ oko
eyebrow /'aɪbraʊ/ brew
face /feɪs/ twarz
finger /'fɪŋgə(r)/ palec (u ręki)
foot/feet /fʊt/ /fiːt/ stopa/stopy
hair /heə(r)/ włosy
hand /hænd/ ręka
head /hed/ głowa
hip /hɪp/ biodro
knee /niː/ kolano
leg /leg/ noga
lips /lɪps/ wargi
mouth /maʊθ/ usta
neck /nek/ szyja
nose /nəʊz/ nos
shoulder /'ʃəʊldə(r)/ ramię
stomach /'stʌmək/ żołądek, brzuch
tooth/teeth /tuːθ/ /tiːθ/ ząb/zęby
wrist /rɪst/ nadgarstek

102.2 Organy wewnętrzne

brain /breɪn/ mózg
heart /hɑːt/ serce
kidney /'kɪdni/ nerka
liver /'lɪvə(r)/ wątroba
lungs /lʌŋz/ płuca
muscles /'mʌslz/ mięśnie
skeleton /'skelɪtn/ szkielet
spine /spaɪn/ kręgosłup

102.3 Choroby i ich objawy, samopoczucie

ache /eɪk/ ból; boleć
allergy /'ælədʒi/ alergia
be allergic to sth /biː ə'lɜːdʒɪk tə sʌmθɪŋ/ być na coś uczulonym
be in a bad shape /biː ɪn ə bæd 'ʃeɪp/ być w kiepskim stanie
be sick /biː 'sɪk/ chorować
bedridden /'bedrɪdn/ przykuty do łóżka
cancer /'kænsə(r)/ nowotwór
cerebral palsy /ˌserəbrəl 'pɔːlzi/ porażenie mózgowe
cold /kəʊld/ przeziębienie
cough /kɒf/ kaszel; kaszleć
disease /dɪ'ziːz/ choroba
faint /feɪnt/ zemdleć
fall ill /ˌfɔːl 'ɪl/ zachorować
feel dizzy /ˌfiːl 'dɪzi/ mieć zawroty głowy
feel drowsy /ˌfiːl 'draʊzi/ czuć się sennym
feel ill /ˌfiːl 'ɪl/ czuć się chorym
feel sick /ˌfiːl 'sɪk/ czuć się chorym
feel well /ˌfiːl 'wel/ czuć się dobrze
fever /'fiːvə(r)/ gorączka
flu /fluː/ grypa
food poisoning /'fuːd pɔɪzənɪŋ/ zatrucie pokarmowe
have a bad cough /ˌhæv ə bæd 'kɒf/ mocno kaszleć
have a cold /ˌhæv ə 'kəʊld/ być przeziębionym
have a headache /ˌhæv ə 'hedeɪk/ odczuwać ból głowy
have backache /ˌhæv 'bækeɪk/ odczuwać ból pleców
have earache /ˌhæv 'ɪəreɪk/ odczuwać ból ucha
have stomach ache /ˌhæv 'stʌmək eɪk/ odczuwać ból brzucha
have toothache /ˌhæv 'tuːθeɪk/ odczuwać ból zęba
high temperature /ˌhaɪ 'temprətʃə(r)/ wysoka temperatura, gorączka
hurt /hɜːt/ boleć
ill with sth /'ɪl wɪð ˌsʌmθɪŋ/ chory na coś
illness /'ɪlnəs/ choroba
obesity /əʊ'biːsəti/ otyłość
pain /peɪn/ ból
poor eyesight /ˌpɔː(r) 'aɪsaɪt/ słaby wzrok
rash /ræʃ/ wysypka
runny nose /ˌrʌni 'nəʊz/ katar
seriously ill /'sɪəriəsli ɪl/ poważnie chory
sharp pain /ʃɑːp 'peɪn/ ostry ból
sneeze /sniːz/ kichać
sore throat /ˌsɔː 'θrəʊt/ ból gardła
suffer from sth /'sʌfə frəm sʌmθɪŋ/ cierpieć na coś
swallow /'swɒləʊ/ połykać
swollen /'swəʊlən/ spuchnięty, opuchnięty
swollen glands /ˌswəʊlən 'glændz/ opuchnięte węzły chłonne
symptom /'sɪmptəm/ objaw
take temperature /ˌteɪk 'temprətʃə(r)/ mierzyć temperaturę
terminally ill /'tɜːmɪnəli ɪl/ śmiertelnie chory

102.4 Leczenie

antibiotic /ˌæntibaɪ'ɒtɪk/ antybiotyk
be diagnosed with sth /biː 'daɪəgnəʊzd wɪð sʌmθɪŋ/ mieć postawioną diagnozę
drink plenty of water /ˌdrɪŋk ˌplenti əv 'wɔːtə(r)/ pić dużo wody
examine /ɪg'zæmɪn/ badać
family doctor /ˌfæməli 'dɒktə(r)/ lekarz rodzinny
general health check /ˌdʒenrəl 'helθ tʃek/ ogólne badanie lekarskie
General Practitioner (**GP**) /ˌdʒenrəl præk'tɪʃənə(r)/ /ˌdʒiː 'piː/ lekarz rodzinny
get a prescription /ˌget ə prɪ'skrɪpʃn/ dostać receptę
get well /ˌget 'wel/ zdrowieć
give sb an injection /ˌgɪv sʌmbədi ən ɪn'dʒekʃn/ robić komuś zastrzyk
go and see a doctor /ˌgəʊ ən siː ə 'dɒktə(r)/ iść do lekarza
go to casualty /ˌgəʊ tə 'kæʒuəlti/ jechać na pogotowie
go to the chemist's /ˌgəʊ tə ðə 'kemɪsts/ iść do apteki
health care /'helθ keə(r)/ opieka medyczna
injection /ɪn'dʒekʃn/ zastrzyk
lie down for a while /ˌlaɪ 'daʊn fə(r) ə waɪl/ położyć się na pewien czas
make an appointment to see a doctor /ˌmeɪk ən əˌpɔɪntmənt tə siː ə 'dɒktə(r)/ umawiać się na wizytę do lekarza
physician /fɪ'zɪʃn/ lekarz/lekarka
stay in bed for a few days /ˌsteɪ ɪn 'bed fə(r) ə fjuː deɪz/ zostać w łóżku przez kilka dni
take a painkiller /ˌteɪk ə 'peɪnkɪlə(r)/ brać środek przeciwbólowy
take medication /ˌteɪk medɪ'keɪʃn/ brać lekarstwa
take pills /ˌteɪk 'pɪlz/ brać tabletki
take plenty of vitamin C /ˌteɪk ˌplenti əv ˌvɪtəmɪn 'siː/ brać dużo witaminy C
take sb's temperature /ˌteɪk sʌmbədiz 'temprətʃə(r)/ mierzyć komuś temperaturę
take some medicine /ˌteɪk səm 'medsn/ brać lekarstwa
take tablets /ˌteɪk 'tæbləts/ brać tabletki
treat sb for sth /'triːt sʌmbədi fə(r) sʌmθɪŋ/ leczyć kogoś na coś
treatment /'triːtmənt/ leczenie

102.5 Urazy i pomoc w nagłych wypadkach

be off /ˌbiː 'ɒf/ być popsutym (o jedzeniu)
broken /'brəʊkən/ złamany
bruise /bruːz/ siniak
burn /bɜːn/ oparzenie
call an ambulance /ˌkɔːl ən 'æmbjələns/ dzwonić po karetkę
cut /kʌt/ rana cięta
deep cut /ˌdiːp 'kʌt/ głęboka rana
give sb first aid /ˌgɪv sʌmbədi ˌfɜːst 'eɪd/ udzielać komuś pierwszej pomocy
have an operation /ˌhæv ən ˌɒpə'reɪʃn/ mieć operację
have an X-ray /ˌhæv ən 'eks reɪ/ mieć prześwietlenie
have surgery /ˌhæv 'sɜːdʒəri/ mieć operację
in a cast /ɪn ə 'kɑːst/ w gipsie
injured /'ɪndʒəd/ ranny, kontuzjowany
injury /'ɪndʒəri/ rana; uszczerbek na zdrowiu
scratch /skrætʃ/ zadrapanie
sprained ankle /ˌspreɪnd 'æŋkl/ skręcona/zwichnięta kostka
survive /sə'vaɪv/ przeżyć, przetrwać
take an X-ray /ˌteɪk ən 'eks reɪ/ zrobić prześwietlenie
take sb to hospital /ˌteɪk sʌmbədi tə 'hɒspɪtl/ zawieźć kogoś do szpitala
twisted ankle /ˌtwɪstɪd 'æŋkl/ skręcona/zwichnięta kostka
unconscious /ˌʌn'kɒnʃəs/ nieprzytomny
wound /wuːnd/ rana
wounded /'wuːndɪd/ zraniony, ranny

102.6 Leczenie szpitalne

accident and emergency /ˌæksɪdənt ən ɪ'mɜːdʒənsi/ izba przyjęć; pogotowie
anaesthetist /ə'niːsθətɪst/ lekarz anestezjolog
be discharged /biː dɪs'tʃɑːdʒd/ zostać wypisanym (ze szpitala)
casualty /ˌkæʒuəlti/ izba przyjęć
examination /ɪgˌzæmɪ'neɪʃn/ badanie
go to hospital /ˌgəʊ tə 'hɒspɪtl/ iść do szpitala (jako pacjent)
go to the hospital /ˌgəʊ tə ðə 'hɒspɪtl/ iść do szpitala (jako odwiedzający)
heart surgeon /'hɑːt sɜːdʒən/ kardiochirurg
nurse /nɜːs/ pielęgniarka/pielęgniarz
operate on sb /'ɒpəreɪt ɒn sʌmbədi/ operować kogoś
operation /ˌɒpə'reɪʃn/ operacja
paramedic /ˌpærə'medɪk/ ratownik medyczny
patient /'peɪʃnt/ pacjent/pacjentka
perform an operation /pəˌfɔːm ən ˌɒpə'reɪʃn/ przeprowadzać operację
perform surgery /pəˌfɔːm 'sɜːdʒəri/ przeprowadzać operację
physiotherapist /ˌfɪziəʊ'θerəpɪst/ fizjoterapeuta/fizjoterapeutka
porter /'pɔːtə(r)/ osoba zajmująca się przenoszeniem pacjentów między oddziałami szpitala
recover from an illness /rɪˌkʌvə(r) frəm ən 'ɪlnəs/ wyzdrowieć (z jakiejś choroby)
specialist /'speʃəlɪst/ lekarz specjalista
surgeon /'sɜːdʒən/ chirurg
surgery /'sɜːdʒəri/ gabinet lekarski; operacja
test /test/ badanie (np. krwi)
transplant /'trænsplɑːnt/ przeszczep
ward /wɔːd/ oddział szpitalny

102.7 Niepełnosprawność

be in a wheelchair /biː ɪn ə 'wiːltʃeə(r)/ poruszać się na wózku inwalidzkim
be on crutches /biː ɒn 'krʌtʃɪz/ poruszać się o kulach
blind /blaɪnd/ niewidomy
deaf /def/ głuchy
disability /ˌdɪsə'bɪləti/ niepełnosprawność
disabled /dɪs'eɪbld/ niepełnosprawny
guide dog /'gaɪd dɒg/ pies przewodnik
walking stick /'wɔːkɪŋ stɪk/ laska
wheelchair /'wiːltʃeə(r)/ wózek inwalidzki

102.8 Zdrowy tryb życia

balanced diet /ˌbælənst 'daɪət/ zbilansowana dieta
be in good health /biː ɪn ˌgʊd 'helθ/ cieszyć się dobrym zdrowiem
be in good shape /biː ɪn ˌgʊd 'ʃeɪp/ być w dobrej formie
cut down on sth /ˌkʌt 'daʊn ɒn sʌmθɪŋ/ ograniczać coś
cut sth out /ˌkʌt sʌmθɪŋ 'aʊt/ wyeliminować coś
do exercises /ˌduː 'eksəsaɪzɪz/ gimnastykować się

Pamiętasz?

energy level /'enədʒi ˌlevl/ poziom energii
fitness fanatic /'fɪtnəs fəˌnætɪk/ pasjonat ćwiczeń fizycznych
follow a diet /ˌfɒləʊ ə 'daɪət/ stosować dietę
get enough sleep /ˌget ɪˌnʌf 'sliːp/ wysypiać się
get stressed /ˌget 'strest/ stresować się
go on a diet /ˌgəʊ ɒn ə 'daɪət/ przechodzić na dietę
healthy food /ˌhelθi 'fuːd/ zdrowa żywność
healthy lifestyle /ˌhelθi 'laɪfstaɪl/ zdrowy tryb życia
inactive /ɪn'æktɪv/ nieaktywny
junk food /'dʒʌŋk fuːd/ śmieciowe jedzenie
keep fit /ˌkiːp 'fɪt/ utrzymywać formę
lose weight /ˌluːz 'weɪt/ chudnąć, tracić na wadze
out of shape /ˌaʊt əv 'ʃeɪp/ bez formy
overweight /ˌəʊvə'weɪt/ z nadwagą
pile on the pounds /ˌpaɪl ɒn ðə 'paʊndz/ przybierać na wadze
put on weight /ˌpʊt ɒn 'weɪt/ tyć, przybierać na wadze
relax /rɪ'læks/ odprężać się, odpoczywać
sedentary lifestyle /'sedntri ˌlaɪfstaɪl/ siedzący tryb życia
sleep well /ˌsliːp 'wel/ wysypiać się
take care of yourself /teɪk '(k)eə(r) əv jɔːˌself/ zadbać o siebie
take up a sport /ˌteɪk ʌp ə 'spɔːt/ rozpocząć uprawianie sportu
tense /tens/ spięty
work out in the gym /ˌwɜːk aʊt ɪn ðə 'dʒɪm/ ćwiczyć na siłowni

102.9 Uzależnienia

addict /'ædɪkt/ osoba uzależniona, narkoman/narkomanka
addicted to sth /ə'dɪktɪd tə sʌmθɪŋ/ uzależniony od czegoś
addiction /ə'dɪkʃn/ uzależnienie
be obsessed with sth /biː əb'sest wɪð sʌmθɪŋ/ mieć obsesję na punkcie czegoś
discourage sb from sth /dɪs'kʌrɪdʒ sʌmbədi frəm sʌmθɪŋ/ zniechęcać kogoś do czegoś
give up smoking /ˌgɪv ʌp 'sməʊkɪŋ/ rzucać palenie
make sb aware of the dangers /ˌmeɪk sʌmbədi əˌweə(r) əv ðə 'deɪndʒəz/ uświadamiać komuś niebezpieczeństwa
prevent sb from sth /prɪ'vent sʌmbədi frəm sʌmθɪŋ/ powstrzymywać kogoś przed zrobieniem czegoś
quit smoking /ˌkwɪt 'sməʊkɪŋ/ rzucać palenie

102.10 Choroby cywilizacyjne

heart disease /'hɑːt dɪziːz/ chorba serca
high blood pressure /haɪ blʌd 'preʃə(r)/ wysokie ciśnienie krwi
immune system /ɪ'mjuːn sɪstəm/ system immunologiczny
infectious disease /ɪnˌfekʃəs dɪ'ziːz/ chorba zakaźna
lack of physical activity /læk əv 'fɪzɪkl æk'tɪvəti/ brak aktywności fizycznej
life expectancy /'laɪf ɪkspektənsi/ oczekiwana długość życia
poor diet /pɔː(r) 'daɪət/ niewłaściwa dieta
stroke /strəʊk/ udar

102.11 Wordpower s. 149

medical attention /ˌmedɪkl ə'tenʃn/ opieka medyczna
medical treatment /'medɪkl triːtmənt/ leczenie, opieka medyczna
physical injury /ˌfɪzɪkl 'ɪndʒəri/ uraz fizyczny
physical demands /ˌfɪzɪkl dɪ'mɑːndz/ wymagania związane z kondycją fizyczną
physical strain /ˌfɪzɪkl 'streɪn/ wysiłek fizyczny
psychological /ˌsaɪkə'lɒdʒɪkl/ psychologiczny, psychiczny
psychological stress /saɪkəˌlɒdʒɪkl 'stres/ stres psychiczny
psychological welfare /saɪkəˌlɒdʒɪkl 'welfeə(r)/ dobrostan psychiczny
psychological therapy /saɪkəˌlɒdʒɪkl 'θerəpi/ terapia psychologiczna

102.12 Wordpower s. 151

anxiety /æŋ'zaɪəti/ obawa, niepokój
device /dɪ'vaɪs/ przyrząd, urządzenie
disorder /dɪs'ɔːdə(r)/ schorzenie
excessive /ɪk'sesɪv/ nadmierny, przesadny
guilt /gɪlt/ wina
obesity /əʊ'biːsəti/ otyłość
obsessive /əb'sesɪv/ obsesyjny
shame /ʃeɪm/ wstyd
therapy /'θerəpi/ terapia
wholefoods /'həʊlfuːdz/ zdrowa żywność, pełnowartościowe jedzenie

102.13 Słowa z prefiksem *over*

overcome /ˌəʊvə'kʌm/ pokonywać
overcook /ˌəʊvə'kʊk/ rozgotowywać
overdependent /ˌəʊvədɪ'pendənt/ nadmiernie zależny (od czegoś)
overeat /ˌəʊvər'iːt/ przejadać się
overhear /ˌəʊvə'hɪə(r)/ podsłuchiwać
overreact to sth /ˌəʊvəri'ækt tə sʌmθɪŋ/ reagować zbyt mocno (nieproporcjonalnie do sytuacji)
overthink /ˌəʊvə'θɪŋk/ myśleć o czymś za dużo
overweight /ˌəʊvə'weɪt/ z nadwagą
overwhelming /ˌəʊvə'welmɪŋ/ przytłaczający
overwork /ˌəʊvə'wɜːk/ przepracowywać się

BRAINPOWER

Użyj nowych wyrazów w absurdalnej historyjce. Im będzie bardziej niedorzeczna i przerysowana, tym lepiej. Na przykład gdy uczysz się słownictwa dotyczącego ludzkiego ciała, opisz pechowy dzień, w którym złamałeś/złamałaś nogę w kostce i zemdlałeś/zemdlałaś podczas zastrzyku przeciwbólowego itp. Powtarzaj historyjkę na głos, wzmacniając efekt zapamiętywania za pomocą ruchów i gestów.

Sprawdź się!

1 Fragmenty zdań w języku polskim przetłumacz na język angielski.

1 Doctor Marlow wanted to know (*czy Tracy ostatnio straciła na wadze*) _____.
2 They told me (*że będę musiał pójść do szpitala*) _____ for a few days.
3 The doctor advised me (*żebym zaczął uprawiać pływanie*) _____.
4 Both my parents are doctors, but they (*nigdy nie leczą siebie nawzajem*) _____.
5 Advertisers (*namawiają nas, abyśmy wydawali pieniądze na*) _____ products we don't need.
6 (*Gdybym wzięła jeszcze jedną walizkę*) _____, I'd have had to pay for excess baggage.
7 Many young people (*są uzależnieni od gier komputerowych*) _____ and social networking sites.
8 Jack went to buy some food but he only bought (*bochenek chleba i kilka plasterków szynki*) _____.

Wymowa

1 103 Przeczytaj poniższe zdania i wstaw brakujące spółgłoski. Wysłuchaj nagrania. Co łączy wymowę wytłuszczonych wyrazów?

1 Hold the ___**nife** in your right hand.
2 Most people wear their watch on their left ___**rist**.
3 My friend can speak five **forei**___**n** languages.
4 To be ___**onest**, I don't like the idea of having my ankle operated on.
5 **Wou**___**d** you like to join us for dinner tonight?
6 ___**sychologists** deal with mental health issues.

2 104 Wysłuchaj nagrania i zapisz wyrazy z niewymawianymi spółgłoskami z ramki.

c d gh (x2) h k (x2) l n t w

3 Ułóż własną historyjkę z wybranymi wyrazami z powyższych ćwiczeń. Następnie zaprezentuj swoje wypowiedzi w grupie z kolegami i koleżankami.

12 Nauka i technika

Słownictwo

Urządzenia i ich obsługa

1 **Pracujcie w parach. Przyjrzyjcie się zdjęciom i odpowiedzcie na poniższe pytania.**

1 What device or machine could you not live without? Why?
2 What technology are the people in the pictures using?

2 **Dopasuj nazwy urządzeń technicznych z ramki do poniższych ilustracji.**

digital camera e-reader electric car
games console gaming headset with mic laptop
smart watch smartphone tablet VR headset

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

3 **Omówcie w parach, do czego można wykorzystać urządzenia wymienione w ćwiczeniu 2. Wykorzystajcie poniższe zwroty.**

chat to friends download music
find your way using online maps listen to music
make phone calls play games read books
send emails send text messages
take photos/videos upload videos watch DVDs

4 **Uzupełnij poniższe instrukcje obsługi czasownikami z ramki. Następnie napisz razem z kolegą lub koleżanką krótką instrukcję obsługi wybranego urządzenia.**

connect insert plug (x2) point press read
sign switch turn unplug

How to use the remote control

First, [1]_____ the manual so that you know how to use the remote control. Take off the cover and [2]_____ the batteries. [3]_____ the device at the TV and [4]_____ the buttons to change channel.

How to charge your phone

First, [5]_____ the charger into your phone. Then [6]_____ the charger into a socket and [7]_____ it on.
When the process is finished, [8]_____ the charger. Use and enjoy your phone!

How to use your games console

First, [9]_____ the games console to the TV. When you [10]_____ it on, you will need to set up an online account. Then [11]_____ in to your account, purchase a game and play!

Awarie

5 **Uzupełnij zdania wyrazami i wyrażeniami z ramki.**

broke down crashed faulty
making a funny noise out of order went flat

1 The battery in my phone _____. I had to charge it.
2 'Lift _____. Please use the stairs.'
3 My car _____, so I couldn't give him a lift. He had to catch the bus.
4 The remote control seems to be _____ – it's not changing channels properly.
5 I'm worried about my car. The engine keeps _____ when I change gear.
6 My laptop _____ and I lost all the files.

Technologie informacyjno-komunikacyjne

6 Przeczytaj poniższe zdania. Które z nich są prawdziwe, a które – fałszywe?

1 A **browser** is the same as a search engine.
2 If you **download** something, you take it from the Internet.
3 If you have **Wi-Fi** you need a wire to connect to your router.
4 If you have **Internet access**, it means you can use the Internet.
5 A **virus** is something that can improve the performance of your computer.
6 A **database** is a large amount of information that's stored on a computer.
7 A **firewall** protects a system from viruses.
8 You can send a file as an **attachment** with an email.
9 When you **uninstall** a program, you add it to the programs which are on your computer.
10 **Software** is the physical parts of your computer.

7 Uzupełnij poniższe dialogi właściwymi czasownikami.

1 **Paul** Can I use your computer to [1] **l**____ onto my email account, please?
Jessica Yes, of course. Hold on. I'll just [2] **t**____ in my password for you.
Paul Thanks! That's great. What do I do now?
Jessica Just [3] **c**____ on this link and that should take you there.

2 **Chris** How often do you [4] **s**____ the Internet?
Mark Every day. I do research and [5] **l**____ things up for college. I'm also on a couple of social networking sites. What about you?
Chris I usually [6] **g**____ online when I want to chat to friends or buy some music or something.

3 **Dom** How do I [7] **i**____ this anti-virus software?
Tash You need to go to the website and [8] **d**____ the program first.
Dom OK, that sounds easy.
Tash Don't forget to [9] **b**____ up any important files before you make any changes to your computer. Then just click on the [10] **i**____ and follow the instructions.

8 105 Wysłuchaj nagrania i sprawdź swoje odpowiedzi z ćwiczenia 7. Następnie odegraj wybrany dialog z kolegą lub koleżanką.

Dziedziny i ludzie nauki

9 Dopasuj osoby opisane w poniższych zdaniach do dziedzin nauki, którymi się interesują. Następnie podaj rzeczowniki określające naukowców zajmujących się poszczególnymi dziedzinami.

archaeology biology chemistry economics genetics geology linguistics mathematics physics psychology

1 Ruth is really interested in rock formations.
2 Mark wants to know more about how we inherit characteristics from our parents.
3 Caroline is interested in how the mind works.
4 Paul likes money and finance.
5 Jonathan is really keen on numbers.
6 Clara adores plants and animals.
7 Janet is interested in atoms and molecules. She likes doing experiments.
8 Joe enjoys visiting ancient temples.
9 Jack looks at the way languages work.
10 Jenny studies the laws of motion and movement.

Odkrycia naukowe i wynalazki

10 Dopasuj czasowniki z ramki do podanych wyrazów i wyrażeń, tak aby utworzyć poprawne zwroty.

discover do explore get invent

1 ____ research, an experiment
2 ____ the Nobel Prize, an award
3 ____ a new flavour of ice cream, the first telephone
4 ____ an idea, space
5 ____ how something works, a cure for cancer

11 Uzupełnij poniższe pytania odpowiednimi czasownikami z ćwiczenia 10 we właściwej formie.

1 When do you think scientists will ____ a cure for heart disease?
2 Have you ever ____ an award for science at school/college?
3 Do you think a time machine will ever be ____? Why? / Why not?
4 Have you ever ____ a scientific experiment? What did you do?
5 Do you try to ____ how something works, or do you prefer to ask somebody to show you?
6 Do you think scientists should ____ space further, or do you think they should concentrate on Earth? Why?

12 Pracujcie w parach. Zadajcie sobie nawzajem pytania z ćwiczenia 11 i odpowiedzcie na nie.

POWERUP

13 Uzupełnij zdania słowami z ramki. Dwa słowa podano dodatkowo.

breakthrough DNA gene gravity molecules nucleus penicillin spacecraft vaccine X-rays

1 Legend has it that Sir Isaac Newton 'discovered' _____ when an apple fell on his head!
2 A great advance in medicine was the discovery of _____.
3 Italian physicist Amedeo Avogadro discovered _____ and atoms.
4 The flu _____ is given to the vulnerable and the elderly every winter.
5 The discovery of gravitational waves is considered to be a great scientific _____ of the 21st century.
6 The first _____ to orbit the Earth was launched in 1957 and was called Sputnik 1.
7 _____ were first used in the Balkan War of 1897 to identify broken bones in soldiers.
8 _____ carries genetic instructions to the cells of all known living organisms.

14 Uzupełnij brakujące wyrazy. Pierwsza litera każdego słowa została podana.

1 You can use **b**_____ to see things that are far away.
2 A **f**_____ **p**_____ blends, chops, dices and slices food so you don't have to.
3 Dishwashers and washing machines are common **h**_____ **a**_____.
4 You can use this **w**_____-**u**_____ **r**_____ to listen to your favourite station, even if there is a power cut.
5 I use some ultramodern **h**_____ **t**_____ devices in my office on a daily basis.
6 Things that are **m**_____-**m**_____ are created by humans and not by nature.

15 Przygotowujesz prezentację na temat najważniejszych odkryć i wynalazków XXI. wieku. W rozmowie z kolegą/koleżanką omów poniższe kwestie.

najważniejsze odkrycia i wynalazki

wpływ nowych technologii na codzienne życie

problemy związane z nowoczesną technologią

możliwe drogi rozwoju technologii w przyszłości

16 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 What appliances and devices have you used today?
2 Describe a situation when a machine you used stopped working.
3 Do machines give us more or less time to do other things?
4 Which area of science do you think is most interesting? Why?
5 Do you think teenagers now are addicted to their smartphones?
6 Some people these days decide to go offline and stop using social networks. Why do you think that is?

POWERUP

Korzyści i zagrożenia wynikające z postępu naukowo-technologicznego

17 Uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

access addiction artificial cookies manipulate privacy remotely spread

The risks and opportunities of social media

Have you ever wondered why you get adverts on your social media feed that are related directly to your interests? These targeted ads use [1]_____ to track what you have looked at online. Next, [2]_____ intelligence chooses the adverts it thinks you might be interested in, and serves them to you.

On the surface, it might appear above suspicion – selling people products that they might need is not dangerous in itself. However, in the wrong hands, these same algorithms could be used to [3]_____ fake news. They could also be used to [4]_____ people's opinions and/or strengthen their biases.

In an age of Internet [5]_____, where people use their computers twenty-four hours a day, it's easy to see how people may be influenced by social media. [6]_____ to technology has never been easier, whether on our computers or smartphones. We use social media to contact our friends, and many people now work [7]_____ from home. However, there is growing awareness of the tricks that social media advertisers play, and some programmers have designed software that can protect our [8]_____ and our data. Cybersecurity has become an essential part of our lives and will probably continue to grow in the foreseeable future.

Rozumienie ze słuchu

Dobieranie

1 **106** **Przeczytaj wskazówkę. Następnie wysłuchaj nagrania i wybierz poprawną odpowiedź.**

Niektóre z pytań wymagają podsumowania usłyszanych informacji lub np. określenia emocji, jakie odczuwa osoba mówiąca. Aby to poprawnie zrobić, musisz przeanalizować całą wypowiedź i odpowiednio ją zinterpretować.

Listen to a teenager speaking about an app. Which conclusion can we draw?

A He was thrilled with it.
B He was disappointed with it.
C He was surprised by it.

2 **107** **Usłyszysz dwukrotnie pięć wypowiedzi na temat aplikacji na smartfony. Do każdej wypowiedzi (1–5) dopasuj odpowiadające jej zdanie (A–F). Jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej wypowiedzi.**

This speaker

A mentions downloading two versions of the app.
B explains why the app works for a particular group of people.
C describes the learning process of using the app.
D expresses his/her disappointment with the app.
E talks about the extra benefits of the app.
F describes how the app turns a routine into something exciting.

WORDPOWER

3 **108** **Uzupełnij zdania wyrazami z ramki. Następnie posłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi.**

anonymously coincidence connects hang life-changing spot tricky

1 When I took it to my local woods to try it out, it was completely useless. It failed to _____ even one.
2 It wasn't _____ but it was a lot of fun.
3 It _____ dog walkers to dog owners.
4 You can use it to secretly take videos and audio recordings, and then report the bullying _____.
5 Funnily enough, one week after using the app, the bullies left me alone. What do you think – a _____?
6 Starting is easy, you just install the free version on your phone and set up an account. It gets a bit _____ later, though.
7 Luckily, I then searched for tips online and now I've finally got the _____ of it.

POWERUP

Wybór wielokrotny

4 **109** **Usłyszysz dwukrotnie trzy teksty. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią nagrania.**

Tekst 1

1 Justine wants her uncle to
A apologize for putting the photo online.
B ask her for permission before posting photos.
C remove the photo from social media.

Tekst 2

2 Clare thinks Liam doesn't need a tablet because
A he's not into technology.
B he already has one of the best smartphones.
C he only uses a small number of apps.

3 Following the conversation,
A Liam is unsure about buying a tablet.
B Liam will definitely buy a new tablet.
C Liam has decided not to buy a tablet.

Tekst 3

4 What explanation is given for why sports stars engage with Internet trolls?
A They want to use their celebrity power to silence the abusers.
B They suffer for so long that they have to get involved.
C They are trying to protect their immediate family.
D They want the trolls to be embarrassed in the media.

5 The speaker quotes the saying about 'sticks and stones' to
A challenge the idea that online abuse is only a recent problem.
B criticize past beliefs regarding bullying.
C praise sports stars who do not engage with online abuse.
D show how small arguments can get out of control.

6 Which of the following is stated as fact, not an opinion?
A All the main social media companies are having problems removing online abuse.
B People in the arts get even more online abuse than sports stars.
C Social media companies lack resources to remove online abuse.
D Requests to remove online abuse are being ignored by social media companies.

12

Rozumienie tekstów pisanych

Dobieranie nagłówków do części tekstu

1 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 How many different science careers can you think of in two minutes?

2 Can you think of famous scientists who have these careers?

2 Przeczytaj wskazówkę. Następnie przeczytaj tekst o Jane Goodall i wybierz dla niego najlepszy nagłówek (A–C).

Zanim przystąpisz do rozwiązania zadania polegającego na dopasowaniu nagłówków do akapitów, przeczytaj tekst i spróbuj samodzielnie streścić każdy jego akapit. Pozwoli ci to zrozumieć ogólne znaczenie poszczególnych akapitów i ułatwi wybranie właściwych nagłówków.

A A voice for change
B The greatest scientist of her time
C A landmark in the history of biology

JANE GOODALL is one of the most important scientists in the struggle against climate change. In the 1960s her ground-breaking research in Tanzania proved that chimpanzees used tools. It was a discovery which revolutionized our understanding of animal intelligence. As her fame grew, Dr Goodall used her high profile to give media appearances around the world, arguing that we need to stop the climate emergency and protect the few remaining wild places in the world.

3 Przeczytaj tekst. Dobierz właściwy nagłówek (A–F) do każdej części tekstu (1–4). Dwa nagłówki zostały podane dodatkowo i nie pasują do żadnej części tekstu.

A Good jobs not available
B Teamwork is crucial
C How to bridge the gender gap
D Two solutions
E More research needed
F Cause and effect

How Can We Encourage Young People to Seek a Career in Science?

1

There is currently a problem in education which is that many young people are giving up science at the end of high school. Older students are not going on to study technical subjects. Though the main reason for this is not clear, it does seem that the problem begins early on. Many high schoolers seem to think that maths and physics – subjects that form the basis of all science – are irrelevant to their everyday lives. However, without concentrating on these subjects at school, students cannot then progress to more specialized studies, for example in engineering. Although industry isn't hitting the panic button yet, they are desperate for more skilled scientists to fill the job vacancies available.

2

At primary school many children enjoy science, but this appears to stop at secondary school. I refuse to think it has to be this way. First of all, students need to see how science works in real life. For example, the Raspberry Pi computer was invented to teach simple programming with a basic machine. It shows students that when it comes to programming, they don't need to reinvent the wheel. It is something that anyone can do. On the other hand, we need to provide science-based free-time activities that can match the appeal of sports clubs so that students feel science is, or could be, a part of their lives. These could be astronomy clubs or nature groups – anything that creates a connection between the textbook and the world around us.

3 _____

Encouraging girls to become scientists presents a particular problem as they are greatly underrepresented in the field. Men are in no way better at science, so it's illogical that only about 20% of new doctors in science are female. It's become a sort of vicious circle – girls don't see many female scientists around themselves or in the media, and so they come to believe that scientists are not people like them and tend to think a science career would be impossible for them. Therefore teachers must show girls that women can and do play an important role in science. This can be achieved by studying the careers of major figures like anthropologist Jane Goodall. The number of new female scientists in the future will be the acid test of whether this succeeds or not.

4 _____

One other thing that puts people off a science career is the incorrect belief that science is a lonely field. In reality, however, inventors are unlikely to work all alone late at night hoping to have a brainwave. In the science of today, experts must be in constant touch with each other, as sharing information and research is vital in analysing complex phenomena such as climate change. Thus science is very much a career for extroverts as well as introverts and anybody can find their place in a technical field.

WORDPOWER

Przymiotniki z prefiksami *im-*, *in-*, *ir-*, *il-* i *un-*

4 Znajdź w tekście przymiotniki o znaczeniu przeciwnym do słów w ramce i uzupełnij nimi tabelę. Następnie razem z kolegą lub koleżanką wyjaśnij znaczenie pozostałych przymiotników.

correct likely logical possible relevant

Negative prefixes	
im-	*impolite, impatient,* _____
in-	*informal, invisible,* _____
ir-	*irregular, irresponsible,* _____
il-	*illegal, illegible,* _____
un-	*unnecessary, unreliable,* _____

5 Uzupełnij pytania przymiotnikami z ćwiczenia 4. Następnie odpowiedz na pytania z kolegą lub koleżanką.

1 What would be an example of _____ behaviour for a visitor to your house?
2 Can you think of an _____ verb that you have learned recently?
3 What is the most _____ thing that you have ever seen someone do?
4 When and where would it be inappropriate to wear _____ clothing like jeans or shorts?

Idiomy związane z nauką

6 Wyjaśnijcie w parach znaczenie wyrażeń wyróżnionych w tekście.

7 Dopasuj zdania (1–4) do reakcji (a–d). Następnie wyjaśnij wraz z kolegą lub koleżanką znaczenie wyróżnionych wyrażeń.

1 I thought we had the webinar on Thursday but it was last Tuesday!
2 I can't roller skate. I just don't know how.
3 Everyone on my team thinks the same way as me.
4 Did they run that astronomy course in the end?

a Well, **it's not rocket science** – you can learn it quickly.
b No, they **pulled the plug on it** for some reason.
c It's good that you're all **on the same wavelength**.
d It seems like you **got your wires crossed** there.

8 Pracujcie w parach. Napiszcie dialog z co najmniej trzema idiomami z ćwiczeń 6 i 7. Następnie odegrajcie swoje dialogi w grupach.

Rozumienie tekstów pisanych

POWERUP

Dobieranie zdań do luk w tekście

9 **Przeczytaj tekst, z którego usunięto pięć zdań. W każdą lukę (1–5) wpisz literę, którą oznaczono brakujące zdanie (A–F), tak aby otrzymać spójny i logiczny tekst. Jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej luki.**

A Almost all of it contains lines of calculations with barely any marginal notes, and the ones that do appear were the work of other hands.

B It was so advanced that very few of his contemporaries could understand the problem, let alone solve it.

C Yet, astonishingly, he came from a poor village where he received little to no formal education at all.

D Having grown up in poverty in a rural part of India, he had suffered from malnutrition in his youth.

E On arrival, the great mathematician noted that its registration number, 1,729, was rather dull.

F With over 6,000 different riddles to confront, Ramanujan set to work solving them all, and then began work on his own theorems.

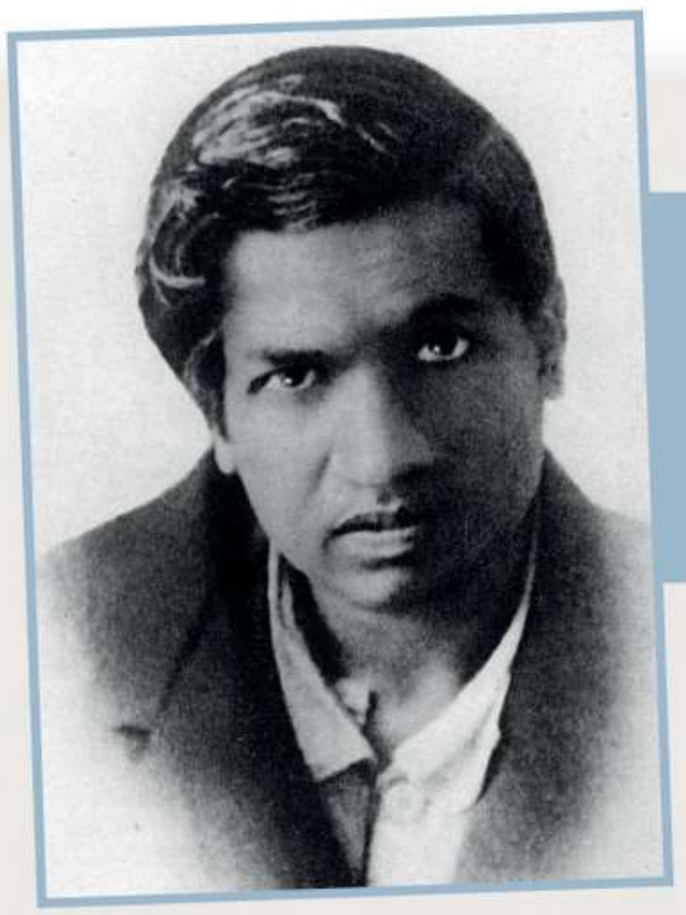

The Tragic Tale of a Maths Genius

In his home country of India, mathematician Srinivasa Ramanujan (1887–1920) personifies 'maths genius', and his name is spoken alongside those of Einstein and Newton. [1]_____ In addition, he never attained an undergraduate degree after failing his university entrance exams because he was so absorbed in mathematical problems. Such hurdles as these effectively delayed his rise to prominence. Nevertheless, his discoveries completely changed our understanding of many major mathematical concepts, and his birthday, 22 December, is now celebrated as National Mathematics Day in India.

It all began when the fifteen-year-old Ramanujan stumbled across a book of calculations by British mathematician G. S. Carr. The book contained many maths problems that had yet to be solved, presented with little to no guidance for the reader. [2]_____ From that point onward, his abilities grew exponentially. Despite his lack of university training, his findings often mystified his contemporaries. The academic community in India started taking notice of the boy genius amongst them, and a decision was made. As only the best universities in the world could allow such a talent to flourish, they resolved to find a way to send the young man to England.

But nobody answered the call. Nobody, that was, until a letter and several pages of calculations from Ramanujan arrived on the desk of professor G. H. Hardy. To his astonishment, Hardy realized that the pages contained conclusions that were entirely new, pushing the boundaries of contemporary knowledge. He immediately sent for the young man to accompany him at Cambridge University, where they began a fruitful partnership. Their work together also yields one of the most famous anecdotes in maths history. One day, Ramanujan took a taxi to visit Hardy. [3]_____ To which his young student immediately protested that it was actually extremely interesting, clarifying his point with a mental equation of dazzling complexity, now known as the Hardy–Ramanujan number.

Part of the reason why Ramanujan is not as famous as similar geniuses like Einstein is that he died shockingly young. [4]_____ Furthermore, throughout his stay in England, Ramanujan had been a strict vegetarian. In those days, this was seen as a peculiar affectation in his host country, and he had struggled to obtain proper nutrition. Once doctors there had diagnosed a vitamin deficiency in the young mathematician, he felt forced to return home to India but soon after arrival, his health worsened. Tragically, Ramanujan passed away on 26 April, 1920, at the age of just 32.

However, the story of this extraordinary genius had one more twist to be revealed. Over his last years, he had continued to scribble his ideas down and his wife had preserved these papers. After his death, they became mistakenly filed away at Cambridge University, forgotten until fifty years later. Then, in 1976, his lost notebook came to light. [5]_____ Nevertheless, this final text electrified the mathematical world all over again. So advanced was it that it continues to have an impact decades after his death, enabling researchers to investigate such baffling phenomena as black holes. The poor boy from an Indian village was still light years ahead of his time.

Glossary

baffle to confuse people completely; to be too difficult to explain

yield to produce something as a result

scribble down to write, e.g. notes, quickly without organization

Mówienie

Rozmowa z odgrywaniem roli

Zadbaj o odpowiedni styl swoich wypowiedzi. Pamiętaj, że zadawanie bezpośrednich pytań i stosowanie trybu rozkazującego może zostać odebrane jako nieuprzejme lub natarczywe. Zamiast tego używaj adekwatnych do sytuacji zwrotów grzecznościowych i pytań pośrednich.

1 **110** **Wysłuchaj nagrania. Które z poniższych wyrażeń zostały w nim użyte?**

Rozpoczynanie rozmowy
I'm sorry to bother you but …
Could I have a word with you?

Przepraszanie
I am afraid I …
I am awfully sorry but I …
I didn't mean to do that.
I do apologize for that.
I wonder how I can make up for it.

Przyjmowanie przeprosin
That's all right.
It doesn't matter.
Don't worry about it.
Never mind.

Dziękowanie
I do appreciate it.
It's very kind of you.
Thank you so much for your support.

Przyjmowanie podziękowań
You're welcome.
Don't mention it.

Więcej przydatnych zwrotów na s. 239

2 **Uzupełnij pytania pośrednie.**

1 Where can I get the laptop repaired?
Do you know _____?
2 When did the phone break down?
Can you tell me _____?
3 How much does the service cost?
Would you mind telling me _____?
4 Is it possible to replace the device?
I wonder _____?

3 **Wykonajcie w parach poniższe zadanie. Następnie zamieńcie się rolami i wykonajcie je ponownie.**

Zapisałeś się/Zapisałaś się na kurs fotograficzny w Worcester. W trakcie sesji plenerowej niechcący zepsułeś/zepsułaś wypożyczony od organizatorów aparat fotograficzny. W rozmowie z kierownikiem kursu omów następujące kwestie:

- okoliczności zdarzenia
- rodzaj usterki
- forma rekompensaty za szkodę
- wpływ zdarzenia na twój dalszy udział w kursie.

Rozmowę rozpoczynasz ty.

Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

Kontroluj swoje wypowiedzi pod kątem poprawności językowej. Jeżeli zrobisz błąd, skoryguj dane słowo lub zdanie i kontynuuj swoją odpowiedź.

4 **111** **Przeczytaj przykładowy opis ilustracji. Znajdź w nim siedem błędów językowych i popraw je. Następnie wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi.**

On the picture there are two woman and two men working in a scientific laboratory. I think they are making an experiment. They are wearing laboratory coats. I am seeing a microscope and some laboratory equipment, too. The man in the foreground writes down the results. They seems really focused on what are they doing.

5 **112** **Wybierz właściwe sformułowania, aby uzupełnić przykładową odpowiedź na poniższe pytanie. Wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi.**

What scientific discipline might the people represent?

I [1]*am thinking / think* they are biologists or [2]*genetics / geneticists*. They are observing something under a microscope and [3]*this / there* is some odd substance in the flask. Maybe they have just [4]*discovered / invented* a previously unknown type of virus or they are trying [5]*to find / finding* a new cure for a serious disease.

6 **113** **Wysłuchaj odpowiedzi uczennicy na dwa pytania związane z ilustracją z ćwiczenia 4. Znajdź trzy błędy w każdej z odpowiedzi.**

7 **Opisz ilustrację i odpowiedz na pytania ze s. 242.**

12

Znajomość środków językowych

GRAMMAR IN USE

Zdania przydawkowe definiujące i niedefiniujące; formy dzierżawcze

1 Wybierz właściwe zaimki. W każdym punkcie może być więcej poprawnych odpowiedzi niż jedna.

1 An archaeologist is someone *who / that / which* looks at the way ancient people lived.
2 You can click on the link *which / that / where* I sent in the email.
3 Tim Berners-Lee is a computer scientist *what / that / who* invented the world wide web.
4 You have to read the instructions *who / that / which* were included.
5 The hard drive, *which / whose / that* is the main storage unit of your computer, has probably failed.
6 The website *where / which / who* you'll get the information is easy to find.

2 Uzupełnij każdą lukę w tekście jednym wyrazem.

STAY CALM *with* TECHNOLOGY

The next time one of your electronic gadgets breaks down or your laptop crashes, and you try to figure out [1]_____ fault it is, remember – it's probably yours!

Too many times people [2]_____ don't know a lot about technology blame the machine or device. The truth is that technology is something [3]_____ will only do what human users tell it to do. Software, [4]_____ controls your computer, does fail from time to time, but it could just as well be a hardware problem.

Try to approach the situation calmly. Check all the wires are connected. Watch what happens when you turn it off and on, and make sure it's charged and plugged in. Read any advice [5]_____ you can find on the Internet. You can find discussion boards and forums, [6]_____ people talk about common issues, and these may help you. There will probably be someone [7]_____ has had the same issue as you.

If all else fails then you will have to take it to a service centre [8]_____ you can get it fixed. Don't just throw it in the bin!

3 Wskaż właściwe uzupełnienia zdań.

1 Please don't touch the screen, it's not *my / mine* laptop.
2 It was due to *her / hers* research in economics that the discovery was made.
3 You shouldn't have hacked into my *parents' / parent's* computer!
4 *Whose / Who's* is this mobile phone on the table?
5 This is my satnav and *it's / its* function is to help us get home.

Więcej gramatyki na s. 231

Minidialogi

4 Uzupełnij poniższe minidialogi (1–4). Wybierz spośród podanych opcji brakującą wypowiedź.

1 **X:** I tried to turn the engine on but nothing happened.
Y: Was there any noise?
X: Just some clicking, but the engine wouldn't start.
Y: _____
A You'll have to lend me the instructions.
B Point the remote at it.
C I think the battery might be flat.

2 **X:** What's wrong with the computer?
Y: _____
X: Try restarting it.
A It's crashed again.
B I've taken it to the service centre.
C Just plug it in and turn it on.

3 **X:** How do I log into the database?
Y: _____
X: Oh, thanks – that sounds easy.
A Connect the headphones to the laptop.
B Type your username and password.
C Upload a file onto the system.

4 **X:** Why isn't the photocopier working?
Y: _____
X: Oh, did you call the repairman?
A It's out of order, I'm afraid.
B We need to hack into it, I think.
C Don't forget to log out when you finish.

Gramatykalizacja / struktury gramatyczne

5 Uzupełnij zdania 1–5. Wykorzystaj w odpowiedniej formie wyrazy podane w nawiasach. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast – jeśli jest to konieczne – dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać zdania logiczne i gramatycznie poprawne. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie cztery wyrazy, wliczając w to wyrazy już podane.

1 This is the link _____ (allow/you) to download the file.
2 Mathematics was the subject _____ (I/hate) when I was at school.
3 This device, _____ (be/late) invention, uses a water engine.
4 You can't fix it without _____ (take out/battery).
5 The American writer Marc Prensky was _____ (man/invent) the term *digital native*.

Set leksykalny

6 **Wpisz wyraz, który poprawnie uzupełnia obydwa zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych wyrazów.**

1 Sally forgot to _____ the document, so she had to type it again.
Firefighters have to be brave to _____ people's lives.

2 The scientists _____ a new way of recycling unused computer parts.
Mike didn't enjoy the party so he _____ an excuse and left.

3 We always have a lunch _____ at half past twelve.
Winning the programming competition was my lucky _____ – I got a great job afterwards.

4 How much do you _____ for fixing a laptop?
Can I borrow your cable? I need to _____ my phone.

5 There are no mountains in my country, it's very _____.
Unfortunately, the battery on my laptop has gone _____.

Transformacje (zadanie otwarte)

7 **Wykorzystując wyrazy podane dużymi literami, uzupełnij lukę w każdym zdaniu, tak aby zachować sens zdania wyjściowego (1–5). W każdą lukę można wpisać maksymalnie pięć wyrazów, wliczając w to wyraz już podany. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna i gramatyczna uzupełnionych zdań. Nie zmieniaj formy podanych wyrazów.**

1 We need more money to develop a cure for cancer more rapidly. **DEVELOP**
If we had more money, _____ a cure for cancer more rapidly.

2 The university asked her to analyse the data from the vaccine trials. **ANALYSE**
She _____ the data from the vaccine trials.

3 Jennifer Doudna is a biochemist and she received the Nobel Prize in Chemistry in 2020. **AWARDED**
Jennifer Doudna is a biochemist _____ the Nobel Prize in Chemistry in 2020.

4 Artificial intelligence has not replaced human creativity. **REPLACED**
Human creativity _____ artificial intelligence.

5 Who does this laptop belong to? **LAPTOP**
Can you tell me _____ is?

POWERUP

Tłumaczenie (zadanie otwarte)

8 **Przetłumacz na język angielski fragmenty podane w nawiasach, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie pięć wyrazów.**

1 I think (*dano nam dostęp*) _____ to too much information in the digital age, and we can't be sure what is real and what is fake.

2 Automation will probably mean the loss of many jobs for (*pracowników, których stanowiska*) _____ are within the manufacturing industry.

3 (*Gdybyś zdigitalizował*) _____ our old photographs, we could look at them on your laptop now.

4 Jim (*musiał stracić dostęp*) _____ to the Internet, because he's reading a book instead of looking at his phone.

5 It looks like the system (*znowu się zawiesił*) _____ – we'll have to call the engineer.

Zadanie z wyrazami w ramce i lukami

9 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–4), przekształcając jeden z wyrazów z ramki w taki sposób, aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań. Dwa wyrazy zostały podane dodatkowo i nie pasują do żadnej luki.**

access automate digital manipulate private secure

HOW OLD IS FAKE NEWS?

Most people imagine that fake news is a relatively new phenomenon. However, [1] _____ facts and information is far older than you might imagine.

Although politicians of the past didn't have the use of the sophisticated [2] _____ spyware that is omnipresent on social media nowadays, they were well able to spread fake news in the form of rumours or newspaper articles that simply weren't true.

In some ways, fake news in the past was harder to defend against. There was no way of blocking a stream of fake information, there were no [3] _____ laws or protection, and people had no other option but to believe everything they read without question.

In many ways, modern fake news is successful because it is so [4] _____ and easy to find. Paradoxically, you can use the Internet to prove that it isn't true, but that's exactly why some people like to believe it.

12 Wypowiedź pisemna

Wpis na forum

Używaj typowych dla języka angielskiego związków wyrazowych oraz idiomów. Unikaj powtórzeń oraz często nadużywanych wyrazów, takich jak *nice*, *great*, *interesting*. Pamiętaj, aby używać słów, które znasz i które umiesz zastosować odpowiednio do kontekstu.

1 Do każdego z nadużywanych przymiotników (1–6) dobierz bliskoznaczne słowa z ramki.

clever considerable creative crucial
excellent fascinating innovative minor
original poor tiny unimportant useless

1 interesting **3** big **5** good
2 nice **4** small **6** bad

2 Przeczytaj zadanie i przykładową wypowiedź. Zastąp podkreślone przymiotniki wyrazami z ćwiczenia 1.

Na anglojęzycznym forum internetowym natknąłeś się / natknęłaś się na wątek dotyczący najważniejszych wynalazków z XXI wieku. Chcesz wyrazić swoje zdanie. We wpisie na forum:

- wyjaśnij, co skłoniło cię do wzięcia udziału w dyskusji
- napisz, co twoim zdaniem jest najważniejszym wynalazkiem XXI wieku i gdzie on jest wykorzystywany
- zaprezentuj zalety tego wynalazku
- przedstaw jego wady.

Hi guys!

I see that the debate about the most significant inventions of the 21st century is heated. I want to join in because I think it's an [1] interesting topic. Some people say that the 21st century hasn't produced any [2] nice inventions. The opposite is true – there are plenty, e.g. smartphones, VR, 3D printing, e-readers and touchscreens, to name just a few.

But I think that the most [3] interesting invention is artificial intelligence (AI). It is all around us and plays a [4] big role in our everyday lives. Every time we open our Facebook newsfeed, do a Google search, shop or book a trip online, AI is somewhere there in the background.

AI has many good sides. Firstly, this [5] nice technology makes no mistakes and doesn't get tired, so it can work well all the time. Moreover, it can perform boring or dangerous tasks that people don't want to do.

Unfortunately, there are some disadvantages, too. AI replacing human workers is regarded as the number one downside, because many people will lose their jobs. Secondly, building a machine that uses AI is very expensive. However, I still believe that the benefits are more important than the drawbacks. Do you agree?

3 W wypowiedzi z ćwiczenia 2 znajdź pięć przykładów ograniczonego zakresu środków językowych i zastąp je wyrazami i wyrażeniami z ramki.

advantages efficiently
it will result in high unemployment
on the contrary outweigh

4 ! Napisz tekst (100–150 wyrazów, nie licząc słów już podanych), w którym rozwiniesz każdy z czterech podpunktów.

Na forum miłośników fantastyki naukowej pragniesz przedstawić pomysł na wynalazek, który mógłby powstać w przyszłości. We wpisie na forum:

- napisz, do czego miałby służyć ten wynalazek
- opisz jego wygląd
- wyjaśnij, kto byłby zainteresowany takim wynalazkiem, i uzasadnij dlaczego
- zachęć innych do wyrażania opinii i przedstawiania własnych pomysłów na wynalazek.

Hi everyone,
I have come up with a brilliant, but a bit crazy, idea for an invention that should be created in the future.

Funkcje
It would be able to …
You could use it when …
Opis wyglądu
It should be rather tiny / quite short / pretty long.
It should have an oval / a rectangular shape.
It would be made of …
Uzasadnienie
My invention would help people to …
Lots of people would like to have it because …
Wyrażenie zachęty
What is your opinion about … ?
I'm curious what ideas you have.

Więcej przydatnych zwrotów na s. 244

POWERUP

Rozprawka

5 ! Napisz tekst składający się z 200–250 wyrazów.

Od kilku dekad następuje dramatyczne przyspieszenie tempa rozwoju nauki i nowych technologii. Czy dzięki temu rozwojowi nasze życie staje się lepsze? Napisz rozprawkę, w której przedstawisz swoją opinię na ten temat i uwzględnisz argumenty z punktu widzenia jednostki i z punktu widzenia społeczeństwa.

Przydatne zwroty na s. 247

Cumulative Revision Units 1–12

1 Uzupełnij zdania wyrazami z ramki. Każdego słowa należy użyć dwukrotnie.

discover explore invent search

1 In the 1940s, scientists first _____ that chemotherapy was a treatment for cancer.
2 I've _____ the database but I can't find the book I want.
3 Nobody is sure who _____ the first car. Lots of different people were building early cars at the same time.
4 Our teacher suggested doing a project on photosynthesis. Shall we _____ the idea?
5 I only _____ how this app works by watching a video online.
6 They _____ the Internet for hours but they couldn't find the information they needed.
7 I think we need to do more to _____ space.
8 Mint choc chip ice cream was _____ in 1973 by Marilyn Ricketts, a student at a cooking school.

2 Wybierz poprawne uzupełnienia zdań.

1 *Archaeologists / Geologists / Physicists* use a lot of scientific inventions when investigating ancient villages and towns.
2 Something's wrong. I'm *connecting / inserting / pointing* the remote at the TV but it's not responding.
3 You have to try to hit your opponent's body when you are *fencing / kayaking / skating*.
4 We live in a *detached / semi-detached / terraced* house and we have a garden all around it.
5 I have trouble walking at the moment because my *ankle / chin / wrist* hurts too much.
6 Our *browser / firewall / Internet access* is very effective. It protects the whole system.
7 My brother has one child – my *niece / nephew / sibling* Mark.
8 The computer isn't working, so *switch off / turn off / unplug* the power cord.

3 Przetłumacz na język angielski fragmenty podane w nawiasach, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie sześć wyrazów.

1 This is the website (*o której myślałem*) _____.
2 Laura is the only girl (*której harmonogram treningów jest taki sam, jak mój*) _____.
3 Chris Jones, (*którego spotkałem podczas eksploracji jaskiń*) _____, has become a good friend of mine.
4 (*Ani Katie, ani Adam nie zostali zaproszeni*) _____ to the wedding.
5 Jarvis had forgotten his charger, so (*pożyczyłem mu swoją*) _____.

4 Znajdź błędy w podanych zdaniach i je popraw.

1 The bed and breakfast, that we had never visited before, was in a classic old English house.
2 My parents gave me lots of advices about becoming a linguist.
3 I don't walk up to my flat unless the lift isn't out of order.
4 Everyone elses marks were better than mine!
5 Marina, who's parents are both anaesthetists, wants to be a doctor, too.
6 Students don't have to be in the corridors during lesson time without permission from a teacher.
7 Tess's smartphone fell out of her pocket while she skateboarded in the park.
8 That isn't their laptop – it's our.
9 Scarlett has golf lessons at the local golf course, where is absolutely enormous!
10 I had my computer repair at the local IT shop and it works much better now.

5 Przeczytaj dialogi. Uzupełnij każdą lukę jednym wyrazem, tak aby powstały spójne i logiczne teksty.

1 **X:** Daniela's _____ working on the essay for ages.
Y: Me, too, but my essay won't be as good as _____. She's the best at Geography.
2 **X:** Do you want to watch this movie _____ Ed told me about?
Y: Oh no, I hate romantic comedies. I just _____ stand them.
3 **X:** My computer's making _____ funny noise.
Y: If I _____ you, I'd ask Jim to look at it.
4 **X:** Oscar's been diagnosed _____ asthma.
Y: Yeah, his mum _____ me that he went to see the doctor.
5 **X:** There isn't _____ accommodation in the beach resort and it's all very expensive.
Y: Let's ask Aunt Vicky for help. She _____ to live there so she'll know a place.
6 **X:** Apparently, someone hacked _____ the school computer.
Y: Really? When _____ it discovered?
7 **X:** I was wondering _____ you could help me with my economics homework.
Y: Me? No, sorry. However, I do know someone _____ is great at economics – my sister!
8 **X:** I'm playing in the tennis tournament _____ June 11th. I'm sure I'll lose every game.
Y: Rubbish! You're just as good _____ the other players. Believe in yourself!

Nauka i technika

Legenda
- Oxford 3000
- Oxford 5000
- Poziom rozszerzony

114.1 Urządzenia i ich obsługa

- **battery** /'bætəri/ bateria, akumulator
- **camera** /'kæmrə/ kamera, aparat
- **change channels** /ˌtʃeɪndʒ 'tʃænlz/ zmieniać kanały
- **charge your phone** /ˌtʃɑːdʒ jɔː 'fəʊn/ ładować telefon
  - **charger** /'tʃɑːdʒə(r)/ ładowarka
- **chat to friends** /ˌtʃæt tə 'frendz/ czatować z przyjaciółmi
- **connect sth to sth** /kə'nekt sʌmθɪŋ tə sʌmθɪŋ/ połączyć coś z czymś, podłączyć coś do czegoś
- **device** /dɪ'vaɪs/ urządzenie
  - **digital camera** /ˌdɪdʒɪtl 'kæmrə/ aparat cyfrowy
  - **digital native** /ˌdɪdʒɪtl 'neɪtɪv/ osoba swobodnie posługująca się technologiami cyfrowymi
- **electronic device** /ɪˌlekˌtrɒnɪk dɪ'vaɪs/ urządzenie elektryczne
- **engine** /'endʒɪn/ silnik
  - **e-reader** /'iː riːdə(r)/ czytnik e-booków
  - **gadget** /'gædʒɪt/ gadżet
  - **games console** /'geɪmz kɒnsəʊl/ konsola do gier
  - **headphones** /'hedfəʊnz/ słuchawki
- **insert sth into sth** /ɪnˌsɜːt sʌmθɪŋ 'ɪntu sʌmθɪŋ/ wkładać coś (w coś/do czegoś)
- **laptop** /'læptɒp/ laptop
- **listen to music** /ˌlɪsn tə 'mjuːzɪk/ słuchać muzyki
- **machine** /mə'ʃiːn/ maszyna
  - **make phone calls** /ˌmeɪk 'fəʊn kɔːlz/ telefonować, dzwonić
  - **manual** /'mænjuəl/ instrukcja obsługi
  - **mobile phone** /ˌməʊbaɪl 'fəʊn/ telefon komórkowy
- **model** /'mɒdl/ model
  - **photocopier** /'fəʊtəʊkɒpiə(r)/ kserokopiarka
- **play games** /ˌpleɪ 'geɪmz/ grać w gry
- **plug** /plʌg/ wtyczka
  - **plug sth in** /ˌplʌg sʌmθɪŋ 'ɪn/ włączać coś do kontaktu
- **point the remote at the TV** /ˌpɔɪnt ðə rɪˌməʊt ət ðə tiː 'viː/ kierować pilota na telewizor
  - **power cord** /'paʊə kɔːd/ zasilacz
- **press the button** /ˌpres ðə 'bʌtn/ naciskać przycisk
- **read the instructions** /ˌriːd ðiː ɪn'strʌkʃnz/ zapoznawać się z instrukcją obsługi
  - **remote control** /rɪˌməʊt kən'trəʊl/ pilot (np. do telewizora)
- **remove the battery** /rɪˌmuːv ðə 'bætri/ wyjmować baterię
- **replace** /rɪ'pleɪs/ wymieniać
  - **satnav** /'sætnæv/ nawigacja satelitarna
- **send emails** /ˌsend 'iːmeɪlz/ wysyłać e-maile
  - **send text messages** /ˌsend 'tekst mesɪdʒɪz/ wysyłać esemesy
- **smartphone** /'smɑːtfəʊn/ smartfon
  - **socket** /'sɒkɪt/ kontakt, gniazdko
- **stream videos** /ˌstriːm 'vɪdiəʊz/ oglądać materiały wideo dzięki technologii streamingu
  - **streaming service** /'striːmɪŋ sɜːvɪs/ serwis streamingowy
  - **surf the Internet** /ˌsɜːf ðiː 'ɪntənet/ surfować w internecie
- **switch** /swɪtʃ/ włącznik, kontakt elektryczny
  - **switch off** /ˌswɪtʃ 'ɒf/ wyłączać coś
  - **switch on** /ˌswɪtʃ 'ɒn/ włączać coś
  - **take out the battery** /ˌteɪk aʊt ðə 'bætri/ wyjmować baterię
- **take photos** /ˌteɪk 'fəʊtəʊz/ robić zdjęcia
- **take videos** /ˌteɪk 'vɪdiəʊz/ nagrywać filmy
- **technology** /tek'nɒlədʒi/ technologia
- **text sb** /'tekst sʌmbədi/ wysyłać komuś SMS
  - **turn off** /ˌtɜːn 'ɒf/ wyłączać coś
  - **turn on** /ˌtɜːn 'ɒn/ włączać coś
  - **unplug** /ˌʌn'plʌg/ wyłączać coś z kontaktu

114.2 Awarie

- **be in working order** /biː ɪn ˌwɜːkɪŋ 'ɔːdə(r)/ działać właściwie, być w dobrym stanie
  - **break down** /ˌbreɪk 'daʊn/ zepsuć się
- **crash** /kræʃ/ awaria; zepsuć się, zawiesić (o komputerze)
  - **faulty** /'fɔːlti/ wadliwy, zepsuty
  - **go flat** /ˌgəʊ 'flæt/ wyczerpać się (o baterii, akumulatorze)
- **make a funny noise** /ˌmeɪk ə ˌfʌni 'nɔɪz/ wydawać dziwne dźwięki
  - **out of order** /ˌaʊt əv 'ɔːdə(r)/ zepsuty (np. o windzie)
  - **service centre** /'sɜːvɪs sentə(r)/ punkt serwisowy
- **work** /wɜːk/ działać

114.3 Technologie informacyjno-komunikacyjne

- **attach** /ə'tætʃ/ załączać, dołączać
- **attachment** /ə'tætʃmənt/ załącznik
  - **back up files** /ˌbæk ʌp 'faɪlz/ robić kopię plików
  - **be offline** /biː ˌɒf'laɪn/ być odłączonym od sieci
- **be online** /biː ˌɒn'laɪn/ być podłączonym do sieci
- **broadband** /'brɔːdbænd/ stałe łącze; internet szerokopasmowy
  - **browser** /'braʊzə(r)/ przeglądarka internetowa, wyszukiwarka
- **click on a link** /ˌklɪk ɒn ə 'lɪŋk/ klikać na link
- **click on an icon** /ˌklɪk ɒn ən 'aɪkɒn/ klikać na ikonę
- **connect to the Internet** /kəˌnekt tə ðiː 'ɪntənet/ łączyć się z internetem
- **database** /'deɪtəbeɪs/ baza danych
- **download a file** /daʊnˌləʊd ə 'faɪl/ ściągać (plik)
  - **firewall** /'faɪəwɔːl/ zapora antywirusowa
  - **flash drive** /'flæʃ draɪv/ dysk typu flash
- **get online** /ˌget ɒn'laɪn/ podłączać się do internetu
  - **hack into sb's computer** /ˌhæk ɪntu sʌmbədiz kəm'pjuːtə(r)/ włamywać się do czyjegoś komputera
  - **hard drive** /'hɑːd draɪv/ dysk twardy
- **hardware** /'hɑːdweə(r)/ sprzęt komputerowy
- **install** /ɪn'stɔːl/ instalować
  - **Internet access** /'ɪntənet ækses/ dostęp do internetu
- **keyboard** /'kiːbɔːd/ klawiatura
  - **log onto an email account** /ˌlɒg ɒntu ən 'iːmeɪl əkaʊnt/ logować się na konto pocztowe
  - **look sth up on the Internet** /ˌlʊk sʌmθɪŋ ˌʌp ɒn ðiː 'ɪntənet/ sprawdzać coś w internecie
- **monitor** /'mɒnɪtə(r)/ monitor
- **mouse** /maʊs/ myszka
  - **search engine** /'sɜːtʃ endʒɪn/ wyszukiwarka internetowa
- **search the database** /ˌsɜːtʃ ðə 'deɪtəbeɪs/ przeszukiwać bazę danych
  - **social networking site** /ˌsəʊʃl 'netwɜːkɪŋ saɪt/ portal społecznościowy
- **software** /'sɒftweə(r)/ oprogramowanie
- **type in your password** /ˌtaɪp ɪn jɔː 'pɑːswɜːd/ wpisać hasło
  - **uninstall** /ˌʌnɪn'stɔːl/ odinstalować
  - **upload a file** /ʌpˌləʊd ə 'faɪl/ załadować (plik)
- **virus** /'vaɪrəs/ wirus
- **website** /'websaɪt/ strona internetowa
  - **wireless** /'waɪələs/ bezprzewodowy
  - **Wi-Fi** /'waɪ faɪ/ internet bezprzewodowy

114.4 Dziedziny i ludzie nauki

- **archaeologist** /ˌɑːki'ɒlədʒɪst/ archeolog
  - **archaeology** /ˌɑːki'ɒlədʒi/ archeologia
  - **biologist** /baɪ'ɒlədʒɪst/ biolog
- **biology** /baɪ'ɒlədʒi/ biologia
  - **chemist** /'kemɪst/ chemik/chemiczka
- **chemistry** /'kemɪstri/ chemia
  - **computer science** /kəmˌpjuːtə 'saɪəns/ informatyka
  - **computer scientist** /kəmˌpjuːtə 'saɪəntɪst/ informatyk
- **economics** /ˌiːkə'nɒmɪks/ ekonomia
- **economist** /ɪ'kɒnəmɪst/ ekonomista/ekonomistka
- **engineer** /ˌendʒɪ'nɪə(r)/ inżynier
  - **geneticist** /dʒə'netɪsɪst/ genetyk
  - **genetics** /dʒə'netɪks/ genetyka
  - **geologist** /dʒi'ɒlədʒɪst/ geolog
  - **geology** /dʒi'ɒlədʒi/ geologia
  - **inventor** /ɪn'ventə(r)/ wynalazca
  - **linguist** /'lɪŋgwɪst/ językoznawca/językoznawczyni
  - **linguistics** /lɪŋ'gwɪstɪks/ językoznawstwo
  - **mathematician** /ˌmæθmə'tɪʃn/ matematyk
- **mathematics** /ˌmæθ'mætɪks/ matematyka
  - **physicist** /'fɪzɪsɪst/ fizyk
- **physics** /'fɪzɪks/ fizyka
- **psychologist** /saɪ'kɒlədʒɪst/ psycholog/psycholożka
- **psychology** /saɪ'kɒlədʒi/ psychologia
- **science** /'saɪəns/ nauka
- **scientific** /ˌsaɪən'tɪfɪk/ naukowy
- **scientist** /'saɪəntɪst/ naukowiec

114.5 Odkrycia naukowe i wynalazki

- **analyse** /'ænəlaɪz/ analizować
  - **binoculars** /bɪ'nɒkjələz/ lornetka
- **breakthrough** /'breɪkθruː/ przełom
- **discover** /dɪ'skʌvə(r)/ odkrywać
- **discover a cure for cancer** /dɪˌskʌvə(r) ə ˌkjʊə fə 'kænsə(r)/ odkryć lek na raka
- **discover how something works** /dɪˌskʌvə haʊ sʌmθɪŋ 'wɜːks/ odkryć, jak coś działa
- **discovery** /dɪ'skʌvəri/ odkrycie
  - **DNA** /ˌdiː en 'eɪ/ DNA
- **do an experiment** /ˌduː ən ɪk'sperɪmənt/ przeprowadzać eksperyment
- **do research** /ˌduː 'riːsɜːtʃ/ prowadzić badania
- **explore an idea** /ɪkˌsplɔː(r) ən aɪ'dɪə/ badać ideę
- **explore space** /ɪkˌsplɔː 'speɪs/ badać kosmos
  - **food processor** /'fuːd prəʊsesə(r)/ robot kuchenny
- **gene** /dʒiːn/ gen
- **get an award** /ˌget ən ə'wɔːd/ dostać nagrodę
  - **get the Nobel Prize in physics** /ˌget ðə ˌnəʊbel praɪz ɪn 'fɪzɪks/ dostać nagrodę Nobla z fizyki
- **gravity** /'grævəti/ grawitacja
  - **high-tech** /ˌhaɪ 'tek/ najnowocześniejszy
  - **household appliance** /'haʊshəʊld əˌplaɪəns/ urządzenie AGD
- **invent** /ɪn'vent/ wynaleźć
- **invent the telephone** /ɪnˌvent ðə 'telɪfəʊn/ wynaleźć telefon
- **invention** /ɪn'venʃn/ wynalazek
  - **inventor** /ɪn'ventə(r)/ wynalazca/wynalazczyni
- **make a discovery** /ˌmeɪk ə dɪ'skʌvəri/ dokonać odkrycia
  - **man-made** /ˌmæn 'meɪd/ stworzone przez człowieka
- **modern invention** /ˌmɒdn ɪn'venʃn/ nowoczesny wynalazek
  - **molecule** /'mɒlɪkjuːl/ molekuła
  - **nucleus** /'njuːkliəs/ jądro
  - **penicillin** /ˌpenɪ'sɪlɪn/ penicylina
- **researcher** /rɪ'sɜːtʃə(r)/ badacz/badaczka
  - **spacecraft** /'speɪskrɑːft/ statek kosmiczny
  - **the laws of science** /ðə ˌlɔːz əv 'saɪəns/ prawa nauki
- **useless invention** /ˌjuːsləs ɪn'venʃn/ bezużyteczny wynalazek
  - **vaccine** /'væksiːn/ szczepionka
  - **wind-up radio** /'waɪnd ʌp ˌreɪdiəʊ/ nakręcane radio
  - **X-rays** /'eks reɪz/ promienie X

114.6 Korzyści i zagrożenia wynikające z postępu naukowo-technicznego

access to technology /ˌækses tə tekˈnɒlədʒi/ dostęp do technologii
artificial intelligence /ˌɑːtɪˌfɪʃl ɪnˈtelɪdʒəns/ sztuczna inteligencja
cookies /ˈkʊkiz/ ciasteczka (pliki komputerowe)
Internet addiction /ˈɪntənet əˌdɪkʃn/ uzależnienie od internetu
manipulate /məˈnɪpjuleɪt/ manipulować
privacy /ˈprɪvəsi/ prywatność
remotely /rɪˈməʊtli/ zdalnie
spread /spred/ rozprzestrzeniać się

114.7 Wordpower s. 163

anonymously /əˈnɒnɪməsli/ anonimowo
coincidence /kəʊˈɪnsɪdəns/ zbieg okoliczności
connect /kəˈnekt/ łączyć
get the hang of sth /ˌget ðə ˈhæŋ əv sʌmθɪŋ/ nauczyć się coś robić, załapać coś
life-changing /ˈlaɪf tʃeɪndʒɪŋ/ zmieniający życie
spot /spɒt/ spostrzec
tricky /ˈtrɪki/ trudny

114.8 Przymiotniki z przedrostkami *im-*, *in-*, *ir-*, *il-* i *un-*

illegal /ɪˈliːgl/ nielegalny
illegible /ɪˈledʒəbl/ nieczytelny
illogical /ɪˈlɒdʒɪkl/ nielogiczny
impatient /ɪmˈpeɪʃnt/ niecierpliwy
impolite /ˌɪmpəˈlaɪt/ niegrzeczny
impossible /ɪmˈpɒsəbl/ niemożliwy
incorrect /ˌɪnkəˈrekt/ niepoprawny
informal /ɪnˈfɔːml/ nieformalny
invisible /ɪnˈvɪzəbl/ niewidoczny
irregular /ɪˈregjələ(r)/ nieregularny
irrelevant /ɪˈreləvənt/ nie na temat
irresponsible /ˌɪrɪˈspɒnsəbl/ nieodpowiedzialny
unlikely /ˌʌnˈlaɪkli/ mało prawdopodobny
unnecessary /ˌʌnˈnesəsəri/ niepotrzebny
unreliable /ˌʌnrɪˈlaɪəbl/ niewiarygodny, nieobowiązkowy

114.9 Idiomy związane z nauką

be on the same wavelength /biː ɒn ðə ˌseɪm ˈweɪvleŋkθ/ nadawać na tej samej fali
get your wires crossed /ˌget jɔː ˈwaɪəz krɒst/ źle coś zrozumieć
It's not rocket science. /ɪts nɒt ˈrɒkɪt saɪəns/ To nie takie trudne, jak się wydaje.
pull the plug on sth /ˌpʊl ðə ˈplʌg ɒn sʌmθɪŋ/ skończyć z czymś, zamknąć projekt

Pamiętasz?

BRAINPOWER

Łatwiej zapamiętasz nowe słownictwo, jeżeli umiejscowisz je w kontekście konkretnych czynności lub procesów. Na przykład gdy uczysz się wyrazów związanych z techniką, wyobraź sobie, że tłumaczysz komuś sposób korzystania z jakiegoś urządzenia lub aplikacji. Przygotuj w punktach skrótową instrukcję obsługi lub rozrysuj ogólny schemat działania.

Sprawdź się!

1 Uzupełnij zdania właściwymi wyrazami.

1 It says here you talked for three hours and sent fifty _____ messages every day for a month.
2 Press this button to disconnect a call or _____ the phone off.
3 Lots of people come to the Kennedy Space Centre in Florida every time they _____ a space rocket.
4 Firefox is one of the most popular Internet _____ among Internet users.
5 I look _____ to hearing from you soon.
6 Please remember that you must _____ use your mobile phone here.
7 He was carrying _____ an important experiment when there was a power cut.
8 I hang _____ with my mates after school every day.

Wymowa

1 Przeczytaj różne fragmenty tego samego zdania w wierszach A i B. Który z przykładów zawiera słowa kluczowe pozwalające domyślić się treści całej wypowiedzi?

A I'm … in … about … .
B … really interested … learning … technology.

2 115 Wskaż słowa kluczowe, na które pada akcent w zdaniu. Następnie wysłuchaj nagrania, sprawdź odpowiedzi i powtórz podane zdania.

1 Do you have any older brothers or sisters?
2 I don't know the correct answer.
3 Unfortunately, the computer is broken.
4 Where are you going after the meeting?
5 Do you mind if I use your speakers for a moment?
6 They're planning to start a new research project.
7 It seems someone has hacked his email account.
8 She doesn't really know how to solve the problem.

13 Świat przyrody

Słownictwo

Cechy geograficzne, krajobraz

1 Pracujcie w parach. Opiszcie zdjęcia, wykorzystując wyrazy z ramek. Następnie odpowiedzcie na pytania (1–2).

Nouns

a coast a desert a field a forest a hill a lake
a mountain a rainforest a river a valley
a waterfall an island an ocean

Adjectives

deep dense fast-flowing high narrow
vast wide winding

1 What would you do if you could spend a day in each place?
2 Which place would you like to spend more than a day in? Why?

2 Rozwiążcie w parach poniższy quiz.

GEOGRAPHY QUIZ

1. Which of these is NOT a continent?
   Africa, Asia, Europe, Australia, New Zealand, North America, South America
2. Which is the largest ocean in the world?
3. What's the capital city of Australia?
4. What are the Andes: a range of mountains or a group of islands?
5. What are the two longest rivers in the world?
6. Where is Lake Geneva?
7. What's the biggest desert in the world?
8. Which of these cities is on the coast: Cairo, Madrid or Sydney?
9. Where is Angel Falls (the world's highest uninterrupted waterfall): in South Africa, Venezuela or Azerbaijan?
10. What is the group of islands that lies west of Ecuador, in the Pacific Ocean: the Balearic Islands, the Galápagos Islands or the Andaman Islands?

POWERUP

3 Dopasuj wyrażenia z ramki do opisów (1–8).

bay cliff dune estuary mountain top
peninsula plain sandy beach

1 It's easy to walk here and if it's warm, you can swim.
2 There are wonderful views of the surrounding countryside from here.
3 This part of the coast is shaped into a wide curve.
4 A river flows into the sea here.
5 This large piece of land is almost completely surrounded by water but is joined to a larger piece of land in one place.
6 It can be difficult climbing up this when the sand is soft.
7 This is a large piece of flat land.
8 You need to be careful walking along the top of this because it's a very high bit of land with a very steep side.

Pogoda, klimat, pory roku

4 Połącz wypowiedzi (1–8) z reakcjami (a–h).

1 It's going to be foggy later this evening.
2 It's freezing!
3 It's raining, but the sun's shining.
4 Did you see the lightning?
5 What's the weather forecast for tomorrow?
6 There are strong winds tonight.
7 The trees' orange leaves are so beautiful.
8 The sun's shining.

a I hope our tree won't blow down!
b There's going to be light snow in the morning.
c Yes, the temperature is below zero.
d And look, there's a rainbow!
e Yes, they're lovely in the autumn.
f And there isn't a cloud in the sky!
g It will be difficult for drivers to see then.
h Yes. There's a thunderstorm.

Klęski żywiołowe

5 **Dopasuj wyrazy i wyrażenia z ramki do odpowiednich kategorii.**

ash avalanche blizzard buildings collapse drought earthquake famine floods governments send aid heavy rain high winds hurricane people are evacuated people are trapped rescue workers survivors tornado tsunami victims volcanic eruption

Natural disasters	
People involved	
What happens (during or after a natural disaster)	

6 **Uzupełnij doniesienia o katastrofach naturalnych wyrazami z ćwiczenia 5.**

A [1]_____ has hit the coast of America and [2]_____ have destroyed many buildings. Heavy rain has caused [3]_____ in many places.

There has been a [4]_____ in Iceland. [5]_____ in the Earth's atmosphere has caused widespread disruption to flights.

There has been an [6]_____ in Turkey, which has caused thousands of buildings to collapse. [7]_____ from around the world have already arrived at the scene and are attempting to help victims who are [8]_____ under the rubble.

A very dry summer has caused a [9]_____ in many parts of Africa. [10]_____ is expected to follow, leaving thousands of people without food. [11]_____ around the world have already pledged to send thousands of dollars in aid.

7 **116** **Wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi z ćwiczenia 6.**

Świat roślin

8 **Wybierz dwie właściwe odpowiedzi w każdym punkcie.**

1 It's part of a tree.
a branch **b** bush **c** leaf

2 It's a verb.
a bush **b** grow **c** water

3 You often eat them.
a vegetables **b** fruit **c** grass

4 People generally like these in their garden.
a weeds **b** plants **c** flowers

5 It grows up from the ground.
a grass **b** leaf **c** bush

Zwierzęta

9 **Opisz zdjęcia (1–5) nazwami zwierząt podanymi w ramce. Następnie dopasuj wyrazy z ramki do odpowiednich kategorii.**

ant bee beetle butterfly cheetah cow crocodile dolphin eagle elephant fly giraffe goat horse leopard lion lizard monkey mosquito octopus ostrich owl parrot penguin shark sheep snake starfish swallow tiger tortoise wasp whale wolf zebra

Land mammals	
Sea creatures	
Reptiles	
Insects	
Birds	

10 **Pracujcie w parach. Opiszcie na zmianę trzy gatunki zwierząt i odgadnijcie ich nazwy. Wykorzystajcie wyrazy z poniższej ramki.**

claws feathers fur paws shell skin tail teeth wings

Zagrożenia środowiska naturalnego

11 **Uzupełnij zdania wyrazami z ramki.**

acid endangered fumes greenhouse ozone pollution

1 _____ is when water and air are dirty and dangerous.
2 The _____ effect is the warming of the Earth's atmosphere as a result of harmful gases.
3 There are holes in the _____ layer and this causes temperatures to rise.
4 Car exhaust _____ are bad for the environment.
5 _____ rain is full of chemicals.
6 An animal that's _____ is an animal that may become extinct.

Ochrona środowiska naturalnego

12 Dopasuj wyrażenia z ramki do zdań 1–10 podających rozwiązania problemów ekologicznych. Niektóre wyrażenia pasują do paru zdań.

conservation electric cars organic food
picking up litter recycling
saving electricity saving water
solar power wind farms

1 Look for natural forms of energy.
2 Use less fossil fuels.
3 Look after animals in their natural environment.
4 Sort cans, bottles, jars, paper or cardboard.
5 Use fewer pesticides and other chemicals.
6 Always turn lights off when you're not in the room.
7 Don't leave the tap on when you're brushing your teeth.
8 Always take your rubbish home with you.
9 Buy fewer products made of plastic or that have plastic packaging.
10 Wash clothes, sheets and towels at 30 °C.

POWERUP

Eksploracja przestrzeni kosmicznej

13 Dopasuj wyrazy i wyrażenia z ramki do ich definicji.

asteroid comet gravity satellite
space shuttle space station
the solar system to launch

1 It's the Sun and all the planets.
2 It looks like a bright star, moves very fast and has a tail.
3 You travel in this to space.
4 It's where people live and work in space.
5 It's one of the very large rocks or small planets that go around the Sun.
6 It means to send something or somebody into space.
7 It's an electronic device that's sent into space and moves around the Earth for a particular purpose.
8 It's the natural force that makes things fall when you drop them.

14 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 Talk about a beautiful place in nature that you have visited. Why did you like it?
2 What kind of weather do you like best? Why?
3 Describe a natural disaster you have read about or seen on television.
4 Which wild animals would you like to see? Why?
5 Think of a private or public green space that you like. What do you like about it?
6 In your opinion, what is the most serious environmental problem? Why?
7 Do you think you are eco-friendly? Why? / Why not?
8 What more could you do to protect the environment?

POWERUP

Katastrofy ekologiczne

15 Wybierz poprawne uzupełnienia zdań.

In 2010 there was an explosion on a BP oil rig in the Gulf of Mexico. This caused the deaths of eleven people and an enormous oil [1]*spill / pollution* that killed wildlife and polluted about 2,100 km of the US coast. This is just one example of an ecological [2]*waste / disaster* and unfortunately there are many others. Large quantities of toxic [3]*leaks / chemicals* have been released in an uncontrolled manner from factories, destroying animal and plant life and causing the [4]*contamination / depletion* of the water supply, so it is unsafe for both people and animals.

In addition to [5]*environmental / industrial* activity, farming can also cause damage to the environment as fertilizers, pesticides and animal waste can get into the soil and water sources. The resulting [6]*groundwater pollution / radioactive material* can have devastating effects on the ecosystem so it is important that agricultural [7]*practices / consequences* are improved.

Awareness of our impact on the Earth is growing, thanks to environmental [8]*activity / activism* that has campaigned for changes to the law and challenged those who cause pollution. Change is possible, but we need to act now.

Rozumienie ze słuchu

Tekst z lukami

1 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 Have a look in your bag, look around the class and think about your daily routine. What do you use that is made of plastic?
2 Could you spend a day without using any plastic?
3 Why does plastic cause environmental problems?
4 How can we stop plastic pollution?

2 117 Usłyszysz dwukrotnie wypowiedź na temat pewnego wyzwania. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu uzupełnij luki 1–4, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu. Luki należy uzupełnić w języku angielskim.

Day Without Plastic

Plastic pollution

- Plastic – invented in the 1950s
- Now – a lot of plastic products are only [1] _____
- Plastic pollutes beaches and seas

Plastic-free challenge

For one day:

- avoid using things made of plastic
- don't even [2] _____ plastic

Saskia's experience

- Clothes: cotton jeans and a jumper made of wool
- Shoes: only one pair suitable as Saskia is [3] _____
- Payment: used [4] _____ to pay for things

WORDPOWER

3 Dopasuj wyrażenia z ramki do definicji (1–6).

be to blame for carry on count on
rise to the challenge stumbling block
take sth into consideration

1 obstacle
2 rely on
3 be at fault
4 think about
5 continue
6 attempt something difficult

4 Uzupełnij fragment wypowiedzi sformułowaniami z ćwiczenia 3.

1 I'm afraid plastic _____ a lot of enviromental problems.
2 I decided to _____, though I didn't think it could be that hard.
3 I wanted to buy lunch so that I didn't have to think about containers for my sandwiches, but here was my next _____. How was I going to pay for things?
4 I did have an app on my phone that I could pay for things with and that was something I could _____.
5 There were so many things to _____ even before I actually left home.
6 My day _____ like this, with me carefully analysing every step I made.

POWERUP

Dobieranie

5 118 Usłyszysz dwukrotnie cztery wypowiedzi na temat problemów związanych z ochroną środowiska naturalnego. Do każdej wypowiedzi (1–4) dopasuj odpowiadające jej zdanie (A–E). Jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej wypowiedzi.

This speaker mentions

A a technology that is likely to become more widely available.
B a reduction in the cost of an alternative power source.
C an inconsistency between people's beliefs and actions.
D an indirect benefit for people who undertake a certain activity.
E the way in which they find something misleading.

13

Rozumienie tekstów pisanych

Wybór wielokrotny

1 W parach odpowiedzcie na poniższe pytania.

What do you know about turtles?

Are these statements true or false?

1. Baby turtles are called *hatchlings*.
2. Turtles lay their eggs on beaches.
3. Female turtles return to the beach where they were born to lay their eggs.
4. Baby turtles dig a trench (a long shallow hole) to the sea.

2 Przeczytaj tekst i sprawdź swoje odpowiedzi z ćwiczenia 1.

3 ! Przeczytaj tekst ponownie. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią tekstu: A, B, C albo D.

1 What problem do the hatchlings have when they get out of their shells?
- **A** They do not have a direct route to the sea.
- **B** They are disturbed by the noise.
- **C** They are unlikely to go the right way.
- **D** They are not used to walking.

2 Why do the volunteers use a square on top of the nest?
- **A** to protect the nest from wild animals
- **B** to measure the size of the nest
- **C** to stop the hatchlings from escaping
- **D** to encourage the eggs to hatch

3 What is <u>not</u> a reason given by the writer for putting the hatchlings in the trench?
- **A** The volunteers can observe them.
- **B** It gets their bodies ready for swimming.
- **C** It helps them to remember the location.
- **D** The volunteers can walk alongside them.

4 What does the writer describe as the behaviour of a turtle lover?
- **A** talking to the hatchlings
- **B** looking closely at the hatchlings
- **C** encouraging the hatchlings to run to the sea
- **D** making the sand smooth for the hatchlings

5 What is the best title for this text?
- **A** Finding the Ideal Place for Turtle Nests
- **B** Giving Hatchlings a Better Chance of Survival
- **C** Discovering How Hatchlings Get to the Sea
- **D** Changing Tourist Behaviour to Help Hatchlings

Amy and I arrive at the beach in Kefalonia, Greece. It's dusk; the moment we've been waiting for. We take off our backpacks and unload the equipment ready to start the night shift. This tourist beach is home to a Greek taverna. It's also home to many loggerhead turtle nests buried beneath the sand, and these are what we're here to protect.

Some nests are maturing, which means the baby turtles – called hatchlings – are about to break out of their shells, find their way to the surface, then walk, for the first time, to the sea. It's a challenging journey and we'd like to let nature take its course, but we need to relocate the hatchlings or they'll walk in the wrong direction, towards the bright lights of the noisy taverna, and not to the sea.

The next hour is spent preparing. We put together a kind of square pen about twenty centimetres long that sits over the centre of each nest that we're monitoring. The top of each nest is approximately twenty centimetres beneath the sand. The hatchlings are unlikely to hatch at the same time, but the square traps those that do and prevents us from losing them. It does little to stop other animals, though.

We find a remote part of the beach, measure ten strides from the water's edge and dig a trench to the sea. This is the distance hatchlings must walk to be physically prepared to swim and so they don't forget the location. The females will return here to lay their own eggs when they have matured. The trench also allows hatchlings to be monitored as they walk. However, the odds are still stacked against them. Only one in a thousand hatchlings will make it to adulthood.

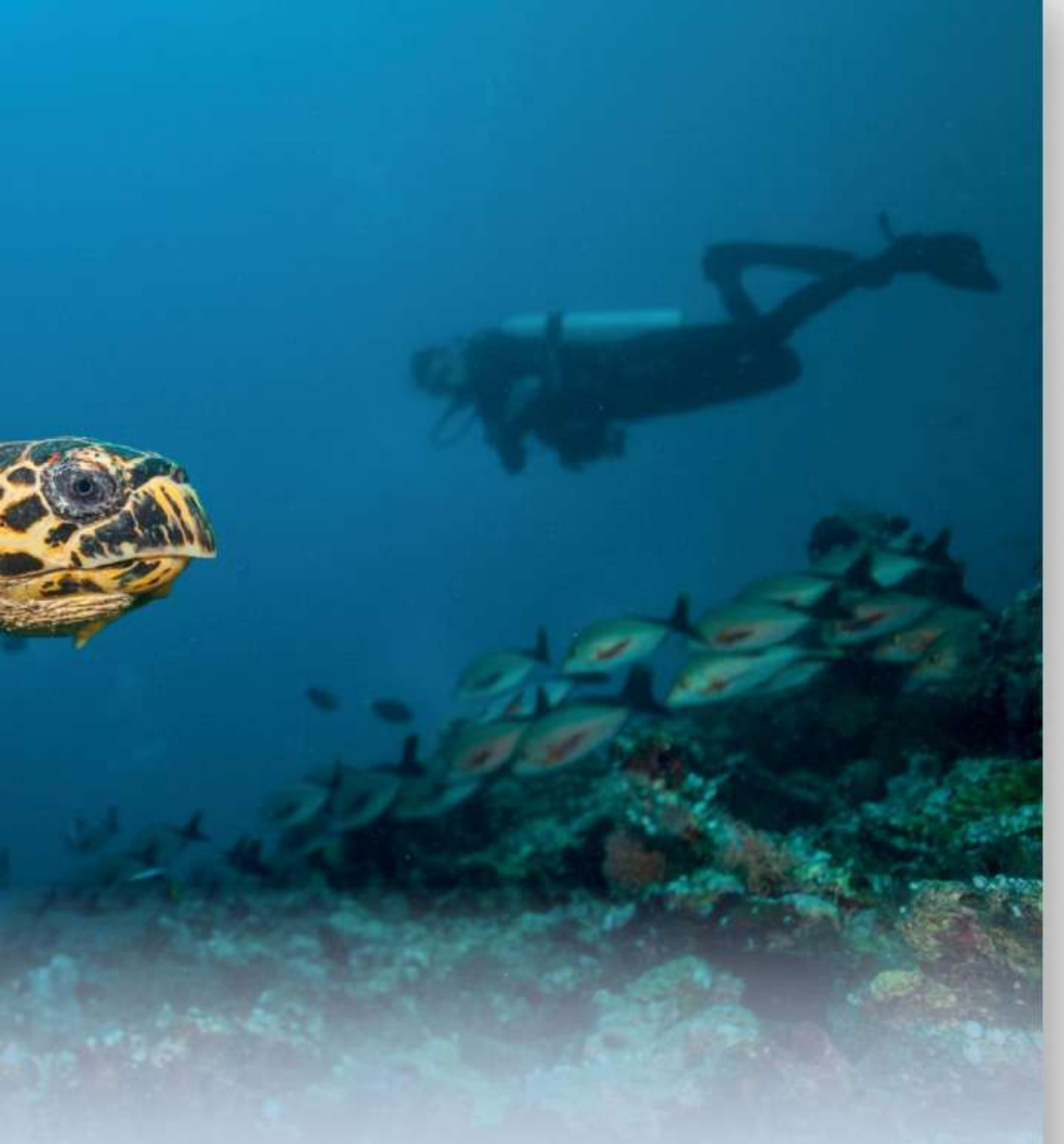

When we've got everything ready, we get into our sleeping bags ready for a night on the beach. We'll take turns to check the nests every hour. If there are more than a few hatchlings, we'll wake the other person as we have to measure the hatchlings before we help them get to the sea.

I hardly sleep because I can't wait to see hatchlings. When my alarm goes off, I jump up to check the nests, but I'm disappointed. There are no signs of action. It isn't until midnight that I wake Amy. I know she's as excited as me and together we watch the first little hatchling climb up through the sand. We gently measure it then take it down to the trench.

Throughout the night, more and more hatchlings appear. We set them off on their walk. I can't help thinking that it's the larger, stronger ones running to the sea that'll survive. Still, we find ourselves lying flat on the sand saying words of encouragement to the weaker ones as only turtle lovers would do.

As the sun comes up, we see a hatchling swept into the sea by a wave. It swims for the first time. A magical moment made better by our hope that the help we've given could make a difference.

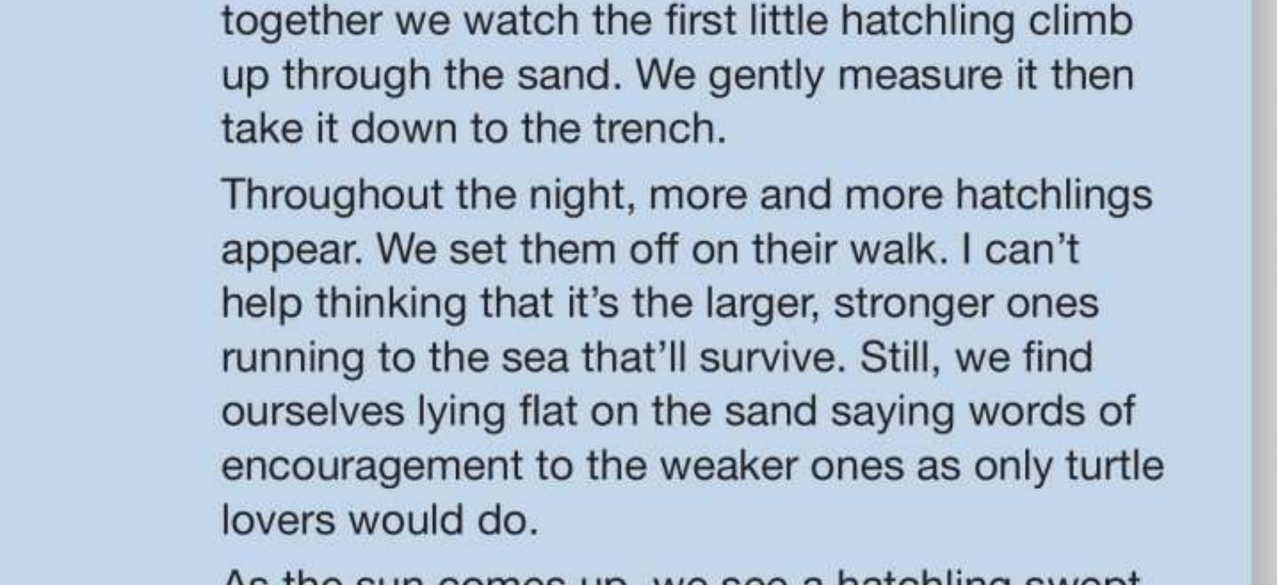

WORDPOWER

4 Uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

bury hatch lays mature odds

The female turtle comes up onto the sand. She digs a hole and [1] _____ around seventy to ninety eggs. She then digs sand over the nest to [2] _____ the eggs, which helps to protect them from predators. The turtle then leaves and will not see the eggs again.

About forty days later, the eggs begin to [3] _____. The baby turtles climb up through the sand, then walk to the sea guided by the moon in a natural setting. It is a difficult journey full of obstacles and even when they reach the sea the dangers aren't over. The [4] _____ of a hatchling becoming an adult are only about one in a thousand. The females that do [5] _____ into adults will return to the beach where they were born to dig holes for their own eggs, and so the cycle continues.

Często mylone wyrażenia

5 Uzupełnij luki w zdaniach podanymi wyrażeniami.

take turns / turn into

1 We only have one bicycle so let's _____ using it.
2 In fairy tales a frog is supposed to _____ a handsome prince.

make a difference / differentiate

3 It can be difficult to _____ between certain species of bird because they look so similar.
4 Most volunteers get involved in projects so they can _____.

interfere with nature / let nature take its course

5 In the wild, if one animal catches another, it's probably best to _____.
6 A wildlife sanctuary is somewhere where you don't _____.

allocate / relocate

7 There are quite a lot of tasks to do so we need to _____ one task to each volunteer.
8 My friend has decided to _____ to a village that is close to London because he is fed up with his two-hour commute.

13 Rozumienie tekstów pisanych

POWERUP

Dobieranie pytań do części tekstu

6 **Przeczytaj tekst, który został podzielony na cztery części (A–D), oraz pytania go dotyczące (1–5). Do każdego pytania dopasuj właściwą część tekstu. W jednej części tekstu znajdują się odpowiedzi na dwa pytania.**

In which paragraph does the author

1 suggest that some people are unaware of the damage they do to nature?
2 outline the physical demands that the forest places on people?
3 explain that some parts of the forest are better preserved than others?
4 describe what sets the tour of Białowieża apart from other animal experiences?
5 talk about negative feelings that natural places can inspire?

The wild woods of Białowieża

A

When babysitting my friend's children last night, I was struck by the wonder in their eyes as I told them the tale of Red Riding Hood, the girl who treks through the dark woods, pursued by a ravenous wolf. How they shuddered at the thought of the vast forest which has long been part of the European imagination, a place where wolves and bears and other wild creatures roam. Alas, many of the continent's ancient woodlands were uprooted long ago, but one enthralling site still remains for nature lovers: the Białowieża Primeval Forest in Poland's far eastern corner, along the border with Belarus.

B

The Białowieża forest presents a superb example of untamed land for visitors to explore. Such a wide expanse creates a perfect environment for wildlife to flourish. In addition to the obvious attraction of running across apex predators roaming freely, the woods are also home to Europe's largest population of wild bison. For twitchers, numerous feathered residents flutter among the branches, including the increasingly scarce three-toed woodpecker. To enjoy nature in all its glory, away from the sanitized enclosures of safari parks, there is no better spot in Europe.

C

However, as tourists worldwide try to outdo each other with their travel adventures, sites like the Białowieża Primeval Forest are at risk. Many tourist hotspots are already overflowing with visitors devastating the very thing they long to experience. Even the most repectful visitors, those who befriend local people and consciously strive to reduce their environmental footprint, will still have some effect. More visitors mean more demand for accommodation and water, and more traffic on the roads, all of which can lead to the destruction of the habitat that is the initial draw in the first place.

D

Fortunately, tourism to the Białowieża Primeval Forest is well managed to prevent it from being swamped by mass tourism. Responsible operators such as the organizers of the local Winter Wildlife Festival run treks allowing visitors to enjoy the best of both worlds. They provide transport and pleasant lodging as well as very limited access to the forest's Strict Protection Area. Here trees and plants are left to their own devices with absolutely no human interference. It is an ancient woodland where few people are allowed to tread. However, prospective visitors will need to avoid oversleeping and missing the dawn departure, and they should also be prepared to sweat a little, too. Much of the trek must be done on foot to minimize potential damage, so participants need to be reasonably fit to undertake it. As long as you don't overdo it, a little discomfort is a small price to pay to walk in a living world of myth and legend.

twitcher a bird enthusiast who travels long distances to see rare birds

Mówienie

Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

Oprócz sprawności komunikacyjnej oraz poprawności językowej najważniejszym kryterium oceny twojej wypowiedzi jest bogactwo językowe. Unikaj powtórzeń i często nadużywanych słów, takich jak *good*, *nice* czy *beautiful*.

1 **119** **Wysłuchaj nagrania. Jakich przymiotników w zdaniach 1–6 używa uczennica zamiast podkreślonych wyrażeń?**

1 They seem to feel really <u>good</u> in each other's company.
2 They may be <u>very good</u> friends or a couple.
3 They want to do something <u>good</u> for other people and the environment.
4 It is a <u>good</u> trend that more and more people are paying attention to the ecological issues.
5 The weather was <u>very good</u>.
6 We had a <u>very good</u> meal at the local tavern.

2 **Opisz ilustrację i odpowiedz na pytania ze s. 242. Oceńcie w parach swoje wypowiedzi na podstawie poniższych kryteriów.**

Przydatne zwroty na s. 240

Czy Twój kolega / koleżanka …

- unikał/unikała stosowania powtórzeń i nadużywanych słów typu *good* i *nice*?
- w pełni opisał/opisała ilustrację, w tym uwzględnił/uwzględniła informacje na temat przedstawionego miejsca, osób i wykonywanych przez nich czynności?
- odpowiadał/odpowiadała zgodnie z treścią pytań i rozwinął/rozwinęła swoje wypowiedzi?
- mówił/mówiła w sposób płynny i zrozumiały?

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

Aby zdobyć maksymalną liczbę punktów za zasób środków leksykalno-gramatycznych, staraj się budować zdania złożone z użyciem odpowiednich spójników.

3 **120** **Uzupełnij zdania z wypowiedzi ucznia spójnikami z ramki. Jeden spójnik został podany dodatkowo. Wysłuchaj nagrania i sprawdź odpowiedzi.**

because despite however unless while

Do young people care about the environment?

1 _____ something is done to protect the environment, their own future might be endangered.
2 _____, some people remain passive.
3 _____ the fact that they are aware of the problem, they don't take any initiative.
4 _____ some solutions are ecological, they are not always the most convenient.

4 **Wykonajcie w parach poniższe zadanie.**

Popatrz na ilustracje 1, 2 i 3. Organizujesz szkolną zbiórkę plastiku. Szukasz grafiki, która zachęci twoich rówieśników do udziału w tej akcji.

- Wybierz tę propozycję, która wydaje ci się najbardziej odpowiednia, i uzasadnij swój wybór.
- Wyjaśnij, dlaczego odrzucasz pozostałe propozycje.

1

2

3

Odpowiedz na pytania.

1 What is your opinion about eco-friendly products?
2 Are climate protests a good way to promote an ecological lifestyle? Why? / Why not?

13

Znajomość środków językowych

GRAMMAR IN USE

Czasowniki modalne (2); zdania z podmiotami *there* i *it*

1 Wybierz poprawne uzupełnienia zdań.

1 Up to twenty people *could* / *can't* be inside the building that collapsed because they're still missing.
2 The animal shelter *must* / *might* have a kitten for us. They're going to tell us more tomorrow.
3 This package *can't* / *may not* be for me. It's dog food and I haven't got a dog!
4 It *may* / *must* be very cold outside. Everyone's wearing thick coats and woolly hats.
5 We *may* / *must* go to Portugal for our summer holiday, but we haven't decided yet.
6 The island *can't* / *might not* be very far away because it only takes half an hour to get there.
7 The electricity bill for their office *could* / *must* be enormous as they have so many computers on all the time.

2 Uzupełnij tekst czasownikami modalnymi z ramki.

can't could may might must

A scientific study published in 2020 warned that a third of all plant and animal species [1]_____ be extinct by 2070 because they would be unable to escape higher temperatures caused by climate change. And other experts have said that it [2]_____ take the Earth up to 5 million years to recover from the loss of diversity that [3]_____ occur.

Many species are already declining due to hotter temperatures. For example, bee populations are falling in Europe and North America and they [4]_____ disappear completely before long. This [5]_____ be good news for farmers who rely on them to help their crops grow. They [6]_____ wonder how they will produce fruit, vegetables and nuts – about a third of the human diet – without bees. Ecologists [7]_____ hope that we will act to protect them and all other insects as well. You might think they [8]_____ all be as important as bees, but they all play their part in our ecosystem.

3 W każdym z poniższych zdań znajdź błąd gramatyczny i go popraw.

1 I think there will rain tomorrow, so we're not going swimming.
2 In these forests, are many rare species of birds.
3 It was a tornado in the south of the US and a lot of people lost their homes.
4 Dangerous it is to get too close to a mother animal who's protecting her babies.
5 Has been very hot so I've stayed indoors.

Więcej gramatyki na s. 233

Minidialogi

4 ! Uzupełnij poniższe minidialogi (1–4). Wybierz spośród podanych opcji brakującą wypowiedź.

1 **X:** I'm going to work on a nature reserve in the summer.
Y: _____
X: Yes, I can't wait!
A That could be really awful!
B The journey out there can't be easy!
C You must be very excited!

2 **X:** What was the weather like on your birthday?
Y: _____
X: What a shame! You couldn't have your picnic, I suppose.
A It rained a lot and it was very windy.
B It was rather cloudy, but quite pleasant.
C It was beautifully warm and sunny.

3 **X:** I don't know what to do with my old phone.
Y: _____
A You must remember what brand it is.
B You could sell it to a company that recycles them.
C You can't be right about the cost.

4 **X:** I think the south coast would be a good place to camp.
Y: _____
A I know there are some gorgeous beaches there.
B I'm worried they might be crowded.
C I guess we could hire a guide, if you like.

Gramatykalizacja / struktury gramatyczne

5 ! Uzupełnij zdania 1–6. Wykorzystaj w odpowiedniej formie wyrazy podane w nawiasach. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast – jeśli jest to konieczne – dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać zdania logiczne i gramatycznie poprawne. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie cztery wyrazy, wliczając w to wyrazy już podane.

1 It _____ (good/do) something to protect the environment than sit back and do nothing.
2 We _____ (might/able) prevent the extinction of some species if we act now.
3 The air quality there _____ (must/bad) in the country because of the pollution from the factories.
4 Sophie, _____ (be/bear) in the nearby woods when fewer people lived here?
5 Floods have affected many towns in the north and some people _____ (may/trap) in their homes.
6 We haven't been sleeping well recently because _____ (be/hot) at night.

Tłumaczenie (zadanie zamknięte)

6 **Spośród podanych opcji wybierz tę, która jest tłumaczeniem fragmentu podanego w nawiasie poprawnie uzupełniającym lukę w zdaniu.**

1 My cat (*chyba ma*) _____ an infection in her paw, but I'm not sure.
A can have **B** must have **C** may have

2 The mountains looked beautiful because (*w nocy spadł śnieg*) _____ in the night.
A it snowed.
B it had snowed.
C it has snowed.

3 Please could you (*wyłączyć światło*) _____ when you leave?
A keep the heat in
B turn the light off
C take the lamp out

4 The trees by the river (*na pewno są*) _____ very old because they're so huge.
A must be **B** should be **C** would be

5 I heard on the news that (*było*) _____ a big earthquake in Turkey last night.
A this was **B** it was **C** there was

Zadanie z lukami

7 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–5) jednym wyrazem, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań.**

HEDGEHOG HIGHWAYS

The hedgehog is on the list of mammals that are at risk of extinction. The reasons for this are not clear but they [1] _____ include the loss of habitat in both urban and rural areas and the use of poisonous chemicals in gardens.

There are several charities that work to [2] _____ the hedgehog, and a couple of them have launched a campaign called Hedgehog Street. This asks people [3] _____ make holes in their garden fences to allow hedgehogs to pass through. Hedgehogs need to be able to visit a lot of gardens to find the beetles and other insects they feed on and so [4] _____ is important to create these 'hedgehog highways' through gardens.

Once you have made your garden accessible to hedgehogs you can then create places [5] _____ they can live, such as piles of old wood or dead leaves. In the spring you may find you have a hedgehog family in your garden!

POWERUP

Słowotwórstwo

8 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–5), przekształcając wyrazy podane w nawiasach w taki sposób, aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań.**

The 21st century promises to be an [1] _____ (**CREDIBLE**) exciting era in space exploration as many different space agencies seek to expand their knowledge.

Mars, as the planet nearest to us, has always inspired [2] _____ (**CURIOUS**), and it is the hope of various space agencies to send a human mission there. Robotic missions sent by the US and China have already landed [3] _____ (**SUCCESS**) on the Red Planet and sent back images of the surface but, as of yet, no human has set foot there. The dangers of doing so, which include the lack of water and [4] _____ (**EXPOSE**) to radiation, are enormous, but the desire to learn more by sending people there remains.

Asteroids, which are much smaller than planets, are also objects of great interest. Visiting them and studying their composition may help us understand more about the [5] _____ (**FORM**) of the solar system and Earth.

Transformacje (zadanie otwarte)

9 **Wykorzystując wyrazy podane dużymi literami, uzupełnij lukę w każdym zdaniu, tak aby zachować sens zdania wyjściowego (1–5). W każdą lukę można wpisać maksymalnie pięć wyrazów, wliczając w to wyraz już podany. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna i gramatyczna uzupełnionych zdań. Nie zmieniaj formy podanych wyrazów.**

1 I'm sure there's been a lot of rain here as the river's very high. **MUST**
It _____ a lot here to make the river so high.

2 It is likely that people didn't hear the orders to evacuate their homes. **MAY**
People _____ the orders to evacuate their homes.

3 Trees won't grow here so it's not a good idea to plant them. **USE**
It _____ trees here because they won't grow.

4 It was definitely possible for us to do more to prevent climate change. **COULD**
We definitely _____ more to prevent climate change.

5 Persuading people to change their habits is difficult. **CHALLENGING**
It _____ people to change their habits.

13

Wypowiedź pisemna

Wpis na blogu

Po napisaniu wypowiedzi sprawdź ją, ponieważ jednym z kryteriów jej oceny jest poprawność językowa. Pod uwagę brane są błędy językowe (gramatyczne, leksykalne) i ortograficzne oraz ich wpływ na komunikatywność.

1 Znajdź błędy w poniższych zdaniach i popraw je.

1 I immediately took to this puppy because it looked so sympathetic.
2 In the shelter were many unhappy dogs waiting to be adopted.
3 Yesterday I met my best friend and together with his new puppy we go for a walk.
4 In our local shelter all animals are feed properly.
5 I can't have a dog or a cat because my mum is allergy to pets.
6 Most dogs is afraid of loud noises such as fireworks, firecrackers or thunder.

2 Przeczytaj przykładową wypowiedź. W każdym akapicie znajdź dwa błędy spośród wymienionych na liście.

- niepoprawna forma czasownika
- niewłaściwy wyraz
- niepoprawny szyk zdania
- błąd ortograficzny
- brak przedimka
- błąd w użyciu przymiotnika dzierżawczego
- niepoprawny czas gramatyczny
- błąd ortograficzny zmieniający znaczenie wyrazu

Hi everybody,

I'd like to share a few thoughts about adopting a dog from an animal shelter. My very best friend, Maciej, did it a few weeks ago.

First, he visited the shelter a few times to get to know the dog he wanted adopt a bit better. Then he completed a questionnaire and talked with the vet from the shelter about the dog's diet and training. Finally, he was informed about the dog's healthy and then he signed the final adoption agreement.

The dog probably in the past wasn't very happy. It was a stray dog found roaming the streets of Wrocław. It was skiny and had a broken rib. The dog fully recovered before the adoption but was wary and shy.

That's why Maciej has surrounded it with loving care and the dog soon got used to a new home. Now it seems to be happiest dog in the world. It wags it's tail all the time and smiles at everybody.

I think adopting a dog from the shelter is a perfect option if you will want to have a pet. On the one hand, you don't spend a fortune on a pedigree dog. But what's more important, you change a homeless animal's hole world by making it a part of your family.

3 Popraw błędy w wypowiedzi z ćwiczenia 2.

4 Napisz tekst (100–150 wyrazów, nie licząc słów już podanych), w którym rozwiniesz każdy z czterech podpunktów.

Wraz z rodzicami postanowiłeś/postanowiłaś zaadoptować psa. Chciałbyś/Chciałabyś przygarnąć bezdomne zwierzę ze schroniska. Na swoim blogu:

- opisz psa, jakiego chciałbyś/chciałabyś mieć
- poinformuj, w jaki sposób przygotowałeś/przygotowałaś się do jego przyjęcia
- opisz, jak zareagowali rodzice na propozycję adopcji psa ze schroniska
- zachęć czytelników do wyrażania opinii na temat adopcji zwierząt ze schroniska i poproś o rady.

Hi everybody,
I'm absolutely thrilled. I'm going to have a dog!

Opis psa
It doesn't need to be (well-trained).
I want it to be lovable and loyal.
Opis przygotowań
I have already bought …
I read a book about …
Opis reakcji rodziców
At first, they …
But then, they …
Finally, they …
Wyrażanie zachęty
Why don't you share your opinion?
Prośba o poradę
Do you have any advice/tips on … ?
Could you advise me how/what to … ?

Więcej przydatnych zwrotów na s. 243

POWERUP

Rozprawka

5 Napisz tekst składający się z 200–250 wyrazów.

Schroniska są pełne psów i kotów różnorodnych maści i rozmiarów, dlatego wiele osób decyduje się na adopcję. Napisz rozprawkę, w której przedstawisz dobre i złe strony adopcji zwierzęcia ze schroniska.

Przydatne zwroty na s. 247

Bank zadań Wypowiedź ustna

2 minuty

Rozmowa wstępna

Odpowiedz na pytania.

1 Which application on your smartphone do you use the most?
2 How much time do you spend browsing social media every day?
3 What is your favourite pet? Why?
4 How do you save electricity?

4 minuty

Zadanie 1

Rozmowa z odgrywaniem roli

Studiujesz za granicą. Postanowiłeś/Postanowiłaś zorganizować spotkanie z naukowcem światowej sławy. W rozmowie ze swoją koleżanką ze Szkocji omów poniższe kwestie.

- program spotkania
- uczestnicy spotkania
- miejse spotkania
- zaproszenie innych osób na spotkanie

(Rozmowę rozpoczynasz ty).

3 minuty

Zadanie 2

Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

Opisz poniższe zdjęcie i odpowiedz na pytania.

Pytania znajdziesz na s. 242

5 minuty

Zadanie 3

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

Popatrz na ilustracje 1, 2 i 3. Pracujesz jako woluntariusz/woluntariuszka w schronisku dla bezdomnych zwierząt. Przygotowujesz grafikę na stronę internetową schroniska mającą na celu promocję adopcji zwierząt.

- Wybierz tę propozycję, która wydaje ci się najbardziej odpowiednia, i uzasadnij swój wybór.
- Wyjaśnij, dlaczego odrzucasz pozostałe propozycje.

1

2

3

Odpowiedz na pytania.

1 What animals make the best friends? Why?
2 Some people say that the way we treat animals says a lot about how we treat other people. What do you think?
3 Should all zoos be shut down? Why? / Why not?
4 What can individuals do to save the environment?

Świat przyrody

Legenda
Oxford 3000
Oxford 5000
Poziom rozszerzony

121.1 Cechy geograficzne, krajobraz

bay /beɪ/ zatoka
capital city /ˌkæpɪtl ˈsɪti/ stolica
cliff /klɪf/ klif
coast /kəʊst/ wybrzeże
continent /ˈkɒntɪnənt/ kontynent
deep /diːp/ głęboki
dense /dens/ gęsty
desert /ˈdezət/ pustynia
dune /djuːn/ wydma
estuary /ˈestʃuəri/ ujście
fast-flowing /ˌfɑːst ˈfləʊɪŋ/ wartki
field /fiːld/ pole
forest /ˈfɒrɪst/ las
high /haɪ/ wysoki
hill /hɪl/ wzgórze
island /ˈaɪlənd/ wyspa
lake /leɪk/ jezioro
mountain /ˈmaʊntən/ góra
mountain range /ˈmaʊntən reɪndʒ/ łańcuch górski
mountain top /ˈmaʊntən tɒp/ szczyt górski
narrow /ˈnærəʊ/ wąski
national park /ˌnæʃnəl ˈpɑːk/ park narodowy
ocean /ˈəʊʃn/ ocean
peninsula /pəˈnɪnsjələ/ półwysep
plain /pleɪn/ równina
rainforest /ˈreɪnfɒrɪst/ las tropikalny
river /ˈrɪvə(r)/ rzeka
sandy /sændi ˈbiːtʃ/ piaszczysty/ piaszczysta
valley /ˈvæli/ dolina
vast /vɑːst/ rozległy, obszerny
waterfall /ˈwɔːtəfɔːl/ wodospad
wide /waɪd/ szeroki
winding /ˈwaɪndɪŋ/ kręty

121.2 Pogoda, klimat, pory roku

autumn /ˈɔːtəm/ jesień
below zero /bɪˌləʊ ˈzɪərəʊ/ poniżej zera
cloud /klaʊd/ chmura
cloudy /ˈklaʊdi/ pochmurnie
cold /kəʊld/ zimno
cool /kuːl/ chłodno
current /ˈkʌrənt/ prąd
fog /fɒg/ mgła
foggy /ˈfɒgi/ mgliście
heavy rain /ˌhevi ˈreɪn/ ulewny deszcz
high wind /ˌhaɪ ˈwɪnd/ silny wiatr
hot /hɒt/ gorąco
it's freezing /ɪts ˈfriːzɪŋ/ jest mroźno
it's raining /ɪts ˈreɪnɪŋ/ pada deszcz
it's snowing /ɪts ˈsnəʊɪŋ/ pada śnieg
it's sunny /ɪts ˈsʌni/ świeci słońce
lightning /ˈlaɪtnɪŋ/ błyskawica
rain /reɪn/ deszcz; padać (o deszczu)
rainbow /ˈreɪnbəʊ/ tęcza
rainy /ˈreɪni/ deszczowy
season /ˈsiːzn/ pora roku
snow /snəʊ/ śnieg; padać (o śniegu)
spring /sprɪŋ/ wiosna
storm /stɔːm/ burza
strong wind /ˌstrɒŋ ˈwɪnd/ silny wiatr
summer /ˈsʌmə(r)/ lato
sun /sʌn/ słońce
thunderstorm /ˈθʌndəstɔːm/ burza z piorunami
vortex /ˈvɔːteks/ wir
vortices /ˈvɔːtɪsiːz/ wiry
warm /wɔːm/ ciepły
weather /ˈweðə(r)/ pogoda
weather forecast /ˈweðə fɔːkɑːst/ prognoza pogody
wind /wɪnd/ wiatr
windy /ˈwɪndi/ wietrzny
winter /ˈwɪntə(r)/ zima

121.3 Klęski żywiołowe

ash /æʃ/ popiół
avalanche /ˈævəlɑːnʃ/ lawina
be evacuated /biː ɪˈvækjueɪtɪd/ zostać ewakuowanym
be trapped /biː ˈtræpt/ być uwięzionym
blizzard /ˈblɪzəd/ zamieć
casualty /ˈkæʒuəlti/ ofiara (wypadku, katastrofy)
collapse /kəˈlæps/ zawalić się, runąć (o budynkach)
destroy /dɪˈstrɔɪ/ niszczyć
drought /draʊt/ susza
earthquake /ˈɜːθkweɪk/ trzęsienie ziemi
eruption /ɪˈrʌpʃn/ wybuch, erupcja
famine /ˈfæmɪn/ głód
flood /flʌd/ powódź
hurricane /ˈhʌrɪkən/ huragan
natural disaster /ˌnætʃrəl dɪˈzɑːstə(r)/ katastrofa naturalna
rescue /ˈreskjuː/ ratunek; ratować, ocalić
rescue team /ˈreskjuː tiːm/ ratownicy, ekipa ratownicza
rescue workers /ˈreskjuː wɜːkəz/ ratownicy, ekipa ratownicza
send aid /ˌsend ˈeɪd/ wysyłać pomoc
survivor /səˈvaɪvə(r)/ osoba, która ocalała z katastrofy
tornado /tɔːˈneɪdəʊ/ tornado
tsunami /tsuːˈnɑːmi/ tsunami, wysoka fala
victim /ˈvɪktɪm/ ofiara, poszkodowany
volcanic eruption /vɒlˌkænɪk ɪˈrʌpʃn/ wybuch wulkanu

121.4 Świat roślin

branch /brɑːntʃ/ gałąź
bush /bʊʃ/ krzew, krzak
flower /ˈflaʊə(r)/ kwiat
fruit /fruːt/ owoc
grass /grɑːs/ trawa
grow /grəʊ/ rosnąć; uprawiać
leaf /liːf/ liść
leaves /liːvz/ liście
plant /plɑːnt/ roślina
vegetable /ˈvedʒtəbl/ warzywo
water /ˈwɔːtə(r)/ podlewać (rośliny)
weed /wiːd/ chwast

121.5 Zwierzęta

ant /ænt/ mrówka
bee /biː/ pszczoła
beetle /ˈbiːtl/ żuk
butterfly /ˈbʌtəflaɪ/ motyl
canary /kəˈneəri/ kanarek
cheetah /ˈtʃiːtə/ gepard
cow /kaʊ/ krowa
crocodile /ˈkrɒkədaɪl/ krokodyl
deer /dɪə(r)/ sarna, jeleń
dolphin /ˈdɒlfɪn/ delfin
eagle /ˈiːgl/ orzeł
elephant /ˈelɪfənt/ słoń
ferret /ˈferɪt/ fretka
fly /flaɪ/ mucha
giraffe /dʒəˈrɑːf/ żyrafa
goat /gəʊt/ koza
guinea pig /ˈgɪni pɪg/ świnka morska
hedgehog /ˈhedʒhɒg/ jeż
horse /hɔːs/ koń
kitten /ˈkɪtn/ kotek, kocię
leopard /ˈlepəd/ lampart
lion /ˈlaɪən/ lew
lioness /ˈlaɪənes/ lwica
lizard /ˈlɪzəd/ jaszczurka
monkey /ˈmʌŋki/ małpa
mosquito /mɒˈskiːtəʊ/ komar
octopus /ˈɒktəpəs/ ośmiornica
ostrich /ˈɒstrɪtʃ/ struś
owl /aʊl/ sowa
parrot /ˈpærət/ papuga
penguin /ˈpeŋgwɪn/ pingwin
pet /pet/ zwierzę domowe
pup /pʌp/ szczeniak
rabbit /ˈræbɪt/ królik
rat /ræt/ szczur
shark /ʃɑːk/ rekin
sheep /ʃiːp/ owca
snake /sneɪk/ wąż
squirrel /ˈskwɪrəl/ wiewiórka
starfish /ˈstɑːfɪʃ/ rozgwiazda
swallow /ˈswɒləʊ/ jaskółka
tiger /ˈtaɪgə(r)/ tygrys
tortoise /ˈtɔːtəs/ żółw lądowy
wasp /wɒsp/ osa
whale /weɪl/ wieloryb
wolf /wʊlf/ wilk
zebra /ˈzebrə/ zebra

121.6 Opisywanie zwierząt

amphibian /æmˈfɪbiən/ płaz
bark /bɑːk/ szczekać
bird /bɜːd/ ptak
claw /klɔː/ pazur, szpon
feather /ˈfeðə(r)/ pióro
fur /fɜː(r)/ futro
insect /ˈɪnsekt/ owad
mammal /ˈmæml/ ssak
meow /miˈaʊ/ miauczeć
paw /pɔː/ łapa
purr /pɜː(r)/ mruczeć
reptile /ˈreptaɪl/ gad
sea creature /ˈsiː kriːtʃə(r)/ stworzenie morskie
shell /ʃel/ muszla
skin /skɪn/ skóra
species /ˈspiːʃiːz/ gatunek; gatunki
tail /teɪl/ ogon
teeth /tiːθ/ zęby
wing /wɪŋ/ skrzydło

121.7 Zagrożenia środowiska naturalnego

acid rain /ˌæsɪd ˈreɪn/ kwaśny deszcz
air pollution /ˈeə pəluːʃn/ zanieczyszczenie powietrza
become extinct /bɪˌkʌm ɪkˈstɪŋkt/ wyginąć
climate change /ˈklaɪmət tʃeɪndʒ/ zmiana klimatyczna
damage the environment /ˌdæmɪdʒ ðiː ɪnˈvaɪrənmənt/ niszczyć środowisko naturalne
decompose /ˌdiːkəmˈpəʊz/ rozkładać się
endangered species /ɪnˌdeɪndʒəd ˈspiːʃiːz/ zagrożony gatunek
environment /ɪnˈvaɪrənmənt/ środowisko naturalne
environmental problem /ɪnvaɪrənˌmentl ˈprɒbləm/ problem ekologiczny
exhaust fumes /ɪgˈzɔːst fjuːmz/ spaliny
global warming /ˌgləʊbl ˈwɔːmɪŋ/ globalne ocieplenie
greenhouse effect /ˈgriːnhaʊs ɪfekt/ efekt cieplarniany
hole in the ozone layer /ˌhəʊl ɪn ðiː ˈəʊzəʊn leɪə(r)/ dziura ozonowa
kill wildlife /ˌkɪl ˈwaɪldlaɪf/ zabijać dzikie zwierzęta
pollute the environment /pəˌluːt ðiː ɪnˈvaɪrənmənt/ zanieczyszczać środowisko naturalne
pollution /pəˈluːʃn/ zanieczyszczenie
water pollution /ˈwɔːtə pəluːʃn/ zanieczyszczenie wody

121.8 Ochrona środowiska naturalnego

bottle bank /ˈbɒtl bæŋk/ kontener na zużyte butelki
conservation /ˌkɒnsəˈveɪʃn/ ochrona przyrody
eco-friendly /ˌiːkəʊ ˈfrendli/ przyjazny dla środowiska
ecological /ˌiːkəˈlɒdʒɪkl/ ekologiczny
electric car /ɪˌlektrɪk ˈkɑː(r)/ samochód elektryczny
green /griːn/ zielony, ekologiczny
organic food /ɔːˌgænɪk ˈfuːd/ żywność organiczna
protect the environment /prəˌtekt ðiː ɪnˈvaɪrənmənt/ chronić środowisko naturalne
recycle /ˌriːˈsaɪkl/ utylizować odpady
recycling /ˌriːˈsaɪklɪŋ/ recykling; utylizacja odpadów
save electricity /ˌseɪv ɪlekˈtrɪsəti/ oszczędzać energię
save water /ˌseɪv ˈwɔːtə(r)/ oszczędzać wodę
solar panel /ˌsəʊlə ˈpænl/ panel słoneczny
solar power /ˌsəʊlə ˈpaʊə(r)/ energia słoneczna
sort rubbish /ˌsɔːt ˈrʌbɪʃ/ sortować śmieci
turn the lights off /ˌtɜːn ðə ˈlaɪts ɒf/ wyłączać światło
use less fuel /juːz ˌles ˈfjuːəl/ używać mniej paliwa
wind energy /ˈwɪnd ˌenədʒi/ energia wiatrowa
wind farm /ˈwɪnd fɑːm/ elektrownia wiatrowa

121.9 Eksploracja przestrzeni kosmicznej

asteroid /'æstərɔɪd/ asteroida
comet /'kɒmɪt/ kometa
gravity /'grævəti/ grawitacja
launch /lɔ:ntʃ/ wystrzelić
satellite /'sætəlaɪt/ satelita
solar system /'səʊlə(r) ˌsɪstəm/ układ słoneczny
space shuttle /'speɪs ʃʌtl/ prom kosmiczny
space station /'speɪs ˌsteɪʃn/ stacja kosmiczna

121.10 Katastrofy ekologiczne

agricultural practice /ˌægrɪˌkʌltʃərəl 'præktɪs/ praktyka rolnicza
contamination /kənˌtæmɪ'neɪʃn/ zanieczyszczenie
depletion /dɪ'pli:ʃn/ uszczuplenie, wyczerpanie
ecological disaster /ˌi:kəˌlɒdʒɪkl dɪ'zɑ:stə(r)/ katastrofa ekologiczna
environmental activism /ɪnˌvaɪrənˌmentl 'æktɪvɪzəm/ działalność ekologiczna
groundwater pollution /'graʊndwɔ:tə(r) pə'lu:ʃn/ zanieczyszczenie wód gruntowych
industrial activity /ɪn'dʌstriəl æk'tɪvəti/ działalność przemysłowa
leak /li:k/ wyciek
oil spill /'ɔɪl spɪl/ wyciek ropy
radioactive material /ˌreɪdiəʊˌæktɪv mə'tɪəriəl/ materiał radioaktywny
toxic chemicals /ˌtɒksɪk 'kemɪklz/ toksyczne środki chemiczne

121.11 Wordpower s. 177

be to blame for something /bi: tə 'bleɪm fə(r) sʌmθɪŋ/ być winnym czegoś
carry on /ˌkæri 'ɒn/ kontynuować
count on something /'kaʊnt ɒn sʌmθɪŋ/ liczyć na coś
rise to the challenge /ˌraɪz tə ðə 'tʃælɪndʒ/ stanąć na wysokości zadania
stumbling block /'stʌmblɪŋ blɒk/ przeszkoda
take something into consideration /ˌteɪk sʌmθɪŋ ɪntu kənˌsɪdə'reɪʃn/ wziąć coś pod rozwagę

121.12 Wordpower s. 179

bury /'beri/ pogrzebać, zakopać
hatch /hætʃ/ wykluwać się
lay eggs /ˌleɪ 'egz/ składać jaja
mature /mə'tʃʊə(r)/ dojrzewać
odds /ɒdz/ szanse, prawdopodobieństwo

121.13 Często mylone wyrażenia

allocate /'æləkeɪt/ przeznaczyć, przydzielić
differentiate /ˌdɪfə'renʃieɪt/ odróżnić, rozróżnić
interfere with nature /ɪntəˌfɪə wɪð 'neɪtʃə(r)/ ingerować w działania natury
let nature take its course /ˌlet 'neɪtʃə teɪk ɪts 'kɔ:s/ pozwolić naturze biec swoim torem
make a difference /ˌmeɪk ə 'dɪfrəns/ robić rożnicę
relocate /ˌri:ləʊ'keɪt/ przenosić się
take turns /ˌteɪk 'tɜ:nz/ robić coś na zmianę
turn into /ˌtɜ:n 'ɪntu/ zamienić się w

Pamiętasz?

BRAINPOWER

Gdy szukasz polskich lub angielskich skojarzeń ze słowem, którego akurat się uczysz, staraj się zaangażować wszystkie zmysły. Jeżeli wzbogacisz swoje wyobrażenie o elementy koloru, zapachu, dotyku, ruchu lub dźwięku, będzie ono pełnić funkcję tzw. „kotwicy pamięciowej". Na przykład słowo *butterfly* możesz „zakotwiczyć" w swojej pamięci poprzez zwizualizowanie sobie ogromnej muchy pochłaniającej kostkę masła. Obraz ten powinien być możliwie plastyczny i szczegółowy.

Sprawdź się!

1 Fragmenty zdań w języku polskim przetłumacz na język angielski.

1 They (*nie mogą być na Florydzie*) _____ – I just saw them in the shop this morning.
2 What's (*najmniejsza wyspa*) _____ in the world?
3 (*Może być bardzo gorąco*) _____ today.
4 (*Deszcz pada*) _____ all week.
5 (*Czy wiele było*) _____ casualties of the earthquake?
6 I'd like to ask (*czy przygotują Państwo wystawę*) _____ of modern art this year.
7 The doctor asked the nurse (*jak często mierzy pacjentowi temperaturę*) _____.

Wymowa

1 122 Wysłuchaj nagrania. Jaka intonacja została zastosowana w poszczególnych zdaniach: rosnąca czy opadająca?

1 We don't use plastic carrier bags.
2 Are you eco-friendly?
3 Throw that out!
4 What do you think about it?
5 Could you give me a hand, please?

2 123 Wysłuchaj poniższych zdań. W jaki sposób ich intonacja różni się od rodzajów intonacji z ćwiczenia 1?

1 Why should I?
2 Oh, be quiet!
3 I am not sure if they will come.
4 Carry on, I'm listening.

3 124 Wysłuchaj nagrania i powtarzaj zdania 1–6. Jaka intonacja została zastosowana w każdym z nich?

1 Give it to me at once!
2 Could you open the window, please?
3 Oh, be reasonable!
4 Do you often cycle to school?
5 What do you do to save water?
6 People waste a lot of food.

14 Państwo i społeczeństwo

Słownictwo

1 Pracujcie w parach. Przyjrzyjcie się zdjęciom i odpowiedzcie na pytania.

1 What is happening in each picture?
2 Do the people in the pictures have a positive or negative impact on society?

Przestępczość

2 Dopasuj czasowniki z ramki do ich definicji.

burgle forge kidnap mug murder pickpocket rob shoplift smuggle steal

1 kill somebody intentionally
2 copy something illegally
3 take money from a person or bank
4 get into a building to steal things
5 take something that belongs to somebody else
6 take something from a shop
7 attack somebody in the street to get money
8 take something from somebody's pocket or handbag
9 take somebody away by force and demand money for their return
10 take something illegally from one country to another

3 Uzupełnij tabelę nazwami przestępstw i przestępców.

Verb	Crime	Criminal
1 burgle		
2 kidnap		
3 murder		
4 mug		
5 rob		
6 shoplift		
7 pickpocket		
8 steal		
9 smuggle		
10 forge		

POWERUP

4 Uzupełnij zdania wyrazami z ramki. Jedno słowo podano dodatkowo.

arson forge harassment launder ransom scam trespassing

1 An example of a cybercrime is taking control of someone's computer and demanding a _____.
2 If you burn down a house or a building you could be charged with _____.
3 Criminals can _____ your identification documents and steal your identity.
4 Organized criminal gangs often use shops or small businesses to _____ their money.
5 You could be accused of _____ if you walk or camp in an area that doesn't belong to you.
6 Sexual _____ can be punished with a prison sentence of up to ten years.

Przestrzeganie prawa

5 Dopasuj początki zdań do ich zakończeń.

1 If you are **innocent**,
2 If you are **guilty**,
3 If something is **legal**,
4 If something is **illegal**,
5 A **lawyer**
6 A **trial**
7 A **judge**
8 An **offender**

a it is against the law.
b is a person who committed a crime.
c it means you didn't do the crime.
d defends people in a courtroom.
e it means you did the crime.
f it is within the law.
g is what takes place in a courtroom.
h decides in court how criminals should be punished.

6 W każdym zdaniu wskaż właściwe uzupełnienie.

1 Smoking under the age of sixteen is *with* / *for* / *against* the law in Britain.
2 The man was charged *at* / *with* / *for* burglary.
3 The woman accused the man *of* / *at* / *by* stealing her phone.
4 The young boy *was* / *got* / *gave* a suspended sentence for shoplifting.
5 The driver of the speeding car had to *make* / *do* / *pay* a fine.
6 The teacher punished the children *with* / *for* / *by* their bad behaviour.
7 The three men *committed* / *made* / *had* a very serious crime.
8 The judge *sentenced* / *arrested* / *committed* the guilty man to three years in prison.

7 Wykonajcie w parach poniższe zadanie.

You are town councillors. You have 100,000 PLN of public money to spend. Which of the following good causes will you help, and why?

- A programme for young people who have run away from home.
- A homeless shelter in the city centre.
- A group of volunteers who pick up litter.
- A fund to give money to underprivileged children who need school equipment.
- A foundation that awards sponsorships to poor students who want to study at university.

Rodzaje kar

8 Ustalcie w parach, jaki rodzaj kary byłby właściwy dla osób, które popełniły poniższe przestępstwa. Uzasadnijcie swoje stanowisko.

community service death penalty fine
life sentence prison sentence suspended sentence

1 A man who was caught stealing flowers from his neighbour's garden.
2 An elderly woman who crossed the road when the traffic lights were red.
3 A politician who was caught taking a bribe from a businessman.
4 A seventeen-year-old who shoplifted CDs and games.
5 A student who was caught cheating during an exam.
6 A young man who was speeding on a residential road.
7 A football hooligan who broke seats at the stadium.
8 A drunk driver who killed a pedestrian.
9 A pickpocket who stole credit cards to buy food.
10 A human trafficker who smuggled people to different countries.

Struktura państwa i urzędy

9 Przeczytaj definicje i dopasuj do nich właściwe wyrazy lub wyrażenia.

1 It's a person who is legally accepted as a member of a particular country. **c**_____
2 It's the line that divides two countries. **b**_____
3 It's a country or all the people in a country. **n**_____
4 It's the official song of a country. **n**_____ **a**_____
5 It's the total number of people in a country. **p**_____
6 It's a system of beliefs based on a god or gods. **r**_____

Polityka

10 Uzupełnij quiz wyrazami i wyrażeniami z ramki.

currency forms general elections head
Members of Parliament (MPs) political parties
population Prime Minister vote

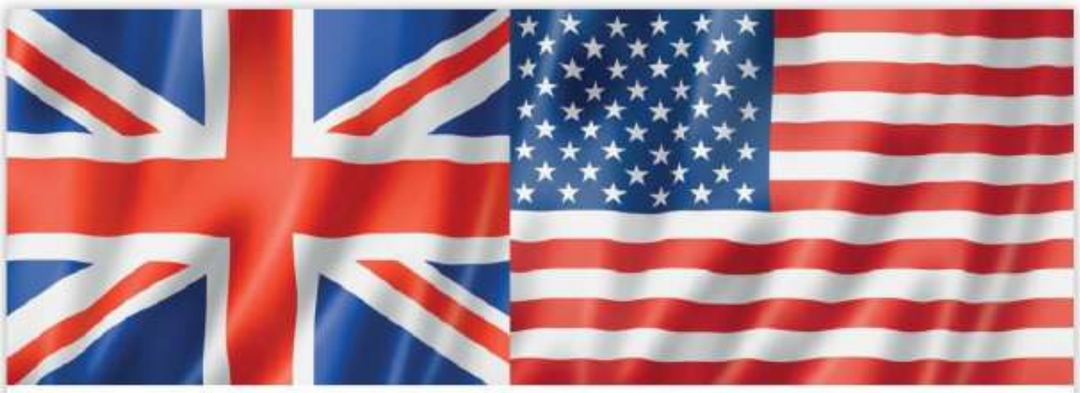

BRITISH and AMERICAN Politics

1 **What are the main** _____ **in the USA?**
The Democratic Party and the Republican Party.
2 **Who is the** _____ **of state in the USA?**
The President.
3 **Where does the** _____ **of the UK live?**
At 10 Downing Street.
4 **How many** _____ **are there in the British Parliament?** 650.
5 **How often are** _____ **held in the UK?**
Every five years.
6 **How old do you have to be to** _____ **in the UK and the USA?** Over eighteen.
7 **What is the name of the** _____ **in the UK?**
Pound sterling.
8 **What is the** _____ **of the USA?**
Approximately 314 million.
9 **Who** _____ **the government in the USA?**
The President.

Praca społeczna

11 Dobierz wytłuszczone wyrazy do ich znaczeń.

1 Does your school or college ever **raise** money for charity? What does it do?
2 Do you think celebrities should **donate** more money to charity? Why? / Why not?
3 Would you ever be a **relief worker**? Why? / Why not?
4 How much **aid** do you think governments should send to countries that have had natural disasters?

a money, food, etc. sent to a country or to people to help them
b to collect money for a particular purpose
c a person that helps people who are in trouble or difficulty, e.g. during a natural disaster
d to give money or goods to a person or organization

12 Zadajcie sobie nawzajem w parach pytania z ćwiczenia 11 i odpowiedzcie na nie.

POWERUP

13 Uzupełnij tekst wyrazami z ramki.

awareness charity community mission public social underprivileged

Woodlands
Homeless Centre

We are a busy homeless shelter providing food and beds for those in need. We work with [1]_____ and homeless people who find themselves with nowhere to live. Our provision operates in the centre of the city, and our [2]_____ is to provide free health care and temporary night shelter, as well as to raise [3]_____ of homelessness in our society and the causes of it.

We have three full-time [4]_____ workers here. However, there are also a number of volunteers who want to give something back to the [5]_____.

Woodlands is a [6]_____ and we raise a substantial amount of money from fundraising events, although we do also receive donations from individuals who want to support a good cause. We also receive some [7]_____ money from the council.

Problemy współczesnego świata

14 Wybierz poprawne uzupełnienia zdań.

1 There was a *peaceful* / *violent* protest on the streets of the capital yesterday, and several people were injured.
2 Workers went on *strike* / *conflict* on Monday and marched through the streets demanding higher pay.
3 Hundreds of *soldiers* / *civilians* attacked the parliament, but the army did not get involved.
4 Riots broke out, with people *attacking* / *protesting* about the cuts in public spending.

15 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 Why do you think young people commit crimes?
2 Should children and teenagers get the same punishment for crimes as adults?
3 Do you believe in the death penalty for people who commit terrible crimes?
4 If you were the Prime Minister, what would you change in Poland?
5 Are you interested in international politics? Why? / Why not?
6 Do you think armed conflict is ever justified?

POWERUP

Prawa człowieka

16 Uzupełnij tekst wyrazami z ramki. Jedno słowo podano dodatkowo.

conscience dignity discrimination education fair humanity protection speech

WHAT ARE HUMAN RIGHTS?

Human rights protect people's [1]_____ and apply regardless of where you are from, what you believe or the way in which you choose to live your life. It's universally considered that human rights include:

- the right to free [2]_____
- the right to a/an [3]_____
- the right to a/an [4]_____ trial
- the right to the [5]_____ of the law
- the right to freedom of thought, [6]_____ and religion
- the right to life.

Human rights can't be removed, although they can be restricted in some cases – for example, if an individual breaks the law or commits a crime against [7]_____.

Rozumienie ze słuchu

1

2

Wybór wielokrotny

1 Popatrzcie na zdjęcia i przeczytajcie poniższą definicję. Odpowiedzcie w parach na pytania.

craze (n) /kreɪz/ an enthusiasm for a particular activity which appears suddenly and achieves widespread but short-lived popularity

1 What crazes do the pictures show?
2 What's the latest craze in Poland? What does it involve doing?

2 125 ! Usłyszysz dwukrotnie trzy teksty. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią nagrania: A, B albo C.

Tekst 1

1 Where did the girl learn the dance moves?
A on holiday **B** at home **C** at school

Tekst 2

2 Which of the following came first?
A So Flash performances
B Silent discos
C The Liverpool Street event

3 Which statement is true of the speaker and her friends?
A They never earn money when they perform.
B They earn money only occasionally.
C They earn money when they perform in the street.

Tekst 3

4 The 'wrap it up' challenge involves doing something that
A can be expensive.
B is dangerous.
C results in a mess.

5 What have the authorities claimed about the 'wrap it up' challenge?
A It has a negative effect on certain people.
B It is damaging to the local environment.
C People who do it should try a different activity.

6 What statement best summarizes the official reaction to the 'wrap it up' craze?
A It has generally been well-received.
B There has been a mixed response.
C It has been widely criticized.

WORDPOWER

3 Dopasuj słowa z ramki do opisów (1–8).

authorities buskers bystanders mobs pedestrians pranksters strangers victims

People who
1 walk: _____
2 play music on the streets for money: _____
3 may have been attacked or hurt: _____
4 play funny tricks on other people: _____
5 take decisions that affect whole communities: _____
6 may attack or threaten others: _____
7 you don't know: _____
8 see incidents but don't take part in them: _____

4 Uzupełnij zdania wyrazami z ćwiczenia 3.

1 You shouldn't talk to _____, go near _____ of people, or believe what _____ tell you.
2 Some charities try to raise awareness of _____ of homelessness.
3 _____ should protect _____ from vehicles.
4 Talented _____ often attract a lot of _____.

POWERUP

Tekst z lukami

5 126 ! Usłyszysz dwukrotnie rozmowę na temat organizacji pewnej akcji protestacyjnej. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu uzupełnij luki 1–4 w notatce, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu. Luki należy uzupełnić w języku angielskim.

JOIN THE EMPTY PLATES PROTEST!

AIM
- children should be offered [1] _____ when they're at school

PLAN
- slogans on empty paper plates

ISSUE
- the number of children affected by food insecurity: [2] _____

LOCATION
- outside the [3] _____, Victoria Park, 4 p.m.

ATTRACTIONS
- a professional footballer is participating

SPONSOR
- Junk Food Café – uses food that's going to be [4] _____ by supermarkets

14 Rozumienie tekstów pisanych

Dobieranie pytań do części tekstu / Tekst z lukami

1 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 In what ways can young people contribute to society?
2 In what way do you think you could volunteer to help others?

2 ! Przeczytaj cztery teksty związane z tematem pracy społecznej. Dopasuj do każdego zdania (1–3) właściwy tekst (A–D). Jeden tekst nie pasuje do żadnego zdania.

Zwróć uwagę na słowa kluczowe w zadaniu i upewnij się, że wszystkie elementy z zadania mają odzwierciedlenie w tekście.

In which text does the author

1 discuss a procedure for choosing participants?
2 ask the readers for help?
3 explain the reason for a growing number of teenage volunteers?

Tekst A

Josh I've just signed the World Youth Alliance charter.

Ellen What's it about? Is it like a petition?

Josh Kind of. It's just to say you agree with the aims of this organization, which tries to help disadvantaged people and minorities around the world.

Ellen So do you have to actually do anything?

Josh Well, they send you newsletters about campaigns run by charities that they support, and you can get involved with them.

Ellen Are you going to support any of them?

Josh I think so. There's a programme that arranges visits to people in hospitals, which I think I might sign up to. Oh, and there's a camp in Amsterdam next summer, run by professional campaigners, so I'm thinking of booking a place on it.

Ellen I might be interested in that. Could you send me the link?

Josh Sure. Here it is: World Youth Alliance

Tekst B

Volunteering changes with the times

The current situation stands in sharp contrast to the trend from a decade ago when older volunteers far outnumbered their younger counterparts.

A spokesperson for Third Sector, a group representing charities, suggested that schools and universities were partly to thank as they are favouring candidates with experience in the voluntary sector.

'It is widely agreed that voluntary activities can help young people secure places on university courses and get scholarships,' they said.

Volunteers according to age

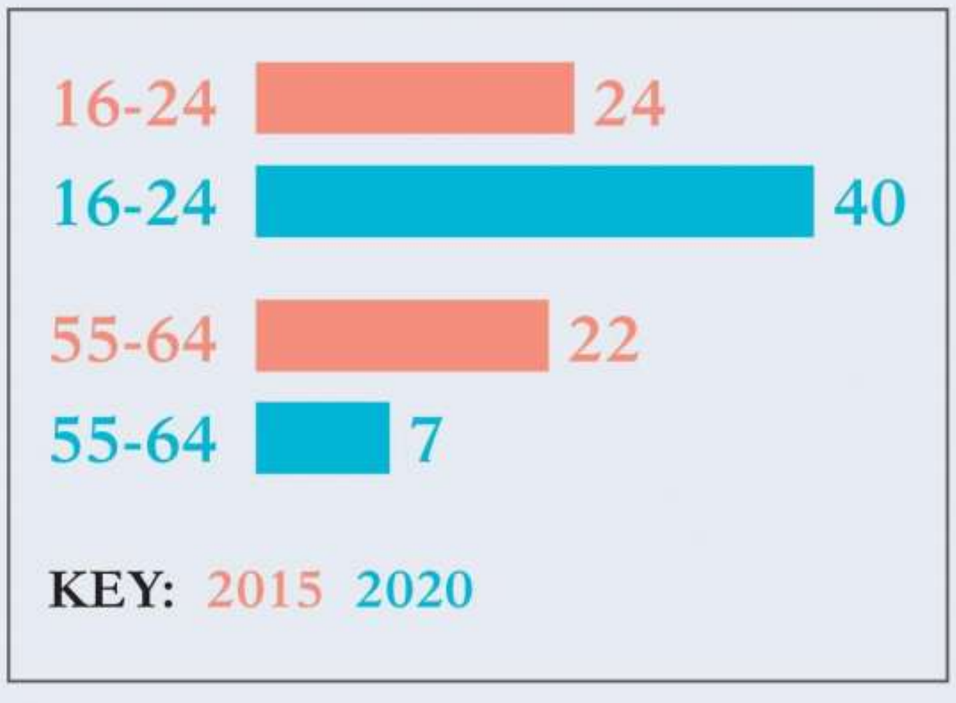

Tekst C

Send

Dear Channel 5,

I watched your documentary about compulsory national service on 13th March with great interest. I particularly enjoyed hearing the stories about young people in the 1950s, the period when youngsters in this country last did compulsory service with the army. However, I felt that the programme failed to mention that compulsory national service still exists in many countries and that many people think it should be brought back here, too. Being half Norwegian, I've become quite familiar with the system there, which is much more competitive. Young people undergo tests and are selected for service based on their scores. Such a selective system has made the system quite popular there and helps attract the brightest minds to public service.

Jake Hamill

Tekst D

TOBY'S STORY

Toby Abayonu is seven years old and suffers from a rare condition that prevents him from moving his body from the shoulders downwards. There are over 70,000 children in the UK like Toby, who rely on mobility equipment to perform daily tasks and to lead as normal a life as possible. However, Toby couldn't be provided with suitable equipment from government health services and so he had to be carried if he wanted to leave the house. Thanks to the charity Mobility Matters, Toby is now finally being given a wheelchair that will allow him to go out and mix with his friends once again, giving him greater confidence and freedom.

Your donations will help other children like Toby to transform their lives. To give £10 PLEASE CLICK here.

3 **Przeczytaj wiadomość Dana do koleżanki. Uzupełnij luki 1–4 zgodnie z treścią tekstów (A–D), tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać ich sens. Luki należy uzupełnić w języku angielskim. W każdą lukę można wpisać maksymalnie dwa wyrazy.**

Send

Hi Abbi!

I've decided to do a sponsored charity walk – and I wondered if you wanted to join me? According to an article I read, ¹_____ of 16–24 year olds are getting involved in volunteering so I'm not alone. I'm going to raise money for a charity that provides ²_____ for young people who need them. They also accept donations. I heard about this campaign in a ³_____ from a group I've signed up with. So what do you think? I've read that volunteering might help you get on ⁴_____ when you graduate from high school, or even get a scholarship.

Let me know,

Dan

WORDPOWER

4 **Uzupełnij tabelę wyrażeniami wyróżnionymi w tekstach. Następnie do każdej kategorii dodaj dwa własne pomysły.**

People who need help	
People who help	
Ways of helping	

Słowotwórstwo

5 **Utwórz nazwy osób z podanych słów oraz końcówek *-or*, *-er*, *-ian*, *-eer*, *-ster* lub *-ist*.**

1 young	4 terror	7 fraud
2 donate	5 gang	8 social
3 conservation	6 voluntary	9 politics

6 **Uzupełnij pytania, używając słów z ćwiczeń 4 i 5. W niektórych lukach możliwe są różne poprawne uzupełnienia.**

1 Would you be interested in working as a _____?
2 Do you know anyone who has been the victim of a _____?
3 How often do you meet people from an ethnic _____ background?
4 Are there any charities in your area that help people who are _____?
5 Have you ever made a _____ to a charity or signed a _____?

7 **Odpowiedzcie w parach na pytania z ćwiczenia 6.**

14 Rozumienie tekstów pisanych

POWERUP

Tekst z lukami

8 **Przeczytaj tekst i uzupełnij jego streszczenie. Uzupełnij luki 1–4 zgodnie z treścią tekstu, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać jego sens. Na pytania należy odpowiedzieć w języku angielskim. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie trzy wyrazy.**

Anna and her friends tumbled out of the bus near their college. As usual they were so busy listening to their favourite tunes through their headphones that they'd totally lost track of their whereabouts. They only noticed the stop was coming up when the bus was already slowing. Anna had barely had time to gather up her yellow puffer jacket, leopard-print scarf and designer tote bag from the seat next to her before the passengers started surging towards the exit.

Once outside, Anna dumped her things on the pavement and took a moment or two to slip her jacket over her shoulders and fling her scarf around her neck, freeing her long hair from beneath it. She then began running to catch up with her friends.

'Ex … Excuse me,' called out a voice from behind the bus shelter. Anna had been dimly aware of the dishevelled-looking homeless guy as she stepped off the bus. Ignoring him was rude and snobbish, she knew that, but she didn't have any cash and could do without being further delayed by an awkward exchange over 'borrowing' loose change.

Soon Anna and her friends were stepping through the college gates and into their usual Wednesday routine. Functional maths to start, budgeting and the like, and then home economics.

It wasn't until the fourth lesson was drawing to a close that Anna realized one of her earbuds was missing. She usually kept them in, as the staff members seldom noticed them hidden away beneath her hair.

A familiar feeling of alarm rose up inside her. They had cost £200, or had cost her mum, to be precise. Top-of-the range. Losing them was NOT an option.

'Excuse me, Ms Hayes,' she said. 'Can I go to the bathroom?'

'Okaaay, Anna,' the teacher replied wearily.

Once out of the door, Anna tore around the corridors retracing her steps as best she could, but it was all to no avail. She spent the rest of the day dejected, running the excuses that she'd give to her parents through her head.

Her mood only darkened as she left the college at 3 p.m., walking back along the street towards the bus stop. Then from the doorway of a betting shop she heard a familiar rasping voice.

'Hey you, lady in the yellow jacket.'

The homeless guy! Again. Why was he shouting at her? Why not pick on her friends? This time she turned, trying hard not to roll her eyes. But the man wasn't looking at her. He was fumbling in his pocket for something. Presently he withdrew his hand and held it out to her. There, between his fingers was a small white object.

'It flew off when you were putting on your scarf earlier,' he explained. 'I kept it for you.'

Her missing earbud! A torrent of emotion flooded through Anna's head. The sweet relief and then … guilt. And now she found herself fumbling in her jacket pocket, a mirror image of the homeless man, but remembered too late she had no change to offer.

But the man was waving her away. 'Don't you worry.'

Suddenly she felt a rush of conflicting emotions at her effort to find cash. Why did she think she needed to pay for his decency? But then neither could she let it go unacknowledged.

'Thank you so, so much,' she managed.

The man smiled faintly, and turned away.

Anna's day started like any other. Her bus reached the college, she collected her things and got off in a rush. After she quickly [1] _____ at the bus stop, she started running towards the college gates. On the way, a homeless man called out to her but she ignored him. Classes began normally but during [2] _____ she realized that she had lost one of her expensive earbuds. After searching desperately around the college, she gave up hope of recovering it. But her luck was about to change.

On the way back to the bus shelter the same homeless man called to her once again. It felt to Anna as if he was [3] _____. But instead of asking for money he held out the lost earbud: apparently, she had dropped it. Anna felt happy but also [4] _____ about trying to pay with money for the decent thing he'd done. Eventually she just thanked him.

Mówienie

Rozmowa wstępna

1 Odpowiedzcie w parach na poniższe pytania.

1 Are you interested in politics? Why? / Why not?
2 What are the most common social problems in your local area?

Rozmowa z odgrywaniem roli

2 Które z poniższych zdań nie są zgodne z zasadami dotyczącymi rozmowy z odgrywaniem roli? Dlaczego? Porównaj swoje odpowiedzi z odpowiedziami kolegi lub koleżanki.

1 Masz około pół minuty na zapoznanie się z treścią zadania.
2 Dialog zawsze rozpoczyna twój rozmówca.
3 Twoim zadaniem jest nawiązanie do wszystkich czterech elementów z polecenia i ich rozwinięcie.
4 Nie ma odgórnie narzuconej kolejności, w jakiej należy odnieść się do poszczególnych elementów.
5 Nie można wrócić do wcześniej już omówionego elementu.
6 W ocenie zadania nie jest brany pod uwagę zasób środków językowych.
7 Rozmowa trwa maksymalnie 2 minuty.

3 127 Przeczytaj zadanie i wysłuchaj przykładowego dialogu. Czy uczeń nawiązał do wszystkich punktów z polecenia i rozwinął je?

Gdy czekałeś/czekałaś na autobus w Londynie, byłaś/byłeś świadkiem aktu wandalizmu. W rozmowie ze współlokatorem porusz następujące kwestie:

- okoliczności zdarzenia
- zachowanie sprawców
- twoja reakcja
- zniszczone mienie.

4 ! Wykonajcie w parach poniższe zadanie. Następnie zamieńcie się rolami i wykonajcie je ponownie.

Podczas pobytu w Londynie dostałeś/dostałaś mandat za nieuważną jazdę na rowerze. W rozmowie ze znajomym porusz następujące kwestie:

- okoliczności zdarzenia
- rodzaj wykroczenia
- zachowanie policjanta
- konsekwencje incydentu.

Rozmowę rozpoczyna twój znajomy.

Przydatne zwroty na s. 239

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

5 ! Pracujcie w parach. Przeczytajcie zadanie i przeanalizujcie przedstawione zdjęcia. Omówcie zalety i wady poszczególnych propozycji.

Popatrz na ilustracje 1, 2 i 3. Zastanawiasz się nad podjęciem działalności charytatywnej na rzecz swojej lokalnej społeczności. Masz do wyboru trzy możliwości.

- Wybierz tę propozycję, która wydaje ci się najbardziej odpowiednia, i uzasadnij swój wybór.
- Wyjaśnij, dlaczego odrzucasz pozostałe propozycje.

Odpowiedz na pytania.

1 How do elderly people contribute to society?
2 What are the benefits of volunteering?

6 Popatrz na pytania do materiału stymulującego z ćwiczenia 5. Dopasuj do nich notatki a–f. W jaki sposób możesz je rozwinąć w swojej wypowiedzi?

a play an important role in family life
b gain a sense of purpose
c share valuable life experience with the younger generation
d improve future career prospects
e economically by paying taxes and using services
f help to put things into perspective and reduce stress

7 128 Wykonaj polecenie z ćwiczenia 5. Następnie wysłuchaj nagrania i porównaj je ze swoją odpowiedzią.

14 Znajomość środków językowych

GRAMMAR IN USE

Pytania rozłączne; spójniki

1 Uzupełnij pytania rozłączne.

1 You haven't ever stolen anything, _____?
2 This banknote is a forgery, _____?
3 The state has a duty to help its citizens, _____?
4 You don't like him, _____?
5 Pick up the phone, _____?
6 The jury won't find him guilty, _____?
7 Let's tell the police about this, _____?

2 Uzupełnij tekst spójnikami z ramki.

although and because however so while

Some people seem to believe that politicians have an easy job. [1]_____, this isn't quite true. [2]_____ you might think that I mostly stay in the capital, I actually spend a lot of my week in my local area. [3]_____ I need to travel back and forth a lot, I need to have two homes. I'm not part of the government [4]_____ I don't need to take part in meetings with the ministers, but I do still have a lot to do. I vote on new laws [5]_____ chase up the concerns of the people in my local area – they voted for me to be in parliament after all! I can't take time off [6]_____ the parliament is in session but I take a holiday in the summer.

Więcej gramatyki na s. 235

Zadanie z lukami

3 Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–5) jednym wyrazem, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań.

Crime and Punishment

What are your views on crime and punishment? Do you think we need to give out tougher punishments or be more understanding about the people who [1]_____ crime?

'I honestly don't believe that capital punishment is effective. People break the law [2]_____ there is capital punishment or not, so I don't think it makes any difference at all as far as deterring crime is concerned.' *Kirsten, Berlin*

'I can't understand the idea of a suspended sentence. If someone has done what they're accused of, they should complete their full time in prison. It's like they have managed to get [3]_____ with the crime.' *Aga, Warsaw*

'Finding someone [4]_____ and then putting them in prison for a minor crime is not good for anyone in my opinion. It stops people taking part in valuable community work, [5]_____ the taxpayer pays to keep them in prison!' *Tony, London*

Gramatykalizacja / struktury gramatyczne

4 Uzupełnij zdania 1–5. Wykorzystaj w odpowiedniej formie wyrazy podane w nawiasach. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast – jeśli jest to konieczne – dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać zdania logiczne i gramatycznie poprawne. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie pięć wyrazów, wliczając w to wyrazy już podane.

1 Last month, United Nations forces _____ (send out/protect) civilians in the region.
2 The police haven't caught the man _____ (break/I/house).
3 He _____ (find/guilty) of the crime and given a suspended sentence.
4 The policeman pleaded innocent, but everyone knew he _____ (take/bribe) for many years.
5 Despite _____ (be/volunteer), he doesn't have any sympathy for the homeless.

Zadanie z wyrazami w ramce i lukami

5 Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–4), przekształcając jeden z wyrazów z ramki w taki sposób, aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna uzupełnionych zdań. Dwa wyrazy zostały podane dodatkowo i nie pasują do żadnej luki.

add charge punish responsible sentence suspect

Does prison work?

Criminals are prosecuted and given prison [1]_____ every day. However, studies have found that prison is more likely to make a criminal reoffend than change their ways.

There are many reasons for this. Firstly, put together with other criminals, offenders can learn to become even better at breaking the law. They may also start to see [2]_____ and prison sentences as a normal part of their working life and indeed part of the job of being a crimial.

[3]_____, many crimes are committed on impulse or by people who are in an emotional state. They may not stop and think 'I will go to prison if I do this, won't I?'

So, how should criminals be punished? As a society, we have a [4]_____ to stop people from reoffending. This is a much bigger and more difficult question than just putting people behind bars.

Transformacje (zadanie zamknięte)

6 **Wykorzystując wyrazy podane dużymi literami, uzupełnij lukę w każdym zdaniu, tak aby zachować sens zdania wyjściowego (1–5). W każdą lukę można wpisać maksymalnie pięć wyrazów, wliczając w to wyraz już podany. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna i gramatyczna uzupełnionych zdań. Nie zmieniaj formy podanych wyrazów.**

1 He faced charges of corruption and bribery. **CHARGED**
The court _____ with corruption and bribery.

2 The police are going to investigate the incident. **INVESTIGATED**
The incident _____ by the police.

3 The court found him not guilty of manslaughter and set him free. **CONVICT**
The court _____ of manslaughter and set him free.

4 The courts fined him for minor traffic offences, but two years later he was elected a member of parliament. **PUNISHED**
Two years before he was elected a member of parliament, he _____ for minor traffic offences.

5 People wanted to vote for him but he was not allowed to stand for elections. **VOTED**
People _____ for him if he had been allowed to stand for elections.

Set leksykalny

7 **Wpisz wyraz, który poprawnie uzupełnia obydwa zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych wyrazów.**

1 After the election, the president _____ a new government.
In order to make perfect donuts, she _____ the dough into small balls.

2 An unexpected air _____ on a small fishing village was the beginning of a long armed conflict.
The train _____ next week will make travelling to work impossible.

3 Police _____ the man of being involved in terrorism.
I _____ it will rain later – look at those dark clouds.

4 I'm sorry, I didn't mean to _____ you with what I said.
The judge warned him not to _____ again or he would be sent to prison.

POWERUP

Tłumaczenie (zadanie otwarte)

8 **Przetłumacz na język angielski fragmenty podane w nawiasach, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie pięć wyrazów.**

1 The policeman claimed that everything he had done (*było w granicach prawa*) _____.

2 (*Deficyt budżetowy powiększył się*) _____ by about ten per cent this year alone.

3 The actions of a quick-thinking minister (*zapobiegły krachowi na giełdzie*) _____ in October last year.

4 Last year's (*cięcia w wydatkach publicznych wpłynęły na*) _____ services from education to healthcare.

5 Any companies (*które dyskryminują pracowników*) _____ on the basis of gender, are most surely in breach of international law.

Wybór wielokrotny

9 **Przeczytaj tekst. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, tak aby otrzymać logiczny i gramatycznie poprawny tekst.**

A brief history of human rights

Before the birth of the modern state, humans only had any rights because of the family or group they [1] _____. In 539 BC the conqueror of Babylon, Cyrus the Great, freed every slave in the city. [2] _____, he gave them the freedom to choose their own religion. It was the first example of someone exercising their human rights in history. However, the idea of individual rights spread to ancient Greece, where freedom of thought, liberty and respect were all valued – [3] _____ a free man and not a slave!

The Magna Carta, signed in England in 1215, meant that the monarch was also subject to the rule of law. In 1776, the United States Declaration of Independence proclaimed everyone's right to life, liberty and happiness. However, it wasn't until 1920 in the USA [4] _____ women were allowed to vote. Modern feminist ideas would not emerge for many years to come.

1 **A** fought with
B voted for
C reacted to
D belonged to

2 **A** Consequently
B Furthermore
C Although
D While

3 **A** so long as you were
B unless you were
C in spite of being
D but not if you were

4 **A** than
B that
C when
D which

14 Wypowiedź pisemna

Wpis na forum

Jeśli twoja wypowiedź jest za długa, nie wykreślaj całych zdań, ponieważ to może wpłynąć na jej spójność i logikę. Zamiast tego przeformułuj myśli. Upewnij się, że przekazałeś/przekazałaś wszystkie wymagane informacje i że w twoim tekście nie ma błędów językowych ani ortograficznych.

1 Przeczytaj zadanie i przykładową wypowiedź. Przeanalizuj ją zgodnie z wytycznymi (1–4).

Mieszkańcy twojego osiedla zainstalowali monitoring. Na forum internetowym:

- wyjaśnij, dlaczego zdecydowaliście się go zainstalować
- przedstaw obawy, jakie początkowo miałeś/miałaś w związku z tą decyzją
- poinformuj, jakie korzyści przyniosła instalacja monitoringu
- wyraź swoją opinię na ten temat.

Upewnij się, że:

1. każdy z podpunktów polecenia jest rozwinięty poprzez minimum trzy komunikatywne odniesienia.
2. zdania są poprawnie połączone odpowiednimi spójnikami.
3. w wypowiedzi nie ma powtórzeń oraz wyrazów nadużywanych.
4. w twoim tekście nie ma błędów gramatycznych, leksykalnych ani ortograficznych.

Hi everybody,

Local residents decided to install security cameras in my neighbourhood, so I thought I might share my thoughts on monitoring with you.

The decision was made because of frequent acts of vandalism.

Although I found out that security cameras were to be installed, I was against it at first. I thought the cameras would interfere too much with our privacy. I expected that vandals would destroy the expensive equipment and that nothing would change for the better.

After a few weeks, I realized I was wrong. Since setting up the cameras, nothing has been damaged. Benches have been repaired and the new lawn has been planted. The neighbourhood looks nice and we all feel safer.

I think that monitoring has more advantages than disadvantages. It may not be able to completely prevent crime, but when it happens, it's easier to catch the offender. The most important thing is that we feel safe, knowing that we are protected.

2 Uzupełnij akapit, w którym brakuje wystarczającej liczby odniesień. Wykorzystaj odpowiednie formy wyrazów podanych poniżej lub swoje własne pomysły.

damage park benches destroy the lawn
pull down road signs

3 Popraw pozostałe akapity zgodnie z wytycznymi z ćwiczenia 1.

4 ! Napisz tekst (100–150 wyrazów, nie licząc słów już podanych), w którym rozwiniesz każdy z czterech podpunktów.

Gdy robiłeś/robiłaś zakupy, sprzed sklepu ukradziono ci rower, mimo że był zabezpieczony kłódką. Na forum mieszkańców miasta:

- zrelacjonuj okoliczności kradzieży
- opisz, jakie emocje wywołało w tobie to zdarzenie
- wyjaśnij, jak kradzież roweru wpłynie na twoje życie
- zaproponuj zainstalowanie monitoringu i wskaż odpowiednie miejsce.

Hi everybody,
Yesterday I had my bike stolen even though it was padlocked to a lamp post. Here's what happened.

Relacja
I left the bike in front of the shop and …
I left the shop and I realized …
Opis emocji
At first I was shocked because …
Later I was also a bit anxious because …
Uzasadnienie
Without the bike, I won't be able to …
Now I can't …
Przedstawianie propozycji
The right thing to do would be …
I suggest the security cameras should be placed …

Więcej przydatnych zwrotów na s. 244

POWERUP

Rozprawka

5 ! Napisz tekst składający się z 200–250 wyrazów.

W twojej szkole planuje się zainstalowanie monitoringu. Napisz rozprawkę, w której przedstawisz swoją opinię na ten temat i rozważysz sprawę z punktu widzenia uczniów oraz pracowników szkoły.

Przydatne zwroty na s. 247

Cumulative Revision Units 1–14

1 Uzupełnij zdania 1–5. Wykorzystaj w odpowiedniej formie wyrazy podane w nawiasach. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać zdania logiczne i gramatycznie poprawne. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie cztery wyrazy, wliczając w to wyrazy już podane.

1 The journalist _____ (suspect/loggers) cutting down protected rainforest.
2 The court decided _____ (not/convict/girls) of vandalism.
3 If we don't act now, this company _____ (get/away/pollute) the river.
4 He said that long prison sentences _____ (discourage/young people/commit) crime.
5 My friend _____ (obsess/save) dolphins.

2 Przetłumacz na język angielski fragmenty podane w nawiasach, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie sześć wyrazów.

1 The turtle dove is (*zagrożonym gatunkiem*) _____.
2 Do you understand _____ (*konsekwencje efektu cieplarnianego*)?
3 Don't forget (*wyłączyć świateł*) _____ when you leave the room.
4 The climbers (*zostali uwięzieni przez lawinę*) _____ over there last week.
5 The returning travellers (*byli leczeni na grypę*) _____, but they had contracted an infectious disease while they were in the tropics.

3 Wykorzystując wyrazy podane dużymi literami, uzupełnij lukę w każdym zdaniu, tak aby zachować sens zdania wyjściowego. W każdą lukę można wpisać maksymalnie pięć wyrazów, wliczając w to wyraz już podany. Nie zmieniaj formy podanych wyrazów.

1 I dislike elections for many reasons. **WHY**
_____ I dislike elections.
2 It's possible that I won't vote when I'm 18. **MIGHT**
I _____ when I'm 18.
3 People consider protecting the environment to be important. **IT**
People consider _____ the environment.
4 The Green Party will certainly win, won't it? **CAN'T**
The Green Party _____ it?
5 The vote-counting machines weren't working. **ORDER**
The machines for counting votes _____.

4 Przeczytaj tekst z lukami. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, tak aby otrzymać logiczny i gramatycznie poprawny tekst.

YOUTH *Justice*

Young offenders are usually treated differently by the criminal justice system. When a young person [1]_____ a minor crime, they may be given a discharge by the judge before the case goes to [2]_____ if it's thought that the experience in front of a judge is punishment enough. In the UK, the most common [3]_____ that children get, affecting 45% of young offenders, is a *referral order* where the offender signs a [4]_____ with representatives from their community. The agreement may involve an element of community [5]_____. If children are sent to prison it will usually involve [6]_____ education and an emphasis on rehabilitation.

1	**A** does	**B** commits	**C** makes	**D** executes
2	**A** court	**B** trial	**C** prison	**D** police
3	**A** order	**B** offence	**C** sentence	**D** outcome
4	**A** deal	**B** meeting	**C** offer	**D** contract
5	**A** service	**B** action	**C** assistance	**D** help
6	**A** forced	**B** necessary	**C** compulsory	**D** legalized

5 Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–8) słowem utworzonym od wyrazu podanego w nawiasie, tak aby powstał spójny i logiczny tekst.

CUTS TO AID

The prime minister has been criticized by the [1]_____ (**OPPOSE**) parties for decreasing the amount of aid it gives to poorer countries. The [2]_____ (**DEPART**) that's responsible for [3]_____ (**INTERN**) development will now spend 20% less overseas. Charities that rely on [4]_____ (**GOVERN**) aid have said they will have to cut many of their programmes. The cuts come at a time when a particularly high number of [5]_____ (**CIVIL**) across the world are fleeing wars and [6]_____ (**ENVIRONMENT**) disasters, largely as a consequence of [7]_____ (**GLOBE**) warming, and there are fears that [8]_____ (**EMERGE**) responses to these crises will also be affected.

Słowniczek Państwo i społeczeństwo

Legenda
Oxford 3000
Oxford 5000
Poziom rozszerzony

129.1 Przestępczość

arson /'ɑ:sn/ podpalenie
blackmail /'blækmeɪl/ szantaż
blackmailer /'blækmeɪlə(r)/ szantażysta
break into a house /ˌbreɪk ˌɪntu ə 'haʊs/ włamywać się do domu
bribe /braɪb/ łapówka
bribery /'braɪbəri/ łapówkarstwo
burglar /'bɜ:glə(r)/ włamywacz/włamywaczka
burglary /'bɜ:gləri/ włamanie
burgle /'bɜ:gl/ włamywać się
crime /kraɪm/ przestępstwo, zbrodnia
criminal /'krɪmɪnl/ przestępca
drug dealer /'drʌg di:lə(r)/ handlarz narkotyków
drug dealing /'drʌg di:lɪŋ/ handel narkotykami
drunk driver /ˌdrʌŋk 'draɪvə(r)/ pijany kierowca
football hooligan /'fʊtbɔ:l hu:lɪgən/ pseudokibic
forge /fɔ:dʒ/ fałszować
forger /'fɔ:dʒə(r)/ fałszerz/fałszerka
forgery /'fɔ:dʒəri/ fałszerstwo
harassment /hə'ræsmənt/ molestowanie, nękanie
hooligan /'hu:lɪgən/ chuligan/chuliganka
kidnap /'kɪdnæp/ porywać
kidnapper /'kɪdnæpə(r)/ porywacz/porywaczka
kidnapping /'kɪdnæpɪŋ/ porwanie
launder money /ˌlɔ:ndə(r) 'mʌni/ prać brudne pieniądze
mug /mʌg/ napadać na kogoś
mugger /'mʌgə(r)/ bandyta uliczny
mugging /'mʌgɪŋ/ napad uliczny
murder /'mɜ:də(r)/ mordować/morderstwo
murderer /'mɜ:dərə(r)/ morderca/morderczyni
pickpocket /'pɪkpɒkɪt/ kieszonkowiec
pickpocketing /'pɪkpɒkɪtɪŋ/ kradzież kieszonkowa
ransom /'rænsəm/ okup
rape /reɪp/ gwałt; zgwałcić
rapist /'reɪpɪst/ gwałciciel
rob /rɒb/ obrabować
robber /'rɒbə(r)/ złodziej/złodziejka
robbery /'rɒbəri/ napad (np. na bank)
scam /skæm/ przekręt
shoplift /'ʃɒplɪft/ kraść w sklepie
shoplifter /'ʃɒplɪftə(r)/ złodziej sklepowy
shoplifting /'ʃɒplɪftɪŋ/ kradzież w sklepie
smuggle /'smʌgl/ przemycać
smuggler /'smʌglə(r)/ przemytnik/przemytniczka
smuggling /'smʌglɪŋ/ przemyt
steal /sti:l/ kraść
take a bribe /ˌteɪk ə 'braɪb/ przyjmować łapówkę
terrorism /'terərɪzəm/ terroryzm
terrorist /'terərɪst/ terrorysta/terrorystka
theft /θeft/ kradzież
thief /θi:f/ złodziej/złodziejka
thieves /θi:vz/ złodzieje
trespassing /'trespəsɪŋ/ wkroczyć na teren prywatny
turn to crime /ˌtɜ:n tə 'kraɪm/ zacząć popełniać przestępstwa
victim /'vɪktɪm/ ofiara
violence /'vaɪələns/ przemoc

129.2 Przestrzeganie prawa

accuse sb of sth /ə'kju:z sʌmbədi əv sʌmθɪŋ/ oskarżać kogoś o coś
against the law /əˌgeɪnst ðə 'lɔ:/ nielegalnie, wbrew prawu
arrest sb /ə'rest sʌmbədi/ aresztować kogoś
be charged with sth /bi: 'tʃɑ:dʒd wɪð sʌmθɪŋ/ być o coś oskarżonym
commit a crime /kəˌmɪt ə 'kraɪm/ popełniać przestępstwo
defend sb /dɪ'fend sʌmbədi/ bronić kogoś
evidence /'evɪdəns/ dowód, dowody
find sb guilty of sth /ˌfaɪnd sʌmbədi 'gɪlti əv sʌmθɪŋ/ uznać kogoś za niewinnego (w sprawie jakiegoś przestępstwa)
find sb not guilty of sth /ˌfaɪnd sʌmbədi nɒt 'gɪlti əv sʌmθɪŋ/ uznać kogoś za niewinnego popełnienia przestępstwa
get away with sth /ˌget ə'weɪ wɪð sʌmθɪŋ/ uniknąć kary, uchodzić na sucho
go on trial /ˌgəʊ ɒn 'traɪəl/ mieć proces
have an alibi /ˌhæv ən 'æləbaɪ/ mieć alibi
illegal /ɪ'li:gl/ nielegalny
innocent /'ɪnəsnt/ niewinny
investigate /ɪn'vestɪgeɪt/ prowadzić dochodzenie
investigation /ɪnˌvestɪ'geɪʃn/ dochodzenie
judge /dʒʌdʒ/ sędzia
jury /'dʒʊəri/ ława przysięgłych
justice /'dʒʌstɪs/ sprawiedliwość
lawyer /'lɔɪə(r)/ prawnik/prawniczka
legal /'li:gl/ legalny
offender /ə'fendə(r)/ przestępca, winowajca
prosecute sb for sth /'prɒsɪkju:t sʌmbədi fə(r) sʌmθɪŋ/ ścigać kogoś sądownie za coś
responsibility /rɪˌspɒnsə'bɪlətɪ/ odpowiedzialność
suspect sb of sth /sə'spekt sʌmbədi əv sʌmθɪŋ/ podejrzewać kogoś o coś
the accused /ði ə'kju:zd/ oskarżony/oskarżona
treatment /'tri:tmənt/ traktowanie
trial /'traɪəl/ proces
within the law /wɪˌðɪn ðə 'lɔ:/ w granicach prawa
witness /'wɪtnəs/ świadek

129.3 Rodzaje kar

behind bars /bɪˌhaɪnd 'bɑ:z/ za kratkami
capital punishment /ˌkæpɪtl 'pʌnɪʃmənt/ kara śmierci
community service /kəˌmju:nəti 'sɜ:vɪs/ prace społeczne
convict sb of sth /kən'vɪkt sʌmbədi əv sʌmθɪŋ/ skazywać kogoś za coś
death penalty /'deθ penəlti/ kara śmierci
escape from /ɪ'skeɪp frəm/ uciekać z
get a life sentence /ˌget ə ˌlaɪf 'sentəns/ dostać dożywocie
get a suspended sentence for sth /ˌget ə səˌspendɪd 'sentəns fə(r) sʌmθɪŋ/ dostać za coś wyrok w zawieszeniu
get punished /ˌget 'pʌnɪʃt/ zostać ukaranym
inmate /'ɪnmeɪt/ współwięzień
notorious /nəʊ'tɔ:riəs/ mający złą sławę
pay a fine /ˌpeɪ ə 'faɪn/ płacić mandat, grzywnę
political prisoner /pəˌlɪtɪkl 'prɪznə(r)/ więzień polityczny
prison /'prɪzn/ więzienie
prison sentence /'prɪzn sentəns/ wyrok więzienia
prisoner /'prɪznə(r)/ więzień/więźniarka
punish sb for sth /'pʌnɪʃ sʌmbədi fə(r) sʌmθɪŋ/ karać kogoś za coś
punishment /'pʌnɪʃmənt/ kara
sentence sb to three years in prison /'sentəns sʌmbədi tə θri: jɪəz ɪn 'prɪzn/ skazywać kogoś na trzy lata więzienia
speeding ticket /'spi:dɪŋ tɪkɪt/ mandat za przekroczenie prędkości

129.4 Struktura państwa i urzędy

border /'bɔ:də(r)/ granica (państwa)
citizen /'sɪtɪzn/ obywatel/obywatelka
currency /'kʌrənsi/ waluta
democracy /dɪ'mɒkrəsi/ demokracja
democratic /ˌdemə'krætɪk/ demokratyczny
department /dɪ'pɑ:tmənt/ urząd
form a government /ˌfɔ:m ə 'gʌvənmənt/ tworzyć rząd
frontier /'frʌntɪə(r)/ granica (państwa)
government /'gʌvənmənt/ rząd
homeland /'həʊmlænd/ ojczyzna
institution /ˌɪnstɪ'tju:ʃn/ instytucja
kingdom /'kɪŋdəm/ królestwo
local government /ˌləʊkl 'gʌvənmənt/ samorząd lokalny
Member of Parliament/MP /ˌembər əv 'pɑ:ləmənt/ / ˌem 'pi:/ parlamentarzysta/parlamentarzystka
minister /'mɪnɪstə(r)/ minister
ministry /'mɪnɪstri/ ministerstwo
monarchy /'mɒnəki/ monarchia
nation /'neɪʃn/ naród
national anthem /ˌnæʃnəl 'ænθəm/ hymn narodowy
national flag /ˌnæʃnəl 'flæg/ flaga narodowa
national identity /ˌnæʃnəl aɪ'dentəti/ tożsamość narodowa
nationality /ˌnæʃə'nælətɪ/ narodowość
parliament /'pɑ:ləmənt/ parlament
pay taxes /ˌpeɪ 'tæksɪz/ płacić podatki
population /ˌpɒpju'leɪʃn/ populacja
president /'prezɪdənt/ prezydent
prime minister/PM /ˌpraɪm 'mɪnɪstə(r)/ /ˌpi: 'em/ premier
religion /rɪ'lɪdʒən/ religia
royal family /ˌrɔɪəl 'fæməli/ rodzina królewska
society /sə'saɪəti/ społeczeństwo
state /steɪt/ państwo
tax /tæks/ podatek

129.5 Polityka

campaign /kæm'peɪn/ kampania
election /ɪ'lekʃn/ wybory
general election /ˌdʒenrəl ɪ'lekʃn/ wybory powszechne
hold an election /ˌhəʊld ən ɪ'lekʃn/ przeprowadzać wybory
immigration /ˌɪmɪ'greɪʃn/ imigracja
left-wing /ˌleft 'wɪŋ/ lewicowy
lose an election /ˌlu:z ən ɪ'lekʃn/ przegrać wybory
opposition /ˌɒpə'zɪʃn/ opozycja
political /pə'lɪtɪkl/ polityczny
political leader /pəˌlɪtɪkl 'li:də(r)/ lider polityczny
political party /pəˌlɪtɪkl 'pɑ:ti/ partia polityczna
politician /ˌpɒlə'tɪʃn/ polityk
politics /'pɒlətɪks/ polityka
reform /rɪ'fɔ:m/ reforma
right-wing /ˌraɪt 'wɪŋ/ prawicowy
term /tɜ:m/ kadencja
vote for sb /'vəʊt fə(r) sʌmbədi/ głosować na kogoś
win an election /ˌwɪn ən ɪ'lekʃn/ wygrać wybory

129.6 Praca społeczna

aid /eɪd/ pomoc, wsparcie
charitable /'tʃærətəbl/ charytatywny
charity /'tʃærəti/ organizacja charytatywna
do fundraising /ˌdu: 'fʌndreɪzɪŋ/ organizować zbiórkę pieniędzy
do voluntary work /ˌdu: 'vɒləntri wɜ:k/ pracować jako wolontariusz
donate money to charity /dəʊˌneɪt ˌmʌni tə 'tʃærəti/ ofiarować pieniądze na cele charytatywne
give back to the community /gɪv ˌbæk tə ðə kə'mju:nəti/ odwdzięczyć się lokalnej społeczności
help people in poverty /ˌhelp ˌpi:pl ɪn 'pɒvəti/ pomagać ubogim
look after the sick /ˌlʊk ɑ:ftə ðə 'sɪk/ opiekować się chorymi
public money /'pʌblɪk ˌmʌni/ fundusze publiczne
raise awareness /ˌreɪz ə'weənəs/ podnosić świadomość
raise money for charity /ˌreɪz ˌmʌni fə 'tʃærəti/ zbierać pieniądze na cele charytatywne
relief worker /rɪ'li:f wɜ:kə(r)/ pracownik/pracownica organizacji humanitarnej
social mission /'səʊʃl ˌmɪʃn/ misja społeczna
underprivileged /ˌʌndə'prɪvəlɪdʒd/ w trudnym położeniu materialnym
volunteer /ˌvɒlən'tɪə(r)/ wolontariusz/wolontariuszka
volunteer to do sth /ˌvɒlən'tɪə tə 'du: sʌmθɪŋ/ zgłosić się do czegoś jako wolontariusz

Pamiętasz?

129.7 Problemy współczesnego świata

army /ˈɑːmi/ armia
attack /əˈtæk/ zaatakować
civilians /səˈvɪlɪənz/ ludność cywilna
conflict /ˈkɒnflɪkt/ konflikt
go on strike /ˌgəʊ ɒn ˈstraɪk/ strajkować
international conflict /ˌɪntəˌnæʃnəl ˈkɒnflɪkt/ konflikt międzynarodowy
keep the peace /ˌkiːp ðə ˈpiːs/ utrzymywać pokój
march /mɑːtʃ/ marsz
peaceful protest /ˌpiːsfl ˈprəʊtest/ pokojowy protest
protest /ˈprəʊtest/ protest
riot /ˈraɪət/ zamieszki
soldier /ˈsəʊldʒə(r)/ żołnierz
strike /straɪk/ strajk
tension /ˈtenʃn/ napięcia, napięta sytuacja
United Nations forces /juˌnaɪtɪd ˌneɪʃnz ˈfɔːsɪz/ siły pokojowe ONZ
violent protest /ˌvaɪələnt ˈprəʊtest/ gwałtowny protest
war /wɔː(r)/ wojna

129.8 Prawa człowieka

crime against humanity /ˌkraɪm əˌgenst hjuːˈmænəti/ zbrodnia przeciw ludzkości
dignity /ˈdɪgnəti/ godność
discrimination /dɪˌskrɪmɪˈneɪʃn/ dyskryminacja
fair trial /feə(r) ˈtraɪəl/ sprawiedliwy proces
freedom of conscience /ˌfriːdəm əv ˈkɒnʃəns/ wolność sumienia
freedom of speech /ˌfriːdəm əv ˈspiːtʃ/ wolność wypowiedzi
protection of the law /prəˌtekʃn əv ðə ˈlɔː/ ochrona prawna
right to an education /ˌraɪt tu (w) ən ˌedʒuˈkeɪʃn/ prawo do otrzymania wykształcenia

129.9 Wordpower s. 191

authorities /ɔːˈθɒrətiz/ władze
busker /ˈbʌskə(r)/ uliczny artysta
bystander /ˈbaɪstændə(r)/ przypadkowy przechodzień
mob /mɒb/ tłum
pedestrian /pəˈdestriən/ pieszy
prankster /ˈpræŋkstə(r)/ dowcipniś
stranger /ˈstreɪndʒə(r)/ obcy
victim /ˈvɪktɪm/ ofiara

129.10 Wordpower s. 193

campaigner /kæmˈpeɪnə(r)/ aktywista
disadvantaged /ˌdɪsədˈvɑːntɪdʒd/ w trudnej sytuacji
donation /dəʊˈneɪʃn/ datek, darowizna
minorities /maɪˈnɒrətiz/ mniejszości
petition /pəˈtɪʃn/ petycja

129.11 Słowotwórstwo

conservationist /ˌkɒnsəˈveɪʃənɪst/ ekolog
donor /ˈdəʊnə(r)/ dawca
fraudster /ˈfrɔːdstə(r)/ oszust
gangster /ˈgæŋstə(r)/ gangster
politician /ˌpɒləˈtɪʃn/ polityk
socialist /ˈsəʊʃəlɪst/ socjalista
terrorist /ˈterərɪst/ terrorysta
volunteer /ˌvɒlənˈtɪə(r)/ ochotnik
youngster /ˈjʌŋstə(r)/ małolat, młoda osoba

BRAINPOWER

Spróbuj zapewnić sobie możliwie intensywny kontakt z językiem, stosując elementy metody *total immersion* (pełne zanurzenie). Kiedykolwiek to możliwe, „przestaw się" na język angielski. Zmień menu w telefonie i komputerze. Jadąc tramwajem, słuchaj angielskich podcastów i audiobooków. Znajdź partnera do konwersacji online w ramach programu wymiany językowej. Korzystaj ze słowników jednojęzycznych. Zacznij myśleć po angielsku.

Sprawdź się!

1 Uzupełnij oba zdania z danej pary tym samym wyrazem.

1 You have to write this essay again; there are three mistakes in the very first _____.
The offender only got a suspended _____ because the crime wasn't serious.
2 Let's _____ online and see what's on at the cinema.
You need to _____ straight to get to the cinema.
3 I'm _____ a bath right now, please call me later.
Jane's _____ her hair cut at the moment.
4 His father _____ on an assembly line in a factory.
Jane _____ out in the gym every other evening.
5 Jake's father _____ a living as a plumber when he was younger.
My sister _____ an appointment to see her doctor on Friday.

Wymowa

1 130 Przeczytaj kilka razy poniższe łamańce językowe, stopniowo przyspieszając tempo mówienia. Wysłuchaj nagrania. Co dzieje się z poszczególnymi głoskami przy szybkiej mowie?

1 Which wristwatches are Swiss wristwatches?
2 Fred fed Ted bread, and Ted fed Fred bread.

2 131 Wysłuchaj nagrania i wskaż głoski, które zostały pominięte lub skrócone.

you and me camera library exactly
landscape hot tea old men the last post
Where is he? I have to go.

3 132 Przeczytaj płynnie poniższe przykłady. Wskaż głoski, które mogą zostać pominięte lub skrócone w potocznej wymowie. Wysłuchaj nagrania i powtórz zdania (1–5).

1 Hold the dog or I will call the police!
2 I don't know how to answer the question correctly.
3 You are such a good dancer.
4 He sat next to me and ordered fish and chips.
5 They told him to leave.

Gramatyka

Czasy *present simple* i *present continuous*

Present simple

Twierdzenia i przeczenia

I We You They	work don't (=do not) work	in a city.
He/She/It	works doesn't (=does not) work	

Pytania i krótkie odpowiedzi

Do	I we you they	work in a city?	Yes, I/we/you/they do. No, I/we/you/they don't.
Does	he she it		Yes, he/she/it does. No, he/she/it doesn't.

Czas ***present simple*** stosujemy wtedy, gdy:

- mówimy o czynnościach rutynowych, powtarzających się, np.
  I usually start school at 8 a.m.
- mówimy o stałych, niezmiennych sytuacjach, np.
  My teacher lives in the suburbs.
- przytaczamy znane prawdy lub fakty, np.
  The Earth goes around the Sun.
- mówimy o ustalonych terminach, rozkładach, np.
  History starts at 10 a.m. tomorrow.
- wyrażamy uczucia (*love, like, hate*), stany umysłu (*know, hope, seem, believe, remember, want*) i doznania zmysłowe (*feel, hear, see*), np.
  I hope our timetable isn't as bad as last year.

Z czasem *present simple* używamy następujących określeń czasu: *always, every day, often, regularly, usually, sometimes, hardly ever, never.*

Present continuous

Twierdzenia i przeczenia

I	'm (=am) 'm not (=am not)	watching TV.
He/She/It	's (=is) isn't (=is not)	
We You They	're (=are) aren't (=are not)	

Pytania i krótkie odpowiedzi

Am	I	watching TV?	Yes, I am. No, I'm not.
Is	he she it		Yes, he/she/it is. No, he/she/it isn't.
Are	we you they		Yes, we/you/they are. No, we/you/they aren't.

Czas ***present continuous*** stosujemy wtedy, gdy:

- mówimy o czynnościach mających miejsce teraz lub w bieżącym okresie, np.
  My sister is studying in her room at the moment.
  I'm doing extra Spanish this year.
- opisujemy zachodzące zmiany, np.
  The number of students in primary school is going down these days.

W zdaniach w czasie *present continuous* używamy następujących określeń czasu: ***right now***, ***at the moment***, ***nowadays***, ***today***, ***this week***, ***this year***.

W czasie *present continuous* zwykle nie używamy tzw. czasowników statycznych, takich jak: *believe, hate, know, like, love, need, want, think* i *understand*, np.
Do you know the answer?
I like your new dress.
I don't understand a word you are saying.

1 Uzupełnij e-mail Ani do jej nowej koleżanki czasownikami z ramki we właściwych formach. Zastosuj czas *present simple*.

come do go (x2) have (x2) listen
live not like not live not speak not study
play share speak visit watch work

Hi Jessica,

Let me tell you about myself. Well, my name's Ania. I'm Polish and I [1]_____ in Warsaw.

My parents are from Warsaw, too, but I [2]_____ with them. I share a flat with my best friend, Kasia. We're students, but we [3]_____ jobs. I'm a shop assistant in a bookshop and Kasia [4]_____ in a hairdresser's. We have a lot of homework, but we [5]_____ all the time. We [6]_____ to the cinema at weekends and we often [7]_____ friends, too. They sometimes [8]_____ to us as well and we [9]_____ to music together. Kasia [10]_____ a lot of team sports. She's very good at basketball.

I [11]_____ sport because it's boring, but I [12]_____ jogging sometimes and I [13]_____ important matches and games on TV. What about you? What [14]_____ you _____ in your spare time? [15]_____ you _____ any interesting hobbies? Who is your best friend? [16]_____ he or she _____ a flat with you? And what about languages? [17]_____ you _____ any other languages? I speak Polish, of course, and English. I also know a little French, but I [18]_____ it very well!

Write soon!

Ania

2 **Uzupełnij dwie rozmowy telefoniczne właściwymi formami czasowników podanych w nawiasach. Zastosuj czas *present continuous*.**

1

James What [1]_____ (you/do) at the moment?
Mike I [2]_____ (study) for next week's exam. What about you? [3]_____ (you/do) your homework?
James No, I [4]_____ (not work) today. Sam's here. We [5]_____ (listen) to music.
Mike Sounds good! I [6]_____ (come) round now!

2

Pete Hi! Is that Amy?
Amy Yeah.
Pete Hi. It's Pete. Can I speak to Johnny, please?
Amy Sorry! He [7]_____ (play) football at the moment.
Pete Oh, right.
Amy I [8]_____ (not do) anything at the moment. Do you want to come round?
Pete Er … well … I [9]_____ (look) after my little brother right now. We [10]_____ (play) a computer game.
Amy I love computer games! I'm on my way!

3 **W każdym zdaniu wskaż właściwą formę czasownika.**

1 My sister *works / is working* hard right now because she has exams.
2 What *do the students study / are the students studying* in class at the moment?
3 I usually *visit / am visiting* my friends on Saturdays, but today I *go / am going* to my aunt's house.
4 Jack *doesn't play / isn't playing* football today. He has a bad leg.
5 The girls *don't play / aren't playing* football. They prefer basketball.
6 How often *does your sister come / is your sister coming* home from university?
7 We *know / are knowing* a lot of people in the area.
8 *Do you listen / Are you listening* to your teacher right now?

4 **Uzupełnij tekst właściwymi formami czasowników podanych w nawiasach. Zastosuj czasy *present simple* i *present continuous*.**

The Harrogate School *of* Performing Arts

Our school of performing arts [1]_____ (be) well known for its variety of opportunities, and this year, we [2]_____ (offer) even more exciting and original courses in modern dance, drama and singing. One of our music teachers [3]_____ (currently/start) a new jazz group, and she [4]_____ (plan) to take this group on a European tour later in the year.

All our instructors [5]_____ (be) talented and successful performers and [6]_____ (have) recognized teaching certificates. We have a policy that we [7]_____ (not employ) anybody who [8]_____ (not have) talent, commitment and enthusiasm.

Lessons [9]_____ (take) place every evening. They usually start at 7 p.m. and finish at 9 p.m. Students can also [10]_____ (have) lessons on Saturday mornings.

We [11]_____ (organize) two performances every year, but students [12]_____ (not have to) take part in these if they really [13]_____ (not want) to. There are plenty of opportunities to help backstage.

Here is what some of our students and parents have said:
'I'm quite a shy person. I [14]_____ (not like) performing in front of other people. But now, I [15]_____ (get) used to it and I [16]_____ (begin) to enjoy the stage. It's all thanks to my great teachers.' *Lucy, aged 15*

'My daughter started dance lessons last term. She [17]_____ (seem) really happy and her teachers [18]_____ (say) that she [19]_____ (make) really good progress! She certainly [20]_____ (love) going each week.' *Mrs Jones – mother of Jess, aged 4*

5 **Napisz zdania w języku angielskim zgodnie z poleceniami. Zastosuj czasy *present simple* i *present continuous*.**

1 Powiedz, jak często twoja siostra gra na jakimś instrumencie.

2 Powiedz, co robią twoi rodzice w tym momencie.

3 Powiedz, jak często chodzisz do kina.

4 Zapytaj, czy twój brat uczy się w tej chwili.

5 Powiedz, co teraz robisz.

6 Zapytaj, co w tej chwili robi kolega/koleżanka.

Gramatyka

Przedimki *a/an*, *the* i brak przedimka

a/an

Przedimka nieokreślonego ***a/an*** używamy:

- gdy mówimy o czymś po raz pierwszy, np.
  We went to a museum last Tuesday. (jakiegoś, jednego z wielu)
- gdy mówimy, czym jest jakaś rzecz lub kim jest jakaś osoba, np.
  My uncle is a scientist. (to jest jego zawód)
- w niektórych wyrażeniach związanych z szybkością, częstotliwością itp., np.
  I go to the gym twice a week.
  You're driving at 90 miles an hour.

the

Przedimka określonego ***the*** używamy:

- gdy mówimy o czymś ponownie, np.
  We went to a museum on Friday. The museum was very crowded.
- kiedy osoba lub rzecz, o której mówimy, jest nam znana, np.
  The actor who lives in my street was on TV last night.
  (ten, o którym ci mówiłam)
- gdy mówimy o rzeczach lub osobach jedynych w swoim rodzaju, np.
  the Moon, the Sun, the Earth
- przed liczebnikami porządkowymi i formami stopnia najwyższego przymiotników, np.
  the first female inventor, the most interesting film
- w wyrażeniach określających stulecia, np.
  the nineteenth century
- przed nazwami wynalazków, np.
  The radio was invented by Marconi.
- przed nazwami rzek, mórz, oceanów i archipelagów, np.
  the Hudson River, the North Sea, the Pacific Ocean, the Shetland Islands
- przed nazwami niektórych państw, regionów oraz pasm górskich, np.
  the USA, the UK, the Middle East, the Rocky Mountains

Brak przedimka

Przedimków nie używamy:

- przed rzeczownikami w liczbie mnogiej zastosowanymi w znaczeniu ogólnym, np.
  Cows eat grass.
- przed rzeczownikami niepoliczalnymi i abstrakcyjnymi o charakterze stwierdzeń ogólnych, np.
  Money makes the world go round.
  I think eduation is very important.
- przed imionami, nazwami ulic, miast, szczytów górskich, pojedynczych wysp, państw, języków i kontynentów, np.
  Oxford Street, Caracas, Everest, Hong Kong Island, Africa
- gdy mówimy ogólnie o instytucjach, np. szpitalach, szkołach, więzieniach itp., i nie mamy na myśli konkretnego miejsca; w przeciwnym wypadku użyjemy przedimka, np.
  My uncle is in hospital. (Mój wujek jest w szpitalu.)
  Are you going to the hospital to visit him?
  Does your little sister go to school yet? (Czy twoja siostra chodzi już do szkoły?)
  My brother goes to the school down the road.

1 Uzupełnij dialog właściwymi przedimkami. Wykorzystaj przedimek *a/an* lub *the*. Tam, gdzie przedimek nie jest potrzebny, wpisz znak –.

Mike Is Maria [1]_____ student in your college?
Rosie No, she's [2]_____ friend of mine. We were at school together.
Mike What does she do now?
Rosie She's [3]_____ computer programmer. She's not English, you know. She comes from Brazil, but she's living in New York at the moment.
Mike Has she got [4]_____ job there?
Rosie Yes, she's working for [5]_____ big company there.
Mike Do you write [6]_____ letters to each other?
Rosie Yes, and I actually had [7]_____ long letter from her yesterday.
Mike What did she say in [8]_____ letter?
Rosie She said that she was living in [9]_____ nice apartment in [10]_____ centre of New York.

2 Uzupełnij tekst właściwymi przedimkami. Wykorzystaj przedimek *a/an* lub *the*.

My **BLOG**

Last Sunday I decided to visit [1]_____ Science Museum with my close friend, Kate. We went there in [2]_____ afternoon to avoid the crowds. To our surprise, [3]_____ rooms were full of noisy schoolchildren. What's more, we had to hurry because [4]_____ museum was closing in half [5]_____ hour. We enjoyed [6]_____ exhibition [7]_____ lot. When we were leaving [8]_____ building I realized I didn't have my camera! [9]_____ next morning, I put [10]_____ notice on [11]_____ noticeboard outside [12]_____ museum, but I didn't have much hope. I had already begun to look for [13]_____ new one online, but while I was busy browsing [14]_____ Internet, [15]_____ woman called and said she had found it in the toilets. She noticed [16]_____ camera on [17]_____ floor under [18]_____ washbasin and picked it up. I thanked [19]_____ woman and offered her [20]_____ reward but she refused to accept it.

3 **W dziewięciu spośród poniższych zdań znajdź błąd gramatyczny i go popraw.**

1 A Moon moves around the Earth.
2 Doctors earn the good salaries.
3 What's a name of the inventor who visited our school last week?
4 My mum is a microbiologist and she works for a company which manufactures vaccines.
5 That's least comfortable car I have ever sat in.
6 This is a third time I have been to this town.
7 Students who took part in the survey are all eighteen.
8 How big is the Saturn?
9 Alexander Graham Bell invented telephone at the age of 29.
10 Most of today's home appliances were invented in twentieth century.

4 **Uzupełnij zdania właściwymi przedimkami. Wykorzystaj przedimek *a/an* lub *the*. Tam, gdzie przedimek nie jest potrzebny, wpisz znak –.**

1 My neighbour's in _____ prison for burglary.
2 We've got _____ new English teacher.
3 I saw _____ interesting documentary last night.
4 _____ man that reads the news looks like my dad.
5 My friend goes to _____ church every Sunday.
6 I saw a man and a woman in the park. _____ man was wearing _____ red hat.
7 We went to _____ interesting art gallery at the weekend.
8 Mark is _____ most intelligent person I know.

5 **W poniższym e-mailu znajdź sześć błędów gramatycznych i popraw je.**

Hi Ela,
I haven't spoken to you for ages! How's life? Are you enjoying the school? Have you done anything interesting recently? Things are pretty much the same here. I'm working hard because I've got the important exam next month. I don't have much free time, but I went out with some friends last weekend. We did some shopping in Covent Garden. I bought the new bag and a T-shirt. A T-shirt is a bit boring, but it was all I could find. Later we went to the cinema and after that for the pizza. It was a best day I'd had for ages, but now I have to study again.
Write soon and tell me your news!
Love,
Jenny

6 **Uzupełnij zdania właściwymi przedimkami. Wykorzystaj przedimek *a/an* lub *the*. Tam, gdzie przedimek nie jest potrzebny, wpisz znak –.**

1 Australia is _____ island.
2 _____ Sun is the brightest star.
3 _____ Alps are a mountain range in Europe.
4 _____ happiness is a wonderful thing.
5 We walked through a forest and a field. _____ field was full of horses.
6 My sister lives in _____ Holland.
7 _____ Ben Nevis is the highest mountain in Britain.
8 While we were on holiday, we saw _____ magnificent waterfall.
9 _____ tigers are endangered animals.

7 **Uzupełnij pytania quizu. Wpisz *the* lub znak –.**

1 Where is _____ Table Mountain?
2 In which American city is _____ Harvard University?
3 Is _____ Amazon the longest river in the world?
4 Is _____ Oxford Street in Oxford?
5 Where are _____ Fiji Islands?
6 Where is _____ Grand Canal and the Rialto Bridge?
7 Are _____ Rocky Mountains in _____ Australasia?
8 Does _____ President of the United States live in _____ Downing Street?

8 **Uzupełnij odpowiedzi. Wpisz *the* lub znak –. Następnie dopasuj odpowiedzi do pytań z ćwiczenia 7.**

a No, it isn't. It's in _____ London.
b It's in _____ Cambridge, Massachusetts.
c It's in _____ South Africa.
d They're in _____ South Pacific Ocean.
e They're in _____ Venice, Italy.
f No, he lives in _____ White House which is in _____ Washington, D.C.
g No, it isn't. It's _____ River Nile.
h No, they aren't. They're in _____ North America.

Gramatyka

Czasy *present perfect simple* i *continuous*

Present perfect

Twierdzenia i przeczenia			
I We You They	've (=have) haven't (=have not)	seen this film.	
He/She/It	's (=has) hasn't (=has not)		
Pytania i krótkie odpowiedzi			
Have	I we you they	seen this film?	Yes, I/we/you/they have. No, I/we/you/they haven't.
Has	he/she/it		Yes, he/she/it has. No, he/she/it hasn't.

Present perfect stosujemy wtedy, gdy:

- mówimy o zdarzeniach mających związek z teraźniejszością, np.
  I've lost some weight (jestem teraz szczuplejszy).
  I haven't drunk any coffee today (dlatego ciągle ziewam).
- mówimy o swoich lub czyichś doświadczeniach, ale nie określamy dokładnie, kiedy miały one miejsce, np.
  I've met a lot of famous people in my life.
  She's sailed across the Atlantic.
- mówimy, od jak dawna ma miejsce jakaś sytuacja, np.
  I have been ill for a week.
  Peter has had a headache since yesterday.

Określenia czasu

Czasu ***present perfect*** używamy z określeniami:

- ***ever*** (kiedykolwiek) i ***never*** (nigdy), kiedy mówimy o doświadczeniach, np.
  Have you ever seen a horror film?
  I've never been to Budapest.
- ***just*** (właśnie, dopiero co) i ***already*** (już) w zdaniach twierdzących, np.
  They've just gone out.
  We've already had lunch.
- ***yet*** (już, jeszcze) w przeczeniach i pytaniach, np.
  I haven't had breakfast yet.
  Have you done your homework yet?
- ***for*** (od, przez) i ***since*** (od). *For* używamy, kiedy chcemy powiedzieć, jak długo trwa jakaś czynność lub jakiś stan, a *since*, gdy mówimy, kiedy coś się zaczęło, np.
  I've known him for three years/five minutes/a long time.
  We've lived here since 1999/March/we were children.

Present perfect continuous

Twierdzenia i przeczenia			
I We You They	've (=have) been haven't (=have not) been	watching TV.	
He/She/It	's (=has) been hasn't (=has not) been		
Pytania i krótkie odpowiedzi			
Have	I we you they	been watching TV?	Yes, I/we/you/they have. No, I/we/you/they haven't.
Has	he/she/it		Yes, he/she/it has. No, he/she/it hasn't.

Czas ***present perfect continuous*** stosujemy wtedy, gdy:

- mówimy o sytuacji lub czynności rozpoczętej w przeszłości i w dalszym ciągu trwającej; podkreślamy w ten sposób samą czynność i fakt, że trwa ona nieprzerwanie przez jakiś czas, np.
  I have been coughing for a week. (kaszlę od tygodnia).
  I've been reading this novel since last weekend.
- opisujemy czynność, która odbywa się od jakiegoś czasu aż do chwili obecnej i której skutki są nadal widoczne lub odczuwalne, np.
  I have been sleeping very badly. I feel tired.
  It has been raining for hours. The roads are very wet.

Present perfect i *present perfect continuous*

- Czasy ***present perfect*** i ***present perfect continuous*** mają bardzo podobne znaczenia, zwłaszcza gdy używamy ich z czasownikami opisującymi czynności ciągłe, np. *wait*, *live*, *work*, przy jednoczesnym zastosowaniu określeń czasu *for* lub *since*.
  He's waited a long time for this moment.
  He's been waiting a long time for this moment.
- Należy jednak pamiętać, że czasu *present perfect* używamy najczęściej, kiedy mówimy o jednorazowej czynności, która właśnie się zakończyła. Z kolei czasu *present perfect continuous* używamy, gdy chcemy podkreślić samą czynność i ciągłość jej trwania, np.
  I've done my homework. (właśnie skończyłem odrabiać pracę domową).
  I've been doing my homework for an hour (tak spędzam czas od godziny aż do teraz).
- Czasu *present perfect continuous* nie można używać z czasownikami wyrażającymi stany, takimi jak: *be*, *like*, *believe*, *have*, np.
  I've been a teacher since 2008.

1 **Uzupełnij poniższe zdania właściwymi formami czasowników podanych w nawiasach. Zastosuj czas *present perfect*.**

1 Brad Pitt _____ (star) in some great films.
2 _____ (you/be) to Kenya?
3 We _____ (be) to the cinema three times this month.
4 _____ (the film/finish) or are you still watching it?
5 James _____ (eat) snails.
6 I _____ (not/dance) the tango.

2 **W każdym zdaniu wskaż właściwy wyraz.**

1 My sister's had a flute *for* / *since* she was nine years old.
2 Have you *ever* / *never* met a famous actor?
3 I haven't seen the film *already* / *yet*.
4 I've *ever* / *never* seen a Quentin Tarantino film.
5 We've *already* / *yet* bought tickets for the film festival.
6 He's been playing chess *for* / *since* he was ten.
7 They've *just* / *yet* finished making a new film.
8 We've been in the cinema *since* / *for* an hour.

3 **Ułóż dialogi z podanych wyrazów i wyrażeń. Zastosuj czas *present perfect continuous* oraz *for* i *since*.**

1 **Sophie** what / you / do / today?
_____
Kirsty I / watch / TV / this morning
_____
2 **Chris** how long / your brother / play / the electric guitar?
_____
Nick he / play / the electric guitar / five years
_____
3 **Jane** you / wait / at the bus stop / long?
_____
Robert Yes, we / wait / here / ages
_____
4 **Louise** how long / your parents / live / in this town?
_____
Amy they / live / here / 1995
_____
5 **Anthony** what / you and Max / do / today?
_____
Matt we / play / computer games / breakfast
_____
6 **Lena** Jamie / study / languages / a long time?
_____
Sarah he / study / Spanish / he / was / ten years old
_____

4 **Wskaż zdania poprawne i popraw błędne.**

1 I haven't been having any fizzy drinks this week.
2 The students have been feeling very tired recently.
3 Has your brother just bought a new car?
4 I'm very annoyed because I've been losing my mobile phone.
5 We're exhausted because we've run in the park all morning.
6 How many text messages have you been sending today?
7 I have been working hard all week.
8 My parents have gone out a lot recently.

5 **Uzupełnij zdania właściwymi formami czasowników podanych w nawiasach. Zastosuj czasy *present perfect* i *present perfect continuous*.**

1 Doctor Holmes _____ (examine) seven patients this morning.
2 Granny _____ (take) these pills for a year. I think she _____ (swallow) a few hundred of them.
3 The surgeons _____ (operate) since this morning and they _____ (perform) three operations.
4 I can't get this medicine anywhere. I _____ (go) to three chemist's.
5 My grandfather _____ (not eat) meat for a very long time.
6 Maggie _____ (practise) yoga for a long time. She _____ (take) a lot of yoga courses.
7 The children _____ (never get) ill with flu.
8 I _____ (sneeze) a lot recently. I think it's hay fever.
9 Fred _____ (exercise) all afternoon. He _____ (do) 100 push-ups so far!
10 I _____ (swim). That's why my hair is wet.

6 **Uzupełnij zdania właściwymi formami czasowników podanych w nawiasach. Zastosuj czasy *present perfect* lub *present perfect continuous*.**

1 **Ellen** Where are you and your family going on holiday?
John Well, we [1] _____ (talk) about it for weeks, but we [2] _____ (not decide) anything yet.
2 **Tina** Excuse me, [3] _____ (you/stand) in this queue for a long time?
Larry Yes, [4] _____ (queue) for almost an hour.
3 **Susan** Excuse me. Whose is this bag? Who [5] _____ (leave) it here?
Wally I don't know. I [6] _____ (sit) here all afternoon, but I [7] _____ (not notice) it until now.

Gramatyka

Zaimki nieokreślone

- Zaimków nieokreślonych: ***someone*** (lub *somebody*), ***anyone***, **no one** (lub *nobody*) używamy, gdy mówimy o osobach, np.
  Someone saw Peter in a bar last night.
  Has anyone seen my keys?
  No one talks about it.
- Zaimków nieokreślonych: ***something***, ***anything*** i ***nothing*** używamy, gdy mówimy o rzeczach, np.
  Something smells nice.
  Did you say anything?
  Nothing is certain.
- Zaimków nieokreślonych ***somewhere***, ***anywhere***, ***nowhere*** używamy, gdy mówimy o miejscach, np.
  Let's go somewhere nice after school.
  Have you seen Mr White anywhere?
  The poor girl has nowhere to go.
- Wyrazów złożonych z ***every-*** używamy, gdy mówimy o wszystkich (*everyone = everybody*), wszystkim (*everything*) lub o każdym miejscu („wszędzie") (*everywhere*), np.
  Everyone admires her.
  Is everything clear?
  People speak English everywhere I go.
- Po zaimkach nieokreślonych i przysłówkach zawsze używamy czasownika w liczbie pojedynczej, np.
  Everyone knows about it.
- Zaimki rozpoczynające się od ***some-*** stosuje się zazwyczaj w zdaniach twierdzących. Zaimków rozpoczynających się od ***any-*** używamy zwykle w pytaniach i przeczeniach.
  Someone took my bag!
  Is there anything I can do for you?
  I don't understand anything.
- Zaimki rozpoczynające się od ***no-*** występują w zdaniach przeczących: ponieważ ich znaczenie jest negatywne, czasownik w tych zdaniach występuje w formie twierdzącej, np.
  No one here speaks Chinese.
  There's nothing interesting in this museum.

1 Wybierz właściwe uzupełnienia zdań: a, b lub c.

1 Has _____ been to the new Internet café in town?
a no one **b** someone **c** anyone
2 Did you go _____ nice at the weekend?
a anywhere **b** anyone **c** anything
3 They've gone on holiday _____ in the Caribbean.
a somewhere **b** anywhere **c** nowhere
4 I didn't know _____ at the wedding. It was really boring!
a someone **b** no one **c** anyone
5 _____ is in the house. There's a light on!
a Someone **b** Anyone **c** No one
6 Did you argue about _____ with Tom? He looks really angry.
a anything **b** nothing **c** something

2 Uzupełnij zdania zaimkami *everyone/everybody*, *everything* i *everywhere*.

1 I go _____ by bike these days.
2 Have you got _____ you need for the journey?
3 _____ likes going on holiday.
4 _____ in the shop is half price today!
5 Has _____ finished their meal? Great! Let's have dessert.
6 There are cafés and restaurants _____ in this town.

3 Uzupełnij zdania właściwymi zaimkami nieokreślonymi.

1 It's a holiday and all the shops are closed. There's _____ to go.
2 There's _____ to talk to at home. I'm going out.
3 We need _____ who speaks Russian.
4 Don't worry! I said _____ to Joe about his surprise birthday party.
5 I knew _____ at the party. They were all my brother's friends.
6 I want to live _____ warm.
7 Sheila knows _____ about fashion. She's a fanatic.
8 I'm bored! There's _____ to do today!

4 Uzupełnij każde zdanie, tak aby zachować znaczenie zdania wyjściowego. Wykorzystaj podany wyraz w niezmienionej formie.

1 Is there an interesting programme on TV tonight? **ANYTHING**
Is there _____ on TV tonight?
2 You won't find better food in any other place. **ELSE**
You won't find better food _____.
3 Is there a cheap place we can go for lunch? **ANYWHERE**
Is there _____ we can go for lunch?
4 Let's listen to some different music. **SOMETHING**
Let's listen to _____.
5 I'd like a hot drink. **SOMETHING**
I'd like _____ to drink.

Czasy przeszłe; konstrukcja *used to*

Past simple

Twierdzenia i przeczenia

I You He/She/It We They	lived didn't (=did not) live	here.

Pytania i krótkie odpowiedzi

Did	I you he/she/it we they	live here?	Yes, I/you/he/she/it/we/they did. No, I/you/he/she/it/we/they didn't.

- Czas ***past simple*** stosujemy, gdy mówimy o czynności zakończonej w określonym czasie w przeszłości. Dotyczy to także wydarzeń następujących jedno po drugim lub wydarzeń powtarzających się w przeszłości, np.
  When Sara came home, her mother made dinner.
  (Gdy Sara przyszła do domu, jej mama ugotowała obiad.)
  When we were in Warsaw, we went to the cinema every evening. (Gdy byliśmy w Warszawie, codziennie chodziliśmy do kina.)
- W zdaniach w czasie *past simple* często używamy określeń czasu, takich jak: ***yesterday***, ***(two days) ago***, ***when I was a child***, ***in April/2008***, ***last night/week/month/year*** itp.

Past continuous

Twierdzenia i przeczenia

I He/She/It	was wasn't (=was not)	travelling very fast.
We You They	were weren't (=were not)	

Pytania i krótkie odpowiedzi

Was	I he/she/it	travelling very fast?	Yes, I/he/she/it was. No, I/he/she/it wasn't.
Were	we you they		Yes, we/you/they were. No, we/you/they weren't.

- Czas ***past continuous*** stosujemy, gdy opisujemy czynność trwającą w jakimś czasie w przeszłości (często będącą tłem dla innego wydarzenia), np.
  When Sara came home, her mother was making dinner.
  (Gdy Sara przyszła do domu, jej mama właśnie gotowała obiad.)
- ***Past simple*** i ***past continuous*** często używamy w tym samym zdaniu, opisując sytuację, w której dłuższa czynność została przerwana przez inną, krótszą czynność, np.
  It was raining when we left the house.
- Zdanie w czasie *past continuous* rozpoczynamy od ***while***. *While* nie jest stosowane w czasie *past simple*.
- Czasu *past continous* nie używamy z czasownikami opisującymi stany, np. *believe*, *need*, *understand* itp. Używamy go z czasownikami, które wyrażają dłuższą czynność, np. *wait*, *live*, *work*, *rain* itp.

Past perfect

Twierdzenia i przeczenia

I You He/She/It We They	had hadn't (=had not)	passed the test.

Pytania i krótkie odpowiedzi

Had	I you he/she/it we they	passed the test?	Yes, I/you/he/she/it/we/they had. No, I/you/he/she/it/we/they hadn't.

- Czas ***past perfect*** stosujemy, gdy mówimy o czynności lub zdarzeniu z przeszłości, które poprzedziło inną czynność w przeszłości, np.
  When Sara came home, her mother had already made dinner.
  (Gdy Sara przyszła do domu, jej mama już ugotowała obiad.)

Used to

- Konstrukcji ***used to*** + **forma podstawowa czasownika** używamy, kiedy mówimy o przeszłych sytuacjach lub przyzwyczajeniach, które uległy już zmianie.
  My sister used to have long hair, but now it's short.
  I didn't use to like football, but now I love it.
  Did you use to watch a lot of TV when you were younger?

1 W każdym zdaniu wskaż właściwą formę czasownika.

BLOG

I [1]*played / was playing* in a football match last weekend, and a few things [2]*went / were going* wrong. Firstly, when I [3]*arrived / was arriving* at the pitch at ten o'clock, I [4]*discovered / was discovering* that there was nobody there. Then, I realized the match [5] *didn't start / wasn't starting* until midday. I was two hours too early. While I [6]*waited / was waiting* for everybody to arrive, it started raining and I [7] *didn't have / wasn't having* an umbrella. At last the sun came out and the game [8]*began / was beginning*. I played for twenty minutes before I was injured. This is what happened: the score was 2–0 to the other team. Suddenly I had a chance, but as I [9]*ran / was running* for the ball, I [10]*fell / was falling* and [11]*hurt / was hurting* my leg. I stopped playing after that and we [12]*lost / were losing* the match 5–0.

Gramatyka

2 **Wstaw brakujący wyraz, tak aby utworzyć poprawne i logiczne zdanie.**

1 I was excited because I hadn't abroad before.
2 By the time I got to the party, everybody gone home.
3 When Jack arrived, I had finished my lunch, so he waited for me.
4 Your sister known her boyfriend for long before he asked her to marry him?
5 How much studying had done before you took the exam?
6 By the end of the course, I learned a lot of English.

3 **Uzupełnij zdania właściwymi formami czasowników podanych w nawiasach. Zastosuj czasy *past simple*, *past continuous* i *past perfect*.**

1 _____ (you/see) an elephant before you _____ (go) on the safari?
2 The children _____ (not/make) any cakes at school today.
3 The students _____ (do) an exam yesterday.
4 The film _____ (finish) by the time we _____ (go) to the cinema.
5 What _____ (your parents/give) you for your birthday this year?
6 When we _____ (get) to the airport, we _____ (realize) we _____ (forget) our passports.
7 I _____ (eat) my breakfast when the phone _____ (ring).
8 My parents _____ (fly) to Warsaw this morning.

4 **Uzupełnij zdania właściwą formą wyrażenia *used to*.**

1 Did you _____ work hard at school?
2 I _____ like vegetables, but now I love them.
3 My sister _____ wear dresses. Now she prefers jeans.
4 Where did you _____ go on holiday when you were a child?
5 My parents _____ go out to restaurants, but now they prefer to eat at home.
6 The students _____ work hard, but now they study every day.
7 Did you _____ go to the seaside for holidays when you were a child?
8 Sue eats butter now, but she _____ eat margarine.

5 **Uzupełnij tekst właściwymi formami czasowników podanych w nawiasach. Zastosuj czasy *past simple*, *past continuous* i *past perfect*.**

When Anna read the email, she [1]_____ (frown). Peter's mother [2]_____ (invite) herself to stay. As soon as Peter got home from work that night, she [3]_____ (tell) him the news. 'We must remember to put out that awful vase she [4]_____ (buy) us before she gets here,' she added.

The day of the visit arrived. Anna [5]_____ (clean) the house. Unfortunately, when she [6]_____ (dust) the furniture, she [7]_____ (knock) over the vase. As soon as Anna [8]_____ (see) what she [9]_____ (do), she almost cried. She [10]_____ (pick) up the pieces, then she carefully [11]_____ (glue) them back together. Just as Anna [12]_____ (fill) the vase with flowers, Peter's mother arrived. She [13]_____ (look) at the vase and [14]_____ (say), 'Anna! Lovely to see you! But where did you get that vase? It's horrible! I thought you [15]_____ (have) better taste than that!'

6 **Przetłumacz fragmenty zdań w języku polskim na język angielski. Zastosuj czasy przeszłe.**

1 We (*jedliśmy*) _____ breakfast when the phone rang.
2 When I got home, I realized I (*zostawiłam*) _____ my bag on the bus.
3 When she knocked on the door, it (*otworzyły się*) _____ immediately.
4 I (*kiedyś nie piłem*) _____ coffee, but now I like it.
5 When we were in England, we (*jedliśmy*) _____ in restaurants every day.
6 While I was doing my homework, my brother (*rozmawiał*) _____ on the phone.
7 (*Czy spałaś*) _____ when I rang?
8 It (*nie padało*) _____ when I left home this morning.
9 My brother (*kiedyś wychodził*) _____ every night, but now he stays at home.
10 I (*nie oglądałem*) _____ the film last night because I'd seen it before.

Różnice w użyciu czasów *present perfect*, *present perfect continuous* i *past simple*

Present perfect, present perfect continuous, past simple

- Gdy informujemy o niedawnych wydarzeniach, stosujemy czas ***present perfect***. Gdy następnie opowiadamy o szczegółach tych wydarzeń, mówimy o nich w czasie ***past simple***, np.
  Ann has left her job at the bank. She didn't like her boss.
- Pozostałe różnice w użyciu tych czasów przedstawia poniższa tabela.

Czasy perfect	***Past simple***
Czasu ***present perfect*** używamy wtedy, gdy mówimy o doświadczeniach i czynnościach bez określania, kiedy miały miejsce. Często wykorzystujemy w zdaniach w tym czasie przysłówki ***ever***, ***never***, ***just***, ***yet*** i ***already***, ***once/twice***, np. *Have you ever been to Spain?* *I've never been to Spain.* *Carrie has stayed at the hotel twice.*	Czasu ***past simple*** używamy wtedy, gdy mówimy o czynnościach, które odbyły się w określonym momencie w przeszłości. W zdaniach w tym czasie często używamy ***ago***, ***last week/year***, ***in 2009***, ***yesterday***, ***when I was eight***, np. *John Lennon died in 1980.* *The plane landed at five o'clock.* W pytaniach z ***when*** również używamy *past simple*, np. *When did Lee go to Spain?* *Lee went to Spain last year.*
Czasów ***present perfect*** i ***present perfect continuous*** używamy wtedy, gdy mówimy o zakończonych lub niezakończonych czynnościach lub sytuacjach, których skutek jest widoczny w chwili obecnej. Często używamy tych czasów z określeniami ***since*** i ***for*** oraz ***how long***, np. *He's been waiting for us for two hours* (wciąż czeka). *I've written to John, so he knows everything.* *How long have you been studying English?*	Czasu ***past simple*** używamy wtedy, gdy mówimy o czynnościach lub sytuacjach, które zostały zakończone w przeszłości. *I lived in Germany from 2002 to 2006* (już tam nie mieszkam). *I had a cat two years ago* (już nie mam kota).

1 Wybierz właściwe uzupełnienia zdań: a, b, c lub d.

1 Have you _____ travelled around Europe?
a ever **b** never **c** already **d** yet
2 We've had our English teacher _____ the beginning of term.
a for **b** just **c** yet **d** since
3 Max hasn't been on holiday _____.
a since **b** ago **c** yet **d** never
4 I'm sorry. You can't speak to Jack. He's _____ gone out.
a since **b** just **c** yet **d** never
5 My sister met her boyfriend _____ summer.
a since **b** for **c** last **d** ago
6 I'm not hungry. I've _____ had a sandwich.
a yet **b** since **c** ever **d** already

2 Uzupełnij dialog właściwymi formami czasowników podanych w nawiasach. Zastosuj czasy *past simple* i *present perfect*.

Kate I [1]_____ (listen to) a very interesting lecture recently.
Jennifer Really? What [2]_____ (it/be) about?
Kate Professor Jenkins from Oxford University [3]_____ (talk) about an addiction to shopping. He [4]_____ (present) some unusual ways of fighting it and [5]_____ (give) a lot of practical advice.
Jennifer Professor Jenkins? I think I [6]_____ (hear) that name. [7]_____ (he/publish) anything?
Kate He [8]_____ (write) a few books about modern addictions and his latest book, *Don't Shop Until You Drop*, [9]_____ (be) published two years ago; it [10]_____ (be) quite popular ever since.
Jennifer Oh yes, I [11]_____ (read) it. But I [12]_____ (not find) it very practical. I [13]_____ (even try) a few of his tips but they [14]_____ (not work) for me. Would you believe that this week I [15]_____ (spend) over £100 on shoes?
Kate I think you [16]_____ (always be) a big spender.
Jennifer Me, too!

3 Uzupełnij poniższy e-mail właściwymi formami czasowników podanych w nawiasach. Zastosuj czasy *past simple* i *present perfect*.

Dear Alicia,

We [1]_____ (not hear) from you for a long time so I [2]_____ (decide) to write to you to find out if everything is OK with you. I hope you [3]_____ (enjoy) your stay in Brighton last month. How long ago [4]_____ (you/come) back? [5]_____ (you/meet) anybody interesting there?

Nothing [6]_____ (change) much round here since you [7]_____ (leave). The bad news is that I [8]_____ (fail) my driving test again! When I [9]_____ (approach) a junction, I [10]_____ (not notice) when the lights [11]_____ (turn) red and I [12]_____ (drive) on. The good news is that Piotr and Magda [13]_____ (just get) married. They [14]_____ (go) on their honeymoon to a Greek island last weekend.

Please write soon. Take care.

Kasia

Gramatyka

4 **W każdym zdaniu znajdź jeden błąd gramatyczny dotyczący użycia czasów *present perfect*, *present perfect continuous* i *past simple* i go popraw.**

1 Josh went to Cairo twice.
2 How long have you been having this mobile phone?
3 Where are the children? They just went outside.
4 When has she bought this house?
5 The police didn't find the stolen jewellery yet.
6 When Sam was a child he has lived with his aunt for a year.
7 Look! The dog ate your dinner!
8 Szymborska has been Poland's first female writer to receive the Nobel Prize.
9 The modern art gallery was closed since last Monday.
10 I knew Mary for ages.

5 **Na podstawie pierwszego zdania ustal, czy drugie zdanie jest prawdziwe.**

1 Ruth went to Italy.
Ruth is in Italy now. _____
2 Joe has gone to Japan.
Joe is in Japan now. _____
3 Sarah has opened the door.
The door is now open. _____
4 Bill opened the windows.
The windows are open now. _____
5 It's been raining since three o'clock.
It is still raining. _____
6 Peter put the TV on.
The TV is on now. _____

6 **Uzupełnij zdania właściwymi formami czasowników podanych w nawiasach. Zastosuj czasy *present perfect*, *present perfect continuous* i *past simple*.**

1 I _____ (be) on a diet for three weeks now, but _____ (not lose) a pound yet.
2 They _____ (spend) their holidays in Tuscany three times.
3 When Tricia _____ (be) a student, she _____ (live) in a dormitory for almost a year.
4 We _____ (solve) crossword puzzles for two hours. So far we _____ (solve) five.
5 Robert _____ (be) last ill ages ago.
6 You look very tired. What _____ (you/do)?
7 The dress looks nice. Where _____ (you/buy) it?
8 Ania is one of the most interesting people I _____ (meet) in my life.
9 I first _____ (go) to London ten years ago and I _____ (return) several times since then.

7 **Uzupełnij e-mail właściwymi formami czasowników podanych w nawiasach. Zastosuj czasy *present perfect*, *present perfect continuous* i *past simple*.**

Hi Tom,
How are things? We [1] _____ (arrive) in New York last Saturday and we [2] _____ (explore) ever since. We [3] _____ (already/be) to Central Park, and this morning we [4] _____ (visit) the Statue of Liberty.
My brother's happy! He [5] _____ (eat) non-stop. You know how much he loves his food! We [6] _____ (find) so many interesting restaurants in New York, and so many different types of cuisines! I love Mexican and Chinese. We [7] _____ (not try) sushi yet, but that's next on our list.
This afternoon, we [8] _____ (look) round Times Square. [9] _____ (you/ever/be) there? It's amazing. I [10] _____ (never/see) so many great shops in one place. I wanted to go to Macy's, too, but we [11] _____ (not have) time today. Maybe we'll go tomorrow.
Anyway, [12] _____ (you/miss) me all this time? I can't wait to see you!
See you when I get back!
Love,
Tess

8 **Uzupełnij każde zdanie, tak aby zachować znaczenie zdania wyjściowego.**

1 We've already done a maths test today.
We _____ it earlier today.
2 I last ate meat three years ago.
I _____ meat for three years.
3 It's a long time since I've played football.
I _____ football for a long time.
4 I've just seen Tara.
I _____ Tara a few minutes ago.
5 I didn't have breakfast when I got up.
I _____ breakfast yet.
6 He moved to Warsaw years ago.
He _____ in Warsaw for years.

Rzeczowniki policzalne i niepoliczalne; wyrażenia określające ilość

Rzeczowniki policzalne i niepoliczalne

- Rzeczowniki policzalne występują zarówno w liczbie pojedynczej, jak i mnogiej, np.
  a bag – two bags
- Rzeczowniki niepoliczalne występują tylko w liczbie pojedynczej i używamy ich bez rodzajnika *a/an*, np.
  You can only pay in cash in this shop.
  Can I have some water, please?
- Niektóre rzeczowniki mogą być zarówno policzalne, jak i niepoliczalne, ale ich znaczenie ulega wtedy zmianie, np.
  I'll have a tea, please (jedną filiżankę herbaty).
  I don't like tea (herbaty jako napoju).
  We need some paper to write on (papieru).
  Please get me the morning paper (gazetę).
- Niektóre rzeczowniki są zawsze niepoliczalne i występują tylko w liczbie pojedynczej, np.
  furniture, news, advice, information, luggage, money
  The furniture in my room is blue. (Meble w moim pokoju są niebieskie).
  I've stopped reading the papers. The news is always bad. (Przestałam czytać gazety. Wiadomości są zawsze złe).
  Money doesn't bring happiness. (Pieniądze nie dają szczęścia).
- ***Some*** i ***any*** używamy z rzeczownikami policzalnymi w liczbie mnogiej i z rzeczownikami niepoliczalnymi.
- ***Some*** (jakiś, trochę) używamy w zdaniach twierdzących.
- ***Any*** (żaden, jakiś) używamy w zdaniach przeczących i w pytaniach.
- ***A*** i ***an*** używamy z rzeczownikami policzalnymi w liczbie pojedynczej.

Wyrażenia określające liczbę/ilość

- Do określenia liczby przed rzeczownikami policzalnymi wykorzystujemy następujące wyrażenia: ***many***, ***a lot of*** (wiele, dużo), ***a few*** (kilka, parę) lub ***few*** (niewiele, mało), np.
  There aren't many people in the shop today.
  A lot of people only buy sale items.
  There were only a few banks open until 6 p.m.
  Few people I know can speak Russian.
- Przed rzeczownikami niepoliczalnymi stawiamy: ***a lot of***, ***much*** (dużo, wiele), ***a little*** (trochę) lub ***little*** (mało), np.
  How much money did you spend?
  She spent a lot of time trying on clothes.
  They only need a little water.
  We have little time.
- Wyrażenie *a lot of* stosujemy zwykle w zdaniach twierdzących, a określenia ***many*** i ***much*** – w pytaniach i przeczeniach, np.
  Susan has bought a lot of winter clothes.
  You can't buy many good books here.

Whole, all

- Wyraz ***whole*** (cały/cała) stosujemy przed rzeczownikiem w liczbie pojedynczej, a ***all*** (wszyscy, wszystkie) – przed rzeczownikami w liczbie mnogiej i rzeczownikami niepoliczalnymi, np.
  I drank a whole bottle of juice.
  Susan spends all her money on clothes.
  All the shops are closed today.

1 Uzupełnij zdania. Wykorzystaj określnik *some* lub *any*.

1 I haven't got _____ time to spare.
2 Can I get you _____ orange juice?
3 Have you met _____ interesting people at the party?
4 When we reached the top of the mountain, we felt we didn't have _____ energy left.
5 I can't find _____ skimmed milk in the fridge, but I can see we have _____ full-fat milk.
6 Would you like _____ cheesecake?
7 If you have _____ questions, please ask them now.
8 I have bought _____ detective stories to read on my holidays.

2 Uzupełnij dialogi określnikami *some*, *a/an* lub –.

1 **Pete** Can I have _____ water, please?
Diane Yes, of course. Can you get _____ glass from the cupboard?
2 **Tony** Would you like _____ cup of tea?
Andy No, thank you. I'd prefer _____ coffee.
3 **Amy** Do you have _____ sugar in your coffee?
Pippa No thanks, but I'd like _____ milk, please.
4 **Mike** Would you like _____ pasta for lunch?
Sandra That sounds good. I'll make _____ garlic bread.
5 **Janet** Can you get _____ loaf of bread on the way home?
Neil Sure. I'll get _____ butter, too.

3 W każdym zdaniu wskaż właściwy wyraz.

1 Give me *a little* / *a few* time.
2 I feel sick. I think I've eaten *too many* / *too much*.
3 Hardly *any* / *some* of my friends know that I used to believe in ghosts.
4 Sonia's got a lot of friends, but only *a few* / *few* good ones.
5 Do you have *much* / *many* free time on weekdays?
6 She has put forward *a lot of* / *much* good ideas in her proposal.
7 There's still *a lot of* / *little* work to do.
8 Could you lend me *any* / *some* money till tomorrow?

Gramatyka

4 Wskaż zdania poprawne i popraw błędne.

1 Do you spend a lot of money on clothes?
Yes, I do. Many.
2 I only bought a little eggs. We still have some in the fridge.
3 How many pairs of trousers have you got?
4 Do you save much?
No, very little.
5 The whole students were tired after a long day in the shopping centre.
6 We need a little tomatoes for this meal.
7 I haven't bought many records this year.
8 A lot of children use computers at school.
9 How many sugar do you want in your tea?
10 Would you give me a few water, please?

5 Uzupełnij zdania w języku angielskim zgodnie z poleceniami.

1 Poproś o papier do drukarki.
Can I have _____ for my printer?
2 Poproś koleżankę o radę.
Can you give me _____?
3 Zamów kawę z mlekiem.
I'd like _____ with _____.
4 Zaproponuj kupno kurczaka na dzisiejszy obiad.
Let's buy _____ for dinner tonight.
5 Poinformuj, że nie jadasz ryb.
I never eat _____.
6 Zaproponuj koledze czekoladkę z karmelem.
Would you like _____ with caramel?
7 Powiedz, że te meble ci się nie podobają.
I don't like _____.
8 Zapytaj, czy zupy błyskawiczne są dziś w specjalnej cenie.
_____ the instant _____ on offer today?
9 Powiedz fryzjerce, że twoje włosy są za długie, i poproś o ich ścięcie.
My _____ too long. Can you cut _____?
10 Zapytaj, czy pieniądze na twoim koncie są opodatkowane.
I'd like to know if _____ in my account _____ taxed.

6 W poniższym dialogu wskaż właściwe formy.

Jess There isn't [1] *many / much / little* milk left. Can you buy some?
Seth I suppose so. But I don't really want to go shopping today. I went yesterday and the [2] *all / lot / whole* place was full of crazy people looking for bargains.
Jess Oh, come on! It's not that bad in the supermarket. Anyway, it's late. There aren't [3] *much / all / many* people there at this time of day.
Seth All right. Do we need anything else?
Jess Yeah, let's see … . Well, we've got [4] *a little / a few / a lot of* vinegar, but we've only got [5] *a little / a few / a lot of* olive oil. We're having salad tonight, so we really need some more.
Seth Anything else?
Jess Yeah, biscuits. We've got [6] *a little / a few / a lot of* left, but not [7] *all / many / whole*. I think that's [8] *whole / little / all* we need.
Seth OK, but I haven't got [9] *many / a lot / much* money.
Jess Well, you can go to the bank.
Seth The banks are [10] *all / whole / few* closed at this time, aren't they?
Jess All right, use your credit card, then. Hurry up or the supermarket will close!
Seth OK. I'm going.

7 Przetłumacz fragmenty zdań w języku polskim na język angielski.

1 I don't know (*żadnego kucharza*) _____ who can cook better than my mum.
2 There's (*mało*) _____ the government has done to help the unemployed.
3 I don't need (*żadnej pomocy*) _____.
4 (*Mało dzieci*) _____ came to the party, but they all had a good time.
5 We need (*kilka godzin*) _____ and (*dużo*) _____ patience to clean the whole house.
6 We bought (*nowe meble*) _____ for the study.
7 My (*cała*) _____ class is doing a survey on shopping habits.
8 Department stores offer their customers (*dużo*) _____ high-quality goods from different companies.

Czasy przyszłe

Konstrukcja *be going to*

Be going to używamy:

- kiedy mówimy o powziętych planach na przyszłość, np.
  My parents are going to travel all over the world.
- kiedy coś przewidujemy, szczególnie gdy przewidywania dotyczą tego, co widzimy, np.
  Look at that driver. She's going to crash!

Will

Will używamy:

- kiedy podejmujemy decyzję w chwili mówienia, np.
  I'm bored. I think I'll go to the cinema.
- kiedy coś przewidujemy, szczególnie gdy przewidywania dotyczą naszych przemyśleń lub przekonań, np.
  One day there won't be any shops. People will only buy things on the Internet.
- kiedy coś obiecujemy lub o czymś zapewniamy, np.
  I promise I'll be there.

Present continuous

- Czasu ***present continuous*** używamy również do opisywania przyszłości. Stosujemy ten czas, gdy mówimy o zaplanowanych czynnościach, np.
  We're going on holiday to Italy next Monday.

Present simple

- ***Present simple*** stosujemy, gdy mówimy o wydarzeniach, które odbywają się zgodnie z rozkładem, planem, np.
  Our plane leaves at 7 p.m. so I'd like to be at the airport at 5.30 p.m.

Future continuous

Twierdzenia i przeczenia

I You He/She/It We You They	will be won't be	playing football at 12.30.

Pytania i krótkie odpowiedzi

Will	I you he/she/it we you they	be playing football at 12.30?	Yes, I/you/she/she/it/ we/you/they will. No, I/you/she/she/it/ we/you/they won't.

- Czasu ***future continuous*** używamy, kiedy mówimy o czynnościach, które w określonym momencie w przyszłości będą już trwały od pewnego czasu, np.
  This time next month I will be sitting on a beach.
- Czasu ***future continuous*** używamy również, gdy chcemy o coś uprzejmie zapytać, np.
  Will you be going anywhere near a chemist's this morning?

1 W każdym zdaniu wskaż właściwą formę czasownika.

1 The children *go / are going* to the museum later.
2 The play *doesn't end / isn't ending* until 10 p.m. on Friday nights.
3 He *sees / is seeing* his girlfriend this evening.
4 What time *does the bus arrive / is the bus arriving*?
5 The bus *leaves / is leaving* at 10 a.m. every day.
6 Where *do you meet / are you meeting* Ben tomorrow?
7 We *have / are having* a history lesson every Thursday.
8 My sister *doesn't go / isn't going* shopping later.

2 Uzupełnij zdania właściwymi formami czasowników podanych w nawiasach. Zastosuj konstrukcję *be going to* lub *will*.

1 What do you think the weather _____ (be) like today?
2 It's raining hard. They _____ (not/play) football today.
3 One day, people _____ (not travel) by plane any more.
4 _____ (go) on holiday this year?
5 My teacher _____ (look) for a job in London next year.
6 I like animals and I'm good at science and so I _____ (study) to be a vet.
7 I'm tired. I think _____ (go) to bed.
8 I _____ (not buy) that pizza. It doesn't look very nice.

3 W każdym zdaniu zakreśl właściwą formę czasownika. Czasem obie formy będą poprawne.

1 We *'ll go / 're going to go* on a cruise next week. I can't wait.
2 I'm really sorry you didn't like the room. I promise I *'ll give / 'm giving* you a discount next time.
3 What *are you going to take / are you taking* with you on the excursion tomorrow?
4 Those suitcases look very heavy. I *'ll help / 'm going to help* you carry them up to the room.
5 What time *does / will* the train arrive in Leeds?
6 I think I *go / will go* by train.
7 When *are you seeing / are you going to see* Janet?
8 In 2030, people *will drive / are going to drive* only hybrid cars.

Gramatyka

4 Uzupełnij zdania właściwymi formami czasowników podanych w nawiasach.

1 'When are you going to book the flight?'
'I haven't thought about it yet. I think I _____ (do) it tomorrow.'
2 One day, people _____ (live) on Mars.
3 'Do you know where you'd like to go next summer?'
'Yes, I _____ (travel) across Europe for two months.'
4 You can tell me who you went on your cycling trip with. I promise I _____ (not tell) anybody.
5 Look at Mr Black driving his car – he _____ (hit) that wall!
6 Our class _____ (visit) the Natural History Museum on Tuesday morning. We're really excited about the trip.
7 I'm sure my new driving instructor _____ (not be) as absent-minded as the last one I had.
8 'Could someone go and confirm the dates for the school trip to Warsaw?'
'OK. I _____ (go).'
9 I keep sneezing. I _____ (get) a bad cold.
10 I can't go out on Tuesday because I _____ (meet) Tim at the airport.

5 W każdym zdaniu znajdź jeden błąd gramatyczny i go popraw.

1 Hurry up! The film is starting at 7.30.
2 Maya meets her boyfriend at eight o'clock tonight outside the cinema.
3 Look at that boy on the bike! He crashes into that tree in a minute.
4 This time next week I do an exam.
5 My sister will go to university in London. She already has a place.
6 I'll be sending you a postcard when I get to New York.
7 Oh look, we've run out of milk. I'm going to go to the shop to get some.
8 Don't phone me after ten o'clock tonight. I sleep.
9 Sit down. I am making you a cup of coffee.
10 What will you do on Saturday?

6 Uzupełnij dialogi właściwymi formami czasowników podanych w nawiasach.

1 **Alison** Where are you going?
Jenny To the station. My train _____ (leave) at six o'clock.
2 **Dan** I'm going shopping in a minute.
Lee Are you? I _____ (come) with you!
3 **Katie** Do you fancy coming round to my house this afternoon?
Suzie Sorry, I can't. I _____ (meet) a friend.
4 **Brad** Are you looking forward to your holiday?
Danny Yes! Just think, this time next week, I _____ (sit) on the beach in the sun.
5 **Katie** Listen to the engine!
Al We _____ (take off) any minute.
6 **Jo** What are Jack's plans for the summer?
John He _____ (visit) his uncle in Canada.
7 **Matt** Have a good journey!
Claire Thanks. I _____ (phone) you when I get there.
8 **Gill** What do you think you'll be doing in five years' time?
Simon I think I _____ (play) the guitar in a rock band. I'll be famous all over the world.

7 Przetłumacz fragmenty zdań w języku polskim na język angielski.

Tom What are your plans for the weekend?
Jess I [1] (*idę*) _____ to the cinema tonight. Do you want to come?
Tom I can't. I [2] (*spotykam się*) _____ some friends after school. What about tomorrow?
Jess I [3] (*odwiedzam*) _____ my sister. She lives in Brighton.
Tom That sounds good! Can I come? I [4] (*nie robię*) _____ anything this weekend.
Jess Why not? I [5] (*zapytam*) _____ my sister.
Tom Thanks! [6] (*Czy jedziesz autem*) _____?
Jess No, I [7] (*jadę*) _____ the train. It [8] (wyjeżdża) _____ at eight o'clock.
Tom Great! I [9] (*zobaczę*) _____ you at the station if your sister says yes!
Jess OK. It [10] (*będzie*) _____ really sunny this weekend, so bring your sunglasses!

Przyimki

Przyimki miejsca

- In: *a classroom, the gym, the picture, the book, bed, the city, the centre, the playground, Poland, the fridge*
- At: *school/university, the party, the front, the back, 10 Downing Street, the bus stop, the cinema, the station*
- On: *the floor, the map, the right/left, the table*

Przyimki czasu

- In: *2011, November, winter, the morning, two years' time, three minutes' time*
- On: *Monday, Tuesday morning, Teachers' Day, 6 May*
- At: *eleven o'clock, lunch break, the moment, this/that time, the weekend*

Nie stosujemy przyimka w wyrażeniach: *this week, last September, next Saturday*

1 Uzupełnij zdania właściwymi przyimkami czasu.

1 I often watch TV _____ the evening.
2 We often go swimming _____ Tuesdays.
3 I never do my homework _____ the morning.
4 We sometimes have lunch _____ midday.
5 I usually see my friends _____ the weekend.
6 My brother plays football _____ Saturday mornings.

2 Uzupełnij zdania właściwymi przyimkami. Wykorzystaj przyimki *at*, *in* lub *on*. Tam, gdzie przyimek nie jest potrzebny, wpisz znak –.

1 I'd like to study law _____ university.
2 We have to hand in our work to the teacher _____ next Monday.
3 Hurry! The lesson starts _____ five minutes.
4 My school is on 11 Szeroka Street, right _____ the city centre.
5 What are you doing _____ Christmas Day?
6 There's a garden _____ the front of the house.
7 _____ fifty years' time, traditional notebooks will be a thing of the past.
8 Some students cannot concentrate when sitting _____ their desks.
9 Let's meet _____ the front of the school building.
10 We're having a school party _____ Saturday night.

Konstrukcje czasownikowe

Czasownika z końcówką *-ing* (tzw. *gerund*) używamy zwykle:

- po przyimkach (*in*, *on*, *at*, *to* itd.) i spójnikach (*after*, *before* itd.), np.
  I'm thinking of going to the gym.
  How about watching football on TV?
- jako podmiotu w zdaniu, np.
  Swimming is good for you.
- po niektórych czasownikach, takich jak: *admit, avoid, can't help, consider, deny, dislike, don't mind, enjoy, fancy, feel like, finish, give up, hate, imagine, involve, keep, like, love, miss, practise, prefer, risk, spend time, suggest*, np.
  I love skiing in the Tatras.
  I prefer jogging to cycling.
- po niektórych zwrotach, takich jak: *it's no good, it's not worth*, np.
  It's not worth worrying about it now.

Bezokolicznika (*infinitive*) używamy zwykle:

- po przymiotnikach, np.
  I find it difficult to get up early.
- gdy określamy cel, np.
  She goes to aerobic classes to lose weight (żeby schudnąć).
- po niektórych czasownikach, takich jak: *agree, arrange, decide, expect, fail, help, hope, learn, manage, mean, need, offer, plan, prepare, pretend, promise, refuse, seem, want, wish, would like, would prefer*, np.
  I want to try a new sport.
- w konstrukcjach typu czasownik + dopełnienie + *to* + bezokolicznik, np.
  My teacher advised me to do more grammar exercises.

Konstrukcje z imiesłowem i bezokolicznikiem

- Niektóre czasowniki zmieniają znaczenie w zależności od tego, czy czasownik, który po nich występuje, jest w bezokoliczniku czy ma końcówkę *-ing*, np.
  forget to do sth – zapomnieć, żeby coś zrobić
  forget doing sth – zapomnieć, że się coś robiło
  remember to do sth – pamiętać, aby coś zrobić
  remember doing sth – pamiętać, że się coś robiło
  stop to do sth – zatrzymać się, żeby coś zrobić
  stop doing sth – przestać coś robić
  try to do sth – próbować, starać się coś zrobić
  try doing sth – wypróbować (różne możliwości)

Uwaga!

- Po czasownikach modalnych (*can*, *may*, *must*, *should* itp.) oraz czasownikach *make* i *let* stosujemy bezokolicznik bez *to*, np.
  You shouldn't watch so much TV.
  Please don't make me do it again.

1 W każdym zdaniu wskaż właściwą formę czasownika.

1 I'm good at *to play* / *playing* sports such as football and basketball.
2 My sister's looking forward to *start* / *starting* her new dance class.
3 I enjoy *to walk* / *walking* in the countryside.
4 My brother can't afford *to take* / *taking* up any new hobbies.
5 I often imagine *to be* / *being* an Olympic athlete.
6 It's silly *to make* / *making* such a fuss about changing the timetable.
7 I'm doing extra English classes *to pass* / *passing* the exam.

Gramatyka

2 Przetłumacz fragmenty zdań w języku polskim na język angielski.

1 Tom's favourite hobby is (*oglądanie*) _____ sport on TV.
2 I hate (*chodzić*) _____ to the gym. It's so boring!
3 Carla says she'd prefer (*zostać*) _____ in than go out tonight.
4 When David was a boy he dreamed of (*zostaniu*) _____ a film star.
5 I'm hoping (*zobaczyć*) _____ Radwańska play in the finals.
6 Would you mind (*powiedzieć*) _____ the teacher that I will not be coming to the class?
7 My dad's kind. He sometimes (*pozwala*) _____ me borrow his laptop.

3 Napisz zdania w języku angielskim zgodnie z poleceniami. Użyj czasowników zapisanych dużymi literami.

1 Powiedz, jaką umiejętność (np. czytanie) musisz jeszcze poćwiczyć. **PRACTISE**
_____
2 Powiedz, co chciałbyś/chciałabyś robić dziś wieczorem. **WOULD LIKE**
_____
3 Powiedz, za czym tęsknisz. **MISS**
_____
4 Obiecaj, że coś zrobisz. **PROMISE**
_____
5 Powiedz, co udało ci się zrobić w zeszłym miesiącu. **MANAGE**
_____

4 Wskaż zdania poprawne i popraw błędne.

1 My brother wants to be a rock star.
2 To do extreme sports is a great way to keep fit.
3 Our English teacher makes us to work really hard. She gives us tests every week.
4 It's important to learn about different cultures.
5 Simon promised being on time for the class.
6 I can't wait to go out this evening.
7 I've joined the gym keeping fit.
8 My friends are mad about playing music.
9 I haven't managed doing my homework yet.

5 Uzupełnij zdania właściwymi formami czasowników podanych w nawiasach.

1 **a** I remember _____ (meet) my best friend all those years ago.
b Can you remember _____ (buy) some milk?
2 **a** I'll never forget _____ (lose) my passport in Athens.
b Don't forget _____ (lock) the door.
3 **a** Please try _____ (finish) your homework by tomorrow.
b Try _____ (do) a new sport. You might enjoy it!
4 **a** Hurry home! Don't stop _____ (go) to the shops!
b We stopped _____ (do) karate because we weren't very good.

6 Przetłumacz fragmenty zdań w języku polskim na język angielski. Użyj formy bezokolicznika lub imiesłowu.

My sister, Anna, wanted [1] (*zrobić*) _____ something different, so she decided [2] (*kupić*) _____ a new pet. She looked around the pet shop and chose a stick insect. Stick insects aren't very exciting pets, but Anna is mad about [3] (*opiekować się*) _____ any type of animal or insect, so she's very happy with it. She called it Ben. Anna has had quite a few unusual pets in the past. I always remember [4] (*jak wchodziłem*) _____ into the living room one day and [5] (*widziałem*) _____ a huge snake in a cage. The snake's name was Lily and she was orange. In those days, I couldn't stand [6] (*być*) _____ close to any type of reptile and so I refused to [7] (*wchodzenia*) _____ into the living room for about a month. Then I got used to Lily and gradually I started [8] (*lubić*) _____ her. These days, Anna has three snakes, two lizards and a tortoise, as well as Ben the stick insect. The other day she said she was thinking of [9] (*kupnie*) _____ a tarantula. I can't promise [10] (*że będę lubił*) _____ a tarantula, but I suppose I'll try.

So i *such; in order to; so as to*

- Spójników ***so … that*** i ***such (a) … that*** używamy, aby określić rezultat jakiejś sytuacji.
- Spójnik ***so*** stosujemy przed przymiotnikiem lub przysłówkiem, np.
  It was so hot that I couldn't study.
  The test was so difficult that everyone failed.
- Spójnik ***such a*** stosujemy przed przymiotnikiem i następującym po nim rzeczownikiem w liczbie pojedynczej, np.
  It was such a nice day that I went for a long walk.
- Spójnik ***such*** stosujemy, jeśli rzeczownik następujący po przymiotniku jest w liczbie mnogiej lub jest niepoliczalny, np.
  Our teacher gives us such difficult tests that most people fail.
- Spójniki ***in order (not) to***, ***so as (not) to***, ***to***, ***so that*** stosujemy wtedy, gdy określamy cel, np.
  I recycle bottles in order to help the environment (aby ochronić środowisko).
  She took an umbrella so as not to get wet in the rain (aby nie zmoknąć).

1 Połącz poniższe zdania pojedyncze w zdania złożone. Wykorzystaj spójniki *in order to* lub *so as (not) to*.

1 I'm taking extra lessons. I must prepare for my Matura exams in May.
_____
2 Mary bought an alarm clock. She didn't want to be late for work.
_____
3 Becky doesn't eat just before exercising. She wants to avoid feeling sick.
_____
4 I'm going on a beach holiday in Spain. I need to relax.
_____
5 He left the office earlier than usual today. He didn't want to miss his dental appointment.
_____
6 I phoned Julia. I didn't want to see her in person.
_____

2 Uzupełnij zdania. Wykorzystaj spójniki *so*, *such* lub *such a*.

1 I felt _____ tired that I went to bed at 10 p.m.
2 We had _____ good time that we didn't want to leave the party.
3 Our neighbours have _____ noisy dogs that we can't sleep at night.
4 The essay was _____ badly written that she had to write a new one.
5 We had _____ little time that we decided to take a taxi.
6 I haven't played volleyball for _____ long that I can't remember how to do it.
7 There was _____ big interest in his talk that they had to move it to a larger room.
8 It was _____ hot night that I could hardly get any sleep.

3 Uzupełnij każde zdanie, tak aby zachować znaczenie zdania wyjściowego. Użyj podanych wyrazów w niezmienionej formie.

1 People were surprised because the girl was such a good dancer. **SO**
The girl danced _____ that people were surprised.
2 The film was so boring that I left the cinema. **SUCH**
It was _____ that I left the cinema.
3 She wears such unusual clothes that people stare at her. **SO**
She dresses _____ that people stare at her.
4 I ordered the books online to pay less. **NOT**
I ordered the books online _____ pay much.
5 You must work harder if you want to succeed. **ORDER**
You must work harder _____ succeed.
6 Josh joined a sports club to get fitter. **AS**
Josh joined a sports club _____ get fitter.

Strona bierna; konstrukcja *have something done*

Strony biernej używamy, kiedy:
- bardziej interesuje nas sama czynność niż jej wykonawca;
- nie wiemy, kto wykonuje czynność lub jej wykonawca jest jasno określony przez kontekst. Stronę bierną tworzymy za pomocą formy czasownika *be* w różnych czasach i imiesłowu biernego (*past participle*).

present simple	→	*The engine is built.*
present continuous	→	*The engine is being built.*
present perfect	→	*The engine has been built.*
past simple	→	*The engine was built.*
past continuous	→	*The engine was being built.*
past perfect	→	*The engine had been built.*
future simple	→	*The engine will be built.*
konstrukcja *going to*	→	*The engine is going to be built.*
czasowniki modalne	→	*The engine must be built.*

- Wykonawca czynności jest najczęściej pomijany, szczególnie wtedy, gdy jest wyrażony zaimkiem, np. *I, he, she, somebody, they.*
- Jeśli chcemy powiedzieć, kto wykonał czynność, używamy słowa ***by***, np.
  The radio was invented by Marconi.
- Jeśli czasownik ma dwa dopełnienia (np. *ask*, *give*, *offer*, *send*), możliwe są dwa warianty tworzenia strony biernej, np.
  She sent me a present for Christmas.
  a I was sent a present for Christmas.
  b A present was sent to me for Christmas.
- Strony biernej używamy także w języku oficjalnym w konstrukcjach bezosobowych typu: ***It is said/believed/thought that*** … (Sądzi się, wierzy się, myśli się, że…), np.
  It is believed that children are better at using computers than adults.
  Children are believed to be better at using computers than adults.

Gramatyka

Have something done

Konstrukcji *have* + rzeczownik + *past participle* używamy, kiedy chcemy powiedzieć, że ktoś dla nas coś zrobił. *Have* możemy użyć w różnych czasach, np.
We had a new sofa delivered yesterday.
I'm going to have my hair cut tomorrow.

1 Uzupełnij zdania właściwą formą czasownika. Wybierz odpowiedź a, b lub c.

1 Chinese _____ by millions of people today.
a is spoken **c** was spoken
b will be spoken
2 The first mobile phones _____ in the USA.
a are produced **c** will be produced
b were produced
3 The Internet _____ until the 1990s.
a isn't created **c** won't be created
b wasn't created
4 One day, a cure for all illnesses _____ by scientists.
a is discovered **c** will be discovered
b was discovered
5 *The Scream* _____ by Edvard Munch in 1893.
a is painted **c** will be painted
b was painted
6 In the future, petrol cars _____ any more.
a aren't made **c** won't be made
b weren't made

2 Uzupełnij każde zdanie, tak aby zachować znaczenie zdania wyjściowego.

1 People all over the world drive cars.
Cars _____.
2 Thomas Edison invented the light bulb.
The light bulb _____.
3 They are designing a new model of TV receiver.
A new model _____.
4 They are interviewing Jane for the job right now.
Jane _____.
5 He found that somebody had stolen his MP3 player.
He found that _____.
6 The police have just found the missing digital camera.
The missing _____.
7 They must do something with this washing machine.
Something _____.
8 They will tell you how long the delivery takes.
You _____.
9 Experts believe that the engine was destroyed by the fire.
It _____.
10 People think that scientists know all the answers.
Scientists _____.
11 They gave all employees new mobile phones.
All employees _____.
12 Has anybody solved this problem yet?
Has _____?

3 Uzupełnij tekst właściwymi formami czasowników podanych w nawiasach.

A driver [1]_____ (fine) for using a hand-held mobile phone while driving.

Suzanna Smith, 24, [2]_____ (stop) by police officers on the M1 a month ago when she was driving to her office in the morning. She said she was running late and it was a call from her boss. She was afraid she would [3]_____ (fire) if she didn't take it.

It was not the first time that Smith [4]_____ (catch) by the police. Two months before she [5]_____ (stop) for careless and dangerous driving. 'I am very sorry I have broken the law twice,' she says. 'At least I [6]_____ (not be) laid off.'

Every month, hundreds of drivers [7]_____ (stop) by the police for making phone calls while driving. That is why the authorities are considering changes in the law to solve this problem. However, no decision [8]_____ (make) yet.

4 Uzupełnij zdania właściwymi formami czasowników z nawiasów. Użyj strony czynnej lub biernej.

1 They _____ (sell) mobile phones in my local supermarket.
2 Hundreds of films _____ (make) in Mumbai over the years.
3 I'm sure scientists _____ (send) astronauts to Mars one day.
4 A new art gallery _____ (build) in the centre of the city right now.
5 My sister _____ (offer) a new job last week.
6 My brother _____ (make) lunch when I got home.
7 By the time I got to the cinema, the film _____ already _____ (start).
8 New computers _____ (install) at our school next month.

5 Uzupełnij każde zdanie, tak aby zachować znaczenie zdania wyjściowego. Użyj *by* tylko w tych zdaniach, w których jest to konieczne.

1 They grow tea in India and China.
Tea _____.
2 The hairdresser is going to dye my hair tomorrow.
I _____.
3 They made my leather handbag in Italy.
My _____.
4 They are opening more and more fast-food restaurants every day.
More _____.

5 They're planting some trees in our garden at the moment.
We _____.

6 People say that the rise of the Internet has changed our way of life.
It _____.

7 You can't ignore technology.
Technology _____.

8 Vandals had damaged the man's car.
The _____.

9 An engineer was fixing the computers when we arrived.
The _____.

10 They're going to build a new hospital in our town next year.
A _____.

11 People will never forget Martin Luther King.
Martin Luther King _____.

12 All scientists say that global warming is getting worse.
Global warming _____.

6 Napisz pytania w odpowiednim czasie w stronie biernej. Użyj podanych wyrazów.

1 where / olives / grow?
_____
Often in Mediterranean countries such as Italy and Greece.

2 when / mobile phones / first sell?
_____
In the 1970s.

3 what / great things / discover / next?
_____
Maybe a cure for cancer.

4 what / do / to help / the environment / right now?
_____
Some governments are trying to reduce waste.

5 what / build / in your town / recently?
_____
A new hospital and a school.

6 what / activities / organize / at your school / this term?
_____
There are plans to visit London.

Zdania warunkowe (zerowy, pierwszy i drugi tryb warunkowy)

Zerowy tryb warunkowy

- Zerowego trybu warunkowego używamy, kiedy mówimy o faktach i o tym, co jest ogólnie uznane za prawdziwe.

WARUNEK	REZULTAT
If + czas *present simple*	czas *present simple*
If you heat up water, (Kiedy podgrzewasz wodę, …)	*it boils.* (…ona się gotuje.)

- Część zdania opisująca rezultat może znajdować się przed częścią opisującą warunek. Nie stosujemy wtedy przecinka, np. *Plants die if you don't water them.*
- Zamiast *if* możemy użyć ***when***, np. *When I go on holiday, I'll only sleep, eat and watch TV.*

Pierwszy tryb warunkowy

- Gdy mówimy o tym, co najprawdopodobniej wydarzy się w przyszłości, stosujemy pierwszy tryb warunkowy.

WARUNEK	REZULTAT
If + czas *present simple*	*will* + bezokolicznik
If I learn to cook, (Jeśli nauczę się gotować, …)	*I will make sushi.* (…zrobię sushi.)

- W pierwszym trybie warunkowym można również używać spójników ***as soon as***, ***when***, ***until***, ***before***, ***after*** zamiast *if*. Są to tzw. *time clauses*, czyli zdania podrzędne czasowe. Należy pamiętać o użyciu czasu teraźniejszego (NIE: przyszłego) po tych spójnikach, np.
When you have something to eat, you will feel much better.
(Gdy to zjesz, poczujesz się lepiej.) NIE: *When you ~~will have~~ …*

Drugi tryb warunkowy

- Gdy mówimy o tym, co jest mało prawdopodobne i pewnie się nie wydarzy, stosujemy drugi tryb warunkowy.

WARUNEK	REZULTAT
If + czas *past simple*	*would* + bezokolicznik
If I had time, (Gdybym miał czas, …)	*I would learn to cook.* (…nauczyłbym się gotować.)

1 Uzupełnij dialog właściwymi formami czasowników z nawiasów. Zastosuj pierwszy tryb warunkowy.

Maya If Jessie and I [1]_____ (have) enough money this year, we [2]_____ (go) on holiday somewhere really interesting, like the Amazon rainforest!

Tess What a great idea. I [3]_____ (come) with you if I [4]_____ (get) a part-time job soon and can afford it.

Maya Well, you [5]_____ (not find) a job unless you [6]_____ (look) for one. Let's go into town tomorrow and ask around the shops.

Gramatyka

Tess I've got a lot of homework to do tomorrow, but if I [7]_____ (finish) it, I [8]_____ (meet) you in town.

Maya Jessie [9]_____ (probably/come), too, if I [10]_____ (ask) her.

Tess OK. Let's meet outside the cinema at two o'clock.

Maya All right, but if we [11]_____ (not be) outside the cinema, we [12]_____ (be) in the café across the road.

2 Wskaż zdania poprawne i popraw błędne.

1 If you played basketball more often, you would be really good.
2 What would you do if you would see a ghost?
3 Joe would speak really good Spanish if he doesn't miss so many lessons.
4 You won't be so tired if you went to bed earlier.
5 Would you travel around the world if you had enough money?
6 If I lived in a hot country, I go to the beach every weekend.
7 The children wouldn't be bored if they played in the garden.
8 If I wouldn't like learning languages, I wouldn't do a course.

3 Dopasuj początki zdań 1–6 do ich zakończeń a–f.

1 If you do exercise,
2 I'll call you
3 If you worked a bit harder,
4 We won't get there on time
5 We should take some sandwiches
6 I wouldn't wear those jeans to the party

a if I were you.
b unless we hurry.
c in case they're not serving food.
d you would get better exam results.
e you get fit.
f as soon as I get there.

4 Przeczytaj opisy sytuacji i wskaż właściwe zdanie warunkowe.

1 Wiadomo, że osoby, które nie jedzą mięsa, są wegetarianami.
a If you don't eat meat, you're a vegetarian.
b If you don't eat meat, you'll be a vegetarian.
c If you didn't eat meat, you'd be a vegetarian.
2 Jest całkiem możliwe, że jutro będzie padać.
a We stay at home if it rains tomorrow.
b We'll stay at home if it rains tomorrow.
c We would stay at home if it rained tomorrow.
3 Wygospodarowanie większej ilości czasu jest mało prawdopodobne.
a If I have more time, I am happier.
b If I have more time, I will be happier.
c If I had more time, I would be happier.
4 Chłopcy są zmęczeni, więc nie będą grali w piłkę.
a If the boys are tired, they don't play football.
b If the boys are tired, they won't play football.
c If the boys were tired, they wouldn't play football.
5 To ogólnie znany fakt, że drewno unosi się na powierzchni wody.
a Wood floats if you put it in water.
b Wood will float if you put it in water.
c Wood would float if you put it in water.

5 W każdym zdaniu wskaż właściwą formę czasownika.

1 If you *go* / *will go* on this diet, you will lose five kilos in fourteen days.
2 If Bob *keeps* / *kept* drinking so much coffee, he will get a stomach ache.
3 If I were you, I *will cut* / *would cut* down on sugary foods.
4 It's very simple. If you *took* / *take* these tablets, you won't feel so ill.
5 Let me give you some advice. If you *ate* / *eat* fewer sweets, you wouldn't have problems with acne.
6 As soon as Claire *will get* / *gets* here, I will serve the starters.
7 Unless we *hurry* / *hurried*, we will be late for dinner.

6 Uzupełnij tekst właściwymi formami czasowników podanych w nawiasach.

BLOG

My sister, Hanna, is obsessed with food and she is constantly on a diet. She says that if she [1]_____ (not be) careful with food, she [2]_____ (look) like a hippo. But she is very slim! We all tell her she looks good, but she won't listen. If she [3]_____ (not stop) dieting soon, she [4]_____ (look) like a stick person! I really don't get it. If I [5]_____ (be) a woman, I [6]_____ (not worry) about my weight at all. I'm sure that many girls [7]_____ (say) my sister looks great if she [8]_____ (ask) them. But my sister keeps telling me that she [9]_____ (not feel) beautiful unless she [10]_____ (lose) three kilos. So she is on the Atkins diet now, and says she is close to reaching her goal. She promises that as soon as she [11]_____ (do), she [12]_____ (stop) dieting. I [13]_____ (not believe) her unless I [14]_____ (see) it.

7 Uzupełnij każde zdanie, tak aby zachować znaczenie zdania wyjściowego.

1 Marta is allergic to strawberries so she doesn't eat them.
If Marta _____.
2 We might have some more ice cream. If so, we want to eat it on the patio.
If we _____.
3 I don't think we should make sandwiches. Let's order pizza.
If we _____.
4 Pam is coming tonight. She will help you prepare the food.
As soon as _____.
5 I don't have time to cook so I buy frozen meals.
If _____.
6 I can't eat nuts and so I rarely eat out.
If _____.
7 I think we might have drunk all the juice. If so, we will have to drink cola.
If _____.
8 I will eat this bread. I don't want it to get mouldy.
I will eat this bread before _____.

8 Napisz zdania w języku angielskim zgodnie z poleceniami.

1 Powiedz, co zrobisz, jak zdasz egzamin. Następnie zapytaj o to samo kolegę.

2 Powiedz, co zrobiłbyś/zrobiłabyś, gdyby ktoś poprosił cię o pomoc w angielskim. Następnie zapytaj o to samo koleżankę.

3 Powiedz, co zrobisz, jeśli w weekend będzie ładna pogoda. Następnie zapytaj o to samo kolegę.

4 Powiedz, jak zareagowałbyś/zareagowałabyś, gdyby ktoś poprosił cię o pożyczenie pieniędzy. Następnie zadaj to samo pytanie koleżance.

Either i *neither*; *every* i *each*; *both*; *another* i *other*

Both, either i *neither*

Zaimków ***both***, ***either*** i ***neither*** używamy, kiedy mówimy o dwóch osobach lub rzeczach.

- Zaimka *both* (oba, obydwa, obydwoje) używamy przed rzeczownikami w liczbie mnogiej, np.
  I've got two sisters. Both of them are teachers.
- Zaimka *either* (którykolwiek z dwóch) i *neither* (żaden z dwóch) używamy przed rzeczownikami w liczbie pojedynczej. Gdy używamy ich przed rzeczownikami w liczbie mnogiej, dodajemy *of*, np.
  'There are two cakes left. Which one would you like?'
  'I'll have either of them, thanks.'
  Neither film was very good.
  Neither of the twins was well behaved.

Every i *each*

- Gdy mówimy o każdym z osobna, używamy określnika ***each***. Gdy mówimy o każdym z grupy (czyli o wszystkich), używamy określnika ***every***, np.
  Each child who appeared in the film became famous (każde dziecko z osobna).
  I really like Ben Elton. I have read every one of his novels (każdą, którą napisał = wszystkie).
- Jeśli mówimy o dwóch rzeczach, używamy określnika *each*, np.
  The artist has a brush in each hand.
- *Each* może być zaimkiem, np.
  I bought three books. Each one was a paperback.

Another i *other*

- Zaimek ***another*** oznacza 'jakiś inny' lub 'jeszcze jeden', np.
  Have another sandwich.
- Wyrażenie ***the other*** oznacza 'ten drugi', np.
  Can I take the other book?
- Zaimek ***other*** oznacza 'jakieś inne', np.
  Can you show me some other earrings?
- Wyrażenie ***the others*** oznacza 'te inne', 'ci inni', np.
  Where are the others?

1 Uzupełnij zdania. Wykorzystaj określniki *either* lub *neither*.

1 I didn't like _____ of the films we saw yesterday.
2 _____ of these dresses is fine. I like them both.
3 _____ of the two people I met at the party were very interesting.
4 _____ of these holidays are suitable. They are too expensive!
5 _____ course will suit your level. They're just on different days.
6 I'm not keen on _____ of these pizzas.
7 Both students took the exam, but _____ passed.

Gramatyka

2 W każdym zdaniu wskaż właściwy wyraz.

1 I enjoyed *every* / *each* minute of the film.
2 'I will love you *every* / *each* single day of my life, Kate,' he whispered.
3 Susan goes to a concert *every* / *each* Sunday.
4 It is impossible to read *every* / *each* book in the school library.
5 *Every* / *Each* guest wanted to shake hands with the famous writer.
6 Almost *every* / *each* painting on display was considered a masterpiece.
7 He was a very prolific writer. He wrote a story *every* / *each* six months.
8 I bought four CDs. *Every* / *Each* one cost £1.

3 W każdym zdaniu wskaż właściwy wyraz.

1 Mary and Tom are here. I haven't seen *the other* / *the others*.
2 I don't like the food on this menu. I hope they have *other* / *another* choices.
3 We're not interested in this car. We'd like to see *other* / *another*.
4 This CD is good, but let's listen to the *another* / *other one*, too.
5 *Another* / *Other* people like Mark, but I don't get on with him very well.
6 I'll phone all the *another* / *others* if you phone Belinda, OK?

4 Przetłumacz fragmenty zdań w języku polskim na język angielski.

1 I like (*obydwoje*) _____ the new students in my class.
2 I'll read (*każdą z*) _____ these books. I don't mind which one I read first.
3 (*Żadne z*) _____ the children enjoyed the meal.
4 There's (*kolejny*) _____ Johnny Depp film on TV tonight.
5 (*Żadna z*) _____ of these films look very interesting.
6 I like this T-shirt, but have you got any (*inne*) _____ colours?
7 I promise that (*albo*) _____ Sara (*albo*) _____ Kara will come and help you.
8 I have to put on (*inną*) _____ T-shirt because this one is torn on (*każdym*) _____ sleeve.

Czasowniki modalne (1)

Wyrażanie konieczności

- Czasownik ***must*** wyraża wewnętrzną konieczność lub wewnętrzny przymus, np.
  I must lose five kilos (bardzo bym chciał/chciała schudnąć pięć kilogramów).
- Czasownik ***have to*** wyraża przymus zewnętrzny, który wynika z przepisów bądź reguł, np.
  You have to eat less fast food if you want to lose weight (nakaz lekarza).
- Czasowniki ***mustn't*** i ***can't*** wyrażają zakaz. *Mustn't* oznacza bardzo silny zakaz, np.
  You mustn't touch this! It's very hot. (Nie wolno ci!)
  In the UK you can't buy alcohol until you are eighteen.
- Czasowników modalnych ***need*** i ***need not*** (*needn't*) używamy, aby wyrazić brak konieczności, np.
  You needn't hurry – we're early.

Wyrażanie powinności

- Czasowników modalnych ***should*** i ***ought to*** używamy, aby udzielić porady i wyrazić powinność, np.
  You should go to bed earlier.
  Tom shouldn't stay up so late.
  We ought to go out this evening.
  You ought not to stay up late the night before an exam.

Mówienie o umiejętnościach

- Czasowników ***can***, ***can't***, ***could*** i ***couldn't*** używamy, kiedy mówimy o umiejętnościach. Czasowników *can* i *can't* używamy w czasie teraźniejszym, *could* i *couldn't* – w czasie przeszłym, np.
  Peter can draw amazing pictures.
  I couldn't swim when I was six.

Proponowanie, wyrażanie prośby

- Czasownika ***shall*** i ***would like to*** używamy, kiedy coś proponujemy lub gdy o coś prosimy. Czasownika *shall* używamy tylko w konstrukcjach w pierwszej osobie liczby pojedynczej lub mnogiej, np.
  Shall I help you with these suitcases? They look heavy.
  Shall we have lunch now?
  Would you like something to drink?
  I'd like some orange juice, please.

1 *Must* czy *have to*? Dopasuj właściwe wyjaśnienia do zdań 1–6.

1 I must eat less.
2 I have to eat more fruit.
  a The doctor told me so.
  b I want to lose weight.
3 I must make this Italian dish I've seen on TV.
4 I have to make dinner tonight.
  a I'm afraid I can't go out.
  b It would be really nice.
5 Oh dear! I must go on a diet.
6 I have to go on a diet if I want to be a model.
  a I want to be healthy.
  b It's one of the conditions, I'm afraid.

2 **Uzupełnij zdania właściwymi formami czasowników *must, mustn't* lub *(not) have to*.**

1 You _____ pick that red mushroom!
2 You _____ try this soup. It's really delicious.
3 I help my dad cook lunch at the weekend, but I _____ wash the dishes.
4 Sonia _____ learn to cook if she wants to work in a restaurant this summer.
5 The dinner party is starting. You _____ stop talking on your mobile.
6 Can we eat this meat cold or do we _____ heat it first?
7 You _____ bring any more food. We have enough.
8 When I was a child I _____ make sandwiches for my younger brother.
9 How many tablets _____ I take each day?
10 You _____ touch the oven when it's on. You might get burned.

3 **Uzupełnij dialogi. Wykorzystaj podane podpowiedzi. Wykorzystaj czasowniki *should* i *ought to*.**

do a practice paper eat a sandwich
not talk in class see a doctor study physics
watch a film

1 **Sophie** I'm hungry.
Rob *You should eat a sandwich. / You ought to eat a sandwich.*
2 **Lee** My sister's got an exam tomorrow.
Andy _____
3 **Hayley** Elaine feels ill.
Lil _____
4 **Ros** I'm bored.
Jo _____
5 **Jenny** The students don't understand.
Mark _____
6 **Chris** I'm interested in science.
Tom _____

4 **Uzupełnij zdania właściwymi czasownikami z ramki.**

can could don't have to have to like
mustn't needn't shall should would

1 When Paul was four he _____ read and write.
2 You _____ touch this dog! It may bite you.
3 In our school, we _____ wear any special clothes.
4 My art teacher _____ draw very well.
5 You _____ worry so much. I'll be fine!
6 _____ I help you with the luggage?
7 Do you think I _____ apply for this job?
8 You _____ pass the Matura if you want to study at university.
9 '_____ (you) _____ anything to drink?' 'Yes, a glass of orange juice, please.'

5 **W poniższym tekście wskaż właściwe czasowniki modalne.**

How to
make a good impression at work

When you've finally got your first job, you [1] *will / should / must* want to make a good impression on your colleagues and your boss. It [2] *mustn't / oughtn't to / doesn't have to* be a difficult task! Just follow these simple steps and you [3] *will / shall / have to* become a company star.

Always arrive on time or even slightly early. You [4] *mustn't / don't have to / needn't* come late to work as it [5] *must / should / will* show everyone you don't take your job seriously.

You [6] *have to / must / will* be aware that your body language gives you away: if you're nervous, you [7] *must / should / will* probably look unfriendly. Try to smile and look interested.

You [8] *ought to / don't have to / needn't* try to keep your workspace clean and organized.

Pytania pośrednie

- Pytań pośrednich używamy, aby w uprzejmy sposób wyrazić prośbę lub o coś zapytać. W pytaniach pośrednich stosujemy taki szyk wyrazów jak w zdaniach twierdzących, np.
Could/Can you tell me where he works? (NIE: ~~*where does he work?*~~)
I'd like to know if he works here. (NIE: ~~*does he work here*~~).
- Najczęściej używane zdania wprowadzające to:
Could you tell me/Can you let me know … ?
Do you happen to know … ?
Do you know … ?
Do you have any idea … ?
I don't know … .
I wonder/was wondering … .
I'm not sure … .
I'd like to know … .

1 **Ułóż zdania złożone z podanych wyrazów i wyrażeń. W pierwszych trzech zdaniach dla ułatwienia podano zdanie nadrzędne.**

1 Do you know / borrow / if / I / could / pen / this / ?
_____
2 Do you have any idea / is / time / it / what / ?
_____
3 Could you tell me / train / the / time / what / leaves / ?
_____
4 know / you / do / happen / to / arrives / bus / the / when / ?
_____
5 time / arrive / you / could / what / me / let / know / you / ?
_____

Gramatyka

2 Napisz poniższe pytania jako pytania pośrednie.

1 When can I start?
Can you tell me _____?
2 Is any experience necessary?
I'd like to know _____.
3 Is this work part-time?
I'd be interested to know _____.
4 What time do you open?
I wonder _____.
5 When does the job start?
Could you tell me _____?
6 Are we required to wear suits?
Do you know _____?
7 How long does it take you to get to work?
I'd like to know _____.
8 Is there a canteen in the office building?
Do you have any idea _____?

3 Przeczytaj polecenia i napisz pytania pośrednie.

1 Zapytaj o godziny pracy.
Could you tell me what _____?
2 Dowiedz się o liczbę osób pracujących w firmie.
I was wondering how many people _____.
3 Zapytaj o nazwisko szefa.
Can you tell me what _____?
4 Zapytaj o przerwę na lunch.
I'd like to know _____.
5 Dowiedz się o wysokość pensji.
Could you tell me how much _____?
6 Zapytaj, gdzie odbywają się rozmowy kwalifikacyjne.
Can you tell me where _____?
7 Zapytaj, gdzie należy przesłać życiorys.
I am not sure where I _____.
8 Dowiedz się, jakie są wymagane kwalifikacje.
I'd like to know what _____.

4 W każdym zdaniu znajdź jeden błąd gramatyczny i go popraw.

1 I wonder how much will I earn in this job.
2 My boss would like to know where did I learn to speak English.
3 Does anybody know what plans does the managing director have?
4 Could you tell me where is Reception?
5 I'd like to know how many times had he changed jobs before he came here.
6 I was wondering what are you working on now.
7 I have no idea why aren't we allowed to have a break when we feel tired.
8 Do you happen to know can we smoke on the factory premises?

Stopniowanie przymiotników i przysłówków; konstrukcje z przymiotnikiem i przysłówkiem

Stopniowanie przymiotników

Przymiotniki, w zależności od ich długości, stopniuje się na dwa sposoby:

- poprzez dodanie końcówek *-**er*** i *-**est***, np.
  cheap *cheaper* *the cheapest* (jednosylabowe)
  thin *thinner* *the thinnest* (jednosylabowe zakończone jedną samogłoską + jedną spółgłoską)
  easy *easier* *the easiest* (dwusylabowe z końcówką **-y**)
- poprzez dodanie ***more*** i ***the most*** przed przymiotnikiem (wielosylabowe), np.
  dangerous *more dangerous* *the most dangerous*
- Formy nieregularne:

good	*better*	*the best*
bad	*worse*	*the worst*
many/much	*more*	*the most*
little	*less*	*the least*
far	*farther*	*the farthest*

Stopniowanie przysłówków

Również przysłówki, w zależności od ich długości, stopniuje się na dwa sposoby:

- przez dodanie ***more*** i ***most*** (z końcówką ***-ly***), np.
  elegantly *more elegantly* *most elegantly*
- przez dodanie końcówek *-**er*** i *-**est***, (jednosylabowe, które mają taką samą formę jak przymiotniki), np.
  close *closer* *the closest*
- Formy nieregularne:

well	*better*	*the best*
badly	*worse*	*the worst*
little	*less*	*the least*

Konstrukcje z przymiotnikiem i przysłówkiem

Aby porównać dwie osoby, rzeczy, dwa zjawiska itp., stosujemy:

- formę stopnia wyższego przymiotników lub przysłówków + ***than***, np.
  Trains are slower than planes, but they are more comfortable.
  Planes can fly higher than birds.
- *(**not**) **as*** + przymiotnik lub przysłówek + ***as***, np.
  Trains aren't as fast as planes.
  Business class doesn't sell as well as economy class.

Inne konstrukcje, w których używa się stopnia wyższego, to:

- ***the*** + stopień wyższy przymiotnika, ***the*** + stopień wyższy przysłówka, np.
  The faster you drive, the more dangerous it is (im szybciej …, tym bardziej …).

Aby powiedzieć, że coś lub ktoś jest naj, stosujemy konstrukcję:

- ***the*** + stopień najwyższy przymiotnika lub przysłówka. Możemy to podkreślić przez dodanie wyrażenia *of all* (ze wszystkich), np.
  This hotel is the best in town.
  John started his journey the earliest.
  Jerzy Janowicz is the most popular Polish tennis player of all.

Too i *enough*

Too (za, zbyt) wstawiamy przed przymiotnikiem, a ***enough*** (dość, wystarczająco) – po przymiotniku, np.
The film was too long.
It wasn't warm enough to go to the beach.

How i *what*

Zaimka pytajnego ***how*** (jak) używamy przed przymiotnikiem, a ***what*** (jaki) przed przymiotnikiem i następującym po nim rzeczownikiem. Wyrazy te często stoją na początku zdania, np.
How lovely you look today!
What a fantastic party!

1 Podaj wyrazy o przeciwnym znaczeniu do tych podanych poniżej.

1 the best
2 more wisely
3 shorter
4 the most
5 the furthest
6 faster
7 the least nervously
8 the cleanest
9 less
10 worse

2 W każdym zdaniu wskaż właściwy wyraz lub właściwe wyrażenie.

1 I drive as *well / better / best* as my brother.
2 My sister drives *carefully / the more carefully / the most carefully* of us all.
3 Sam eats *quickly / more quickly / the most quickly* than Joe.
4 Tess works *little / less / the least* hard than Jessica.
5 Harriet speaks *loud / more loudly / the most loudly* in our class.
6 Jane sang *beautifully / more beautifully / the most beautifully* in the competition and won.
7 Mark plays football *badly / worse / the worst* than anybody.
8 I travel *far / further / the furthest* to work in my family.
9 *How / What / As* an amazing singer you are!

3 Przyjrzyj się poniższym informacjom i napisz zdania. Wykorzystaj przymiotniki zapisane dużymi literami i konstrukcje *(not) as … as* lub *not so … as*.

1 The Palace of Culture and Science in Warsaw — height: 237 m
The Gherkin in London — height: 180 m
TALL

2 Claudio — English exam — 97%
Jorge — English exam — 75%
GOOD AT ENGLISH

3 Wawel Castle — built in the fourteenth century
Edinburgh Castle — built in the twelfth century
OLD

4 Moscow — –13°C
St Petersburg — –13°C
COLD

4 W każdym zdaniu znajdź jeden błąd gramatyczny i go popraw.

1 A holiday by the sea is the more relaxing type of holiday.
2 Their hotel room is as comfortably as ours.
3 The accommodation we had last year was much more better than this year's.
4 What is hottest place in the world?
5 Dirtiest beaches have been closed.
6 Heathrow Airport is more busy than London Luton Airport.
7 Anna drives as slow as her husband.
8 The engine in our new car is more loud than in the old one.

5 Uzupełnij poniższe informacje właściwymi formami przymiotników z ramki.

cheap expensive hot large mountainous old short

Travel Factfile

1 The Kraków Market Square (about 200 x 200 m) is _____ than the Old Market Square in Warsaw.
2 _____ scheduled airline flight is from one Scottish island to another one. The flight time is two minutes.
3 Damascus is said to be _____ city in the world, perhaps established in 8,000 BC.
4 New Zealand is _____ than Australia. The Australian continent is relatively flat.
5 In Britain you can usually travel _____ by train if you buy a return ticket instead of two singles.
6 One of _____ hotels in the world is in Cannes – it costs $37,000 per night.
7 _____ place in Britain is Gravesend with recorded temperatures as high as 38°C.

Gramatyka

6 Uzupełnij zdania wyrazami *too* lub *enough*.

1 It's _____ cold to go out tonight.
2 We weren't good _____ to win the match.
3 These shoes are _____ small for me.
4 The car is _____ expensive. I can't afford it.
5 She's not tall _____ to be a model.
6 The house isn't big _____ for our family.
7 The sun's _____ hot to sit outside.
8 The story wasn't interesting _____ to finish.

7 W każdym z poniższych zdań jeden z wyrazów jest w niewłaściwym miejscu. Znajdź go i wstaw w odpowiednie miejsce.

1 I learn languages more than easily I learn facts and figures.
2 Camping isn't as comfortable staying as in hotels.
3 I find beach holidays less than interesting city breaks.
4 I'm not enough good at driving to get a licence.
5 It's easier than to travel by train to travel by car.
6 The service in the café was good as the service as in the restaurant.
7 Being on holiday with the friends is best type of holiday.
8 Last year's holiday in Turkey was most the relaxing holiday I've ever been on.

8 Uzupełnij każde zdanie, tak aby zachować znaczenie zdania wyjściowego.

1 Peter is a bad tennis player.
Peter plays _____.
2 I am about 1m 60 tall. So is John.
John is _____.
3 Alan earns a lot of money. Sheila only earns a little.
Sheila doesn't earn _____.
4 They aren't quick learners.
They don't _____.
5 I've got about 50 books. Jack's got about 100.
I haven't got _____.
6 I drink about five cups of coffee every day, and so does Pam.
Pam drinks _____.

Mowa zależna

- Mowy zależnej używamy, kiedy chcemy przekazać, co powiedziała inna osoba.
- Jeżeli zdania w mowie zależnej są przytaczane przez innego mówiącego i w innym czasie, niż zostały użyte w mowie niezależnej, to trzeba zmienić czasy gramatyczne i zaimki. Poniżej przedstawiono, jak zmieniają się czasy gramatyczne po przekształceniu mowy niezależnej na mowę zależną.

Mowa niezależna		Mowa zależna
Present simple *She said, 'Ian snores very loudly.'*	→	*Past simple* *She said that Ian snored very loudly.*
Present continuous *'John's listening to music,' I said.*	→	*Past continuous* *I said that John was listening to music.*
Present perfect *'I've made my decision,' she said.*	→	*Past perfect* *She said that she had made her decision.*
Past simple *'I waited a long time,' Pete said.*	→	*Past perfect* *Pete said that he had waited a long time.*
Past continuous *'Chris and I were talking all evening,' said Helen.*	→	*Past perfect continuous* *Helen said that she and Chris had been talking all evening.*
Past perfect *'I'd already seen the film,' said Sam.*	→	*Past perfect* *Sam said that she'd already seen the film.*
can *'You can try again,' he said.*	→	*could* *He said that I could try again.*
will *They said, 'We'll think about it.'*	→	*would* *They said that they would think about it.*
must *Richard said, 'I must go.'*	→	*had to* *Richard said that he had to go.*

- Zwykle konieczne jest także zmienienie zaimków oraz przymiotników dzierżawczych, np.
*'**My** dog isn't very well,' Harry said. → Harry said that **his** dog wasn't very well.*
*'I'm buying a present for **my** dad,' she said. → She said that she was buying a present for **her** dad.*
- Zmieniamy również określenia czasu i miejsca:
now → then/at that moment
today → that day
this week → that week
last week → the week before
yesterday → the day before
tomorrow → the next/following day
a minute ago → a minute earlier/before
next week → the following week
here → there

Say i tell

- Aby zrelacjonować to, co ktoś powiedział, używamy czasowników *say* i *tell*.
- Po *tell* zawsze wstawiamy dopełnienie (zaimek lub czyjeś imię), np.
  Harry told me he was hungry.
  Harry told Sally he was hungry.
  NIE: ~~*Harry told he was hungry*~~.
- Nigdy nie wstawiamy dopełnienia bezpośrednio po *say*, np.
  Mary said that she wanted a sandwich.
  Dominic said to Tom that he had eaten some pasta.
  NIE: ~~*Mary said me that she wanted a sandwich.*~~

Pytania w mowie zależnej

- Gdy relacjonujemy pytania, zmianie ulega także szyk wyrazów – z pytającego na twierdzący, np.
  'What does your new girlfriend look like?'
  She asked me what my new girlfriend looked like.
  'Were you at home yesterday?'
  He wanted to know if/whether I had been/was at home the day before.

Polecenia i prośby w mowie zależnej

- Gdy relacjonujemy prośby i polecenia w mowie zależnej, stosujemy czasowniki *tell* i *ask* + bezokolicznik, np.
  'Be honest with me and don't lie, please.'
  He asked me to be honest with him and not to lie.
  'Stand up, John.'
  The teacher told John to stand up.

1 Przekształć poniższe zdania w mowie niezależnej na zdania w mowie zależnej.

1 'I'm allergic to fish,' said Sam.
Sam said _____.
2 'I haven't had lunch,' said Maria.
Maria said _____.
3 'We've been to a very nice restaurant,' said the women.
The women said _____.
4 'I'm making breakfast,' said Harry.
Harry said _____.
5 'I'll make some soup,' said Jessica.
Jessica said _____.
6 'I don't like coffee,' said Bella.
Bella said _____.

2 Uzupełnij zdania właściwymi formami czasowników *tell*, *say* lub *ask*.

1 Jack _____ Marta that he loved her cooking.
2 Tessa _____ that she would come for a meal.
3 My mother _____ me if I would buy some milk on the way home.
4 Billy _____ his brother that he didn't want anything to eat.
5 The teacher _____ us where we were from.
6 Suzie _____ that she loved fish and chips.

3 Przekształć poniższe zdania w mowie niezależnej na zdania w mowie zależnej.

1 'You look tired,' Jessica said to me.
Jessica said _____.
2 'I'm getting dressed for the party now,' said Anna.
Anna said _____.
3 'Joe and Ann have just got engaged,' my friend said to me.
My friend informed _____.
4 'You looked much better with short hair,' said Terry to Kate.
Terry told _____.
5 'I must tell my boss what I think of him,' said David.
David said _____.
6 'Trust me, please,' the man said to Susan.
The man asked _____.
7 'We will try to have your ID ready for tomorrow, Dave,' said the woman.
The woman told _____.
8 'My boyfriend gave me this ring last month,' said Sonia to us.
Sonia informed _____.
9 'Somebody broke into our house while we were at the party,' I said to the police.
I told the police that _____.
10 'Martha is going to have a baby,' said Aunt Lucy.
Aunt Lucy said _____.

4 W każdym pytaniu w mowie zależnej znajdź jeden błąd gramatyczny i go popraw.

1 The immigration officer asked Jeff what was his address in the USA.
2 The woman wanted to know how long I have been learning English.
3 Our neighbour asked how did my mother feel.
4 Clark asked me I was staying there.
5 I asked Ian was he having a good time there.

5 Utwórz pytania, korzystając z podanych podpowiedzi. Następnie zapisz je w mowie zależnej.

1 do / Jim / often / play / football / ?
Mowa niezależna: _____
Mowa zależna: I wondered if _____.
2 Where / be / Mark / going / ?
_____
I asked _____.
3 When / be / the next bus / ?
_____
We wanted to know _____.
4 Where / have / Maria / go / ?
_____
I asked _____.

Gramatyka

6 Przetłumacz fragmenty zdań w języku polskim na język angielski.

Last night I watched an interview with a pop star who said that since she was a little girl, she [1](*zawsze lubiła*) _____ singing and dancing. She explained that she [2](*spędza*) _____ two hours in the gym and an hour at a beautician's each day. She said that she [3](*nie jest*) _____ obsessed with her looks and added that newspapers [4](*piszą*) _____ untrue stories about her life.

The star explained that she [5](*nie była*) _____ married four times but only three. The reporter asked her if she [6](*kiedykolwiek miała*) _____ plastic surgery. The star said that she [7](*pomyśli*) _____ about it in five years. The reporter wished her good luck and asked her [8](*aby zaśpiewała*) _____. The star replied that she [9](*może*) _____ sing and she [10](*zrobi*) _____ so with pleasure. When she started, I switched to another channel.

7 Napisz opowiadanie na podstawie poniższego dialogu. Przekształć poniższe zdania w mowie niezależnej na zdania w mowie zależnej. Dopisz własne zakończenie.

A Modern Date (in the gym)

Mark Do you come here often?
Jenny Every day.
Mark I come here every day, too. But I don't think I have seen you here before.
Jenny Really? That's probably because it's my first week.
Mark Oh, actually, I think I saw you two days ago. You were running on the treadmill. You looked so beautiful!
Jenny Thanks. But I hate the treadmill.
Mark So let's go running in the park!
Jenny The park? But it's raining!
Mark OK, well, why don't we go shopping? We can walk around the shopping centre – it never rains in there.
Jenny You are … ! I … .

One day Mark was working out in the gym. He saw a pretty girl and asked her if … .

Zaimki zwrotne

Zaimki zwrotne

- Gdy podmiot i dopełnienie odnoszą się do tej samej osoby lub rzeczy, używamy zaimków zwrotnych: ***myself/yourself/themselves*** itp. (sobie, się, samego siebie itd.), np.
  Cinderella's mean stepsisters loved only themselves (kochały same siebie).
  During the commercial, I made myself a cup of coffee (zrobiłam sobie).

Each other, one another

- Gdy dwoje lub więcej ludzi robi to samo względem siebie, używamy zaimka wzajemnego ***each other*** (sobie/siebie nawzajem), np.
  The prince and the princess loved each other and lived happily ever after (kochali się nawzajem).
- Zamiast *each other* można użyć też bardziej oficjalnego wyrażenia ***one another***, np.
  The editor and the author call each other/one another every week.

1 Uzupełnij zdania właściwymi zaimkami zwrotnymi lub zaimkiem *each other*.

1 Some people say that artists only think of _____.
2 In the final scene, Mark is looking at _____ in the mirror, but he can't see anything.
3 The radio turns _____ on when the alarm goes off.
4 I read a story in which the main characters don't talk to _____ for more than a year. Nonsense!
5 We both enjoyed _____ at the preview. They served free drinks and snacks!
6 The actors and dancers have been helping _____ a lot during the rehearsal.
7 All members of the band should trust _____.
8 Did you paint it by _____?
9 Romeo and Juliet loved _____ very much.

2 W każdym zdaniu znajdź jeden błąd gramatyczny i go popraw.

1 The party was great. The children really enjoyed each other.
2 The couple split up because they didn't really like themselves very much.
3 I often sing to yourself when I'm in the shower.
4 The girl looked at itself in the mirror and smiled.
5 She cut her when she was chopping vegetables.
6 The boys built the model aeroplane one another.
7 Jack drew an amazing picture of myself.

Zdania przydawkowe definiujące i niedefiniujące

Zdania przydawkowe definiujące

- Zdania przydawkowe definiujące (odpowiadające na pytania: jaki?, który?) stosujemy wtedy, gdy podajemy niezbędną informację o osobie lub rzeczy wymienionej w zdaniu głównym.
- W zdaniach tych używamy następujących zaimków względnych:
  - ***who*** lub ***that*** w odniesieniu do osób, np.
    It's the boy who/that lives next door.
  - ***that*** lub ***which*** w odniesieniu do rzeczy, np.
    It's something that covers the window.
    It's a box made of wood which you keep clothes in.
  - ***whose***, aby wyrazić przynależność (odpowiada na pytanie: którego?), np.
    This is the house whose owner is dead now.
  - ***where*** w odniesieniu do miejsca, np.
    This is the place where a great pop star lived.

Uwaga!

- Zaimki względne *who*, *which* i *that* można pominąć, jeśli pełnią w zdaniu funkcję dopełnienia, np.
  The fans (who/that) we saw in front of the hotel finally met the film star.

Zdania przydawkowe niedefiniujące

- Zdania przydawkowe niedefiniujące stosujemy wtedy, gdy udzielamy dodatkowych informacji na temat osoby lub rzeczy w zdaniu głównym, np.
  Vogue, *which is published monthly, is a magazine about fashion and lifestyle.*
- Gdy używamy ich w środku lub na końcu zdania głównego, zawsze oddzielamy je przecinkami, np.
  Wisława Szymborska was born in Kórnik, which is a small town in western Poland.

Uwaga!

- W tym rodzaju zdań przydawkowych nie możemy pominąć zaimków względnych *who*, *which*, *where*, *whose*.
  The fans, who were waiting in front of the hotel, finally saw the film star.
  NIE: ~~*The fans, were waiting in front of the hotel, finally saw the film star.*~~
- W zdaniach przydawkowych niedefiniujących nie używamy zaimka *that*.
  The Knödel festival is held in Radstadt, which (NIE: ~~*that*~~) *is a small town in Austria.*

1 W każdym zdaniu wskaż właściwy wyraz.

1 London is a city *where* / *who* / *which* thousands of people visit every year.
2 That's the restaurant *whose* / *which* / *where* we had our end-of-term celebration.
3 This is the book *who* / *which* / *whose* I'm reading at the moment.
4 Josie is the girl *whose* / *who* / *where* father works at our school.
5 This is the film *who* / *where* / *which* I told you about.
6 Ben is the boy *which* / *who* / *whose* joined our class last week.

2 Uzupełnij tekst właściwymi zdaniami przydawkowymi a–h.

Wisława Szymborska, [1]_____, is one of the few women who have received the Nobel Prize for Literature.

She was born in Kórnik, [2]_____. Her family moved to Kraków in 1931, [3]_____. Her father, [4]_____, knew how to encourage her to write poems. When she started to write poetry, [5]_____, he used to give her some money.

During the war Szymborska joined an underground theatre, [6]_____, and worked there as a prompter.

When the war ended, [7]_____, she studied literature at the Jagiellonian University in Kraków. Szymborska published her first poem, [8]_____, in 1945.

a when she was about five
b where Wisława completed primary school
c which is a small town in western Poland
d which was called 'Szukam słowa'
e which was in 1945
f which was officially forbidden
g who died in 1936
h whose poems are known all over the world

3 Wskaż zdania poprawne i popraw błędne.

1 My friend, who grandparents live in Canada, is going to Toronto next month.
2 I lent the book, which my brother gave me for my birthday, to my friend Alice.
3 The hotel, which my parents stayed in last month, was quite expensive.
4 Madonna, who is one of the world's most famous pop stars, used to be married to Guy Ritchie.
5 Matt Damon, which films include the Bourne series, is one of my favourite actors.
6 Stonehenge, where is in the south of England, is a very famous landmark.
7 Mont Blanc, that is between France and Italy, is the highest mountain in the Alps.
8 Nicole Kidman, who's from Australia, is a famous Hollywood actress.

Gramatyka

4 Połącz pary zdań za pomocą właściwego zaimka, tak aby utworzyć poprawne zdania przydawkowe definiujące lub niedefiniujące. Pomiń zaimek w tych zdaniach, w których jest to możliwe.

1 There are millions of people around the world. Their first language is English.
2 Barack Obama was born in Hawaii. He became the first Black US president.
3 Nicholas is the person. I've been looking for him all day.
4 Tarantino's films include *Pulp Fiction* and *Kill Bill*. He is one of my favourite directors.
5 The Ritz is a luxury hotel in London. It's popular with celebrities and tourists.
6 This year, we're going on holiday to Antalya. It's a beautiful city in Turkey.

5 Uzupełnij zdania właściwymi zaimkami. Wstaw przecinki tam, gdzie jest to konieczne.

1 Until she was nineteen Madonna lived in Bay City _____ is in Michigan.
2 That's the boy _____ brother is in my class.
3 *Avatar* was the film _____ brought James Cameron to the attention of the public.
4 It was the music _____ spoiled the film for me.
5 The actor _____ plays the main role is very talented.
6 The hotel _____ the star lives is closed to the public now.
7 The book _____ took a year to write was published by Oxford University Press.

6 Uzupełnij tekst właściwymi zaimkami.

Mumbai is the place [1]_____ one of the most famous film industries in the world is based. Bollywood, [2]_____ produces more films than Hollywood, makes millions of dollars each year. Many Bollywood actors, for example Arjun Rampal and Preity Zinta, are household names in India and other parts of the world. A lot of the films are centred around music and dancing and bright, colourful costumes. They focus on places [3]_____ the sun shines and the people are happy. However, many films have a more serious message, too. Mira Nair, [4]_____ directed *Monsoon Wedding*, is interested in more serious issues. This film, and others such as *Bride and Prejudice*, have become box office hits outside India. Some of these films have actors [5]_____ are also well known in Britain.

Formy dzierżawcze

Zaimki i przymiotniki dzierżawcze

Zaimki i przymiotniki dzierżawcze mają takie samo znaczenie. Różnią się jednak miejscem w zdaniu.

- Przymiotniki dzierżawcze występują zawsze przed rzeczownikiem, np.
  This is my bag.
- Zaimki dzierżawcze występują samodzielnie, bez rzeczownika, np.
  This bag is mine.

Zaimki osobowe	Przymiotniki dzierżawcze	Zaimki dzierżawcze
I	my	mine
you	your	yours
he	his	his
she	her	hers
it	its	its
we	our	ours
you	your	yours
they	their	theirs

Forma dzierżawcza rzeczowników

- Formy dzierżawczej rzeczownika używa się, by zaznaczyć, że dany przedmiot, dane zwierzę lub dana osoba przynależą do innej rzeczy, innego zwierzęcia, innej osoby.
  That's Sam's ball.
- Formę dzierżawczą rzeczownika (tzw. *Saxon genitive*) w liczbie pojedynczej tworzymy przez dodanie apostrofu (') i *s* ('s) po rzeczowniku określającym przedmiot, zwierzę, osobę itp., do którego/której coś lub ktoś przynależy, np.
  Whose are these books? Doris's.
- Formę dzierżawczą rzeczownika w liczbie mnogiej tworzymy przez dodanie apostrofu (') po liczbie mnogiej rzeczownika (*-s'*), np.
  Here is the girls' dog.
- Jeśli liczba mnoga jest tworzona w sposób nieregularny, wówczas do rzeczownika w liczbie mnogiej dodaje się apostrof (') i *s* ('s), np.
  Those are the men's jackets.
  These are the children's toys.
- Jeśli mówimy o przynależności do dwóch osób lub zwierząt, *'s* dodajemy tylko do drugiego rzeczownika, np.
  Johnny and Mary's house.

Forma z *of*

Formy z *of* używamy częściej w wypowiedziach oficjalnych i języku pisanym. Form z *'s* i *of* możemy używać wymiennie, gdy mówimy o przynależności do:

- grupy ludzi, np.
  the band's new album/the new album of the band,
- miejsca, np.
  Kraków's churches/the churches of Kraków.

Ponadto formy z *of* używamy:

- gdy mówimy o przynależności do rzeczy, np.
  the winner of the race,
- po wyrazach, takich jak: *end*, *top*, *front*, *middle*, np.
  in the middle of the film.

1 **Uzupełnij dialogi właściwymi przymiotnikami lub zaimkami dzierżawczymi.**

At a party

Ben Is that [1]_____ cousin, John, over there?
Anna No, it isn't. [2]_____ cousin has got dark hair. [3]_____ hair is blond.

At school

Teacher Are these [4]_____ English books, boys?
Boys No, they're not [5]_____. We've got Book 2 and those are Book 1.

In the canteen

Sally Are these [6]_____ sandwiches, Billy?
Billy No, [7]_____ are in my bag. There were a couple of boys here earlier. The sandwiches are probably [8]_____.

2 **Wpisz właściwą formę dzierżawczą rzeczownika.**

1 a book that belongs to my father
my father's book
2 a car that belongs to my parents
_____
3 bikes that belong to the children
_____
4 mobile phones that belong to the women
_____
5 a hat that belongs to Megan
_____
6 a football that belongs to the boys
_____

3 **Przetłumacz fragmenty zdań w języku polskim na język angielski.**

1 (*Siostra mojej koleżanki*) _____ is also my good friend.
2 (*Dom ich dziadków*) _____ is in the country, five miles away from Dublin.
3 I didn't know (*tytułu książki*) _____ we have to read for Monday.
4 Who is (*właścicielem samochodu*) _____ which is parked on the pavement?
5 I've forgotten my pen. Can I use (*twój*) _____?
6 (*Grupa nastolatków*) _____ is sitting around a swimming pool and laughing.
7 You won't mistake us. Her dress is red, (*moja jest*) _____ is blue.
8 Hi. I'm a friend (*Anny*) _____. Nice to meet you.

Czasowniki modalne (2)

Wyrażanie prawdopodobieństwa

- Jeśli chcemy powiedzieć, że coś być może jest prawdą, używamy czasowników ***may***, ***might***, ***could***, np.
They may/might/could be brother and sister. (Oni mogą być bratem i siostrą.)
- W celu wyrażenia większej pewności używamy czasownika ***must***, np.
She must love him. (Ona musi go kochać.)
- Aby wyrazić przekonanie, że coś nie jest prawdą, używamy formy ***can't***, np.
He can't have a wife. (To niemożliwe, że on ma żonę.)
- Jeśli z kolei chcemy powiedzieć, że coś być może nie jest prawdą, używamy form ***may not***, ***might not***, np.
They may not/might not like the food. (Być może nie smakuje im jedzenie.)

1 **Wskaż właściwą odpowiedź.**

1 You haven't eaten all day.
a You must be hungry.
b You can't be hungry.
2 You've passed all your exams.
a You must be happy.
b You can't be happy.
3 The library is closed today.
a They must be in the library.
b They can't be in the library.
4 There's a light on in Jack's house.
a He must be at home.
b He can't be at home.
5 You've already had six glasses of water, and you want more.
a You must be thirsty.
b You can't be thirsty.
6 Mr Brown went home hours ago.
a He must be in his office.
b He can't be in his office.

2 **Dopasuj odpowiedzi a–f do pytań 1–6.**

1 Are you going to Mark's party next weekend?
2 Is your brother going to university?
3 Shall we go out for a meal tonight?
4 Did the class work hard before their exams?
5 Is Isabel leaving her job soon?
6 Are you planning to go away this year?

a Yes, I think they could all do really well.
b I'm not sure. I might have to go to a wedding on Saturday.
c Yes, but he may have a year off before he goes.
d I may go to Russia in the spring.
e We can go to that new Chinese restaurant if you like.
f I'm not sure, but I think she might be going back to college.

Gramatyka

3 Uzupełnij dialog właściwymi czasownikami modalnymi. Wykorzystaj czasowniki *may*, *may not*, *might*, *might not*, *could*, *must* i *can't*.

Jenny Look at this picture. What are these people celebrating?

Mark It [1]_____ be a birthday party – look at the cake. They [2]_____ all be members of the same family, but they're not people who have just met. They [3]_____ know each other well. The girl on the left looks very much like the woman on the right. She [4]_____ be her daughter.

Jenny Yes, you're right. And this man who is blowing the candles out [5]_____ be her father.

Mark No, he [6]_____ be her father, he's far too old. He [7]_____ be her grandfather. And look at the woman standing behind the old man. She [8]_____ love him very much; she is looking at him so tenderly.

Jenny Yes. You're right. And this young couple – they [9]_____ like this old man very much. They look like they're being so supportive!

Mark Yes, and they [10]_____ stay in touch and visit him quite often. I'm sure they do!

4 Przetłumacz fragmenty zdań w języku polskim na język angielski. Zastosuj właściwe czasowniki modalne.

1 The woman next door (*z pewnością jest*) _____ ten years older than her husband.
2 Brad and Suzanne (*niemożliwe, aby mieli*) _____ grandchildren. They are too young.
3 The woman I saw at the party (*możliwe, że mieszka*) _____ in the neighbourhood. I think I've seen her in my street.
4 Sonia's parents (*mogą nie wiedzieć*) _____ that she is seeing a boy from her class.
5 Look at this couple kissing! They (*z pewnością są*) _____ in love.
6 Paul hardly ever joins in when we talk about Kate's new boyfriend. He (*z pewnością nie lubi*) _____ gossiping!
7 Accept their offer. You (*być może nie dostaniesz*) _____ a better opportunity.
8 Anna lived in America for three years, so she (*na pewno mówi*) _____ English.

Zdania z podmiotami *there* i *it*

- Gdy mówimy o tym, że coś gdzieś istnieje, znajduje się lub występuje, rozpoczynamy zdanie konstrukcją ***there* + *be***, np.
  There is a lot of rain in Britain. NIE: ~~*It is a lot of rain in Britain.*~~
  (W Wielkiej Brytanii są intensywne opady.)
  There was so much hail that some of the cars were damaged.
  (Grad był tak silny, że niektóre samochody uległy uszkodzeniu.)
- Zdania bezosobowe rozpoczynamy od ***it***, np.
  It has been raining for weeks now. (Pada od kilku tygodni.)
  It's difficult to get used to dramatic climate changes. (Trudno jest się przyzwyczaić do gwałtownych zmian klimatu.)

1 Uzupełnij tekst. Wykorzystaj konstrukcje *there is*, *there are* lub *it is*.

[1]_____ difficult to predict weather, especially in Britain. [2]_____ too many things to take into consideration. Even if [3]_____ warm and sunny in the morning, [4]_____ no guarantee the weather will be the same at noon. However, when [5]_____ heavy clouds in the sky or when [6]_____ snowing, [7]_____ no chance of radical improvement.

A light shower is always possible, though, even on a sunny day, so [8]_____ always wise to carry your umbrella.

2 Przetłumacz fragmenty zdań w języku polskim na język angielski. Wykorzystaj wyrazy *it* i *there* oraz czasowniki we właściwych czasach.

1 (*Jest ciepło*) _____ and sunny today.
2 (*Było wiele*) _____ thunderstorms last summer.
3 (*Jest zimno*) _____ for a week now.
4 (*Są niskie temperatury*) _____ in the north of the country.
5 (*Był huragan*) _____ and a lot of people lost their homes.
6 (*Czy jest wystarczająco dużo czasu*) _____ to cover the garden chairs before it starts to snow?
7 (*Jest łatwo*) _____ to predict the weather nowadays.
8 According to the weather forecast, (*będzie słonecznie*) _____ tomorrow.
9 (*Czy będzie ktoś*) _____ in our school interested in taking part in the environment project next week?
10 Before we reached the zoo, (*zaczął padać śnieg*) _____.

Spójniki

And, but, although, though, or, so

- Spójnik ***and*** (i, a) stosujemy wtedy, gdy łączymy wydarzenia chronologicznie lub dodajemy kolejną informację, np.
  We dug the garden and watered the plants.
- Spójniki ***but*** (ale), ***although*** i ***though*** (chociaż, pomimo tego) stosujemy wtedy, kiedy przeciwstawiamy sobie dwie treści w zdaniu.
  The weather was very bad, but we didn't change our weekend plans.
  Although it rained, we spent the day on the beach.
- ***Though*** znaczy to samo, co *although*, ale ma mniej oficjalny charakter.
  Though Jane usually arrives late, she usually finishes work on time.
- Spójnik ***or*** (lub) stosujemy wtedy, gdy wymieniamy alternatywne opcje, np.
  We can have lunch at the hotel restaurant or find somewhere in town.
- Spójnik ***so*** (więc) stosujemy wtedy, gdy mówimy o skutku jakiejś czynności, np.
  It was cold outside, so we stayed at home.

Because, as

Spójniki ***because*** i ***as*** (ponieważ) stosujemy po to, aby wyrazić przyczynę, np.
Animals become extinct because people do not protect their natural habitat.
As I don't know you very well, I'd like to introduce myself.

Until/Till, after, before, while, when

- Spóniki ***after*** i ***till*** (dopóki, aż) stosujemy do wyrażania czasu, np.
  They'll wait until we get there.
  They sat under a tree till it got dark.
- Spóniki ***after*** (po, kiedy) i ***before*** (zanim, przed) stosujemy wtedy, gdy mówimy o wydarzeniach następujących po sobie, np.
  After I finish my lunch, I'll go for a walk.
  I hadn't been to France before I went to Paris last month.
- Spónik ***while*** (podczas gdy, natomiast) stosujemy wtedy, gdy opisujemy czynności wykonywane w tym samym czasie lub kiedy mamy do czynienia z jakimś kontrastem, np.
  John fell asleep while I was telling him about my new dress.
  My husband likes fishing, while I prefer shopping.
- Spónik ***when*** (kiedy, gdy) stosujemy wtedy, gdy mówimy o czynnościach następujących po sobie, np.
  My mother made the dinner when I came home.

1 Uzupełnij zdania właściwymi spójnikami z ramki.

until/till after (x2) before (x2) while when (x2)

1 I'll call you _____ I get to my office.
2 We'll stay here _____ he returns.
3 Aren't you going to tell her the good news _____ she leaves the office?
4 He's going to take leave _____ he's finished the project.
5 Don't worry. I'll watch the children _____ they are playing in the park.
6 We managed to finish clearing the garden _____ it got completely dark.
7 I'll come round _____ I've watched the last episode of the drama.
8 I'm going to swim and lie in the sun _____ I'm on holiday.

2 W każdym zdaniu znajdź jeden błąd gramatyczny i go popraw.

1 He ate dinner and he wasn't hungry.
2 You're ill so you didn't follow my advice.
3 I had a test although I studied all night to prepare for it.
4 I like strawberries and I don't like bananas.
5 Come to our performance but see for yourself what huge progress the group has made.
6 We can get her a book but we can get her a DVD.

3 W każdym zdaniu wskaż właściwy spójnik.

1 He lived in London *because / until / or* he was twelve.
2 My mother speaks good English, *so / and / but* she has a strong Polish accent.
3 It was very cold *when / and / so* I put on my winter jacket.
4 I went to school *although / after / but* I was ill.
5 Let's apologize *while / before / after* it's too late.
6 I was late *but / while / because* I left my mobile phone at home.
7 Andy called *so / although / while* you were at the shopping centre.
8 We can eat the leftovers at home *but / or / though* we can eat out tonight.
9 She went away. She didn't tell anyone, *though / although / but*.
10 The concert was a disaster *so / but / and* I left an hour early.

Gramatyka

4 Przetłumacz fragmenty zdań w języku polskim na język angielski.

1 Jill doesn't like apples (*więc ich nie je*) _____.
2 The streets were crowded (*ponieważ był mecz piłki nożnej*) _____ in the town.
3 (*Chociaż Sally dużo się uczy*) _____, she doesn't get good marks at school.
4 Philip's English isn't very good, (*ale ludzie rozumieją*) _____ what he says.
5 (*Po tym jak odrobiła pracę domową*) _____, Maria watched television.
6 (*Podczas gdy szedłem do szkoły*) _____, I met an old friend.
7 She ate breakfast, (*zanim umyła zęby*) _____.
8 I was skiing (*kiedy złamałam nogę*) _____.
9 She didn't like the boss, (*więc odeszła z pracy*) _____.
10 (*Ponieważ mieszkamy*) _____ by the sea, we often go surfing.

Pytania rozłączne (zwroty typu „nieprawdaż")

- Pytania rozłączne to krótkie pytania, które są wypowiadane na końcu zdania. Na końcu zdania twierdzącego stosujemy pytanie z czasownikiem w formie przeczącej, a na końcu zdania przeczącego – pytanie z czasownikiem w formie twierdzącej, np.
  It's a lovely day, isn't it?
  It wasn't a good film, was it?
- Po zdaniach z czasownikami *be*, *have*, *will* i *can* w pytaniu rozłącznym stosujemy te same czasowniki, np.
  You'll phone me, won't you?
  You've got a new phone, haven't you?
- W zdaniach z innymi czasownikami używamy właściwych czasowników posiłkowych, np.
  James did well in his French test, didn't he?
- Na końcu poleceń i próśb możemy użyć:
  - ***can/could/will/would you?*** (po zdaniu w trybie rozkazującym), np.
    Wait here for a moment, can you?
    Pass me the notebook, would you?
  - ***will you?*** (po przeczeniu w trybie rozkazującym), np.
    Don't do anything silly, will you?
  - ***shall we?*** (po zdaniu z *Let's*), np.
    Let's go for a walk, shall we?

1 Dopisz właściwe pytanie rozłączne do każdego zdania.

1 It's a horrible day, _____?
2 The test was hard, _____?
3 She can't sing very well, _____?
4 You've got a new computer, _____?
5 You don't like fish, _____?
6 He'll love the present, _____?
7 It's been a good term, _____?
8 The food tasted lovely, _____?
9 You'll give me a lift tonight, _____?
10 Don't forget the milk, _____?

2 W każdym zdaniu znajdź jeden błąd gramatyczny i go popraw.

1 Your sister lives in Warsaw, don't she?
2 She's finished her report, have she?
3 You didn't see the whole exhibition, didn't you?
4 The children were very surprised, didn't they?
5 It takes an hour to get there, isn't it?
6 Pete and Eva will come tomorrow, don't they?

3 W każdym zdaniu wskaż właściwe pytanie rozłączne.

1 Let's go, *don't we / shall we*?
2 We have to do it, *have we / don't we*?
3 You aren't going to leave, *are you / are you going to*?
4 Somebody paid the bill, *didn't he / didn't they*?
5 Give me a hand please, *can you / don't you*?
6 She never takes sugar with her coffee, *does she / doesn't she*?
7 Don't tell anyone, *shall you / will you*?

4 Uzupełnij rozmowę właściwymi pytaniami rozłącznymi.

Marta I'm going to Helsinki tomorrow.
Charles That's in Finland, [1] _____?
Marta Yes, it's the capital.
Charles You've been there before, [2] _____?
Marta Yes, two years ago.
Charles But you can't speak Finnish, [3] _____?
Marta No, I can't.
Charles But a lot of Finnish people speak English, [4] _____?
Marta Yes.
Charles Well, I'll see you before you leave, [5] _____?
Marta Yes, I'll see you tonight.

Czasowniki nieregularne

Infinitive (Bezokolicznik)	**Past simple** (Czas przeszły)	**Past participle** (Imiesłów czasu przeszłego)	**Polski odpowiednik**
be	was/were	been	być
beat	beat	beaten	bić, uderzać
become	became	become	stawać się
begin	began	begun	zaczynać
bid	bade	bidden	życzyć
bite	bit	bitten	gryźć
blow	blew	blown	wiać, dmuchać
break	broke	broken	łamać, rozbijać
bring	brought	brought	przynosić
build	built	built	budować
burn	burnt/burned	burnt/burned	palić, parzyć
buy	bought	bought	kupować
can	could	—	móc, potrafić
catch	caught	caught	łapać, chwytać
choose	chose	chosen	wybierać
come	came	come	przychodzić, przyjeżdżać
cost	cost	cost	kosztować
cut	cut	cut	ciąć, kroić, kaleczyć
dig	dug	dug	kopać
do	did	done	robić
draw	drew	drawn	rysować
dream	dreamt/dreamed	dreamt/dreamed	marzyć, śnić
drink	drank	drunk	pić
drive	drove	driven	kierować, jeździć samochodem, wozić
eat	ate	eaten	jeść
fall	fell	fallen	padać, przewracać się
feed	fed	fed	karmić
feel	felt	felt	czuć się
fight	fought	fought	walczyć, bić się
find	found	found	znajdować, odnajdywać
fly	flew	flown	latać
forget	forgot	forgotten	zapominać
get	got	got	dostawać
get up	got up	got up	wstawać (z łóżka)
give	gave	given	dawać
go	went	gone/been	iść, jechać
grow	grew	grown	rosnąć, hodować
hang	hung	hung	wieszać
have	had	had	mieć
hear	heard	heard	słyszeć
hide	hid	hidden	chować
hit	hit	hit	uderzać
hold	held	held	trzymać
hurt	hurt	hurt	boleć, ranić
keep	kept	kept	trzymać
know	knew	known	wiedzieć, znać
lay	laid	laid	kłaść
learn	learnt/learned	learnt/learned	uczyć się, dowiadywać
leave	left	left	wychodzić, wyjeżdżać
lend	lent	lent	pożyczać
let	let	let	pozwalać

Czasowniki nieregularne

Infinitive (Bezokolicznik)	**Past simple** (Czas przeszły)	**Past participle** (Imiesłów czasu przeszłego)	**Polski odpowiednik**
lie down	lay down	lain down	położyć się
light	lit	lit	zapalać, oświetlać
lose	lost	lost	tracić, gubić
make	made	made	robić
mean	meant	meant	znaczyć, mieć na myśli
meet	met	met	spotykać
pay	paid	paid	płacić
put	put	put	kłaść
read	read	read	czytać
ride	rode	ridden	jeździć (na)
ring	rang	rung	dzwonić, telefonować
rise	rose	risen	rosnąć, wstawać
run	ran	run	biegać
say	said	said	mówić
see	saw	seen	widzieć
sell	sold	sold	sprzedawać
send	sent	sent	wysyłać
set	set	set	stawiać, umieszczać
shine	shone	shone	świecić, błyszczeć
shoot	shot	shot	strzelać
show	showed	shown/showed	pokazywać
shut	shut	shut	zamykać
sing	sang	sung	śpiewać
sink	sank	sunk	tonąć, topić się
sit	sat	sat	siedzieć
sleep	slept	slept	spać
smell	smelt/smelled	smelt/smelled	pachnieć, wąchać
speak	spoke	spoken	mówić, rozmawiać
spell	spelt/spelled	spelt/spelled	literować
spend	spent	spent	spędzać, wydawać
split up	split up	split up	zerwać (z kimś)
stand	stood	stood	stać
steal	stole	stolen	kraść
strike	struck	struck	uderzać
sweep	swept	swept	zamiatać, czyścić
swim	swam	swum	pływać
take	took	taken	brać
teach	taught	taught	uczyć (kogoś)
tell	told	told	mówić
think	thought	thought	myśleć, sądzić
throw	threw	thrown	rzucać
understand	understood	understood	rozumieć
wake up	woke up	woken up	budzić się
wear	wore	worn	nosić, ubierać się (w coś)
win	won	won	wygrywać
write	wrote	written	pisać

Wypowiedź ustna

Rozmowa z odgrywaniem roli

Rozpoczynanie rozmowy

Excuse me, can I tell/ask you something? Przepraszam, czy mogę ci coś powiedzieć/o coś cię zapytać?
Excuse me, can I talk to you for a moment? Przepraszam, czy mogę z tobą chwilę porozmawiać?
Can we have a word? Czy możemy zamienić słowo?

Kończenie rozmowy

OK, that's great. Okej, świetnie.
OK. Thank you. Dobrze. Dziękuję.
That's fine. Bye. W porządku. Do widzenia.
See you around. Do zobaczenia.
I'll call you soon. Wkrótce zadzwonię.

Wysuwanie sugestii

How/What about (splitting the cost)? A co powiesz na to, żebyśmy (podzielili się/podzieliły się kosztami)?
So, shall we (go for a walk)? A może (pójdziemy na spacer)?
Why don't we (go cycling)? A może (pójdziemy pojeździć na rowerze)?
I think we could . . . . Moglibyśmy…
Let's take turns to do the cleaning. Zmywajmy naczynia na zmianę.

Reagowanie na sugestie

Great idea. Doskonały pomysł.
That's a good idea. Dobry pomysł.
That sounds good to me. To brzmi nieźle.
Well, I'm not sure that's such a good idea. Nie jestem pewien/pewna, czy to dobry pomysł.
I'm not sure about that. No, nie wiem.
I'm afraid I can't. (I'm going out with a friend.) Obawiam się, że nie mogę. (Wychodzę z przyjacielem.)

Obrona swojego stanowiska

Yes, true, but . . . . Tak, to prawda, ale…
I take/see your point, but . . . . Rozumiem, co masz na myśli, ale…
Yes, maybe, but . . . . Być może, ale…
I see what you mean, but . . . . Wiem, o co ci chodzi, ale…

Osiąganie kompromisu

OK. You've persuaded me. Dobrze. Przekonałeś/Przekonałaś mnie.
OK. Why not? Dobrze. Czemu nie?
OK. I expect you're right. Okej. Myślę, że masz rację.
True. OK, then. Prawda. Dobrze więc.
All right, I suppose you're right. W porządku. Myślę, że masz rację.

Pytanie o pozwolenie

Could I . . . ? Czy mógłbym/mogłabym… ?
Do you mind if I (use your computer)? Czy będziesz miał/miała coś przeciwko temu, żebym (skorzystał/skorzystała z twojego komputera)?
Would you mind if I (opened the window)? Czy miałby pan/miałaby pani coś przeciwko temu, żebym (otworzył/otworzyła okno)?

Prośby

Can you tell me if (you have anything like that)? Czy może pan/pani mi powiedzieć czy (macie coś podobnego)?
Do you know where (I can see this painting)? Czy wie pan/pani, gdzie (można zobaczyć ten obraz)?
Could you tell me (how much it is)? Proszę mi powiedzieć, (ile to kosztuje)?
Can/Could you . . . ? Czy mógłbyś/mogłabyś… ?
Would you mind (doing the shopping today)? Czy nie miałbyś/miałabyś nic przeciwko (zrobieniu dziś zakupów)?

Udzielanie odpowiedzi na prośby

OK./All right. Dobrze.
Yes, sure. Tak, pewnie.
Certainly. Oczywiście.
Not at all. Nie, oczywiście że nie.
Sorry, but . . . . Przykro mi, ale…
I can't really . . . . Naprawdę nie mogę…

Przewidywanie

I think it will probably (rain later). Przypuszczam, że będzie (padać).
It might be cold today. Dziś może być zimno.
It will definitely be (warm in there). Na pewno będzie (tam ciepło).

Pytania o radę

What do you think I should do? Jak uważasz, co powinienem/powinnam zrobić?
Do you think I should . . . ? Czy myślisz, że powinienem/powinnam… ?

Udzielanie rady

I think you should . . . . Myślę, że powinieneś/powinnaś…
You could . . . . Mógłbyś/Mogłabyś…

Rozmowa w sprawie pracy

I am calling about your job advertisement that I saw online. Dzwonię w sprawie ogłoszenia o pracę, które zobaczyłem/zobaczyłam w internecie.
Have you done this type of work before? Czy wcześniej wykonywał pan/wykonywała pani podobne prace?
How should I apply? W jaki sposób mogę aplikować na to stanowisko?
What exactly would my duties be? Proszę sprecyzować, jakie będą moje obowiązki.
What languages can you speak? Jakie języki obce pan/pani zna?
Will I have to work shifts? Czy będę musiał/musiała pracować w systemie zmianowym?
What's the pay? Jaka jest pensja?
The pay is £6 an hour. Płacimy £6 za godzinę.

Wypowiedź ustna

Robienie zakupów

I'm looking for something (elegant). Szukam czegoś (eleganckiego).
Do you have any accessories to go with it? Czy są jakieś dodatki, które by pasowały do tego?
It doesn't fit very well. Niezbyt dobrze leży.
Do you have it/them in (grey/silver) or (blue)? Czy jest też w kolorze (szarym/srebrnym) lub (niebieskim)?
I would like (light grey, silver or blue). Chciałbym/Chciałabym to w kolorze (jasnoszarym, srebrnym lub niebieskim).
Do you have it/them in a small/medium/large? Czy jest też rozmiar S/M/L?
What size are you? Jaki pan/pani nosi rozmiar?
How much is this? Ile to kosztuje?

Składanie skargi

I bought a (mobile phone) here a few days ago. Kupiłem/Kupiłam tutaj (telefon komórkowy) kilka dni temu.
But something is wrong with it, it won't work properly. Coś z nim jest nie tak. Nie działa dobrze.
What precisely is the problem? Na czym konkretnie polega problem?
I also tried (removing the SIM card), but that didn't work either. Próbowałem/Próbowałam także (usunąć kartę SIM), ale to również nie pomogło.
If you leave it with us for a few days, we'll send it to our service centre. Jeśli zostawi pan/pani go u nas na kilka dni, wyślemy go do centrum serwisowego.
Can't you just exchange it for one that works? Czy możecie wymienić go na sprawny aparat?
I think you should at least offer me a discount for my trouble. Uważam, że należy mi się przynajmniej rabat za kłopot.

Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

Opisywanie ilustracji

In the picture I can see ... . Na obrazku widzę…
The picture shows ... . Obrazek przedstawia…
on the right/left z prawej/lewej strony
at the top/bottom na górze/dole
In the background/foreground there is ... . W tle/na pierwszym planie znajduje się…

Wyrażanie przypuszczenia

They may be ... . Oni mogą być…
They're probably ... . Oni są prawdopodobnie…
It looks like ... . To wygląda jak…
They seem ... . Wydaje się, że oni…
It seems to me that ... . Wydaje mi się, że…

Wyrażanie opinii

In my opinion, ... Moim zdaniem…
In my view, ... Moim zdaniem…
I think ... . Myślę, że…
I don't think ... . Nie sądzę, że…

Wyrażanie upodobań

I really like ... . Bardzo lubię…
I'm keen on ... . Przepadam za…
I love/adore ... . Uwielbiam…

Wyrażanie antypatii

I don't really like ... . Raczej nie lubię…
I can't stand ... . Nie znoszę…
I hate/detest ... . Nienawidzę…

Wyrażanie preferencji

I prefer ... . Wolę…
I like ... better than ... . Lubię… bardziej niż…

Zastanawianie się

Let me see ... . Niech zobaczę…
Let me think about that for a moment. Niech się zastanowię nad tym przez chwilę.
That's a good question. To dobre pytanie.
I'm not quite sure, but ... . Nie jestem pewien/pewna, ale…

Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

Określanie tematyki materiału

I think the best picture for material/a brochure/a poster about ... would be ... . Uważam, że najlepszym zdjęciem do broszury/materiału o… byłoby…
If I were to choose a photo for material/a brochure about ..., I would go for ... . Gdybym miał/miała wybrać ilustrację do broszury/materiału na temat…, zdecydowałbym się/zdecydowałabym się na…

Wybór ilustracji

My choice would be photo number (1/2). Wybrałbym/Wybrałabym ilustrację (pierwszą/drugą).
I think we should choose photo number (1/2). Uważam, że powinniśmy/powinnyśmy wybrać ilustrację (pierwszą/drugą).
I think photo/poster (1/2) would be the better/best option because... . Uważam, że ilustracja/plakat (1/2) byłaby/byłby lepszą propozycją, ponieważ…
I wouldn't pick... simply because... . Nie wybrałbym/Nie wybrałabym… po prostu dlatego, że…
Photo number (1/2) is not a good idea because ... . Ilustracja (pierwsza/druga) nie jest dobrym pomysłem, ponieważ…
I don't think photo (1/2) is a good choice. Uważam, że zdjęcie (pierwsze/drugie) to niezbyt dobry wybór.
I wouldn't choose/go for photo number (1/2). Nie wybrałbym/wybrałabym ilustracji (pierwszej/drugiej).

Mówienie o wadach i zaletach

If we look at the advantages/disadvantages, we can say that ... . Rozważając wady i zalety, można powiedzieć, że…
It is true that ..., but ... . To prawda, że…, ale…
One advantage is that ..., but on the other hand ... . Zaletą jest…, ale z drugiej strony…
Another (big) advantage/disadvantage of ... is that ... . Inna (duża) zaleta/wada… to…
Another (important) drawback of ... is ... . Inną (istotną) wadą jest to, że…

Wymienianie argumentów

To start with/First of all, … . Zacznę od…/Przede wszystkim…
Secondly, … . Po drugie…
Another thing/reason is that … . Inny powód to…
Also, … . Co więcej, …
On top of that, … . A na dodatek/I w końcu…
Finally, … . I w końcu…

Opisywanie sloganów i haseł

The slogan/advert/text suggests/implies that … . Hasło/Ogłoszenie/Tekst sugeruje, że…
I think the slogan means that … . Myślę, że to hasło oznacza, że…
According to the slogan/advert/text, … . Zgodnie z tym hasłem/ogłoszeniem/tekstem…
The slogan communicates that … . To hasło wyraża myśl, że…

Zgadzanie się z jakąś opinią

I (completely) agree (with this idea) because … . (Całkowicie) się zgadzam (z tym poglądem), ponieważ…
I agree with the people/experts who say that … . Zgadzam się z ludźmi/ekspertami, którzy uważają, że…

Niezgadzanie się z czyimś zdaniem

Actually, I don't really agree. Tak naprawdę nie mogę się zgodzić.
There might be some truth in it because … . Może być w tym trochę prawdy, ponieważ…
I don't think that's true/right/correct. Uważam, że to nie jest prawda.
Well, I'm not sure if that's true/right/correct. Nie jestem pewien/pewna, czy to jest prawda.

Parafrazowanie nieznanych wyrazów

It looks a bit like (a bed). To przypomina trochę (łóżko).
This is equipment/a thing that you use when you want to (run). Jest to sprzęt, którego/rzecz, której się używa, kiedy chce się (pobiegać).
This is a thing/These are things you might use for (making your arm muscles stronger). Jest to rzecz, która/Są to rzeczy, które można wykorzystać do (wzmacniania mięśni).
It's a kind of (ball) that you can use when you want to (exercise your muscles). Jest to rodzaj (piłki), której można użyć, aby (ćwiczyć mięśnie).

Prośba o powtórzenie lub wyjaśnienie

I'm sorry, I didn't quite catch that. What did you say? Przepraszam, nie całkiem to zrozumiałem/zrozumiałam. Co pan powiedział/pani powiedziała?
Would you mind repeating that? Czy mógłbym/mogłabym prosić o powtórzenie?
Sorry, I missed that. Przepraszam, umknęło mi to.
Could you tell me what you mean by … ? Czy mógłby pan/mogłaby pani wyjaśnić, co ma na myśli, mówiąc o… ?
I am not sure what you mean by … . Nie jestem pewien/pewna, co pan/pani ma na myśli, gdy mówi o…

Mówienie Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

Unit 1

Zadanie 6, s. 13

1 What kind of event is the woman taking part in? What makes you think so?
2 Would you like to be famous? Why? / Why not?
3 Describe a situation when you or someone you know wanted to make a good impression on another person.

Unit 2

Zadanie 2, s. 27

1 What are the couple planning to do? What makes you think so?
2 Would you like to live in a big house? Why? / Why not?
3 Describe a situation when you or someone you know moved into a new flat or house.

Unit 4

Zadanie 7, s. 55

1 Do you think the tattoo artist is enjoying his job? What makes you think so?
2 Would you like to have a job which involves speaking to customers? Why? / Why not?
3 Tell us about the last time when you or someone you know was in charge of an important project.

Unit 5

Zadanie 2, s. 69

1 How is the boy feeling? Why do you think so?
2 Do you often argue with other people? Why? / Why not?
3 Tell us about a situation when you felt disappointed with your friend's behaviour.

Unit 7

Zadanie 4, s. 97

1 Is the woman going to buy her daughter what she wants? What makes you think so?
2 Which do you prefer: spending or saving money? Why?
3 Tell us about the last time you bought a product which didn't meet your expectations.

Unit 8

Zadanie 6, s. 111

1 Has the man been waiting for a ride for a long time? Why do you think so?
2 Do you prefer to travel alone or in a group? Why?
3 Tell us about a difficult situation that you had while travelling.

Wypowiedź ustna

Unit 10

Zadanie 3, s. 139

1 What kind of sports competition do you think the girls have won? What makes you think so?
2 Which do you prefer: training on your own or with a coach? Why?
3 Tell us about a PE lesson that you particularly enjoyed.

Unit 12

Zadanie 7, s. 167

1 Do you think the experiment has been successful? Why? / Why not?
2 Do you like science subjects? Why? / Why not?
3 Describe a situation when you or someone you know had a problem using an electrical device.

Unit 13

Zadanie 2, s. 181

1 What is the goal of the action the teenagers are taking part in?
2 Are you 'green' on an everyday basis?
3 Describe a situation when you learned something interesting about nature or ecology.

Bank zadań Wypowiedź ustna

Unit 1

Zadanie 2, s. 17

1 Why is the girl using a smartphone?
2 Do you or does anyone you know have an interesting hobby? What is it?
3 Tell us about something you did recently that you really enjoyed.

Unit 3

Zadanie 2, s. 45

1 Why do you think the boy is sitting on the floor?
2 Do you prefer studying on your own or with other people? Why?
3 Tell us about a day at school you really enjoyed.

Unit 5

Zadanie 2, s. 73

1 Do you think this is a serious argument? Why? / Why not?
2 Who do you trust most in your family? Why?
3 Tell us about an argument you recently had.

Unit 7

Zadanie 2, s. 101

1 Does the woman know a lot about the products she is selling? What makes you think so?
2 What factors influence your buying decisions?
3 Describe a situation when you bought a product because of a recommendation from a friend.

Unit 9

Zadanie 2, s. 129

1 Do you think the girl is studying or reading for pleasure? Why?
2 What kind of books do you like reading? Why?
3 Tell us about a book you have read recently.

Unit 11

Zadanie 2, s. 157

1 What do you think will happen next?
2 Would you like to work as a doctor in the future? Why? / Why not?
3 Tell us about the last time you needed medical help.

Unit 13

Zadanie 2, s. 185

1 Why do you think the girl needs the water sample?
2 Do you like being surrounded by nature or do you prefer city life? Why?
3 Tell us about a situation when you had to spend some time without access to the Internet.

Wypowiedź pisemna

Przydatne zwroty: list prywatny, e-mail, wpis na blogu.

Zwrot rozpoczynający

Hi Susan, Cześć, Susan
Dear Steven, Drogi Stevenie

Rozpoczynanie listu

Great to hear from you! Miło, że dałeś/dałaś znać, co u ciebie!
Hope you're well! Mam nadzieję, że u ciebie wszystko w porządku!
Thanks for your letter/email. Dziękuję za list/e-mail.
Sorry I haven't written for ages. Przepraszam, że się tak długo nie odzywałem/odzywałam.

Pytania grzecznościowe

What have you been up to? Co ostatnio porabiałeś/porabiałaś?
How are things? Co u ciebie?
Anyway, what's going on with you? A poza tym co u ciebie słychać?

Przekazywanie wiadomości

I am writing to let you know ... . Piszę, by ci powiedzieć, że…
I am writing to ask if ... . Piszę, żeby zapytać, czy…
I am just writing to tell you my news. Piszę, żeby ci powiedzieć, co u mnie.
Guess what? Nie uwierzysz, co się stało!
Here are the details: ... . A oto szczegóły…
You won't believe this! Nie uwierzysz, że…

Informowanie o planach

I'm going to ... . Zamierzam…
The plan is to ... . Plan jest taki, aby…
We're planning to ... . Planujemy…

Rozpoczynanie historii

A funny/weird thing happened (to me) when ... . Przydarzyło (mi) się coś śmiesznego/dziwnego, gdy…
One day, ... Pewnego dnia…
A few years/days ago, ... Kilka dni temu…

Opisywanie wydarzeń

... when/while ... . … podczas/gdy…
During the (visit) ... . Podczas (wizyty)…
Then, ... Potem…
Suddenly, ... Nagle…

Zakończenie historii

I'll never forget that day/evening. Nigdy nie zapomnę tego dnia/wieczoru.
I felt happy/terrified/shocked. Czułem/Czułam się szczęśliwy/szczęśliwa/przerażony/przerażona/zszokowany/zszokowana.

Pytanie o opinię/radę

Please tell me what you think I should do. Proszę, powiedz, co powinienem/powinnam zrobić.
What do you think about ... ? Co myślisz o… ?
Do you think that ... ? Czy uważasz, że… ?

Udzielanie rady

You can ... . Możesz …
I think you should ... . Myślę, że powinieneś/powinnaś…
It would be better to ... . Lepiej by było, żeby…

Wyrażanie prośby

Could you do me a favour? Czy mógłbyś/mogłabyś coś dla mnie zrobić?
Could you ..., please? Czy mógłbyś/mogłabyś… ?
Do you think you could ... ? Czy mógłbyś/mogłabyś może… ?

Zapraszanie

Come to a party/barbecue/dinner to celebrate ... . Zapraszam na przyjęcie/grill/obiad z okazji…
We're holding/organizing/having a party to celebrate ... . Urządzamy/Organizujemy/Wydajemy przyjęcie z okazji…
I/We would like to invite you to ... . Chciałbym/Chciałabym/Chcielibyśmy zaprosić cię na…
The party/barbecue/dinner will take place / start at ... . Przyjęcie/Grill odbędzie się…
To get there, take the bus / go to ... . Aby tam dotrzeć, jedź autobusem/idź do…
Please bring a traditional dish / some dessert. Proszę zabrać ze sobą tradycyjną potrawę/tradycyjny deser.
Hope to see you there! Do zobaczenia na miejscu!
Please let me/us know if you can come! Proszę, poinformuj mnie/nas, czy możesz przyjść!

Kończenie listu

Well, that's all for now. To na razie tyle.
Do come and visit me. Musisz mnie odwiedzić.
Please write soon and tell me ... . Proszę, napisz wkrótce i powiedz…
Looking forward to hearing from you. Czekam na odpowiedź od ciebie.
Keep in touch. Bądźmy w kontakcie.
Say 'hi' to everybody! Pozdrów ode mnie wszystkich!
Do drop me a line. Proszę, napisz do mnie.
Please write to me and tell me your news. Proszę, napisz do mnie i powiedz, co u ciebie.

Zwrot kończący

See you soon! Do zobaczenia wkrótce!
All the best, Wszystkiego najlepszego
Lots of love, Pozdrawiam ciepło
Take care! Trzymaj się!

Wypowiedź pisemna

Przydatne zwroty: podanie o pracę, zapytanie, zgłoszenie do konkursu, reklamacja, wpis na forum itp.

Zwrot rozpoczynający

Dear Mr Jones, Szanowny Panie Jones
Dear Sir/Madam, Szanowny Panie/Szanowna Pani
Dear Sir or Madam, Szanowny Panie/Szanowna Pani (gdy płeć adresata jest nieznana)

PODANIE O PRACĘ

Rozpoczynanie podania o pracę

I am writing to apply for the position of … . Piszę, aby ubiegać się o stanowisko…
I am writing in response to / with regard to your advert … . Piszę w odpowiedzi na/w związku z Państwa ogłoszeniem…
I would like to apply for the post of / position of … . Chciałbym/Chciałabym ubiegać się o stanowisko…

Opisywanie kwalifikacji i doświadczenia

I already have some work experience with … . Mam duże doświadczenie w…
I worked as … for (two) months/years. Pracowałem/Pracowałam jako… przez (dwa) miesiące/lata.
My duties included … . Do moich obowiązków należało…
I have a degree/diploma in … . Posiadam wykształcenie/dyplom w zakresie…
I believe I am a good candidate for the job because … . Uważam, że jestem odpowiednim kandydatem/odpowiednią kandydatką na to stanowisko, ponieważ…

Kończenie podania o pracę

I hope you will consider my application. Proszę o rozpatrzenie mojego podania.
Thank you for considering my application. Dziękuję za rozpatrzenie mojego podania.

REKLAMACJA

I am writing to complain about … . Piszę do Państwa w sprawie reklamacji dotyczącej…
I wish to make a complaint. Chciałbym/Chciałabym zgłosić reklamację.
Unfortunately, … . Niestety…
I'm sorry to say that … . Z przykrością stwierdzam, że…
I was very disappointed/upset about … . Jestem bardzo rozczarowany/rozczarowana/zmartwiony/zmartwiona z powodu…
I would like you to refund … . Chciałbym/Chciałabym, żebyście zwrócili koszta…
Could you possibly … ? Czy może mogliby Państwo… ?
I would be grateful if you could … . Byłbym wdzięczny/Byłabym wdzięczna, gdyby mogli Państwo…

WPIS NA FORUM

Wyrażanie własnej opinii

In my opinion/view, … . Moim zdaniem…
I am writing because I would like to share my opinion about … . Piszę, aby się podzielić swoją opinią na temat…

Pytanie innych o opinię

I wonder what you think about (such events). Zastanawiam się, co Państwo sądzą na temat (takich imprez).
I wonder what other readers think about … . Ciekawi mnie, co inni czytelnicy myślą o…

Zgadzanie się z opinią

I absolutely/completely agree with … . Całkowicie zgadzam się z …
I could not agree more with the opinion that … . Całkowicie zgadzam się z opinią, że…

Niezgadzanie się z opinią

I must say I disagree completely with … . Muszę powiedzieć, że zupełnie nie zgadzam się z…
I have to say, I do not agree with the idea/opinion that … . Muszę powiedzieć, że nie zgadzam się z poglądem/opinią, że…

ZAPYTANIE

I am writing to enquire about … . Piszę z zapytaniem o…
I am interested in … . Interesuje mnie…
I am writing to request … . Piszę z prośbą o…
I would like to ask if … . Chciałbym/Chciałabym zapytać, czy…
Could you give me information about … ? Czy mogliby Państwo przesłać mi informacje na temat… ?
Could you please send me further details about … ? Czy moglibyście przesłać mi więcej szczegółów dotyczących… ?
I would be grateful if you would send me some detailed information about … . Bardzo proszę o przesłanie mi informacji na temat…

ZGŁOSZENIE DO KONKURSU

I am writing on behalf of my group to apply to join the talent show which will be held … . Piszę w imieniu swojej grupy, aby zgłosić chęć udziału w konkursie talentów, który odbędzie się…
I am writing to enter the competition for gifted teenagers which I saw advertised on the Internet. Piszę, aby zgłosić się do konkursu dla utalentowanych nastolatków, o którym dowiedziałem się/dowiedziałam się z internetu.
We are very interested in your programme and would like to take part in it very much. Bardzo interesuje nas program i chcielibyśmy wziąć w nim udział.
Could you let us know if there is an entrance fee? Proszę poinformować nas, czy obowiązuje opłata wstępna.

Kończenie listu

I'd be grateful if you would let me know as soon as possible. Będę wdzięczny/wdzięczna za szybką odpowiedź.
I look forward to hearing from you soon. Z niecierpliwością czekam na Państwa odpowiedź.
I look forward to receiving your reply. Z niecierpliwością czekam na Państwa odpowiedź.

Zwrot kończący

Yours faithfully, Z poważaniem (kiedy rozpoczynamy list od *Dear Sir/Madam/Editor*)
Yours sincerely, Z poważaniem (kiedy rozpoczynamy list od *Dear Mr/Mrs Brown*)

POWERUP

Unit 1

List formalny, zadanie 6, s. 16

Salutation:
Dear Editor,
Introduction:
I am writing in response to your article about role models, which was published in the latest issue.
I would like to comment on the article which was published on …
Body of the letter:
I am afraid I strongly disagree with …
I cannot agree with the statement that …
I am sure readers will agree with me when I say that …
Closing:
I look forward to seeing my letter published in the next issue.
I am requesting you to publish my letter in the next issue.
Signing off:
Yours faithfully,

Unit 2

List formalny, zadanie 5, s. 30

Salutation:
Dear Sir or Madam,
Introduction:
I am writing to complain about …
Problems:
Contrary to the description in the brochure …
I was sad/annoyed to discover that … suddenly stopped working.
As if this were not enough, …
Solutions:
I would like you to look into this matter.
I demand replacement of …
I would appreciate if you repaired …
I hope I can expect you to …
I would be grateful if you …
Closing:
I look forward to your prompt reply.
Signing off:
Yours faithfully,

Unit 3

Artykuł publicystyczny, zadanie 6, s. 44

Talking about an event from the past:
It was an exam (in maths/in music/confirming vocational qualifications) which I needed to take in order to …
I knew that it would be (easy/difficult) for me, which is why …
I arrived at school (late/on time) and was asked to …
The exam questions were …
At first, …
Meanwhile, …
After this, …
Then, …
The exam turned out to be …
As a result, I …

Giving tips:
You had better …
Have you thought about … ?
If I were you, I would / would not …
I think … is worth a try.
I would also recommend …
You should …, no doubt about it.
The sooner you …, the better.

Unit 4

List formalny, zadanie 5, s. 58

Salutation:
Dear Sir or Madam,
Introduction:
I am writing to apply for the job/post advertised in …
I am writing with regard to / in response to / in reply to your advertisement in …
Experience:
As for my experience, I worked as … in …
I worked part-time/temporarily as a …
My duties included …
I was responsible for …
I took care of …
I was in charge of …
I also have experience of …
Personality:
I am convinced that I am a suitable candidate for this job/post because …
I consider myself … which makes me an ideal candidate for this job/post.
What distinguishes me from my peers is …
My strengths are …
Closing:
I am available for an interview at your earliest convenience.
I look forward to hearing from you.
Signing off:
Yours faithfully,

Unit 5

Rozprawka, zadanie 5, s. 72

Introduction:
As geocaching is becoming more popular, a question whether it is beneficial or harmful arises.
Geocaching may be seen as a controversial activity, therefore both sides of the argument will be discussed below.
Advantages:
The most important advantage of … is …
One major advantage of … is …
Apart from this/that, …
For example, …
Disadvantages:
The main disadvantage of … is …
Another disadvantage of … is …
Moreover, …
In particular, …
Conclusion:
Having considered both sides of the argument, …
I believe that … on the condition that …

Wypowiedź pisemna

Unit 6

Rozprawka, zadanie 5, s. 86

Introduction:
More and more people are switching from buying ready meals and eating out to cooking themselves.
Although there are a lot of advantages to preparing meals at home, there are also some disadvantages which must be taken into consideration.
Advantages:
The first/main benefit of … is …
An additional advantage of … is …
Besides, …
Moreover, …
Disadvantages:
The most important disadvantage of … is …
Secondly, …
Thirdly, …
Conclusion:
All things considered, it is obvious that preparing meals at home has both pros and cons. In my opinion, …

Unit 7

Rozprawka, zadanie 5, s. 100

Introduction:
It has been announced that a new shopping centre will be built in my neighbourhood. I strongly believe that …
To my mind, …
It seems/appears to me that …
Influence on the local economy:
From an economic point of view …
The most important argument for/against … is …
As a result, …
It is widely known that …
It is true to say that …
Not only … but also …
Influence on quality of life:
As I see it, …
Many people say/believe that …
Since …
Because of / Due to …
What is more, …
This suggests/proves that …
This supports the idea that …
Another key thing to remember is that …
Conclusion:
In conclusion, I …
All things considered, I …
From my point of view, …
It is clear to me that …
I am sure/convinced that …

Unit 8

Rozprawka, zadanie 5, s. 114

Introduction:
I am sure/convinced that …
It is clear to me that …
In my opinion, …
Benefits:
From the point of view of the traveller/customer, …
There are definitely …
Firstly, … / Secondly, … / Thirdly, …
To give an illustration of what I mean, …
Popularity:
In fact, this form of holiday …
Research has shown that …
In comparison with …
Since …
Because of …
Due to …
Conclusion:
To sum up, I …
To conclude, I would like to point out that …
In conclusion, …
It is obvious that …
I firmly believe that …

Unit 9

Artykuł publicystyczny, zadanie 6, s. 128

Introduction:
Do you know how to … or … ? These are only some of the things you can learn in the living history museum.
The visit:
My visit started with …
I had the chance to …
I watched how …
I decided to learn how to …
Tourist attraction:
Living history museums are growing in popularity because …
The public loves them because …
Visitors are able to …
Contrary to traditional museums, they …
Conclusion:
If you are one of many people who do not normally visit museums, I challenge you to visit a living history museum.
I guarantee that from that visit your opinion about museums will change.

Unit 10

Rozprawka, zadanie 5, s. 142

Introduction:
A lot of people look up to professional athletes and dream about a career as a professional athlete.
However, there are both benefits/advantages/pros as well as downsides/disadvantages/drawbacks/cons to consider.
Advantages:
One advantage of …
In addition to this, …
Furthermore, …
What is more, …
Therefore, …
Last but not least, …
Disadvantages:
However, there are disadvantages, too. Firstly, …
In the first place, …
In spite of (the fact that) …
Despite (the fact that) …
Consequently, …
Thus, …
Finally, …
Conclusion:
On the whole, / To sum up, / Summing up, it is clear that there are both advantages and disadvantages to the issue of becoming a professional athlete.
However, I believe that …

Unit 11

Artykuł publicystyczny, zadanie 4, s. 156

Introduction:
Do you know the cause of 80% of premature deaths? The answer is: diseases of civilization. Although they are non-contagious, they spread globally. That's why they are called the epidemic of the 21st century.
Reasons:
The development of civilization has given us a lot of good, but it has also …
Modern lifestyle is considered the main cause for …
… may have an impact on …
… are the major factors.
Prevention:
An important way to control the spread of the diseases is to focus on …
I suggest we should …
… is a clever idea if you want to reduce the risk of …
My favourite way of … is …
… to detect early stages of development of a dangerous disease.
Conclusion:
Diseases of civilization are undoubtedly a sign of our times and they are here to stay. Therefore, we must remember that there is a direct correlation between our lifestyle and our lifespan.

Unit 12

Rozprawka, zadanie 5, s. 170

Introduction:
For several decades there has been a dramatic acceleration in the pace of the development of science and new technologies. I think / do not think that those advances in science and technology have improved the quality of our lives.
Point of view of the individual:
The rapid development of science and technology has a huge impact on the life of every one of us.
Firstly, …
Secondly, …
Moreover, …
Because of it, …
Due to the fact that …
Therefore, …
Point of view of society:
The impact of the rapid development of science and technology on whole societies seems to be even more profound. The global economy is one of the main aspects to be discussed.
First of all, …
What is more, …
The impact on culture/medicine/transport/communication is also worth mentioning. That is why …
Conclusion:
The pace of the development of science and technology is undoubtedly astonishing. This rapid technological change affects almost every aspect of our lives.
In my opinion it …

Unit 13

Rozprawka, zadanie 5, s. 184

Introduction:
Shelters are full of dogs and cats of all shapes and sizes, which is why many people choose to adopt rather than buy an animal. However, adopting a dog or a cat from a shelter has not only supporters but also opponents.
Advantages:
From the perspective of supporters/followers, the main/first benefit of … is …
One additional/further advantage of … is …
Moreover, …
Furthermore, …
What is more, …
Last but not least, …
Finally, …
Disadvantages:
On the other hand, opponents point out that …
The main/first/most important disadvantage/ drawback of … is …
There is no doubt about it that …
In addition to …
It is believed/said that …
Not only … but also …
Conclusion:
On balance, / All in all, although adopting a dog or a cat from the shelter appears to be a rational solution, it has its potential drawbacks. Therefore I believe/think/feel that …

Unit 14

Rozprawka, zadanie 5, s. 198

Introduction:
There are plans to install security cameras in my school. I am in favour of such a solution but I can also see a few drawbacks.
Students' point of view:
Taking into account the students' point of view, it must be emphasized that …
Students are convinced that …
This leads me to believe that …
It is very possible that …
School employees' point of view:
One should, nevertheless, consider the problem from the school employees' angle.
Teachers, school administrators, counsellors, psychologists and nurses argue that …
Another important aspect is that …
It is easy/difficult to believe that …
Conclusion:
Summing up, it is obvious that installing security cameras in schools will always be a subject of controversy.
The arguments I have presented prove/indicate that …
I am quite convinced that …

OXFORD
UNIVERSITY PRESS

Great Clarendon Street, Oxford, OX2 6DP, United Kingdom

Oxford University Press is a department of the University of Oxford. It furthers the University's objective of excellence in research, scholarship, and education by publishing worldwide. Oxford is a registered trade mark of Oxford University Press in the UK and in certain other countries

© Oxford University Press 2022

The moral rights of the author have been asserted

e-Book Edition

ISBN: 978 0 19 483933 4 CLASSROOM PRESENTATION TOOL

First published in 2022

No copying or file sharing

This digital publication is protected by international copyright laws. No part of this digital publication may be reproduced, modified, adapted, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, to any other person or company without the prior permission in writing of Oxford University Press, or as expressly permitted by law. Enquiries concerning reproduction outside the scope of the above should be sent to the ELT Rights Department, Oxford University Press, at the address above

You must not modify, adapt, copy, store, transfer or circulate the contents of this publication under any other branding or as part of any other product. You may not print out material for any commercial purpose or resale

Any websites referred to in this publication are in the public domain and their addresses are provided by Oxford University Press for information only. Oxford University Press disclaims all and any responsibility for the content of such websites

ACKNOWLEDGEMENTS

Cover photographs: Klaus Vedfelt/Getty Images; oxygen/Getty Images (blue background)

The publisher would like to thank the following for their kind permission to reproduce photographs and other copyright material: 123RF p.20 (living room), p.27 (plastic chairs), p.76 (fruit & veg), (UK flag); Alamy Stock Photo p.25 (tidy room/Sergio Azenha), p.36 (whiteboard/RT Images), p.80 impress, p.110 (divers/Design Pics Inc), p.118 (Carmen/dpa alliance archive), (Sherlock Holmes/Ewing Galloway), p.122 (dance group/David Grossman), p.135 (electric bike/dpa picture alliance archive), p.137 (Robert Lewandowski/Zinhua), p.137 (football/PA Images), (darts/PA Images), (racing/Pcexclusive), p.160 (e-reader/Anton Starikov), p.164 (Jane Goodall/A F Archive), p.166 Granger Historical Picture Archive, p.181 (plastic animal/Itsik Marom), p.190 (homeless volunteers/Homeless); Shutterstock p.6 (man/GaudiLab), (boy/morrowlight), (senior/Rido), (girl/Mimagephotograph/girl), (man wearing glasses/goodluz), (red haired girl/Cookie Studio), p.8 (teenagers/Rawpixel.com), p.9 (teen/East), (red haired girl/Andreshkova Nastya), (senior/rikur B), (young man/Michaelheim), (teen/Maya Kruchankova), p.10 (bridge/Maridav), p.10 (seminar/Prostock Studio), p.11. (presentation, woman at drawing board/Prostock Studio), p.12 Patrick Semansky, p.13 RossHelen, p.17 (positive thinking/Rawpixel.com), (scissors/Brian A Jackson), (TV food channel/Jacob Lund), (teenagers/oneinchpunch), p.20 (kitchen/Followthe Flow), (bathroom/Image Flow), (study/zhu difeng), p.22 Monkey Business Images, p.23 (moving/Monkey Business Images), (Himalayan salt/Sachiczko), p.25 (messy room/Trekandshoot), p.26 (cave house/Evan Travies), (tree house/Guitar Photographer), p.27 (wooden chair/Oleinik Iuliia), (hammock/Vallehr), p.32 (primary school/Pressmaster), (pupil and teacher/Pressmaster), p.36 (notebook/Mygate), (pencil case/David Franklin), (highlighter pen/MyImages-Micha), (ruler/ScofieldZA), (compass/Fishman64), (schoolbag/New Africa), p.37 Steve Walker Photography, p.39 (nenets, reindeer/evgenii mitroshin), (helicopter/Georgy Golovin), p.40 Ncredited/AP, p.41 (book tree/studiovi), (brain/Triff), (depressed student/ESB Professional), p.43 Monkey Business Images, p.45 (student/Stocklite), (rock band/DavideAngelini), (choir/DGL Images), p.48 (vet/Milles Studio), (fireman/VAKS-Stock Agency), (office worker/FotoAndalucia), p.50 Rawpixel.com, 52 (teens/Aleksander Kamasi), (music festival/Halfpoint), p.54 (man with laptop/Natalie magic), (working on a beach/Jose Luis Carrascosa), p.55 Iofoto, p.62 (bath/Shotprime Studio), (headphones/Dejan Dundjerski), (making coffee/Pixel-Shot), (brushing hair/fizkes), p.63 (office/Josep/Suria), (head in hands/Milan Llic Photographer), (lying down/runzelkorn), (luxury/Tyler Olsen), (working from home/Drazen Zigic), (farming/Slaten), p.64 pixelhead photo digital skillet, p.65 Artem Varnitsin, p.66 Andre Luiz Moreira, p.67 (cosplay/Lauren Elisabeth), (drama class/Monkey Business Images), p.68 Monkey Business Images, p.69 (two heads/Sanja Karin Music), (silhouette/Sirisak_baokaew), (social media/Rawpixel.com), p.73 (Christmas/Prostock Studio), (arguing/Natalia Klenova), (Christmas family/4PM Production), (presents/Surflover), p.76 (burger/MarZe), (fruit/Ekaterina Kondratova), (Tom Yam/jutamas), (Indian food/Hlphoto), (starchy food/Hurst Photo), (dairy/philipphoto), (fat/Syda Productions), (protein/Yulia Furman), (burger/Syda Productions), p.77 (sushi/Lukas Gojda), p.78 gotti, p.79 (chef/James McClean), (chicken tikka/Ramon gorsso delarea), (teen chef/Maksym Fesenko) (water chestnuts/ZHANGXIAOLI), p.82 (food/Cumberland), (food critic/Prostock Studio), p.83 (young chefs/Tomas M Perkins), (father and son/Rawpixel.com), (female chef/Nejron Photo), p.87 RossHelen, p.90 (outdoor market/EQRoy), (department store/Karkas), (supermarket/O6Photo), (boutique/www.hollandphoto.net), p.92 ESB Professional, p.93 (girl in trolley/Dean Drobot), (shopping online/Kite-rin), p.94 (folding clothes/Halfpoint), (box of clothes/Chiociolla), p.96 (devising computer games/G-Stock Studio), (playing computer games/Daniel Krason), p.97 (piggy bank/SpeedkingZ), (buy now pay later/Stockfour), (scolding child/AlexHliv), (handprint), (empty pockets/Khosro), (saving money/CHOTTHANIN THITIAKARAKIAT), p.99 Kamira, p.101 (shop/Syda Productions), p.104 (pyramids/Anna Om), (Maldives/Siraphob Werakiipanich), (Andes/Fernandoalonsostockfilms), p.105 Ilona Ignatova, p.106 REDPIXEL.PL, p.107 (Cabo San Lucas/emperoroscar), (scooter/Nejron Photo), p.108 (map/fran-kie), (Tuareg man/Teo Tarras), (desert/MonoRidz), p.109 Antonn Petrus, p.118 (ballet/Artur Didyk), p.120 Claudio Carlsen, p.121 YAKOBCHUK VIACHESLAV, p.122 (Edinburgh fringe/Stephen Finn), p.124 Durantellallera, p.125 (piano/Adrian Castelli), (art gallery/Alex Segre), (white wall/Piti Tangchawalit), p.129 (couple/Ljupco), (crash test/Benoist), p.132 (judo/Everyonephoto Studio), (rollerblading/Jacek Chabraszewski), (football/David Catry), (spectators/Jacob Lund), p.135 (exercise bike/TORWAISTUDIO), (athlete/Dean Drobot), (electric scooter/SeventyFour), (yoga/insta_photos), p.139 (winning team), p.136, 137 MariejGillert, p.137 (winning team/Jacob Lund), (sailing/Alvov), (tennis/dotshock), (swimmer/Microgen),p.138 (locker room/Lucky Business), (soccer/Monkey Business Images), p.139 (winning team/Jacob Lund), (female soccer team/Oleksandr Osipov), (man running/SportPoint), (woman on treadmill (Olesia Bilkie), (women on treadmill/dotshock), p.146 (making smoothie/LightField Studios), (stretching/tsyhun), (walking/Jacob Lund), (rash/Albina Gavrilovic), (sick woman/metamorworks), (man in bed/tommaso79), (nose blowing/Dmytro Zinkevych), (sore throat/Goodluz), p.147 Bojan Milinkov, p.148 (office worker/Nacho roca), (junk food/margouillat), p.149 Prostock Studio, p.150 (meditation/Dean Drobot), (hiking/SpeedKings), p.152 (Miami street/pisaphotography), (Miami beach/Dmitry Tkachenko), p.153 (swimming/Air Cam.PRO), (surfing/Yurakrasil), p.157 (ambulance/William Perugini), (yoga/Spass), (athlete/oleksboiko), (cycling/Monkey Business Images), p.160 (augmented reality/Gorodenkoff), (virtual reality/franz12), (laptop/Sashkin), (camera/Oleksiy Mark), (smart watch/Alexey Boldin), (games console/annett999), (tablet/Oleksiy Mark), VR headset/Gavryloveaphoto), (electric engine/Nerthuz), (gaming headset/Dumitrusphotography), p.162 Rawpixel.com, p.164 (scientist/Anyaivanova), (chemistry class/Sirtravelalot), p.167 (scientists/Gorodenkoff), (students/SpeedKingz), p.174 (field/Kevin Eaves), (waterfall/Isabelle Popiehn), (river/Roschetzky Potography), (desert/trekandshoot), (tropical island/Adel Newman), p.175 (lizard/Susalimages), (owl/Eric Isselee), (cheetah/Slowmotiongli), wasp, (octopus/Aerial_Motion), p.176 Sergii_Petruk, p.177 StockFamily, p.178/179 (turtle/Jag_cz), p.178 (sea turtle eggs/Kieber Cordeior), (hatchlings/Julian Wiskemann), p.180 (Białowieża nature park/JanBeZiemi), (three toed woodpecker/pysto_photography), (Białowieża bison/Martin Prochazkacz), (stag/Grzegrorz Dlugosz), p.181 (students/Viktoriia Hnatiuk), (recycling bins/sunsetman), p.185 (water sample/goodluz), (dog left behind/Shevs), (cute dog/Kremmedia), p.188 (demonstration/Rawpixel.com), (pickpocket/View Apart), (police/Nomad_Soul), (voting/vhcal), (press conference/BAZA Production), (volunteer/Dmytro Zinkevych), p.190 (human rights/TheVisualsYouNeed), p.191 (teen craze/MNStudio), (flashmob/Eveny Krasilnikov), p.192 Dragana Gordic, p.193 Bumble Dee, p.194 Alex Linch, p.195 (teen helping elderly/Monkey Business Images), (soup kitchen/New Africa; Oxford University Press p.27 (decorating), p.36 (textbook), p.48 (lecturer), p.69 (café), p.83 (man cooking outside), p.101 (diet, food plate), p.110 (tropical diving), p.111 (hitchhiking), p.129 (road accident), p.132 (snowboarding), p.160 (smartphone), p.181 (animal caught in plastic), p.185 (cute dog being carried), p.189 (USA flag), p.195 (teen volunteer).

OXFORD

MATURA BOOSTER

2025–2031

Poziom podstawowy
i rozszerzony

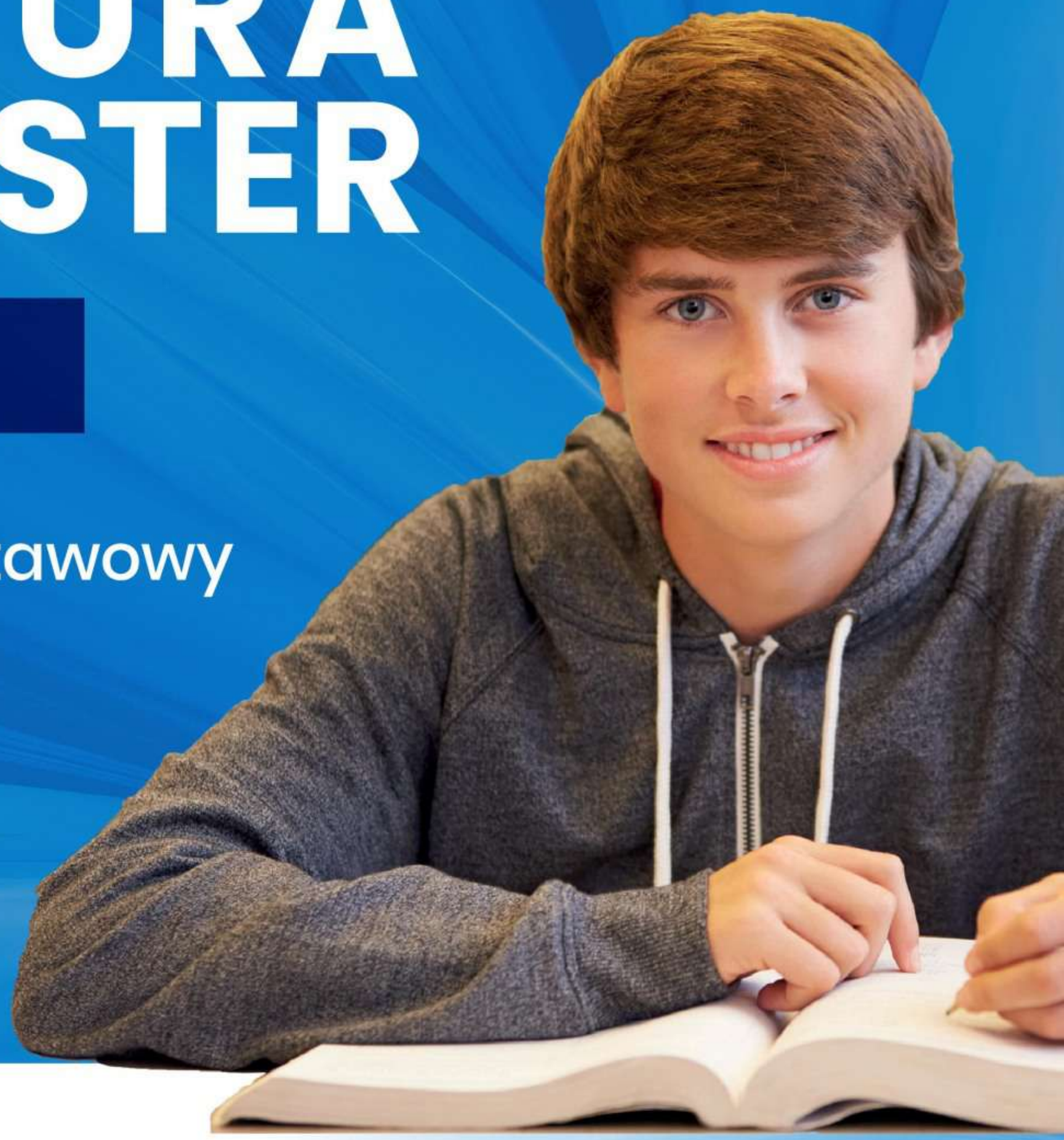

OXFORD can help
Reforma

Michael Duckworth

Alastair Lane

Joanna Szuwart

Konsultacja: Ilona Gąsiorkiewicz-Kozłowska

MATURA BOOSTER

2025–2031

Poziom podstawowy i rozszerzony

Level 1 (Basic)

Rozumienie ze słuchu
Poziom podstawowy 4
Poziom rozszerzony 5

Znajomość środków językowych
Poziom podstawowy 6
Poziom rozszerzony 8

Modelowa wypowiedź pisemna
Poziom podstawowy 10
Poziom rozszerzony 11

Wypowiedź pisemna
Poziom podstawowy i rozszerzony 12

Przykładowy egzamin ustny 13

Przykładowy egzamin pisemny 14

Michael Duckworth

Alastair Lane

Joanna Szuwart

Konsultacja: Ilona Gąsiorkiewicz-Kozłowska

P Rozumienie ze słuchu

Poziom podstawowy

1 **1** **Usłyszysz dwukrotnie wywiad z osobą pracującą jako *secret shopper*. Zaznacz znakiem X, które zdania są zgodne z treścią nagrania (T – True), a które – nie (F – False).**

	T	F
1 Isabella once had to lie about her own home.		
2 The secret shopper is quite a new occupation.		
3 People usually work as secret shoppers because of the additional benefits.		
4 Isabella's duties include checking if the staff is professional and helpful.		
5 Hotel staff sometimes lose their jobs because of Isabella's reports.		

2 **2** **Usłyszysz dwukrotnie pięć wypowiedzi związanych z tematyką mediów społecznościowych. Do każdej wypowiedzi (1–5) dopasuj odpowiadające jej zdanie (A–F). Wpisz rozwiązania do tabeli.**

Uwaga: jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej wypowiedzi.

This speaker

A suggests that arguing on social media doesn't make sense.

B describes how one event changed their attitude to social media.

C points out disadvantages of getting free stuff.

D explains that social media is designed to be addictive.

E praises their followers on social media.

F gives advice about how to stop other people from stealing your work on social media.

1	2	3	4	5

3 **3** **Usłyszysz dwukrotnie wywiad z byłym włamywaczem. Odpowiedz na pytania (1–4), używając informacji podanych w nagraniu. Na pytania należy odpowiedzieć w języku angielskim.**

1 What punishment did Mark receive for burglary?

_____

2 Where should you put jewellery, according to Mark?

_____

3 Why do burglars sometimes return to the same house?

_____

4 What is the most important thing you can do to keep your home safe?

_____

4 **4** **Usłyszysz dwukrotnie rozmowę na temat wakacyjnego kursu dla młodzieży. Uzupełnij luki 1–5, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu.**

Wilderness First Aid Course at Camp Hill

Eric's course starts on [1] _____.

Applicants must have a [2] _____ in first aid and be 14 or over.

Students will learn how to treat [3] _____ injuries.

The course also covers dealing with the fear of heights and [4] _____.

Eric wants a T-shirt with a picture of a [5] _____.

5 **5** **Usłyszysz dwukrotnie trzy teksty. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią nagrania. Zakreśl jedną z liter: A, B albo C.**

Tekst 1

1 From what the speaker says we can expect that

A the teenagers will change their habits.

B the speaker will have to go on strike again.

C the kids will have to focus more on studying.

Tekst 2

2 The speaker's intention is to

A make listeners laugh at a joke about scientists.

B encourage people to become scientists.

C give useful advice to scientists.

Tekst 3 (do zadań 3–5)

3 What happened first at the ceremony that the man read about?

A The bride stepped on the groom's foot.

B The bride got a yellow card.

C The groom made arrangements with the priest.

4 What usually happens at a Greek wedding reception?

A The groom leads the dancers.

B The guests break cups and plates.

C The bride throws flowers.

5 What is Elena's relationship to the bride and groom?

A She's a friend.

B She's a family member.

C She's their wedding planner.

Ask your teacher for more practice available on Oxford English Hub.

- *B1+ Matura Support Practice Tasks* and *Basic Matura Exams* in ***Matura 2023 Power Pack***
- Extra listening activities on ***Online Practice***
- Basic Mock Matura exams in ***Teacher's Toolkit for Secondary***

Poziom rozszerzony

1 ▶6 ! Usłyszysz dwukrotnie trzy teksty. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią nagrania.

W zadaniach 1 i 2 zakreśl jedną z liter: A, B albo C.

Tekst 1

1 The speaker goes wild swimming because he wants to

A try a new challenge.
B experience nature more closely.
C improve his fitness.

Tekst 2

2 When the speaker says that Ms Collins "passed the baton", he means that

A she felt the orchestra wasn't in the best form.
B the students didn't want her to lead the orchestra anymore.
C conducting the orchestra was now the students' responsibility.

W zadaniach 3–6 zakreśl jedną z liter: A, B, C albo D.

Tekst 3 (do zadań 3–6)

3 What does Gwen say about studying to be a volcanologist?

A It might be frustrating in the beginning.
B Only students with rich parents can afford it.
C The process involves getting several qualifications.
D You have to start with a bachelor's degree in geology.

4 Which of the following best reflects Gwen's feelings?

A She resents the fact that she has to travel a lot.
B She feels she's losing her motivation.
C She considers volcanoes to be the most destructive force of nature.
D She is concerned that Europeans are limited in the way they see the world.

5 What is the best thing about being a volcanologist, according to Gwen?

A The thrill of adventure.
B Witnessing nature at work.
C Not having to work in an office.
D Being able to fight climate change.

6 The main idea of the interview is to

A describe the reality of a volcanologist's life.
B encourage people to be volcanologists.
C warn people about the dangers of being a volcanologist.
D highlight the pros of being a volcanologist.

2 ▶7 ! Usłyszysz dwukrotnie pięć wypowiedzi na temat pracy ze zwierzętami. Do każdej wypowiedzi (1–5) dopasuj odpowiadające jej zdanie (A–F). Wpisz rozwiązania do tabeli.

<u>Uwaga</u>: jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej wypowiedzi.

This person mentions

A having mixed feelings about their work.
B an event at work that makes up for the routine tasks.
C changing their mind about the purpose of an institution.
D an accidental benefit of their protection work.
E their work being fashionable and exciting.
F an event affecting their choice of future career.

1	2	3	4	5

3 ▶8 ! Usłyszysz dwukrotnie rozmowę na temat gier komputerowych. Odpowiedz na pytania (1–4), używając informacji podanych w nagraniu. Na pytania należy odpowiedzieć w języku angielskim.

1 How have retro games influenced another branch of culture?

_____

2 What does Kat feel is the main drawback of modern games?

_____

3 Why was the game *Elite* sold with a book when it came out?

_____

4 Why are retro games popular today?

_____

4 ▶9 ! Usłyszysz dwukrotnie rozmowę na temat recyklingu odzieży. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu uzupełnij luki w zdaniach 1–4, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu. Luki należy uzupełnić w języku angielskim.

1 Most clothes that people throw away in the US will eventually be _____ instead of being recycled.
2 Using material-to-material recycling, you could make a suit out of _____.
3 Chemical recycling results in releasing _____ that are harmful to the environment.
4 Sam blames _____ for the wasteful behaviour of consumers in developed nations.

P Znajomość środków językowych

Poziom podstawowy

1 Uzupełnij poniższe minidialogi (1–5). Wybierz spośród podanych opcji brakującą wypowiedź lub jej fragment, tak aby otrzymać spójny i logiczny tekst. Zakreśl jedną z liter: A, B albo C.

1 **X:** Would you mind turning off the TV?
Y: ___
X: Thanks a lot.
A Sorry, I can't make it.
B Certainly, I won't.
C Not at all.

2 **X:** What you did was totally unacceptable!
Y: I do apologise. ___
X: I should think so.
A I'm sorry to bother you.
B I didn't mean to hurt your feelings.
C I'd rather not do it.

3 **X:** I'm tired. Can we go home now?
Y: ___ Is it okay if we stay for a few more minutes?
X: All right then.
A I don't feel like leaving yet.
B Maybe another time.
C We mustn't hurry now.

4 **X:** Could you lend me a hand with the essay, please?
Y: ___
X: Just have a look at the final paragraph, please.
A Sorry, I don't have any.
B Sure, why not?
C Never mind!

5 **X:** Oh no! I've run out of eggs!
Y: ___
X: That would be great.
A It's not a disaster, is it?
B Why don't you go to a shop?
C Shall I buy some for you?

2 W zadaniach 1–5 spośród podanych opcji (A–C) wybierz tę, która najlepiej oddaje sens wyróżnionego zdania. Zakreśl jedną z liter: A, B albo C.

1 **John used to buy wholemeal bread.**
A John often buys wholemeal bread.
B John doesn't buy wholemeal bread anymore.
C John bought wholemeal bread yesterday.

2 **You mustn't wear your hat in the meeting.**
A You are not allowed to wear your hat in the meeting.
B You needn't wear your hat in the meeting.
C You'd better wear your hat in the meeting.

3 **She had her hair dyed by a hairdresser.**
A She dyed her hair herself.
B The hairdresser dyed her hair.
C She dyed her hairdresser's hair.

4 **I am looking forward to seeing you.**
A I can't wait to see you.
B I can't find you.
C I am going to see you soon.

5 **Neither I nor my classmate knew the answer.**
A I knew the answer, but my classmate didn't.
B Both I and my classmate knew the answer.
C I didn't know the answer and my classmate didn't know it either.

3 W zadaniach 1–5 spośród podanych opcji wybierz tę, która jest tłumaczeniem fragmentu podanego w nawiasie, poprawnie uzupełniającym lukę w zdaniu. Zakreśl jedną z liter: A, B albo C.

1 He won't get better *(jeżeli nie weźmie)* ___ an antibiotic.
A if he takes B as soon as he takes
C unless he takes

2 Could you tell me how much *(kosztuje bilet)* ___?
A the ticket costs B does the ticket cost
C costs the ticket

3 They looked at *(siebie)* ___ in surprise, as they couldn't understand what was happening.
A another one B each other
C themselves

4 When does the plane *(startuje)* ___?
A take off B go out
C pass away

5 The match was held as planned although *(mocno padało)* ___.
A was raining heavily B there was heavy rain
C heavy rain

4 Przetłumacz na język angielski fragmenty podane w nawiasach, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. W każdą lukę możesz wpisać maksymalnie trzy wyrazy.

1 It is *(najmniej interesujący)* _____ episode in the entire *series*.
2 Some of us *(uczy się)* _____ English since kindergarten.
3 The guide told the tourist *(żeby nie dotykał)* _____ the exhibits.
4 She is not *(wystarczająco wysoka)* _____ to use the adult seat belt.
5 I would like to get *(więcej informacji)* _____ about the event.

5 **W zadaniach 1–5 spośród podanych wyrazów wybierz ten, który poprawnie uzupełnia luki w obu zdaniach. Zakreśl jedną z liter: A, B albo C.**

1 I can't put … with the noise. It's giving me a headache.
Jill and Adam broke … after three months of dating.
A down **B** off **C** up

2 Grace has fallen … with her sister and they are not talking to each other.
I'm sorry, can I use your phone? Mine is … of order.
A out **B** apart **C** down

3 Mark and Mia never … on with each other.
My neighbour … fired last month and he's looking for a new job.
A took **B** had **C** got

4 My mum's … is getting worse and she has to wear glasses.
Do you believe in love at first … ?
A look **B** sight **C** view

5 To my … , you should consider studying psychology.
Travel broadens the … .
A brain **B** opinion **C** mind

6 **W zadaniach 1–5 wpisz obok numeru zadania wyraz, który poprawnie uzupełnia obydwa zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych wyrazów.**

1 _____
I can't … crying whenever I watch the scene.
Could you … me with the luggage, please?

2 _____
What would you like for the main … , risotto or roast chicken?
When they moved to Madrid, they signed up for a Spanish … for foreigners.

3 _____
Let me … you to some ice cream.
Don't … me like a child. I am 17 years old, not 5!

4 _____
You are … when you say that Mark should apologise to Anne.
Go past the canteen and turn … .

5 _____
Judy is going on a … with her boyfriend tonight.
I forgot the … of the Battle of Grunwald.

7 **Uzupełnij zdania 1–5. Wykorzystaj w odpowiedniej formie wyrazy podane w nawiasach. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast – jeśli jest to konieczne – dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać zdania logiczne i gramatycznie poprawne. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań.**

Uwaga: w każdą lukę możesz wpisać maksymalnie cztery wyrazy, wliczając w to wyrazy już podane.

1 She called me as *(soon / she / land)* _____.
2 When *(you / meet / he)* _____ for the first time?
3 I'd rather *(you / not tell)* _____ your parents about the accident.
4 Her suitcase *(be / heavy / my)* _____ so I had to help her carry it to the hotel.
5 If I were you, I *(go / there)* _____ train.

8 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–3) jednym wyrazem, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna wpisywanych wyrazów.**

Life-changing video for Nigerian dancer

One online video changed the life of schoolboy Anthony Madu in a single day. The video, [1]_____ was recorded by his mum, shows the young Nigerian dancing in the rain outside his house. Once his mum posted it online, it quickly went viral. As a result, the teenager was offered a place at Elmhurst House, an elite ballet school in the UK. Anthony [2]_____ never even dreamed of getting into a school like that, so he was delighted. At the same time, he was worried, because he was blind in one eye. He was afraid you couldn't become a ballet star [3]_____ your eyesight was perfect. Fortunately, the school told him that it was not a concern, so he can now focus on his studies and a future dancing career.

Ask your teacher for more practice available on Oxford English Hub.

- *B1+ Matura Support Practice Tasks* and *Basic Matura Exams* in ***Matura 2023 Power Pack***
- Extra Use of English activities on ***Online Practice***
- *Basic Matura: Use of English activities – Intermediate (B1)* in ***Teacher's Toolkit for Secondary***

R

Znajomość środków językowych

Poziom rozszerzony

1 **W zadaniach 1–5 wpisz obok numeru zadania wyraz, który poprawnie uzupełnia wszystkie trzy zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych wyrazów.**

1 _____

It's well known that junk food has very little nutritional … .

These shoes were very good … for money.

I couldn't believe it when I saw the price!

Your credit card company will protect purchases over a certain … .

2 _____

That's quite a … cut on your knee. I think you'll need stitches.

This text has … spiritual significance for many people.

I know you're nervous about acting in the play, but just try to take a few … breaths before you go up on stage.

3 _____

I have just received this bill and I'd like to pay the … now.

I didn't want to stay in a youth hostel, but I think, on … , it was the best decision.

It's not always easy to maintain a work–life … .

4 _____

The police don't know where the gangs are, they have completely lost … of them.

For me, the best thing about hiking is when we get off the beaten … .

Chang felt ill during the race and had to wait by the side of the … to get medical help.

5 _____

If you're lucky you may just … a glimpse of a leopard in the safari park.

I'm hoping to … up with Robbie at the concert tomorrow, I haven't seen him for ages.

I want to … the audience's attention at the start of my talk. What should I do?

2 **Uzupełnij zdania 1–5, wykorzystując podane w nawiasach wyrazy w odpowiedniej formie. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast – jeżeli jest to konieczne – dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania. Uwaga: w każdą lukę możesz wpisać maksymalnie pięć wyrazów, wliczając w to wyrazy już podane.**

1 Whenever we did school projects, James *(focus / only / do)* _____ his own part. It was very frustrating.

2 The results of my medical check-up *(release / soon)* _____ than expected, which is a relief.

3 We *(ought / ask)* _____ for help last week, it's too late to do it now.

4 Such hot weather *(make / difficult / concentrate)* _____. Why are the exams in summer?

5 A year after the tournament, the organisers admitted that two *(runner-up / complain)* _____ about the refereeing just after finishing their races.

3 **Przetłumacz na język angielski fragmenty podane w nawiasach, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania. Uwaga: w każdą lukę możesz wpisać maksymalnie pięć wyrazów.**

1 Maybe I exercise too much – *(im więcej czasu spędzam)* _____ in the gym, the less I enjoy it.

2 Becky is struggling with her violin lessons now, but I'm sure she *(poprawi się przed)* _____ the end of the term.

3 The company wouldn't have gone bankrupt if they *(nie wydali tak dużo)* _____ money on advertising.

4 Kids *(powinno się pozwolić grać)* _____ football in the park. What's the problem?

5 Liam *(zapytał, czy chciałabym)* _____ to come to his birthday party on Friday.

4 **Wykorzystując wyrazy podane dużymi literami, uzupełnij lukę w każdym zdaniu, tak aby zachować sens zdania wyjściowego (1–5). W każdą lukę można wpisać maksymalnie pięć wyrazów, wliczając w to wyraz już podany. Nie zmieniaj formy podanych wyrazów.**

1 It seems like your computer has been infected with a virus.

APPEARS

Your computer _____ with a virus.

2 We'll hire a film company to record the whole event.

HAVE

We'll _____ by a film company.

3 My parents would prefer me to play football than rugby.

RATHER

My parents _____ football instead of rugby.

4 That was nice of you to look after my bags.

EYE

Thank you for _____ my bags.

5 We mustn't miss our connecting flight.

BETTER

We _____ our connecting flight.

5 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–4), przekształcając wyrazy z ramki w taki sposób, aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna wpisywanych wyrazów. Uwaga: dwa wyrazy zostały podane dodatkowo i nie pasują do żadnej luki.**

have donate fit health make finance

Junk Free June

Junk Free June is the hot new trend here in Australia. The idea is that you start living more [1]_____ by cutting out junk food for the whole month of June. My dad tried it this year and it wasn't easy. He always orders fizzy drinks in restaurants and cafes and he had to have still water for the whole month! There's a [2]_____ motivation to it too, because you need to arrange a sponsor as well (in Dad's case, my mum!). For every day that you go without junk food, your sponsor will make a $1 [3]_____ to a charity of your choice. However, if you eat any junk food that day, you have to pay! Anyway, Dad [4]_____ it to the end of the month, but guess what he ate on July 1st? It wasn't an apple, I can assure you!

6 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–4) jednym wyrazem, przekształcając wyraz podany w nawiasie, tak aby otrzymać logiczny i gramatycznie poprawny tekst. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych wyrazów.**

Escape to New York

It had always been Rosalia Marco's dream to move out of her small apartment in Brooklyn and live in her own house. When she finally found a lovely detached home in a [1]_____ (**DESIRE**) area of New Jersey, she couldn't wait to put down a deposit. However, once she had made the big move and started to [2]_____ (**PACK**) her belongings in her new home, doubts almost immediately started to appear. 'I was used to living in a block of apartments,' she said. 'I'd wake up to the smells of people cooking breakfast and the sounds of footsteps going up and down the stairs. My new house was just too quiet. I could hardly get to sleep at night.' In the end, Rosalia moved back to her old [3]_____ (**NEIGHBOUR**). And she's not the only one, there is a surprisingly large number of people who find that [4]_____ (**SUBURB**) life is not for them and who return to the city centre. 'What can I say?' says Rosalia. 'I'm a native New Yorker, and this is my home.'

7 **Przeczytaj tekst. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, tak aby otrzymać logiczny i gramatycznie poprawny tekst. Zakreśl jedną z liter: A, B, C albo D.**

Switzerland's open-air vote

The beautiful mountain town of Appenzell lies in the heart of the Swiss Alps. Most famous for its cheese, Appenzell also [1]___ an extraordinary democratic event each year, known in German as the Landsgemeinde.

Taking place since 1403, a perfect example of direct democracy, it is a huge open-air vote where local people decide who will form the next local government. The elected officials then serve a one-year [2]___. Additionally, the event is a platform for debate. [3]___ a person has the right to vote, they can also speak on an issue of importance to them. Finally, decisions are made by raising hands in the air.

[4]___ its long history, the Landsgemeinde voting practices have changed over the years. As late as 1991, only men from the local area were entitled to vote, a privilege which they [5]___ by carrying a sword. Women were excluded. Today, this situation has changed – and the sword has been replaced by a voter ID card.

However, most elections around the world allow people to vote in secret so no one knows who they vote for. Experts [6]___ that this protection does not exist at the Landsgemeinde – everyone can see your hand, so everyone knows how you vote.

1 **A** celebrates **B** holds **C** presents **D** welcomes

2 **A** period **B** session **C** stage **D** term

3 **A** As good as **B** As long as **C** As much as **D** As soon as

4 **A** Despite **B** Nevertheless **C** Though **D** Yet

5 **A** had been demonstrating **B** must have demonstrated **C** were demonstrating **D** used to demonstrate

6 **A** bring up **B** get across **C** point out **D** show up

Ask your teacher for more practice available on Oxford English Hub.

- *B2+ Matura Support Practice Tasks* and *Extended Matura Exams* in ***Matura 2023 Power Pack***
- Extra Use of English activities on ***Online Practice***
- *Basic and Extended Ma tura: Use of English activities – Intermediate (B1) and Upper Intermediate (B2)* in ***Teacher's Toolkit for Secondary***

P

Modelowa wypowiedź pisemna

E-mail (poziom podstawowy)

Uczestniczyłeś/Uczestniczyłaś w spotkaniu z wybitnym sportowcem. W e-mailu do koleżanki z Anglii:

- napisz, w jaki sposób zdobyłeś/zdobyłaś zaproszenie i z kim tam poszedłeś/poszłaś
- wyraź opinię na temat miejsca, w którym to spotkanie się odbyło
- przedstaw osiągnięcia sportowe gościa
- opisz przebieg spotkania.

Wymagana liczba słów to 100–150. Po napisaniu sprawdź, czy zmieściłeś/zmieściłaś się w limicie słów.

E-mail lub list rozpoczyna się od zwrotu powitalnego, np. *hi* lub *hello*. W pierwszym zdaniu jest wyjaśniony powód, dla którego piszemy. W arkuszu egzaminacyjnym te elementy są już podane i nie wliczają się do limitu słów określonego w poleceniu.

Hi Rachel,

I want to tell you about something incredible that has just happened. You know how I love sports? Guess what! Today I had the opportunity to meet my sports idol in person!

Używaj zwrotów potocznych. Nie stosuj stylu formalnego.

It was pure luck. I heard on the radio that Iga was to visit my town so I called the station immediately and they invited me to a meeting with her! I took my sister with me because she also loves tennis.

Pamiętaj, aby odnieść się do każdego punktu polecenia i rozwinąć go. W tym przypadku akapit drugi dotyczy pierwszego punktu polecenia, czyli tego, w jaki sposób piszący/pisząca zdobył/zdobyła zaproszenie i z kim poszedł/poszła na spotkanie.

Używaj właściwych spójników łączących części zdania.

Używaj różnych zdań, zarówno prostych, jak i złożonych. W zdaniach złożonych stosuj właściwe spójniki, np. *because*, *so*, *although*, *but*.

The meeting took place in a school gym. It wasn't the best idea to organize the meeting there because it quickly got crowded and stuffy. I wish meetings with sports champions were organized at stadiums!

Akapit trzeci w tym przypadku realizuje drugi punkt polecenia, czyli opis miejsca spotkania.

To my surprise, Iga looked fresh and pretty. Although she is only in her twenties, she has already become one of the best tennis players in the world. It's worth mentioning that Iga is the first player from Poland to win a Grand Slam singles title.

Akapit czwarty w tym przypadku realizuje trzeci punkt polecenia, czyli opisuje osiągnięcia sportowe gościa.

Używaj form skróconych.

Stosuj różnorodne struktury gramatyczne.

Stosuj różnorodne słownictwo adekwatne do tematu.

The meeting started with Iga telling us about her training routine. Then the audience asked a lot of questions, which Iga answered patiently. After that, she gave us autographs and we all took pictures with her. It was such a great day!

Nie wystarczy napisać jednego zdania w nawiązaniu do każdego punktu polecenia, ponieważ będzie to potraktowane jako odniesienie, a nie rozwinięcie. Aby rozwinąć punkt polecenia, napisz kilka zdań. W tym przypadku w akapicie piątym został rozwinięty punkt czwarty polecenia, czyli opis przebiegu spotkania.

Zakończ swoją wypowiedź np. poprzez zachęcenie odbiorcy do odpisania na twój e-mail lub list.

Hope to hear from you soon!

Użyj właściwego zwrotu pożegnalnego, np. *all the best*, *take care* lub *love*.

All the best

Nie używaj swojego imienia ani nazwiska. Podpisz się *XYZ*.

XYZ

Jednym z kryteriów oceny jest poprawność językowa, a więc pamiętaj o sprawdzeniu, czy tekst nie zawiera błędów.

Ask your teacher for more Basic Matura writing samples available in *Matura 2023 Power Pack* on Oxford English Hub.

Rozprawka (poziom rozszerzony)

Wiele osób uważa, że wyczynowe uprawianie sportów to świetny sposób na przygotowanie młodych ludzi do życia. Napisz rozprawkę, w której przedstawisz zalety i wady wyczynowego uprawiania sportów.

Wymagana liczba słów to 200–250. Po napisaniu sprawdź, czy zmieściłeś/zmieściłaś się w limicie słów.

Many people think that doing competitive sport can prepare young people for life in several ways, as well as contributing to physical well-being. However, it can have some negative effects, such as mental health issues and physical injury.

We wstępie przedstaw tezę rozprawki, zgodną z tematem polecenia. Zasygnalizuj, że omówisz wady i zalety danego zagadnienia, czyli w tym przypadku wyczynowego uprawiania sportu. Postaraj się zainteresować czytelnika omawianym tematem.

Używaj właściwych spójników przeciwstawnych, np. *however, despite, although* lub *but*.

There is no doubt that competitive sport maintains fitness, but it also teaches important life skills. For example, young athletes or swimmers who compete are building their own confidence and learning how to be resilient. In addition to this, friendships are formed through common interests and the teamwork involved in competitive sport, which teaches young people how to cooperate with others effectively. These are all valuable skills for later in their lives.

W drugim akapicie przedstaw argumenty za tezą przedstawioną w temacie, czyli w tym przypadku zalety wyczynowego uprawiania sportów. Stosuj pogłębioną argumentację i podawaj przykłady na poparcie tezy.

Używaj właściwych spójników i wyrażeń łączących, aby przedstawić dodatkowe argumenty lub kontrargumenty, np. *moreover, in addition to that* lub *what's more*.

Stosuj różnorodne struktury gramatyczne.

On the other hand, intense competition can have some drawbacks. It can lead to serious physical injuries, as athletes can push themselves too hard. Other pressures on young sportspeople impact their mental health. If an athlete is only focused on winning, this creates a lot of stress. Additionally, it may be stressful to keep up with academic commitments, as training for competition requires a lot of their time.

W trzecim akapicie przedstaw argumenty przeciwne tezie, czyli w tym przypadku wady wyczynowego uprawiania sportów.

Stosuj różnorodne słownictwo adekwatne do tematu i stosowne do stylu formalnego.

Stosuj styl formalny. Nie używaj wyrażeń potocznych ani form skróconych.

In conclusion, there are clearly both advantages and disadvantages to competitive sports. Having said that, in my opinion, it is possible for young people to maintain a healthy balance between competition and enjoyment of their sport. They will be able to keep fit and develop some positive life skills.

W ostatnim akapicie podsumuj argumentację i przedstaw swoją opinię, która powinna być wyważona i obejmować zarówno wady, jak i zalety omawianego zagadnienia. Nie używaj tych samych słów co we wstępie.

Używaj właściwych wyrażeń podsumowujących wypowiedź, np. *to sum up, summing up* lub *to conclude*.

Jednym z kryteriów oceny jest poprawność językowa, a więc .pamiętaj o sprawdzeniu, czy tekst nie zawiera błędów

Ask your teacher for more Extended Matura writing samples available in *Matura 2023 Power Pack* on Oxford English Hub.

P/R

Wypowiedź pisemna

Poziom podstawowy

Napisz swoją wypowiedź i rozwiń ją w każdym z czterech podpunktów. Długość wypowiedzi powinna wynosić od 100 do 150 wyrazów (nie licząc wyrazów podanych na początku wypowiedzi).

➤ Zadanie 1

Miałeś/Miałaś okazję kibicować drużynie Reprezentacji Polski podczas wygranych eliminacji do międzynarodowego turnieju piłki nożnej. W **e-mailu** do kolegi z Walii:

- napisz, dlaczego interesujesz się tym turniejem
- oceń grę polskich piłkarzy podczas eliminacji
- podaj przykład niewłaściwego zachowania zawodnika podczas rozgrywek
- opisz reakcję widzów i sędziego na ten incydent.

Hi,

I'm so excited! Our football team have just qualified for the tournament!

➤ Zadanie 2

W imieniu okolicznych właścicieli psów i kotów, chcesz podzielić się waszymi przemyśleniami po pokazie fajerwerków w trakcie ostatniej nocy sylwestrowej. Na **forum** mieszkańców osiedla:

- przedstaw negatywny wpływ pokazu fajerwerków na zdrowie zwierząt
- poinformuj, w jaki sposób próbowałeś/aś zmniejszyć stres własnego czworonoga podczas tegorocznego pokazu
- omów szkody materialne spowodowane przez nieumiejętne obchodzenie się z fajerwerkami
- zaapeluj o spędzenie kolejnego Sylwestra bez sztucznych ogni i zaproponuj alternatywne sposoby świętowania.

Hi everybody!

I would like to voice my opinion on the fireworks' display on last New Year's Eve.

➤ Zadanie 3

Uczestniczyłeś/aś w weekendowych warsztatach psychologicznych na temat radzenia sobie ze stresem. Na swoim **blogu**:

- napisz, kto organizował warsztaty i do kogo były skierowane
- wyjaśnij, dlaczego zdecydowałeś/aś się na wzięcie udziału w warsztatach
- napisz, który z przedstawionych sposobów radzenia sobie ze stresem zamierzasz wykorzystać i dlaczego
- poinformuj czytelników o tematyce następnych warsztatów i zachęć do wzięcia w nich udziału.

Hi everyone!

In this post I'd like to tell you about the stress management workshops I took part in last weekend.

Poziom rozszerzony

Wypowiedz się na poniższe tematy. Każda wypowiedź powinna zawierać od 200 do 250 wyrazów i spełniać wszystkie wymogi typowe dla formy wskazanej w poleceniu.

➤ Zadanie 1

Studia w innym mieście wiążą się z przeprowadzką i koniecznością wyboru nowego miejsca zamieszkania. Wielu studentów decyduje się zamieszkać w akademiku. Napisz **rozprawkę**, w której przedstawisz plusy i minusy takiej formy zakwaterowania.

➤ Zadanie 2

Rośnie rzesza osób podejmujących się intensywnej aktywności fizycznej, o czym świadczy choćby imponująca frekwencja w siłowniach i na lokalnych imprezach sportowych. Napisz **rozprawkę**, w której wyrazisz swoją opinię na temat podporządkowywania swojego stylu życia realizacji planów sportowych, biorąc pod uwagę wpływ treningów na zdrowie oraz życie prywatne sportowców-amatorów.

➤ Zadanie 3

Coraz więcej osób cierpi na tak zwany syndrom *FOMO* (*fear of missing out*), który wiąże się z potrzebą ciągłego sprawdzania mediów społecznościowych i śledzenia tam poczynań znajomych. Napisz **artykuł**, w którym:

- opiszesz konsekwencje takich zachowań na przykładzie konkretnej osoby z twojego środowiska
- podzielisz się z czytelnikami swoimi sposobami dbania o higienę cyfrową.

➤ Zadanie 4

W czasopiśmie internetowym przeczytałeś/aś artykuł, którego autor ocenia postawę młodych ludzi wchodzących na rynek pracy. Jego zdaniem przedstawiciele młodego pokolenia nie chcą pracować tak ciężko, jak ich rodzice i starsi koledzy, ceniąc sobie przede wszystkim własny komfort i rozwój osobisty. Napisz **list** do redakcji tego czasopisma, w którym:

- wyrazisz i uzasadnisz swoją opinię na temat treści artykułu
- opiszesz swoje własne priorytety w kwestii wyboru pracy w przyszłości.

Ask your teacher for more practice available on Oxford English Hub.

- *Basic and Extended Matura Exams* in ***Matura 2023 Power Pack***
- Extra Writing activities on ***Online Practice***
- *Basic and Extended Mock Matura exams* in ***Teacher's Toolkit for Secondary***

Przykładowy egzamin ustny

Poziom podstawowy

2 minuty — Rozmowa wstępna

Odpowiedz na pytania.

1 Can you spend a day without checking social media? Why? / Why not?
2 What is your favourite family tradition?
3 What do you do when you can't get to sleep?
4 Are you good at saving money? Why? / Why not?
5 What kind of food do you eat most frequently?
6 What is your idea of a perfect day?

4 minuty — Zadanie 1 Rozmowa z odgrywaniem roli

W ramach ogólnopolskiej akcji charytatywnej uczestniczyłeś/uczestniczyłaś w ulicznej zbiórce pieniędzy na rzecz dzieci dotkniętych ubóstwem. Rozmawiasz na ten temat z kolegą ze Szkocji. Poniżej podane są cztery kwestie, które musisz omówić w rozmowie z egzaminującym.

- motywacja do wzięcia udziału w zbiórce
- reakcje przechodniów
- poświęcony czas
- zdobyte doświadczenie

Rozmowę rozpoczyna egzaminator.

3 minuty — Zadanie 2 Opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania

Opisz poniższe zdjęcie i odpowiedz na pytania.

1 Why do you think the police have been called in?
2 Would you like to do a job that is dangerous but well paid?
3 Tell us about a situation when you or someone you know had to call the emergency services.

5 minuty — Zadanie 3 Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

Wraz z koleżanką przygotowujecie prezentację na zajęcia z doradztwa zawodowego na temat znaczenia pracy zespołowej. Zastanawiacie się nad wyborem grafiki na stronę tytułową. Macie do wyboru trzy opcje.

- Wybierz tę propozycję, która wydaje ci się najbardziej odpowiednia, i uzasadnij swój wybór.
- Wyjaśnij, dlaczego odrzucasz pozostałe propozycje.

1

2

3

Odpowiedz na pytania.

1 Which do you think is more important in the workplace: teamwork or individuality?
2 What are the qualities of an inspiring leader?

Ask your teacher for more practice available on Oxford English Hub.

- *Flashcards B1+, Oxford Matura Video* and *Basic Oral Matura Exams* in ***Matura 2023 Power Pack***
- Extra Speaking activities on ***Online Practice***
- *Matura Speaking Support and Basic Matura Mock Oral exams* in ***Teacher's Toolkit for Secondary***
- *Oral Tests* ***and*** *Mock Matura Tests* ***in Assessment.***

P Przykładowy egzamin pisemny

Poziom podstawowy

➤Zadanie 1 (0–5)

10 Usłyszysz dwukrotnie pięć wypowiedzi na temat jedzenia. Do każdej wypowiedzi (1.1–1.5) dopasuj odpowiadające jej zdanie (A–F). Wpisz rozwiązania do tabeli.

Uwaga: jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej wypowiedzi.

This person

A complains that they chose the wrong dish to eat.

B describes how they almost made a cultural mistake.

C explains the health benefits of a dish.

D recommends trying an unusual dish.

E admits that they were afraid to try a dish.

F tells the story behind a traditional dish.

1.1	1.2	1.3	1.4	**1.5**

➤Zadanie 2 (0–6)

11 Usłyszysz dwukrotnie trzy teksty. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią nagrania. Zakreśl jedną z liter: A, B albo C.

Tekst 1

2.1 The speaker talks about deaf-friendly discos in order to

A describe the equipment that is needed for a deaf-friendly disco.

B explain how deaf people can enjoy music.

C encourage people to take part in parties for deaf people.

Tekst 2

2.2 What does the speaker's dad do when they go to a flea market?

A He stays in the car.

B He helps the speaker's mum find cool clothes.

C He goes shopping.

2.3 What happened first?

A The speaker asked her parents for money.

B The speaker saw an amazing dress.

C The speaker bought some boots.

Tekst 3 (do zadań 2.4–2.6)

2.4 Matt started learning the guitar

A before learning to play other instruments.

B using online videos.

C with a teacher in classes.

2.5 How did Matt's parents feel about his decision to study music?

A They agreed under one condition.

B They were totally against it.

C They supported his decision.

2.6 Matt concludes that learning to read music

A could be beneficial for a professional musician.

B is definitely worth the time and effort.

C might help you start a rock band.

➤Zadanie 3 (0–4)

12 ! Usłyszysz dwukrotnie rozmowę na temat wakacyjnego kursu dla młodzieży. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu uzupełnij luki 3.1–3.4, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu. Luki należy uzupełnić w języku angielskim.

Summer courses at Green Valley Horse Riding Centre

– Dana's course begins on **3.1** _____.

– Accommodation is available at **3.2** _____.

– Riding is on grass and sand arenas; there is a **3.3** _____ for more advanced riders.

– Only beginners can **3.4** _____ throughout the course.

P

➤Zadanie 4 (0–4)

❗ Przeczytaj tekst. Dobierz właściwy nagłówek (A–F) do każdej części tekstu (4.1–4.4). Wpisz odpowiednią literę w każdą kratkę.

<u>Uwaga</u>: dwa nagłówki zostały podane dodatkowo i nie pasują do żadnej części tekstu.

A Refusing to become right-handed

B Afraid of left-handed people

C A manifesto for things to change

D Sometimes you win, sometimes you lose

E Alien in the land of the right-handed

F The long history of discrimination

Do left-handed people still suffer discrimination?

4.1	

For left-handed people like myself, simple everyday objects, from notebooks to computer mice, are often difficult to use. Technology, like microwave ovens or bank ATMs, always have the buttons on the right-hand side. In the case of tools like scissors, right-handed objects are not just hard to use, they can actually cause accidents. It's easy to hurt yourself when using them and we can get an unfair reputation as awkward or not careful. Sometimes it seems that the left-handed come from another planet and need to make quite a lot of effort to get on well with right-handed people.

4.2	

Even the English language seems to work in favour of the right-handed. If someone is very good at using their hands, we call them 'dexterous', after the Latin word for 'right'. The ancient Romans' word for 'left' gave us the adjective 'sinister', meaning 'dangerous'. Such unfair treatment has existed for ages. Even at the beginning of the twentieth century, some school teachers would hit left-handed pupils with a ruler over the palm of their left hand to force them to change hands. Fortunately, such practices are now just a bad memory.

4.3	

In an average classroom, all the desks will be for right-handed students. However, the desks for the left-handed exist and can be easily ordered online. The problem is that even though about 10% of the population is left-handed, the right-handed majority tends to treat the problem as just an unimportant detail. That's why I think we – the left-handed minority – should step up and make ourselves more visible, and remind the right-handed that we're here as well to make sure that we are all treated in the same way.

4.4	

It seems there is one field where left-handers have an advantage: sports. Tennis players like Rafael Nadal can use unusual angles to place the ball. Left-handed cricket and baseball players are difficult to play against for right-handed players, who need to change the way they usually play to beat them. But then, there are disciplines where there are very few left-handers, like golf, where equipment designed for right-handed people has made it hard for left-handers to take up the sport. So, in sport as in life, there are successes and failures, but I still think the game we play is not quite fair.

➤Zadanie 5 (0–7)

❗ Przeczytaj cztery teksty (A–D). Wykonaj zadania 5.1–5.7 zgodnie z poleceniami.

Tekst A

Go for Zero is back in Australia!

Go for Zero is a campaign which encourages people to recycle their old phones. It is believed that there are 25 million phones in Australia that people are not using, and 5 million of those are completely broken. Lots of us are already making an effort and setting a good example that the rest should follow. One in three Australians recycle their phones, but as a country we can do much better! That's why the campaign is called Go for Zero: the aim is to have zero phones that are left in storage and unused.

The most important thing is to spread the news. If your school or social club wants to take part, you can organise a local Go for Zero campaign and invite your friends and neighbours to help out.

Tekst B

Go for Zero @ Kookaburra College!

On 1st April, Kookaburra College is setting up collection points for you to bring your old phones for recycling.

Please have a look in your drawers, wardrobes, lockers and boxes to find any old handsets. Manufacturers ensure that 95% of the materials in a mobile phone can be recycled, so this can make a big difference to the environment.

The collection points will close on 30th April.

You don't have to be a member of the school community to leave your phone with us! Anyone is welcome to drop their old devices in the collection bins!

Tekst C

Why people don't recycle personal devices

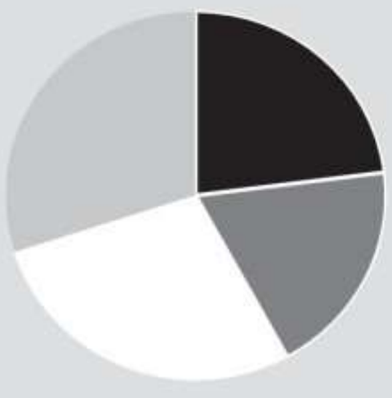

P

Tekst D

Colin Hi Sarah. Have you heard about our Go for Zero campaign?

Sarah Is that the campaign to recycle mobile phones?

Colin That's right. We want to collect a thousand phones! There are about 500 students in the school, so it's two per person. It seems possible – for example, one could be your old phone, and another one you can get from a parent or sibling.

Sarah How are you going to tell people about it?

Colin On the first day, I'm going to wear a costume of a mobile and walk around the town centre with our flyers. We have spoken to the local news and they are going to send a journalist to report on it, too.

Sarah That's amazing! Send me a link so I can watch the video.

Colin Only if you recycle your old phone, too!

Sarah That's easy! I have one in a box under my bed at home!

Przeczytaj zdania 5.1–5.3. Dopasuj do każdego zdania właściwy tekst (A–D). Wpisz rozwiązania do tabeli.

<u>Uwaga</u>: jeden tekst nie pasuje do żadnego zdania.

5.1	This text explains why recycling mobile phones is important.	
5.2	This text includes information why people keep their old phones.	
5.3	The author of this text praises some people for recycling their old phones.	

Przeczytaj wiadomość od Sarah do Anna. Uzupełnij luki 5.4–5.7 zgodnie z treścią tekstów A–D, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać ich sens. Luki należy uzupełnić w języku angielskim. W każdą lukę można wpisać <u>maksymalnie trzy wyrazy</u>.

Hi Anna!

Do you remember Colin? He went to our old school and now goes to Kookaburra College. He was on TV last week, dressed up as **5.4** _____. He looked funny! It was the first day of their Go for Zero campaign and he was promoting it. The idea was to encourage people to bring their old devices for recycling. They started the campaign on the 1st of April, and ran it for **5.5** _____.
In the end, they managed to fulfil their plan and collected **5.6** _____ – very impressive! I gave them one as well. I had kept my old mobile because I had no idea how to find **5.7** _____, which is actually a very common reason for not recycling a phone. So it was great that I could do it at Colin's college.

Anyway, the campaign was a real success and I think we should do a similar one at our school. What do you think? I'm sure you've got an old phone somewhere!

Sarah

➤Zadanie 6 (0–5)

Przeczytaj tekst. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią tekstu. Zakreśl jedną z liter: A, B, C albo D.

"Now, Watson," said Sherlock Holmes, rubbing his hands, "we have half an hour alone. Let us make good use of it. My case is, as I have told you, almost complete; but we must not be over-confident. This murder seems simple, but there may be something deeper behind it. Just sit in the corner there, so that your footprints do not complicate matters. Now to work! In the first place, how did these criminals come into this room, and how did they leave? The door has not been opened since last night. But the window?" He carried the lamp across to it, muttering his observations aloud to himself. "The window is closed on the inside. The wood is solid. Let us open it. No water-pipe near. Roof quite out of reach. Yet a man has climbed by the window. It rained a little last night. Here is the print of a foot. And here is a round muddy mark, and here again upon the floor, and here again by the table. See here, Watson!"

I looked at the clear, muddy circles. "This is not a footprint," I said.

"It is something much more valuable to us. It is the print of a wooden leg."

"Made by a wooden-legged man?"

"Quite so. But there has been someone else – he had a very able and efficient partner in crime. Could you climb that wall, doctor?"

I looked out of the open window. The moon still shone brightly on the house. We were about 20 metres from the ground, and, I could see no place to put a foot to climb up.

"It is absolutely impossible," I answered.

"Without help, it is. But suppose you had a friend inside who cleverly lowered you this good rope which I see in the corner, tying one end of it to this big hook in the wall. Then, I think, if you were an active man, you might go up, even with a wooden leg. You would leave, of course, in the same way, and your partner would pull up the rope, untie it from the hook, shut the window, and get away in the same way that he originally came."

"This is all very well," said I, "but the case seems even more complicated now. How about this mysterious partner in crime? How did he get into the room?"

"Yes!" repeated Holmes, thinking hard. "There's something very interesting about his partner. I think that this partner makes this case very special."

"How did he come in, then?" I repeated. "The door is locked, he could not use the window. Was it through the chimney?"

"It is much too small," he answered. "I had already considered that possibility."

"How then?" I asked.

"You just won't listen to me," he said, shaking his head. "How often have I said to you that when you have eliminated the impossible, whatever remains, however improbable, must be the truth?"

From Sherlock Holmes: *The Sign of the Four*
by Sir Arthur Conan Doyle

6.1 From the beginning of the story, what is true about Sherlock Holmes?

A He can't find any useful evidence.

B He is in a hurry.

C He has found something he didn't expect.

D He is worried that he might make a mistake.

6.2 What happened before the murderer got into the room?

A It rained a little.

B He left a footprint.

C Someone closed the window.

D His partner opened the door.

6.3 Holmes thinks that the man with a wooden leg is

A very smart.

B rather short.

C quite fit.

D well-organised.

6.4 According to the text, how did the murderer's partner get away?

A He climbed out the window.

B He used the chimney.

C He left through the door.

D We can't say for sure.

6.5 At the end of the text, how does Holmes feel about Watson?

A confused

B frustrated

C pleased

D surprised

P

➤Zadanie 7 (0–4)

Przeczytaj tekst, z którego usunięto cztery zdania. Wpisz w każdą lukę (7.1–7.4) literę, którą oznaczono brakujące zdanie (A–E), tak aby otrzymać spójny i logiczny tekst.

Uwaga: jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej luki.

The $120,000 banana!

It all happened at the Leeum Museum of Art in South Korea. The gallery was showing the artwork called *Comedian* by Italian artist Maurizio Cattelan. Rather typically unusual for a piece of modern art, *Comedian* was simply a banana stuck on the wall with tape. **7.1** _____ The artist had provided very clear instructions about how the banana should be displayed, even including diagrams with the correct way of positioning it.

Then one day in 2023, a young student called Noh Hyun-soo was visiting the gallery when he decided to eat the banana. He simply walked up to the wall, took it off, and ate it. Then he calmly placed the banana skin back on the wall where the work of art used to be. Nobody tried to stop him at all. **7.2** _____ The video quickly went viral. Although Noh wasn't actually arrested for his actions, the museum authorities asked him about his motivation, and he simply said he was 'hungry' after missing breakfast. **7.3** _____ In fact, Noh said he considered the banana to be a real work of art, but commented that its sale value was crazy – four years earlier, Cattelan had sold the first edition of *Comedian* at auction in Miami for $120,000.

However, it is also important to note that the banana itself was replaced with a fresh one every few days. **7.4** _____ It was part of the artwork that they would throw it away anyway. This perhaps explains why no alarms went off when Noh approached the piece of art and why nobody took any serious action. Indeed, even the artist Cattelan himself didn't seem to be upset by the incident. His only comment on the student's act of vandalism was to say, 'No problem'!

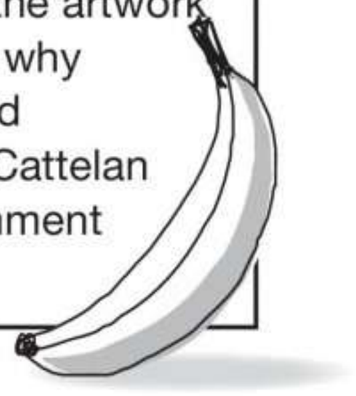

A He hadn't done it in protest or to draw attention to some important cause.

B So this particular one wasn't actually that valuable on its own.

C After he had finished, other people wanted to know how it had tasted.

D While this was going on, his friend was recording the whole thing.

E It hadn't been placed there by accident, though.

➤Zadanie 8 (0–3)

❗ Uzupełnij poniższe minidialogi (8.1–8.3). Wybierz spośród podanych opcji brakującą wypowiedź lub jej fragment. Zakreśl jedną z liter: A, B albo C.

8.1 X: You won't believe it! I lost the final by one point!

Y: ___ You must be disappointed.

X: I sure am. I trained really hard for this match.

A What a shame!

B Don't mention it!

C I wish you did!

8.2 X: I can't thank you enough for all that you have done for me.

Y: ___

X: Anyway, let me know if you ever need anything from me.

A That's a pity.

B You're welcome.

C Neither can I.

8.3 X: I know you don't usually watch romantic comedies, but this one is different.

Y: ___

X: You won't regret it.

A I couldn't agree more.

B Well, you can't argue with that.

C All right, I'll give it a try then.

➤Zadanie 9 (0–4)

❗ W zadaniach 9.1–9.4 spośród podanych wyrazów wybierz ten, który poprawnie uzupełnia luki w obu zdaniach. Zakreśl jedną z liter: A, B albo C.

9.1 What would you do if you were in my ___? High-heeled ___ may look stylish, but they are not comfortable.

A shoes B boots C clothes

9.2 Mary definitely takes ___ her mother. They have the same green eyes and black hair. Could you look ___ my cat while we are away on holiday?

A off B at C after

9.3 The website is ___ construction. It will be back online soon.
Dan has been ___ a lot of pressure since he lost his job.

A under B below C beneath

9.4 Always use a ___ letter at the beginning of a sentence. What is the ___ city of Australia: Canberra or Melbourne?

A capital B main C big

➤Zadanie 10 (0–3)

❗ Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (10.1–10.3) jednym wyrazem, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna wpisywanych wyrazów.

NEWS

Teens visit 271 London Underground stations in one day

Teenagers from across London have completed the 'Tubeathon' challenge to visit all 271 London tube stations in one day. To do this, the volunteers were split into 27 groups and each group was given a list of stations to visit. However, they were only allowed to go **10.1** _____ foot, walking more than 400 km across the city. The challenge was organised to help the local charity 'Lives not Knives' **10.2** _____ objective is to stop violence in the city. The charity raises money to provide help and financial support to people in difficult social situations, hoping **10.3** _____ prevent young people from entering a life of crime.

➤Zadanie 11 (0–3)

❗ Przetłumacz na język angielski fragmenty podane w nawiasach, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań.
<u>Uwaga</u>: w każdą lukę możesz wpisać maksymalnie trzy wyrazy.

11.1 Don't call me after 10 p.m. I (będę spał) _____ then.

11.2 The book (została napisana przez) _____ Oscar Wilde in 1888.

11.3 There were only (kilku ludzi) _____ in the waiting room.

P

➤Zadanie 12 (0–12)

❗ Wraz ze swoją drużyną harcerską wybierasz się na obóz wędrowny w górach. W e-mailu do koleżanki z Anglii:

* **podaj informację na temat najciekawszych punktów programu obozu**
* **wyraź swoje obawy co do poziomu trudności planowanej trasy**
* **opisz swoje doświadczenie w turystyce górskiej**
* **zaproponuj koleżance wspólny wypad w polskie góry.**

Napisz swoją wypowiedź w języku angielskim. Podpisz się jako ***XYZ.***
Rozwiń *swoją wypowiedź w każdym z czterech podpunktów, tak aby osoba nieznająca polecenia w języku polskim uzyskała wszystkie wskazane w nim informacje. Pamiętaj, że długość wypowiedzi powinna wynosić* ***od 100 do 150 wyrazów*** *(nie licząc wyrazów podanych na początku wypowiedzi). Oceniane są: umiejętność* ***pełnego*** *przekazania informacji (5 punktów), spójność i logika wypowiedzi (2 punkty), zakres środków językowych (3 punkty) oraz poprawność środków językowych (2 punkty).*

CZYSTOPIS

Hi Anne,
I have decided to take part in the trekking camp in the Tatra Mountains.

Ask your teacher for more practice available on Oxford English Hub.

- *Basic and Extended Matura exams* in ***Matura 2023 Power Pack***
- *Basic and Extended Mock Matura exams* in ***Teacher's Toolkit for Secondary***

OXFORD
UNIVERSITY PRESS

Great Clarendon Street, Oxford, OX2 6DP, United Kingdom

Oxford University Press is a department of the University of Oxford.
It furthers the University's objective of excellence in research, scholarship,
and education by publishing worldwide. Oxford is a registered trade
mark of Oxford University Press in the UK and in certain other countries

© Oxford University Press 2024

The moral rights of the author have been asserted

e-Book Edition

ISBN: 978 0 19 483933 4

First published in 2022

No copying or file sharing

This digital publication is protected by international copyright laws.
No part of this digital publication may be reproduced, modified, adapted,
stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means,
to any other person or company without the prior permission in writing
of Oxford University Press, or as expressly permitted by law. Enquiries
concerning reproduction outside the scope of the above should be sent to
the ELT Rights Department, Oxford University Press, at the address above

You must not modify, adapt, copy, store, transfer or circulate the contents
of this publication under any other branding or as part of any other product.
You may not print out material for any commercial purpose or resale

Any websites referred to in this publication are in the public domain and
their addresses are provided by Oxford University Press for information only.
Oxford University Press disclaims all and any responsibility for the content
of such websites

ACKNOWLEDGEMENTS

Cover photograph: Shutterstock (Monkey Business Images)

The publisher would like to thank the following for their kind permission to reproduce photographs: Shutterstock (Lightspring, 1000 Words, William Perugini, Yuganov Konstantin)

OXFORD

Dodatkowe zadania na słuchanie i środki językowe

MATURA BOOSTER *Extra*

2025–2031

Poziom podstawowy i rozszerzony

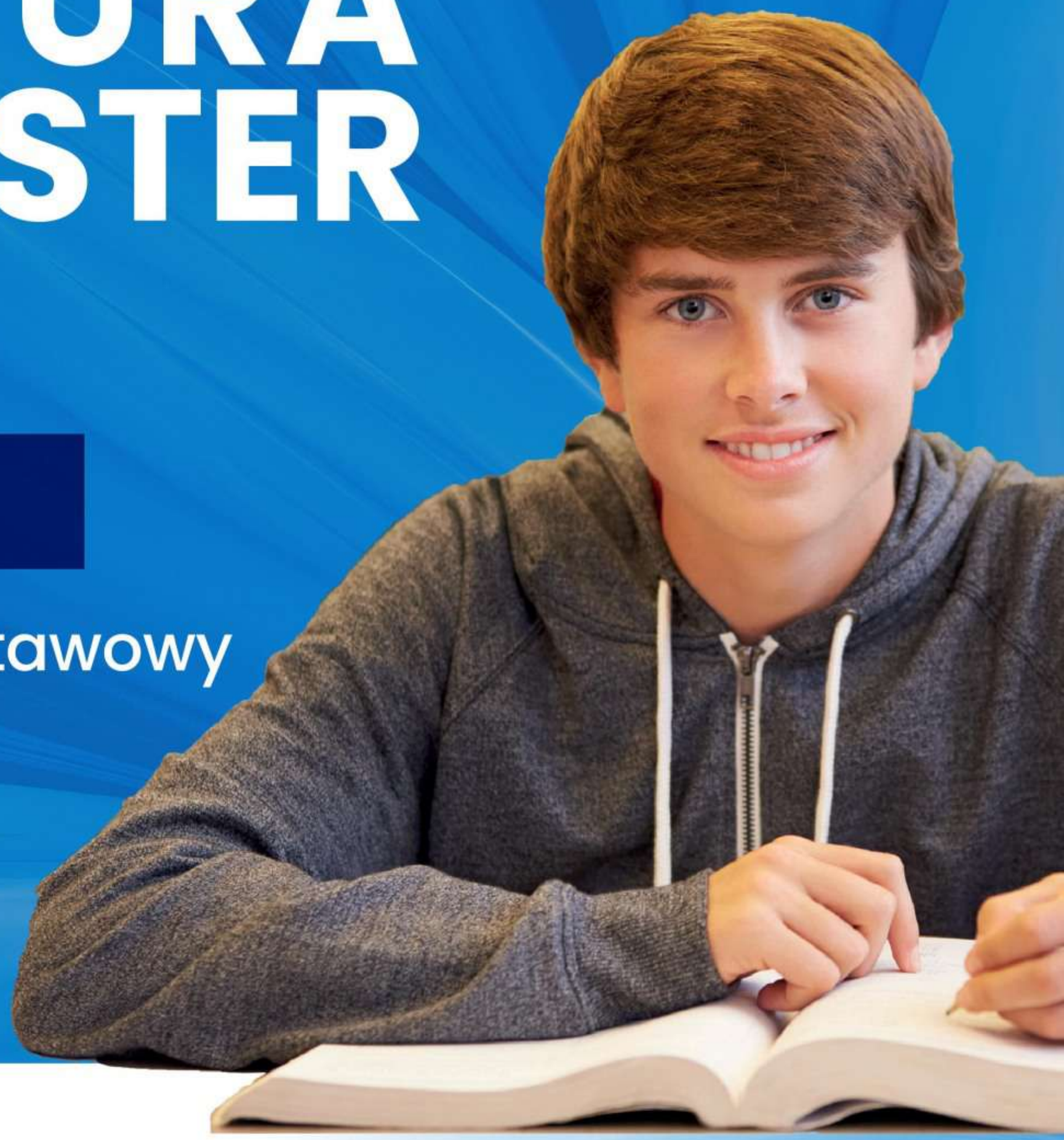

OXFORD can help **Reforma**

Rachel Evans

Konsultacja: Ilona Gąsiorkiewicz-Kozłowska

OXFORD
UNIVERSITY PRESS

Great Clarendon Street, Oxford, OX2 6DP, United Kingdom

Oxford University Press is a department of the University of Oxford.
It furthers the University's objective of excellence in research, scholarship, and education by publishing worldwide. Oxford is a registered trade mark of Oxford University Press in the UK and in certain other countries

© Oxford University Press 2025

The moral rights of the author have been asserted

ISBN: 978 0 19 416941 7 Matura Booster 2025–2031, Poziom podstawowy i rozszerzony Student Book with Digital Pack

ISBN: 978 0 19 416942 4 Matura Booster 2025–2031, Poziom podstawowy i rozszerzony Booklet

First published in 2025

No copying or file sharing

This digital publication is protected by international copyright laws. No part of this digital publication may be reproduced, modified, adapted, stored in a retrieval system, transmitted, used for text and data mining, or used for training artificial intelligence, in any form or by any means, to any other person or company without the prior permission in writing of Oxford University Press, or as expressly permitted by law. Enquiries concerning reproduction outside the scope of the above should be sent to the ELT Rights Department, Oxford University Press, at the address above

You must not modify, adapt, copy, store, transfer or circulate the contents of this publication under any other branding or as part of any other product. You may not print out material for any commercial purpose or resale

Any websites referred to in this publication are in the public domain and their addresses are provided by Oxford University Press for information only. Oxford University Press disclaims all and any responsibility for the content of such websites

ACKNOWLEDGEMENTS

Cover photograph: Shutterstock (Monkey Business Images)

Poziom podstawowy i rozszerzony

Rozumienie ze słuchu
Poziom podstawowy 3
Poziom rozszerzony 5

Znajomość środków językowych
Poziom podstawowy 7
Poziom rozszerzony 10

Rozumienie ze słuchu

Poziom podstawowy

1 **1** **Usłyszysz dwukrotnie pięć wypowiedzi na temat popełniania błędów. Do każdej wypowiedzi (1–5) dopasuj odpowiadające jej zdanie (A–F). Uwaga: jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej wypowiedzi.**

The speaker

- **A** is asking someone to help him/her correct their mistakes.
- **B** apologizes for making a mistake.
- **C** talks about how he/she has learnt to accept mistakes.
- **D** describes how mistakes can increase the value of something.
- **E** tells the story of how a small incident led to a discovery.
- **F** advertises his/her services to help people improve their work.

2 **2** **Usłyszysz dwukrotnie pięć wypowiedzi na temat biwakowania. Do każdej wypowiedzi (1–5) dopasuj odpowiadające jej zdanie (A–F). Uwaga: jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej wypowiedzi.**

The speaker

- **A** talks about a chance to review some camping equipment.
- **B** wishes he/she could choose a different type of holiday.
- **C** explains why he/she can't go on a camping trip.
- **D** is disappointed with a piece of camping equipment.
- **E** enjoyed the place where he/she spent the night.
- **F** is advertising a new product.

3 **3** **Usłyszysz dwukrotnie rozmowę na temat pracy wolontariuszy podczas festiwalu. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu odpowiedz na pytania 1–4, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu.**

1 How many hours do volunteers work on Saturday?

_____

2 What do most customers ask about?

_____

3 What should volunteers do when they start their break?

_____

4 When using the radio, which word shows that you want the other person to speak?

_____

4 **4** **Usłyszysz dwukrotnie wywiad z tajnym agentem. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu odpowiedz na pytania 1–4, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu.**

1 What was the main thing Zena wanted to avoid by becoming a secret agent?

_____

2 What specific ability helped Zena get the job?

_____

3 What was Zena's job before she was a secret agent?

_____

4 What didn't Zena like about being a secret agent?

_____

5 **5** **Usłyszysz dwukrotnie wypowiedź na temat koncertu. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu uzupełnij luki 1–4, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu.**

1 The speaker increased her chances of buying a ticket by _____ in different countries.

2 The speaker bought a ticket that was _____.

3 The speaker wore a dress with _____ on it.

4 The speaker _____ with other fans to make friends.

6 **6** **Usłyszysz dwukrotnie rozmowę na temat gier, podczas których gracze wcielają się w role fikcyjnych postaci. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu uzupełnij luki 1–4, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu.**

LARPing – Live-Action Role Playing

- People dress up to take part in a game.
- The speaker's favourite event is located in [1] _____.
- The game master tells you about your character and about [2] _____ to the other players in the game.
- The speaker says she spent quite a lot of money on [3] _____.
- For battles, you can only use weapons made from [4] _____.

P

7 07 **Usłyszysz dwukrotnie rozmowę kelnera z klientem. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu uzupełnij luki 1–4, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu.**

MENU CHOICE

Starter:	*No*
Main course:	*Steak*
Steak size:	1 _____
How to cook:	2 _____
Side dishes:	*French fries*
	3 _____
Sauce:	4 _____

8 08 **Usłyszysz dwukrotnie informacje na temat pewnego muzeum. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu uzupełnij luki 1–4 w tabeli, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu.**

The Museum of Childhood

Room	What to see	Time	Activities
Blue	Early games: playing with balls and 1 _____	All day	Invent a game using things that 2 _____, like wood and stone
Yellow	Toys from 3 _____	All day	Take photos of the doll's house
Green	Modern games	All day	Play early video games
	Film screening: *Video Games: Then and Now*	Start: 4 _____	Q&A session with the director

9 09 **Usłyszysz dwukrotnie trzy teksty. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią nagrania. Zakreśl jedną z liter: A, B albo C.**

Tekst 1

1 We can conclude from the news story that
- **A** the company that Tizi applied to didn't consider her the best candidate.
- **B** Tizi was upset because she didn't get the job she wanted.
- **C** the lost application had no impact on Tizi's attitude to adventure.

Tekst 2

2 The first thing the new employees need to do is
- **A** get an ID pass. **B** sign their contract.
- **C** pick up a company T-shirt.

Tekst 3

3 The film is about a man who
- **A** is looking for a new partner.
- **B** has lost his family.
- **C** discovers some unexpected things about his life.

4 Bella thinks that the audiences liked the film because of
- **A** the plot. **B** the main character.
- **C** the dialogue.

5 Bella didn't expect her film
- **A** to be of great interest to young people.
- **B** to be popular in many different cultures.
- **C** to appeal mostly to older generations.

6 The one thing that Bella would change about the film is
- **A** the beginning. **B** the middle. **C** the ending.

10 10 **Usłyszysz dwukrotnie trzy teksty. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią nagrania. Zakreśl jedną z liter: A, B albo C.**

Tekst 1

1 The speaker's intention is to
- **A** encourage listeners to go on a wildlife safari.
- **B** review a film about wild animals.
- **C** give advice about filming animals in the wild.

Tekst 2

2 What does the speaker say about the London Paddington train?
- **A** It will depart in three minutes.
- **B** It has finished boarding.
- **C** It can't leave without the train manager.

3 What is true about the London Paddington train?
- **A** Passengers can only travel with a reservation.
- **B** Not all ticket types are suitable for it.
- **C** Only a limited number of standing places are available on it.

Tekst 3

4 What is the customer not certain about?
- **A** the size **B** the material **C** the colour

5 Which gift does the man think his girlfriend would prefer?
- **A** the handbag **B** the scarf **C** the belt

6 What does the man have to do first to win the prize?
- **A** complete a form **B** pay for the coat
- **C** draw a number out of a hat

Rozumienie ze słuchu

Poziom rozszerzony

1 11 **Usłyszysz dwukrotnie pięć wypowiedzi na temat muzyki. Do każdej wypowiedzi (1–5) dopasuj odpowiadające jej zdanie (A–F).**
Uwaga: jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej wypowiedzi.

Which speaker

- **A** always turns off music when he/she tries to concentrate?
- **B** can quickly identify music that doesn't have the desired effect?
- **C** explains how music triggers his/her emotions easily?
- **D** suggests that music helps him/her kill time?
- **E** describes two different ways of stimulating his/her senses that have a similar effect?
- **F** mentions that music helps him/her memorize important information?

2 12 **Usłyszysz dwukrotnie pięć wypowiedzi na temat aktywności fizycznej. Do każdej wypowiedzi (1–5) dopasuj odpowiadające jej zdanie (A–F).**
Uwaga: jedno zdanie zostało podane dodatkowo i nie pasuje do żadnej wypowiedzi.

Which speaker

- **A** feels that constantly changing his/her workout routine has beneficial consequences?
- **B** has been gradually increasing the difficulty level of the exercises he/she does?
- **C** talks about the constant struggle against his/her natural instincts?
- **D** explains that a certain type of exercise offers much more than just physical activity?
- **E** tries to make exercise part of his/her daily routine?
- **F** mentions coming across devices that allow them to stay motivated?

3 13 **Usłyszysz dwukrotnie trzy teksty.**
Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią nagrania.
W zadaniach 1 i 2 zakreśl jedną z liter: A, B albo C.

Tekst 1

1 How does the guest feel about the restaurant?

- **A** She expects it'll become popular.
- **B** She's thinks it's expensive.
- **C** She thinks it's a novelty that won't last long.

Tekst 2

2 How is the man going to travel?

- **A** by coach
- **B** by plane
- **C** by train

W zadaniach 3–6 zakreśl jedną z liter: A, B, C albo D.

Tekst 3 (do zadań 3–6)

3 The artist's vision was to

- **A** display several copies of one painting.
- **B** display the sunflower paintings separately.
- **C** display all his paintings as a collection.
- **D** display some paintings next to each other.

4 Why might some galleries agree to lend a work of art?

- **A** To create professional relationships with other galleries.
- **B** To receive money from an insurance company.
- **C** To swap it for a more valuable painting.
- **D** To keep it in a safe place.

5 This exhibition contains

- **A** the complete collection of paintings that the artist did in hospital.
- **B** some paintings that the artist painted from memory.
- **C** several works of art that have never been seen before.
- **D** paintings that are quite similar to his other pieces.

6 The speaker's intention is

- **A** to provide background information about an exhibition.
- **B** to explain why people's assumptions about art are often wrong.
- **C** to say how difficult it is for art galleries to organise exhibitions.
- **D** to share new information about a famous artist.

4 14 **Usłyszysz dwukrotnie dwa teksty.**
Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, zgodną z treścią nagrania.
W zadaniach 1 i 2 zakreśl jedną z liter: A, B albo C.

Tekst 1

1 Which of the following is stated in the dialogue as a fact, not an opinion?

- **A** Music played on traditional instruments is more powerful.
- **B** Being surrounded by sound increases its emotional impact.
- **C** The effect of the music increases with the number of musicians.

2 What does the singer imply about her concert at the Royal Albert Hall?

- **A** She thinks that she does not deserve to play there.
- **B** She's not quite happy with the acoustics.
- **C** She feels honoured to play there.

R

W zadaniach 3–6 zakreśl jedną z liter: A, B, C albo D.

Tekst 2 (do zadań 3–6)

3 What is true about the clock that Ruth used?

A It was very accurate.
B It was imported from overseas.
C It had to be reset every day.
D It was made in Greenwich.

4 Why did St John Wynne tell lies about Ruth?

A to explain why Ruth's methods were not reliable
B to emphasize his loyalty to his customers
C to discourage people from employing Ruth
D to help Ruth advertise her business

5 How has Ruth's story affected the world today?

A She inspired people to be punctual.
B Her job may have served as the origin of some English phrases.
C There are some people who still set their clocks by her.
D She invented phrases that are found in dictionaries now.

6 What is the best description of Ruth Belville?

A 'The woman who slowed time'
B 'The woman who stood the test of time'
C 'The woman who bought herself some time'
D 'The woman who sold the time'

5 15 **Usłyszysz dwukrotnie rozmowę na temat mieszkania na statku wycieczkowym. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu uzupełnij luki 1–5 w poniższej notatce, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu.**

Living on *The Lady of the Ocean*

The initial price is dependent on the:
- type of accommodation
- [1] _____ on the ship

Unlike a regular cruise, it allows passengers:
- more time in each port
- the opportunity to [2] _____ once a month

The annual charge pays for:
- food and drink
- entertainment
- [3] _____

Passengers on board:
- people who are retired
- people who can [4] _____
- families

The main attraction for Ben:
- it is less expensive than [5] _____

6 16 **Usłyszysz dwukrotnie rozmowę na temat pewnego wydarzenia kulturalnego. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu uzupełnij luki 1–4 w poniższej notatce, tak aby jak najbardziej precyzyjnie oddać sens wysłuchanego tekstu.**

Open Studios

Purpose
- an opportunity for the artists to [1] _____ to the visitors
- a chance for visitors to see the artists at work

Recommendations
- **121 Lambeth Street:** fashion designer Izzy
  - try on and buy clothes designed by Izzy
  - visitors can [2] _____ and she'll post their pictures on social media
- **35 Shellac Street:** potter Denzel Harris
  - at 2 p.m. Denzel is running a workshop
  - learn techniques used to [3] _____
- **6 Netham Lane:** illustrator Evelyn Jackson
  - visitors can pick things from a(n) [4] _____ and use them to write a story
  - Evelyn will give you feedback on your writing

7 17 **Usłyszysz dwukrotnie rozmowę na temat historii wiadomości tekstowych. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu odpowiedz na pytania 1–4 zgodnie z treścią tekstu.**

1 What did Friedhelm Hillebrand do to check the length of an average sentence?

_____

2 What was the main problem with sending text messages when they were first introduced?

_____

3 What were text messages used for on TV shows?

_____

4 What possible advantage do messaging apps have over text messages?

_____

8 18 **Usłyszysz dwukrotnie wypowiedź na temat zakwaterowania dla studentów. Na podstawie informacji zawartych w nagraniu odpowiedz na pytania 1–4 zgodnie z treścią tekstu.**

1 What happens to the bed when you press a button?

_____

2 What advantage do the rooms at the Eco Village have over typical student accommodation?

_____

3 Apart from cooking, what can students do in community spaces?

_____

4 How much do students get paid for using the community spaces?

_____

Znajomość środków językowych

Poziom podstawowy

1 Uzupełnij poniższe minidialogi (1–5). Wybierz spośród podanych opcji brakującą wypowiedź, tak aby otrzymać spójny i logiczny tekst. Zakreśl jedną z liter: A, B albo C.

1 **X:** The market is in Carmello Street.
Y: ___
X: Sure, It's C-A-R-M-E-L-L-O.
A Can you tell me where the market is?
B Sorry, did you catch that?
C Could you spell it for me?

2 **X:** Would you mind if I used your computer?
Y: ___
X: OK, let me know when you're ready.
A It's broken at the moment.
B Sure, I thought you were working on it now.
C No, but I need to finish this first.

3 **X:** What do you think of this dress?
Y: ___
X: I'll try the bigger size and see if that's any better.
A It doesn't fit you very well.
B It's too big around the waist.
C It's smarter than I expected.

4 **X:** Which painting do you think we should get?
Y: ___
X: Let's get the other one then.
A I don't mind either of them.
B One might not be enough.
C I think this one's too dark.

5 **X:** How often are we supposed to charge the battery in the doorbell?
Y: ___
X: That's fine, just make sure you remind me to do it.
A According to the instructions, once every two months.
B I'm not sure, probably when it stops working.
C It doesn't say, but I'll look it up online.

2 W zadaniach 1–5 spośród podanych opcji wybierz tę, która jest tłumaczeniem fragmentu podanego w nawiasie, poprawnie uzupełniającym lukę w zdaniu. Zakreśl jedną z liter: A, B albo C.

1 You (*nie musisz pytać*) ___ your dad for directions. I know where it is.
A don't need to ask
B might not ask
C mustn't ask

2 Daniel isn't very happy where he lives now so he wants to (*przeprowadzić się do nowego mieszkania*) ___ soon.
A live on his own
B move into a new place
C buy a new flat

3 I think you'll (*zdasz*) ___ your driving test easily because you're a great driver.
A fail
B pass
C take

4 I (*narobiłem sobie zaległości*) ___ in maths but my friend Mike will help me catch up.
A have fallen down
B have fallen over
C have fallen behind

5 My brother had to (*zrezygnować z pracy*) ___ so he could concentrate on his studies.
A give up his job
B get out of work
C be unemployed

3 W zadaniach 1–5 spośród podanych opcji (A–C) wybierz tę, która najlepiej oddaje sens wyróżnionego zdania lub fragmentu. Zakreśl jedną z liter: A, B albo C.

1 What terrible weather! **The rain started on Friday and it is still raining.**
A It's been raining since Friday.
B It only rained on Friday.
C It hasn't rained since Friday.

2 I think **films aren't as exciting as novels**, especially when the film is based on the book.
A novels are more exciting than films
B films should be as exciting as novels
C novels are the least exciting

3 **We only played video games, there was no time to do anything else.**
A We didn't have enough time to play video games.
B We spent the whole time playing video games.
C We played video games most of the time.

4 I don't know Dave well. I'd like to **get to know him better**.
A meet him more often
B find out more about him
C help him to get better

5 I never watch rugby, but **I think watching football is alright**.
A I can't stand watching football
B I don't like watching football
C I don't mind watching football

P

4 **W zadaniach 1–5 spośród podanych wyrazów wybierz ten, który poprawnie uzupełnia luki w obu zdaniach. Zakreśl jedną z liter: A, B albo C.**

1 If the farmers produce too much waste, they might … the environment.
Be careful how you open the window or you will … it.
A protect **B** pollute **C** damage

2 This is the most interesting part of your essay, so why don't you … this point a bit more?
Ben has wanted to … the world ever since our first trip abroad.
A develop **B** explore **C** understand

3 The doctor … an operation that saved the patient's life.
Emma … really well in the school play – I think she's going to be an actress in the future!
A managed **B** performed **C** survived

4 Anne's quite upset because she failed her French exam – I hope she'll … over it quickly.
They … on really well with their neighbours – they often meet to play football together.
A go **B** give **C** get

5 If I don't know a word in Spanish, I look it … online on my smartphone.
We weren't sure where to put … our tent so we decided to do it under a big tree.
A on **B** up **C** off

5 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–3) jednym wyrazem, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna wpisywanych wyrazów.**

Putting museums on the map again

Museums often organise special exhibitions presenting modern art. Such exhibitions can [1]_____ interesting, but they are usually held in one part of the museum and visitors only come to see that part and then leave. The Victoria & Albert Museum in London has tried to get around this problem. They recently held an exhibition called the 'Songbook Trail', of the costumes worn [2]_____ the famous singer Taylor Swift on her world tour. They placed the costumes at various points around the museum and visitors walked from one exhibit to another. One benefit of this was that visitors didn't [3]_____ to wait a long time to enter the exhibition, as the line of people was moving around the building. The museum hoped that visitors would be interested in exhibits from the museum's main collection while attending the Taylor Swift exhibition.

6 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–3) jednym wyrazem, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna wpisywanych wyrazów.**

Could you be a mystery shopper?

Mystery shoppers are employed by companies to pretend to be customers so they can check up on the staff. As a mystery shopper, you may need to visit a restaurant and order some food to check its quality. Similarly, you could be asked to buy something in a shop and then take it [1]_____ to get a refund and see if the customer service is good. You will have a budget to spend so, for example, you'll get your meal in a restaurant for free. However, you may not be paid much in addition to that. In [2]_____ for your free meal, you'll be expected to write down information about your experience. You'll need to wear a watch because you have to write down [3]_____ long it takes for your meal to arrive. You'll also need to report on the quality of the food and whether your waiter is polite or not.

7 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij go, wpisując w każdą lukę (1–3) jeden wyraz z ramki w odpowiedniej formie, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna wpisywanych wyrazów.**
<u>Uwaga</u>: jeden wyraz został podany dodatkowo i nie pasuje do żadnej luki.

make sell sign win

Valuable books

Most people who buy novels do so purely for the enjoyment of reading; they don't think about which edition of the book they're going to buy. However, publishers in the UK have a particular way of publishing books. The first version of a novel usually has a hard cover and is known as a hardback. You can check whether you have the very first edition of a book from a code that can be found on a page at the front of the book. Usually, the hardback version of a novel is only [1]_____ for a few months. Then it'll be replaced by the soft-cover version, which is called a paperback. This version is cheaper to buy, and many readers prefer it. However, if an author [2]_____ an important prize, copies of their novels can suddenly go up in value. The collectors mostly look for the first edition hardbacks that are [3]_____ by the author. If you have one of these, it may become worth ten times more than what you paid for it.

8 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij go, wpisując w każdą lukę (1–3) jeden wyraz z ramki w odpowiedniej formie, tak aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna wpisywanych wyrazów.**
Uwaga: jeden wyraz został podany dodatkowo i nie pasuje do żadnej luki.

happen leave react stop

Mount Everest

Mount Everest has always been a hard mountain to climb. A lot of people have a bad [1]_____ to the difficult conditions and low oxygen levels when they go above 2,500 metres. In 1953 Tenzing Norgay and Edmund Hillary were the first climbers who reached the top. They used special breathing equipment, which now makes it possible for many more people to climb the mountain. It isn't cheap; a place on a climbing team costs between $40,000 and $100,000. But this hasn't [2]_____ people from climbing. In recent years, so many people have tried to do it that there have been queues on various sections of the route. Climbers have also reported seeing a lot rubbish that has been [3]_____ behind, because it is difficult to carry it down the mountain. There have been accidents, too, as climate change increases the chance of avalanches, which has made climbing Mount Everest even more dangerous.

9 **Uzupełnij zdania 1–5. Wykorzystaj w odpowiedniej formie wyrazy podane w nawiasach. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast – jeśli jest to konieczne – dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać zdania logiczne i gramatycznie poprawne. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań.**
Uwaga: w każdą lukę możesz wpisać maksymalnie cztery wyrazy, wliczając w to wyrazy już podane.

1 I didn't know that you (*go / trip*) _____ last month.
2 I feel fine, but the nurse told me (*stay / bed*) _____ for a few days.
3 She prefers to work alone, but her brother (*use / work*) _____ in a team.
4 We can't leave the hotel until (*stop / rain*) _____.
5 My cousin Eric would be healthier if he (*give / smoke*) _____.

10 **w zadaniach 1–4 wpisz obok numeru zadania wyraz, który poprawnie uzupełnia obydwa zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych wyrazów.**

1 _____
Our boss wants his son to … over running the company next year.
I don't … after my mum. We're very different.

2 _____
Before you leave, … sure you close the windows.
I tried to follow the instructions for my new phone, but they don't … sense.

3 _____
To complete your booking, you need to pay for the room … advance.
Gemma was upset that she didn't arrive … time to see her son singing on stage.

4 _____
I spent so long in the café that I … the bus home.
I really … my dad when he was working abroad.

11 **Przetłumacz na język angielski fragmenty podane w nawiasach, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów zdań. Uwaga: w każdą lukę możesz wpisać maksymalnie trzy wyrazy.**

1 This is the best video game that I (*kiedykolwiek grałem*) _____ in my life.
2 Our teacher (*poprosił nas, abyśmy*) _____ read another English book.
3 I had (*za mało pieniędzy*) _____ to buy the dress that I wanted.
4 My brother told me last week that he (*właśnie kupił*) _____ plane tickets to India.

12 **Wykorzystując wyrazy podane drukowanymi literami, uzupełnij każde zdanie z luką, tak aby zachować sens zdania wyjściowego (1–4). w każdą lukę można wpisać maksymalnie cztery wyrazy, wliczając w to wyraz już podany. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna i gramatyczna wpisywanych fragmentów zdań.**
Uwaga: nie zmieniaj formy podanych wyrazów.

1 We had too little time to finish the test. **ENOUGH**
There _____ time to finish the test.
2 'I don't know the answer,' said my mum. **SHE**
My mum said that _____ the answer.
3 This is my bike; I bought it two years ago. **HAVE**
This is my bike; I _____ two years.
4 Dad gives us sweets at Christmas. **GIVEN**
Sweets _____ us at Christmas.

Znajomość środków językowych

Poziom rozszerzony

1 Przeczytaj tekst. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, tak aby otrzymać logiczny i gramatycznie poprawny tekst. Zakreśl jedną z liter: A, B, C albo D.

Skateboarding

Skateboarding is very popular with teenagers, partly because not much equipment is required to get started. What's essential is, of course, a skateboard. These come in a wide variety of types and sizes, and some can be really pricy. I spent a small fortune on mine, but I [1]___ – it was just an impulse buy and it's not necessary to pay all that much to get a basic board for a novice rider.

There are many places to practise skateboarding. Beginners tend to start riding on quiet roads, on pavements or in parks. As you progress, you may want to learn some tricks and jump over obstacles. It's [2]___ to build a simple ramp, but in many cities there are purpose-built skate parks where skateboarders go to learn more advanced manoeuvres. These can often [3]___ in urban areas such as beneath motorways – usually decorated with graffiti, as street art and skateboarding seem to go hand-in-hand.

Many teenagers are so mad about skateboarding that they do it at [4]___. In addition to practising, there are events (or jams, as they are often called) that you can take part in to get noticed by potential sponsors. Such events, [5]___ being an opportunity to win cool prizes like skateboarding clothes or equipment, are a great chance to meet like-minded people and socialise with them.

Moreover, these events are often filmed and the videos can help to [6]___ a skateboarder's profile on social media as well as providing a useful way of getting advice on what a skateboarder needs to work on to get better.

1 **A** haven't needed **B** needn't have
C not needed to have **D** didn't need

2 **A** well enough **B** good enough
C more than enough **D** easy enough

3 **A** find **B** found
C be finding **D** be found

4 **A** all the time **B** each and every one
C all possibilities **D** every opportunity

5 **A** besides **B** though
C therefore **D** despite

6 **A** reduce **B** lift
C increase **D** raise

2 Przeczytaj tekst. Z podanych odpowiedzi wybierz właściwą, tak aby otrzymać logiczny i gramatycznie poprawny tekst. Zakreśl jedną z liter: A, B, C albo D.

Melody Gardot

Melody Gardot is a famous American jazz singer, but her rise to fame has not been straightforward. When she was nineteen, she was hit by a car [1]___ riding her bicycle. She woke up in hospital with various injuries and with short- and long-term memory [2]___. She also had difficulty speaking. It was one of her doctors who suggested that playing music might help Melody's recovery.

She had played the piano when she was younger, but in hospital she began to learn the guitar, which she [3]___ play while lying on her back. She used a recording device to make a note of what she was playing and to improve her short-term memory. She was [4]___ to bright light and loud noise and she found that she was most attracted to a style of music called Bossa Nova.

Playing music and singing helped her to regain her language skills, because music activates different parts of the brain, and [5]___ over time to be effective in the rehabilitation of people with brain injuries. Although she's American, Melody now talks with a slight accent, [6]___ she had learnt English as a foreign language. She is now a famous singer-songwriter – she tours around the world and sings in English and French. She is an advocate for music therapy and she has given her name to a music therapy programme in New Jersey.

1 **A** during **B** was
C while **D** as

2 **A** miss **B** break
C waste **D** loss

3 **A** had to **B** was used to
C ought to **D** need to

4 **A** sensitive **B** sensible
C sentimental **D** sensational

5 **A** proves **B** was proven
C has proven **D** had proven

6 **A** as such **B** as if
C as well **D** as long

3 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–4) jednym wyrazem, przekształcając wyraz podany w nawiasie, tak aby otrzymać logiczny i gramatycznie poprawny tekst. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych wyrazów.**

An unusual jumble sale

The End of the World Jumble Sale was a clothing sale like no other. It was held by a group of circus performers called The Invisible Circus and the items in the sale were costumes that had been used in performances since the group's [1] _____ (**FORM**) in 1996. Many of the items had been sitting on shelves gathering dust for years. They were only being offered for sale because the group had to leave its current office and was having to get rid of them.

This sale was not somewhere to find second-hand jeans or [2] _____ (**HOME**) knitwear. It was for costumes that would transport you to a different time and place. One of the most popular items to be sold was a fly costume, which consisted of a hat with a fly's eyes made from small hemispheres covered in tiny mirrors. The buyer tried the costume on and was [3] _____ (**JOY**) with the huge wings that were attached to her arms and folded out like the real insect's wings. [4] _____ (**NATURAL**), it wasn't something she'd be wearing every day, but she was already working out which fancy dress party she was going to wear it to.

4 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każde zdanie (1–5) jednym wyrazem, przekształcając wyraz podany w nawiasie, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdanie. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych wyrazów.**

1 The directions we received from them were _____ (**LEAD**) and we ended up in the wrong part of town.
2 The jury sentenced the criminal to life _____ (**PRISON**) because of the serious nature of his crimes.
3 I was _____ (**SATISFY**) with the service at this restaurant and filed a formal complaint.
4 This clever home _____ (**APPLY**) allows you to make tasty juices and milkshakes.
5 It was clearly a _____ (**UNDERSTAND**) – we didn't mean to offend you!

5 **w zadaniach 1–4 wpisz obok numeru zadania wyraz, który poprawnie uzupełnia wszystkie trzy zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych wyrazów.**

1 _____
You're always … off things until the last minute, it's so annoying!
Steven should think before he speaks because he's always … his foot in it.
Let your mum know you're already back home – she'll appreciate you … her mind at ease.

2 _____
My mum's cut … on sugar and she feels much healthier.
You've had plenty of time to relax, so now you need to get … to work again.
Jim turned … their job offer because he would have to commute to another town.

3 _____
Just put a cherry on top to add the finishing … and then the cake will be ready to serve.
Are you still in … with Eva now that you're both at different colleges?
Please don't … that button as it will stop the machine.

4 _____
Don't worry, I'll do the washing – it's at the … of my list of things to do.
Mum has asked me to clean the bathroom on … of everything else.
Winning a gold medal in the one-hundred-metres race made Stella feel on … of the world.

6 **Uzupełnij zdania 1–5, wykorzystując podane w nawiasach wyrazy w odpowiedniej formie. Nie należy zmieniać kolejności podanych wyrazów, trzeba natomiast – jeżeli jest to konieczne – dodać inne wyrazy, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna wpisywanych fragmentów.**
<u>Uwaga</u>: w każdą lukę możesz wpisać <u>maksymalnie pięć wyrazów</u>, wliczając w to wyrazy już podane.

1 The teachers never (*use / let / we*) _____ leave our classes early.
2 My father (*rather / I / stop*) _____ playing video games but I don't understand why.
3 Mike (*forget / tell / everyone*) _____ about the meeting and no one came.
4 I (*good / make / cake*) _____ but my sister isn't.
5 After she came back from the holiday, she (*write / complain*) _____ about the lack of vegetarian options on the menu.

R

7 **Wykorzystując wyrazy podane dużymi literami, uzupełnij lukę w każdym zdaniu, tak aby zachować sens zdania wyjściowego (1–5). w każdą lukę można wpisać maksymalnie pięć wyrazów, wliczając w to wyraz już podany. Wymagana jest pełna poprawność ortograficzna i gramatyczna wpisywanych fragmentów zdań.**
Uwaga: nie zmieniaj formy podanych wyrazów.

1 I think you should start studying for the end-of-year test because it's not going to be easy.
HIGH
It's _____ studying for the end-of-year test because it's not going to be easy.

2 It was a bad idea for Jim not to take an umbrella when he went for a walk.
SHOULD
Jim _____ an umbrella when he went for a walk.

3 The boy said he would watch his mum's bag while she went to the toilet.
EYE
The boy agreed _____ his mum's bag while she went to the toilet.

4 My dad isn't as fit as my mum because he doesn't go to the gym on a regular basis.
SHAPE
My mum is _____ my dad because she goes to the gym on a regular basis.

5 Ann was so well prepared for the competition that winning the medal was easy for her.
FOUND
Ann was so well prepared for the competition that she _____ the medal.

8 **Przetłumacz na język angielski fragmenty podane w nawiasach, tak aby otrzymać logiczne i gramatycznie poprawne zdania. Uwaga: w każdą lukę możesz wpisać maksymalnie pięć wyrazów.**

1 We (*nie musieliśmy prosić*) _____ our teacher for help because the task was quite easy.

2 Ella (*być może nie zjadłaby*) _____ the cake if she'd known it was for your birthday.

3 If the scientist hadn't devoted all his life to the research, he (*nie dokonałby*) _____ the breakthrough.

4 We saw (*zbyt wiele zwierząt, aby je policzyć*) _____ on the wildlife safari.

5 When they got to the hotel, it turned out that their room (*nie został posprzątany*) _____ yet.

9 **Przeczytaj tekst. Uzupełnij każdą lukę (1–4), przekształcając jeden z wyrazów z ramki w taki sposób, aby powstał spójny i logiczny tekst. Wymagana jest pełna poprawność gramatyczna i ortograficzna wpisywanych wyrazów.**
Uwaga: dwa wyrazy zostały podane dodatkowo i nie pasują do żadnej luki.

access beat congest crowd sole spoil

Paradise lost?

In these days of mass tourism, many destinations have lost their appeal due to the large number of tourists that visit them. The more famous a beach is, the more likely it is to be [1] _____, with barely enough space to put your towel down. However, what many tourists long for is to visit a destination that is as nature intended it to be – totally [2] _____ – which is only possible if very few tourists go there. Although this may sound unachievable, there are still beaches that fit this description. They tend to be off the [3] _____ track in locations that are difficult to get to. You may have to walk for a couple of miles to reach them or follow a steep, narrow path that goes round the edge of a cliff. Some of them are [4] _____ by land – you need to swim to them or take a boat. It is in such locations that you might find the relaxing vacation that you're looking for – just make sure not to tell anyone about them. It's best to keep this type of secret to yourself!